

Paul
Féval

Cavalerii
Tezaurului

Paul Feval

Cavalerii Tezaurului

Paul Féval (1817–1887) este unul dintre cei mai prolifici scriitori populari francezi din secolul XIX. Opera lui cuprinde câteva seriale de proporții vaste: *Cocoșatul*, *Misterele Londrei*, *Lupul alb* etc. În care este zugrăvit mediul interlop al unor sumbre organizații de aventurieri ce-și desfășurau activitatea în lumea politică, financiară și judiciară din prima jumătate a veacului trecut. *Cavalerii Tezaurului* face parte din ciclul *Fracurile Negre*, o altă operă a lui Féval de aceeași factură, compusă din șapte volume, cu titluri diferite. Fiecare volum — ca și cel prezent — e consacrat unui episod din existența subterană a acestei faimoase asociații a Fracurilor Negre, în așa fel încât poate fi citit separat de restul ciclului, având o acțiune de sine stătătoare, cu rare referiri la episoadele anterioare.

Capitolul I - Sănătatea lui Vincent

Pe la începutul domniei lui Louis Philippe⁽¹⁾, în centrul Parisului, frământat de comploturile republicane și legitimiste, se afla o casă austeră și liniștită ca o mănăstire. Zarva și agitația o înconjurau din toate părțile, căci era așezată nu departe de Palais-Royal, la câțiva pași de pasajul Choiseul, unde, pe atunci, se găseau reunite, în același local, zaiafetul unor "veseli" vodeviliști și unul dintre cele mai cunoscute sedii ale conciliabulelor politice. Dar nici eoul cuvântărilor, nici refrenele cântecelor nu ajungeau până la acest adăpost, respectat ca un sanctuar și pe care singurătatea străzii Thérèse părea să-l apere de întreg vacarmul comediei umane: răcnite de mânie sau țipete de plăcere. Ah! Cât de celebru era pe atunci moțul de pe fruntea regelui-cetățean! Și pălăria lui cenușie! Și umbrela lui! Nu cred să fi existat suveran mai popular decât Louis Philippe de Orléans. Portretul său se putea vedea în același timp în toate ziarele ilustrate și pe toate zidurile, portret ce înfățișa cu măiestrie o pară uriașă, ascunsă în dosul unei perechi de favoriți englezești, și care era de o izbitoare asemănare.

Se glumea pe șoptite, fără răutate și cu deplină sinceritate, pe seama acestui rege; i se spunea "Domnul Ceva" sau "Domnul Cutare" sau chiar "cea mai bună dintre republici"; fiul său mai mare nu era cunoscut decât sub numele de "Puișorul"; surorii sale îi mergea vestea că-i plăcea băutura; toată lumea îl bătea prietenește pe burtă, învinuindu-l că fură la Tuileries⁽²⁾ ca în codru și că, într-o noapte întunecoasă, îl spânzurase de drugul unei ferestre de la Saint-Leu pe bătrânul său unchi, ultimul Bourbon-Condé, pentru a-i crea o anumită poziție micului duce d'Aumale, băiat de altfel încântător și foarte deștept.

Erau vremuri bune. Gazetele *La Mode*, *Le Charivari*, *La Caricature* câștigau bani cu nemiluita; iarna, copiii făceau tărtăcuțe din zăpadă înfățișând și ele chipul regelui și pe care le împodobeau cu faimoasa inscripție: *Mare-gras-prost*.

Nu este asta culmea popularității?

La Paris, un singur om era mai lingușit, sau mai defăimat, decât regele. Acesta era un filantrop, cunoscut sub numele de "Măntăluță albastră" și pe care toată lumea îl lua în zeflema, fiindcă împărțea supă săracilor în cartierul Halelor.

Să fi constituit, oare o crimă sau o necuviință faptul că împărțea supă? N-aș putea să spun, dar am văzut întotdeauna că acei ce dau

sunt suspectați, supuși discuției și până la urmă executați de cei care nu dau.

E foarte simplu. Cei care nu dau alcătuiesc marea majoritate.

Să vedeți însă tăria adevăratei, a înaltei virtuți: în această casă liniștită din strada Thérèse locuia un venerabil bătrân, care făcea cu totul altceva decât să împartă supă săracilor. El înființase, de unul singur și datorită uriașei lui averi, un așezământ de ajutorare ce funcționa după toate regulile, ca orice oficiu de asistență publică. Atâta doar că funcționa cu mult mai bine: socot că nimănui nu-i va fi greu să mă creadă.

Încetul cu încetul, câteva persoane de vază se alăturară fără nici o vâlvă acestui bătrân, pentru a întemeia o adevărată societate de binefacere.

Era o societate bine organizată; avea inspectorii ei, însărcinați cu controlul, slujbașii ei, care primeau și orânduiau cererile de ajutor. Aici, de dimineața până seara, toți munceau ca să dea, așa cum în alte părți toți se trudescau ca să primească. Și treaba se făcea fără surle și tobe, însă în văzul și cu știința întregii lumi.

Ei bine, spre lauda Parisului, trebuie să spunem că, departe de a-l defăima pe colonelul Bozzo Corona, patronul acestui minunat oficiu, Parisul îl cinstea și-l respecta, la fel ca și pe inteligentul său secretar general, domnul Lecoq de la Perrière. Parisul binevoia să nu se opună operei lor, cu atât mai folositoare cu cât se adresa, pe cât se spunea, unei categorii de nevoiași pe care nenorocirea îi împingea prea adesea spre crimă.

Colonelul Bozzo și ajutorul său activ, dibaci ca un slujitor al poliției, cercetau străfundurile marelui oraș pentru a sădi acolo opera de binefacere.

Parisul nu se arată totdeauna mulțumit când i se acordă ajutor; dar, din întâmplare, de astă dată Parisul se lăsa ocrotit fără să se supere și casa din strada Thérèse era pretutindeni privită cu un adânc respect.

În sâmbăta de 2 octombrie 1835, puțin după orele cinci seara, un bătrân de statură înaltă, înfășurându-i slăbiciunea zgribulită într-o manta vătuită, părăsea parterul casei, ocupat de birouri, și urca încet și greoi scara mare ce ducea la apartamentele de la primul etaj. El se sprijinea de brațul unui bărbat încă tânăr, cu înfățișare semeață și voioasă, purtând mândru un costum croit după ultima modă, dintr-un postav de calitate, dar în care culorile se combinau într-o formă cam bătătoare la ochi. Erau colonelul Bozzo și credinciosul său *alter ego*, domnul Lecoq, care tocmai își încheiaseră munca lor zilnică, fiecare din ei putând să spună, fără îndoială, asemenea lui Titus: "Nu mi-am pierdut în zadar ziua de azi".

Colonelul părea să fi ajuns deja la ultima limită a vârstei: spunem

deja fiindcă el avea să mai trăiască încă multă vreme; dar trebuie să adăugăm că cei care îi cunoșteau nu-l văzuseră de loc îmbătrânind în ultimii douăzeci de ani. Sub restaurație i se dădea *deja* peste optzeci de ani.

Domnul Lecoq avea între treizeci și patruzeci de ani, era bine legat, cu o statură robustă și purta pe umerii pătrați un chip puțin cam comun, însă deosebit de pătrunzător. Ochelarii de aur i se potriveau atât de bine de parcă făceau parte din însăși figura lui și ai fi fost surprins să-l întâlnești fără mănunchiul de brelocuri ce-i atârna la pantalonul ecosez, umflat la cingătoare de un început de burtă.

— Astăzi am împărțit 4 329 franci — zise Lecoq, în timp ce colonelul răsufla între cele două platforme ale scării.

— E sâmbătă — observă bătrânelul, în chip de justificare.

— Oricum, găsesc că e prea din cale-afară. În timp de pace nu e plăcut să plătești soldă armatei.

— În timp de război, iubiture, recâștigi dublu dintr-o singură lovitură.

— Nu zic nu, dar treburile stagnează. Iată mai bine de două sute de mii de franci care se duc de la ultima afacere.

— Ultima afacere ne-a adus două sute de mii de franci.

Lecoq dădu din cap.

— Nu zic ba — repetă el — dar timpul costă bani, și iată pe puțin șase luni pe care le pierdem. Șomaj total.

Bătrânul puse pe treaptă piciorul încălțat într-un papuc îmblănit.

— Ta ta ta ta! făcu el. Timpul! Eu o să trăiesc până la adânci bătrâneți, l'Amitié⁽³⁾, și tu de asemenea. Nu e nevoie să ne grăbim. Mă gândesc în acest moment la o afacere... Ultima mea afacere!

Lecoq izbucni în râs.

— De ce râzi, iubiture? întrebă colonelul.

— Fiindcă — răspunse Lecoq — de când sunt la vârsta înțelegerii, toate afacerile pe care le pui la cale reprezintă întotdeauna ultima dumitale afacere, babacule. Și ai făcut-o până acum de două sute de ori.

— O să vină ea, l'Amitié, și ultima mea afacere — murmură bătrânul cu tristețe. Toți suntem muritori, chiar și eu! Să urcăm, iubiture, și susține-mă bine. Mă preocupă de asemeni și mica mea Fanchette, e la vârsta măritişului. Ce copilă dragălaşă! Și atât de bună!

Lecoq nu răspunse.

— Cum o găsești? întrebă colonelul.

— Bine — zise Lecoq, sec.

— O detești, și ea la fel pe tine; altminteri ți-aș fi dat-o în căsătorie.

— Mulțumesc! zise iar Lecoq. Îmi place viața de holtei. De altfel, mă aflu acum pe planul al doilea, babacule. Favoritul dumitale este în

prezent închipuitul ăsta de Vincent Carpentier, arhitect ratat, căruia abia i-ai periat haina mânjită de ipsos. Nu cumva va plăti el floarea de lămâiță a domnișoarei Francesca Corona?

Colonelul se uită lung la Lecoq. Ochii săi, ale căror pupile nu mai aveau decât o transparență tulbure ca aceea a unei cornute, căpătară deodată o strălucire ciudată.

— Nu trebuie să-l invidiezi pe prietenul meu Vincent — murmură el. Prietenul meu Vincent e înhămat la o treabă grea.

În același timp, el răsuci mânerul ușii.

La zgomotul pe care-l făcu soneria de alarmă când se deschise ușa, o tânără fată cu ochi sclipitori și mari, ce păreau aproape disproporționați, cu talia de pe asum formată și de o mlădiere cam lascivă, cu fața zâmbitoare și inundată de bucle mătăsoase, mai negre ca abanosul, se repezi dintr-o cameră alăturată și, cu o săritură, îl întâmpină pe bătrân, care se prefăcu că se sperie de atâta vioiciune.

— Într-o bună zi ai să mă zdrobești, Fanchette, scumpa mea! zise el.

— Domnișoara Francesca e sprintenă și frumoasă ca tigroaica din Jardin-des-Plantes — adăugă Lecoq, salutând.

— Te-am lovit, bunicule? întrebă fermecătoarea creatură care răspundea când la numele de Fanchette, când la cel de Francesca.

— Nicidecum, fetițo! Mâinile tale, ochii tăi, vocea ta, surâsul tău, totul la tine e dulce și catifelat.

Fanchette îl sărută pe amândoi obraji și zise, întorcându-se către Lecoq:

— Îl faceți să muncească prea mult. Luați masa cu noi? Presupun că nu, deoarece în salon se află domnul Vincent Carpentier. Țin mult la el datorită încântătoarei sale fiice, Irène; ce nume frumos!

Lecoq o lăsă să ia brațul colonelului, care murmură râzând:

— Ai un fel de a invita care alungă oamenii pe ușă afară, micuțo; dar ai grăit adevărat: l'Amitié n-ar fi putut să rămână astăzi la masă.

— Gonit de două ori! exclamă acesta cu o veselie forțată. Nu ai să-mi spui nimic, patroane?

— Nimic, bună scara!... Ah, ba da! reluă colonelul, părăsind brusc brațul Fanchettei. Du-te, micuțo, și pune să se servească cina. I-ai putea ține loc de mamă acestei mici Irène, dacă... dacă...

Pronunță aceste două silabe de două ori. Fanchette se opri locului, cu ochii săi mari îndreptați asupra lui.

— Sunt unii oameni — continuă bătrânul pe un ton compătimitor — care par sănătoși, fiind totuși atinși de boli mortale.

Sprâncenele încruntate ale lui Lecoq se destinseseră. Colonelul schimbase cu el o privire scurtă. Fanchette strigă, încrucișându-și mâinile:

— Cum așa, ce boală? Mica mea adorată să rămână orfană?

— Nici o vorbă lui Vincent! porunci colonelul cu gravitate. Poți ucide pe un nenorocit, dezvăluindu-i starea în care se află. Fii prudentă.

De îndată ce Fanchette plecă, Lecoq zise:

— Patroane, îți mulțumesc. Bine ai făcut că m-ai liniștit. Eram doi sau trei care credeam că acest Vincent ne va tăia craca de sub picioare.

— Nerecunoscătorule! rosti colonelul. Tu care ești copilul meu! Tu care ești moștenitorul meu prezumtiv, căci testamentul meu este făcut.

— Vrei să mă faci să plâng? îl întrerupse Lecoq, nu fără ironie. Ar trebui să vină moartea ca să fie vorba de moștenire, dar noi vrem să te avem mereu printre noi. Am dori totuși să fim lămuriți asupra cifrei capitalului social...

— Comoara? întrerupse colonelul, la rândul său, și ochii lui tulburi căpătară pentru a doua oară o strălucire stranie. Veți fi bogați, bogați, bogați! Nu cheltuiesc nici un ban pentru mine. Voi face o afacere pentru a o înzestra pe Fanchette a mea. Totul e al vostru, totul. Bună seara, l'Amitié!

— Încă un cuvânt — adăugă Lecoq. Vincent ăsta e condamnat?

— Mă tem că da, fiule. Într-una din aceste dimineți *va fi ziuă* și voi avea nevoie de cineva ca să *plătesc legea*. La revedere!

Domnul Lecoq, care deschisese ușa, îi trimise o sărutare și ieși zicând:

— Babacule, ești o comoară!

Colonelul trase zăvorul în urma lui. Era singur în anticameră. Se îndreptă din spate și fizionomia i se schimbă. Un nor de meditație profundă, contrastând cu bonomia senilă din care își compunea masca obișnuită, îi întunecă și-i încreți fruntea.

Când porni spre ușa sufrageriei, mergea cu un pas sigur și aproape bărbătesc. Dar înainte de a trece pragul, fără să se gândească anume și numai prin forța obișnuinței, care este calitatea actorilor, își încovoie din nou spinarea și-și relua atitudinea tremurătoare a centenarilor.

În sufragerie îl așteptau doi comeseni: Fanchette și acel Vincent Carpentier de care a mai fost vorba înainte.

Vincent era un bărbat cam de vreo treizeci și cinci de ani, frumos la chip, dar purtând semnele unei lungi suferințe morale. Fanchette stătea de vorbă cu el în dreptul unei ferestre care dădea spre o grădină îngustă, dar plantată cu arbori frumoși, ce începeau să se desfrunzească.

Fanchette spunea:

— Bunicul nu-mi refuză niciodată nimic, știi asta. Vreau ca Irène să fie mica mea prietenă. Și când se va face mare, o vom înzestra —

bunicul e atât de generos și atât de bogat — ca să se poată mărita cu acest băiat bun care este Reynier și care va fi atunci un flăcău în toată puterea cuvântului.

Era femeie atât prin statură cât și prin frumusețe, dar inima îi rămăsese de copil. Câteva luni mai târziu numai, avea să devină contesa Francesca Corona și să deprindă nenorocirea o dată cu viața.

— Cunosc povestea lui Vincent! strigă ea alergând spre bătrân ca să-l conducă până la masă. O știu toată. E o poveste tristă și dureroasă. Tată, bunule tată, de ce întârzii tu să-i dai bani cât mai mulți?

Colonelul arată cu degetul spre Vincent, care se înroșise.

— Fiindcă — răspunse el — Vincent e unul din aceia cărora nu li se dăruiește nimic, mai cu seamă bani. Ei vor să-i câștige singuri.

Prinse mâna lui Vincent, care îl salută cu mi respect plin de recunoștință, și o scutură cu putere.

— Nu-i adevărat, meștere? adăugă apoi. Eh, suntem mândri ca Artaban⁽⁴⁾! Această păpușă e tot atât de mare ca un tată sau o mamă, dar calcă cu piciorușele ei frumoase în străchini. Haide, comoara mea, servește-ne supa. Așază-te, Carpentier, fii băbuța mea! Din arhitect ai ajuns zidar, dar îți voi ține scara ca să te urci din nou pe ea ca arhitect. Mi-e o foame de lup astă-seară.

Fanchette îi atinse ușor creștetul cu una din acele sărutări repezi pe care numai fetițele și păsările știu să le dea, apoi turnă o jumătate de polonic de supă în fundul unei farfurii, pe care colonelul o luă din mâinile ei, spunând:

— Se vede bine că vorbim de zidari. Îmi pui dinainte un blid plin ca la birt.

— Vezi, domnule Carpentier — spuse la rândul ei Fanchette, întinzându-i farfuria cu supă — Dumnezeu a voit să-l întâlnești pe bunicul. Va face puțin haz de dumneata, ca și de mine, ca și de toată lumea, dar când intervine el, tot răul dispăre...

— Haide, spune acum că eu sunt însăși Providența — o întrerupse colonelul cu gura plină. Supa e bună, dar nu ne pune s-o plătim prea scump. Ei! Vincent pisiuile, vrei s-o gonim de aici pe puștanca asta? Văd că nu ne lasă să vorbim în liniște de afaceri.

Vincent Carpentier, care era într-adevăr o simplă calfă de zidar, dar care nu avea nici hainele nici înfățișarea de zidar, încercă în acel moment o puternică emoție.

— Domnule — spuse el — dacă mă veți ajuta să-mi recapăt poziția pe care am pierdut-o, n-o voi datora oare întrucâtva acestei scumpe domnișoare?

— De loc! Dar de loc! voi să afirme bătrânul. Nu fac niciodată așa cum dorește ea...

— Mai întâi — îl întrerupse Fanchette, care-i încolăcise gâtul cu

brațele ei drăgălașe — nu vreau să plec. Și apoi, bunicule, dumneata ești un răutăcios! Și, pe deasupra, minți ca un scamator, deoarece toată lumea știe că te duc de nas.

Colonelul o trase spre el și o ținu o clipă strâns la pieptul său.

— Ai și dumneata o comoară de fetiță, domnule Carpentier — zise el cu o tulburare ce părea involuntară — și știi cât de mult îi iubim noi pe drăcușorii ăștia!

Fanchette, care se afla cu gura lângă urechea bătrânului, murmură:

— Bunicule, ia privește-l bine. Nu pare a fi chiar atât de bolnav.

— Drace! exclamă colonelul. N-am venit aici ca să ne înduiosăm. Să mâncăm, dragii mei! Sper ca prietenul nostru Vincent să fie mulțumit de mine la desert.

Fanchette, cu ochii ațintiți pe deasupra capului alb al colonelului, se uită îndelung la fața oaspetelui lor.

"Bunicul nu mi-a răspuns — gândea în sinea ei; mie mi se pare că domnul Carpentier arată bine, însă bunicul știe el ce știe... O, sărmană, mică Irène!"

Capitolul II - La desert

Într-adevăr, în această casă, totul era respectabil. Cina era servită cu simplitate, dar din belșug, iar servitorii aveau ei înșiși ținuta acelor bătrâni valeți care pot fi admirați în imaginile din *Morala în acțiune*.

Colonelul nu bea decât apă, însă mâna lui tremurândă, în același timp vioaie, umplea adesea paharul lui Vincent Carpentier. Cât despre Fanchette, ea mânca și ciripea ca o păsărică.

— Trebuie să afli totul, bunicule. Dânsul nu-ți va spune niciodată povestea lui, așa cum mi-a spus-o mie. Au fost la început tare fericiți, mă refer la soția lui și la el. O chema tot Irène, ca și pe micuța cea drăgălașă. Era frumoasă, frumoasă, cu adevărat frumoasă! Și foarte tânără. Domnul Vincent avea un birou de arhitectură. Făcea afaceri bune pentru un începător, dar, vai, iată că doamna Irène devine palidă și începe să tușească la numai câteva luni după ce-o adusese pe lume pe micuța care seamănă leit cu ea. Vin doctorii, care prescriu cura de ape, apoi Italia; el nu mai poate să lucreze. Și, vezi tu, domnul Vincent ar fi vrut să-și dea nu numai banii, dar și sângele, și viața lui...

— Bietul domn Vincent! o întrerupse colonelul, care abia izbuti să-și ascundă un căscat. Iată o adevărată nenorocire.

— Asta ținut trei ani — continuă Fanchette. Doamna Irène nu făcu în acest timp altceva decât să sufere, ca apoi să moară. Când domnul Vincent se reîntoarce în Franța, singur și îndoliat, avu de hrănit doi

copii, căci aducea împreună cu fiica lui și un băiat drăguț, la care doamna Irène ținuse foarte mult și pe care îl întâlniseră în Italia. Se numește Reynier și va fi în curând un flăcău. Pentru a-i crește pe amândoi, pe Reynier și pe mica Irène, domnul Vincent puse mâna pe mistrie și munci cu brațele.

— Mititico — rosti colonelul împingând farfuria — tu povestești ca un înger. Cât e ceasul?

— Și ce bine este că l-au întâlnit pe Reynier — continuă Fanchette, cu pornirea încăpățânată a copiilor cărora vrei să le închizi gura. Dumneata crezi că știi totul, bunicule, și tocmai aici te înșeli. Reynier nu este o povară, dimpotrivă, el păzește casa, face menajul, o învață pe mica Irène să scrie și să citească. Ah! De și-ar găsi o slujbă să-l poată ușura puțin pe prietenul său! Poftim, privește, domnul Vincent are lacrimi în ochi și mai adineauri îmi spunea: "Acest copil este binecuvântarea lui Dumnezeu în casa mea. Fără el, cine ar avea grijă de copilă? N-am nici o teamă când e lângă ea. E un adevărat bărbat în ceea ce privește puterea și mai ales curajul. În ce privește îngrijirea, dragostea, e ca o femeie. Am impresia că o las pe mica mea Irène cu o soră îndrăgită". A spus mai mult decât atât — nu-i așa, domnule Vincent? Ai spus: "Am impresia că o las cu mama ei!"

Vincent o învălui într-o privire recunoscătoare, dar rosti:

— Nu merită să vorbim atât despre mine, domnișoară.

— Nicidecum, nicidecum! ripostă colonelul. Îmi face plăcere. Fanchette e stăpână aici, nu-i așa, comoara mea? S-ar putea urca chiar în capul lui moș turtă-dulce, dacă ar vrea. N-o mai am decât pe ea de iubit, domnule Vincent, așa că...

— Așa că vrei să mă gonești, bunicule — întrerupse fata, a cărei față strălucea de bunătate. Citesc asta în ochii dumitale. Ei bine, am să fiu ascultătoare și am să plec numaidecât, dar trebuie să-mi făgăduiți ceva, domnul Vincent și dumneata, bunicule. Lasă, lasă, că nu dumneata ai să faci sacrificiul cel mai mare. Vreau ca Reynier să meargă la colegiu și Irène la pension. S-a tăcut?

Se ridicase și buzele ei trandafirii stăteau aplecate deasupra frunții bunicului.

— S-a făcut! replică acesta.

Printre dulcea ploaie de sărutări ce cădea pe creștetul colonelului, Fanchette mai aruncă o întrebare:

— Și dumneata, domnule Vincent?

— Oh! Eu — răspunse acesta cu ochii umezi — dacă aș putea vedea asigurată educația copiilor mei dragi...

— Am făgăduit! zise colonelul cu vădită nerăbdare. Trimite-ne, cafeaua, pisicuțo, și du-te de citește *Robinson Crusoe*. Dacă într-o zi te vei afla părăsită într-o insulă pustie, vei fi mulțumită să știi cum să te descurci ca să-ți faci o umbrelă din piele de fiară sălbatică!

Fanchette strânse mâna domnului Vincent ca un mic bărbat și dispăru.

Bătrânul se așeză mai bine în fotoliul său, își trase mânecile mantalei și-și răsuci degetele mari cu un aer gânditor.

— Ia spune, meștere — întrebă el după un timp de im are și cu glasul cel mai potolit — ce-ai face dumneata dacă fiica dumitale, la vârsta Fanchettei mele, s-ar îndrăgosti de un ticălos fără lege și credință?

— Un ticălos — strigă Vincent cu o adevărată spaimă — iubit de această copilă adorabilă! Domnișoara Francesca!

Servitorul intră și servi, cafeaua.

— Am poftă să fac ceva nemaipomenit — zise colonelul vorbind cu el însuși. Am mâncat ca un lup, iar acum am să moi o bucățică de zahăr în ceașca dumitale. Du-te, Giam-Pietro, nu mai avem nevoie de nimic.

Valetul se retrase.

— Giam-Pietro e sicilian — reluă colonelul. Asta înseamnă Jean-Pierre, în Catania. La Neapole, Jean se numește Giovan. Vizitiul meu se numește Giovan-Battista. Noi, cei de aici, ne cam tragem toți din Italia.

Ținu o jumătate de bucățică de zahăr deasupra aburului ce se ridica din ceașca lui Vincent și repetă:

— Ce-ai face?

Vincent șovăia.

— L-ai omorî? întrebă mai departe colonelul.

Lui Vincent îi căzu lingurița din mână. Bătrânul se puse de-a binelea pe răs.

— Pe vremuri eram foarte șugubăț — murmură el — făceam haz de orice. Bea-ți cafeaua cât e caldă, amice. Fiecare din noi avem necazurile și încurcăturile noastre, asta-i lucru sigur. Vrei să-ți spun ceva? Dumneata ești un ambițios reținut și închis, dar în adânc te furnică dorințele tuturor diavolilor.

Ochii lui se întâlniră cu cei ai lui Vincent, care-și ducea ceșcuța la gură. Vincent simți că-l străbate un fior.

Bătrânul ronțăi bucățica lui de zahăr.

— Asta îmi dă o stare de agitație, știu bine — reluă el — dar nu sunt încă dispus să merg la culcare. În noaptea asta, avem amândoi de lucru.

Spaima se citea din ce în ce mai limpede în privirea lui Vincent.

— Ei, ei, meștere — întrebă deodată colonelul — am oare de-a face cu o găină plouată?

— Vorbeați de uciderea unui om... — se bâlbâi Vincent.

Colonelul râse sec și scurt.

— Drace! exclamă el. Caraghiosul își va face singur seama. Fii

liniștit, și lasă-mă să te tutuiesc, îmi vine mai ușor așa. Era vorba deci ca mica Irène să fie dată într-un pension bun, iar tânărul Reynier să meargă la colegiu, Fanchette așa vrea, iar tu poți să alegi colegiul și pensionul, prietene Vincent...

— Cum să vă mulțumesc, domnule... — dădu să-l întrerupă Carpentier, căruia bucuria îi îmbujora obrajii palizi.

— De unde știi că ai de ce să-mi mulțumești? întrebă bătrânul cu răceală.

Carpentier rămase buimăcit.

— Un om ca dumneavoastră — bâigui el — cu siguranță că nu poate să-mi poruncească decât ceva onorabil.

— La naiba! făcu bătrânul cu indispoziție. Sunt momente, meștere dragă, când s-ar zice că ești ca o cizmă. Nu te supăra: eu sunt socotit un fățarnic, fiindcă îmi risipesc banii în altă parte decât la operă sau la bursă. N-am ucis niciodată pe nimeni, pisiuile, și ar fi cam târziu să încep acum... Nu te scuza și privește-mă, omule, cum se zice, în albul ochilor. Îți placi Fanchettei, cu atât mai bine pentru tine! Îți va purta noroc. Ai un chip de om bun și cumsecade; iar eu am destui dușmani ca să nu disprețuiesc un prieten. Ești ambițios, ți-am mai spus-o; știai asta?

Tăria privirii lui făcu să coboare pleoapele lui Vincent, a cărui figură exprima o adevărată stare de boală.

— Astăzi — continuă colonelul — muncești cu brațele și muncești din greu pentru pâinea ta și alor tăi, dar au fost clipe în viața ta când ai dorit, când ai râvnit cu putere averea. Mărturisește cinstit.

— Este adevărat — rosti încet Carpentier. Soția mea era atât de frumoasă și o iubeam atât de mult!

— Fiica ta va fi și ea frumoasă!

— Vă rog, domnule — murmură Carpentier — spuneți-mi ce voiți de la mine. Simt că-mi vine rău.

Colonelul nu răspunse decât printr-un mic semn amical din cap. Scutură clopoțelul aflat la îndemâna lui pe masă.

— Giam-Pietro — se adresă el servitorului care își făcuse din nou apariția — Giovan-Battista va termina cina mai târziu, peste o jumătate de ceas. Să înhame numaidecât caii. Dragul meu — reluă apoi, sprijinindu-se de umărul lui Carpentier ca să se ridice — ai să redevii arhitect, ți-o spun eu. Dacă n-aș proceda cinstit în această afacere, Fanchette m-ar pune la arest. Dumneata îmi vei construi poate un castel, un palat, o catedrală; dar deocamdată ești zidar; astă-seară nu am nevoie decât de ciocanul și mistria dumitale.

— Astă-seară? repetă din ce în ce mai uimit Carpentier. Apoi adăugă: N-am sculele la mine.

Colonelul îl mângâie pe bărbie, ca pe un copil ce se împotrivește.

— Să coborâm totuși — zise el — și vom vorbi pe drum.

Cocoșelule, află că acum loteria nu mai plătește seriile de cinci numere pline. Eu am câștigat una pe vremea când se plăteau încă și, din cauza asta, doamna marchiză de Pompadour a dorit să mă vadă. Era o șmecheră destul de drăguță. Nu zic că dumneata ai nimerit o serie de patru numere mizând pe acest bătrân Matusalem care este colonelul Bozzo, dar, în fine, e totuși un bun câștig la loterie. Ceea ce mi-ar plăcea ar fi însă lenea, neîncrederea sau chiar curiozitatea. Această mică Irène va fi, după câte se pare, o frumusețe strălucitoare. Dar e rău să fii frumoasă când ești fata unui om sărac. Eu când pun pe cineva să lucreze, fac rost și de scule.

Ajunseseră în vestibul și din curte se auzea tropotul calului înhămat.

Vincent rămase gânditor.

În clipa când să deschidă ușa de afară, bătrânul se opri și-l ținti cu privirea:

— Omule — reluă el — dacă inima nu te îndeamnă, mai este încă timp să te oprești. Am o taină pe care n-o vei cunoaște niciodată.

— E vorba de ascuns ceva? întrebă Carpentier cu glas moale.

Bătrânul răspunse cu un surâs ciudat:

— Ceva... sau pe cineva... nu se știe.

Calul înhămat bătea din copite, Giovan-Battista se urcă pe capră, în timp ce valetul de serviciu sta în picioare ținând deschisă portiera cupeului.

— Să mergem! zise Vincent. Nu de dumneata mă tem, căci ai făcut întotdeauna numai binele, ci de mine. În viața mea, de câte ori am jucat, am pierdut.

— Atunci — zise bătrânul — e momentul să mizezi din plin, prietene. Poate că norocul te pândește de multă vreme. Se întrerupse pentru a-i spune vizitiului: Giovan, mâncarea ta nu va avea timp să se răcească. Du-ne în galop în strada Copiilor Cuminți, la a doua poartă din pasajul Radziwill. După ce vom coborî, întoarce repede și șterge-o acasă.

Cupeul porni și făcu exact trei minute până în strada Copiilor Cuminți. Drumul fu parcurs în tăcere.

Colonelul și însoțitorul său intrară în pasajul umed și murdar, care e o adevărată rușine pentru Palais-Royal. De îndată ce coborâră, Giovan dădu bici calului și cupeul dispăru.

Capitolul III - O călătorie misterioasă

Vincent și însoțitorul său rămăseseră acum singuri la intrarea în pasajul Radziwill, nu departe de stația de trăsură de lângă zidul Băncii.

Colonelul Bozzo, deși tremura puțin de frig în mantaua sa vătuită, părea totuși destul de vioi.

— Omule — spuse el — asta seamănă a aventură. Știi că eu nu mă distrez prea adeseori. Altădată umblam după escapade cu nătlăușii acela de Richelieu, căruia îi suflam ducesele, deși nu era băiat rău. Află că sunt optzeci de ani de atunci și că nici acum nu mă simt deloc mai prejos! Numai că, între timp, m-am mai potolit. Du-te de ia trăsura aceea cu felinarele verzi și cu vizitiul care doarme, a treia de dincolo de baracă.

Vincent se execută. După ce-l ajută pe colonel să se urce în trăsură, acesta, trăgând geamul din față, strigă vizitiului:

— Strada Senei, în fața pasajului Pont-Neuf. Dă-i drumul! Și hai, hai, hai! adăugă el, ridicând geamul. Nu e tocmai așa de cald. Ia spune, sper că nu ai nici o ură personală împotriva familiei acestui biet Charles al X-lea, care se plictisește pe meleaguri străine. Era un bun vânător.

— Dacă aș ști că e o afacere politică... — întrerupse cu vioiciune Carpentier.

— Ai fi mulțumit, sau supărat?

— Vă rog să-mi vorbiți cinstit, domnule. Este vorba să salvăm un nenorocit?

— Mai întâi — răspunse colonelul, a cărui bună dispoziție părea să crească — te voi pune în situația de a nu putea răspunde nici tu însuși la propriile-ți întrebări, prietene Vincent. Nu suntem aici la lecția de educație religioasă. La naiba, pui la întrebări ca un adevărat judecător!

Își deschisese mantaua și ținea în mână o fâșie de mătase împăturită. Era îngustă, dar de două sau de trei ori mai lungă ca o legătoare de gât.

— Ia dă capul încoace — urmă bătrânul. Pe cuvânt de onoare că mă amuză!

Vincent îl privi supus și-i veni aproape să zâmbească.

— Dar și eu vă spun pe cuvântul meu — murmură apoi, ca și cum ar fi vrut să răspundă unui scrupul de conștiință — că nu mă îndoiesc de scopurile dumneavoastră cinstite.

— Bine, mulțumesc! făcu colonelul, trecând peste ochii prietenului său fâșia de mătase pusă în două. Ai bunătatea să nu mă crezi un ticălos. Tot e ceva. Nu mișca! L-am cunoscut pe bunicul doamnei ducese de Berry pe când locuiam la Neapole. Și iată că ea a intrat acum într-o proastă încurcătură!

Vincent tresări ușor. Întreaga Franță se ocupa în acel moment de văduva ducelui de Berry, care fugea urmărită de poliția unchiului ei Louis Philippe, după nefericita tentativă din Vendée.

— Nu mișca! repetă colonelul. Revoluțiile au niște mecanisme

ciudate. Louis Philippe sau fiii lui vor unelti și ei, la rândul lor, peste cincisprezece sau douăzeci de ani. În ce mă privește, aș prefera să mă aflu mai curând pe capra unei trăsurii, ca vizitiul nostru, decât să stau pe un tron. E o mizerie. Și totuși câți oameni nu se vând diavolului ca să poată căpăta acest loc! Pariez că acum nu mai vezi de loc.

— De loc — răspunse Vincent.

— Foarte bine! Am să întrebuițez totuși și restul fâșiei de mătase.

Din momentul în care Carpentier fusese complet orbit de legătura de pe ochi, înfățișarea colonelului se schimbase și, cu toate că mâinile îi tremurau destul de tare, lucra cu o remarcabilă îndemânare.

— E sigur — reluă el — că atunci când cineva poate răspunde unui comisar: "Taie-mă în bucăți, dar nu știu absolut nimic", asta îl face să se simtă strașnic de bine. Eu, care îți vorbesc, am stat pe vremea regelui Murat unsprezece zile și unsprezece nopți într-o ascunzătoare a castelului din Monteleone. Nu te simțeai acolo ca la nuntă, dar era totuși mai bine decât să te vezi trimis în fața unei înalte curți de judecată, nu-i așa, bibicule?

— Așadar, e vorba de o ascunzătoare? întrebă Vincent.

Ce crezi tu, băiete, despre Louis al XVII-lea? zise bătrânul, în loc să răspundă. Iată o ființă nefericită! Eu aveam deja păr alb pe vremea când regele Louis al XVI-lea și regina Maria Antoaneta au pășit spre eșafod. Multă apă am mai văzut curgând pe sub podurile Parisului! Știu o sumedenie de lucruri. Mai există și un Bonaparte, fiu al reginei Hortense, o femeie frumoasă, pe cinstea mea! Anul trecut a devenit major. Ah! Ah! Ce se mai mizează pe Tuileriile astea! Cunoscut cel puțin patru sau cinci numere bune, afară de cel al Republicii. Și vrei să știi ceva?... Pentru jocul ăsta se trece adesea printr-o ascunzătoare înainte de a ajunge în sala tronului... Gata, baba-oarba!

Trăsura coti pe lângă Institut și intră în strada Senei.

— Legătura mea de la ochi e mai întunecată ca moartea — gândi cu glas tare Carpentier.

— Cu atât mai bine, pisoiole! Ai fost cum nu se poate mai drăguț. Acum îți vom face un pic toaleta, din cauza trecătorilor care s-ar mira văzând capul unui băiat cumsecade înfășurat ca al unei mumii. Sunt tare incomozi trecătorii ăștia!

Și despături un dolman cu glugă pe care îl ținuse sub braț.

— Bagă întâi mâna dreaptă — zise el. Pe mine m-au trecut nădușelile, să știi! Acum stânga. Așa! Și acum îți trag gluga și... nevăzut, necunoscut! Dacă se vor ivi niscaiva curioși, voi scăpa de ei explicându-le că ai fost operat de cataractă de către unul din cei mai mari specialiști din capitală, și voi adăuga: Ce bucurie va fi pe scumpul meu prieten când i se va scoate legătura și când va putea vedea din nou lumina zilei!

Trăsura se opri se în fața pasajului. Vincent se simțea amețit de această trăncăneală ciudată.

Colonelul coborî destul de sprinten. Din momentul când, datorită legăturii de la ochi, scăpase de privirea însoțitorului său, nu mai era același om. Plăti vizitiului și-i zise:

— Dragul meu, ajută-mă să-l dau jos pe bietul meu fiu, care a răcit și pe care l-am înfofolit cum am putut mai bine. În ziua de azi, tinerii sunt cei șubrezi. Noroc că nu mergem prea departe! Facem doar câțiva pași.

— E cam răcoare astă-seară — răspunse vizitiul susținându-l pe Carpentier cu amândouă mâinile. N-am băgat de seamă că era bolnav când s-a urcat în trăsură. Trebuie vârat repede în așternut, cu o cană bună de vin fiert alături.

În pasaj, colonelul îl luă de braț pe așa-zisul fiu, al cărui cap era în întregime acoperit de gluga dolmanului.

— Eu mă fac că te susțin — zise el — dar tu ține-mă bine, că de multă vreme n-am mai umblat atât de mult pe jos. Mergem până la stația de trăsură de pe ehei, lângă Pont-Neuf.

— Și de ce schimbăm trăsura? întrebă Vincent.

— Pentru că ai fi putut să-i ici numărul aceleia din care am coborât, Vezi că eu sunt sincer, așa mi-e caracterul. Astă-seară poate că n-ai fost atent la număr, întrucât curiozitatea nu-ți era încă trează, dar mâine...

— Vom reîncepe așadar și mâine?

— Într-o jumătate de oră te vei afla în fața lucrării de executat, și tu însuși îmi vei spune, în cunoștință de cauză, câte zile îți vor trebui ca s-o termini... Atenție! Se aud pași, susține-mă!

Traversară strada Mazarine și pășiră pe trotuarul îngust al străzii Guénégaud. Colonelul se prefăcea că se sprijină de brațul însoțitorului său, care se lăsa condus mașinal și mergea gânditor.

Orice om pus în fața unei probleme, încearcă să o rezolve. Scrupulele și îngrijorarea stăpâniseră până acum gândurile cinstite ale lui Vincent Carpentier. Șaradele politice, pe care bătrânul i le aruncase ca momeală, îi întârâtaseră serios imaginația. Dar acum se naștea curiozitatea, care luă de la început proporțiile unei idei fixe. Mintea lui Vincent începu să lucreze, căutând un mijloc prin care să vadă și să înțeleagă.

S-ar fi zis însă că privirile colonelului, străbătând țesătura deasă a dolmanului, mătasea legăturii de la ochi și cutia craniană, citeau ca într-o carte deschisă gândurile ascunse ale însoțitorului său.

— Eram sigur — bombăni el. Trebuia să se întâmple! Iată-te lansat, amice, alergând să descoperi cheia enigmei. Va fi cu atât mai rău pentru tine, dacă o vei afla; dar fii liniștit. Vom pune noi ordine în toate.

Se opri apoi să răsuflă în fața porții laterale a palatului Monetăriei, cu toate că înfățișarea lui nu arăta semne de oboseală.

— E departe — murmură el. Pe vremea imperiului, mai făceam încă o bună jumătate de leghe fără să-mi pierd respirația; dar în 1820 am simțit primul junghi al unui blestemat de reumatism... Înainte, marș! Dintre cei care circulă pe aici, mulți vor ajunge înaintea mea în cimitirul Père-Lachaise. Dar la ce te gândești, omule?

— Mă gândesc — răspunse Vincent — la mica mea Irène, care mă așteaptă, și la dragul, de Reynier, care mi-o păzește.

— Ai dreptate, iată gânduri înțelepte. În câteva zile le vei putea asigura un viitor strălucit acestor doi copilași.

Chemă un vizitiu, care moțăia pe capră, puse să i se deschidă cupeul și-l împinse înăuntru pe Carpentier, punând:

— Așază-te bine într-un colț din fund și nu te descoperi, încă puțină răbdare și vom fi în curând acasă.

Apoi se depărta și vorbi ceva cu vizitiul. Vincent nu putu să audă nimic din ceea ce au vorbit, cu toate că ciulise urechea cu încordare.

După o jumătate de minut, colonelul se întoarse și se urcă și el în trăsură.

— Du-ne trap, prietene, că am să te cinstesc — rosti el în timp ce închidea ușa.

De cum se așeză, își frecă mâinile, zicând cu un aer satisfăcut:

— E plăcut să te odihnești, nu-i așa, nepoate? Măine seară vom trece prin pasajul Vendôme sau prin altul care să fie mai aproape de stație: sunt frânt!

Vizitiul dădu bici cailor, care porniră în trapul mare.

Între timp, Vincent își zicea: "Aș putea să-mi dau seama de direcție și distanță fiind atent la cotituri". Și-și păstră simțurile treze.

Se știe că o trăsură, la cotitură, îl face pe călător să o simtă, mai cu seamă dacă stă cu cotul lipit de perete. Nu trecură nici două minute, și Vincent avu proba materială a acestui fapt. Se cotise la dreapta, și el își dădu seama de acest lucru.

— Este podul Saint-Pères sau podul Royal? întrebă el.

— Aha! exclamă colonelul, râzând cu poftă. Acu faci socoteli ca un nepriceput! Pariez cu tine pe cincizeci de centime că, într-o jumătate de oră, nu vei mai ști dacă te afli pe șoseaua spre Versailles sau pe drumul spre Saint-Denis.

— Așadar, vom ieși din Paris? strigă fără voie Carpentier.

— Poate că da, poate că nu! Oricât te-ai strădui, nu vei putea afla. Tot ce vei putea răspunde celor care îți vor cere lămuriri asupra excursiei pe care o faci, va fi că nu te-am pus să treci granițele Franței, patria ta, mărginită la nord de Flandra și Brabant, la răsărit de Elveția, la miazăzi de Mediterana, la apus de Ocean. Uite! Am să-ți fac o destăinuire importantă: suntem în strada Saint-Honoré; mergem spre

Hale sau spre biserica Roule? Ei, băiatule?

Carpentier nu răspunse imediat. Când luă cuvântul, spuse:

— Sunteți mai mult decât un om cinstit, sunteți socotit un sfânt, și la vârsta dumneavoastră omul stă gata să apară în fața lui Dumnezeu. Dacă ar fi vorba numai despre mine, poate că aș mai alege, dar voi mai găsi oare un asemenea prilej pentru bieții mei copilași? E adevărat că am încercat să ghicesc încotro mergem, dar renunț. Să-i dăm bătaie!

Colonelul îl bătu părintește pe obraz.

— Ești un șmecher — murmură el — dar n-ai să mă duci tu pe mine.

Trăsura începu să alunece, fără zgomot, pe pământ moale. Era o alee sau o șosea.

Trecuse mai bine de un sfert de oră de la plecare. Carpentier se gândi: "Dacă în zece minute reîncep zdruncinăturile, înseamnă că vom fi pe pavajul de la Neuilly; sunt sigur, acum suntem pe Champ-Élysées".

Zdruncinăturile reapărură după cinci minute. După un alt sfert de oră, trăsura începu să se învâртеască pe străzi cu hopuri și cu suișuri.

— Ghici ghicitoarea mea! zise deodată colonelul. Suntem în Montmartre sau în cartierul Monffetard? Parisul e mare, mai cu seamă dacă socotești și împrejurimile lui.

Chiar în acel moment, trăsura se opri. Colonelul spuse vizitiului să coboare ca să-l ajute pe Vincent să pună piciorul pe pământ. Nu se auzi nici vreun ciocan bătând în placa ușii, nici alt zgomot, nici clopoțel scuturat. O cheie se răsuci în broasca veche, care scârțâi a rugină.

— Ești mulțumit de bacșiș, prietene? întrebă colonelul. Șaptezeci și cinci de centime! Dacă ai avea multe ocazii din astea, atunci dumneata ai fi cel care se plimbă cu cupeul!

După ce intră pe poartă, Vincent simți pământ moale sub picioare, apoi nisip. Pe urmă făcu și câțiva pași pe iarbă.

După toate aparențele, se aflau undeva la țară.

— Atenție — zise colonelul — am ajuns la peron. Ridică piciorul.

Vincent numără patru trepte, apoi se deschise o a doua ușă. Trebuie să fi fost foarte îngustă, căci, deși colonelul se dăduse la o parte ca să-i facă loc să treacă, dolmanul⁽⁶⁾ lui Vincent atinse totuși zidul. Atingerea n-a fost de moment, ca atunci când treci un prag: ea dură atât timp cât să te facă să-ți dai seama că zidul are o grosime deosebită.

— Acum scara, bibicule — zise iar bătrânul. E greu de suit, și pe mine iar o să mă doară șalele; dar mâine dimineața mă scol mai târziu, pentru că, vezi tu, eu nu iau în seamă jelanii bătrânelor mele oase, când e vorba să fac binele.

Urcă scara în formă de spirală, care la ultimele trepte îi smulse gemete.

Mâna lui Vincent atinse în diferite rânduri pereții încăperii. Erau umezi.

Colonelul se opri în fine și scoase un oftat de ușurare.

— Cu chiu cu vai, s-a terminat! murmură el. Nu cred că aş sui ușor până în vârful turnurilor de la Notre-Dame. Intră, fârtate; iată-ne ajunși la fața locului, și acum nu mai ai decât să te pui pe treabă.

Tot vorbind astfel, descuie o a treia broască.

De îndată ce Vincent trecu și, de această ușă, simți în jurul lui o atmosferă molcomă și greoaie, ca și cum ar fi intrat într-o seră caldă.

Capitolul IV - Începutul lucrului

Bătrânul păru că renaște respirând acest aer înăbușitor. Vocea îi deveni din nou veselă și împinse ușa cu zgomot, zicând:

— Ei, bibicule, nu-i așa că e foarte plăcut aici? Să nu lăsăm să iasă căldura. Dă capul încoace, că legătura de la ochi nu mai este de trebuință. Poate crezi că te afli într-un palat cu zâne? În privința aceasta, eu nu spun nimic. Vreau, să ai singur plăcerea surprizei.

Îi desfăcu încet legăturile. Când i-o scoase și pe ultima, Carpentier rămase buimăcit. I se păru că o imensitate albă și luminoasă îl înconjură din toate părțile. Orbit, închise ochii.

— Unde sunt? strigă bătrânul, încântat. Ar fi trebuit să spui: Unde sunt? Era o întrebare firească. La podul St.-Martin, când este adus doctorul William pentru nașterea tănuită a doamnei ducese și când i se scoate legătura de la ochi, el zice totdeauna: Unde sunt? PISOIULE, nu o zăpadă ceea ce te supără la ochi. Datorită unei sobe bune, care nu se vede, dar se aude duduind, avem aici o temperatură de plus douăzeci de grade. Ochii tăi se vor obișnui încetul cu încetul cu toate aceste albituri pe care chiar eu le-am întins, ca să poți, la nevoie, regăsi această cameră fără să-i poți recunoaște așezarea. Hai, acum deschide-ți felinarele, că n-am venit aici să ne distrăm.

Ceea ce-l făcu pe Carpentier să-și ridice pleoapele fu acel cuvânt: "albituri". Privi din nou și văzu că într-adevăr se afla într-un fel de cort cubic ca o cutie, ale cărui laturi și plafonul erau alcătuite din cearșafuri de pat întinse pe sfori. Pe podea sau pe lespezi, care nu se vedeau, era întinsă o rogojină din papură. Totul era luminat de două lămpi puternice, care atârnavă de o boltă invizibilă.

Carpentier rămase fără glas. Își zicea în sine: "Ce îngrămădire stranie de măsuri de prevedere!"

— Da, da, da — zise de trei ori bătrânul, care se bucura vădit de

surpriza produsă — chiar eu însumi am aranjat totul, eu singur, și e bine aranjat. Ar trebui să fii vrăjitor, prietene, ca să ghicești ce-i aici la dreapta, la stânga, deasupra sau dedesubt. Este o cocioabă sau un palat? Îi dăm voie imaginației dumitale să lucreze cât o vrea. Vei vedea un pătrat de zid gol. Am scos chiar eu tot ce se afla pe el. Ce crezi că era? Un tapet de hârtie de treizeci de cenți sulul? O tapițerie de Gobelins? Sau un lambriu sculptat și aurit? Numai văzându-ți mutra, mă delectez copios.

Și acesta era adevărul. Colonelul își freca mâinile uscate cu o plăcere copilărească, și mii de riduri îi brăzdau fața în timp ce râdea din toată inima.

În spațiul dintre cele patru perdele se găsea o singură mobilă: un fotoliu mare și vechi, capitonat cu pernițe, cârpit pe ici pe colo și care părea adus dintr-o dugheană de vechituri. Colonelul se cufundă în el, lăsând să-i scape un cloncănit de voluptate.

— Eu l-am cumpărat — adăugă el — și eu l-am adus aici. Nimeni altcineva în afară de noi doi nu va intra aici! Ah! Dacă aș fi putut să străpung singur zidul acesta masiv, să-l scobesc ca pe o tigvă și să-mi aranjez înăuntru cuibușorul meu, te-aș fi lăsat șomer. Fanchette nu conta, iar tu n-ai fi căpătat nimic... sau, mai bine zis, aș fi găsit eu o altă cale pentru a-ți crește copiii și pentru a-ți pune și ție nițel fân în iesle. Dar pentru o asemenea lucrare trebuie să fii de meserie. Vreau să fie o bijuterie de ascunzătoare: o cutie căptușită cu mătase lucioasă, ca acelea în care se pun perlele să doarmă... Ce, o fiică de regi nu face cât toate perlele din lume? Să zicem fiica lui Henri al IV-lea sau a lui Louis cel Sfânt!

Părăsind poziția trândavă în care stătea, ridică un colț al perdelei din dosul fotoliului. Prin această deschizătură, privirea ageră a lui Vincent, ațintită cu lăcomie, descoperi ia câțiva pași un alt panou de perdele albe, ce părea lipit de zid.

Mâna bătrânului pipăi și găsi toarta unei lăzi destul de voluminoase, pe care încercă să o tragă spre el, dar nu reuși.

— Ajută-mă — zise — sunt sculele tale.

Lada fu târâtă în mijlocul spațiului liber. Carpentier îi deschise capacul. Ea conținea întregul sortiment de scule pentru meseria sa, nou-nouțe și lucitoare, de la mistriile de toate mărimile până la ciocanele tăioase ca niște topoare și la dălțile al căror oțel călit arunca, la lumina lămpilor, mănunchiuri de scântei.

— Ți-ajung astea? întrebă colonelul.

— Da — răspunse Vincent. Ca să dărâm sau să construiesc. Eu sunt gata, spuneți-mi ce am de făcut.

Degetul colonelului arătă bucata de perdea din dreapta sa.

Se afla acolo, ceea ce Carpentier nu observase până atunci, o bucată de pânză în formă de dreptunghi, închipuind o ușă, prinsă de

draperia principală cu bolduri.

— Scoate acele! porunci colonelul.

Carpentier se supuse. Căzând, bucata de pânză dădu la iveală un zid gol, format din superbe blocuri de piatră.

La vederea lor, Carpentier strigă:

— Așadar, suntem într-o fortăreață?

— Dragul meu — replică colonelul — Parisul a avut succesiv patru sau cinci rânduri de fortificații pentru a se apăra de asedii. Citește-l pe Dulaure⁽⁷⁾: nu e un scriitor de prima mână, dar e plin de informații curioase. Resturi ale acestor incinte fortificate există în numeroase locuri pe cele două maluri ale Senei, în strada Saint-Sauveur, la Poarta Pictorilor, în strada Saint-Jacques, în strada Sainte-Marguerite, în fundătura Contrescarpe și în alte părți. În plus, Montmartre, Vaugirard, Chaillot posedă resturi de castele înglobate în proprietăți particulare. Cât despre cartierul Marais, e plin de antichități demne de tot respectul. Unde ne aflăm noi în acest moment, n-are nici un fel de importanță; un lucru e sigur, și anume că zidul pe care îl ai în față are doi metri și optzeci și cinci grosime. E destul spre a putea construi colivia noastră?

— Da — răspunse Vincent gânditor — e destul.

— Atunci începe cu coaja pâinii, ca să poți scoate miezul. Ești lămurit?

— Aș vrea să știu — zise Vincent — dacă trebuie să ne temem de zgomotul pe care-l vom face.

— Poți să cioplești, să ciocănești, să lovești cât o duzină de dulgheri. Ești pe proprietatea marchizului de Carabas, de la care am cumpărat o dată cu pământul și casa, și chiar de-ai pune dinamită ca să faci gaură, tot nu te-ar auzi nimeni. Așa!

Fiecare cuvânt pronunțat se imprima adânc în memoria lui Vincent. Era o fire retrasă și cercetătoare. În viața lui, cu toată meseria manuală la care îl redusese soarta, lucrase mai mult cu capul decât cu brațele. Orice problemă li dădea de gândit și, fără voia lui, în acest moment mintea îi era plină de socoteli nesfârșite, ca să poată scoate necunoscuta din ecuația propusă.

Luă o cretă și schiță pe zid paralelogramul ce trebuia fi fie, după socoteala lui, ușa ascunzătorii.

— E mult prea înaltă și prea lată — zise colonelul. Voi fi eu arhitectul, fiindcă tu nu știi despre ce e vorba. În Italia de sud, noi avem ascunzători bine construite, dar cea mai bine făcută era cutia din granit în care călugării mănăstirii din Orval, dincolo, de cealaltă parte a Sedanului, ascundeau faimoasa comoară a comunității lor. Fie că vrei să pui la adăpost cupe de aur, încărcate de pietre prețioase, un om condamnat la moarte sau o regină aflată în încurcătură, este întotdeauna același lucru, nu-i așa? Cei cărora le este amenințată viața

n-au decât să se plece puțin ca să poată intra. Șterge asta! Deschiderea ta nu trebuie să fie mai mare ea un bloc de piatră, căci va fi astupată tot de un asemenea bloc: un metru înălțime, pe două picioare lățime.

Cu ajutorul unei rigle, Vincent măsură primul său proiect, având grijă să urmărească spațiile dintre două blocuri suprapuse. De data aceasta, colonelul fu de acord.

— Nu e rău! făcu el. S-ar putea să vină să sondeze cu paturi de pușcă sau cu maiuri și va trebui ca piatra din ușă să răsunе la fel ca restul zidurilor.

Vincent alege o daltă și un ciocan. În momentul când era să dea prima lovitură de ciocan, o pendulă, care părea că se află numai la câțiva pași, începu să bată.

Vincent se opri să asculte. Gongul bătuse ora, nouă.

— La miezul nopții vei lua masa, dacă vrei — zise colonelul. Avem friptură, pâine și vin. Apoi, întrerupându-se: Naivule! Îți frământă mintea! Te întrebi unde ai mai auzit gongul acesta; fiecare clopot își are glasul propriu, la fel ca oamenii, și eu aș recunoaște dintr-o mie sunetul clopotelor de la biserica sfântului Francisc din Catania. Ultima mea iubită locuia chiar în spatele bisericii. Sunt de atunci șaiszeci de ani. Dracul să mă pieptene dacă ai mai auzit până acum sunetul acestui vechi orologiu pe care l-am cumpărat o dată cu restul vechiturilor lăsat în cocioabă. Merge bine, dar pentru mai multă siguranță îl voi vinde când vom isprăvi, sau, și mai bine, uite, ți-l voi dăruia ție. Cred că-ți plac raritățile; îl vei pune pe cămin.

Vincent lovea cu ciocanul. Bătrânul era vesel ca un cintezoii și privea cum săreau în aer cioburile de piatră. La fiecare cinci minute își scotea tabachera de aur, împodobită cu portretul împăratului Rusiei, dar o făcea numai ca să-i adulmece conținutul de la distanță, cu o plăcere senzuală.

Așa făcea cu toate lucrurile. La masă privea vinul, în timp ce savura mirosul mâncărilor. Ai fi putut să-i hrănești numai cu porția de sămânță de cânepă pe care o mănâncă o păsărică în colivia ei.

El nu se bucura de nici un lucru ce se putea cumpăra cu bani. Dar în acest trup istovit, care se clătina ca o ruină, sălășluia o patimă înfricoșătoare. Banul îl atrăgea. Alerga spre el cu o violență mai arzătoare decât aceea a unui om voinic, căruia banul i-ar putea împlini cele mai puternice dorinți, cea mai nestăvilită poftă de mâncare, cea mai mistuitoare sete.

Această ființă șubredă, condamnată la o veșnică abstenență, iubea aurul pentru el însuși. Așa sunt marii zgârciți, cărora nici o măsură nu le poate stăvili nesățioasa lor lăcomie. Ei strâng aurul cum sug vampirii sângele, spre a-l ascunde în fundul unui coșciug rece. S-au văzut și din aceia care nutreau râvna dementă de a-și păstra aurul chiar și dincolo de viață.

În timp ce-și învârtea degetele mari, subțiri și uscate, cu un aer fericit, colonelul zise:

— Văd că lucrezi bine; sunt mulțumit că te-am ales. Uite un ciob de granit mare cât o pâinișoară. După ce învelișul va fi străpuns, lucrul o să meargă mai repede, fiindcă vom da peste zidăria de umplutură. Bagă de seamă să nu știrbești pietrele de alături. Află că prințesa va trebui să se simtă acolo ca într-un budoar! Fundul dă spre câmpie, așa că vom lăsa niște răsuflători prin care să intre aerul. Odihnește-te acum. Nu-ți spun să fumezi o lulea, fiindcă mirosul de tutun mă face să tușesc; poate vrei să bei un păhărel?

Vincent își șterse fruntea plină de sudoare.

— V-ați hotărât asupra dimensiunilor pe care le va avea camera? întrebă el.

— Doi metri lățime — răspunse bătrânul fără ezitare — trei metri lungime și șapte picioare înălțime, ceea ce va da un volum de patrusprezece metri cubi. Cei mai buni specialiști sunt de acord că acest volum de aer este suficient pentru a alimenta respirația unui adult... De ce te încrunți, prietene?

— Fiindcă nu știu dacă lucrez aici la un adăpost sau la o temniță — răspunse Vincent cu tristețe. Mi-e frică.

Capitolul V - Se naște o idee fixă

Când pendula invizibilă bătă orele trei după miezul nopții, adică după ce munca lui Carpentier durase șase ore întregi, colonelul, care stătuse treaz ca un șoricel, se îndreptă în fotoliu.

— Iată un bun început — zise el. Destul pentru astăzi, prietene. Piatra a fost slăbită de jur împrejur, așa că mâine o vom scoate afară ca pe o măsea. Să știi că sunt mulțumit de tine. Acum, hai să facem nani!

Carpentier își șterse cu batista fruntea plină de sudoare, și-și reluă hainele.

Blocul de piatră purta într-adevăr pe cele patru laturi câte o săpătură adâncă, în care chiar dalta cea mai lungă dispărea aproape în întregime.

Soba încetase de mult să duduie. Colonelul simți un frison când se ridică în picioare.

— De n-aș fi răcit! bombăni el. N-ai să mă crezi, dar în adolescență, cam prin 1750, am fost condamnat ca bolnav de plămâni chiar de către renumitul Boerhaave⁽⁸⁾. Am făcut însă apel contra condamnării; totuși, de atunci încolo mă păzesc, că mama nu mai face altul, măi băiatule!

Vincent îl măsura din priviri în timp ce-și încheia paltonul.

Era, acest Vincent, un spirit profund visător, capabil să se exalteze ca germanii, dar nu râdea niciodată. Totuși, la aceste din urmă cuvinte, gura lui serioasă se destinse.

— Jupâne, pot să jur că nu ai nici o intenție rea.

— Și eu la fel — răspunse colonelul. Îmi placi din cauza naivității tale, cocoșelule! Trebuie să fii un om de talent. Arhitecții și pictorii spirituali nu fac decât prostii. Acum dă capul încoace! Ședința noastră m-a distrat grozav.

Carpentier se lăsă legat din nou la ochi, tot așa ea în ajun. Bătrânul stinse cu grijă lămpile și-și conduse însoțitorul până la scară. Vincent îl auzi închizând ușa.

Traversară din nou pământul moale și micul spațiu cu iarbă, apoi fu trecută și ultima ușă, care, în închipuirea lui Carpentier, dădea pe ulița satului.

— Hei, vagabondule! chemă bătrânul, după ce-l învălui pe Vincent în dolmanul cu glugă.

La vreo cincizeci de pași, roțile unei trăsurii răsunară pe caldarâm.

— Mână să scapere pietrele, Lantimèche — adăugă colonelul. Negustorul de nisip a trecut. Mi-e un somn ce l-ar face și pe un copil să plângă!

Îl împinse pe Vincent până la treptele trăsurii și-l urcă în ea. După câteva clipe, trăsură se puse în mișcare.

Colonelul îl bătu pe Vincent pe obraz și-i zise:

— Mult aș da să știu ce este în căpățâna asta a ta. Ce de trebuie să mai depenel! Acum, haide să tragem câte un pui de somn.

După aceasta se cuibări în fundul trăsurii și nu mai scoase o vorbă.

Cam după un sfert de oră, trăsură se opri, ușa se destinse și o voce întrebă:

— Aveți ceva de declarat?

— Voi declara — răspunse colonelul, tresărind din somn — că accizul⁽⁹⁾ Parisului este o instituție onorabilă, îi face însă pe călători să regrete landele din Bretania de jos și chiar stepele din Tartaria. Civilizația are neajunsuri dezgustătoare.

Ușa trăsurii se închise și agentul zise:

— Treceți!

După o jumătate de oră, trăsură se opri din nou. Să coborâm, amice — zise colonelul — am ajuns.

Carpentier se execută. Auzi sunetul monezilor în palma vizitiului, care spuse "mulțumesc" și dădu bice cailor. Colonelul strigă:

— Mâine dimineață, în același loc și la aceeași oră, Lantimèche!

Carpentier sta singur în mijlocul străzii. Vocea aceea a Vizitiului care spusese "mulțumesc" îl intriga. Imaginația lui lucra din ce în ce

mai repede.

Nu avu însă timpul să gândească prea mult. Colonelul veni spre el și-i scoase legătura de la ochi. Carpentier recunoscuse atunci strada Neuve-des-Petits-Champs și grilajul închis al pasajului Choiseul. Se mai auzea încă uruitul trăsurii care mergea spre Palais-Royal.

"Poate că aş avea timp să o ajung" — gândi Vincent cu inima bătându-i tare. Dar colonelul se sprijini cu familiaritate de brațul său și zise:

— Omule, sper că n-o să mă lași aici în drum. Încep să nu mai fiu așa de sprinten ca la douăzeci și cinci de ani. Condu-mă până acasă.

Cu neputință de ocolit o asemenea cerere, căci bietul bătrân dărdăia din tot trupul. O luară pe strada Ventadour, ca să ajungă în strada Thérèse, în care dădea ușa de intrare a palatului Bozzo-Corona.

După ce trase ciocanul de la intrare, colonelul strânse călduros mâna lui Vincent și-i zise;

— Du-te și te culcă, dragul meu prieten, și somn ușor! În cursul zilei, într-un fel sau altul, vei mai avea știri de la mine. Dacă nu, la ora opt precis să fii la palat; ne vom reîntoarce împreună la casa mea de la țară.

Ușa de la intrare se deschise și portarul îi ieși înaintea. Colonelul întări cele spuse printr-un semn prietenesc: din cap și dispăru înăuntru.

Primul gând al lui Vincent fu să o ia la goană și să ajungă cât mai repede în strada Neuve-des-Petits-Champs. Era din parte-i un gest nechibzuit, căci se înțelege de la sine că în momentul când ajunsese în fața pasajului Choiseul, zgomotul trăsurii încetase de mult să se mai audă.

"E departe acum, dacă nu s-a oprit undeva — gândi el. Bătrânul își cunoaște interesul și nu lasă să-i scape nici o măsură de prevedere. Nu-mi mai rămâne decât să-i urmez sfatul și să mă duc să mă culc."

Vincent Carpentier, ca toți oamenii săraci, își alesese o locuință departe de centru. Stătea în dosul școlii militare, cartier mult mai puțin aglomerat decât astăzi și unde chiriiile erau foarte ieftine. Renunțând deci să mai ajungă din urmă trăsura în învălmășeala străzilor Parisului, se îndreptă spre Champs-Élysées.

Trebuie să-i spunem cititorului că, la drept vorbind, el nu avea îndoieli asupra colonelului. Acesta se prezenta în mintea lui ca o ființă binefăcătoare, intrată prin anumite împrejurări necunoscute într-o afacere misterioasă. Ceea ce-l sâcăia era strania și nepotolita fantezie ce cuprinde pe fiecare dintre noi în fața unei enigme a cărei cheie, abil mascată, se sustrage primului efort de înțelegere al minții noastre. Fiecare, în asemenea situație, face un fel de prinsoare cu el însuși, și cu cât dezlegarea se îndepărtează, cu atât omul se îndârjește să o urmărească.

Odată ajuns în largul bulevard Champs-Élysées, Vincent începu să se uite în jurul lui ca și cum ar fi încercat să recunoască lucruri pe care nu le mai văzuse până atunci. Ascultă cu luare-aminte, să prindă vreun sunet care i-ar fi putut servi ca punct de orientare. Adulmecă aerul — apoi schiță un rânjel, ca pentru a-și bate joc de propria neputință. O coti la stânga pe șoseaua Văduvelor, care astăzi se numește bulevardul Montaigne.

Strașnic de iscusit ar fi acela care ar ghici de ce s-a gândit un oarecare prefect alsacian, rămas școlar în materie de istorie și de artă, să schimbe numele pitorești sau istorice care marcau geografia bătrânului Paris. A șterge în nume înseamnă a ucide o amintire; însă acestor parveniți le face mare plăcere să vadă etichete noi pe tencuielile lor albe. Și totuși acest prefect, care desconsidera legendele pariziene, a realizat unele lucruri mari.

În primele ore de dimineață, Parisul e pustiu. Vincent traversează Sena, fără să întâlnească nici picior de om. Se opri în fața lui Champ-de-Mars și zise cu glas tare, mânat de firul cugetării sale:

— Sunt sigur că am mai auzit vocea vizitiului care a spus "mulțumesc" în strada Neuve-des-Petits-Champs. Sunt sigur de asta!

În loc să urmeze aleea laterală de pe lângă câmpul de manevre, o apucă chiar pe acest teren. Să-l fi întrebat pentru ce anume, n-ar fi putut să răspundă. Și totuși avea un țel, sau, mai bine zis, un instinct care îl împingea înainte.

Ajuns în mijlocul câmpului, își înfipse bastonul în pământ și legă de el batista desfăcută în chip de drapel. După ce făcu acest lucru, avu o clipă de șovăială, fiindu-i rușine de gestul său copilăros. Dar puterea fanteziei învinse și rosti cu un ton hotărât:

— Vreau totuși să văd!

Să vadă ce? Era ca o sfidare pe care și-o arunca lui însuși. Își concentră cu toată voința gândul și se legă la ochi cu cravata, zicându-și din nou:

— Și dacă aș nimeri-o, ce-aș putea să deduc?

Merse drept înainte pe bâjbăite, fără să se sinchisească nici de băltoace, nici de terenul accidentat, gândindu-se doar la impresiile încercate în trăsură și reproducând cât mai precis cotiturile pe care credea că le făcuse, nu în timp ce se ducea, ci pe când *se reîntorcea de la casa de la țară a colonelului*. Procedând astfel, realiza, în memorie, o reducere proporțională a timpului și a distanței parcurse.

Dar totul n-avea nici o noimă. Se știe că, legat la ochi, chiar dacă mergi în linie dreaptă, nu nimerești la țintă. Și totuși pierdu cu acest joc un întreg sfert de oră, în care timp inteligența lui rămase puternic încordată, ca și cum însăși viața lui atârna de exactitatea calculului pe care îl făcea.

Când se opri, experiența fiind după socoteala lui terminată, inima

îi bătea cu putere. Își smulse legătura de la ochi și privi în depărtare, căutând semnul pe care îl înfipsese în pământ.

Champ-de-Mars era luminat. Luna aluneca pe cer în dosul unei pânze ușoare de nori care păreau că aleargă și se urmăresc veseli unii pe alții. Dar Vincent nu văzu nimic în direcția în care privea. Făcu iarăși haz pe socoteala lui și gândi râzând: "Sunt nebun!"

În același timp însă, se întoarse spre a privi în cealaltă direcție și scoase un strigăt de uimire, văzându-și drapelul la doi pași de el. Ar fi putut chiar să-l atingă, dacă întindea brațul.

Simți că i se răcesc obraji și tresări din toate fibrele, în timp ce murmură fără voce:

— Să fie oare o simplă întâmplare, sau am ghicit adevărul? Haide, haide — își zise el, ridicând din umeri — sunt nebun, nebun de legat!

Reluă cu pași rari drumul spre Școala militară, cu capul plecat sub povara gândurilor care se învălmășeau în mintea lui ca într-un haos.

Vincent Carpentier era un om cinstit, dar aspirațiile din tinerețe îi fuseseră înșelate. Pe vremuri visase avere, poate chiar renume, iar acum, în adâncul anonimatului în care se afla, mâna de gheață a mizeriei îl strângea de gât.

Chipul fiicei sale îi trecu, în noapte, prin fața ochilor. O adora pe această mică și blondă Irène, care era portretul viu al mamei sale mult iubite. Îl văzu și pe Reynier, copil nobil, care se făcuse slugă la sărăcia lui.

La Paris, toată lumea cunoaște prețul pe care-l poate avea un secret. Dar, repet, Carpentier era un om cinstit; el gândi: "Colonelul mi-a promis că o va da pe Irène la pension și pe Reynier la colegiu. Am oare dreptul să-l judec pe acela pe care întreg orașul îl privește ca pe un sfânt?"

În momentul când cotea după colțul dinspre apus al școlii și grăbea pasul ca să ajungă acasă, un gând îi trecu prin minte și-l opri. În loc ca și cum mâna unui om voinic l-ar fi tras înapoi de guler.

— Acum mi-aduc aminte! strigă el, bătându-se pe fruntea plină de sudoare. Vocea aceea, vocea vizitiului care spusese "mulțumesc", era aceeași, sunt sigur, mi se pare că o mai aud încă, aceeași care întrebase la barieră: "Aveți ceva de declarat?"

Se opri tremurând de emoție.

— Atunci, bariera? făcu el. Înseamnă că n-a existat nici o barieră și că vizitiul este acela care a jucat rolul agentului de la accize. Trăsura nu a ieșit din Paris. Încercarea mea de adineauri, departe de a fi fost o nebunie ridicolă, a dezvăluit adevărul. Am plecat dintr-un punct spre a ne reîntoarce tot acolo. Cunosc punctul de întoarcere, deci și pe cel de plecare.

Brațele îi căzuseră de-a lungul trupului și capul îi Stătea proptit în

piept. Adăugă:

— Ce se ascunde în dosul acestei măști de bonomie senilă? Nu pot să ghicesc enigma acestui chip care râde și în același timp te înspăimântă. Nu am văzut până acum pe nimeni care să-i semene acestui bătrân. Instinctul îmi spune că sapă o asemenea groapă ca să-și ascundă comoara. De ce-mi curg sudori reci pe frunte? Sunt oare pe urmele vreunei nelegiuiri?

Capitolul VI - Locuința lui Vincent

Zorile începură să mijească în momentul când Vincent Carpentier ajunsese în fața sărmanei lui locuințe.

Locuia la mansarda unei căsuțe izolate, înconjurată de terenuri virane. Nu exista nici măcar portar.

La parter se afla o cârciumă prăpădită, cu firma "La marele obuz". Celelalte etaje erau ocupate de lucrători de pe șantierul din apropiere. Era cartierul depozitelor de lemne și de cărbuni. Se aflau pe aceeași stradă șantierul "Grenadierul francez", șantierul "Adevăratul Grenadier francez", șantierul "Noul Grenadier francez" și, în fine, șantierul "Singurul Grenadier francez".

Toate sunau mai deșănțat decât chiar "La marele obuz".

Vincent deschise clanța ușii la intrare și urcă scara cu treptele strâmbe. Locuința lui se compunea din două cămăruțe și dintr-un mic pod în care dormea Reynier, copilul despre care am mai vorbit de atâtea ori.

De obicei, Vincent se reîntorcea de la muncă pe la opt seara: masa se lua în familie, apoi fiecare se ducea la culcare, ca să se poată scula a doua zi dis-de-dimineață; în ajun, însă, Vincent plecase îmbrăcat ca de oraș, având grijă să anunțe că se va reîntoarce poate mai târziu ca de obicei.

Cu toate că le interzisese aceasta, cei doi copii îl așteptaseră până către miezul nopții, fără alt necaz decât grija pentru întârzierea tatălui lor. Căci Irène și Reynier nu se plictiseau niciodată când erau împreună.

Irène avea zece ani. Învăța meseria de brodeză. Reynier tocmai împlinise șaisprezece ani. Învăța sculptura în lemn la un meșter și picta de unul singur. Afară de aceasta, el făcea totul în casă, de la curățenie până la gătitul mâncării, care, la drept vorbind, nu era dintre cele mai complicate.

Ca statură, era un tânăr înalt. Soțiile negustorilor de combustibil de la etajul întâi și de la al doilea găseau că e băiat frumos și, în ceea ce le privea, nu se înșelau. Avea o figură blinda și deosebit de

inteligentă, încadrată de un păr negru, ondulat, moale și mătăsos. Lumina punea reflexe roșcate în părul lui brun pe care doamnele din comerțul de lemne l-ar fi râvnit pentru ele dacă nu ar fi găsit că se potrivește minunat de bine acestui chip încântător și blând de adolescent.

Reynier era, într-adevăr, un băiat bun, și asta se vedea cât de colo. Soții vecinilor ziceau însă că e un prost. De ce? Mister.

Bunătațea care strălucește pe o figură trezește în noi cu totul altceva decât admirație. Așa suntem făcuți noi, cei din comerțul de lemne și de peste tot. Acest lucru îl poate împiedica pe un tânăr să se afirme.

Răutatea se descurcă întotdeauna mai bine. Nu e iubită, dar e temută.

Aceasta este valabil pentru bărbați. Femeile însă judecă mai bine. Departe de a le displace mielușei, ele îi mănâncă.

Vecinele de la primele etaje deschideau toate ferestrele când Reynier cânta sus în mansarda lui. Cânta bine, cu o voce limpede și profundă care făcea să-ți vibreze inima.

Într-un rând, doamna Putifat, grăsuța soție a frânghierului de la etajul doi, îl oprise pe Reynier pe scări, ca să-l întrebe cât e ceasul. Reynier nu avea ceas. Doamna Putifat îl întrebase apoi de locul nașterii. Reynier iarăși nu putu să-i spună mare lucru, își amintea numai că în copilărie fusese prin părțile Veneției, în Italia austriacă, cu o ceată de țigani nomazi care se ocupau cu spoitul tingirilor și cu ghicitul.

Trăise, în sensul strict al cuvântului, din mila Domnului, îndeplinind pe ici pe colo munci umile socotite demne de cerșetori: hamal la Veneția, lustragiu la Milano, nu știu mai ce la Neapole, până în clipa în care a întâlnit-o pe doamna Carpentier, cea făptură frumoasă pe care o revedea în vis împodobită cu aureola morții.

Reynier veghease la căpătâiul ei, în timpul agoniei, legănând-o pe mica Irène în brațe. Și deveni membru al familiei în ziua tristă în care, Vincent împreună cu el, urmaseră, numai ei doi, dricul care o ducea pe tânăra mamă la locul ei de veci.

Desigur că Reynier nu povestise toate acestea doamnei Putifat, vecina care-i vorbise pe scară; de aceea doamna Putifat împărtășea părerea bărbaților despre el și-l socotea pe Reynier un prostănac. Dar asta nu-l neliniștea cu nimic. Habar n-avea de așa ceva, cu toate că știa foarte multe lucruri. Irène pretindea chiar că le știe pe toate.

Irène nu avusese alt profesor care să o învețe să scrie și să citească. Reynier, el însuși, unde învățase oare? Avea, ce-i drept, câteva cărți pe un raft în micul său pod, dar știa să povestească basme minunate, care nu se găseau în acele cărți.

Când Irène se încurca la brodat, Reynier, care avea mâinile

îndemânatică ale unei zâne, descurca, fără nici o greutate, firele încurcate. Nu o dată Vincent, îl luase în zeflema când îl găsisse cu acul în mână.

Dar când Vincent trebuia să miște din loc vreun obiect prea greu, îl chema în ajutor pe Reynier, pentru care nici o povară nu era prea grea. Acest copil de cincisprezece ani era puternic ca un atlet.

Reynier, deși nu câștigase nimic cu meșteșugul său de sculptură în lemn, avea totuși ceva bani, din care-i făcea adeseori mici daruri de toaletă Irènei. Costumul său era întotdeauna curat și purtat cu o eleganță înnăscută.

După tatăl său, Irène îl iubea cel mai mult pe Reynier. Reynier însă o iubea înainte de toate pe Irène.

Vincent ne-a mai spus cum socotea această dragoste: Reynier era ca o mamă pentru Irène.

Întorcându-se în dimineața aceasta acasă, Vincent Carpentier își găsi fetița adormită. Dormea în prima cameră, și patul ei alb primea din plin razele palide pe care zorile i le trimiteau prin fereastra așezată spre răsărit.

La moartea soției sale, ceva se prăbușise în ființa lui Vincent. Ambiția lui personală nu mai exista, cel puțin așa credea el. Dacă mai privea spre viitor, o făcea numai pentru fiica lui.

Ea surâdea în scobitura pernei, dulce și delicios de frumoasă. Un copil mai plin de grație ca ea nu se putea închipui. Bucle blonde îi încadrau chipul îngeresc.

Vincent, aplecat asupra ei, o admira cu duioșie, căutând și regăsind melancolicele asemănări care făceau să reînvie, prin acest copil, chipul mamei.

Și nu știu cum să explic, dar această contemplare nu-l oprea de loc să se gândească la evenimentele din noaptea trecută, a căror urmă părea de neșters. Dimpotrivă, fermecătoarea fetiță, adormită și surâzând în vis, făcea parte în mod firesc din cugetarea sa încălцитă, în care defilau bătrânul înfrigurat, călătoria plină de mister, ascunzătoarea care se săpa cu un scop necunoscut: temeri și speranțe, vagi și unele și altele, dar care dădeau din ce în ce mai mult năvală în gândurile lui.

Buzele sale atinseră fruntea copilei și lăsară să le scape aceste cuvinte ciudate ca și gândul său:

— Cine știe? Poate că mama ei a plătit prin moarte întregul tribut nenorocirii...

Vincent trecu apoi în cealaltă cameră, care era a lui. Sprâncenele i se încruntară când privirile îi căzură pe hainele de lucrător albe de var, atârinate pe zid, lângă pat.

— Pentru ea, am muncit și cu palmele — mai zise el. Aș fi făcut-o oare numai pentru mine însumi?

Își aruncă apoi paltonul pe spătarul unui scaun cu un soi de mânăie.

— Sunt obosit! gândi el cu glas tare. Mai face să trăiești numai ca să mănânci o pâine amară? Tovarășii mei se feresc de mine fiindcă simt că nu sunt de-al lor. Cei bogați mă disprețuiesc, cei săraci nu mă vor. Sunt singur până la disparare.

Privirea i se întoarse din întâmplare către fundul camerei, unde o scară îngustă, de patru trepte, ducea la o ușii de brad, cu scândurile prost încheiate. Pe sub ușă, linia pragului se zărea slab luminată.

Vincent își trase la loc măneca hainei pe care tocmai o dezbrăcase.

— Reynier nu s-a culcat! murmură el. Copilul acesta se distruge!

Străbătu încet camera și împinse ușa de brad, care dădea într-o cămăruță mansardată, cu o fereastră ce se deschidea spre spatele casei.

Înăuntru era loc numai pentru o masă, un scaun și un pat, în schimb fereastră se deschidea spre un orizont larg și frumos: la dreapta, amfiteatrele de la Chaillot și de la Passy, în față Saint-Cloud, dincolo de Bois de Boulogne, iar la stânga, în depărtare, Meudon, între boschetele pline de lumină de la Bellevue și colnicele umbroase de la Clamart.

O lampă se afla pe masa acoperită de hârtii, printre care lucea o placă de metal, atacată deja de priboiul gravorului. Reynier stătea în fața plăcii, dar somnul îl doborâse și capul îi era plecat pe umăr.

Lumina lămpii cădea direct pe această figură de adolescent cu linii aproape feminine, dar cu expresie bărbătească. Am mai spus-o o dată: ceea ce impresiona la Reynier era bunătatea, o bunătate izvorâtă în primul rând din privirea lui inteligentă și cinstită.

În această clipă, pleoapele sale închise, umbrite de gene lungi și mătăsoase, îi ascundeau privirea. Dincolo de grația tinerească a trăsăturilor se întrezărea o puternică energic.

Vincent, oprit în prag, căci nu mai era loc nici pentru un singur pas în interiorul cămăruței acesteia de la mansardă, începu să-l privească pe Reynier, ca și cum nu-l mai văzuse niciodată. Și, într-adevăr, sunt momente când îi vezi parcă pentru prima oară pe cei cu care ai trăit laolaltă timp îndelungat.

Obişnuința împiedică descifrarea cărții fizionomiei omenești. Nimeni nu-și cunoaște copiii.

Când privi placa gravată, Vincent zâmbi ușor la început. Reynier tăinuia așadar această îndeletnicire, de pe urma căreia plătea micile daruri pe care le făcea Irènei și tatălui său adoptiv. Băiatul mânuia numai noaptea dalta de gravat.

De la placă, privirea lui Vincent se îndreptă spre desene și spre cărți, apoi reveni la cel care dormea.

Lucru ciudat, idee a lui Vincent persista și lângă Reynier, așa precum se întâmplase și la căpătâiul Irènei. Se gândea la noaptea sa. Își zicea:

— Era totuși aceeași voce, aş putea să jur. "Aveți ceva fie declarat?"... "Mulțumesc..." Amintirea mea e precisă... dar este posibil ca frumusețea unui copil să se asemene în așa măsură cu chipul brăzdat al unui bătrân?

Desigur că un curios, pus să asculte, cu greu ar fi putut ghici sensul acestei fraze, care nu avea nici o legătură posibilă cu precedenta. Chiar și Vincent se miră că a pronunțat-o, căci adăugă:

— Hotărât lucru, am înnebunit de tot! Fruntea aceea încrețită ca o filă de pergament vechi, mă urmărește. Văd peste tot acel surâs împietrit, dar ironic, acea veselie care sperie, acea bonomie care îngheață gândul...

Puse mâna pe umărul lui Reynier, care se deșteptă tresărind.

— Ștregarule — zise Vincent făcând pe supăratul — știi că te-am oprit să lucrezi noaptea.

— Slavă Domnului, tată! răspunse adolescentul. Mi-a fost teamă de vreo nenorocire, văzând că nu te întorci acasă. Am rămas mai mult asupra lucrului, așteptându-te. De ce mă privești așa, tată?

Ochii lui Vincent rămăseseră într-adevăr îndreptați asupra lui și vedeau o ciudată tulburare. Sc gândea: "Nu sunt nebun. Asemănarea există. Ridurile nu schimbă nimic". Și adăugă cu glas tare:

— Nu încerca să mă minți, băiete. Cum ai fi învățat acest meșteșug, dacă nu ai fi lucrat noaptea? Știu că nu există inimă mai bună ca a ta, dar nu trebuie să te ascunzi, nici chiar când vrei să faci binele.

Mâna lui se adânci în părul des al lui Reynier, care lăsă capul în jos ca un vinovat.

— Culcă-te acum — reluă Vincent. Lucrurile se vor schimba. Numai eu singur va trebui să îngrijesc de bunăstarea familiei mele. Nu, nu știi unde vei ajunge, când îți voi procura mijloacele de învățătură. Cine știe, poate că vei deveni celebru!

— Va trebui oare să te părăsesc, tată? întrebă Reynier.

În loc de răspuns, Vincent Carpentier murmură:

— Există amintiri din prima copilărie care stau adormite și pe care un cuvânt le redeșteaptă. Tu nu știi nimic despre familia ta, dar odată mi-ai spus că în adâncul memoriei tale se află o imagine confuză a unui salon bogat, în care stăteau în fața unui cămin plin de jar un bătrân înfrigurat și o doamnă frumoasă în doliu. Numele de colonelul Bozzo-Corona nu-ți spune nimic? Repet: Bozzo-Corona.

Vincent repetă aceste cinci silabe cu cel mai curat accent italianesc. O clipă, Reynier păru că se gândește, apoi răspunse:

— Acest nume nu-mi reamintește nimic, tată.

Capitolul VII - Fanchette

A doua zi, către ora zece dimineța, casa lui Vincent Carpentier, de obicei atât de liniștită, se umplu de veselie și de larmă.

În fața ușii din stradă, o biată stradă și o biată ușă, doi cai frumoși, înhămați la o caleașca cu blazon, tropăiau nerăbdători din copite. Pe capra caleștii trona Giovan-Battista, vizitiul napolitan al colonelului Bozzo-Corona, în timp ce pe treapta din spate Giam-Pietro, valetul de serviciu sicilian, stătea în picioare.

Era încântătoarea Francesca Corona, mai bine zis Fanchette, care venea să-i vadă pe mica ei prietenă Irène și pe protejatul ei Reynier, din partea colonelului, și, în consecință, era cu brațele pline de daruri, căci venerabilul bătrân din strada Thérèse era însăși Providența cu chip de om.

Francesca, oricât era ea de tânără, ieșea în oraș singură ca o doamnă, în echipajul bunicului ei. Lumea o accepta așa cum este și făcea chiar un merit din originalitatea ei capricioasă și îndrăzneță.

Lumea e bucuroasă să aplaude cusururile celor fericiți, chiar dacă își ia revanșa împotriva virtuților celor nenorociți.

Francesca era socotită pe bună dreptate ca fiind una din cele mai bogate moștenitoare din Paris. Avea deci dreptul să fie excentrică! Ar fi avut și dreptul de a fi semeță, dar, Dumnezeu e martor, nici nu se gândea să se folosească de acest privilegiu!

Avea o fire nechibzuită, dar o inimă de aur. Te mirai uneori de melancolia care îi adumbrea câteodată farmecul surâsului, dat fiind că în jurul ei nu existau decât motive de bucurie.

Era însă și mai frumoasă atunci când era tristă. Și nu apăsarea vreunui secret o făcea să-și plece fruntea visătoare. Tinerele fete au adeseori presentimente curioase la vârsta când copilul se transformă în femeie.

Ea nu avea nici un secret. Urma să devină contesă fără să-și schimbe numele, prin căsătoria cu vărul ei, contele Corona, cavalier strălucit, pe care credea că-l iubește. Pentru ea, totul în viață se arăta în culori trandafirii. Ar fi fost o nebunie să plângi fie pentru prezentul, fie pentru viitorul ei.

N-avea decât un singur dușman, pe acel domn Lecoq, căruia colonelul îi zicea l'Amitié. Dar ce puteau să-i facă toanele pline de ură ale unui subaltern?

Datorită ei, ușile palatului Bozzo se deschiseseră pentru Vincent Carpentier. La fel cum Irène îi ajuta pe alții din punga fratelui ei Reynier. Într-o zi, când domnișoara Fanchette, fiind dispusă să

îndeplinească acte de binefacere, colinda mansardele în loc să meargă la pădure Bă se plimbe, o întâlnise pe Irène la căpătâiul unei biete bătrâne din strada Saint-Dominique du Gros-Caillou. Irène, ca o mică Scufiță Roșie, tocmai aducea bieteii sale vecine o ulcică de mâncare și o pâinișoară.

Impresiile Francescăi fură spontane ca fulgerul. Niciodată nu mai văzuse o fetiță atât de drăgălașă. Biata vecină căpătă patru sau cinci monezi de aur dintr-o dată, îi domnișoara Francesca o luă pe Irène în brațe, sorbind-o din sărutări în timp ce o conducea acasă. Aici ținu să urce cele trei etaje, strânse mâna lui Reynier, dojenindu-l totuși că e prea frumos pentru un băiat, și se jură că Vincent Carpentier nu va rămâne zidar, ci va redeveni arhitect.

Bunicul nu-mi refuză nimic, și tot ce vrea el se realizează.

Amândouă aceste afirmații erau exacte. Chiar a doua zi, Carpentier fu prezentat colonelului Bozzo, care îi puse câteva întrebări, păru mișcat de nenorocirea lui și-i făgădui să-l ajute ca să-și recapete poziția pierdută. Arm văzut rezultatul acestei făgăduințe.

În această dimineață, Fanchette era o vestitoare de fericire. Irène își și mângâia rochia frumoasă din lână merinos de culoare gris-perle, mantoul la fel și pălăriuța cu flori, pe care Fanchette i le adusese în dar.

Fanchette o îmbracă chiar ea pe Irène, și cu câtă bucurie!

Irène i se agățase de gât și zâmbea fericită către Reynier, căruia îi dăduseră lacrimile.

Dar dintre toți trei, tot Fanchette era cea mai fericită. Ea ciocăni la ușa lui Vincent, strigându-i:

— Haide, domnule Carpentier, scoală-te, ești un leneș! Norocul vine dormind, ăsta-i lucru cunoscut, dar trebuie măcar să te deștepți ca să-l primești.

Vincent dormise greu, așa cum se întâmplă atunci când chinurile morale se adaugă oboselii fizice. Somnul îl cuprinsese în toiul calculelor sale fără sfârșit, care se transformaseră pe nesimțite într-un vis greoi și bolnăvicios. Se sculă, rupt de oboseală, dar căutând încă, cu încăpățânare febrilă, rezolvarea problemei pusă de evenimentele din noaptea trecută.

Tonul Fanchettei, atât de blând totuși, îl răni la început, fiindcă îi dădu impresia unui fel de complicitate. Era nemulțumit de el însuși și îngrijorat; își zicea:

— Există oare pe lumea asta vreo scuză pentru faptul de a te fi lăsat legat la ochi? Mi-am vândut clarviziunea. Mai pot fi oare un om cinstit?

Dar de îndată ce deschise ușa, surâsul molipsitor al Fanchettei pătrunse în el, așa cum o rază de soare împrășteie coșmarul nopții. În gestul Fanchettei nu se putea ascunde nimic altceva decât grație și

bunătațe. Era atât de fericită când putea să facă binele!

— Domnule Vincent — zise ea — ești palid ca și cum ai fi dansat toată noaptea. Nu știi ce i-ai făcut bunicului, dar e cucerit de dumneata până peste cap. Azi-dimineață pe la nouă, a venit în camera mea să-mi vorbească de Irène și de Reynier ai dumitale. Vom merge la pension, la colegiu. Vreau să văd totul cu ochii mei, să-mi satisfac astfel dorința de a juca rolul de mamă.

— Vrei să mergi la pension, Irène? întrebă Carpentier pe un ton în care se simțea o ușoară amărăciune.

— Irène, vrei să ne părăsești? adăugă Reynier.

Copila se smuci din brațele Fanchettei. Privirea ei, atât de bucuroasă până atunci, deveni sălbatică.

— Domnișoară Francesca — adăugă Vincent — aici eram săraci, dar eram fericiți.

— Dumneata crezi că mie îmi plăcea să învăț când eram mică? strigă Fanchette. Gata, s-a hotărât! Irène va merge fie la mănăstire, fie la pension, mi-e totuna; va merge acolo unde poate primi o educație bună și frumoasă, iar dacă Reynier se opune înseamnă că nu o Iubește, asta e!

Și-i întinse mâna lui Reynier, care i-o sărută fără să răspundă nimic.

— Eram fericiți aici — repetă Vincent, a cărui privire se roti prin camera sărăcăcioasă. Cine știe încotro ne îndreptăm?

Se afla în prada unei emoții mai puternice și mai dureroase chiar decât ar fi justificat-o împrejurarea prin care trecea.

— Iar dacă Irène nu vrea să meargă la pension — continuă Fanchette — înseamnă că nu-și iubește nici tatăl, nici fratele.

Fetița se aruncă în brațele lui Vincent. Reynier zise:

— Învăță atât de bine și de repede! Adeseori am visat că va avea o educație de adevărată domnișoară...

— Spune, vrei? îngăimă Vincent în sărutarea pe care o dădu fiicei sale.

Fetița răspunse cu ochii fixați asupra lui Reynier:

— Da, tată, numai dacă vreți și voi amândoi.

Urmă o tăcere, în timpul căreia domnișoara Fanchette se așeză la capătul patului, încruntând din sprâncene ca să nu izbucnească în plâns.

— Care dintre voi trei e cel mai puțin înțelept? rosti ea.

— Eu sunt acela — răspunse Carpentier. Ar fi trebuit să te primim aici ca pe un înger salvator, domnișoară Francesca. Eu știu ce zace în mine. Dacă bunicul dumitale mă va ridica în șa, fiica mea va fi bogată, răspund de asta. Și trebuie să fie crescută în consecință. De altfel, chiar Reynier al nostru, cine poate spune până unde se va înălța? Și soția unui mare artist nu trebuie să fie o oarecare...

— Așadar — strigă Fanchette, care încerca să glumească, deși era năpădită de duioșie — acești doi îngerași au fost logodiți încă din leagăn, ca un prințisor și o prințesă.

O luă pe Irène, a cărei copilăroasă mândrie se revoltă împotriva acestei glume, și o așeză cu sila pe genunchi, spunând:

— Să știi, iubito, că niciodată n-a existat vreun prinț sau vreo prințesă mai drăgălași ca voi. Nu te supăra.

— În ceea ce mă privește — zise încet Reynier — nu iubesc inteligența, frumusețea sau cultura ei, ci pe ea însăși și numai pe ea! Nu voi avea decât o singură dragoste în viața mea.

Ochii Francescăi străluciră, apoi se lăsară în jos. Și ea avea un logodnic, al cărui chip îi trecu prin fața ochilor, repede ca un fulger. Gândi: "Dacă aceasta este dragostea, atunci știu cu siguranță că nu sunt iubită."

— Dar tu — murmură apoi la urechea Irènei — tu îți dai seama ce e în inima ta?

— Eu — răspunse mititica — vreau să muncesc, să fiu instruită, ca să-l pot face cât mai fericit.

— Atunci, la drum! hotărî domnișoara Fanchette. Sunteți niște oameni nostimi. Mă simt mândră, ca și cum aș fi reușit într-o misiune.

Carpentier își îmbrăcase redingota. Oferi brațul Francescăi, pentru a o ajuta să coboare scara. Irène și Reynier veneau în urma lor, ținându-se de mână. Cei doi copii erau serioși și tăcuți.

Carpentier îi zise Fanchettei:

— Domnișoară, îți cer iertare că nu mi-am exprimat îndeajuns recunoștința...

Francesca îl opri cu un gest.

— Vei vorbi despre aceasta cu bunicul meu — zise ea. Vrei să fiu sinceră? Am impresia că te gândești la persoana dumitale aproape tot atât de mult ca și la cei doi copii.

— Voi rămâne singur, mă știu eu — răspunse Vincent cu glas moale. Când sunt singur, mă copleșesc gândurile.

— Cred că pentru visurile dumitale îți va rămâne mai puțin timp decât îți închipui — replică Fanchette râzând. Bunicuțul vrea să fii numai al lui. Ce-ați făcut amândoi noaptea trecută? E secret?

Și cum Vincent șovăia să răspundă, ea adăugă:

— Casa noastră e căptușită de taine. Ai un pension preferat pentru Irène?

— Acela în care a fost crescută și soția mea, în strada Picpus. Ea rămăsese prietenă cu bunele călugărițe care îi ținuseră loc de mamă.

— E bine. Urcăți, copii!

— De altfel — continuă Vincent în timp ce Reynier și Irène se așezau în caleașcă — vom vedea cum stau lucrurile înainte de a ne angaja...

— Voința bunicului — îl întrerupse Fanchette — este ca totul să se aranjeze chiar în dimineața aceasta.

— Chiar în dimineața aceasta! repetă Carpentier. Dar este imposibil. Trusoul... Există anumite preparative...

— Te înșeli — îl întrerupse tânăra fată încă o dată. Cu numele colonelului Bozzo-Corona, toate se aranjează ca prin minune.

Într-adevăr, după o oră părăsiră casa din strada Picpus, unde Irène, copleșită de mângâieri, rămase în grija bunelor călugărițe, care își mai aminteau bine de mama ei. Datorită Fanchettei, despărțirea nu fu prea dureroasă. Reynier își ascunse fața, ca să poată plânge. La ieșire, îi zise lui Vincent:

— Tată, o vei putea revedea oricând vei voi, eu însă nu. Dacă mi se oferă posibilitatea să studiez după aptitudinile mele, atunci nu vreau să aleg altă școală decât li orna.

— Bravo! strigă Fanchette. Iată ce numesc eu a vorbi înțelept!

Vincent înclină capul. Reynier îi luă amândouă mâinile, le duse la pieptul său și spuse:

— Tată dragă, dacă voi avea marea fericire să fiu iubit de ea, va trebui ori să mor la datorie, ori să-i pun la picioare gloria o dată cu averea.

Vincent Carpentier îl strânse la pieptul său în tăcere, în timp ce Francesca porunca vizitiului să-i ducă repede în strada Thérèse. Trebuia să fie consultat și colonelul asupra acestui nou proiect, întrucât el depășea împuternicirea dată Fanchettei.

Colonelul se arătă încântător.

— Mititica va fi tratată la pension ca o prințesă — spuse el — și-i voi da tânărului scrisori de recomandatie, care îi vor asigura acolo situația unui fiu de rege. Draga mea, pentru că te interesezi de soarta acestor bieți oameni, vreau ca totul să se schimbe în jurul lor, ca și cum o zână bună ar fi intrat în cocioaba lor prin hornul vetrei.

În timp ce Fanchette îi mulțumea cu însuflețire, el adăugă:

— Îmi place ca lucrurile să meargă ca după o baghetă. Cheltuiește cât vrei. Băiatul să aibă un trusou ca lumea, în cuferele lui noi, și locul în poștalion să-i fie reținut pentru diseară. Hai, comoara mea, grăbește-te, că de-abia mai ai timpul necesar!

Pe drept cuvânt, acest bătrân, căruia nimic nu-i stătea în cale, putea să vorbească de zâne și baghete magice. Reynier plecă spre Marsilia chiar cu diligența de seară, având scrisori de recomandatie către cele mai influente personalități din Statul papal.

Reynier era cuprins de înfrigurarea primei aventuri. În momentul despărțirii, Vincent fu cel mai trist. La reîntoarcerea spre casă îi era inima atât de strânsă, încât de-abia o auzi pe Francesca spunându-i:

— Când bunicul e darnic cu cineva, acela trebuie să bage bine de seamă unde calcă. Dumneata ai și stârnit multe invidii, iar invidioșii

nu dorm niciodată. Ferește-te!

La aceeași oră ca în ajun, și cu același lux de prevederi, Vincent Carpentier fu condus la locul necunoscut unde urma să-și îndeplinească de acum înainte sarcina lui de fiecare noapte.

— Să lucrăm cu stăruință, prietene — îi zise vesel colonelul, după ce se instalară în camera îmbrăcată în alb. Va trebui să fiu mulțumit de tine, după cum sper că ești și tu mulțumit de mine. Cei doi copii fiind acum aranjați, iată-te în întregime la dispoziția mea. Dacă nu, vei săvârși păcatul mamei noastre Eva de a culege tocmai fructul oprit, vei deveni capul puternic al unei familii fericite.

Când bătu ora trei, lucrul încetă. Se urcară în trăsură și, după câteva minute de drum, se produse o oprire, în timpul căreia glasul din noaptea trecută întrebă:

— Aveți ceva de declarat?

Numai că, pe măsură ce reprezentațiile unei comedii se repetă, punerea în scenă se îmbunătățește. De data aceasta, când coborâră din trăsură, vizitiul nu mai zise "mulțumesc" după ce-și primi bacșișul.

Ca și prima oară, colonelul desfăcu el însuși legătura de pe ochii lui Carpentier, care fu foarte mirat că se găsește în mijlocul unor clădiri neterminate dintr-o stradă pe care nu o putea recunoaște.

— Acesta e noul tău cartier, pisoiole — zise colonelul. Excelent pentru un arhitect! Dă-mi brațul!

După câțiva pași, ajunseră în fața unei căsuțe noi, la poarta căreia aștepta faimosul cupeu condus de Giovan-Battista.

— Sună — mai zise colonelul — ți-am angajat aici o comoară de valet, pe Roblot; l-am stilat chiar eu, dar îl poți schimba dacă vrei; nu trebuie să te sfiești de asta. E casa ta, în așteptarea a ceva mai bun. Noapte bună, pisoiole. Pe mâine!

Vincent, primit de valetul său model, întrebă imediat de camera de culcare. Refuză serviciile lui Roblot și se trânti într-un fotoliu la gura sobei. Nici nu-și aruncă măcar privirea tristă prin încăperea nouă și frumos meritată.

Pendula bătu de mai multe ori înainte ca el să se ginit iască să meargă la culcare.

— E o idee ciudată — murmură el în cele din urmă — dar am presimțirea unui pericol de moarte. Irène și Reynier m-ar fi oprit poate; dar nu-i mai am acum lângă mine, sunt singur. Omul acesta n-a făcut de loc bine că m-a lăsat singur!

Capitolul VIII - Salonul contesei

Trebuie să credem, că acel personaj politic sau acel altcineva care

trebuia să-și pună la adăpost capul proscris în ascunzătoarea săpată de Vincent Carpentier, sub supravegherea colonelului, nu era prea grăbit să o facă i că putea să mai aștepte, deoarece se scurseseră trei luni întregi de la începerea lucrării, timp din care cel puțin jumătate fusese întrebuințat cu finisarea, pentru a scoate din ea o adevărată bijuterie.

Scobitura avea, după măsurile date chiar de către colonel, doi metri în lățime, trei metri în lungime și șapte picioare în înălțime. Grosimea zidului fusese păstrată atât de bine, încât peretele exterior, cel care "dădea spre câmpie", ca să ne folosim chiar de expresia bătrânului, rămăsese încă destul de solid și suna a plin sub loviturile de ciocan. Forma generală era cubică, iar zidăria fusese acoperită cu un strat de stuc, oferind posibilitatea unei perfecte lustruiri.

Colonelul, ca un copil care își îndreaptă atenția asupra unei jucării preferate, dorise în plus ornamente de un gust ales, asupra cărora se sfătuisse pe îndelete cu confidentul său.

Așa îl numea el pe Carpentier, căruia nu-i făcuse totuși niciodată vreo mărturisire, ci, dimpotrivă, se silise să-l deruteze prin mii de sugestii încurcate și amestecate ca firele unui scul cu care s-au jucat pisicile. Arhitectul lucra când pentru "fiica de regi", de aceea pereții aveau acea dulce culoare trandafirie care trebuia să încânte ochii unei prințese, când pentru nefericitul de Louis al XVII-lea, victimă scăpată din atâtea dezastre, care trebuia să-și găsească aici un adăpost sigur. Alteori era vorba de documente a căror importanță era de neprețuit și care trebuiau puse la adăpost de curiozitatea vreunui cercetător înverșunat.

Dar Vincent nu se lăsa înșelat. Mica sobă de faianță, pe care colonelul pusese să o încastreze în zid pentru a încălzi prizonierul, nu-l înșela de loc pe Vincent. Chiar din prima seară, el văzuse în ochii bătrânului acea lucire galbenă, lucirea aurului care dă pe față patima adâncă a avarului. În zadar se ascund ei, se prefac sau vor să inducă în eroare, aurul îi trădează ca o trăsătură de neșters a fizionomiei lor sau ca un miros permanent.

Vincent, lucrătorul indiferent, care participase postind la strania orgie a bătrânului, el, Vincent, îi ghicise patima egoistă, patima nesățioasă.

Întotdeauna, îndrăgostitul dorește să-și împodobească alcovul ca pe un altar. Acest om bătrân era un îndrăgostit, fremătând de dorințe, excitat de voluptăți, care își grăbea pasul șovăitor până la alcovul nupțial.

Această destrăbălare a unui trup în ruină e tare îndârjită. Când toate celelalte desfrâuri devin imposibile, beția aurului, pentru aur, rămâne întreagă, și crește, se exaltează până la extaz. Se spune că în culmea acestor plăceri sordide se naște și crește speranța, speranța nesăbuită de a păstra comoara numai pentru sine, chiar și dincolo de

mormânt.

O comoară! De bună seamă că ascunzătoarea aştepta o comoară! Vincent era sigur de asta. Nimic pe lume nu i-ar fi putut-o scoate din cap.

Cum nu i se încredinţase spre păstrare nici un secret, ba, dimpotrivă, se întrebuinţaseră toate mijloacele ca să-i îndepărteze imaginaţia de adevăr, el rămânea liber să cerceteze.

Şi cerceta.

Nu în mod activ, căci dărnicia cu care îl copleşea bătrânul îi dădea muştrări de conştiinţă, ci în mod teoretic, platonice, dacă se poate spune, servindu-se fără încetare de aritmetica capricioasă a calculului probabilităţilor.

În lumea noastră există mai mulţi oameni decât s-ar crede deprinşi cu această scrimă a gândirii şi care, având aerul că merg la împlinire, merg drept înainte, conduşi de rezultanta unor operaţii algebrice, aşa cum fac marinarii pentru a-şi trasa drumul printre tainele oceanului.

Câmpul vieţii omeneşti este mai întins decât marca şi mai necunoscut. Ştiinţa de care vă vorbesc se mlădiază şi dă formă inducţiei, pentru a o transforma într-un soi de busolă, destinată să-l călăuzească pe călător printre întunecimile vieţii.

Câteodată se iveşte un om, în aparenţă mediocru, care creşte brusc ca o ciupercă; puteţi fi siguri că el şi-a procurat o asemenea busolă. Vincent Carpentier făcea parte din acele fiinţe singuratice care gândesc, socotesc şi compară. Avea în el destule resurse ca să-şi construiască un asemenea compas intelectual, misterios şi puternic ca o vrăjitoare. Înainte chiar ca voinţa să-i fi fost complice, spiritul de investigaţie se şi deşteptase în el. Cerceta, în timp ce-şi zicea: "Nu vreau să cercetez", şi continua să se mintă astfel, când poate că şi aflase.

Avea un caracter curios. Colonelul, cu toate amabilităţile pe care i le arăta, îi inspira o neîncredere de neînvins, pe care o privea ca un presentiment. Într-adevăr, se întâmplă de multe ori ca uneltele vii întrebuinţate la lucrări de genul celei pe care o executa Vincent să fie suprimate o dată cu terminarea lucrării.

Vincent credea în aceasta.

Calculatorii de probabilităţi nu lasă niciodată la o parte un fapt oarecare, numai pentru că e romanţios sau poate neverosimil din punctul de vedere al mediei moravurilor sau al părerilor obişnuite.

Şi au dreptate.

Tocmai fiindcă au slujit pe acest idol nătâng, care e aparenţa adevărului, judecătorii au ajuns să facă justiţia oarbă.

Vincent îşi spusese în mod foarte serios încă de la început:

— S-ar putea să fiu asasinat.

Își păstrase această idee, cu toată suma de informații culese, toate favorabile colonelului Bozzo și anturajului său.

Favorabile este puțin spus: era ca un imn cântat de glasul public în jurul venerabilului bătrân. Vincent nu era contra unor asemenea cântări, dar se îndărătnicea să vadă o amenințare deasupra capului său.

S-ar putea oare spune că trebuia să se simtă recunoscător pentru noua bunăstare pe care i-o adusese întâlnirea cu colonelul? Da și nu. Între ei doi exista un pact. Vincent lucra, colonelul plătea. Nivelul ridicat al salariului dovedea importanța lucrării.

Dar în afară de persoana lui, pentru Vincent mai exista și altceva. Din trei în trei săptămâni primea scrisori entuziaste: Reynier era fericit; Reynier simțea că-i cresc aripi, botezul artei îi crea o nouă viață, binecuvânta pe Dumnezeu și pe oameni în beția tinerei sale cuceriri.

Dar Irène? Oh, Irène plângea de bucurie citind scrisorile lui Reynier. La rândul ei, simțea că renaște pe măsură ce-și îmbogățea mintea cu noi cunoștințe. Învăța cu un zel nemaipomenit și maicile de la mănăstire spuneau că e "un element excepțional".

Iată de ce Vincent trebuia să fie totuși recunoscător. Cei doi copii erau însăși inima lui. Iar pentru Francesca Corona avea o profundă afecțiune, fiindcă Francesca îi iubea pe cei doi copii.

În clipele când făcea bilanțul speranțelor și temerilor ale, își zicea bucuros: "Pentru ei nu e nici un pericol; am primit să fie despărțiți de mine, pentru a-i vedea în afară de orice amenințare. Și bine am făcut, chiar dacă temerile mele ar fi neîntemeiate. Ce contează restul, dacă prin aceasta am asigurat fericirea lor?"

Era o noapte de iarnă, în luna ianuarie 1835, când colonelul Bozzo și lucrătorul său se întâlniră pentru ultima oară în camera îmbrăcată în alb, unde soba duduia cu toată puterea în spatele perdelelor. Lucrarea era terminată.

Colonelul își trase fotoliul în interiorul ascunzătorii și așeză o lampă pe un fel de etajeră ieșită în afară, menită să înlocuiască mesele și consolele, iar Vincent primi felicitările bătrânului, care contempla cu o dulce satisfacție această cutie trandafirie cu pereții luminoși.

— E un loc plăcut — murmură el. Îți face chiar poftă a fii proscris. Apoi, fixându-și asupra lui Carpentier ochii cu clipiri dese și cu pleoape grele, adăugă: Ei! Sculă prețioasă! Să știi că țin mult la tine. Alunecaseși pe o treaptă de unde nu te mai puteai ridica singur. Voi învărti roata ca să te înalț cu două sau trei trepte mai sus decât ai fost vreodată. Vei redeveni un domn, prietene, așa te vreau, un domn adevărat!

— M-ați plătit până acum cu prisosință — murmură Vincent, care încercă să surâdă.

— Crezi oare cu adevărat ceea ce spui? făcu colonelul coborând și mai mult pleoapele. Eu nu cred nici un cuvânt. Ești un tovarăș ciudat și mult aș da să știi tot ce ți-a trecut prin cap de trei luni încoace.

Se opri. Vincent rămase liniștit.

— Ai cam pălit — reluă colonelul — dar nu prea tare. Ai vizitat vreodată, din curiozitate, criptele Băncii?

— Nu, niciodată — răspunse Vincent.

— E interesant de văzut. Dacă ar putea fi vizitate duminica, ar fi înghesuială mai mare decât la Luvru. Îți dai tu seama că, dacă s-ar stivui bine, cum se spune în termeni marinărești, s-ar putea îngrămădi aici tot ceea ce conțin criptele Băncii?

Printre genele albe ale pleoapelor sale se strecura o privire tăioasă.

Carpentier păstra tăcerea.

— Acum să vorbim serios — reluă brusc bătrânul — ce gândești și ce nu gândești mă interesează prea puțin. Nu știi unde ne aflăm, de asta sunt sigur; și nu o vei ști niciodată. Vizitiul care ne-a slujit de trei luni încoace va părăsi Franța peste câteva ore. Peste cel mult opt zile, vechile lambriuri ale acestei camere vor fi repuse la locul lor, dacă nu cumva voi pune tapete de hârtie sau voi acoperi pereții cu tapițerii de Gobelins. Pas de caută! Nici dracul în persoană nu s-ar mai putea descurca. Ia lampa acum, cocoșelule.

Se ridică și ieși primul din ascunzătoare, Vincent îl urmă. Blocul de piatră prins în țâțâni, care servea ca ușă și a cărui instalare luase câteva săptămâni de lucru intens, fu împins cu băgare de seamă, iar broasca nouă scoase un sunet sec. Ca prin minune, gaura dispăruse.

Colonelul plimbă lampa în lungul liniilor de îmbinare a lespezilor, apoi, cu pumnul său tremurând, lovi piatra, care rămase tăcută.

— E frumos — repetă el — frumos, frumos. Nu mai am decât s-o acopăr cu puțină lemnărie sau cu puțină tapițerie și, să mă mănânce gaia dacă se mai poate bănui ceva! Chiar tu însuși nu ai mai înțelege nimic la o adică. Drace! Ești un băiat drăguț, hai să ne îmbrățișăm! Te numesc arhitectul — meu permanent. Îmi vei construi un palat pentru Fanchette și soțul ei. Pentru avansuri îți deschid un credit la I. B. Schwartz și Compania, bancherul meu. Acum întoarce-te ca să te scutur; încă nu e târziu, în noaptea asta vom ieși în lume.

Într-adevăr, ora era mai puțin înaintată ca de obicei. Astăzi nu se făcuse decât un fel de "recepție" a lucrării terminate.

Legătura fu pusă pentru ultima dată peste ochii lui Vincent, care încerca în zadar să-și ascundă emoția.

— Astă-seară ești cam bizar! făcu bătrânul cu bonomia-i ironică. S-ar părea că regreți ultimele noastre seri, petrecute în doi. Asta nu mă miră, fiule, fiindcă întotdeauna mi-am atras simpatia celor din preajmă. Dar fii pace, ne vom revedea destul de des. Interesul meu

este să te am fără încetare sub ochi.

În locul trăsirii de piață, parcurseră cu toată viteza traseul obișnuit într-o trăsură de casă. O voce necunoscută, cu un ușor accent italian, adresă întrebarea regulamentară:

— Aveți ceva de declarat?

Puțin timp înainte de a ajunge, colonelul îi desfăcu legătura de la ochi, zicând;

— Iată o cârpă care merită să iasă la pensie; nu ne a mai servi de aici încolo.

— Poarta, vă rog! strigă o voce groasă, care, desigur, data asta nu mai era aceea a agentului de la barieră. Un portal se deschise larg, și trăsura intră într-o curte spațioasă. Colonelul, sprijinit de brațul lui Vincent, urcă treptele unui peron larg, apoi o scară somptuoasă.

— Anunță pe domnul Carpentier și pe colonelul Bozzo-Corona — se adresă el valetului care le ieși înainte.

În salonul mobilat cu un lux sever se aflau douăsprezece persoane, care nu numai că se ridicară, dar veniră toate în întâmpinarea bătrânului, acesta arătându-se cât poate de amabil și de simplu față de adâncul respect ce i se purta.

— Bunii mei prieteni — zise el — iată-l pe arhitectul dumneavoastră. Trebuie ca până într-un an să-i creați cea mai înaltă poziție printre arhitecții din Paris. Toate mâinile se întinseră spre Vincent, amețit de castă primire neașteptată.

— Omule — reluă colonelul — te afli aici în casa condei Marguerite du Bréhut de Clare, clienta ta. Iată-i pe ceilalți clienți ai tăi, care se numesc: baronul de Schwartz, contele Corona, doctorul Samuel, Prințul, pentru care se poate să fi lucrat în toată această vreme, domnul Lecoq de la Perrière etc. Te afli într-o companie cât se poate de bună.

— Și toți câți suntem aici — adăugă frumoasa contesă Marguerite de Clare — vrem să îndeplinim dorința venerabilului nostru prieten. Domnul Carpentier se poate bizui pe noi.

Înainte de a părăsi palatul Clare, Vincent și tratase mai multe afaceri importante, iar bancherul I. B. Schwartz, dând urmare promisiunii făcute, îi deschisese un credit. Însă persoana frumoasei contese de Clare îi atrăsese în mod special luarea aminte. Își spunea: "Cred că am mai văzut-o undeva".

Plecă împreună cu colonelul, într-o stare asemănătoare cu beția. Acesta îi vorbi:

— Prietene, trăiești un vis frumos, dar să știi că există întotdeauna o oarecare primejdie în țara minunilor. Dacă vei fi înțelept, bunăstarea ta este temeinic și pentru totdeauna asigurată. Totul îți va reuși, copiii tăi vor fi bogați și fericiți ca și tine. Dacă însă, dimpotrivă, îți vei reaminti la timp nepotrivit despre lucruri a căror

uitare și-a fost stăruitor recomandată, dacă vei privi indiscret înspre partea unde a fost trasă perdeaua, va fi cu atât mai rău pentru tine, amice. Adam și Eva au fost alungați din rai pentru un singur măr. Toți suntem muritori. Și acum, noapte bună!

Capitolul IX - Maica Maria cea Bună

Au trecut de atunci aproape șase ani și suntem în luna august 1841.

Parisul s-a schimbat mult în ultima vreme, dar strada Picpus, această lungă cale tristă, mărginită de așezăminte religioase și de cocioabe, a rămas aceeași, în afară de două sau trei așezăminte de binefacere, întemeiate în timpul domniei lui Napoleon al III-lea, totul este vechi în acest cartier umed, stăpânit de o veșnică tăcere, de maghernițe, de palate și de mănăstiri.

La vreo cinci sute de pași de locul pe unde trece astăzi bulevardul Mazas, urcând spre bariera Tronului, pensionul călugărițelor de la Mănăstirea Crucii își adăpostea clădirile monumentale în spatele unui zid mare și urât, ca de închisoare, care nu lăsa să se bănuiască nimic din ceea ce a fost vechiul palat al familiei Malestroit din Bretania — *marchizii bogați*, cum li se spunea pe vremea când Louis al XV-lea era copil — nici din minunatele și vastele grădini ce-și întindeau boschetele seculare până în strada Reuilly.

Așa era obiceiul altădată. Luxul își avea și el decența lui și rareori se arăta în goliciumea sa. În zilele noastre însă, el se cațără pe pietrele de hotar spre a-și sumete cămașa.

Atunci când întrebuițăm cuvântul lux, ne referim bineînțeles la trecut: călugărițele de la Mănăstirea Crucii, nu păstrasera nimic din somptuosul mobilier al palatului Malestroit. La ele, totul se reducea la o simplitate severă, în afară de împrejurările deosebite, când revărsarea horbotelor, a ghirlandelor și a tapetelor le făcea să-și piardă capul chiar și pe cele mai severe conducătoare de pension.

Se apropia una dintre aceste împrejurări: era ajunul distribuirii premiilor. Curtea, plină cu bănci așezate în amfiteatru, era pe punctul de a-și primi *velum*⁽¹⁰⁾-ul sărbătoresc, iar stupii de brad erau îmbrăcați în pânză albă, peste care urmau să se încolăcească panglici de hârtie verde.

Era ora unu după-amiază. Tocmai se terminase masa de prânz și, în partea de grădină rezervată recreațiilor, se auzea vesela larmă a fetițelor devenite mai vioaie la apropierea vacanței. Câteva capete curioase se arătară pe la geamurile dinspre curte, și toate exprimau cea mai sinceră admirație față de pregătirile de serbare.

Pentru această ocazie, pensionul făcuse mari cheltuieli. Un arhitect la modă, tatăl celei mai strălucite eleve din mănăstire, binevoise să dea câteva sfaturi, așa că sala improvizată făgăduia să fie încântătoare. De altfel, arhitectul avea tot interesul ca serbarea să fie cât mai reușită, deoarece fiica lui urma să primească mai multe premii pentru învățătură.

Eleva favorită se numea Irène, iar arhitectul la modă era prietenul nostru Vincent Carpentier, care între timp fusese, fără îndoială, prudent, întrucât nici o catastrofă misterioasă nu se ivise în calea fericirii sale. Dimpotrivă, totul îi reușise din plin.

Ne-ar fi fost chiar greu să-l recunoaștem în clipa când, coborât din cupeul său de model englezesc și corect înhămat, intra în vestibulul mănăstirii, unde două din bunele maici îl luară în primire, ea să discute cu dânsul despre trofee, pilaștri, arcade de verdeată și jocuri de lumini. De la distanța de cincisprezece pași, părea chiar mai tânăr ca altădată.

Există în permanență la Paris doi sau trei croitori de geniu, care știu să dea suplețe stofelor lor, înmuindu-le în fântâna tinereții. Există, de asemenea, anumite împrejurări care-l gârbovesc pe om, după cum altele au efectele unui corset cu balene care-l susțin și îl îndreaptă.

Vincent avea acum autoritate în ținută și chiar o anumită eleganță: mă refer la aceea pe care o conferă *arta industrială* și la acel sol de strălucire pe care îl dă monedei cursul.

Pavajul străzii este astăzi plin de asemenea elegante; ele stânenesc chiar circulația pe bulevarde. Apar ca o prosperitate obișnuită adusă de succes, de orice natură ar fi el. Poate fi câștigată chiar și la ruletă.

De la o distanță de trei pași însă, Vincent Carpentier arăta îmbătrânit de-a binelea. Mizeria copleșește, dar grijile averii strânse prin mijloace nepermise irită și obosesc. Fiziologia zbârciturilor ar putea constitui subiectul unei cărți interesante.

Ceea ce se vedea la Vincent, ajuns la apogeul dorințelor și covârșit de favorurile societății mondene, era un fel de oboseală agitată și neliniștită. Veșnic distrat, urmărit de o anumită idee, părea că o parte din el însuși era totdeauna absentă.

Aceasta este de altfel caracteristica prin excelență a fizionomiei pariziene și vă desfid ca, mergând de la Opera veche spre cea nouă, să nu întâlniți de cel puțin cincizeci de ori în drumul dumneavoastră acel surâs vag al oamenilor ale căror gânduri nu mai sunt acasă la ele.

— Unde e fiica mea? întrebă Vincent, tăind scurt și un brutal firul convorbirii pe teme decorative cu cele ouă bune călugărițe. Nu am decât un minut ca s-o îmbrățișez.

— Cât sunteți de ocupat! răspunse sora Saint-Charles. Ce reputație!

— Atât de solicitat! adăugă sora Saint-Paul. Ce carieră frumoasă! Mica noastră Irène nu se joacă destul; este singura imputare pe care i-o putem face! Își petrece recreațiile perfecționându-se în studiul limbii italiene, conversând cu buna noastră ajutoare, maica Maria cea Bună, care vine de la Roma și conduce muzica în capela noastră. Uite! Iată-le împreună la capătul aleii principale. Vă vom conduce până acolo.

— Nu — le întrerupse Carpentier, care salută și se depărtă. Le voi ajunge singur din urmă.

Cele două bune călugărițe nu îndrăzniră să insiste, dar vocile lor, unite într-un duet de binecuvântări, îl urmară în timp ce Vincent cobora aleea cu pași grăbiți.

— Irène, eleva noastră, va căpăta astăzi toate preeriile — spuneau ele. Ce zi frumoasă, atât pentru ea, cât și pentru dumneavoastră! Și ce fericită va fi în vacanță!

Aleea era lungă și mărginită de tei bătrâni, al căror frunziș se împreuna deasupra ca o boltă. Pentru moment, Carpentier mergea repede. Le vedea în fața lui pe Irène și pe însoțitoarea ei: o femeie foarte înaltă, îmbrăcată într-o rochie neagră cu pliuri drepte și severe, care nu era totuși uniforma mănăstirii. Dar ele dispărură deodată la o cotitură a aleii și pasul lui Carpentier se încetini involuntar.

— E o poveste stranie — murmură el — dar omul din strada Vrăbiilor seamănă cu acel chip palid pe care Reynier l-a pictat în tabloul său...

După cum se vede, gândurile lui Vincent nu erau nici la pregătirile pentru distribuirea premiilor, nici la perechea pe care o urmărea de-a lungul mării alei singurate.

Vom reveni mai departe asupra acestui tablou, în care Reynier pictase un chip palid, și asupra omului din strada Vrăbiilor.

Cam la o sută de pași depărtare de Vincent, femeia aceea înaltă, care nu purta haine de călugăriță, și însoțitoarea ei, Irène, tocmai se așezaseră pe o bancă de piatră ascunsă într-un desiș. Vincent nu putea încă să le zărească din cauza cotiturii aleii.

Maica Maria cea Bună, cum era numită, părea a fi o femeie de vârstă mijlocie. Trăsăturile sale se distingeau printr-o aleasă, dar rece regularitate. Fruntea și obraji ei aveau o paloare mată și uniformă. Există multe italience înzestrate cu asemenea gen de frumusețe clasică, al cărei cusur este tocmai dimensiunea puțin cam exagerată a trăsăturilor. Avea părul tăiat scurt, dar bogat și de un negru ca de cărbune.

Irène număra acum șaisprezece ani. Protectoarea ei, contesa Francesca Corona, îi spunea, în glumă, că e urâtă. Și, de fapt, Irène fusese mult mai frumoasă la vârsta de zece ani; vârsta de trecere nu o favoriza. Nu mai era copilă, dar nu era încă nici femeie.

Era totuși o ființă încântătoare. Chiar dacă întârziase să se

formeze, în ea mijeau gingașe făgăduințe de viitor, ce lăsau să se întrevadă toate tainele lor.

Francesca mai spunea:

— Peste doi ani, va fi strălucitoare.

Irène purta uniformă mănăstirii: ceva strâmt, lung și prost croit, parcă anume făcut ca să pună în evidență lipsa de grație a vârstei ingrate. Dar vântul de dimineață îi despletise ușor cozile și-i flutura pe la tâmplă un val de bucle blonde cu reflexe diafane de mărgăritare.

Maica Maria cea Bună își ridicase vălul în clipa când se așezase pe bancă. Ochii ei negri și mari o învăluiau pe fetiță cu o privire adâncă, dar blândă.

— Când vei fi plecată în vacanță — zise ea pe italienește — n-ai să te mai gândești la mine.

Irène răspunse tot în italienește:

— Nu vă voi uita niciodată.

Era de fapt o lecție, căci maica Maria cea Bună făcu observații asupra accentului cu care rostise cuvântul *niciodată* și Irène repetă cuvântul cu intonație corectată.

Dar mai era și altceva decât o simplă lecție, căci Irène reluă:

— Îmi iubesc tatăl din toată inima, dar dacă ați ști cât le puțin îl văd în timpul vacanței! Are treburi ce nu-i lasă nici o clipă de răgaz.

— Mi-ai spus odată — murmură călugărița — că tatăl tău era adeseori distrat, ca și cum ar fi fost mereu preocupat de un gând copleșitor.

— Este adevărat, nu știu ce gând îl chinuiește.

Maica oftă.

— Aici accentul trebuie să cadă pe penultima silabă — zise ea, reluându-și rolul de profesoară. Așa e, fiecare din noi își are necazurile sale, și chiar tu mi-ai atras uneori atenția asupra împrăștierii gândurilor mele.

— Este adevărat — repetă fetița, punând de data aceasta accentul așa cum se cuvenea.

Maica Maria cea Bună aprobă surâzând, cu un semn din cap.

— Glasul acesta frumos — pronunță ea încet — pare anume făcut ca să vorbească scumpa noastră limbă din Italia. Când sunt tristă și distrată, copila mea, înseamnă că ghidul meu se îndreaptă fără voie către singura dragoste ce mi-a mai rămas pe lumea asta.

— Tânărul dumneavoastră frate?

— Julian! Scumpul meu Iulian!

Și, cu un gest plin de patimă, scoase de sub reverul rochiei un medalion pe care îl duse la buze.

Irène întinse mâna, care-i tremura puțin, și primi medalionul. Poate că era o simplă curiozitate copilărească. Privi o clipă miniatura încercuită de o ramă de aur, ce înfățișa un tânăr cu trăsături acviline,

al cărui chip avea paloarea fildeşului, sub culoarea de abanos a părului.

— Ce mult semănați! murmură ea, ridicând privirile spre Maica Maria cea Bună. Și cât sunteți de palizi amândoi!

Călugărița zise cu jumătate de glas:

— Îmi seamănă mai ales sufletește: iubește ceea ce iubesc și eu.

Irène îi înapoie medalionul, înroșindu-se.

— Anul acesta — reluă Maria cea Bună, ca pentru a rupe firul convorbirii — nu vei mai fi singură, numai cu tatăl tău. S-a întors și prietenul tău din copilărie.

— Da — răspunse Irène — Reynier s-a întors și sunt foarte fericită.

— Vei putea vorbi italienește cu el, căci vine de la Roma.

— Da — făcu din nou Irène, dar ceva mai distrată de astă dată — voi fi bucuroasă să fiu împreună cu Reynier, foarte bucuroasă...

Dar nu termină fraza. Capul îi căzu în piept, gânditor...

Chiar în acea clipă, Vincent apăru la cotitura aleii. Mergea încet și pășea adâncit în gânduri.

Maria cea Bună îl zări prima. Ea își duse repede mâna la voalul cu care își acoperi fața. Dar oricât de rapidă îi fu mișcarea, privirea lui Vincent, rătăcind la întâmplare, i-o luă înainte.

Fu ca o lovitură. Vincent se opri înlemnit. Obrajii i se roșiră deodată.

Maria cea Bună, care se ridicase în picioare, o sărută pe Irène pe frunte și-i zise:

— Iată-l și pe scumpul tău tată, copila mea. Vă las acum împreună.

Apoi îl salută pe Vincent cu o demnitate calmă și se îndepărtă cu pași mari.

Capitolul X - Irène

Vincent rămase o clipă nemișcat, urmărind-o cu privirea pe Maria cea Bună, care se îndepărta.

Irène se repezi înaintea lui și i se agăță de gât. Fu trezit din gânduri de sărutările fetei, care îi cerceta privirea cu ochii ei mari și mirați.

— Tată, s-ar spune că o cunoști — murmură ea.

Vincent schiță un gest de neliniște, sau de ciudă.

— Așa se pare oare? spuse el, încercând să suradă. Dimpotrivă. Credeam că am cunoscut toate figurile de pe aici, dar iată una pe care n-am mai zărit-o niciodată. Asta m-a mirat, și e un lucru foarte explicabil. E de mult la voi?

— De aproape o lună.

— Am fost de mai multe ori pe aici în ultima lună. Ce atribuții are?

— Oh! răspunse Irène, ca și cum întrebarea ar fi fost nelalocul ei. Ea nu are atribuții. Maria cea Bună și atribuții! Mă faci să râd.

— Atunci, ce funcție are?

— I se spune maica-asistentă. Dar asta nu înseamnă că ar fi în subordinea maicii-starețe; ea nu este subordonată mănăstirii.

În timp ce schimbau aceste prime replici, fizionomia lui Vincent Carpentier exprima un interes destul de viu, totuși preocuparea oare părea a nu-l părăsi niciodată puse din nou stăpânire pe el.

— I s-a dat — continuă Irène cu un fel de emfază — camera de oaspeți, aceeași în care doarme maica-stareță generală când vine în inspecție de onoare.

— Aha... făcu Vincent, care își trecu degetele prin buclele copilei. Știi că arăți foarte bine? Sunt mândru de tine.

Irène își țuguie răsfățată frumoasele ei buze trandafirii.

— Prima oară când i-au vorbit maicile de aici — zise ea — i s-au adresat ca unei regine.

— Aha!... făcu iarăși Vincent.

Se așeză pe banca pe care stătuse până atunci Maria cea Bună. Irène se așeză alături de el și continuă pe aceeași temă:

— Bineînțeles că nouă nu ni se fac mărturisiri, dar lucrurile se știu: au venit, de sus, niște ordine. Arhiepiscopia nu era prea mulțumită de acele ordine.

— Există, așadar, ceva mai presus decât Arhiepiscopia? întrebă Vincent.

— Există Roma.

— Așa e — zise Carpentier, al cărui baston desena o căsuță pe nisipul aleii.

Irène făcu o mutrișoară încântătoare și murmură:

— Tăicuțule, pe zi ce trece ascuți tot mai puțin ce ți se spune. N-are rost să-ți mai vorbesc.

— Părerea lui Reynier al tău — răspunse Vincent — este că am cam început să mă ținesc, și Francesca găsește că el nu exagerează

prea mult.

La auzul numelui lui Reynier, obrazii fetei se acoperiră de o nuanță trandafirie.

— N-a mai venit de mult pe aici — rosti ea cu voce înceată.

Tatăl ei îi cuprinse mijlocul cu brațul, în timp ce-i spunea, nu fără emoție:

— El e adevăratul nebun! Te iubește prea mult; eu care n-am avut decât o singură dragoste în viața mea, nu știu dacă o iubeam pe Irène a mea, mama ta, așa cum văd că te adoră el.

— Și eu îl iubesc — zise tânăra fată cu un fel de reculegere.

Își lăsase pleoapele în jos. Un vâl de paloare îi înlocui roșeața care îi îmbujorase până în clipa aceea chipul.

— Cât ai să fii de frumoasă! gândi cu glas tare Carpentier. Ești leită portretul mamei tale. O trase la pieptul lui într-un brusc elan de duioșie și adăugă: Așadar, îți dă lecții de italiană această grozavă Maria cea Bună?

— Am avut fericirea să-i plac — răspunse Irène — și nu trebuie să glumești când vorbești despre ea.

Carpentier șterse cu piciorul desenul căsuței pe care. O schițase, se cufundă din nou în gândurile sale și zise:

— La urma urmei, poate că nu-i decât o simplă asemănare, ca oricare alta...

— Ce asemănare? întrebă Irène.

— Bun! făcu el. Iată că acum vorbesc și de unul singur! Reynier a pictat un afurisit de tablou... Vei vedea că ștregarul ăsta va ajunge un mare pictor.

— Să dea Dumnezeu, tată; dar ce e cu acea asemănare?

— Un cap de napolitan — alb și negru — care îmi umblă prin creier și pe care l-am revăzut... Sunt sigur că l-am văzut până acum de două ori, dacă socotim și persoana despre care vorbim.

Aceste ultime cuvinte fură pronunțate cu glas scăzut, astfel că Irène nici nu le auzi. Vincent se șterse cu batista pe frunte, adăugând:

— Nu găsești că e o căldură înăbușitoare?

Fără voia ei, Irène îl studia cu privirile.

— Maria cea Bună! mormăi el. N-are și un nume de familie maica asta?

— Eu nu îl cunosc, tată.

— La urma urmei, ce mă interesează? Și nu știi cumva dacă, din întâmplare, n-are vreun, frate?

Fie numai spre a-și păstra cumpătul, fie dintr-o nevoie reală, Carpentier continuă să-și șteargă fruntea. Aceasta îl împiedică să vadă roșeața care coloră subit întregul chip al Irènei, de la rădăcina părului până la linia sobră pe care rochia ei de uniformă i-o trasa deasupra pieptului.

— Cum aş putea să ştiu? bâigui ea.

— E drept, vorbesc prostii — zise Vincent, ridicându-se în picioare. Cum ai putea să ştii tu? Dar ce ai, scumpa mea? Întrebă el, privind-o cu luare-aminte. Eşti atât de tulburată!

— Fiindcă vizitele tale devin din ce în ce mai scurte. Tu ai ceva, tată...

Era atât de adevărat, încât Vincent nici nu se gândi măcar să nege. Se așază pe bancă. Cât despre Irène, ea își lăsă capul în jos, mirată și rușinată de îndemânarea bruscă cu care dăduse de două ori târcoale minciunii, Nu-și aducea aminte să-și fi ascuns vreodată gândurile. De aceea, inima i se strângea de durere.

— Scumpa mea — reluă Carpentier încurcat — omul e o biată creatură. Scuzele mele sunt că muncesc numai pentru tine. Aș putea lăsa ca lucrurile să meargă de la sine și să fiu mai fericit ca un rege. Nu am nici o patimă neîngăduită, nici o ambiție interzisă. În jurul meu succesul crește, poate mai mult decât s-ar cuveni față de talentul pe care mi l-a dat Dumnezeu. Sunt sigur că-ți voi asigura ceea ce se numește o "existență îmbelșugată", iar sufletul meu nici nu dorește altceva. Dar mai e ceva în afară de suflet. O înfrigurare adâncă îmi stăpânește mintea, într-o zi, absolut din întâmplare, am dat de o enigmă... Dar am vorbit prea mult! Să nu repeți niciodată asta! E în joc viața!

— Viața ta? strigă Irène înspăimântată.

— Viața noastră a tuturor! răspunse Vincent, a cărui privire cerceta cu îngrijorare împrejurimile.

Aleea era goală, însă într-un tufiș aflat la câțiva pași de bancă se auzi un foșnet ușor. Carpentier făcu un gest ca și cum ar fi vrut să se repeadă într-acolo. Dar se stăpâni și întrebă încet:

— N-am spus nimic, nu-i așa? Nimic precis.

— Absolut nimic, tată — răspunse Irène, fără a-și ascunde surprinderea. Dar ce ai? Nu te-am văzut niciodată așa!

Vincent își ținea într-una ochii ațintiți spre tufiș.

— E vântul care a mișcat frunzele — zise el. Mulțumește-i lui Dumnezeu că nu știi nimic. De altfel, nici eu însumi nu știu nimic. Și cu atât mai bine! Asta e salvarea noastră. Neștiința e de aur!

Se ridică pentru a doua oară. Avea un aer rătăcit.

— Iată de ce — murmură el — Reynier nu mai stă cu mine, acasă. I-am pregătit un atelier într-o casă, la etajul doi. Visul meu era să trăim toți trei laolaltă. Tu ești acum mare și te vei întoarce în curând printre noi...

— Oh, tată! îl întrerupse Irène, aruncându-i-se de gât.

Această exclamație și acest gest puteau să exprime o bucurie foarte mare, totuși pe fața copilei se citea o teamă.

— Nu-ți displace aici? Întrebă Carpentier.

— Toată lumea e așa de bună cu mine!

— Desigur, desigur, dar asta nu te împiedică să oftezi după libertate. Toți suntem la fel. Ne trecem viața regretând ceea ce mai înainte doream cu înfocare să se termine mai repede. Va trebui să mai stai aici cel puțin un an, scumpa mea.

— Crezi asta, tată?

Irène își ținea ochii plecați.

Vincent, care își imagina că susține o cauză foarte grea, îi luă mânuțele gingașe și i le mângâie cu blândețe.

— Cel puțin un an — repetă el. Vreau ca Irène a mea să fie pretutindeni cea mai deșteaptă, după cum va fi și cea mai drăgălașă.

— Dacă aceasta e voința ta, tată...

— Fii înțeleghătoare! Acasă te-ai simți cam singură. Acolo nu ne distrăm de dimineața până seara, să știi! Este o casă unde se muncește. Simt că îmbătrânesc și sunt zile când mi-e aproape frică să nu mor ca un maniac. Sărută-mă. Nu ești supărată pe mine, nu-i așa?

Irène îi dădu zece sărutări în loc de una, apoi reluară, braț la braț, drumul de înapoiere spre mânăstire.

La jumătatea drumului, Vincent se opri. Neliniștea lui era acum vădită.

— Pe cuvântul meu — zise el — dar aici sunt arbori la fel ca la Tuileries! Și întinderea asta! Bietele noastre grădini sunt de plâns față de aceasta. Pun rămășag că aici nu prea aveți bolnavi!

— Maicile — reluă Irène, a cărei mutrișoară se învioră — consideră aerul sănătos de pe domeniul lor mai bun chiar decât cel de la Nisa.

— Și au dreptate. Trebuie să aibă dreptate. Iată un lucru pe care l-aș fi dorit, să te duc la Nisa sau în Italia. Din nefericire, lucrul nu e posibil. Ascultă, scumpa mea, Vrei să fii drăguță, dar știi, drăguță ca un înger?

Aci ați fi putut zări o speranță în privirea mirată, dar surâzătoare, a fetei.

— Îmi voi da toată silința, tată — răspunse ea.

— Am...treburi... o călătorie... În fine, îți închipui și tu că numai o nevoie absolută mă poate constrânge să-ți cer aceasta. Mă bucuram de vacanța ta mai mult decât tine...

Pleoapele Irènei se ridicară, în timp ce ale lui Vincent coborâră.

— Una sau două săptămâni — urmă el cu greutate o lună poate...

— Voi rămâne aici atâta timp cât vei dori tu, tată — întrerupse tânăra fată, foarte mișcată. Nu-ți fie de loc teamă să-mi ceri vreun sacrificiu.

— Și n-ai să fii supărată pe mine? spuse Vincent, mirat și oarecum contrariat.

— Nu-ți cunosc eu inima?

— Dar dacă asta te va face prea nefericită?

Irène îl luă de gât. Plângea și surâdea în același timp.

— Tată, bunul meu tată — zise ca — nu lăsa să treacă prea mult timp fără să vii să mă vezi!

Vincent îi Sărută mâinile cu recunoștință și dispăru.

După câteva minute, Irène o reîntâlnea pe maica Maria cea Bună, nu departe de banca unde se despărțiseră. Maica-asistentă apăruse din spatele tufișului în care Vincent crezuse că aude un zgomot.

Tânăra fată era gravă și plină de reculegere. Cum privirile italienei o interogau, ea răspunse:

— Nu știu dacă am făcut un rău. Mi-ar fi silă de mine, dacă aș ști că am jucat teatru. Am plâns, și tata avea sufletul zdrobit din cauza asta; puteam oare să-i spun că lacrimile mele erau lacrimi de bucurie?

— Dar de ce-ai plâns, scumpă copilă?

— Fiindcă tata mi-a cerut să-mi sacrific vacanța.

O flacăra se aprinse în ochii mari de cărbune al italienei, căreia îi scăpară aceste cuvinte:

— Ah, ți-a cerut el asta? Așadar, vrea să fie singur? Și adăugă imediat: Și vei rămâne aici, Irène?

Îi întinse brațele. Tânăra fată se cuibări la pieptul ei și murmură cu vocea schimbată:

— Da, rămân. Vă iubesc atât de mult, încât sunt fericită să rămân.

Capitolul XI - O pereche de modele

Reynier era acum un tânăr înalt și frumos, de douăzeci și doi de ani, cu o figură veselă și deschisă, încununată de un păr ondulat. Își avea atelierul în strada Apusului, chiar în fața grilajului lateral al palatului Luxembourg.

Atelierul nu era un palat, nici o catedrală ca acelea ale unor anumiți maestri, dar era totuși spațios, aerisit, cu o lumină excelentă și cu mai puțin praf decât presupun premisele gloriei artistice.

Cunosc o serie de bravi învățăcei, destinați poate să uimească lumea prin succesele lor de mai târziu, care s-ar crede dezonozați dacă nu s-ar arăta cu câteva zdrențe stacojii în jurul bărbuțelor lor, într-o dezordine tare urâtă, chiar dacă aceasta e un semn al artei. În fiecare artist sălășluiește un copil.

Orice ghips de zece centime poate căpăta o valoare neprețuită dacă timpul, fumul și lipsa cârpei de praf l-au mânjit cum se cuvine. E de neînchipuit ce patină se poate obține cu un praf de gunoi de cinci parale!

Reynier nu umbla îmbrăcat ea un notar; avea ținuta extravagantă

a meseriei lui, dai și curățenia celorlalți; mă refer la cei care nu privesc apa ca o insultă, rezervată numai burghezilor.

Atelierul său avea o înfățișare plăcută și era amenajat cu un remarcabil simț al buneii rânduiei. Viitorul plutea aici plin de surâzătoare făgăduinți.

Am preferat să întrebuițez aceste cuvinte, decât să fac o descriere, căci în prezent nu existau acolo decât câteva schițe, interesante de privit, dar nedepășind limitele unui talent școlăresc, precum și o duzină de studii pictate la Roma, care nu puteau să fie apreciate decât de ochiul unui cunoscător.

Pe un șevalet destul de mare, tocmai în fundul atelierului, se înălța o ramă acoperită cu o pânză. Un alt șevalet mai mic era așezat pentru lucru și susținea o pânză amplu schițată, reprezentând lupta lui Diomède cu norul divin⁽¹¹⁾.

Ideea mitologică a războinicului care o rănește pe zeiță era redată printr-un artificiu original, care unea tradiția școlii clasice cu aspirațiile romantismului. Diomède, ocupând primul plan și înălțându-și statura eroică, ținea încă întins brațul care arunca sulita. Învălmășeala luptei era plasată în fund, voalată pe jumătate de norul care se rupea în două, ea și cum vârful sulitei l-ar fi străpuns producându-i o imensă rană, și lăsa să se vadă un corp de femeie neasemuit de frumos, cu sânul atins de fierul lancei. Capul zeiței Venus, ascuns de norul ce sta să se închidă, nu se vedea.

De o parte, numai mișcare, de cealaltă, numai mister. Era brutalitatea fanfaronului homeric și ocara armeei nelegiuite, violând o capodoperă a zeilor. Părea că din interiorul norului se răspândea un geamăt divin.

Reynier lucra la desăvârșirea musculaturii lui Diomède al său, măreț și stupid, ca orice bărbat destul de puternic ca s-o înjunghie pe Venus. Își avea modelul, sau mai bine zis modelele sale, căci în general splendorile creației plastice sunt făcute din bucăți și bucățele. Pozau doi bărbați pentru Diomède, dar ei nu-și puteau oferi decât corpul. Un al treilea trebuia să pozeze pentru capul fiului lui Tydeu.

Erau doi indivizi ciudați, dar care, desigur, nu aduceau nici pe departe cu un semizeu. Unul dintre ei, dezbrăcat de pantaloni, expunând o superbă pereche de picioare, îi vindea lui Reynier pulpele sale, demne de un Ajax; celălalt, dimpotrivă, păstrându-și de bine de rău nădragii, își scosese redingota, vesta și cămașa, pentru a oferi cu chirie bustul său de atlet. Amândoi păreau să aibă în jurul a patruzeci de ani. Picioarele se numeau Similor (Amédée⁽¹²⁾), bustul purta numele de Échalot.

Un coș de paie voluminos, cârpit în numeroase locuri, care părea că le aparține deopotrivă amândorura, era agățat de o ramă în spatele lui Échalot.

— Poți să-ți aprinzi o pipă dacă vrei — zise Reynier, adresându-se celui cu picioarele — dar tu, bustule, stai nemișcat.

Échalot, care privea coșul, vrând parcă să se apropie de el, își păstră cu docilitate poziția.

— Ca să pot să-mi aprind pipa — răspunse Similor cu o voce plăcută — ar trebui mai întâi să fie umplută, în care scop ar fi nevoie și de puțin tutun, patroane.

— Ia din chisea — zise Reynier, fără să se întoarcă.

Similor, ascultător, se duse la chisea, unde își umplu mai întâi pipa, apoi buzunarul de la vestă, cu toată privirea dezaprobatore pe care Échalot, mai cinstit, i-o arunca.

— Se știe — zise el, aprinzând chibritul — că sunt unii artiști cărora le place să stea de vorbă cu modelele, altora nu. Noi, Échalot și cu mine, ne conformăm obiceiului, întrucât facem parte dintre cei care au pierdut o situație materială frumoasă și, după un trai fără griji, suntem acum nevoiți să muncim ca să ne putem duce zilele.

Similor spunea acestea într-un stil ales. Échalot îl asculta fără să-și ascundă admirația.

— Nu-i nevoie ca Amédée să sporovăiască prea mult — murmură el — pentru ca cei ce se pricep să înțeleagă c-a avut o educație clasa întâi.

— Așadar — întrebă râzând tânărul pictor, care nu era încă blazat de trăncănelile din atelierele pariziene — ați avut situații bune?

— Échalot în sectorul farmaceutic — răspunse Similor — eu în acela al teatrelor și institutelor pentru dansuri de salon, scrimă, gimnastică, ținută și altele, apreciați peste tot — onoare și patrie!

— Numai că în toate dă dovadă de ușurință — murmură Échalot.

— Tu nu mișca — făcu Reynier — că tocmai acum plasez mușchii pectorali... Și ce dracu mi-ați îndrugat despre Fracurile Negre? M-am informat și eu; se pare că toată povestea asta nu e decât o glumă proastă.

Similor își umflă obraji și dădu drumul la o serie de rotocoale de fum.

— Nu există nimic mai idiot — zise el — decât slujbașii guvernului. Mândria îi umple pe jandarmi de înfumurare. Am fost legat de domnul Vidocq în mod intim, ca două degete de la aceeași mână, și puteți să întrebați de mine la cafeneaua "L'Épie-Scie"⁽¹³⁾, locul de întâlnire al tuturor filfizonilor, unde domnii Cocotte și Piquepuce îmi tot țineau calea cu vorba lor: *Mâine va fi ziuă*.

Reynier încetă să picteze, pentru a-l privi îndeaproape.

Avea urâtenia tradițională a haimanalelor, această floare a noroiului parizian: păr gălbui năvălind peste o frunte îngustă, nas à la maimuța Roxelane, gură de pipă, privire tâmpă, steaua unei scânteii de geniu — totul covârșit de o nespusă vanitate.

În fața privirilor pictorului, el se ridică și, uitând că avea pulpele goale, făcu gestul de a-și înfunda mâinile în buzunarele pantalonilor.

— Asta închide întotdeauna gura artistului sau burghezului — reluă el — când e vorba de persoane simandicoase fără o lețcaie în buzunar, din cauza nenorocirilor prin care au trecut. Afacerea cu Fracurile Negre e tot atât de adevărată pe cât e soarele care ne luminează. Fără să fi fost amestecat în crimele și infamiile lor, ticluite întotdeauna cu o artă uimitoare, am știut să mă vâr destul de adânc între ei, ca să le învăț trucurile pe degete: toți oameni bine situați, marchizi, contese, bancheri, șefi de serviciu în cele dintâi ministere franceze, cu educație aleasă, comisari de poliție și judecători de prim rang, care să poată mușamaliza lucrurile dacă afacerea ar ajunge la Curtea cu juri.

La capătul acestei fraze, rostită pe nerăsuflăte, se opri să respire, ceea ce îi permise lui Échalot să strecoare:

— Așa vorbește el! Dacă n-ar fi chefliu și turbat după dame, ai putea avea la masă numai cozonac într-o tovărășie cu dumnealui.

Curios era că tânărul pictor, cu toată nuanța comică a convorbirii, nu râdea decât cu un ochi. Părea că ascultă altceva decât ceea ce se spunea și că mintea lui lucra de zor.

— Încordează-ți brațul drept — îi porunci el lui Échalot. Cu mai multă putere! Așa, ca bicepsul să iasă în afară... Toată chestia asta e nostimă; ia spune, e adevărat că sunteți doi bandiți bătrâni?

— Cum adicătelea?... începu Échalot.

Similor îl întrerupse și zise, cu măreție:

— Am fi putut să fim foarte ușor, dar am fost opriți de un fel de delicatețe.

— Atunci, ai fost de-ai poliției?

Se scuturără amândoi, iar Similor răspunse:

— Cei câțiva gologani plătiți pentru a poza nu dau dreptul artiștilor să-și jignească modelele. Un om tânăr și prietenul său pot, în momente de lipsă, să facă una sau alta, dar niciodată să se vândă stăpânirii.

Échalot își puse mâna pe piept, pentru a lua ca martoră curățenia lui sufletească, și murmură:

— Mai ales că te trimit la dracu, dacă nu ai pe cineva pe la prefectură.

— Pereche nevoiașă, dar cinstită — zise Reynier — primiți-mi scuzele și făgăduiala unui bacșiș. E rândul tău acum, jupân Similor, am nevoie de femurul tău... Am să vă uimesc când vă voi spune că și în Italia există Fracuri Negre.

— La naiba! făcură în același timp cele două modele. Asta o știm noi prea bine!

Și cum Reynier privea întrebător, Similor adăugă cu deosebită

îngâmfare:

— Pentru că acolo se află comoara!

Reynier se opri din pictat.

Similar, mândru de curiozitatea stârnită, continuă:

— Mii, sute, bulgări, lingouri și monezi, pe lângă care butoaiele Băncii sunt mărunțișuri, fiindcă toate astea au continuat să se adune încă de pe vremea când Tatăl Tuturor era Fra Diavolo, cunoscut în tot universul după opera comică.

— Tatăl Tuturor! repetă Reynier, care gândea: *Il padre d'ogni!*

Pronunță cuvintele în această traducere italiană cu o emfază involuntară.

În timp ce Similor poza și perora, Échalot luase de sus coșul despre care am vorbit. Îl deschise și scoase din el un pachet de cârpe, care începură să se zbată, țipând, de îndată ce simțiră aerul de afară.

— Nu plânge, Saladin mormolocule — zise Échalot cu glas mângâietor, în timp ce mai scotea din fundul coșului o sticlă cu dopul străpuns de o țeava ca de pipă. Sunt proști țâncii ăștia, urlă tocmai când îți dai toată osteneala să-i hrănești. E cald laptele, otravă mică, că doar ai stat pe el.

Pachetul de zdrențe era un sugar de sex masculin, care prinse în gură cu lăcomie țeava de pipă.

Reynier își plimba din nou pensula pe pânză.

— Ai putea să-mi arăți un Frac Negru? întrebă el deodată. În ce mă privește, eu cred în povestea asta. Aș plăti oricât mi s-ar cere.

Échalot duse un deget la buze. Părea înfricoșat.

Similor răspunse:

— E la mintea omului că într-o mașinărie de calibrul ăsta sunt taine de nepătruns. Stăpânii se scaldă în lux și catifea, departe de a fi nevoiți să pozeze ca să poată trăi. De altfel, chiar dacă aș fi plătit cu aur sau cu argint, aș prefera mai curând să zgârii pământul cu limba decât să trădez o taină care a fost încredințată onoarei mele.

— Asta-i maniera noastră! adăugă Échalot.

— Ceea ce înseamnă că nu știți nimic, vitejilor — conchise Reynier, punând jos pensula. Destul pentru astăzi!

Atelierul avea două intrări. Cea principală dădea spre palatul Luxembourg; cealaltă, care avea o ușă mică și joasă, dădea într-o alee ce ducea spre strada Vavin.

Reynier ciuli urechea la un zgomot care venea din această ultimă direcție.

— Hai, îmbrăcați-vă în doi timpi și trei mișcări! porunci el.

— Împachetează-ți rătoiul — făcu Similor — și șterge-o. Uite că vine lume. Apoi adăugă cu glas scăzut: E Prințesa care își vinde farfuria cu momeli ca să-i vină de hac lui Venus în nori și căreia sulița mea, aruncată cu mână sigură, i-a străpuns măruntaiele!

Cineva bătu la ușă. În timp ce Reynier se ducea să deschidă, cele două modele se îmbrăcau de zor.

— Nu-i nici o primejdie s-o recunoști pe asta în colecțiile de la Prado^{14} — zise Similor.

— Eu cred că-i o burgheză avută sau o marchiză — răspunse Échalot. Pictorașul nostru e un băiat drăguț, care poate să mulțumească orice poftă, după cum i se cere.

Similor ridică din umeri și-și aranja frizura spălăcită într-un ciob de geam pe care îl purta mereu la el, învelit în hârtie.

Ușa din fund, fiind deschisă, lăsă să intre o femeie de talie înaltă, îmbrăcată în negru, a cărei față era în întregime ascunsă de un văl format din mai multe dantele suprapuse, în așa fel încât să o ascundă privirilor întocmai ca o mască perfectă.

— Am cunoscut și altele mai faine — zise Similor, prinzând din zbor moneda de cinci franci pe caro i-o aruncase Reynier. Mulțumesc, patroane, și la bună vedere! Și adăugă, împingându-l pe Échalot afară pe ușa principală, nu înainte de a-i fi aruncat necunoscutelor o ochiadă de o nerușinare burlescă: S-o ștergem, nenicule! Îți pierzi repede pâinea dacă artistul bagă de seamă că dama lui a pus ochii pe tine.

Capitolul XII - Necunoscuta

Era vădit că un întreg roman intra în felul acesta prin mica ușă a atelierului. Necunoscuta nu avea nimic din acele femei care pozează în mod obișnuit. Ființa ei emana un parfum de distincție și chiar de autoritate asupra căreia era greu să te înșeli. Cât despre cuvântul de "necunoscută", de care s-a abuzat atâta, cu toată părerea de rău nu-l putem schimba, căci doamna voalată nu-și descoperi fața nici măcar după plecarea celor două modele.

Trebuie să fi fost un roman încântător. Frumusețea are radiații misterioase, care trec până și prin cele mai dese voaluri. Silueta ei, delicioasă sub haina de oraș, promitea...

Dar de ce să facem presupuneri? Tabloul era prezent și vorbea de la sine. Sânul lui Venus stătea mărturie. Numai un soldat îndobitocit de arme ar putea să blesteme asemenea perfecțiune delicată. Dar și Venus, cum se răzbună ea pe soldați!

De obicei, la vârsta lui Reynier, un pictor se poate aprinde chiar și pentru lucruri mai mărunte decât acesta. Și totuși Reynier, care nu era nici un blazat, nici un stricat, își păstra întreaga judecată în vârtejul aventurii glorioase.

Era un băiat nostim, de treabă, spiritual în felul lui, neavând nici o pretenție la titlul de erou și în stare să se strecoare printre măcăcinii

unei intense drame fără să se înțepe, datorită numai fericitei sale bune dispoziții. Până atunci își dusesese viața drept și cinstit, acceptând aventurile când i se iveau în cale, dar fără a le căuta anume; ambițios numai pe măsura puterilor sale, ceea ce e un lucru rar; muncitor, plin de speranță, stăpânit de o singură patimă, care părea să fie însăși existența sa. O patimă liniștită, dar puternică, mai puternică decât cele izvorâte din violență, mai durabilă cel puțin.

Nu există nimic comparabil cu acel sentiment de gingășie care prelungește de-a lungul întregii vieți primele tresăriri ale inimii. Dar așa ceva nu se găsește prea des, este adevărat, iar atunci când se întâlnește, nu este totdeauna luat în seamă. Se confundă cu prietenia. E ceva înăscut și foarte naiv. Abia dacă se poate exprima prin cuvinte, atât de adânc este simțit. Axiomele nu se demonstrează. Există axiome pentru care nu îți dai nici o silință să le scoți în evidență, pentru că existența lor îți sare în ochi.

Asemenea iubiri aduc adeseori fericirea cea mai perfectă din lume: aceea pe care cronicarii nu o doresc, pe care povestitorii o resping ca fiind monotonă, plată, plicticoasă.

Cereți providenței să nu fiți prilej de veselie pentru cei din jur. Dar nu vă încredeți peste măsură în liniștea acestor iubiri de care vă vorbesc, întrupate în ființa omenească, devenite sângele arterelor sale, suflul pieptului ei. Este un lucru tot atât de înșelător ca și neștiința lui Achile, pe care nici o împrejurare nu l-a învățat ce e puterea. Apa nu e nicăieri mai calmă decât la zece pași de marile cataracte.

Despre romanul lui Venus din nor nu vom spune cititorului decât ceea ce știa și Reynier însuși.

După ce sosise, cu câteva luni mai înainte, de la Roma, se instalase numaidecât în atelierul din strada Apusului, ales chiar de domnul Carpentier în persoană.

Vincent Carpentier îl primise ca pe un fiu multiubit, dar nu-l invitase să locuiască în propria sa casă, unde, de altfel, birourile și atelierelor ocupau mult loc. Ca arhitect al "lumii elegante", Vincent era pe deplin lansat.

La nevoie, ar fi putut să găsească pentru Reynier o locuință mai apropiată. În partea de nord a Parisului, ca și spre Luxembourg, artiștii sunt numeroși, dar Vincent se arătase foarte convins de avantajele oferite de atelierul din strada Apusului, care era într-adevăr foarte spațios și luminos. Nu că ar fi fost vorba, după cum se spune, "să-și camufleze viața particulară". Vincent trăia absolut singur.

Pe de altă parte, lui Reynier nici nu-i trecuse prin minte că tatăl său adoptiv ar fi voit să-l îndeparteze de el.

Și, în fapt, chiar de la început, Vincent se purtase față de el ca cel mai atent dintre protectori, ca prietenul cel mai bun.

De îndată ce tânărul pictor își instala lucrările aduse de la Roma,

din care se vedea că avea un talent serios, situat la un nivel care însemna mai mult decât o simplă făgăduială, șirul vizitatorilor începu să curgă. Toți clienții arhitectului la modă trecură pe acolo.

Ceea ce nu ascundea nimănui era dragostea reciprocă, născută în copilăria lor, pe timpul când Vincent purta încă haina de zidar, care îl lega pe Reynier de Irène, el nutrind speranța de a-i căsători de îndată ce fata își va fi completat educația.

Bunul colonel venise și el la atelier, în pofida vârstei lui înaintate. Trecea drept cunoscător și-i prezise lui Reynier că va avea succes, ciupindu-l părintește de obraz.

Frumoasa contesă Marguerite de Clare mersese și mai departe: îi comandase tabloul "Sulița lui Diomède" pentru galeria ei de pictură.

Știm că colonelul Bozzo se afla în fruntea unui așezământ puternic care avea ca scop binefacerea. Cele mâi mici gesturi ale sale erau privite cu interes și fiecare remarcă insistența cu care privirea lui se oprea asupra chipului lui Reynier. S-ar fi zis că el căuta și că găsisese iu trăsăturile acelui chip liniile unui alt chip, iar Francesca Corona păru izbită de aceeași amintire. Acum, ea nu mai era tânăra fată voioasă pe care am cunoscut-o odinioară și care dădea drumul cuvintelor cu nechibzuința celor șaisprezece ani ai săi. Francesca era la fel de fermecătoare, dar se vedea cât de colo că era apăsată de o mare tristețe. Acum știa să tacă.

Cât despre Vincent Carpentier, Reynier nu putu să-și dea scama imediat de schimbarea care se produsese în el. Avea aceeași inimă bună, dai inteligența lui trecea printr-o ciudată criză. În anumite momente, Vincent era plin de vioiciune; cariera lui Reynier, viitorul lui, era acum idee a lui fixă, și el explica aceasta în mod foarte simplu, spunând: "Reynier și fiica mea sunt una și aceeași ființă; ei amândoi sunt singura mea speranță". Era adevărat, numai că această vioiciune se stingeă fără motiv aparent. Alte preocupări, pe care nimeni nu le cunoștea, puneau stăpânire pe gândurile lui. Era glacial, distrat, aproape nepăsător.

Reynier se consola gândindu-se la Irène, ale cărei scrisori regulate îl susținuseră în timpul șederii lui la Roma, la Irène care îi îmbrățișase atât de bucurioasă în momentul revederii.

Da, desigur, ea nu se schimbase, sau, mai bine zis, suferind adorabila transformare care făcuse din mica păpușă de altădată o tânără fată, aproape o femeie, minunat de frumoasă, ca păstrase întreaga seninătate a copilăriei. Nici o tulburare nu însoțise plăcerea sinceră pe care o simțise aruncându-se, ca altădată, la gâtul lui Reynier.

La rândul lui, acest biet Reynier aproape că se topea de fericire. El găsea că totul era foarte bine așa și nu-și făcea nici o grijă. La Roma nu făcuse decât să studieze pictura. Problemele vieții îi erau

necunoscut.

Când, într-o zi de ieșire în oraș, Irène veni la atelier, voi să vadă totul. Răvășiră cartoane, desfășurară sulurile cu schițe și studii. Irène avea gust. Remarcă o pânză destul de mare, pictată într-o manieră energică și aspră, care amintea de procedeele maeștrilor spanioli.

— Trebuie să fixăm asta pe un cadru — zise ea — e frumoasă. Vino să vezi, tată!

— Ce reprezintă? întrebă Vincent apropiindu-se.

— E o copie după Le Brigand — replică Reynier.

— Care brigand?

— Pictorul nu are alt nume. Tabloul original se află în galeria contelui Biffi, nepotul cardinalului care îl lansase pe Fra Diavolo și pe ai săi *camorre*⁽¹⁵⁾ împotriva armatei franceze în 1799.

Vincent, care privise la început pânza cu un ochi indiferent, se uită acum la ea cu o atenție încordată.

Tabloul avea un subiect curios, cu totul "izbitor", cum s-ar zice în limbaj de atelier, în ciuda facturii lui enigmatice. Reprezenta interiorul unui cavou, cu boltă sferică, în stilul roman, luminat de o singură lampă, agățată de cheia ușii.

Acest cavou conținea un tezaur. Chiar dacă pictorul fusese sau nu un brigand, imaginația lui brutală și întunecată, dar bogată, stăpânise subiectul eu o energie de necrezut. Nu era o feerie orientală, unde totul se petrece numai în lumină, nu era nici visul alb din *O mie și una de nopți*; diamantele, ca și stelele, nu strălucesc bine decât în mijlocul întunericului; era încununarea obscurității, preaslăvită de scânteierea misterioasă a pietrelor prețioase și de licărirea aurului.

Peste tot, în subteran, ale cărui adâncimi păreau imense, ochiul putea să ghicească bogățiile îngrămadite acolo. O singură scânteie trăda existența unui vraf de ducați amestecați, cu lopata, cu lire turcești, cu guinee englezești și cu ludovici din Franța; un unic reflex trăda prodigioase grămezi uniforme de sfărâmaturi, alcătuite din statui de argint, zdrobite ca pietrele de pe șoselele noastre, din vase de aur, întregi sau turtite cu ciocanul ca să ocupe mai puțin loc. Lingourile se înălțau în formă de piramidă, rubinele, topazele, smaraldele șiruiau în valuri mistice, cărora lumina posomorâtă a lămpii le smulgea vagi dar puternice luciri. Și erau atât de multe, că nu se mai terminau! Niciodată demența întunecată a unui avar nu ar fi putut să îngrămădească într-o asemenea noapte atâtea străluciri sinistre și semețe.

Ochiul, rătăcit la început, se obișnuia încetul cu încetul cu această întunecime, ca și cum spectatorul ar fi fost cu adevărat prizonierul celor patru ziduri și ca și cum bolta umedă s-ar lăsa cu toată greutatea pe țeasta sa.

Și beția se naștea. Intrași până la genunchi în acest moloz sonor și

mișcător, alcătuit din cvadrupli, din piaștri, din țechini, printre care înotau, așa cum fac algele și scoicile pe fundul mării, coliere de perle de o valoare incalculabilă, brățări, inele, riviere de diamante și diademe.

Avea dreptate Irène. Era frumos. Această orgie, în are umbra îmbăta, lumina și dădea naștere unei iluzii cu adevărat diabolice, era însuflețită de două ființe omenеști, în mijlocul acestei nelimitate perspective de aur, pe care noaptea părea că o multiplică la infinit, trăiau doi oameni, unul în picioare, celălalt trântit la pământ. Primul, tânăr, frumos: o figură imberbă, având albeața și duritatea marmurei. Al doilea, ajuns la extrema limită a bătrâneții. Tânărul ținea în mână un cuțit mânjit de sânge. Bătrânul avea la gât o rană largă, de asemenea sângerândă.

Se vedea că tânărul tocmai îl lovise pe bătrân. Totuși, acesta din urmă, deși pe moarte — și asta era enigma pusă de această pânză ciudată — întindea asasinului său, cu resemnare, o cheie și pronunța cuvinte care păreau a fi destăinuirea unui secret. Între ei doi exista o asemănare vizibilă, cu toată diferența de vârstă, oare nu putea fi mai mică de o jumătate de secol.

Vincent contemplă tabloul în tăcere timp de mai multe minute. S-ar fi zis că făcea eforturi ca să-și păstreze sângele rece.

— Este comoara membrilor din confreria La Merci — zise Reynier — cum se numeau între ei bandiții celei de-a doua și a treia *camorre*, ziși de asemenea și *Veste Nere* sau Fracurile Negre.

— Bătrânul e Fra Diavolo? întrebă Vincent.

— Da, Fra Diavolo pe moarte! Iar tânărul este Fra Diavolo care se naște, căci ticăloșii aceia se jucau de-a pasărea Phoenix, care reîntinerește mereu, și vedeți prea bine ce mijloace întrebuintau.

— Fiul își ucidea tatăl! pronunță încet Irène, scuturată de fiori.

— Atunci când tatăl nu reușea să-și suprime fiul.

— Oare cu cine seamănă bătrânul? murmură Vincent.

— Cu colonelul Bozzo, zău așa! Asta mi-a sărit în ochi de cum l-am privit.

— Iar tânărul?

— Privește-mă bine, tată — zise tânărul pictor, care începu să râdă.

Vincent îl privi și lăsă imediat ochii în jos.

— Asta-i bună! strigă fata. Fratele meu Reynier nu pare a fi așa de rău! Și totuși...

— A mai văzut cineva această pânză? întrebă Carpentier, care rămăsese pe gânduri.

— Nimeni — răspunse Reynier — afară numai dacă n-a văzut-o doamna contesă de Clare, care a răscolit peste tot. Dar nu mi-a vorbit nimic despre asta.

Vincent Carpentier îi făcu un semn Irènei, care își puse șalul și pălăria.

— Băiete — zise el — pânza asta trebuie într-adevăr întinsă pe un cadru; vreau să o revăd și să o examinez pe îndelete. Când va fi gata, pune-o cu fața la perete. Ți-o cumpăr și doresc să rămână numai a mea.

Capitolul XIII - Tabloul de la galeria Biffi

Romanul femeii voalate care poza pentru Reynier avea o legătură mult mai strânsă decât s-ar putea închipui cu povestea *tabloului lui Brigand*. De aceea am vorbit mai întâi despre acest tablou, care după înrămare revenise în atelier și peste care Reynier aruncase o învelitoare, conform dorinței tatălui său adoptiv.

Fantezia acestuia din urmă părea să-și fi schimbat cursul; tabloul nu-l mai preocupa. La atelier făcea vizite tot mai rare și mai scurte, în timpul cărora îl apăsau în mod vădit alte gânduri.

Reynier, fire încrezătoare, sănătos la corp și la minte, nu era omul care să-și facă griji numai pentru atâta lucru. El punea preocupările lui Vincent numai pe seama importanței crescânde a afacerilor sale. Și după ce bătu în zadar de două sau de trei ori la ușa casei lui Vincent, își zise: "Tatii nu-i mai place căminul: tânjește mereu după aceea care a murit".

La câteva zile după vizita Irènei, într-o dimineață, Reynier se afla singur în atelierul său și lucra la comanda doamnei contese de Clare. Schița nu-l satisfăcea, cu toate că dezbrăcase mai multe modele, fără a putea găsi idealul său pentru trupul lui Venus.

Pictând, el cânta cu vocea sa bărbătească, fără pretenții, dar plină și curată, câteva refrene din Italia.

Era o dimineață frumoasă; lumina se revărsa din belșug; ceva tineresc și încărcat de bunătate plutea în aer; și, în plus, surâsul Irènei flutura în jurul gândurilor lui Reynier.

Viitorul era plin de făgăduințe. Irène urma să împlinească șaisprezece ani. Încă doi ani de singurătate, poate chiar mai puțin... și ce singurătate! Un vis aproape de împlinire, o speranță sigură, fericirea atât de apropiată, încât parfumul ei îi ajungea până la inimă!

Reynier se simțea atât de fericit, încât îi era aproape frică. Iubea, eu toate că dragostea lui nu era dintre acelea care se exprimă prin cuvinte arzătoare.

Aceste iubiri — pe care le porți în tine ca pe o necesitate, care fac parte din însăși ființa ta, ca sângele și carnea, care trăiesc pentru că trăim, care, nefiind începute, nu pot să se termine — nu au nimic de

spus. Elocvența lor nu este exterioară, ele se impun printr-o bucurie trainică și robustă. De aceea, ele sunt uneori chiar ofensatoare pentru ceilalți, ca o sănătate prea bună. Doamnele, în special, nu le privesc cu un ochi binevoitor. Asemenea iubiri trebuiesc rănite pentru a le face interesante.

Portăreasa din strada Vavin, care afișase la gemulețul ghișeului ei un mic anunț prin care se căutau femei ca modele "pentru corp", intra, și spuse că o doamnă venise să-și ofere serviciile. Ea pronunță cuvântul "doamnă" într-un anumit fel. De obicei, ea le numea "închirietoare de carne" pe aceste tinere persoane care servesc ca modele.

Era aspră doamna Malagraux, dar era o femeie plină de virtute! Nu lăsa să intre la bătrânul profesor de la etajul întâi decât tinere domnișoare decente, care îi dădeau câte ceva la ieșire.

— E drăguță? întrebă Reynier.

— Ce importanță poate avea asta pentru un om cuminte ca dumneata? ripostă portăreasa.

Reynier se puse pe râs și răspunse:

— E adevărat că nu mă interesează, mătușă Malagraux.

În privirea pe care i-o aruncă portăreasa era și admirație dar și milă.

— Și câta mai voinicul — murmură ea — tot atât de plăcut la vedere ca și un ștrengar... Doamna e voalată serios, nimic nu străbate. Numai că are maniere alese, cât despre talie...

În loc să termine fraza, doamna Malagraux făcu un mic zgomot din buze, sărutându-și vârful degetelor.

În *Dicționarul sinonimelor* pentru uzul portarilor, "a avea maniere alese" și "a da o băncuță" sunt trecute ca expresii echivalente.

Reynier porunci ca doamna să fie introdusă.

Aceasta, așa cum am mai spus-o, purta în toată persoana ei pecetea unei înalte distincții.

— Cât mă va costa? o întrebă Reynier, după ce o salutase.

Surâsul lui exprima sincer un gând care, la altul, ar fi însemnat înfumurare. La el însă era doar un fel de teamă, și scăpase de ridicol numai prin naivitatea și mai ales prin voioșia sa.

Doamna răspunse pe același ton vesel:

— Nu am nici un fel de pretenții asupra inimii dumneavoastră. Poate că sunt și măritată, iar în plus am și eu săracii mei.

Reynier se roși ușor.

— Bun! făcu el. Un adevărat răspuns de ducesă! Nu sunt tare în astfel de jocuri, doamnă. Vă rog să-mi spuneți ce doriți.

— Mai întâi trebuie să știți dacă vă convin.

— Aș putea să și jur! strigă Reynier. Și adăugă: V-am cunoscut cândva, doamnă?

— Nu — replică aceasta. Să procedăm repede. Sunt grăbită să știu dacă acceptați condițiile mele.

La un gest al ei, Reynier se întoarce și se îndepărtă.

— Gata! zise ea după câteva clipe, asemenea copiilor care se joacă de-a v-ați ascunselea.

Reynier reveni și văzu în fața lui o femeie complet goală, cu excepția capului și a picioarelor, care dispăreau în spatele unui vâl vaporos, întruchipând norul.

Reynier rămase ca orbit. Era frumusețea însăși, splendoarea frumuseții. Era Venus, voluptoasa mamă a dorințelor, amorul zeilor, beția lirei antice.

— Vă este de ajuns? întrebă necunoscuta voalată în negru chiar și sub adăpostul norului.

— O să cereți mult — zise Reynier, care ștersese între timp prima schiță.

— Nimic în ceea ce vă privește — replică Venus — și în timp ce ne târguim, vă permit să-mi furați câteva contururi. Vin și eu tot din Italia, ca și dumneavoastră. Sunt amestecată într-o aventură misterioasă, poate dramă, poate comedie, asta nu vă interesează. Întâmplarea m-a pus în prezența unui tablou care vă aparține.

— Acela al lui Brigand! strigă tânărul pictor. Îndrăcită aceea de pânză e ca fermecată. Toți cei care au văzut-o cred că recunosc în ea pe cineva...

— Chiar și dumneavoastră ați crezut că vă recunoașteți în ea — rosti Venus cu glas scăzut.

— În concluzie — zise Reynier — vreți tabloul drept plată pentru că îmi pozați? Este vândut sau, mai bine zis, donat, dar pot să vă fac o copie.

— Nu tabloul în sine mă interesează — răspunse necunoscuta — ci povestea lui.

— Povestea se află chiar în tablou. Priviți-l și o veți citi.

— Nu mă înțelegeți. Caut ceva... sau pe cineva.

— Dacă e vorba de tezaurul La Merci, vă doresc să-l găsiți, frumoasă doamnă. Trebuie să se găsească pe undeva, în peștera lui Ali-Baba... Pe cuvânt de onoare, chiar dacă ați avea toate diamantele pe care pictorul Brigand le-a pus în tabloul său, nu ați fi mai frumoasă!

— Poate că este comoara, sau poate numai cheia comorii...

— "Sesam, deschide-te!" zise tânărul pictor râzând. Nu posed acest zăvor magic.

— Poate că unul dintre cei doi bărbați...

— Dar tabloul e vechi de șaizeci de ani! o întrerupse Reynier.

— Ce știți despre el? întrebă necunoscuta cu vioiciune.

Reynier deschisese gura ca să-i răspundă, când ea reluă cu

nerăbdare:

— De altfel, lucrul acesta mă privește numai pe mine, nu pe dumneavoastră. Ceea ce înțeleg prin povestea tabloului este întreaga serie de împrejurări care v-a făcut să alegeți dintr-o galerie plină de pânze ilustre această bucată, curioasă, dar de o valoare secundară pentru cine nu cunoaște...

Ea ezită.

— Cheia șaradei? o completă Reynier.

— Dacă nu chiar cheia — zise Venus — cel puțin ceva în legătură cu faptul misterios care să-l explice în destulă măsură pentru a-i face imaginea de înțeles.

Reynier se opri din pictat.

— Este totuși adevărat — gândi el cu glas tare — că fără aventura mea de la Sartène nu aş fi acordat atenție acestei pânze răătăcite într-un colț întunecos și strivită de vecinătatea unui Giorgione, care o punea în umbră ca sub o umbrelă de ploaie.

Frumosul trup al necunoscutei avu o ușoară tresărire la auzul numelui de Sartène, dar ea păstră tăcerea.

— Vedeți dumneavoastră, toate aceste lucruri îmi sunt atât de indiferente, încât vă voi rămâne dator chiar după ce vi le voi fi spus. Cel mult o să vă amuz în timp ce-mi veți poza. N-am povestit până acum nici unei persoane străine călătoria mea. Vreți să v-o spun? E destul de curioasă.

— E tocmai ceea ce vă cer; dar nu omiteți nimic.

— Atunci, vă veți alege singură plata din grămadă, fără ca eu să știu ce mi-ați luat?

— *Quien sabe?* pronunță necunoscuta cu cel mai pur accent spaniol: Cine știe? Doresc, scumpul meu pictor, să nu fiți niciodată amestecat în altceva decât în situații plăcute. Dar timpul trece: începeți.

Reynier începu sau, mai curând, voi să înceapă cu vizita făcută de Francesca Corona, care adusese, cu șase ani în urmă, o schimbare atât de neașteptată în biata casă a lui Vincent Carpentier; dar Venus nu se mulțumea cu atât.

— Luați-o mai dinainte — zise ea — că doar nu v-ați născut la șaisprezece ani.

Cei care nu știu nimic despre originea lor sunt înclinați să-și făurească vise romantice. Trecutul, pentru o ca o loterie. După voința unei soarte necunoscute. Uleiul lor poate fi tot așa de bine norocos, sau mizerabil.

În această privință, Reynier putea să treacă drept o excepție printre semenii lui. Firea sa hotărâtă și calmă îl ținuse departe de asemenea visuri. El acceptase ca un fapt împlinit imposibilitatea de a-și cunoaște vreodată familia. Se poate chiar spune că, impresiile sale

din prima copilărie nefiind altceva decât amintirea foamei, a oboselii, a frigului care-l însoțise în viața lui de vagabondaj, el nu numea familie acele sălbatice împreunări din care credea că fusese zămislit.

Și totuși atât de puternic este simțământul care ne readuce spre leagănul nostru, pe toți câți existăm, încât Reynier fu puternic mișcat de insistențele misteriosului său model. Privirea sa întreba, ca și cum minunata frumusețe a acestui trup cu fața ascunsă ar fi avut totuși o fizionomie care să poată da un răspuns întrebării sale mute.

Un hohot de vis argintiu răsună de sub vâl, iar Venus repetă din vârful buzelor:

— Cine știe? Povestiți-mi totul. Dar totul!

— Pe cinstea mea — răspunse Reynier cu un zâmbet — aveți tot dreptul să râdeți. Mi-a trecut prin cap o idee de copil găsit. Nu puteți fi mama mea, dar am visat dintr-o dată că o soră încântătoare și-a părăsit palatul și castelul pentru a-l căuta pe fostul ei frățior, devenit un cogeamite smângălit de pânze. Vă voi povesti totul, și asta va umple ședințele noastre... căci veți reveni, nu-i așa?

— De zece ori, dacă va fi necesar, scumpe frate — răspunse Venus. Haide, dă-i drumul!

Și Reynier începu să povestească despre copilăria lui rătăcitoare prin câmpiile de pe lângă Triest și din Italia, austriacă; întâmplarea întâlnirii sale cu Vincent, atențiile primei Irène, doamna Carpentier, care muri frumoasă și blândă ca un înger, devotamentul religios născut în el pentru cealaltă Irène, care era acum o tânără fată adorabilă și pe care el o numea logodnica sa.

Venus asculta cu atenția încordată. Din când în când puneă câte o întrebare. Ea încercă mai ales să obțină amănunte asupra vieții lui Vincent Carpentier în timpul sărăciei lui și asupra legăturilor, atât de avantajoase pentru el, pe care le înnodase cu colonelul Bozzo-Corona. În această privință, Reynier nu putu să-i dea lămuriri prea precise. Pe timpul acela, Vincent trăia mult în afara casei. El arăta celor doi copii o dragoste constantă, dării socotea, fără îndoială, prea tineri pentru a le încredința tainele sale.

Venus poză două ore și reveni a doua zi, gonindu-i, prin prezența ei, pe Échalot și pe Similor, care reprezentau fiecare câte o treime din Diomède.

La cea de-a doua ședință, lui Reynier i se păru că ea venise acolo pentru Vincent Carpentier. Povestirea nu merse prea repede din cauza întrebărilor puse de frumosul model, dar tabloul înainta o dată cu familiaritatea crescândă dintre pictor și model.

Astăzi era a treia ședință. În timp ce se dezbrăca, Venus spuse:

— Trebuie terminate în același timp și povestirea și tabloul. Nu mă vei mai vedea. Aceasta va fi ultima ședință.

Capitolul XIV - Aventura lui Reynier

Reynier se întristă.

— Părăsiți Parisul? întrebă el.

— Aș putea să-ți răspund că da — zise Venus, așezându-se pentru pozat și părând azi și mai grațioasă, ba, dacă se poate spune, și mai divină — dar nu știu de ce nu-mi place să te înșel. Nu părăsesc Parisul, însă mă aflu amestecată în niște treburi ciudate, de care poate că nici dumneata nu ești cu totul străin. Sunt urmărită. Măine, vizitele mele în acest atelier ar putea constitui un pericol pentru mine — și pentru dumneata.

Cu un gest, ea curmă scurt întrebările lui Reynier, apoi adăugă:

— Și acum te ascult în continuare.

— Unde am rămas? întrebă tânărul pictor. Nici n-am vorbit încă despre tablou, care s-a întors azi-dimineață înrămat.

Nu apucă să termine, că Venus se și ridicase dintr-o săritură. Se înfășură în vâlul ei și se repezi spre tablou, dându-i la o parte învelitoarea.

— Nu te uita la mine, voalul mă împiedică să văd și trebuie să-l scot.

Reynier, loial, se întoarse cu spatele.

Venus rămase câteva minute în fața tabloului, pe care îl privi cu de-amănuntul.

— L-a uimit mult pe Vincent Carpentier! murmură ea fără să-și dea seama că vorbește.

— Mult — repetă Reynier.

— Și a găsit că e o asemănare între dumneata și tânărul din tablou?

— Da, într-adevăr. Și Irène de asemenea. Eu observasem asta dinainte.

Venus reveni să-și ia locul, fără să mai spună ceva în legătură cu tabloul. Odată lungită pe perne, zise:

— Rămăseseși la naufragiul de pe coastele Corsicei.

— Da, într-adevăr — răspunse Reynier, al cărui penel mângâia ușor pânza. Mă imbarcasem pe singurul pachebot care s-a înecat vreodată între Marsilia și Civita-Vecchia! Ce vreme! Doamne Dumnezeule! Furtunile din tragediile lui Crébillon-bătrânul⁽¹⁶⁾ sunt fleacuri pe lângă aceea! Cât a fost lumină, m-am distrat privind harababura de pe punte; dar spre ora cinci se lăsă noaptea. Ultimul lucru pe care l-am văzut a fost un nor negru și amenințător, care mi s-a spus că era capul Porto-Pola de pe coasta de sud-vest a Corsicei.

Continuam să înaintăm cu repeziciune, ca împinși de diavol. Dar

deodată se auzi o trosnitură la babord și roata din acea parte încetă să mai bată apa. Ofițerul înjură: "Dracul să te ia!" și voi să ridice o pânză ca să se conducă după vântul insulei, căci opriseră mașina, dar do unde! Pânza plesni cu zgomotul a cincizeci de bice la un loc și se rupse în fâșii.

Pe punte era o mare învălmășeală, iar apa năvălea cu atâta putere peste bord, încât toată lumea se trântise pe burtă, agățându-se cu mâinile de aparatele de manevră.

Văzui două sau trei lumini în partea stângă și instinctiv mă bucurai. Ofițerul însă zise:

"Ne îndreptăm ca glonțul spre stâncile de la Capo-More".

Avea cu siguranță dreptate, căci numai peste trei minute pachebotul primi o puternică lovitură, care îl sfărâmă pe trei sferturi.

M-am crezut mort, și ultimul gând care-mi veni în minte fu pentru mica mea Irène. Mi-am zis: "Ce mult o să plângă!"

Eram pe cale de a-mi pierde cunoștința, când îmi dădui seama că mă aflam pe niște stânci, unde forța valurilor care se retrăgeau mă trântea în fiecare clipă.

Când, în fine, mă regăsii, zdrobit, pătruns de frig, întins pe plajă, aveam impresia că dezastrul se produsese numai cu zece sau douăsprezece minute mai înainte. Dar poate că mă înșel: în memoria mea, această noapte a rămas lungă cât o săptămână.

Încercai să văd la lumina fulgerelor cât e ceasul. Apa pătrunsese în cutia ceasornicului, care se oprise. Furtuna urla fără încetare, dar în afară de bubuiturile ei, care păreau să sporească mereu, nu se auzea nici un alt zgomot.

Locul era în întregime pustiu. Tovarășii mei de naufragiu se putuseră salva, sau muriseră.

Mă simțeam foarte slăbit și complet zdrobit. Mi-era un frig de neînchipuit. Primul gând care îmi trecu prin minte fu să mă scol și să umblu, ca să-mi încălzesc măduarele amorțite.

Era o noapte foarte întunecoasă. În dosul norilor groși care acopereau stelele, luna nu se zărea, dar puteam să văd drumul, căci din minut în minut cerul îmi trimitea lumina fulgerelor.

M-am întors anume prin acele locuri cu cinci ani mai târziu, atras de amintirea aventurii ciudate care va urma. Am recunoscut stâncile, profilul promontoriului, plaja îngustă, dar mi-a fost cu neputință să regăsesc direcția pe care o luasem, după ce părăsisem plaja, prin imensitatea câmpiilor de garantă și de porumb.

După aprecierea mea, trebuie să fi fost trecut de ora șase seara când am reușit să mă ridic și să merg. Mă afundai în câmpie, pentru a putea afla un adăpost.

Nu găsisem în fața mea nici o potecă. De îndată ce m-am îndepărtat de coastă, m-am pierdut printre ogoarele arate, întretăiate

de vaste întinderi necultivate pe care creșteau măslini piperniciți. Ici și colo, pâlcuri de castani formau desișuri mari și-mi dădeau speranța că voi întâlni o locuință omenească, dar norocul îmi fu potrivnic, așa că mersei o oră întreagă atât de repede pe cât îmi îngăduiau forțele mele sleite, fără a zări altceva decât câmpuri și câteva desișuri atât de joase că, la lumina fulgerelor, m-aș fi crezut în locurile de vânatoare de la Versailles sau de la Marly.

În acest timp, vântul sufla cu putere, înghețându-mi trupul prăpădit, îmbrăcat în hainele udate de apa sărată a mării.

Deodată mă poticnii, căci trecusem, fără să-mi dau seama, șanțul unui ogor ce dădea la un drum de căruță, iar în fața mea, la cincizeci de pași, văzui singura lumină pe care putusem să o zăresc în bezna acestui ținut sălbatic.

— Era și timpul, picioarele mi se înmuiaseră cu totul.

În fața mea se afla o clădire mare. N-aș fi putut spune dacă era o fermă, un castel sau o mănăstire.

— La ce distanță de coastă crezi că crai? întrebă aci Venus, a cărei atenție se dublă.

— După impresia mea, făcusem cam două leghe — răspunse Reynier — dar, la drept vorbind, nu știu dacă direcția era perpendiculară pe coastă.

— Nu ai nici un mijloc de a preciza locul unde te aflai în acel moment?

— Nici unul, decât că trebuie să fie pe aproape de Chiave, cam la o oră și ceva de Sartène, mergând călare.

Când ajunsei lângă clădire, nu mai văzui lumina. Un fulger îmi arătă o bucată de zid în ruină și, printre dărâmături, crezui că zăresc o capelă ale cărei ogive fără vitralii brăzdau cu dungi negre zidurile argintate de luminile fulgerelor. La capătul zidului se afla o casă care părea nouă sau reparată de curând.

Bătui la ușă, nimeni nu-mi răspunse. Căutai pe dibuite clanța, pe care o găsii; la prima apăsare, ușa se deschise, și intrai.

"Tu ești, vagmistrule?" întrebă o voce care venea de la etajul de sus.

La acest cuvânt: "vagmistru", Venus avu o tresărire, pe care și-o stăpâni însă repede.

Reynier nu observă nimic, și continuă:

— Vocea avea un accent italianesc foarte pronunțat, dar vorbea franțuzește, iar cuvântul "vagmistru", care face parte din vocabularul cazon, este o expresie foarte franțuzească. Dar, Dumnezeu mi-e martor, că în acel moment nu mă gândeam la asta.

În loc de răspuns, zisei:

"Fie-vă milă de mine și dați-mi găzduire".

Fără îndoială că nu am fost auzit, căci vocea, care părea a fi a

unei femei bătrâne, reluă:

"Urcă repede. Acolo sus se face ziuă. Stăpânii se consfătuiesc".

Călăuzit de voce, făcui câțiva pași, până ce atinsei cu picioarele treptele scării. Sus, bătrâna cânta un cântec din Franța, ceea ce mă făcu să sper că voi fi bine primit.

Mă întrebam în ce ungher putea să se facă ziuă pe asemenea noapte.

Am crezut că nu voi putea urca niciodată sus, atât de mult frigul și oboseala îmi îngreuiau suferința. Trupul mi-era plin de lovituri și pierdeam sânge prin mai multe răni pe care mi le făcuseră colții stâncilor.

La cotitura scării însă mă simții îmbărbătat de vederea luminii care se proiecta pe zidul văruit. Îmi luai avânt și mă prăbușii în mijlocul unei camere destul de mari, care avea un pat cu colonade și perdele verzi de lână. Bătrâna tocmai făcea patul.

Când, la zgomotul făcut de căderea mea, ea se întoarse, văzui o față zbârcită și pustiită, care îmi îngheță inima ca la vederea unei ființe lipsite de rațiune. Ochii ei aveau cearcăne roșii, dar înăuntru erau limpezi. Părul sur îi stătea zbârlit pe cap.

Rămase o clipă uimită, privindu-mă.

"Nu e vagmistrul! bâlbâi ea. A lăsat ușa deschisă, bețivanul păcătos! Nu-mi place să văd că li se întâmplă nenorociri tinerilor, în fața mea."

Băgă mâna într-un buzunar și scoase o sticlă îmbrăcată în pai, pe care o duse la gură, bombănind:

"Bețivan, bețivan blestemat!"

Ochii mi se zbăteau în orbite, iar capul îmi căzuse într-o parte. Bătrâna plescăi din limbă și zise:

"Ăsta-i băiat, draguț, Dumnezeu să mă trăsnească dacă nu-i așa!" Dar se întrerupse ca să adauge: "Nu o bine să blestemi pe o furtună ca asta".

Și-și făcu o cruce mare.

"Pentru numele lui Dumnezeu — murmurai eu — apă, puțină apă!"

Ea se apropie de mine și-mi întinse sticla cu un surii de femeie de treabă, dar care îmi îngădui să-i văd golul găunos al gurii.

"Apă!" repetai eu.

Ea râse și mai tare și-mi vârî sticla între buze. Nevoia fu mai puternică decât dezgustul. Sorbii o înghițitură.

"Vii de la Sartène, inimioara mea?" mă întrebă ea în dialect corsican.

"Vin de la Paris! răspunsei eu. Mi-o frig și mi-o foame."

Ochii ei posomorâți se aprinseră, Repetă: "Paris!"

Apoi, cu o izbucnire nefirească, încercă să-și ridice piciorul greoi

în aer, ca să imite pasul de dans al dansatoarelor noastre în carnaval.

"Ehei! Acolo! făcu ea. Tu și cu mine, Polyte! Am dat-o gata pe Courtille! Eram renumită la Galliotte, ce știi tu, giuvaerule, și la «L'Épie-Scié». Sunt sora mai mare a acelei Lampion-regina! Sunt mama lui Piquepuce! Ehei! Acolo, pușorule! Să mai vie un rând!"

Își dădu capul pe spate și mai trase o înghițitură zdravănă de băutură, după care luă un aer serios și zise:

"Dar vagmistrul o un bețivan... o bestie feroce. Ar fi mai bine să pleci, tinere. Aici nu e nimic de mâncare, e o casă părăsită".

Ca pentru a-i dezminți cuvintele, un zgomot nelămurit, deosebit de acela al furtunii, se făcu auzit, nu prin scara pe care urcasem eu, ci printr-o ușă aflată la capătul patului și pe jumătate mascată de perdele.

Totul semăna cu murmurul unor voci venite de la etajul de sus al unei case cu parterul ocupat de o cârciumă, în serile când se dau mese de breaslă.

Bătrâna ridică din umeri și bombăni;

"O să chefuiască așa până la ziuă. Băiatul o să aibă timp să-și încălzească picioarele și să mănânce ceva înainte de a porni la drum".

Nici nu mă întrebă măcar cum de mă aflam în acest colț sălbatic al insulei, venind, după cum spuneam, de la Paris.

Rachiul mă însuflețise. În timp ce ea deschise un dulap ca să scoată niște pâine și carne, îmi rotii ochii, de jur împrejurul încăperii, mobilată cu o simplitate care avea în ea ceva antic.

Am pomenit mai înainte de mânăstire sau castel. Această cameră putea într-adevăr să facă parte dintr-un vechi conac sau dintr-o mânăstire. Lemnăria era greoaie, dar de un stil ales. Mobilele aveau acea înfățișare arhaică pe care colecționarii noștri o caută cu atâta stăruință.

Nu existau decât două obiecte cu un aspect mai modern: două portrete, atârnat pe perete, unul în fața celui alt.

Fiind pictor, atenția îmi fu atrasă de aceste, portrete. Unul îl reprezenta pe un bătrân ajuns la ultimele limite ale vieții; celălalt, pe un tânăr cu fața albă, cu părul negru și fără barbă.

De altfel, ar fi de prisos să vă descriu aceste două figuri, fiindcă le-ați văzut chiar acum, reproduse cu o Asemănare perfectă în *tabloul lui Brigand*.

La trei ani după acea noapte, când am vizitat galeria contelui Biffi și când privirea îmi căzu pe această pânză, l-am recunoscut din prima clipă pe acel tânăr și pe bătrân.

Capitolul XV - Cele două portrete

— Este o poveste foarte curioasă — îl întrerupse în acest moment Venus, care își părăsi poza. Îți cer o clipă de repaus, deoarece simt că amorfesc. Probabil că ai mai spus-o la multă lume.

— Această poveste? Ei, Doamne, nu! Am descris întâmplarea cu portretele câtorva colegi, în atelierul meu, la Roma. La Paris însă nu i-am spus-o decât tatălui meu adoptiv, domnul Vincent Carpentier.

— Și ce aer avea domnul Carpentier în timp ce-o asculta?

— Aerul său obișnuit. Cred însă că a spus ca și dumneavoastră: "Este o poveste foarte curioasă". Și-i place destul de mult tabloul.

Urmă o tăcere, după care Venus se reachează pentru poză, zicând:

— Îți mulțumesc, și te rog să continui.

— Trebuie să vă mărturisesc că, în acele momente, ceea ce era mai important pentru mine nu erau cele două portrete, ci bucata de pâine și de carne. M-am repezit deci la friptura de ied pe care mi-o adusese bătrâna și băui cu toată pofta un pahar de vin în sănătatea ei.

Ea mă privea cum mâncam, mângâindu-și din când în când sticla, așa cum alții iau câte o priză de tabac.

"Bețivul ăsta de vagmistru a tăiat iedul — îmi spuse ea — el nu rezistă la băutură nici pe jumătate cât mine, și asta nu-i convine. Și e de mirare, căci e mai puternic ca un bou. Când e beat, își jelește nevasta, căreia pe vremuri i-a sfârtecat pântecul cu cuțitul. Ce proști sunt bărbații!"

"Aceste portrete sunt ale stăpânilor casei?" întrebai eu cu gura plină.

Ea mă privi pieziș.

"Îndoapă-te, comoara mea — răspunse ea — și nu te amesteca în treburile altora." Dar adăugă, aproape imediat: "Da, da, sunt portretele stăpânilor: *Il padre d'ogni*. Tatăl Tuturor și marchizul Coriolan, nepotul lui, un băiat strașnic, dacă n-ar fi spin... Pierrot e tot la circ? Pe vremuri i-am suflat, eu, un jandarm doamnei Saqui. Și când intram la cafeneaua Orbilor, sălbaticul bătea toba! Trăiască veselie! Tam, tam, tam, tam, tam! Vagmistru e un bețiv. Eu trag la măsca fără să mă amețesc".

Murmurul vocilor care se auzeau de jos creșu dintr-o dată.

Bătrâna pări și-mi smulse pâinea din mână.

"Repede — strigă ea — șterge-o repede, iepurașul meu alb. Dacă te găsesc aici, pe mine mă vor bate, iar ție îți vor tăia gâtul ca la un pui de găină."

N-aș putea spune că aveam o prea mare încredere în moralitatea casei în care întâmplarea mă ajutase să găsesc adăpost, dar nici o presimțire tragică nu-mi cuprinse firea. Era pentru a doua oară că bătrâna vorbea de omor. Eu însă nu credeam. Poate că excesul de oboseală mă făcea mai nepăsător. Hotărârea mea era să-mi petrec

noaptea acolo unde mă aflam. Dacă exista într-adevăr un pericol, preferam pericolul în locul oribilei torturi a vântului, a frigului și a ploii care s-ar fi înverșunat împotriva bietului meu trup doborât de oboseală, în noaptea hădă de afară. Refuzai să plec.

La început, bătrâna manifestă o aprigă mânie, care însă nu ținu mult. În mintea ei, ideile se amestecau alandala. Porni să intoneze cu o voce răgușită *Cachucha*, care era pe atunci la modă, și fu cât pe-aci să se dea peste cap încercând o figură de dansatoare spaniolă.

"Totdeauna m-am simțit altfel văzând pe cineva de la Paris — zise ea. Aș da și o sută de franci ea să petrec o noapte pe bulevardul Templului. Aici nu avem nimic, nici măcar militari. Vagmistrul e un bețiv și beția lui e întunecată ca crema de ghețe. E o lume foarte bizară, să știi! Se zice c-ar fi o pivniță plină cu diamante și cu aur, că le poți vântura cu lopata, ca grâul din hambar. Ei se duc, apoi se întorc. Uneori aduc pe câte unul care nu mai pleacă niciodată.

Crezi în diavol, tu? Eu l-am văzut. E mai bătrân decât Jidovul rătăcitor. Și-a omorât tatăl, și-a omorât și fiul. Nepotul lui e la vârstă când poate să-l ucidă. Asta e regula succesiunii la ei, Cel ce nu înjunghie e înjunghiat.

Și stăpânul rămâne *totdeauna același*, sub basca lui veșnică."

Deodată, un pas greu se auzi pe scară. Bătrâna băgă repede în buzunar sticla pe care era pe cale să o ducă la gură. Păli și începu să tremure.

"De data asta este chiar vagmistrul! bolborosi ea, luând în grabă tot ce se afla pe masă, ca să le arunce una peste alta în dulap. O să mă bată."

"Te voi apăra" — încercai eu să spun.

"Naivule! rosti ea cu un dispreț suveran. Tu! Contra vagmistrului!" Ciuli urechea. Pasul se împiedica de trepte. "Urcă cu greu — reluă bătrâna. E un bețiv. Poate că a muncit. Și când muncește bea de două ori mai mult. Avem tot timpul."

În timp ce vorbea, mă luase de brâu și mă trăgea spre ușa aflată în spatele patului.

"Stăpânul nu se va întoarce decât la ziuă — mormăi ea. Până atunci, vagmistrul va dormi buștean. Tu o vei șterge însă, podoaba mea. Ce mi-o fi venit să te scap? Curios!"

Mă împinse în camera vecină și trânti tare ușa după mine. Dar podeaua coșmeliei întunecate în care mă băgase era acoperită cu paie și cu rămășițe de tot felul. Ușa se propti într-o așchie de lemn, care o înțepeni, lăsând liber un spațiu cam de trei degete între canat și pervaz.

Cred că sunt destul de curajos din fire, căci nu-mi aduc aminte să-mi fi fost vreodată teamă. Nu mi-era nici acum frică. Îmi potolisem foamea, dar mă copleșea o nevoie cumplită de odihnă, împotriva

căreia lupta un imbold din ce în ce mai puternic de curiozitate.

Lucrurile pe care le auzisem și le văzusem m-ar fi tulburat mai tare dacă m-aș fi aflat în stare normală. Mai târziu, impresia pe care am simțit-o, în amintire, a fost atât de violentă, că mirau trecut fiori prin oase. În acea noapte însă eram amorțit, zdrobit, doborât de oboseală. Nu am mințit de loc când am spus că aș fi înfruntat mai degrabă un pericol mortal, decât chinurile unei noi călătorii pe o asemenea noapte.

Prima mea mișcare fu aceea a unui animal. Am făcut și eu ca acei englezi care se lasă să alunece sub masă după o *veselă* orgie la Londra, făcându-și cu resemnare loc să doarmă printre picioarele celorlalți comeseni oare nu s-au îmbătat încă turtă.

Am strâns sub mine câteva mănunchiuri de paie și mi-am culcat capul îndurerat pe ele, fără să-mi fac prea multă grijă de ceea ce se putea întâmpla. Dar o dorință stranie de a vedea și de a ști mă ținea treaz, în pofida slăbiciunii mele.

Ochii mei, care din întâmplare se aflau exact în fața crăpăturii de la ușa ce dădea în camera cu portretele, stăteau deschiși, urechile ascultau orice mișcare. Vedeam în fața mea pânda în care mii de zbârcituri brăzdau fața bătrânului, palidă și lucitoare ca un fildeș străvechi. Ochii săi, acoperiți de două sprâncene stufoase și sure, mi se păreau că aruncă o privire vicleană portretului din față, pe care eu nu-l puteam vedea.

Ușa de la intrarea în cameră fu împinsă cu ațâța brutalitate, încât canatul trosni, gata să crape. Un om intră și se trânti pe un scăunăș tocmai sub portret. Avea un cap de bulldog pe un trup de taur. Capul îi era descoperit și fruntea îi dispărea aproape cu totul sub claia de păr creț.

"Păcătoasă noapte — zise el — nu se vede nici cât să pui un picior înaintea celui alt."

"Ai fost să bei departe de aici, domnule Coyatier?" întrebă bătrâna.

"Nu, n-am băut nici un pic, Cherchelito; e o noapte păcătoasă. Mi-a intrat frigul în oase." Și adăugă, cu glas mai scăzut: "S-a făcut!"

"Tatăl e mort?" bâlbâi bătrâna, mai mult curioasă decât îngrozită.

"Aprinde focul, Cherchelito — zise vagmistrul în loc să răspundă — tremur de frig."

Tremura într-adevăr din tot trupul și dinții îi clănțăneau în gură.

Bătrâna căreia i se zicea Cherchelita aruncă un braț de vreascuri în vatră.

"Așadar, ăl tânăr a lovit?" întrebă ea.

Mă uitam la acest om cu ceafa ca de taur, prăbușit în el însuși și înfiorat ca o femeiușcă ce trece printr-o criză de nervi. Răspunse:

"Marchizul Coriolan a încercat să mă tocmească, dar eu nu mă voi

pune niciodată împotriva Tatălui Tuturor. Mai bine l-aș înfrunta pe însuși Satana. Am făgăduit să nu fiu nici pentru, nici contra și să las lucrurile să meargă de la sine. Atunci, Coriolan s-a adresat lui Giam-Paolo, sicilianul, preotului francez și lui Nicholas Smith, hoțul ăsta din Londra. Frate-său, tânărul conte Julian, urma să fie cu ei, dar s-au certat: Julian voia jumătate din comoară, însă Coriolan nu voia să-i dea decât un sfert, din cauza dreptului său de prim-născut. Noaptea trecută au scos cuțitele și acum Julian bolește la Sartène cu o lovitură de pumnal între coaste. Dă-mi să mănânc. Pe măsură ce mă încălzesc, mi se face foame".

Își trase scăunelul mai aproape de masă, unde tovarășa lui îi servi, fără îndoială, resturile cinei mele. Acum nu-l mai puteam vedea. În fața mea nu se mai afla decât portretul bătrânului, ale cărui zbârcituri rânjeau sarcastic.

Totuși continuam să-l aud vorbind pe vagmistru, în timp ce fălcile lui zdrobeau cu zgomot mâncarea, ca măselele unui dulău. Dar pot spune că ascultam? Starea mea generală era un fel de somnolență înfierbântată de febră. Tot trupul îmi ardea în urma frigului pe care îl suferisem, înțelegeam sau, mai bine zis, ghiceam vag enigma lugubră ale cărei semne se desfășurau în semiconștiența mea. De-abia mai târziu aceste fapte îmi reveniră în memorie, văzute cu totul în altă lumină, care mi le întipări adânc în amintire.

"Chiar dacă Julian moare din cauza rănilor căpătate — zise bătrâna — treaba marchizului tot nu s-a terminat. Julian a avut un copil cu Zorah, țigăncușa. Zorah a luat cu ea copilul, dar mititeii din rasa asta nu se pierd niciodată. Copilul se va reîntoarce pentru a da la rândul lui lovitura de pumnal, atunci când va suna ceasul."

Vagmistru replică:

"Te înșeli. Treaba marchizului Coriolan e terminată, și bine terminată, N-ai auzit nimic neobișnuit în noaptea asta?"

"Ba da. A fost o furtună care putea să scoată și munții din rădăcini. De câte ori vine o asemenea furtună, mai smulge câteva pietre din vechile metereze."

"Așa e. Au căzut multe pietroaie. Nimeni nu l-a văzut pe Tatăl Tuturor. Se știa numai că trebuia să sosească, dintr-o scrisoare pe care o adusese doctorul de la Paris. Scrisoarea convoca consiliul în marea sală care se află în fața mormintelor. Masa era pusă în vechea sală a tezaurului, unde nu mai există nimic; chiar eu am pus tacâmurile. Erau unsprezece. Tatăl își avea locul fixat între marchizul Coriolan și Nicholas Smith.

Ca să ajungi la sala mare, trebuie să treci prin fața ușii turnului unde se află orologiul. Coriolan, preotul, Giam-Paolo și Nicholas Smith se postaseră în turn, lăsând ușa întredeschisă. Toți patru erau înarmați, așteptându-l pe Tatăl Tuturor încă de la apusul soarelui. Un

băiețel pe care îl pusese la capătul galeriei trebuia Să se retragă la apropierea Tatălui. Și atunci... Înțelegi?"

"Da, înțeleg" — răspunse Cherchelita, a cărei voce clănțănea.

"Către ora nouă, băiețelul alergă spre el, zicând: «Vin stăpânii!» Tatăl și suita lui coborau într-adevăr de la Mănăstirea Nouă, precedați de purtătorii de torțe.

Conjurații deschisera larg ușa turnului și scoaseră cuțitele. Tatăl ajunsese totuși în dreptul ultimei ferestre a galeriei. Nu mai era decât la zece pași de moarte. Se opri să asculte furtuna care urla în dosul cercevelor zgâlțâite.

Toate geamurile ferestrelor erau sparte de multă vreme. Nimic nu te împiedica să privești afară. Tatăl zise: «Ridicați torțele. Îmi place să văd cum scutură vântul pletele iederii care atârnă peste ruine. Ce-ar fi ca întâmplarea să ne ofere spectacolul unei năruiri, pentru a saluta trecerea noastră?»

Torțele fură ridicate, dar flăcările lor deviate de vânt nu luminară decât partea rotunjită a turnului de alături. Bătrânul râdea așa cum știe el să râdă în clipele cumplite.

Și prăbușirea se produse, căci torțele ridicate erau un semnal. Turnul se clătină de la bază, apoi se prăvăli, fără să se producă altceva decât un vuiet surd, pierdut între celelalte zgomote iscate de furtună.

«Mulțumesc! zise Tatăl. Copiii mei, să mergem înainte.»

Ușa turnului era acum o gaură căscată, pe unde se vedeau, fulgerele.

În sala de consiliu, patru locuri rămăseseră goale. Tatăl mă chemă lângă el și-mi zise:

«Coboară în șanț. Cei din familia mea nu mor așa de ușor. Dacă mai respiră, fă-ți treaba.»

Vagmistrul tăcu. Bătrâna gâfâia din adâncul pieptului.

"Care va să zică — murmură ea cu voce schimbată, — torțele acelea nu erau decât un semnal? Turnul fusese minat?"

"Afară numai dacă dracul"... — începu vagmistrul.

"Dracul este chiar el! îl întrerupse bătrâna Cherchelita cu adâncă convingere. Iată că-i omoară de două ori pe aceia care trebuiau să-l omoare ei pe el."

Gâtul sticlei învelite în pai îi scârțâi între dinți; bătrâna întrebă:

"Și ce-ai găsit în fundul șanțului?"

Capitolul XVI - Cherchelita și vagmistrul

Reynier își începuse strania lui povestire pe un ton ușor și degajat. Dar pe măsură ce povestea înainta, amintirile se însuflețeau și

faceau să renască în el emoția. Fără să-și dea seama, uitase să mai picteze, iar vocea lui căpăta accente tot mai adânci.

Venus continua să-l asculte, nemișcată ea o splendidă statuie.

Reynier reluă:

— Vagmistrul terminase de mâncat. Îi simțeam acum mirosul pipei pe care tocmai și-o aprinsese. El îi răspunse bătrânei:

"Vor trebui răscolite multe pietroaie ca să ne putem da seama ce se află în șanț. Turnul nu era gros, dar era înalt și în locul unde temelia lui se înfîgea în pământ șanțul era adânc ca o râpă. Am aprins un felinar și am coborât. Ce noapte! Parcă scăpase iadul din văgăuna lui. Am fost soldat și am văzut multe grozăvii în război. Odată, când mă aflam în închisoare, am auzit cum băteau în cuie scândurile eșafodului pe care trebuiau să-mi taie capul. Asemenea bății le simți direct în stomac, cumătră! Unii se supun Stăpânului pentru un motiv sau altul: pe mine însă m-a reînsuflețit chiar în momentul când coșul sta gata să-mi primească devla... Ei bine, astă-seară, în fundul râpei, am simțit aceleași sudori reci ca în noaptea eșafodului.

În fundul văgăunii am găsit o grămadă de dărâmături și am început să caut printre ele. Întâi am recunoscut haina lui Giam-Paolo, care nu era decât un sac plin cu resturi de carne însângerată, apoi o vreme n-am mai găsit nimic.

Dintre două pietroaie mari ieșea un capăt de pânză: ceva care mai păstrase urme de culoare albastră. Nicholas Smith avea o cămașă albastră, cum poartă marinarii. N-am putut să mișc blocurile mari de piatră, dar am vârat mâna într-o crăpătură. Am dat de ceva cald. Nu era nevoie să mai caut: Nicholas Smith se afla acolo, turtit și făcut piftie.

Din preot nu s-a găsit nimic, afară doar dacă fâșiile de carne și băltoacele de sânge care se scurgeau printre pietre nu erau chiar preotul..."

"Dar marchizul Coriolan?" întrebă bătrâna Cherchelita cu voce sugrumată.

"El a fost ultimul — răspunse vagmistrul încetișor. Scotocisem toată grămada de dărâmături. Văzui în râpă, la câțiva pași, ceva alb pe iarba neagră. Îmi îngheță sângele în vine. Trupul îi rămăsese întreg. Stăpânul cel tânăr era culcat pe spate și părea că doarme.

Pe când mă apropiam de el, o rafală de vânt îmi stinse felinarul, iar bubuitul tunetului pătrunse năvalnic în văgăună. Nu mai vedeam nimic. Dar deodată noaptea se luminează și trupul apărură din umbră mai strălucitor decât marmura, fără răni și fără pete, cu fața lui spână, ca aceea a unei femei frumoase, cu fruntea-i ca zăpada înconjurată de păr negru și cu ochii săi frumoși larg deschiși."

Bătrâna îngăimă cuvintele latinești care însoțesc semnul crucii.

"Nu cumva ai fost atât de lipsit de inimă ca să-l lovești, mort cum

era, călăule!" murmură ea așa de încet, încât vorbele ei de-abia ajunseră până la mine.

Vagmistrul nu răspunse și îndepărtă zgomotos scăunelul de sub el.

"Fiecare cu-ale lui!" zise el, ridicându-se în picioare. Aș fi un prost dacă m-aș sinchisi pentru un lucru de nimic. Nu au decât să se socotească între ei, e treaba lor."

* * *

— Începui să-l văd din nou. Sta cu spatele la mine, înfățișându-mi masivitatea herculeană a umerilor săi, și cerceta cu ochii portretul bătrânului. Făcu semn Cherchelitei, care veni lângă el, și amândoi începură să-i privească pe rând, în tăcere, când pe bunic, când pe nepot.

"S-ar zice că bătrânul zâmbește a bătaie de joc" — mormăi în cele din urmă femeia.

"Iar tânărul pare a spune: cine râde la urmă, râde mai bine!" replică vagmistrul.

"Dar dacă e mort?"

"Crezi că ăștia mor cu adevărat? zise nelegiuitul, ridicând din umeri. Fac o plimbare până la Satana, pe urmă se reîntorc iar aici."

Un gând îi trecu deodată prin minte și se lovi cu palma peste frunte.

"A, da! făcu el. Era să uit tocmai ce e mai important. Desfă așternutul și încălzește bine patul. Stăpânul mi-a spus să te anunț că în noaptea asta nu va sta târziu și că se va culca devreme... Ia aminte!"

Un pas greoi se auzea în spatele meu, înfundat, și foarte jos, urcând o scară ce dădea, de bună seamă, în vizuina mea.

Bătrâna Cherchelita ciuli urechea. Se afla acum în fața mea. Lumina cădea direct pe figura ei. O văzui cum devenea lividă de groază. Sticla pe care voia să o ducă la gură se opri la jumătatea drumului. Brațele îi căzură de-a lungul trupului.

"Și eu uitasem să-ți spun ceva! zise ea cu o adevărată deznădejde. Doamne, Isuse Cristoase, ce-o să facem cu bietul nevinovat?"

Nevinovatul eram eu.

"Care nevinovat?" întrebă vagmistrul, încruntând din sprâncene.

Cherchelita îi povesti în câteva cuvinte cum intrasem fără veste, cu câteva ore mai înainte, și cum, fără voia ei și în ciuda regulilor casei, i se făcuse milă de mine. Adăugă:

"E alb și frumos ca și ei".

Vagmistrul râse sinistru și mormăi:

"Mai e destul loc în fundul râpei".

Aceste vorbe îmi înghețară sângele în vine și în mine se născu ideea de a rezista, dar încercai în zadar să-mi pun în mișcare

mădularele pe care imobilitatea le paralizase.

Pasul de pe seară nu se mai auzea. Bătrâna explică aceasta, zicând:

"Stăpânul s-a oprit să răsuflă pe platforma scării". Și adăugă: "Puțin îmi pasă de nevinovat, să știi; dar înainte de a-i face ceva, privește-l puțin, că are o mutră ciudată".

Luă lampa de pe masă și se îndreptă spre ușa vizuinei mele, pe care o împinse cu piciorul. Vagmistrul o urmă, bodogănind-o:

"Ce mă interesează pe mine mutra lui?"

Dar ea ridică lampa și chipul meu, luminat brusc, îi izbi privirea. Vagmistrul se dădu câțiva pași înapoi, bâgăind:

"Încă unul!"

În același timp, ochii lui se îndreptară spre portretul marchizului Coriolan.

Pașii se auziră din nou pe scară.

"Scoală-te, băiete!" îmi zise aspru bărbatul.

Iar bătrâna, ascunzându-și emoția sub aparența unei proaste dispoziții, repetă:

"Haide, scoală-te! Și mai repede!"

Nenumăratele lovituri și răni pe care furia mării mi le făcuse în timp ce mă tăvălea printre stânci îmi înțepeniseră trupul de parcă era de piatră. Doar glasul, ce nu-mi pierise cu totul, mai dădea semne de viață. Zisei, și se pare că o făcui surâzând:

"Dacă îți trece prin gând să mă ucizi, nu-ți va fi greu".

Vagmistrul coborî ochii. Părea frământat de două gânduri potrivnice. Cherchelita zise în chip de explicație:

"Când a venit, umbletul îi păstrase sângele cald; acum vinele îi sunt încremenite".

Cel pe care ei îl numeau Stăpânul era acum atât de aproape de mine, încât îi puteam auzi vocea spartă, zicând în spatele meu:

"E lucru de mirare că turnul a așteptat tocmai trecerea noastră ca să se prăbușească. Ce potriveală!"

Și râse sec, dar râsul lui nu stârni nici un ecou printre cei care-l însoțeau.

Vagmistrul se hotărâse. Mă înșfacă de mijloc și mă aruncă pe umerii lui, fără nici un fel de milă.

Bătrâna ne urmă până la ușa de la ieșire și zise, închizând-o după noi:

"Au fost destui morți în noaptea asta. Cruță-l pe acesta".

Vagmistrul coborî scara cât putu mai repede și curând ne aflară afară, unde furtuna nu se potolise încă. Mă iasă jos, lângă zid, și mă întrebă:

"Poți să umbli, tinere? N-am nimic cu tine și sunt gata să te fac scăpat".

"Chiar de-ar trebui să-mi salvez viața — răspunsei eu — și n-aș fi în stare să fac nici măcar un pas."

"Cunoști locurile pe aici?"

"Acum cinci zile mă aflu la Paris, și în Corsica n-am fost niciodată."

"Așteaptă-mă o clipă" — zise el după ce se gândi un timp.

Rămăsei singur în ploaia care mă îngheța. Cam peste zece minute auzii copitele unui cal plescăind prin băltoace. Vagmistrul venea călare, fredonând cântecul vânturilor africane:

*La crâșma din piață
N-ai să mai chefuiești.
Mai bine ocolești
Noroiul ce-ți stă-n față.*

Se dădu jos și mă urcă pe cal.

"E caraghios — bombăni el — să pornești la drum pe o neapte ca asta, în loc să sforăi sub o plapumă caldă. Totdeauna voi fi un nătărău!"

Se urcă în spatele meu, căci singur n-aș fi fost în stare să mă țin în șa.

"Hii, *Cagnotto!* strigă el și trase o nuia peste urechile calului. Vezi, să depeni ca lumea din picioare, capră proastă! Te spintec dacă ai să calci pe de lături."

Calul, care nu merita asemenea ocară, o luă la galop cu tot stratul de noroi ce acoperea drumul.

Vagmistrul parcă avea un talisman după care se orienta în noaptea neagră. Era nevoit să facă o sumedenie de ocoluri, căci și cele mai mici pâraie se transformaseră în torenți.

În timpul unui asemenea ocol, un fulger mă făcu să văd, în dreapta mea, o râpă adâncă și întunecată, dincolo de care crezui că întrezăresc profilul unei vaste construcții.

"Aș fi vrut să nu mai trec pe aici — murmură însoțitorul meu. Să mă ia dracu dacă n-am văzut cei doi ochi ai lui Coriolan lucind în fundul văgăunii. Țară blestemată! Hii, *Cagnotto*, capră râioasă! Era un băiat voinic! Și-acum două ceasuri se ținea pe picioare mai bine ca tine."

Începu să cânte *Malbrough s'en va t'en guerre*⁽¹⁷⁾, și calul o porni la goană, fiindcă îl înțepase cu vârful cuțitului.

Drumul ținu cam o oră. Spre sfârșitul călătoriei, cerul se limpezi, dar vântul continua să sufle cu putere. Vagmistrul nu-mi adresase pe tot parcursul nici un cuvânt. Deodată însă mă întrebă:

"Ești nobil, băiatule?"

După răspunsul meu negativ, adăugă:

"Îl cunoști pe contele Julian?"

Îi răspunsei "nu" pentru a doua oară. Bătrâna Cherchelita pomenise și ea acest nume. Vagmistrul reluă, după o scurtă tăcere:

"Pe aici, ca peste tot, drumurile sunt ale tuturor. Pentru tine, cel mai bine ar fi să nu te mai apropii niciodată de locul în care ai petrecut începutul acestei nopți și să-ți ții gura în privința celor văzute sau auzite".

Se opri scurt. În fața noastră, în noapte, se zăreau împrejurimile unui oraș.

Mă lăsă să alunec la pământ în mijlocul drumului și-și întoarse calul din care ieșeau aburi. Înainte de a se îndepărta, îmi mai zise totuși:

"Asta e orașul Sartène, unde se găsesc destule hanuri, ca la Pantin-la-Galette. Mersul te va înzdrăveni destul ca să poți face cei o sută de pași care te mai despart de cea mai apropiată cârciumă. Noapte bună... Hii, *Cagnotto*, vacă slăbănoagă!"

Șfichiui cu nuiaua urechile bietului cal și dispăru în galop.

Capitolul XVII - Plecarea lui Venus

Povestea semăna cu legenda mitologică: Saturn devorându-și propriii săi copii. În Italia de sud, patria lui Cacus⁽¹⁸⁾, ținut clasic al banditismului, există credința, de la Apenini și până la mare, ca și în tot lungul munților sicilieni, că Fra Diavolo, veșnicul stăpân al *camorrilor*, își ucidea copiii ca să nu fie ucis de ei.

Într-o cireadă e de ajuns un singur taur. Călătorii povestesc acea tragedie din deșertul american, unde bivolul tânăr se întoarce împotriva propriului său tată și cucerește cu lovituri de coarne domnia în prerie. Tot așa se petreceau lucrurile și în seraiurile orientului. Să ucizi sau să fii ucis, aceasta e legea naturală a popoarelor barbare.

Cel ce scrie aceste pagini a ascultat într-o seară, așezat pe o bucată de marmură roz printre ruinele templului din Poestum, povestirile unei călăuze sorrentine, mândre de a fi făcut parte din Fracurile Negre (*Veste Nere*) sub Bel-Demonio, Maestrul Confreriei Tăcerii. Călăuza mea mai știa încă cele trei cuvinte latinești care formau deviza tainicei confrerii: *Agere, non loqui*. "A face și a tăcea." Lozincă minunată, care nu va fi niciodată aceea a adunărilor noastre.

Bel-Demonio, bărbat tânăr și atât de frumos încât semăna cu un zeu, a pierit de o moarte groaznică, dar splendidă, îngropat de lava Vezuviului. Iar capcana în care căzuse îi fusese întinsă de șeful suprem al carbonarilor de stânga, Michele Pozza sau Pozzo — Fra Diavolo — tatăl său.

Și călăuza adăugă:

— Câtă vreme munții vor domina câmpia, bandiții vor continua să existe la noi; timpurile bune însă au trecut. Marii briganzi au plecat în apus și spre nord. Au luat cu ei tot ce se afla în "Casa bogățiilor": perlele, diamantele, întreg imensul tezaur al veselilor călugări din la Merci⁽¹⁹⁾. Nu ne-au lăsat decât câinii, sărăcia și monezile antice fără valoare.

În timp ce napolitanul deplângea gloria apusă a cavernelor, un soare stacojiu aureola rămășițele acestui templu străvechi, alungind minunata perspectivă a colonadelor și scaldându-i capitelurile într-un val de lumină aurie...

* * *

Ziua era pe sfârșite. Reynier puse paleta jos, după ce aruncă o ultimă privire peste lucrarea terminată. Acum, norul trăia. Arma nelegiuită a lui. Diomède străpungea un sân de o nemaipomenită frumusețe.

— Doamnă — zise tânărul pictor — restul întâmplării nu mai are nici o legătură cu tabloul și nu știu dacă mai prezintă vreun interes pentru dumneavoastră. Cu mare greutate am ajuns la hanul cel mai apropiat, unde am dormit optsprezece ore în șir. După ce m-am deșteptat, am încercat să aduc vorba despre clădirile acelea mari, pe jumătate ruinate, aflate între Sartène și coasta mării, dar am primit răspunsuri care ocoleau acest subiect.

Aveam bani puțini și-mi pierdusem toate bagajele; o elementară prudență îmi dicta să nu mă vâr într-o aventură plină de primejdii.

Am luat o trăsură care m-a dus până la Ajaccio, de unde am trecut apoi în Italia. La Roma mă așteptau scrisorile de la domnul Vincent Carpentier și de la copila dragă în care mi-am pus toate nădejdlile de fericire. Aflaseră din ziare despre naufragiul vasului și mă rugau să-i liniștesc. Le-am răspuns, fără să intru în amănuntele romantice de după naufragiu. Aceste amănunte nu sunt cunoscute decât de două persoane: de tatăl meu adoptiv și de dumneavoastră. I le-am povestit domnului Carpentier, ca și dumneavoastră, în legătură cu tabloul de la galeria Biffi, asupra căruia mi-a cerut lămuriri.

De îndată ce m-am întors la Roma, arta m-a acaparat în întregime. Nu mă mai interesa altceva decât munca mea.

N-aș putea spune totuși că uitasem aventura de la Sartène; dimpotrivă, mă miram adesea de stăruința cu care memoria mi se întorcea, fără voia mea, la cele petrecute; dar cu cât trecea timpul, împrejurările acestei întâmplări mi se păreau mai stranii și ajungeam să mă îndoiesc de propriile mele impresii. Nu mă mai încredeam în amintiri. Îmi închipuam starea mea de oboesală și de suferință și-mi

spuneam: n-a fost un vis, dar febra a avut și ea un rol în toate acestea.

Spre sfârșitul celui de-al patrulea an de ședere la Roma, întâmplarea scoțându-mi înaintea, în galeria Biffi, *tabloul lui Brigand*, am simțit că înfrigurarea de altădată m-a cuprins iarăși. Revedeam în sens invers drama din noaptea aceea corsicană. Aici, fiul era asasinul, iar tatăl sau bunicul era victima.

Nu vă pot spune cât de mare mi se părea asemănarea dintre cele două personaje ale tabloului cu cele două portrete din camera în care bătrâna Cherchelita îmi dăduse găzduire. Numai că în acest tablou, costumele vădeau o anumită epocă, care părea a fi aceea din ultimul pătrar al veacului trecut. Așa încât tânărul din tabloul de la galeria Biffi putea foarte bine să fie bătrânul din portretul de la Sartène...

— Asta-i sigur! zise cu vioiciune Venus, ale cărei semne de interes nu le-am mai reprodus, ca să nu lungim povestirea. Ai calculat bine.

Se sculase de pe perne și se îmbrăca în dosul tabloului care îi servea de paravan. Apoi adăugă:

— Ai vorbit de un roman. Nu cunosc altul mai plin de interes. Sunt sigură că am să-l visez multe nopți.

— Prin el însuși — reluă Reynier — ca și prin subiectul misterios și dramatic pe care îl reprezintă, acest tablou reține atenția fiecăruia, iar pe dumneavoastră, doamnă, ca și pe tatăl meu, v-a izbit în asemenea măsură, încât v-a împins la un demers destul de neașteptat. Și totuși, nici dumneavoastră, nici tatăl meu nu cunoașteți măștile și nici nu v-ați găsit în situația aceea neobișnuită, care a declanșat la mine surpriza și a produs asupra-mi, la prima vedere, un adevărat șoc.

Pentru a doua oară, glasul necunoscutei rosti din dosul tabloului întrebarea proverbială a spaniolilor:

— *Quien sabe?* (Cine știe?)

Și un râs argintiu sublimă această scurtă frază.

— Ceea ce știu eu — replică pictorul — este că povestea asta mă înnebunește de-a binelea. Ați remarcat desigur plăcerea stranie cu care v-am spus-o. Mintea mea lucrează încontinuu. Am impresia că tatăl meu adoptiv știe mai multe decât vrea să arate. Ba chiar și dumneavoastră... Ia spuneți, nu cumva începe o nouă aventură.

În loc de răspuns, Venus zise cu o nuanță hazlie în glas.

— Ai fost plătit, îndeplinește-ți obligațiile până la capăt. Ceea ce vreau să aflu acum este rezultatul călătoriei dumitale în Corsica în căutarea misterioasei case.

— Vă voi spune și aceasta mai târziu — reluă Reynier. Am aflat mult mai multe lucruri chiar la Roma; am întrebat peste tot; răspunsurile n-au lipsit, căci în Italia legenda călugărilor din La Merci este tot atât de cunoscută ca și isprăvile lui Schinderhannes⁽²⁰⁾ pe malurile Rinului sau ale lui Cartouche⁽²¹⁾ la Paris.

Mi s-au dat informații atât de sigure despre tezaurul acelor *Veste*

Nere, încât l-am putut evalua la dublul bogățiilor aflate în întreg universul. Mi s-a explicat totul, chiar și gestul atât de caracteristic: cheia întinsă asasinului de către victimă, așa cum se vede în tablou. Este cheia tezaurului și reprezintă însăși legea luptei de veacuri care se dă între părinți și copii în această familie a Atrizilor (22). Cel ce moare trebuie să predea cheia și există o formulă consacrată pentru asta. Cel învins spune învingătorului în timp ce-i dă această groaznică cheie: "Tată — sau fiule — *iată ceea ce ți-a pus cuțitul în mână și ceea ce-ți va pune un cuțit în inimă*".

Necunoscuta, care între timp se îmbrăcase, ieși în acel moment de după paravan. Nu mai era Venus, ci (cel puțin ca statură, căci voalul des îi acoperea încă fața) o tânără și încântătoare femeie, îmbrăcată cu cea mai aleasă eleganță.

— Se face târziu, te rog să închei — zise ea.

— Am terminat — răspunse Reynier — și dacă n-ar fi dorința dumneavoastră de a vă povesti și cea de a doua călătorie a mea în Corsica, n-aș mai avea decât să vă mulțumesc din toată inima. Datorită dumneavoastră, doamnă, voi fi avut și eu o dată talent.

Necunoscuta tocmai se opri în fața șevaletului. Până atunci nu văzuse încă rezultatul acestei lungi ședințe de poză. Rămase o clipă tăcută și atentă, privind opera lui Reynier.

— Mă vezi într-adevăr astfel? murmură ea cu o nuanță de emoție în glas.

— Sunteți cu mult mai frumoasă decât se vede — răspunse simplu tânărul pictor.

Ea îi întinse o mână adorabilă și zise încet:

— Poate că nu ne vom mai vedea niciodată. În viață există însă întâlniri neprevăzute. Adu-ți aminte, așa cum și eu îmi voi aminti... Iar acum termină, te ascult.

— *Tabloul lui Brigand* mi-a redeșteptat obsesia care se potolise în bună măsură — reluă Reynier. Înainte de a mă reîntoarce în Franța, am vrut să revăd sau, mai bine zis, să "văd" locul necunoscut unde naufragiasem în acea noapte întunecoasă și, pornind de acolo — pe jos — să mă afund singur în câmpie și să regăsesc clădirea aceea mare ruinată.

Am sosit la Ajaccio, de unde o barcă de pescari m-a condus la Capo-More, la sud de golful Valinco.

Mi-ar fi fost greu să regăsesc, printre toate golfulețele acelea care mărginesc și fărâmițează coasta, locul exact unde naufragiasse vaporul nostru, dar până la urmă lucrul nu avea prea mare importanță.

După ce m-am orientat cum am putut mai bine, am luat-o direct prin câmpiile dintre Capo-More și o mica localitate al cărei nume îmi scapă, de pe lângă Chiave. După primii pași, mi se păru că regăsesc impresiile de atunci. Era tot iarnă. Numai că vântul era uscat; în locul

vârtejurilor de ploaie se ridicau acum nori de praf înghețat.

Am umblat de la nouă dimineața până noaptea, cercetând și la dreapta și la stânga, ca un vânător sau ca un anticar. Văzui de departe orașul Sartène, care era pentru mine un excelent punct de sprijin pentru delimitarea cercetărilor.

Pot spune că am cercetat fiecare metru de teren. Nu am găsit nimic, afară de câteva biete gospodării, câteva vile modeste, un castel construit de curând și un mare așezământ cu aspect mai modern numit "Ospiciul Colonelului".

Revenii la acest ospiciu de două ori, deoarece se afla la egală distanță de mare și de Sartène, exact în locul pe care instinctul meu îl indica. Mi s-a spus că era o fundație întemeiată de colonelul Bozzo. Primisem destui bani, ca să cunosc inima generoasă a acestui om de bine. Îi sunt obligat, cum îi e și tatăl meu, cum îi este și scumpa mea Irène.

Mi se spusese că "Ospiciul Colonelului", în afară de bolnavii corsicani, mai adăpostea și mulți oameni din Paris, care veneau să-și încălzească la soarele din miazăzi trupurile sleite de lipsuri sau de excese.

Nu putui totuși să plec înainte de a mă informa. La întrebările mele mi se răspunse că pe acolo nu existau nici un fel de ruine, afară de acelea ale unei vechi mănăstiri a călugărilor din La Merci, aflată la mai multe leghe depărtare, dincolo de orașul Sartène.

În acest moment, Reynier fu întrerupt de un zgomot care venea de la ușa principală. Cineva cunoscut încerca să întoarcă mânerul de afară al ușii.

E de la sine înțeles că, în timpul cât poza necunoscuta, ușa atelierului era încuiată.

Mânerul nu ceda; se auziră bătăi nerăbdătoare în ușă.

— Puteți ieși pe aici — zise Reynier, arătând ușa dinspre strada Vavin. Știu cine e musafirul, după cum bate: e tatăl meu.

Necunoscuta, care făcuse câțiva pași spre ușa laterală, se opri scurt.

— Ah! exclamă ea. Crezi că e domnul Vincent Carpentier?

— Sunt sigur.

Necunoscuta avu o clipă de șovăială.

— Haide, Reynier! strigă cineva de afara. Deschide odată!

— Da, deschide-i — zise necunoscuta.

Și fiindcă tânărul părea mirat, ea adăugă:

— Vreau să văd ce efect va produce asupra lui schița *noastră*... căci ne aparține puțin la amândoi.

În dosul voalului se putea ghici un surâs.

Reynier se duse să deschidă. Era într-adevăr Vincent, care strigă intrând:

— De ce naiba ai încuiat ușa asta?

Dar văzând femeia voalată, se întrerupse, iar privirea lui exprima o stare de uimire.

Salută; necunoscuta îi răspunse la salut.

— Iată explicația — zise Reynier, arătându-i șevaletul.

Vincent Carpentier privi schița și făcu un gest de admirație.

— E frumos! murmură el. E foarte frumos.

Privirea i se furișă spre model, examinându-i îmbrăcămintea aristocratică cu o surprindere crescândă.

Chipul frumos și cinstit al lui Reynier își păstră întreaga seninătate.

— Să știi, tată — zise el — că nu m-am ruinat plătind modelului ședințele. Mai există și alții în afară de tine pe care îi interesează tabloul de la galeria Biffi.

Carpentier tresări, iar privirea care-i țâșni din ochi voia parcă să străbată voalul necunoscutei.

Reynier continuă:

— Tabloul e aici. Poți să-l iei dacă vrei.

Carpentier urmări din ochi gestul tânărului. Făcu un pas spre tablou, dar se opri, căci un braț străin se strecură pe sub al său.

Spre stupefacția lui Reynier, era chiar modelul care își luase această libertate.

— Domnule Vincent — zise femeia — veți privi această pânză altădată. Doresc să vă vorbesc. Vă cer un loc în trăsură dumneavoastră.

— Am avut oare onoarea de a vă fi cunoscut, doamnă? întrebă arhitectul, cam bățos.

— În ceea ce mă privește, am plăcerea de a face parte dintre prietenele dumneavoastră — răspunse modelul. Mă veți refuza oare?

— Doamnă — se bâlbâi Vincent — sunt la dispoziția dumneavoastră.

În timp ce se îndreptau spre ieșire, modelul zise:

— Adio, domnule Reynier, sau poate la revedere! Dacă mai devreme sau mai târziu cineva te va solicita în numele lui Venus cea rănită, adu-ți aminte.

Un gest grațios și nobil însoți aceste ultime cuvinte.

Tânăra femeie dispăru împreună cu Vincent, lăsându-l pe Reynier pradă unei uimiri de nedescris.

Capitolul XVIII - Legământul

De îndată ce arhitectul la modă și însoțitoarea lui se aflară în

cupeul care staționa în strada Apusului, Vincent întrebă puțin cam sec:

— Veți găsi că e indiscret, doamnă, dacă aș dori să știu...

— Cui aveți cinstea de a vorbi? îl întrerupse modelul, râzând. Nicidecum, e foarte natural. Găsesc că este firesc să vă simțiți contrariat de faptul că cineva se vâra fără voie în gândurile dumneavoastră cele mai intime. Întrebați fără teamă: eu vă voi răspunde, dacă cred de cuviință.

— Nu sunteți Francesca Corona! exclamă Carpentier, care se străduia să recunoască sunetul acestei voci.

— Vă dau cuvântul — replică modelul — că-mi voi scoate voalul, sau, mai bine zis, masca, înainte de a coborî din trăsură. Spuneți-i vizitiului că mergem la Palais-Royal.

Vincent se supuse. După ce închise fereștriuca, necunoscuta reluă:

— Frumosul acesta de Reynier e foarte abil. A avut pe degeaba un corp cum puține se află în lumea modelelor. Numai că târgul, excelent pentru el, e foarte costisitor pentru dumneavoastră. Așa e lumea.

— Nu vă înțeleg, doamnă — pronunță încet Vincent, cu sprâncenele încruntate.

— O! Ba da! ripostă necunoscuta. Sunteți un om curios. De altfel, lucrul acesta se poate spune despre toți bărbații. Și chiar despre femei. Fiecare dintre noi ne gândim cum să facem să părăsim drumul drept ca să ne îngheșuim în cotlonul unde crește arborele cu fructul oprit. Cunoașteți oare mulți oameni care să nu fi pierdut pentru a doua oară raiul pământesc?

Se opri, ca pentru a-și lăsa partenerul să răspundă; dar acesta tăcu.

— Dumneavoastră, de pildă — reluă ea — ați fost victima soartei, înainte de a deveni favoritul ei. Cine ar putea crede că mâna dumneavoastră, atât de frumos înmănușată, ținea ziua întreagă mistria și că trebuia să munciți o săptămână ca să câștigați costul uneia din mesele dumneavoastră de azi de la Café Anglais? E drept că pe atunci mâncați cu poftă codrul de pâine și boțul de brânză pe care le purtați sub braț, pe când azi strâmbați din nas în fața tocanei de vânat cu trufe și a trufandalelor. Blestemăm mizeria, scumpe domn; dar ea prezintă mari avantaje atât pentru stomac, cât și pentru creier.

Cât erăți de liniștit pe atunci! Și cum v-ați fi mirat dacă vi s-ar fi spus că veți câștiga lozul cel mare la loteria succesului și că, odată câștigat, o boală vi se va cuibări în creier: boala celor fericiți, care te împinge să faci pe dracu-n patru pentru a-ți rupe gâtul!

A doua întrerupere. De data aceasta, Vincent interveni:

— Vreți să-mi faceți plăcerea să trageți concluzia?

— Fără, îndoială — răspunse doamna voalată — că meseria de zidar nu era pentru dumneavoastră, care aveți talent, bună-creștere și chiar o oarecare eleganță; dar ați fi rămas tot zidar fără lozul cel mare.

Lozul acesta a fost întâlnirea cu colonelul Bozzo-Corona, care v-a pus să-i faceți o lucrare misterioasă, fără să vă dezvăluiească secretul său. După cât se pare, a fost mulțumit de dumneavoastră, fiindcă ați primit o recompensă regească, nu numai în bani, dar și în credite, în relații, în succese. Este sau nu adevărat?

— Este adevărat. Și nu m-am gândit niciodată să reneg această datorie.

— Dar v-ați gândit să o plătiți la fel ca mama noastră Eva, căreia Dumnezeu i-a spus: "Totul e al tău, afară de măr", și ea nu jinduia decât acest măr. Biata femeie! Adevărată femeie! Suntem toți copiii ei.

Strâmtoarea lui Carpentier era vizibilă, totuși încercă să protesteze.

— Afirm — zise el — că nu am nimic să-mi reproșez față de colonelul Bozzo-Corona.

— Iar cu afirm — ripostă necunoscuta — că Eva, mama mea, n-ar fi mușcat niciodată din măr dacă pomul ar fi avut treizeci de picioare înălțime, în acel ținut primitiv unde nu se găseau scări... Și ce, credeți că sunteți singur sub pom, dragă domnule Carpentier? Nu bănuieți că imensul tezaur pentru care ați meșterit pușculița este râvnit și de alții decât de dumneavoastră?

Pronunțase aceste ultime cuvinte pe un ton sever și tăios.

— Dar cine sunteți dumneavoastră? întrebă brusc arhitectul. Vreau să știu!

Tonul său era poruncitor, aproape amenințător.

Necunoscuta își ridică voalul cu un gest rapid, descoperind astfel o figură a cărei strălucitoare frumusețe era pe atunci admirată de întreg Parisul.

— Contesa de Clare! exclamă Carpentier. Marguerite! Apoi adăugă, ca pentru sine: Bănuiam eu!

— În teatru, noi numeam asta "să-ți ratezi efectul". Iată-te dezumflat, Vincent, sărmăne prieten!

Ochii ei mari, care, atunci când voia ea, erau nevinovați ca aceia ai unei madone, căpătaseră acum, în mod intenționat, o lucire îndrăzneță.

— Și eu am urcat pe scenă — urmă ea — așa cum ați urcat și dumneavoastră schelele. Obrajii mi-au înghițit tot atâta ipsos ca și mâinile dumneavoastră. Ia uitați-vă dacă se mai vede ceva! Se găsesc destui inși care să-mi facă biografia: Marguerite Sadoulas, pe la teatrele din provincie (pe aia o fluierau), Marguerite de Bourgogne prin cartierul Latin (pe asta începuseră să o adore), apoi contesa Marguerite de Clare, aplaudată acum peste tot și peste tot respectată pe această scenă care se cheamă lumea mare.

Urmă o tăcere.

— M-ați cunoscut studentă, scumpe domnule Vincent — reluă frumoasa contesă — de aceea nu mă jenez față de dumneavoastră. Sunt o fată bună: în loc să vă urăsc, v-am făcut arhitectul meu de casă. Cu toate acestea vă desfid să încercați să spuneți găgăuților cu blazon din cartierul Saint-Germain că mâncam împreună la Flicoteaux cu un franc și șaiszeci.

Carpentier își revenise din emoția ce-l stăpânea.

— La ce-aș face-o? întrebă el liniștit.

— Nu se știe. Suntem doi pentru acest măr. Potrivit istoriei, Eva este prima care îl culege. Adam vine în rândul al doilea. Veți fi oare atât de imprudent să doriți să-l mâncați pe tot?

— Frumoasă doamnă — zise Carpentier din ce în ce mai distant — presupun că în dosul cuvintelor dumneavoastră există un tâlc

rațional; numai că eu nu îl descopăr, întrucât doresc din inimă să rămân umilul dumneavoastră servitor și prieten, cred că până acum ne-am fi înțeles, dacă v-ați fi exprimat altfel decât în șarade.

Contesa Marguerite aprobă cu un semn din cap.

— Atunci să vorbim lămurit — replică ea. Întâmplarea împletește fantezia cu lucrurile cele mai serioase. Tabloul din galeria Biffi, care întruchipează gândurile noastre comune, ne-a apropiat astăzi, dar eu vă supravegheam de mult timp și aş fi venit singură la dumneavoastră dacă nu ne întâlneam. Începeți să înțelegeți?

Arhitectul se înclină în tăcere.

— Există în acest tablou doi oameni și un tezaur — urmă Marguerite. Cei doi oameni se află la Paris.

— Chiar și cel mort? Întrerupse Vincent, care încercă să suradă.

— Și bătrânul și tânărul — continuă frumoasa contesă — bunicul și nepotul. Care dintre ei va muri de data aceasta? Bătălia a început. Bătrânul stă închis în cetatea lui, apărat de prudență și de aurul său. Tânărul merge de unul singur la asalt. Destinul e de partea lui.

— Credeți într-adevăr în toate acestea, frumoasă doamnă? întrebă Vincent.

— Cred ceva mai puțin decât dumneavoastră, scumpe domn, dar totuși destul. Am privit acest chip imberb din tablou de două ori, când bărbat, când femeie... Ați pălit!

Vincent Carpentier se schimbase într-adevăr la față, deoarece ultimele cuvinte ale contesei de Clare îi evocaseră o anumită viziune. Imaginea acelei femei înalte, cu figura palidă și rece, învăluită în voaluri negre, pe care o întâlnise lângă fata lui la mânăstire, maica Maria cea Bună, îi trecu deodată prin fața ochilor.

— Doamnă — murmură el — dacă scopul dumneavoastră a fost să mă facă să mărturisesc neajunsurile poziției mele atât de invidiate, ați reușit! Sunt ca aceia care trag foloase de pe urma unui legământ cu Satana. Prosperitatea mea nu-mi aduce nici o bucurie. Mi-e frică.

— Și aveți dreptate să vă temeți — articula lămurit contesa Marguerite — lucrul e clar.

Vincent urmă:

— Sunt zile când mă gândesc să părăsesc totul, să-mi iau cei doi copii și să fug departe, departe, dincolo de mări.

— Nu zile — rectifică Marguerite. Spuneți mai curând ore, căci e mai aproape de adevăr. Dar ora următoare vă găsește din nou înfierbântat de pasiunea care vă arde, ca și pe mine de altfel: fiindcă și eu am câștigat lozul cel marc; și eu ar trebui să mă bucur în liniște de norocul meu nesperat; și mie îmi fug ochii închipuirii înnebunită asupra grămezilor de aur, de perle, de diamante pe care *tabloul lui Brigand* te lasă să le bănuiești în întunericul unor perspective uimitoare. Vreți să împărțim?

Ochii săi arzători priveau fix în ochii arhitectului, ale căror pleoape clipiră și se lăsară în jos.

— Pe mântuirea mea — bolborosi el — și, dacă nu credeți în Dumnezeu, pe fericirea mea, pe viața mea, pe viața copilului meu, vă jur că nu știu nimic și că nu vreau nimic!

Contesa întinse mâna.

— Fricos! făcu ea în timp ce și-o retrăgea cu dispreț. Apoi adăugă: Mincinos! Cum vă petreceți nopțile de șase ani încoace? De ce aveți acest aer distrat care vă urmărește peste tot? Nu vi se cunoaște nici o legătură de dragoste, disprețuiți jocurile de noroc, nu vă atrage nimic din ceea ce se cheamă plăcere... Ah! Pentru a-l putea înșela pe colonelul Bozzo-Corona... și chiar pe mine, care nu-i ajung nici până la gleznă, ar fi trebuit măcar un comedian, iar dumneavoastră sunteți doar un smintit!

Carpentier părea distrus.

— Trebuia să se întâmple! gândi el tare. Legământul! Legământul cu Satana! E întotdeauna funest! Doamnă, ascultați-mă și mă veți crede: de șase ani îmi petrec nopțile tremurând. Acest aer distrat, oare mă urmărește pretutindeni, este conștiința condamnării mele. Să iubesc o femeie, eu! Oare dorința poate să dăinuie și în agonie? Mesele, plăcerile...

Se întrerupse, râzând descurajat. Contesa, care îl asculta cu răceală, zise:

— Dacă vă aflați atât de jos, de ce refuzați tovărășia pe care v-o ofer?

— Pentru că el și-a ținut promisiunea.

— Cine, Satana?

— Mi-a spus să uit. Am uitat. Și încă trăiesc. Asta nu e nimic?

Batista sa udă îi supse sudoarea de pe frunte.

Contesa Marguerite își strânse șalul în jurul umerilor.

— Spuneți să oprească — zise ea — am ajuns.

Se aflau în piața vechiului Castel de apă lângă Palais-Royal.

Carpentier se grăbi să se supună.

Se lăsa noaptea. Contesa își reluă tonul de mare doamnă, care, la drept vorbind, i se potrivea foarte bine.

— Iată-vă scăpat de mine, scumpe domnule — zise ea deschizându-și singură ușa cupeului, Vă aduceam siguranța, o dată cu averea, căci eu, eu nu tremur nici atunci când e vorba de Satana. Satana mă cunoaște și mă respectă. M-ați respins. Cei care nu sunt cu noi sunt contra noastră.

— Puteți fi sigură, doamnă — voi să întrerupă arhitectul — că nu voi dezvălui nimănui...

— Vă scutesc de discreția dumneavoastră — continuă ea. Spuneți-i numai acelui bătrân pe care bănuiesc că-l cunoașteți și care, în loc să

doarmă cinstit în patul lui, și-a luat cu chirie o mansardă în strada Vrăbiilor, în spatele palatului Bozzo, că la vârsta lui poate să i se întâmple ușor ceva rău. Acest om bătrân a găsit ceea ce căuta: este momentul critic. Adio!

Închise ușa cupeului și, trăgându-și voalul, se îndreptă spre stația de trăsuri de lângă corpul de pază.

Carpentier rămase o clipă nemișcat, livid ca un om în agonie. Când vizitiul, mirat de tăcerea sa, se dădu jos ca să-l întrebe unde vrea să meargă, el răspunse:

— Nici eu nu știu unde vreau să merg.

— Domnul se simte rău? Întrebă vizitiul.

— Nu... la palat.

Trăsura porni. Vincent Carpentier, ca deșteptat dintr-o amorțire adâncă, privi locul unde stătuse până adineauri contesa. Apoi, lăsându-și capul în mâini, murmură:

— Nu puteam să scap de vrerea soartei. Am fost recunoscut sub deghizarea nocturnă. Sunt pierdut!

Capitolul XIX - Casa lui Vincent

Zicala care spune: "Încălțat prost ca un cizmar" era adevărată altădată, dar măiestria se îmbunătățește și, în toate domeniile, producătorul devine azi propria lui reclamă. Picioarele pantofarilor noștri sunt astăzi chinuite în piele de lac, și cunosc un tânăr domn, croitor de felul lui, care e așa de teribil de bine îmbrăcat, că ștrengarii îl aclamă pe stradă.

Mai există și altă expresie: "Casă de arhitect", care întrunește în egală măsură, ca toate adevărurile populare, admirația și bătaia de joc.

"Casa arhitectului", clădită de arhitect pentru arhitect, este în același timp un domiciliu și o reclamă. Însăși înfățișarea sa trebuie să le dea de gândit celor care au posibilitatea să devină eventuali clienți ai arhitectului.

Trebuie să fie elegantă, cochetă, puțin banală, plină de înlesniri, de confort, decorată cu flori frumoase sau cu zarzavaturi, ticsită de așa-zisele invenții americane care fac, la nevoie, dintr-un dulap un șemineu sau dintr-o fântână un calorifer.

Trebuie să poată fi vizitată cu un permis, ca altădată apartamentele din palatul Primăriei, atunci când senatorul-prefect al Senei și doamna prefect se aflau la țară.

E mai mică decât un minister, dar cât de drăguță!

După ce au cercetat-o din pivniță și până în pod, perechile se

întorc gânditoare acasă, și astfel germenii construcției începe să fermenteze în dosul prăvăliei.

— Este ca o bombonieră! zice negustorul.

Iar consoarta, întotdeauna mai poetică, răspunde:

— E ca o cutie de bijuterii.

Oamenii aceștia sânt oare bomboane sau bijuterii ca să fie puși înăuntru? N-are a face. Au cu ce să-și procure o asemenea cutioară: și o vor construi, nefericiții!

Vincent Carpentier, a cărui situație înflorise ca prin minune, nu avusese nevoie să-și creeze o firmă. Locuia în cartierul Saint-Lazare, într-o casă care nu era o casă de arhitect.

Ar fi putut să fie o locuință încântătoare, dacă n-ar fi fost atmosfera de tristețe care o înconjură. Și e de notat că această tristețe nu făcea parte din casa în sine, oare era bine așezată, construită într-un stal elegant și vesel, potrivită din toate punctele de vedere pentru o locuință demnă de invidiat.

Casele au și ele un suflet, care imprimă fizionomia pietrelor și a mortarului din zidurile lor.

În locuința lui Vincent Carpentier, sufletul tânjea. Te simțai singur în această locuință albă, care arăta ca părăsită în mijlocul aglomerărilor Parisului.

Pendula în stil "rocaille", care împodobește șemineul încărcat de sculpturi, bătuse de nouă seara. O lampă ardea pe masă, aruncând o lumină săracă asupra culorilor deschise ale unui salon destul de mare, cu mobilier lăcuit în alb, pe care îl încadrau tapițerii de Beauvais, cu subiecte pastorale.

Vincent Carpentier stătea lângă masă. Lumina lămpii îi cădea pe fruntea înnegurată, plină de riduri adânci.

Spuneam, chiar în dimineața acestei zile, când am vizitat Mănăstirea Crucii, că Vincent Carpentier întinerise, dar și îmbătrânise în ultimii șase ani. În această seară, el arăta îmbătrânit, mult îmbătrânit. Prin părul său răvășit apărea un început de cheile. Actorul nu mai era pe scena. La această oră, când nimeni nu-i mai pândea pe figură pustiirile unei mari patimi sau ale unei mari suferințe, totul se destindea în ființa lui.

Între el și lampă se afla, întins pe masă, un plan arhitectural. Acest plan reprezenta o secțiune a unui vast palat de formă neregulată, așezat între o curte și o grădină. Curtea dădea spre strada Thérèse, grădina spre strada Vrabiiilor. Dăm aici denumirea acestor străzi ca să-l lămurim pe cititor, dar, în realitate, numele lor nu figurau în plan nici măcar prin inițiale.

Chiar de la început vom spune că acesta era planul exact și complet al palatului Bozzo-Corona.

Pe hârtie, totul era în alb și negru, afară de un punct roșu, marcat

în mijlocul unei camere mari, desemnată sub numele de "vechiul salon" și așezată în partea din fund, la extremitatea de nord a fațadei care dădea spre grădină.

Această pată roșie ocupa, așadar, porțiunea de fațadă cea mai îndepărtată de străduța Vrăbiilor, cu care grădina comunica printr-o porțiță scundă, nu departe de acel laborator unde proprietarii magazinului "La micul câștig" strângeau munți de aur cu miriametri (23) de pânză ieftină. Nu sunt nici douăzeci de ani de când zidul cenușiu și prăpădit al acestei grădini, care nu mai avea decât vreo patruzeci de picioare, a fost dărâmat și înlocuit cu o casă de raport.

Ochii lui Vincent rămăseseră fixați asupra punctului roșu, ca și cum ar fi fost fascinați. Lângă el, un mare dog danez dormea cu botul între labe.

La celălalt capăt al mesei, în parte pe ea, în parte pe un fotoliu alăturat, se afla un bizar amestec de veșminte uzate și murdare: o pereche de pantaloni vechi, o pelerină sfâșiată, o bonetă de lucru, un cozoroc verde, o pereche de ochelari cu toarte și o manta largă.

Primul gând pe care ți-l stârneau văzându-le era că aceste zdrențe serveau pentru deghizare. Mantaua trebuia să-l acopere pe cel deghizat atunci când ar fi ieșit din casă. Greutatea era să ieși din casă.

Vincent Carpentier își lăsase fata la mânăstire chiar pe timpul vacanței și instalase la celălalt capăt al orașului atelierul fiului său adoptiv, dar nimeni nu se poate feri de anumiți ochi care te pândesc la ieșirea din casă.

Vincent Carpentier nu putuse să renunțe nici la portar, nici la valetul de casă. Avea chiar un valet remarcabil, despre care vom mai vorbi. Dar la ce îi putea servi această deghizare?

* * *

Gongul pendulei răsună îndelung în spațiul sonor al salonului lipsit de orice alt zgomot.

Vincent ținea cu o mână planul, iar cealaltă i se crispa prin păr.

— Mai am oare timp să fug? se întreabă el.

Și sunetul propriului său glas păru să-l înspăimânte.

— Moartea — reluă el încet — nu mai e nici o îndoială, o moarte fără milă, nici iertare. Ei se măcelăresc între ei, părinții și copiii, urmând o tradiție de familie. Este legea lor. Nici unul n-a șovăit între vocea sângelui și chemarea aurului. Cum ar putea oare să-l cruțe pe un străin?

Se ridică împleticindu-se, și atât de desfigurat, că l-ai fi crezut sculat după o lungă boală.

Dulăul danez se ridică și el în picioare.

Salonul avea două uși. Vincent se duse pe rând la amândouă, ca

să le încerce încuietorile, apoi zise cu amărăciune:

— Sunt bine apărat, dar moartea e ca și aerul, intră pe gaura cheii, prin crăpăturile ferestrelor. Pâinea pe care o mănânc mă înspăimântă!

Întorcându-se la masă, împinse cu piciorul pulpanele pelerinei care atârnav pe jos.

— Nebun! Nebun nefericit! murmură el. Deghizare! Să înșeli ochiul unui asemenea tezaur! Căci aurul are ochi; aurul se păzește și se apără; aurul vede totul, aurul este Dumnezeu!

Câinele se întinse, hămăind încet, și veni să se frece de el.

— Jos, Cezar! strigă Vincent.

Se lăsă pe scaun și-și sprijini fruntea în mâini. Fruntea îi ardea.

— Sunt pierdut! reluă el. Mulțumesc lui Dumnezeu pentru ideea pe care am avut-o de a îndepărta copiii de lângă mine. Ei vor fi feriți de dărâmături când casa va sări în aer... doar dacă această femeie nu se va lega și de Reynier. Tabloul există. Este o cruzime a întâmplării. Dinspre partea aceasta nu voi putea muri liniștit... dar dinspre cealaltă? Fata mea!... Figura aceea palidă de călugăriță italiancă pe care o cunosc atât de bine! Chipul acela care este același cu cel din tablou, și care este și al omului misterios, concurentul meu... al omului care, ca și mine, dă târcoale tezaurului... Fata mea nu știe nimic. Da! O jur! Mi-aș fi smuls mai degrabă limba din gură decât să-i încredințez acest fatal secret. Credeți-mă, spun numai adevărul, ar fi o crimă inutilă. Cruțați-o pe Irène, cruțați-o pe scumpa mea copilă!...

Sudori reci îi inundară tâmplele. Era în prada unui chin îngrozitor.

Timp de câteva minute rămase gâfâind, ca sufocat.

— Femeia aceasta! strigă el deodată. Marguerite! Ea nu e singură, aproape că mi-a spus-o, și chiar o bănuiam, fiindcă îi pândisem casa. Câți sunt în jurul prăzii? Câți lupi suntem? În timp ce eu o pândeam, mă pândea și ea pe mine. Și fiind mai bogată, a văzut mai clar sau cel puțin mai repede. Mi-a propus să împărțim, dar este o capcană; în fața porții acestui templu infernal nu există împărțeală, ci numai omor!

Dar o idee păru să-l însuflețească deodată.

— Femeia aceasta e nimic pe lângă el! zise Vincent. Nu știe nici cât știu eu. Ea nu ar putea să pună degetul pe acest punct roșu și să zică: Aici este! Ce-ar fi dacă m-aș duce la el, la acest muribund, mai puternic decât Hercule, și i-aș destăinui planurile contesei Marguerite...

Dar se întrerupse printr-un râs dureros.

— Ce motiv aș avea să fac acest lucru? Și care mi-ar fi scuza? Și ce drept aș putea invoca? Colonelul mi-a poruncit să uit. Numai faptul că mi-am reamintit ar putea fi socotit ca o trădare. N-aș mai ieși viu din palatul Bozzo. "Va să zică te interesezi de pușculița mea, fârtate?"

Parcă-l aud cum m-ar lua peste picior înainte de a mă spinteca... și, de altfel, nu l-aș spune nimic nou, fiindcă el știe totul dinainte. *El o vede*, cum mă vede și pe mine. Privirea aurului trece prin zidurile cele mai groase. Și *aurul* este el însuși.

Părea micșorat și strivit sub greutatea descurajării; capul îi atârna pe piept. Ochii lui stinși urmăreau nu știu ce dincolo de lucrurile prezente și vizibile, pe care el nu le vedea. Și se gândea, stăpânit de acest vis care îl legăna, ca somnul care-l cuprinde pe copilul obosit de plâns.

— Am fost, pierdut chiar din ziua în care am acceptat legământul. Chiar la un ceas după acceptare, imaginația mea începuse să lucreze. Căutam. Ceva îmi vorbea de primejdie, dar eu am râs. Să fie o primejdie numai faptul că cercetez? Dar nu sunt un hoț, nu am vrut să iau lucrul altuia: am vrut numai să știu...

— Voiam să știu — reluă el — să știu! Care om poate să reziste unei enigme? Am încercat să rezist, dar dorința, înzecită, îmi înfierbânta mintea că o demență. Credeam că stau pe loc, dar mergeam; credeam că mă bucur în pace de binefacerile nesperate ale averii, dar eu o disprețuiam și eram dedat cu trup și suflet muncii oprite, efortării vinovate care a săpat cu încetul — dar cu o răbdare neîmpăcată — prăpastia în care voi dispărea îngropat.

Cu un gest de mânie și de revoltă, mâna sa crispată amenință planul întins în fața lui, dar se opri, și privirea lui de maniac se fixă din nou asupra punctului roșu, în timp ce spunea cu tărie:

— Aici este, sunt sigur! O știu! O văd!

Dulăul, care se culcase din nou, ciuli urechile.

Cineva dinafară bătu la ușa principală a salonului.

— Ce este? întrebă Vincent, redeșteptat brusc. Ce vrei, Roblot?

Vocea lui Roblot, valetul său, răspunse:

— A venit cineva din partea notarului dumneavoastră;

— Nu sunt acasă. Să vină altă dată!

— Persoana — insistă valetul — mi-a spus să vă comunic numele său.

— Ce mă interesează numele lui? rosti Carpentier mânios.

— Este domnul Piquepuce, soțul cameristei doamnei contese. Îi voi spune să revină, deoarece domnul nu este acasă.

— Să intre! porunci grăbit arhitectul.

În același timp se duse la ușă și trase zăvorul.

Domnul Piquepuce fu introdus imediat. Nu era un om strălucitor, dar există cameriste de-ale conteselor care au bărbați mai amărâți. De altfel, titlul de secretar de notar nu conferă nimănui prestața unui membru influent al Jockey-clubului.

— Am vorbit numai așa de notar, ca să înșel copoi — zise domnul Piquepuce după ce intră.

— Ai cam întârziat — făcu Carpentier.

— Soția mea mi-a spus — replică liniștit Piquepuce — că noii Cavaleri ai Tezaurului ar da bucuroși o mie sau două de franci, ca să afle că domnul se ocupă atât de mult de treburile lor.

Vincent își deschise portofelul și scoase o bancnotă de cinci sute de franci. Domnul Piquepuce o primi și se așeză.

— Soția mea e pătrunzătoare ca ambra — zise el. Ea mai vorbește despre un bătrân domn care ar scuipa zece mii de franci ca să afle ce pune la cale atât domnul, cât și Cavalerii Tezaurului.

Capitolul XX - Triumful ideii fixe

A venit acum timpul să-i spunem cititorului, în câteva cuvinte, povestea lui Vincent Carpentier din acești ultimi șase ani.

Pe lumea aceasta există, din nefericire, două lucruri care se aseamănă: geniul și mania. Aproape toți marii inventatori au fost socotiți clemenți la vremea lor, după cum majoritatea nebunilor au asupra unui anumit subiect o putere de deducție care uimește și depășește rațiunea.

Punctul de plecare al lui Cristofor Columb este același cu al unui biet ins care își plimbă extravaganța maiestooasă pe aleile spitalului din Charenton, mărturisind vizitatorilor uimiți că el este Isus Cristos sau că se numește Napoleon. Paznicii vă vor spune, ca și medicii: puteți discuta cu acest nenorocit despre istorie, morală sau filozofie; este mai lucid decât dumneavoastră, iar gândirea lui vă este superioară. Numai că, de îndată ce atingeți din întâmplare butonul care deschide ușa visului său, el vă va spune că evreii l-au răstignit pe cruce sau că englezii l-au asasinat la Sfânta Elena.

Ceea ce alimentează forța inventatorului sau sfărâmă inteligenta maniacului este numai idee a fixă. Fisura pe unde această idee fixă se strecoară în craniul omenesc pentru a-l preaslăvi sau a-l degrada este imperceptibilă. Întâmplarea pare să joace și aici un rol imens, atât pentru viii aproape morți de la Bicêtre⁽²⁴⁾, cât și pentru cei de-a pururea vii de la Pantheon.

Dacă colonelul Bozzo-Corona, pentru a putea dispune în toată libertatea de instrumentul de care avea nevoie, nu l-ar fi îndepărtat pe Vincent Carpentier de copiii săi, poate că acest Vincent Carpentier, luând partea bună a lucrurilor și acceptând să trăiască fericit, și-ar fi apărat mintea împotriva ideii fixe. Spun poate, deoarece încă de la început idee a fixă provocase în el febra calculului, și orice calcul acaparează. Oricine și-a vârat un singur deget în această roată ametoare care este algebra probabilităților sfârșește în mod fatal prin

a fi prins, cu trup și minte, în acest angrenaj.

I se spusese lui Carpentier: "Uită!" Era însăși condiția târgului care îi schimba sărăcia în bogăție și punea bazele viitorului copiilor săi. El încercă să uite. Crezu chiar că a uitat. Când stătea de vorbă cu el însuși, își spunea: "Aș fi ultimul dintre oameni dacă n-aș respecta această condiție atât de ușoară!" Dar era singur, și exista un început de calcul. Ce forță poate împiedica acțiunea tăcută a grăuntelui care încolțește?

Ați avut cu toții acele vise din nopțile reci, când somnul păstrează conștiința treburilor de a doua zi. V-ați culcat, hotărând să vă deșteptați la o anumită oră. Și ați și visat acest lucru, atât de pătrunși erați de hotărârea luată. Visezi că te deștepți, că sări din pat, înfrigorat dar Curajos, că te îmbraci privind cu regret așternutul călduros; ești conștient de propriul tău curaj și te feliciți — dar continui să dormi, și ora trece!

Vincent era singur. El visa și în visul său vorbea cam așa:

"Ce mă interesează pe mine acest mister? Ce-am eu de-a face cu el? Chiar de-ar fi vorba de lucruri în afară de lege, eu nu pot fi socotit complice, fiindcă nu știu nimic. Și nici n-aș vrea să știu. Prințesa sau tezaur, conținutul ascunzătorii este ultima dintre grijile mele... și poate că mă înșel când mă gândesc că era una și aceeași voce — aceea din prima seară, care întreba la barieră: «Aveți ceva de declarat?», și cea care spunea «Mulțumesc!» în fața pasajului Choiseul, când colonelul dădea bacșiș vizitiului..."

Presupun că ați și descoperit fisura.

Vincent era un arhitect foarte căutat. Colonelul se purta față de el ca un protector. Amândoi frecventau aceeași lume, comenzile curgeau, Vincent era primit la palatul din strada Thérèse.

Uneori, însă, în loc să se întoarcă direct acasă, se îndrepta, cu toată ora târzie, spre Champs-Élysées, și atunci îl cuprindea o emoție ciudată.

Într-o noapte ajunse până la Champ-de-Mars; era o noapte frumoasă, cu lună plină. Și tot repetând refrenul! "Ce mă interesează? Ce-am eu de-a face cu el? etc", căuta locul unde făcuse, legat la ochi, acea curioasă experiență în jurul bastonului înfipt în pământ, în dimineața zilei când Francesca Corona venise în sărăcicioasa lui mansardă să-i ia pe Irène și pe Reynier.

— Este absolut sigur — își zise el — trăsura făcea un cerc: mereu același cerc.

Trecuseră doi ani de atunci. Invitat adeseori la masă la palatul Bozzo, el măsurase din ochi toate cotiturile. Era arhitect. La lumina lunii începu să tragă mașinal linii cu vârful bastonului în praful format din noroiul uscat de pe Champ-de-Mars, și n-aș putea spune cum, dai aceste linii se transformaseră într-un plan al parterului palatului

Bozzo.

Vincent șterse furios cu piciorul acest plan de îndată ce-l termină, zicând:

— Nu știi! Nu vreau să știi!

Era un om cinstit, închipuiți-vă, și nu e nevoie să o mai repet. Mai mult decât atât: era un om cumsecade, ca probă, invoc purtarea lui față de Reynier. Avea și o inimă bună, fiindcă se lăsase ruinat de lunga agonie a soției sale adorate. De corectitudine nu mai vorbim, ea se subînțelege. Întreaga viață a lui Vincent Carpentier îi dădea dreptul la un cuvânt care e și mai potrivit: era un om delicat.

"Chiar dacă ar fi acolo tot aurul din lume — își zicea el îndreptându-se spre casă — acest aur nu e al meu. Ce rost are să mă amestec?"

Fără îndoială că era un gând înțelept. Dar fisura! Ideea fixă îi dădea târcoale.

Acasă era singur. Nu avea pe cine îmbrățișa înainte de culcare. Se culcă, dar nu putu dormi.

A doua zi, pe biroul său se afla desenat pe o foaie de hârtie planul palatului Bozzo, așa cum fusese desenat în praful de la Champ-de-Mars. Doar punctul roșu nu figura încă acolo.

Din ziua în care a fost trasat acest plan, Vincent a devenit trist, distrat, preocupat, așa cum l-am văzut la maicile de la Mănăstirea Crucii.

Ideea fixă pătrunsese prin fisură.

El nu-și dădea seama de acest lucru. Nimeni nu-și dă seama. Se credea la o sută de leghe depărtare de o asemenea imprudență și de o atât de mare trădare. Promisese, și își ținea promisiunea. Asta era cel puțin convingerea lui lăuntrică.

Și, cinstit vorbind, la ce i-ar fi servit să-și calce cuvântul? El nu cerceta, era sigur că nu cercetează. Dar, cu toate acestea, era frământat de o îndoială: ascunzătoarea avea dimensiuni care cereau o grosime de cel puțin trei metri a zidului în care fusese scobită. Vincent era sigur de asta, fiindcă el însuși făcuse măsurătorile.

În ce parte a palatului Bozzo putea să existe un asemenea zid? La casele vechi, numai pivnițele aveau uneori o astfel de grosime, dar el își amintea foarte bine că, la sosire, nu numai că nu coborâse, dar urcase câteva trepte.

Nu era om cu o cultură prea profundă. În probleme de arheologie se pricepea atât cât și dumneavoastră, cât și mine, sau cât acest biet Dulaure, apostol al curiozităților pariziene.

Într-o dimineață se prezentă la Biblioteca regală înainte de deschiderea ușilor. Pe neașteptate îi venise gustul pentru cărțile vechi. La un sfert de oră după sosirea bibliotecarilor, l-ați fi putut vedea așezat la masă în fața unui in-quarto de Félibien, pe care îl încadrau

operele sus-numitului Dulaure, ale lui Piganiol de la Force, ale lui Dom Lobineau, ale lui Saint-Foix, ale lui Mercier, ale lui Saint-Victor⁽²⁵⁾ și ale altora. Părea un om care ar vrea să reconstituie cu de-amănuntul Parisul de altădată.

De obicei, asemenea pasiuni științifice nu țin mult la cei care nu sunt de specialitate, dar cu Vincent Carpentier nu s-a întâmplat așa. Timpul nu făcu decât să-i ațâțe patima pentru antichitățile marelui oraș.

După ce termină cu izvoarele tipărite, trecu pragul venerabil al sălii manuscriselor. Fu văzut și la Arsenal, la Sainte-Geneviève⁽²⁶⁾, la Arhive; consultă până și planurile excelente depuse la Prefectura de poliție.

Apoi, la capătul unui an întreg de cercetări, stând într-o seară la biroul său pe care se afla planul palatului Bozzo, își zise:

— Desigur, asta nu mă încălzește cu nimic, dar am căpătat convingerea că zidul oare dă spre grădină face parte din a doua incintă adăugată liniei de fortificații a lui Filip-August, și care îngloba întregul perimetru al cartierului Butte-des-Moulins. Curiozitatea mi-e deci satisfăcută.

Era o nouă greșală. Curiozitatea lui era mai însetată ca oricând.

Într-adevăr, zidul adăugat ocupa toată lărgimea fațadei dinspre grădină.

Dar în ce parte a acestui zid se afla ascunzătoarea?

Vincent își punea această întrebare în timp ce se descălța. De astă dată izbucni într-un râs sincer și ridică din umeri cu nepăsare.

— Și chiar de-aș cunoaște locul exact? Fi-voi eu oare mai bogat?

Acum, întreaga idee fixă trecuse prin fisură. Era bine instalată în creier, unde își lărgea culcușul. Dar Vincent Carpentier nu bănuia nimic.

— Este ultima problemă — își zise el peste câteva zile — și numai necuratul o poate rezolva altfel decât prin sondarea vechilor întărituri. Dar la ce bun?

A doua zi își spuse:

— Se poate sonda din ochi tot așa de bine ca și cu o prăjină de fier.

A treia zi, un bătrân cu înfățișarea săracă, cu părul cărunț, îmbrăcat cu o pelerină decolorată și purtând pe cap un larg cozoroc verde, lua cu chirie o mansardă pe strada Vrăbiilor, cu vedere spre grădina palatului Bozzo-Corona. Era Vincent Carpentier, ajuns în a doua fază a maniei sale, și care de data aceasta își dădea seama de două lucruri: existența ideii sale fixe și primejdia la care-l expunea.

Vincent Carpentier se deghiza, Vincent Carpentier se ascundea.

În ajun se simțise pălind sub privirea colonelului. I se păruse că acea privire binevoitoare, dar nuanțată de o milă batjocoritoare, îi

străpungea ființa ca un bisturiu.

Încercase în zadar să se ascundă în dosul indiferenței, îndărătnica stăruință a lungii sale strădanii îi sărise în ochi. Își dădea seama cu surprindere, cu teamă chiar, de efortul *involuntar* depus de atâția ani. Și când voi să se întrebe din nou: "La ce bun!", ceva se cutremură în el. O remușcare? Nu știu. Știu însă că nu s-a oprit aci. Dimpotrivă, mergea înainte; munca sa neînduplecată își urma cursul și, semn funest, acum se ascundea. Se deghiza.

Deghizarea devenise de altfel o necesitate, căci faptul de a înființa un post de observație la doi pași de casa colonelului constituia un adevărat atac.

Vincent ieșea din hățiș. Calculele sale deveneau acte. Începea războiul.

Chiar din acea primă noapte, Vincent stătu de veghe la fereștriuca sa de seara și până dimineța. De multe ori, în timpul acelor ceasuri lungi, se revoltă împotriva lui însuși, de multe ori își părăsi locul pentru a fugi, dar o adâncă înfrigurare îl ținea captiv. Voia să știe.

Ideea fixă devenise mai tare decât conștiința lui.

În noaptea aceea nu văzu nimic. Timp de două săptămâni făcu același lucru în fiecare noapte. Vincent dormea ziua, dar înfrigurarea creștea și visele lui nu mai erau aceleași.

Aurul se strecura în nebunia lui.

* * *

El nu-și spusese: "Vreau tezaurul", dar închidea ochii spre a nu mai citi în cartea sufletului său.

În beția visurilor lui vedea acum strălucirea bogăției fără margini și fără fund, imensă ca marca. Slăbea, devenea palid, ruginit, cum s-ar spune, și măcinat de acest ocean de strălucire.

Către mijlocul celei de-a treia săptămâni, cam la o oră după miezul nopții, simți că inima și respirația i se opresc în piept. Pentru prima oară de când sta de veghe la postul său, zări o lumină slabă mișcându-se și trecând din fereastră în fereastră de-a lungul fațadei din dos, la parterul palatului Bozzo.

Lumina zărită de Vincent Carpentier trecu prin toate camerele parterului și se opri în dreptul penultimei ferestre, adică aproape de fundul grădinii. Nici cei trei crai de la răsărit nu au privit cu mai multă emoție steaua miraculoasă care trebuia să le servească drept călăuză în noaptea deșertului.

Vincent își lipise ochiul de geamul mansardei; privea cu fruntea înfierbântată, cu sângele înghețat în vine.

Putea să vadă cam două treimi din fațadă; putea să urmărească deci cu ușurință mersul luminii, și cunoștințele pe care le avea despre

interiorul palatului îi permiteau să-și dea seama care erau apartamentele prin care trecea lumina. Dar asta era tot. Distanța era prea mare ca să-l poată recunoaște pe purtătorul acelei lămpi sau al luminării aprinse atât de târziu în noapte.

Trebuie să fi fost chiar colonelul; dar putea fi și un servitor sau un hoț.

La gândul de hoț, o spaimă pătrunse în sufletul lui Vincent. Începea să simtă că are un drept asupra tezaurului.

Lumina dispăru și Vincent își zise: "A intrat în ascunzătoare". Și-l cuprinsese un tremur, ca un amant care l-ar vedea pe soț intrând în camera de culcare a femeii iubite.

Dar avea să mai vadă și altceva.

Afară de soț și de amant, mai există uneori și un al treilea personaj, inventat de Gavarni⁽²⁷⁾, și despre care amantul zice: "Ne înșală pe amândoi".

Capitolul XXI - Cel care îl înșală pe amândoi

În timp ce Vincent stătea pironit la postul său, încercând să controleze cele ce vedea și să le privească mai de aproape, întrezări o mișcare nelămurită pe creasta zidului dintre grădină și strada Vrăbiilor. Era o mogâldeată neagră, care părea că sare zidul și se lăsa ușor să alunece în stradă.

Dacă individul ar fi sărit în grădină, Vincent ar fi dat alarma!

Era un răufăcător oarecare? Un vagabond umblând la întâmplare după pradă? Sau un rival? Un vânător călcând pe urmele lui Vincent sau chiar înaintea lui Vincent?

Odată aflată pe trotuar, umbra se strecură de-a lungul zidului, proiectând, la lumina unui felinar, o siluetă de om tânăr care mergea eu pași mari — apoi se pierdu în noapte.

Vincent rămase uluit, mai uluit decât Robinson Crusoe la vederea unor urme de pași pe nisip. Acest om, acest necunoscut, oricare ar fi fost el, îi era dușman de moarte.

De-abia către cinci dimineața, lumina apăru din nou la căpătui de nord al fațadei. Ea străbătu iarăși tot parterul palatului, ieșind pe acolo pe unde venise.

În ziua aceea, Vincent Carpentier nu dormi de loc. Toată dimineața stătu aplecat asupra planului său și, urmărind drumul parcurs de lumină, își zise, vorbind de vagabondul din noaptea trecută:

— De la locul de unde se găsea pe zid, el vedea mai bine decât mine.

Aș vrea să gădesc un alt cuvânt decât acela de gelozie, care să exprime mai bine apriga lui strângere de inimă.

Lucrând fără încetare și cercetându-și amintirile; din timpul expedițiilor nocturne făcute în tovărășia colonelului, el se gândea:

"Soseam din stradă, e clar; traversam mica grădină, apoi dădeam de o ușă..."

Degetul său, care aluneca pe hârtie, se opri în fața singurei uși indicate pe plan și care se găsea pe stingă, venind din strada Vrăbiilor, la numai câțiva pași de zid.

— Nu este asta — zise el după o mică ezitare. În această noapte, lumina a mers până la celălalt capăt al casei; casa are mai mult de patruzeci de pași lungime, iar noi nu făceam mai mult de trei pași după ce treceam de intrare. Din două una: sau mai există altă ușă, sau toată grămada mea de calcule se dărâmă!

Dădu cu pumnul în masă.

— Mai există încă o ușă! făcu apoi hotărât, ca și cum voința lui ar fi putut schimba lucrurile. Omul s-a urcat totuși pe zid. Voi cerceta și voi găsi...

Se întrerupse încă o dată și pronunță cu o expresie stranie:

Omul însă va reveni... Cu atât mai rău pentru el!

Nu ieși toată ziua din casă și nu primi pe nimeni. Spre seară, se deghiza ca de obicei și-și acoperi travestirea cu mantaua largă de care se servea ca să iasă din casă.

Aceia care, pentru un motiv sau altul, prelungesc carnavalul dincolo de timpul lui, își fac iluzii. Ei își închipuie, fără doar și poate, că nimeni nu-i recunoaște. Mulți dintre ei se înșală.

Vincent Carpentier apucă un drum ocolit ca să ajungă din cartierul Saint-Lazare în strada Saint-Roch. Putea să jure că nimeni nu-l urmărește.

Undeva, pe unul din acele terenuri virane care se găseau din belșug pe atunci în spatele actualei gări de cale ferată spre Le Havre, el își scoase mantaua, o făcu pachet, își puse pe cap cozorocul verde și-și luă înfățișarea de evreu bătrân.

La colțul dintre străzile Saint-Roch și a Vrăbiilor trecu pe lângă un tânăr care stătea în fața vitrinei unei prăvălioare prăpădite unde se vindeau lucruri de îmbrăcăminte pentru femei. Tânărul era întors cu spatele, dar încercă să-și strecoare privirea pe sub cozorocul lui Vincent. Acesta avea instinctul viu și ascuțit al oamenilor care se ascund. De altfel, și el era la pândă, gândindu-se la umbra pe care o zărise în noaptea precedentă. Se răsuci pe jumătate și ochii săi întâlneau privirea tânărului, care se îndepărtă imediat. Avea o față palidă și foarte albă, fără barbă, încadrată de un păr negru ca tăciunele. Cei care au călătorit prin Italia cunosc aceste măști de fildeș și abanos.

Vincent Carpentier nu-și amintea să-l mai fi văzut pe acest tânăr, a cărui figură îl izbi ca aceea a unei ființe nesuferite. Își văzu de drum; dar în loc să intre în casa unde își avea mansarda, trecu hotărât mai departe și urcă până în vârful colinei Morilor. Ajuns acolo, se întoarse și se uită îndărăt, dar nu mai văzu nimic.

Totuși, la întoarcere, în momentul când făcu primii pași pe aleea strâmtă și întunecoasă care ducea la casa închiriată, zări în depărtare silueta dușmanului necunoscut.

— Va fi duel — își zise el — îl voi omorî pe acest lup!

Dar nu așteptase clipa aceasta ca să facă un plan de apărare sau de atac, așa că, intrând în mansardă, pe care o închise cu cheia, așeză pe pat două obiecte, dintre care unul era un pumnal. Celălalt obiect, mult mai voluminos, fu scos din pânza în care stătea înfășurat; era o lunetă.

Carpentier se așeză la postul său de lângă fereastră. Era adânc îngrijorat. Supraveghea, de data aceasta, nu numai palatul, ci și grădina și strada. Somnul îl copleșea, dar îi ținu piept.

Strădania fu zadarnică, fiindcă nu văzu nimic nici în dosul ferestrelor închise ale palatului, nici în grădină, nici pe zici, nici pe stradă.

În zori, cu toate că era frânt de oboseală, nu luă ca de obicei drumul spre casă. Așteptă să se facă ziuă de-a binelea și-și așeză luneta în așa fel ca să poată examina toate blocurile de piatră din care era construit zidul exterior al palatului Bozzo.

La început, cercetarea nu dădu rezultate, dar cei care se călăuzesc de calcule nu se descurajează ușor. Când ecuația rezolvată spune: lucrul e așa, el trebuie să fie așa.

Chiar dacă o lume nouă, o planetă sau o zidărie maschează locul unde fusese o ușă, cifrele își confirmă precizarea. Feriți-vă cât puteți de simțurile dumneavoastră, dar nu de cifre — și continuați să cercetați. Dacă sunteți un Columb, veți descoperi America. Cifrele nu mint niciodată.

Era o capodoperă modul cum fusese astupată această ușă. Se găsiseră, nu știu unde, blocuri vechi de piatră, cioplite pe vremea primilor Valois. Fuseseră combinate după moda Evului Mediu, fuseseră murdărite, frecate, zgâriate, stropite cu o grijă migăloasă, astfel încât, umiditatea a patru sau cinci ani adăugându-se perfecțiunii lucrării, sudura devenise invizibilă chiar și pentru ochii cei mai pricepuți.

Luneta însă era excelentă, iar Vincent Carpentier fusese zidar. El știa să privească zidurile, așa cum un detectiv abil privește chipul deghizat al unui suspect.

Când își luă ochiul de la ocularul lunetei, după o cercetare îndârjită, el delimitase un dreptunghi care părea mai vechi decât

restul zidului și arăta ca o pată, aproape imperceptibilă, e adevărat, prin excesul ei de vechime.

Vincent își șterse sudoarea de pe frunte și-și zise:

— Ușa se află exact acolo unde trebuie să fie. Rămân acum două lucruri: întâi, să știu dacă acela care umblă noaptea e colonelul, și, al doilea, să-l înlătur pe acest curios din drumul meu.

Curiosul era lupul care trebuia ucis: acel tânăr cu trăsături albe ca marmura și păr negru ca tăciunele.

În așteptarea nopții, Vincent se întinse pe pat, fiindcă trebuia să se facă întineric ca să se poată duce acasă. În plină zi, o deghizare ca a sa nu mai înșală pe nimeni, ci, dimpotrivă, atrage toate privirile. În pofida oboselii, nu fu chip să închidă ochii.

Ajuns acasă, găsi în corespondența de peste zi două scrisori, pe care trebuie să le menționăm.

Prima, expediată din Marsilia, îi anunța reîntoarcerea lui Reynier.

Cea de-a doua era de la starea Mânăstirii Sfintei Cruci, care îi cerea concursul, cu câteva luni înainte, pentru organizarea serbării de distribuire a premiilor.

Confirmând adâncă și sincera dragoste a lui Vincent Carpentier pentru copiii săi — fiica și fiul său adoptiv — nu vom spune decât adevărul. Chiar anul trecut, vacanța Irènei fusese pentru el o adevărată sărbătoare, și de mult încă se gândea cu drag la proiectul de a instala atelierul lui Reynier în propria lui casă.

Astăzi, citirea celor două scrisori îl făcu să-și încrețească fruntea.

— Reynier trebuie să lucreze cât mai departe de aici — zise el. Apoi adăugă: Și în curând vacanța Irènei! E fată mare acum! Ar vedea tocmai ceea ce eu vreau să ascund!

Ideea fixă, stăpână deplină asupra minții lui, năvălea acum asupra inimii.

În Vincent nu mai exista nimic altceva decât nebunia lui; evenimentele păreau să-i fie complice: în fiecare zi înfierbântarea lui găsea o nouă hrană și, lucru neașteptat, chiar Reynier, venind de la Roma, aducea în bagajele sale un braț de lemn uscat care să ațâțe pârjolul.

Prima dată când Vincent Carpentier își aruncă privirea asupra tabloului lui *Brigand*, copiat de Reynier în galeria Biffi, se simți cuprins de o amețală. Se crezu jucăria unei năluciri. Taina orbitoare, dar groaznică, pe care încerca să o descopere cu prețul liniștii, cu primejdia vieții lui, apărea dintr-o dată, cu toată furia, din umbră. Sau cel puțin o parte din această taină. Implacabila tragedie a aurului își desfășura aici scena sa principală. Tezaurul își bolborosea sângeroasa lui mărturie. Moștenirea crimei își dezvăluia înspăimântătoarea naivitate a legii sale. Era ceva măreț, dar hidos, ca în legendele barbare: și asta pentru toată lumea.

Pentru Vincent însenina și mai mult, dar și mai rău decât atât. El posedea cheia alegoriei. Le cunoștea pe cele trei personaje ale dramei: pe bătrân, pe tânăr și tezaurul. Pentru alții, această înfricoșătoare și stranie pagină vorbea de trecut. Pentru el, era prezentul și viitorul: astăzi și mâine.

Tezaurul se afla în ascunzătoarea pe care el însuși o săpase și o zidise; bătrânul, sau cel puțin portretul său viu, era colonelul Bozzo, stăpânul și păzitorul tezaurului; tânărul era cel cu fața mai albă decât a unei femei sub întunecata bogăție a părului negru, pe care Vincent îl văzuse dând târcoale ca un lup în jurul prăzii sale. Nu îi știa numele, dar l-ar fi recunoscut dintr-o mie.

Noi știm, într-adevăr, că el a fost puternic impresionat, la Mânăstirea Crucii, de înfățișarea mamei Maria cea Bună. Și după ce Reynier îi povestise acea noapte corsicană, care era un nou act al tragediei paricide și reversul tabloului din Roma, ce înfățișa omorul tatălui de către fiu, Vincent dădu un nume lupului.

Lupul era celălalt nepot al Tatălui Tuturor, fratele marchizului Coriolan: contele Julian Bozzo-Corona. Căci vampirul ruinelor de la Sartène, de trei ori învingător în duelul familial, asasin al tatălui său, asasin al fiului său, asasin al nepotului său, nu era altul decât acest bătrân blajin care-și sfîștea ultimele zile prin acte de binefacere: colonelul Bozzo-Corona.

Poate fi aceasta o scuză pentru purtarea lui Vincent Carpentier? N-are a face! Febra aurului se explică prin ea însăși, ca orice delir. Nu pledăm, ci povestim.

Încă de mult, Vincent nu mai încerca să reziste. Nu numai că nu lucra de unul singur, dar își mai lua și ajutoare. Nu e nimic mai subtil ca simțul unui maniac. Vincent devenise bănuitor chiar înainte de a fi văzut pe zidul palatului Bozzo acea umbră de spion sau de tâlhar care îi oprise respirația în piept, ca vederea unui rival ascuns sub o fereastră iubită. Vincent stătea la pândă. Instinctul său neîncrezător îl făcu să bănuiască existența mai multor îndrăgostiți în jurul tezaurului. Bănuielile sale se îndreptau spre acea bisericuță formată din oameni avuți și supuși care-i înconjurau de aproape pe colonel. Tocmai dintre acești oameni, colonelul îi alesese o excelentă clientelă.

În situația lui nouă de arhitect, Vincent se servea de multă lume. Printre salariații săi, el remarcă pe un băiat sărac, dar priceput, care avea ca atribuție supravegherea lucrărilor. Acest băiat se numea Piquepuce; avusese mai multe meserii, iar soția lui se afla în serviciul doamnei contese de Clare, cea de-a doua demnitară a ceneclului al cărui patriarh era colonelul Bozzo. Vincent făcu din Piquepuce șeful poliției sale.

Acest Piquepuce, inspector al lucrărilor și copoi pe deasupra, era un băiat deștept, priceput la treabă. Bineînțeles, Vincent nu-i încredințase nimic din secretul său, dar îi dădea indicații pe care Piquepuce le urmărea cu flerul sigur și docil al unui câine de vânătoare.

Întrucât în fața subalternilor nu trebuie puse enigme, iată de Piquepuce, Vincent lăsase să se înțeleagă că lucrează în interesul colonelului Bozzo, protectorul și binefăcătorul său. Sentimentul de recunoștință explica totul.

Piquepuce avea aerul să creadă în existența acestui sentiment atât de firesc. Și nici nu cerea mai mult. Cu condiția să fie bine plătit, el nu-și făcea griji pentru rest.

Or, Vincent îl plătea foarte bine, ca probă suplimentul de douăzeci și cinci de ludovici, ceruți adineauri de Piquepuce ca un lucru promis și datorat.

Chiar înainte de întâlnirea lui cu doamna contesă de Clare, Vincent își îndreptase atenția în această parte.

— Priviți — zise inspectorul, scoțând din buzunar o hârtiuță. Am noroc că o am pe soția mea. S-au constituit în asociație, doamna contesă, domnul Lecoq, doctorul Samuel, Prințul etc. De altfel, iată aici lista cu numele lor. Banda se cheamă: Cavalerii Tezaurului. E foarte veselă, după cum spune soția mea, dar ea e femeie isteată și, după părerea sa, nu e de glumit cu toate aceste lucruri. Înseamnă că colonelul Bozzo trebuie să fie dolda de bani, jupâne, dacă se rotesc atâția primprejur! Și tot oameni bine situați!

Vincent luă hârtiuța și citi numele scrise pe ea.

— Cavalerii Tezaurului — repetă el. Opt asociați.

— O să-l aibă în curând și pe al nouălea — întrerupse domnul Piquepuce — cel care a construit camera tezaurului. L-au apucat deja de o labă, dar soția mea n-a putut încă să-i afle numele.

Vincent își încruntă sprâncenele.

— Și se joacă în fața servitorilor cu jocul ăsta groaznic! murmură el bănuitor.

— Ah! Ah! exclamă inspectorul. Se vede că n-o cunoașteți pe doamna Piquepuce! Ea este fosta Boboc de aur de la teatrul Saqui, persoană întru totul onorabilă. Are ochi de năpârcă și urechi care aud și cum crește grâul pe câmp. În plus, e atât de nevinovată! Jupâne, mam înșurat cu o ființă reușită.

Vincent Carpentier puse bine lista.

Soția du mi tale — întrebă el — n-a auzit niciodată vorbindu-se de mine pe acolo?

— Niciodată, afară dacă nu sunteți chiar dumneavoastră cel de-al nouălea.

Vincent schiță un surâs.

— Este tot atât de probabil ca și restul întâmplării — zise el, ridicând din umeri. Altceva acum, mai serios. Ai putea să-ți faci rost de o intrare în casa maicilor de la Mănăstirea Crucii?

— La mănăstire? Cum de nu! E chiar locul meu. Piquepuce, Picpus... nu e rău, nu-i așa? Câteodată mai faci și jocuri de cuvinte.

Râse singur și adăugă:

— Nevastă-mea, tot ea, săraca, este nașa ultimului născut al lenjeresei. Ce doriți să aflați de acolo?

— Vreau niște informații — răspunse Carpentier — asupra unei persoane care locuiește în mănăstire fără să aparțină comunității. Este o femeie cam de treizeci de ani, poate mai bine. Cred că e italiancă. Poartă un costum semicălugăresc, ca unele starețe ale ordinelor din Austria. I se zice maica Maria cea Bună.

Piquepuce își notă într-un carnețel.

— Și mai ce? făcu el. Asta o s-o distreze pe nevastă-mea.

— Aș vrea să aflu în special — reluă Carpentier — dacă această persoană are un frate. Se opri, ca să termine apoi imediat: ...Sau dacă nu este cumva ea însăși propriul ei frate.

Piquepuce își umflă obrajii slabi.

— Ia te uită, ia te uită! exclamă el. Lupul în stână! Pe deasupra, aveți și dumneavoastră o Scufiță Roșie prin pădurea aceea, nu-i așa, jupâne?

Arhitectul dădu vesel și afirmativ din cap. Prezența fiicei sale în mănăstire era o justificare pentru curiozitatea sa.

Piquepuce zise:

— Am să-mi trimit nevasta și până mâine seară chestiunea va fi lămurită. Asta e tot?

— Da, asta-i tot.

Domnul Piquepuce își reluă pălăria, care nu era tocmai nouă, și se îndreptă spre ușă, dar înainte de a pași pragul păru că se răzgândește și se întoarse îndărăt, zicând:

— Știam eu bine că uit ceva în legătură cu Cavalerii Tezaurului! Nevasta mea m-ar fi certat, e lucru sigur! Este vorba de cel de al nouălea, cel care a scobit nuca. Bătrânul îl supraveghează. Domnul Lecoq vorbea ieri seară de un individ cu cozoroc verde și pelerină veche, care a luat cu chirie o mansardă în strada Vrabiiilor, în spatele palatului Bozzo, și de un oarecare tânăr palid și fără barbă care dă târcoale pe acolo. Poate că-i postați chiar dumneavoastră în jurul casei. În fine, nu are a face, eu sunt dator să vă spun totul. Pe mâine.

Ieși. În camera de alături se afla Roblot, valetul de casă care îl anunțase. Domnul Piquepuce schimbă cu el o strângere de mână.

Roblot întrebă:

— Ați mângâiat câinele, ca să se obișnuiască cu dumneavoastră?

— Da — răspunse inspectorul. Cezar și cu mine suntem acum prieteni. Arde, arde, nu-i așa? Cred că treaba nu va mai tărăgăna. Deschide-mi coridorul.

În loc să iasă în stradă, domnul Piquepuce intră într-un culoar care se întindea de-a lungul camerei în care se afla Vincent.

Am spus că această cameră avea două uși.

Trecând prin culoar în vârful picioarelor, domnul Piquepuce ajunsese fără zgomot până la cea de-a doua ușă și se opri acolo, uitându-se pe gaura cheii. Începu să râdă încet, deoarece Carpentier, cu coatele pe masă, își luase capul în mâini.

Câinele se duse până la ușă, adulmecă, apoi se culcă din nou.

"Bun animal! gândi Piquepuce. Cit despre arhitect, s-a zis cu el. A găsit ce-a căutat. Am zărit pe plan un punct roșu care nu exista ieri. Nu-i mai rămâne decât să se ardă la lumânare."

Era adevărat. În ajun, punctul roșu nu se afla pe plan. Vincent îl pusese chiar în dimineața când se întorsese de la pânda din fereastra mansardei.

Și iată de ce îl pusese:

În acea noapte, după săptămâni de așteptare zadarnică, Vincent văzuse din nou strălucind lumina care mergea din fereastră în fereastră la parterul palatului Bozzo. Prima oară când zărise această lumină, Vincent nu putuse distinge cu ochiul liber nici figura, nici statura omului care o purta.

Era ultimul fir care mai oprea rezolvarea definitivă a problemei. Exista, într-adevăr, probabilitatea, dar nu certitudine absolută. Putea fi un valet de casă, putea fi chiar un tâlhar atras de magnetul aurului și care da târcoale, ca și Vincent însuși, în jurul acestei uși închise prin care se strecura un fel de aer amețitor.

Vincent voia să fie sigur, absolut sigur.

În noaptea aceasta, luneta, îndreptată din vreme, îi arătă prin geamurile primei ferestre, apoi prin ale celei de a doua și așa mai departe, de la fereastră la fereastră, până în fundul grădinii, silueta firavă și clătinândă a colonelului Bozzo, cu lampa în mână.

Vincent își zise într-o izbucnire de orgoliu și de teroare:

— Tezaurul e al meu — dacă vreau!

Dar voia oare?

La această întrebare, nici Vincent însuși n-ar fi putut să răspundă.

Toate acestea se întâmplaseră dimineața. Dar în seara aceea, după plecarea lui Piquepuce, el își ținea capul în mâini pentru că își întreba înfrigurarea, încercând să afle ce va ieși din acest chin care îi năpădisese existența.

Mult timp nu scoase o vorbă, căci prin mintea celor care trăiesc

singuri nu trec numai gânduri: ei vorbesc cu glas tare, uneori chiar cu elocință, alteori cu violență, astfel că monologul, de care abuzează și teatrul, este în asemenea împrejurări expresia realității.

Piquepuce era bun observator. Și el știa asta. Urechea sa înlocui ochiul la gaura cheii când Vincent se ridică, palid și cu privirile învăpăiate.

Vincent nu mai era același. Chipul sau era înfiorător din cauza suferinței și îndrăzelii. El mototoli planul din fața, lui și zise tare, cu un glas bine articulat:

— Nici n-avem nevoie de el. Îmi cunoșteam drumul. Chiar din prima zi, ceva a vorbit în mine. Vedeam punctul roșu chiar în locul în care l-au fixat calculele și cercetările mele. Strălucea ca o flacăra. Îmi obseda gândurile, încât aș fi mers și cu ochii închiși drept la locul indicat, trecând peste orice obstacol, așa cum merge omul spre destinul său.

Dădu din cap, încet, cu tristețe, dar ferm, așa cum se întâmplă când ascuți o acuzație gravă, plauzibilă, dar nedreaptă.

— Nu, nu sunt un hoț — reluă el — afirm asta, o jur! Nu știu totul, dar între timp am aflat multe, iar revelația neașteptată a tabloului de la galeria Biffi mi-a lămurit textul inexplicabil al legendei. Aurul acesta, îngrădărit într-o cantitate nemaiauzită, reprezintă sânge, nenorociri, lacrimi. Și iată, mai mult de un veac, poate, de când acest nesfârșit șir de crime trece cu nerușinare prin fața ochilor justiției omenești, sfidând mereu pedeapsa. Altădată existați judecători liberi. Ei nu erau hoți.

Ei găseau dreptatea acolo unde o pusese Dumnezeu, în inima lor!

— N-ai de gând să mai termini? bombăni Piquepuce dincolo de ușă. Ești mai plictisitor ca ploaia, bibicule! Vino la subiect, dar fără predică, te rog!

Căscă. Vincent îi da înainte cu un patos sporit.

— Ce făceau judecătorii liberi din Germania? Pedepseau, și apoi restituiau. Eu însă șovăi în fața rolului de călău; pedeapsa trebuie să fie de sus. Nu voi lovi decât dacă vreo piedică mi se pune în cale... Căci sunt hotărât să merg înainte.

— Așa te vreau — făcu Piquepuce. Hai, fiule! Dar bagă de seamă să nu calci greșit.

— Da, voi restitui, aceasta este idee a care îmi dă putere. Dar cui? Acești oameni au lăsat în urma lor nenumărate victime. Nu le cunosc și nu o dată mi-a părut rău că nu am împotriva cui să mă răzbun. Dar nu aveam dreptate. Datorită acestui fapt, misiunea mea e cu atât mai mare. Voi cerceta și voi găsi. Nu am dat oare destule dovezi? Numai de unul singur și sărac, am cercetat și am descoperit. Ce problemă mi se va mai putea împotrivi, când voi avea cheia de aur și o armată?

Se ridică de pe scaun. Un fel de calm urmă agitației lui vii. Începu

să umble prin cameră cu pas măsurat. Și cum plimbarea aceasta îl aduse în fața oglinzii, se privi în ea. Atât de vădită era schimbarea trăsăturilor sale, încât îl făcu să se dea înapoi și, ca și cum cineva i-ar fi strigat "minți", bolborosi:

— Nu, nu mint! Nu am nici o patimă, nici o dorință. Nu văd nimic pe lumea asta ce s-ar putea cumpăra cu această prodigioasă bogăție. Este adevărat că pentru cei doi copii ai mei am visat o bogăție fără margini, dar nu știu dacă o mai doresc, fiindcă fericirea pare să se îndepărteze de asemenea case prea bogate. Există un demon în aur. Nu vreau nimic... nu, nimic!

— Dar vreau totul! strigă apoi deodată, înălțând capul. Aș muri dacă ar trebui să împart! Dumnezeu mi-a dat asta numai mie, ca să pot să fac dreptate. Și el m-ar pedepsi dacă aș da îndărăt în momentul suprem al bătăliei. Astăzi e ziua cea mare, mi-o strigă instinctul, acest instinct care nu m-a înșelat niciodată. Colonelul mi-a descoperit taina; ce l-ar costa un omor în plus? Și ceilalți, Cavalerii Tezaurului, care se gândeau să se servească de mine ca de o călăuză... uite, îmi țiuie urechile, ei discută despre mine, mă osândesc... m-au și osândit! Mâine va fi prea târziu.

Gongul pendulei începu să bată. Vincent numără unsprezece bătăi.

— Așa târziu! murmură el, în timp ce un fior îi trecu prin vine.

Rămase o clipă nemișcat, ca și cum ar fi șovăit; apoi, trăgând încet un sertar al biroului, scoase două pistoale, pe care le băgă în buzunarele hainei.

De cealaltă parte a ușii, domnul Piquepuce zise:

— Iată că afacerea se îngroașă, atențiune!

Vincent își luă pelerina ca să o îmbrace peste haină, dar după o clipă de gândire o aruncă, zicând:

— În noaptea asta nu e nevoie să mă mai deghizez.

Își încheie redingota.

În momentul când își luă pălăria, domnul Piquepuce părăsi postul de observație și porni repede pe culoar.

— Gata! îi spuse el lui Roblot, care îl întreba curios în ochi. Fierul e încins.

Coborî la repezeală peronul casei, trecu strada și se aruncă într-o trăsură care aștepta în piața de alături.

— În strada Thérèse, la palatul Bozzo — zise el, închizând ușa. Dă-i bătaie!

Capitolul XXIII - Escalada

Peste câteva minute, Vincent Carpentier ieșea din casă nedeghizat și fără măsurile de prevedere obișnuite. O luă în jos, spre bulevardul plin de pietoni ca ziua.

Era una din acele nopți frumoase de august, care-i alungă pe parizieni din casele lor prea strimte. De la Madeleine la Poarta Montmartre nu se mai găsea nici un scaun, nici o bancă, nici un scăunel de cafea neocupat. În schimb, de-a lungul balustradei dintre trotuar și partea carosabilă a Străzii Joase, acolo unde mai târziu a fost construit Grand-Hotel, un șir neîntrerupt de oameni fără rost, de ambele sexe, se sprijinea de balustradă, așa cum fac, în zile de furtună, stolurile de rândunele ce se înșiră pe firele de telegraf ale șoselelor.

Era o căldură înăbușitoare, berea nemțească, sau numită ca atare, curgea în valuri; un adevărat flux de pietoni cobora pe Champs-Élysées, unde pe atunci primele două cafenele cu muzică anticipau cu modestie splendorile de astăzi ale acestor localuri distractive.

Carpentier se cufundă o clipă în această mulțime. Este știut că în mijlocul mulțimii poți lucra foarte bine cu capul. În mijlocul gloatei gândirea se izolează tot atât de bine ca și în adâncul unei păduri.

În astfel de nopți, când orașul se revarsă din plin pe străzi, timpul nu se mai măsoară cu orologiul său obișnuit. Ceasurile pentru somn se miră că iau parte la această veghe zgomotoasă.

Diferența între orele de culcare ale Parisului și răsăritul soarelui e atât de mică, încât ți-e mai mare mila de liber profesioniștii carte au nevoie de întuneric. Nu e timp pentru escaladări, pentru spargeri sau pentru alte asemenea lucrări de artă. Totuși, în acest sezon mort, pe care-l străbat ca prin pustiul Arabiei, bandiții se simt însetați.

Ah! Minunatele nopți de decembrie, nopți de șaisprezece ore, cu zăpada care acoperă casele, cu poleiul care goleşte străzile! Vară blestemată, anotimp al leneșilor, bun cel mult să coacă pâinea și vinul, pe care le cumperi cu banii altora!

Vara, bandiții cei mai iscusiți se văd reduși la mârșava îndeletnicire de pungăși.

Vincent Carpentier, artist fericit, cu portmoneul plin în buzunarul redingotei sale elegante, regreta și el nopțile lungi. Se simțea stânjenit de tot acest zgomot și de această agitație.

Lucru curios, în mijlocul acestei mulțimi vesele și vioaie ca un coș cu șoareci, el era poate singurul om care purta în buzunare *scule de iarnă*. Dacă ar fi fost căutat (dar cine putea să bănuiască?), s-ar fi găsit asupra lui, pe lângă o pereche de pistoale, un cuțit lung, o frânghie de mătase prevăzută cu cârlig și un anumit instrument cunoscut în lumea cea mai bună sub numele de *gură de lup*. Alții îi mai spun și *privighetoare*. Limbajul saloanelor este de o bogăție nebănuită.

Doamne, da, Vincent ascundea în buzunarul său o trusă de lăcătuș

fără autorizație. Se zice că cine țintește un scop, nu ține seama de mijloace.

Domnul Piquepuce nu era singurul om de talent pe care îl cunoștea domnul Vincent. Din când în când putea fi întâlnit la el și un tânăr frumuseț, fante de cafenea, care era unul dintre cei mai buni lucrători ai casei Berthier și Compania (broaște cu secret și cufere cu siguranță), și care răspundea la numele intim de Cocotte.

Cocotte îi procurase lui Vincent cârligul și sfoara de mătase cu care să se prindă de coama zidurilor; în plus, îl învățase cum să mânuiască o sârmă ca să deschidă orice fel de închizătoare sau lacăt.

După cum se vede, Vincent nu pornise la treabă cu mâna în gură. Și dacă luna ianuarie, atât de potrivită pentru o asemenea treabă, ar fi luat brusc locul acestei leneșe luni de august, Vincent n-ar fi avut nici o bătaie de cap. Dar el cunoștea Parisul, știa că, în această strâmtă stradă a Vrăbiilor, la fiecare etaj al caselor toate ferestrele erau larg deschise — respirând din greu ca niște crape scoși pe uscat — și în pragurile tuturor ușilor portarii sorbeau aerul infect al șiroaielor din stradă, pentru "a se răcori".

Trebuia să aștepte. Și nimic nu e mai greu decât să aștepti, atunci când ai luat cu tărie o hotărâre gravă.

Chiar și cei mai îndrăzneți nu rezistă la asemenea încercare, iar acela care, în primul moment, ar fi sărit un meterez, se poticnește în fața unei simple bariere, când o așteptare de o oră i-a răcit ardoarea și i-a măcinat voința.

Carpentier mergea cufundat în gânduri, cântărind șansele favorabile, ca și cele contrare ale expediției sale, când deodată se opri la colțul șoselei d'Antin, în fața elegantei cafenele Foy, care, din cauza căldurii, pusese afară trei rânduri de mese, ca o cârciumă ordinară.

Vincent Carpentier nu avea pe nimeni de căutat, nici de supravegheat. Oamenii de felul său trăiesc cu ideea lor fixă, feriți de preocupările obișnuite ale celorlalți muritori. Ei nu cunosc dragostea și, în consecință, nici gelozia.

Și totuși, s-ar fi zis că sclipește strălucirea unui ochi gelos în privirea lui Vincent atunci când, după ce parcursese cu o tristă indiferență șirul de consumatori de la mesele cafenelei Foy, ea se aprinse dintr-o dată. A fost ca o trezire bruscă dintr-o mare surpriză amestecată cu spaimă.

Zărise — sau crezuse numai că vede — la o măsută de marmură așezată afară, o figură binecunoscută lui, dar pe care desigur se aștepta cel mai puțin să o întâlnească într-un asemenea loc. Era un chip palid, sever și frumos. Și nu vedea decât chipul, căci forfota mulțimii îi ascundea părul de deasupra figurii și corpul care era dedesubt. Dar privirea lui, oricât de scurtă fusese, nu se putea înșela. Vincent Carpentier putea să jure că o văzuse pe maica Maria cea Bună.

Lucrul era în el însuși atât de neverosimil, încât Vincent se îndoia de mărturia propriilor săi ochi. Voi să-și verifice printr-o nouă privire prima impresie; dar tocmai atunci se produse una din acele mii de învălmășeli care stânjenesc în fiecare clipă circulația de pe bulevarde; douăzeci de capete se interpuneau acum între el și obiectul curiozității sale.

Când ochiul său putu să străpungă din nou gloata, nu mai văzu pe nimeni în locul unde se afla adineauri institutoarea mândră și rece a fiicei sale Irène. În schimb, Vincent recunoscuse pălăria dubioasă și înfățișarea prăpădită a domnului Piquepuce, inspectorul său, care se afla într-o conversație însuflețită cu un ins al cărui profil vag, imberb, era încadrat de un păr negru abundent.

Nu vreau să spun că prezența unui individ ca Piquepuce ar fi fost tot atât de deplasată ca și aceea a unei călugărițe la mesele acestei cafenele mondene, dar trebuie constatat că, la cafeneaua Foy, pălăriile decolorate și redingotele roase erau rarități aproape de neîntâlnit.

Vincent Carpentier nu era dispus să facă asemenea observații, și neîncrederea pe care o avea în domnul Piquepuce îl scutea de orice decepție. În ciuda curiozității sale nesatisfăcute, el era să se îndepărteze, când omul cu părul negru îl expedie cu un gest pe Piquepuce și se întoarse cu fața. Lumina felinarului făcu să apară pentru a doua oară trăsăturile maicii Maria cea Bună, care păreau sculptate în alabastru.

Vincent nu se înșelase. Rămase înmărmurit.

Interlocutorul lui Piquepuce trecu bulevardul în direcția străzii Louis-le-Grand. Vincent se luă după el. Peste câteva clipe, amândoi ieșeau din mulțime pentru a intra în strada aceea singuratică.

Bărbatul care semăna cu Maria cea Bună mergea în față. Vincent îl urma la vreo cincizeci de pași.

Care era țelul lui Vincent? Nici el n-ar fi putut să spună. Gândea doar atât: "Avem oare același drum?"

Mergeau astfel amândoi, fără ca misteriosul prieten al lui Piquepuce să pară îngrijorat de umbra care se ținea după el. Poate că nici nu-l auzea. În orice caz, nu-i trecu prin cap să se uite îndărăt.

Pe măsură ce te depărtați de bulevard, strada devenea din ce în ce mai goală. Așa că, după un minut sau două de mers, se făcu liniște deplină, tulburată numai de zgomotul pașilor celui care mergea înaintea și al celui care venea după el.

Vincent își încetini mersul. Necunoscutul nu se întoarse nici de data aceasta, dar trecu pe celălalt trotuar. Părea totuși că trage cu urechea.

La cotitura eu strada Neuve-des-Petits-Champs, Vincent îl pierdu din vedere, dar era încredințat că știe încotro se duce. De aceea trecu fără să se oprească prin fața pieții Saint-Honoré și nu-și schimbă

direcția decât la colțul străzii Saint-Roch. Era sigur că acolo îl va revedea pe necunoscut, dar privirea sa, care parcurse lacom strada, nu întâlni decât singurătate. Începu să alerge, căci își spunea: "În timpul cât nu l-am văzut, a fugit". Pe lungimea întunecată și întortocheată a străzii Vrăbiilor, tot nimeni.

Orologiul de la Saint-Roch bătu ora două. Era ora la care, chiar vara, întregul Paris dormea, afară de Parisul bulevardelor.

Vincent își continuă drumul. Alergătura îi acoperise fruntea de sudoare, dar o senzație de frig îi trecea prin vine, cum se întâmplă atunci când măsori un șanț larg și adânc înainte de a sări peste el.

Cartierul Saint-Roch nu s-a schimbat aproape de loc de atunci, cel puțin înspre partea de nord, unde sunt străduțele dintre piața Gaillon și răspântia de la Argenteuil. În partea de jos a străzii Vrăbiilor, mai ales, ai fi zis că e un colț de oraș hispano-flamand. Casele înalte se înclină, ca și cum ar vrea să ascundă cerul; maghernițele sunt ca niște găuri săpate în vechile ziduri, și — nu sunt nici șase luni de atunci — am văzut cum anumite ferestre, aflate la înălțimea omului și scobite într-un zid izolat, lăsau să cadă peste un așa-zis balcon o jaluzele care altădată a tresărit desigur la vibrațiile unei ghitare înamorate. La noi, asemenea jaluzele trase după moda spaniolă au o proastă reputație. Sunt cele mai triste dintre firme.

Și totuși nu putem trece mai departe, fiindcă Vincent se oprise aici, ca și cum piciorul i-ar fi rămas dintr-o dată pironit în pavaj.

O fereastră era probabil deschisă în dosul jaluzelei, ale cărei stîngii lăsau să se strecoare o anumită lumină, căci o voce de femeie se auzi spunând clar:

— Juliano, te rog, nu te duce... rămâi cu mine în noaptea asta.

Nu se auzi nici un răspuns.

Dar Vincent, nemișcat și atent, gândea: "Juliano! Numele acesta se afla și în, povestirea lui Reynier! Este numele celui alt frate... fratele marchizului Coriolan, cel asasinat!"

Și fatalitatea acestei drame de familie se ridica în fața ochilor săi ca o fantomă uriașă și amenințătoare. Vedea cum duelul paricid își urma peste ani peripețiile sale neschimbate și teribile.

Așteptă, oprindu-și respirația, lipit de zid. Dincolo de jaluzele nu mai vorbea nimeni.

După o lungă pauză, Vincent își continuă tiptil drumul. Ajunse în curând la zidul grădinii palatului Bozzo. Totul era pustiu și tăcut. Multe dintre ferestre erau deschise, lăsând să intre aerul nopții, dar dincolo de cercevelele întredeschise nu se vedea, decât beznă.

Parisul adormise târziu, și acum dormea adânc.

Nu era timp de gândit, Saint-Roch bătuse jumătatea după orele două. În anotimpul acesta, zorile apar la trei dimineața. Lui Vincent i se păru chiar că vede cerul începând să se albească dincolo de case.

Așteptă totuși. Privirea sa scrută depărtările străzii, de unde nu venea nici o mișcare. Mâna, care îi tremura de emoție, descheie redingota. Simțea în piept o greutate nespūsă și bățile inimii îi sunau în urechi cu un vâjâit înfricoșător.

Desfăcu frânghia de mătase înfășurată în jurul mijlocului și aruncă cârligul, care se prinse de coama zidului.

— Voi restitui! bâlbâi el în acest ultim moment. Și copiii, copiii. Dumnezeu nu poate fi contra mea. Voi restitui!

Frânghia de care se agățase îl ajută să se cațäre sus pe zid.

Trase cu urechea. În grădină, unde arborii se clătinau ușor în fața ferestrelor întunecate, nu se auzea nici un zgomot. Dinspre stradă se auzea ceva imperceptibil, un pas îndepărtat...

Vincent se afla tocmai în locul unde văzuse, de la fereastra mansardei, o umbră târându-se pe zid. Se aplecă spre partea din stradă, ca să audă mai bine. Zgomotul pașilor încetase; fusese desigur numai o părere.

Totul mergea bine. Vincent desprinsese cârligul, îl agăță în sens contrar și-și dădu drumul în jos pe frânghia de mătase.

În timp ce se afla încă suspendat, auzi un hohot de râs înăbușit și o mișcare nelămurită.

Nici nu avu timp să-și întoarcă fața. Fusese apucat de picioare, trântit la pământ, un căluș îi astupă gura, și rămase întins pe iarbă, ca un pachet legat fedeleș de la umeri până la glezne.

Capitolul XXIV - Prins în cursă

Această operație fusese executată cu atâta repeziciune de către o jumătate de duzină de indivizi voinici, ieșiți pe neașteptate din desišuri, încât Vincent nu avusese nici măcar timpul să scoată o vorbă. Dar cum călușul nu îi astupa și vederea, putu să recunoască printre cei mai harnici la treabă pe inspectorul său Piquepuce și pe tânărul Cocotte, profesorul său într-ale lăcătușeriei. Amândoi păreau foarte bine dispuși.

Prietenia dintre Damon și Pythias^[28] părea a fi o nimica toată pe lângă aceea care-l lega pe Piquepuce de Cocotte, și viceversa. Afecțiunea lor reciprocă, bazată pe respect, ar fi putut inspira nobile tirade până și poeților din antichitate.

— Iată balotul — zise Piquepuce râzând. Pare strașnic de mirat, ce zici?

— Vezi să nu-l strici — adăugă Cocotte. Pariez pe cinci centime că are în buzunar trusa mea de scule.

Mâna sa expertă găsi de la prima încercare *gura de lup*, și adăugă:

— Prințule, pentru orice meserie trebuie să faci puțină ucenicie. Peste vreo zece ani, dacă îmi urmezi bine lecțiile, vei putea debuta, dar pentru astăzi, cotul! Un fiasco, eh! N-ai avut noroc! Ai călcat cu amândouă picioarele în strachină.

Ușa palatului de lângă zidul dinspre stradă era deschisă; o voce slabă se auzi dintr-acolo, zicând:

— Aduceți-mi-l înapoi și să nu-i faceți nici un rău acestui biet ticălos. Îl prevenisem de ceea ce i s-ar putea întâmpla. Ah! Om rău! Om rău!

Cocotte, Piquepuce și alți doi îl luară pe Vincent, care de picioare, care de cap, și-l duseră până la peronul cel mic, pe a cărui ultimă treaptă apărură un cap plin de strâmbături și de crețuri, înfofolit într-o scufie călduroasă de bumbac.

Colonelul tremura puțin în mantaua lui vătuită, deși era cald, dar avea un aer vesel. Își freca mâinile uscate una de alta și se uita cu ochii lui de cucuvea când la prizonier, când la executanți.

— Bravo, Piquepuce băiete — zise el — bravo Cocotte, sunteți niște maeștri. Nici nu m-am culcat, atât eram de sigur că o să-mi duceți la bun sfârșit treaba asta. Apoi adăugă, adresându-se prizonierului: Ah, Vincent! Vincent! Biată curcă plouată! Nu prea te simți în apele tale! Ce rău te-ai purtat față de mine! Și când te gândești că toată viața mea n-am făcut bine decât unor oameni fără inimă. Dar sunt oameni care nu se învață minte niciodată. Orice aș face, nu mă pot dezbăra de filantropie și, până la ultima-mi suflare, o să iubesc această omenire perversă. E o prostie, dar e spre lauda mea.

Ușa în care se arătase colonelul dădea într-un vestibul strimt și umed, a cărui podea era mai jos decât restul casei. O scară de serviciu ducea înăuntru. Totul era luminat de un felinar agățat de plafon.

— Urcăți! porunci colonelul, care rămase ultimul și închise ușa, învârtind de două ori cheia în broască. Nu așa socotea ticălosul să treacă prin apartamentele mele. O nu! Rușine să-ți fie, om de nimic!

Grădina rămăsese din nou goală, dar chiar în clipa când cheia se întorcea în broască, se putu auzi de cealaltă parte a zidului, în stradă, zgomotul unuia care își ia avânt ca să sară. În secunda următoare se produse o frecare pe coama zidului, pe care acum se profila nedeslușit o umbră omenească. Umbra se pitula mai întâi chiar pe locul pe care îl cucerise și rămase acolo nemișcată, cu gâtul întins, privind lacom parterul palatului Bozzo, unde o lumină trecea acum de la o fereastră la alta.

De la o fereastră la alta, lumina făcea să apară și un curios alai: patru oameni ducând un balot greu, de formă omenească, inert ca un cadavru, apoi alți doi oameni cu făclii, și la urmă un bătrân gârbovit, dârdâind, care încheia alaiul, cu capul în piept, ca un bocitor în urma unui coșciug.

Umbră așteptă ca lumina să depășească și ultima fereastră. După aceea se ridică în capul oaselor.

Era un bărbat încă tânăr și sprinten. Cu ajutorul cârligului agățat de Vincent Carpentier, pe care nimeni nu se gândise să-l dea jos, noul venit se lăsă să alunece în grădină și se duse la ușa cea mică, unde încercă broasca, mai întâi cu mâna, apoi cu o unealtă de fier.

Între timp, după ce trecuse la rând prin toate camerele parterului, alaiul se oprise în ultima încăpere, cea care era însemnată cu un punct roșu în planul lui Vincent.

Era o cameră foarte spațioasă, îmbrăcată în întregime în lambriuri de stejar. Ciubucele panourilor fuseseră la vremea lor aurite, dar acum erau șterse și nu mai luceau. Mobilierul era foarte vechi. Tapițeria frumoasă și bogată care acoperea scaunele își pierduse coloritul.

Nu se aflau acolo decât două portrete, agățate de lambriuri. Portretele erau așezate unul în fața celuilalt, linul era al colonelului Bozzo-Corona, celălalt al celui mai mare dintre nepoții săi, marchizul Coriolan, pe care îl jelea de atâția ani.

Aceste două portrete îi săriră în ochi lui Vincent, care le recunoscă din prima clipă, cu toate că nu le mai văzuse niciodată. Erau cele două figuri din tabloul de la galeria Biffi. Erau în același timp portretele atât de bine descrise de Reynier în povestirea lui, acelea care împodobeau camera Tatălui Tuturor din casa misterioasă și oarecum fantastică pe care tânărul pictor nu o mai putuse regăsi în împrejurimile Sartènei; camera în care bătrâna Cherchelita servise de două ori cina: întâi lui Reynier, apoi lui Coyatier, zis vagmistrul.

Asemănarea cu colonelul era izbitoare. Portretul marchizului Coriolan, imberb, cu figura ca de marmură albă, scoasă în relief de negrul mat al părului său bogat, schimbă pentru câteva clipe cursul gândurilor lui Vincent.

Pentru el, trei ființe trăiau sub această aparență de neînsuflețire: asasinul din tabloul de la Biffi, necunoscutul din strada Vrăbiilor și acea femeie de care acum îi era frică, fiindcă n-o mai putea apăra pe mica lui Irène: maica Maria cea Bună.

În lungul peretelui dinspre grădină — chiar în locul indicat de punctul roșu în planul lui Vincent — se afla un alcov, și în acest alcov un pat de abanos cu coloane masive, în jurul căruia cădeau în falduri perdele de Culoare închisă.

Vincent fu așezat, de cei care îl duceau, pe covor, unde rămase lungit. Piquepuce de o parte, Cocotte de cealaltă, se aplecară asupra lui spre a-l întreba în bătaie de joc cum se simte.

Colonelul se lăsă într-un mare fotoliu de lână alcov.

— Iată o mică expediție simpatcă și bine executată, podoabele mele — zise el. Trebuie să stau de vorbă cu acest urâcios care mi-a răsplătit binefacerile prin cea mai neagră nerecunoștință. Vedeți să-mi

întăriți toate sforile acestea. Mai puneți și altele dacă este nevoie. Vreau să fie împachetat ca un colet, căci, după cum știți, eu nu sunt prea voinic și dacă reușește să scoată afară numai un singur deget, e în stare să mă strivească ca pe un purice.

Cocotte, Piquepuce și ceilalți, dând urmare acestei porunci, strânseseră și mai tare legăturile lui Vincent.

Sforile erau noi și bune. Fiecare, vrând să-și arate zelul, făcu o adevărată risipă de precauțiuni, și când totul fu gata, Piquepuce putu să spună:

— Iată-l legat burduf!

Atunci colonelul se ridică din fotoliu și veni să cerceteze el însuși lucrarea. Mai puse să se adauge pe ici pe colo câte o legătură sau câte un nod, așa că până la urmă operația deveni o capodoperă a genului. Nu mai exista nici o bucățică din corpul lui Vincent care să nu aibă o piedică sau un nod.

— Minunat, scumpilor — făcu bătrânul, sincer mulțumit. Face cât o jumătate de duzină de cămăși de forță. Măine, către ora zece seara, *va fi ziua*. Poate vom săpa o groapă în grădină. Acum duceți-vă să cinați sau să luați micul dejun, după cum vreți. Casieria va fi deschisă toată ziua, și socoteala voastră va fi încheiată în mod cinstit. La revedere.

Adresă fiecăruia câte un semn părintesc din cap, ceea ce însemna că sunt liberi. Apoi cei șase bandiți ieșiră pe ușă.

— Nu închideți ușa, că-mi place să intre aer — adăugă colonelul. Ieșiți prin strada Thérèse, portarul a fost anunțat.

După ce rămase singur, se înfundă din nou în fotoliul său. De-ai fi umblat tot Parisul, nu ai fi putut să găsești o figură mai pașnică și mai calmă decât a lui.

Vincent, la rândul său, primise o asemenea lovitură, încât toate facultățile îi erau aproape anihilate. Și totuși înțelese sensul acelei fraze îngrozitoare, pronunțată atât de liniștit: "*Poate vom săpa o groapă în grădină*".

Rămase nemișcat, ca și mort, paralizat mai mult de descurajare decât de strânsoarea legăturilor.

Colonelul, care îl privea cu un aer mai curând prietenesc, dădu încet din cap și zise:

— Nătărău!

Fără să vrea, Vincent deschise ochii.

— Nătărău! repetă bătrânul. Nu-ți spun asta ca să te mâhnesc, băiete, dar, dacă era convins de existența tezaurului, de ce ai mai început lupta? Nu te poți bate cu atâta bănet!

Scoase din buzunar o tabacheră de aur, împodobită cu perle veritabile și cu portretul împăratului Rusiei, și o deschise pentru a lua două sau trei fire de tutun, pe care le miroși de la distanță.

— Cu toate e ca și cu asta — urmă el. Nu am nevoie de nimic, sau, mai bine zis, nu mă mai pot bucura de nimic. Un strănut m-ar doborî. Știi tu câte fire de tutun sunt într-un pachet de cinci centime? Câți dumaticați într-o pâine? Câte picături de vin într-un pahar? Eu trăiesc numai cu un dumaticat de pâine și cu o picătură de vin, firul de tutun fiind un exces. Mă gândesc chiar să renunț la acest prost obicei. Fiule, afară de chirie și de echipaj, eu nu consum nici de douăzeci de centime pe zi. Și observă bine ceva: bogăția e batjocoritoare, ca toate doamnele de societate. Ea își pune la cale farsele pe ascuns, cu băieți voinici ca tine, dar le alunecă din brațele puternice, ca să se lase până la urmă posedată de cei care nu mai pot... Ha! Ha! Ha!

Avea un răs foarte liniștit.

— Frânghiile astea mă fac să sufăr îngrozitor — zise Vincent.

O adevărată spaimă îi smulse aceste cuvinte, primele, de altfel, pe care le pronunță.

— Răbdare, fiule, nu te-am legat ca să te fac să suferi, ci ca să pot sta în toată siguranța de vorbă cu tine. Cruzimea nu intră în firea mea; numai că, atunci când se pun probleme de prevedere sau de necesitate, nu ara slăbiciuni de prisos. Această linie de conduită mi-a reușit aproape o sută de ani; așa că n-am de gând să o părăsesc tocmai acum. Ce naiba, am și eu dreptul să pierd o oră sau două cu tine, care voiai să-mi furi mai mult aur decât pot aduce toate impozitele regatului Franței. De altfel, cine știe? Se zice că primul dine de vânătoare a fost un lup dresat să-și omoare frații. Iar eu sunt înconjurat numai de lupi. Ce-ai zice dacă, lăsându-te să trăiești, ți-aș da o sarcină de câine de vânătoare?

Vincent își lăsă ochii în jos și murmură:

— Aceste sfori îmi intră în carne.

— Răbdare! Ai adus pistoale și un pumnal, n-ai făcut-o din interes pentru mine, nu-i așa, bibicule? În locul acesta, eu mă recreez. Gândește-te, nopțile sunt atât de lungi când nu dormi niciodată, și somnul nu-l poți cumpăra cu tot bănetul din lume... Suspină adânc și reluă: S-ar putea face ceva din tine, dacă nu ai fi amenințat de o moarte rapidă. Ai calculat bine, chiar dacă n-ai manevrat bine, iar eu am simțit un fior în spate, pe cinstea mea, când am aflat că ai pus un punct roșu în planul tău, tocmai la locul cu pricina.

Și arătă cu degetul spre alcov.

Ochiul lui Vincent urmări fără voie acest gest și, cu toate durerile ce-l chinuiau, o lucire îi străfulgera privirea.

— Ei! Ei! făcu bătrânul, văzând lucirea din ochii prizonierului său. Degeaba te știi condamnat, patima n-a murit încă în tine. Mai dorești încă să-mi vezi tezaurul. E foarte normal! Înțeleg asta și îmi iau obligația să-ți satisfac dorința înainte de a te zvârli afară pe ușă în lumea cealaltă. Răbdare! Ai să te obișnuiești și cu aceste frânghii. Ia spune-mi: crezi că te-ai fi descurcat pe aici?

— Nu — răspunse Vincent, cu ochii la alcov.

— Am petrecut aici împreună seri minunate. Era frig — ți-aduci aminte? — în acele nopți, de iarnă. Soba era aici, în spatele meu. Cum mal duduia! Nu poți să mă acuzi că te-am luat pe nepregătite, te prevenisem. Daria ce bun avertismentele? Dragostea care te scoate din minți, dragostea pentru o femeie, nu e nimic pe lângă delirul aurului. Nu am pică pe tine, să știi. Și eu aș fi făcut la fel, numai că nu m-aș fi lăsat prins. Ce sperai oare? Întâmplarea te-a făcut să afli povestea bătrânului leu: blând ca un miel, desigur, dar în stare să-i mănânce și pe copiii săi, atunci când dau târcoale în jurul aurului său — în jurul sufletului său! Tu știi cât o iubesc eu pe Francesca, pe scumpa mea Fanchette, ultima mea mângâiere. Ei bine! Dacă Francesca ar ști ce se află în dosul acestor perdele...

Se întrerupse și arătă cu degetul întins spre portretul tânărului agățat de lambriuri.

— Acela era fratele Fanchettei — adăugă el — și eu îl iubeam; acum e mort.

— Omorâți-mă imediat — murmură Carpentier gemând. Simt cum mi se umflă carnea sub legături. Frânghiile astea sunt fiare înroșite care mă ard. E un supliciu pe care nu-l mai pot suporta!

Un spasm îi străbătu tot corpul.

— *Povero!* zise bătrânul. Cunosc acest chin! Când port pantofi care mă strâng, aș putea să și plâng! Ai avut vreodată bătăături?... Acel tânăr Reynier trebuie să fie acum un băiat frumos, nu? Aventura lui din câmpiile Sartènei i-ar putea aduce într-o zi anumite neplăceri. Mai sunt și alți fluturi afară de tine, băiatule, pe cale de a se pârli la lumânare. Îi cunosc pe toți. Îi cunosc așa cum te cunoșteam și pe tine: toți îmi sunt prieteni și prietene, acești scumpi Cavaleri ai Tezaurului, care nu vor căpăta nici un cinci din pușculița mea și care, unul după altul — sau toți odată — se vor poticni de marginea cursei mele! Ce-o să se întâmple cu Irène, mica ta domnișoară? Vezi, eu mă gândesc la toate!

Din pieptul lui Vincent se auzi un fel de horcăit.

— Ce să-ți fac! rosti colonelul. Trebuia să-ți vezi de treabă. Din zidar te-am făcut domn. Ai lucrat șase ani ca să îndeplinești frânghia care te va spânzura; e o prostie. Gândeam să mă distrez cu tine și să-ți amintesc de excursiile noastre nocturne. Ei, ți-aduci aminte: "Aveți ceva de declarat"? Era caraghios... Acum însă nu mă mai interesezi de

loc, omul lui Dumnezeu! Cred că mi-a venit somnul. Dar întâi am să-ți arăt ceea ce doreai să vezi, și apoi vom merge la culcare, eu în patul meu, tu...

Nu-și termină fraza, și nimic nu ar putea descrie cumplita bonomie a surâsului său.

Se ridică și făcu un pas spre pat.

Comparând slăbiciunea acestui corp îmbătrânit, uzat până la transparență, cu masa greoaie a patului cu stâlpi, cu greu și-ar fi putut închipui cineva că colonelul l-ar fi putut clinti din loc. Totuși, el nu făcu decât să atingă unul din stâlpii masivi ai patului, care se puse în mișcare și alunecă dintr-o dată până în mijlocul camerei, așa cum un vagon alunecă pe șine, descoperind astfel întreaga adâncime a alcovului.

Colonelul aruncă o privire piezișă spre Vincent, ca să vadă efectul produs de această primă lovitură de teatru.

Vincent era nemișcat, cu ochii închiși, cu gura contractată.

— Mi se pare că am întârziat prea mult — murmură bătrânul nemulțumit. Imbecilii ăștia nu știu să lege pe cineva fără să-l înăbușe. Te uiți, ciută mică? Atențiune!

Pe locul unde fusese adineauri piciorul patului, colonelul pipăi podeaua, din care se ridică în sus o bucată, Vincent nu putu vedea ce era în gaură. Trebuie să fi fost o încuietoare, căci colonelul vârî înăuntru o cheie, pe care o răsuci ușor. După care puse cu grijă la loc bucățica de lemn și se ridică. Apoi pipăi cu degetele lemnăria din fundul alcovului; zidul se deschise imediat, lăsând să se vadă interiorul ascunzătorii pe care am descris-o în amănunt în primele capitole ale acestei cărți.

Am zis "lăsând să se vadă", deoarece exista acolo o lampă cu trei becuri⁽²⁹⁾, din aur masiv, împodobită cu pietre prețioase, aprinsă și atârnată de boltă.

Această lampă era ca acelea care ard zi și noapte în fața altarului Sfintei Fecioare în bisericile din Italia. I se impusese însă această renegare de a întreține focul sacru în sanctuarul altei religii. Zi și noapte, fără încetare, ea lumina văgăuna în care își avea altarul demonul aurului.

Nu știu cum să explic ce s-a întâmplat. Razele acestei lămpi, atingând ochii lui Vincent, îl făcură să-și deschidă pleoapele. Din pieptul său strivit ieși un larg suspin. Întreg corpul, din cap până în picioare, i se contractă sub efectul unui spasm care îl făcu să alunece înainte. Gâtul i se întinsese, gura îi era căscată.

— Haide! Haide! zise colonelul, cu vădită plăcere. Iată că acest josnic metal lucrează. Te simți mai bine, dragul meu?

Vincent nu răspunse. Rămăsese zdrobit sub efectul unei fascinații soră cu extazul.

— Minunat! Minunat! făcu bătrânul. Iată că înviezi. Aurul e un puternic magnetizator! Și să știi, bibicule, că aici nu vezi decât fleacurile de la intrare. E frumos? E bine aranjat? Ei, ei, voinice, tu ești acela care a scobit această găoace, dar eu sunt cei care a aranjat încărcătura la bord. Recunosc eu însumi că e capodoperă! Nici un centimetru pierdut. Valori peste tot! Privește numai bolta. Ce ploaie de paiete!

Chiar într-acolo își îndreptase mai întâi ochii Vincent. Lampa, cu toată puterea ei, lumina puțin. Nu arunca decât acele licăriri mistice, abia îndestulătoare ca să poți întrevedea pioasele întunecimi ale capelelor. Dar fiecare rază era captată, reflectată, multiplicată și însuflețită de bolta decorată cu egrete, cu cercei, cu coliere și riviere, în care diamantele, rubinele, smaraldele și safirele, reduse ța rolul de simple reflectoare, se îngrămădeau ca niște cristale în jurul tijelor unui policandru.

Privirea se îmbăta, orbită, contemplând acest firmament minunat, în timp ce gândul, înnebunit de amețală, încerca să-i cântărească valoarea incalculabilă.

Acest șarpe bătrân spunea adevărul. Eterul suprimă durerea, dar există extazuri morale mai puternice decât beția cloroformului. Vincent se simțea împietrit. Spaima lui fizică se spulberase. Asculta, privea, legănat de o amețală nespusă.

Ochii bătrânului rățăceau de la această stare de amețală la tezaurul care îl făcea să renască. La început a fost o plăcere liniștită, apoi înfrigurarea îl cuprinse puțin câte puțin. Încercă să rânjească, dar nu putu. Emoția lui Vincent avea asupra lui un efect extraordinar.

— Am vândut multe din aceste pietrarii, multe, multe — reluă bătrânul, a cărui voce tremura a pocăință. S-au dus timpurile când capitalurile dormeau liniștite în paturile lor. Aveam brățări să le vântur cu lopata, și medalioane, și lanțuri, și potire, și sfinte daruri, și cadelnițe...

Am căpătat douăzeci de mii de scuizi papali pe potirul unui Borgia... și zece mii de ducați pe mitra cardinalului arhiepiscop de Grant, primatul Ungariei... Socotiți cu cinci la sută, înseamnă, numai pentru aceste două obiecte, treizeci de mii de franci venit... dar banii mei îmi aduc venituri cu mult mai mari. Fac rămășag că nu mai simți sforile!

Ce zici, numai pentru o mitră și un potir, treizeci de mii de franci venit! Și am avut sute și mii de acestea! Dincolo, în Italia, Fracurile noastre Negre sunt buni creștini, dar asta nu-i împiedică să prade bisericile. Vezi că-ți vorbesc sincer? La ce mi-ar servi, de aici înainte, să mă mai feresc de tine? De altfel, tu cunoșteai dinainte izvorul acestei bogății. Biet pisoii, câtă strădanie pe tine ca să ajungi să-ți rupi gâtul! Eu, care îți vorbesc, am cinat în camera tezaurului catedralei

din Siena și am stat o noapte întreagă în sălile Vaticanului, ca să aleg ceea ce doream.

Ai fi avut ceva și mai frumos de văzut, n-am ce zice, dacă aș fi păstrat toate comorile mele, așa cum se aflau îngrămădite în pivnița aceea... știi tu, pivnița din tabloul de la galeria Biffi... În ziua când tânărul, care acum este un bătrân, îl ucisese pe bătrânul care retrăiește acum într-un tânăr a cărui mână ține și ea un pumnal... Așa e legea, legea noastră. De două ori l-am ucis pe răzbunătorul care vroia să-mi ia viața. Era dreptul meu. Va urma și al treilea, pe care, dacă nu-l voi omorî, mă va omorî el.

Capul său gălbejit și plin de riduri i se propti în piept. Vorbea cu o voce înceată, dar fermă.

Vincent nu mai asculta. Tot sufletul îi era în ochii care pătrundeau până în fundul ascunzătorii, unde fiecare părticică de perete reprezenta o adevărată bogăție, în timp ce pilaștri formați din coloane subțiri de monezi de aur mari, fiecare în valoare de câte o sută patruzeci de lire, cu efigiile casei de Savoia, a regilor Piemontului, ai Sardiniei, ai Ciprului și ai Ierusalimului, se ridicau de la podea până în tavan. Căci aranjarea acestei ascunzători unice în lume vădea o considerabilă punere în scenă.

Tezaurului modern, care nu apărea la prima vedere și despre care nu am vorbit încă, fiindcă el nu se adresa ochilor, i se dăduse ca veșmânt și găteală splendorile naive ale tezaurului antic. Totul însemna o mare risipă, căci acest lux imobiliza un capital enorm; dar fiecare domnie își are fastul ei și această miraculoasă îngrămădire de bogății putea foarte bine să-și susțină faima.

Bătrânul nu mai vorbea. Stătea pe gânduri. Vincent sorbea din ochi aceste bogății, pe care nici visurile lui cele mai năstrușnice nu le-ar fi putut imagina.

— Aurul cere sânge — murmură bătrânul după un timp — pentru ca își amintește de originile sale; desfid să se găsească o grămadă de aur mai importantă, care să nu fie roșie la bază. Aurul de aici reprezintă un lac întreg de sânge. De ce? Pentru că e atât de mult, încât poți face un munte din el.

Se îndreptă în fotoliu și privi din nou spre Vincent, cufundat în agonia contemplării sale.

— Tu nu vezi nimic — zise el cu o subită îngâmfare. Cel care ar poseda tot ceea ce vezi aici ar fi doar un biet cerșetor față de stăpânul bogățiilor pe care nu le vezi. Acestea de aici nu sânt decât învelitoarea săracăcioasă care acoperă fructul prețios. Fac apel la imaginația ta, adică la sminteala ta și mă prind că această sminteală, chiar dacă ar trece dincolo de posibil sau de imposibil, ar rămâne încă la o poștă de adevăr. Poți muri liniștit după ce vei vedea ceea ce ai să vezi. Și uită-te la mine: tot ceea ce ai să vezi îmi aparține numai mie. Eu sunt

Stăpânul!

Parcă crescuse, și atât de poruncitor îi era glasul, că întrecuse fascinația aurului.

Vincent își întoarse ochii de la tezaur, ca să se tute la acest om bătrân, a cărui figură pustiiată răspândea un aer lugubru. Nimic nu mai șovăia în el; stătea drept și neclintit. Din privire îi scânteiau raze de orgoliu. Repetă:

— Eu sunt Stăpânul. Acest aur nu mă cunoaște decât pe mine. Închide în el mii de inteligențe, mii de vitejii, mii de conștiințe; toate sunt ale mele!

Totul e trecător în lumea asta, totul, afară de două lucruri, care vor trece într-o zi și ele, dar care pentru moment dăinuie încă, în ciuda dușmanilor și mai ales în ciuda credincioșilor pe care îi au: Dumnezeu și regii. Eu nu știu ce-i acela Dumnezeu, afară doar dacă nu e o grămadă de aur mai mare decât a mea. Totuși m-am ferit să-l defăimez vreodată pe Dumnezeu: dacă există, e periculos s-o fac, dacă nu există, e de prisos.

Regii sunt tot oameni, care fac ceea ce am făcut și eu, dar într-alt fel. Pumnalul lor se numește război, iar câteodată lege. Nu mi-ar plăcea meseria lor păcătoasă, pentru că strălucirea lor rănește privirea oamenilor de rând și pentru că, în jurul tronului lor, miriade de indivizi încearcă să le toace puterea ca pe lemnul din oare se fac chibrituri, pentru a apuca fiecare câte o fărâmă. Am văzut revoluții care fac să strălucească mândria omenească, așa cum lovitura pietrei smulge oțelului mănunchiuri de scânteii.

Cei care vor mai trăi vor asista la spectacole curioase. Atunci când lumea întreagă va fi doborâtă la pământ, așa cum dărmăm pentru a reclădi, fi-va palatul care va înlocui cocioaba, sau cocioaba va înlocui palatul? Cinci sute de părți dintr-un rege vor valora ele mai mult sau mai puțin decât un singur rege? Zece mii de surcele fi-vor ele mai bune decât cinci sute de bușteni? Un milion de chibrituri vor avea ele mai multă putere decât zece mii de surcele?

În ceea ce mă privește, eu prefer arborele întreg, pentru că nu sunt interesat. Sunt mai mult decât un rege.

O adevărată răzbunare asupra trecutului ar fi un stat unde toți să fie regi, afară de rege, care ar sta numai el la pușcărie și ar plăti singur impozitele.

Se întrerupse, cu un râs blajin de om cumsecade:

— Băiete, tu nu mă ascuți — zise el — cu toate că vorbesc mai bine ca într-o carte. Ești ocupat cu număratul fiselor de aur de pe vremea lui Carol Albert, care formează pilastrul din stânga. E o treabă curioasă, dar eu te aprob și te voi ajuta. Pe fiecare rând sunt trei mii de bucăți și există câte douăzeci și cinci de rânduri în fiecare pilastru, ceea ce face 75 000 de galbeni Carol Albert, cifră care, înmulțită cu

140 de lire, valoarea acestei mândre monede, face zece milioane și jumătate de lire sau de franci...

— E minciună sau demență! murmură Carpentier, închizând ochii.

— Există patru asemenea coloane. Ție, bibicule, îți place mai mult coloana Vendôme! Eu găsesc că cere prea mult loc. Haide, vino-ți în fire, că n-am terminat. De-abia începem. În materie de coloane, fiecare se descurcă cu ce are, regele cu arama, eu cu aurul. Acum vom trece la alt exercițiu.

Capitolul XXVI - Tezaur modern

Toate acestea erau oare adevărate? Nu exista cumva vreo închipuire fantasmagorică în aceste sute de milioane pe care colonelul Bozzo le numea "nimicurile de la intrare"?

Se spune că anumite otrăvuri, luate în doze prea mari, nu-și mai produc efectul. Dacă vrei să ucizi, nu trebuie să mărești cantitatea de șoricioaică dincolo de normai, altfel stomacul, văzându-se atacat masiv, aruncă afară otrava și se apără singur.

Tot așa și în domeniul imaginației. Exagerarea naște neverosimilul. Gândul se comportă în acest caz ca și stomacul — elimină.

Mărturisesc că și eu am avut o clipă de îndoială în fața inventarului înspăimântător pe care acest bătrân, ajuns la limita vârstei, îl prezenta, cu o voluptate nespusă, prizonierului său condamnat la moarte.

Sălbaticii din America de Nord procedează la fel: îi torturează pe cei prinși, înainte de a-i ucide. Călătorii care au fost de față afirmă că în paroxismul acestor suferințe prelungite cu barbarie, apare o stare de beție. Cei care sunt pe pragul morții cântă.

Vincent rămăsese tăcut, iar beția sa era mai adâncă și exaltarea mai violentă decât delirul captivilor în pustiu. O imensă emoție îi apăsa mintea, singura suferință fiindu-i de aici încolo îndoiala. Ar fi vrut să poată vedea mai de aproape, să atingă, să pipăie — să dărâme aceste fabuloase construcții să se tăvălească, să se scalde în sfărâmurile lor sonore.

De ani de zile îl urmărea acest vis, atât în stare de veghe, cât și în somn. Își imaginase feerii pe care le credea aievea, dar se și îndoia de realitatea lor, întocmai ca acei îndrăgostiți pe care o simplă bănuială i-ar putea ucide, dar care continuă totuși să trăiască, deși aii mereu bănuieli. Acum, visul său se realiza într-un grad atât de neașteptat, încât îndoiala dăinuia și chiar creștea, alături de certitudine. Era

imposibilul, confirmat de mărturia simțurilor, dar contestat de revolta judecății.

Pardoseala era udă sub el din pricina sângerării încheieturilor de la mâini și picioare. El însă nu-și dădea seama de nimic. Trăia în afară de el însuși și gândul aurului îl stăpânea ca un al doilea suflet.

Bătrânul părea încântat de această priveliște și gândea cu glas tare:

— Este magnetismul, vrăjitoria aurului... Știi tu că ai fost un bărbat frumos? continuă el, vorbind la timpul trecut, ca și cum ar fi discutat cu un mort. Ce vârstă ai? De mult te pândesc. Când am văzut că nu te interesau nici jocul de cărți, nici traiul bun, nici femeile, mi-am zis numaidecât: își amintește. Or, eu îți poruncisem să uiți: nu m-ai ascultat!

— Câte milioane valorează diamantele? bâigui Vincent.

Bătrânul râse și ridică din umeri.

— Vei vedea! rosti el cu o voce dominată de emoție. La ce bun să numeri picăturile de apă lăsate de ocean pe nisipul plajei? E o nimica toată. Vei vedea!

Se opri ca să tragă cu urechea și un nor îi adumbri fruntea.

— Sunt zgomote care în realitate nu există, dar pe care eu cred că le aud — mormăi el. Am cu ce să pun în mișcare tot universul, dar nimic nu mă poate apăra de teamă, pentru că nimic nu poate opri destinul. Adeseori aud pași care îmi răsună în cap. Iată două zile de când nu m-am mai ocupat de fiul cel mic al fiului meu, și este o greșeală; dar numai tu ești de vină, căci mi-ai acaparat toată atenția. Măine însă voi veghea de trei ori mai mult.

Traversă camera și încuie de două ori cu cheia ușa care dădea în salon. Nu exista decât această ieșire, întorcându-se la loc, continuă:

— Veghează alții pentru mine. E o prostie să-mi fie teamă. El e singur și sărac, iar aici nu suntem nici în pădurile din Corsica, nici în trecătorile Apeninilor. Am propria mea poliție, am propria mea armată. De altfel, aurul se apără singur. Dacă nu-ți puneam eu juvățul de gât, ție, care dădeai târcoale averilor mele, poate că l-ai fi strâns tu de gât pe contele Julian...

— Asta e sigur! strigă Vincent. E omul pe care îl urăsc!

— Cavalerii Tezaurului — urmă colonelul, reluându-și veselia lui calmă — cei mai buni prieteni ai mei, dar și dușmanii mei de moarte, l-au condamnat, așa cum te-au condamnat și pe tine, pentru că a refuzat, ca și tine, împărțeala. Și tu și el voiți totul; aveți dreptate, dar pentru asta veți muri. Păcat! Să ne întoarcem acum la treburile noastre; voi sparge aluna pentru tine, mititelule, și-ți voi arăta în cele din urmă adevăratul miez care se află sub această coajă de falsă strălucire. Dar nu mă mai adresez ochilor tăi, ci minții tale.

Traversase alcovul și intrase în ascunzătoare, unde lumina lămpii

îi cădea pe mantaua strâmtă ce fâlfâia în jurul slăbiciunii trupului său. În fundul ascunzătorii, chiar în fața intrării, se afla o enormă ladă de fier, a cărei formă austeră și culoare mohorâtă contrastau cu strălucirea din jur.

Privirile sunt furate mai întâi de lucrurile care lucesc: Vincent nici nu observase lada. Dar de îndată ce cuvintele și actele bătrânului îl făcură să creadă că lada conține minunea minunilor, imaginația lui supraîncălzită începu să lucreze, și privirea-i lacomă savura dinainte acest miracol necunoscut, care era, față de aur și de diamante, ceea ce acestea sunt față de caseta fără valoare care le închide.

Bătrânul proceda încet și alegea cu grijă dintr-un mănunchi de chei pe aceea pe care urma să o introducă în încuietoarea lăzii.

— De obicei — zise el cu glasul retoric al profesorilor — oamenii de vârsta mea neagă binefacerile progresului. Dar eu nu sunt atât de prost, îi întind mâna și profit de el. Pe vremea mea, un tezaur arăta așa cum îl vezi acum: un lucru splendid, dar inert, neproductiv. Eu nu dezaprob câtuși de puțin vechiul tezaur, care reprezintă supremul lux, dar și cel mai costisitor, ci spun numai că are și părți bune și părți rele. Secolul care a inventat mașina cu abur, telegraful electric și fotografia nu poate lăsa bogăția să lânzezească aidoma Frumoasei din pădurea adormită. O bună administrație, pentru a mulțumi și ochiul și inima, trebuie să păstreze aparențele, dar grosul averii trebuie să lucreze. O cere bunul simț. De patruzeci de ani încoace, fără chei false sau spargerii de încuietori, mi-am triplat gologanii, făcând plasamente cinstite.

Bătrânul avea un vocabular foarte colorat, oare dădea conversației sale o anumită savoare. De când cu domnia casierilor, care țin registre, cuvântul *gologani* se întrebuințează până și în birourile cele mai simandicoase.

În timp ce vorbea, bătrânul întoarse cheia în broască, și capacul lăzii se învârti numaidecât în balamale, lăsând să se vadă interiorul acestei lăzi.

Din pieptul lui Vincent ieși un lung suspin, care exprima întreaga lui dezamăgire. Din acel spațiu întunecos, unde erau orânduite teancuri de hârtii etichetate, nu țâșnea nici un reflex mângâietor sau arzător, nici o flacăra. Era ceva auster și rece, ca o cartotecă de notar.

Cu toate acestea, bătrânul stătea în fața capacului deschis într-o atitudine de adâncă contemplare. Respirația lui grăbită, aproape gâfâindă, ajungea la urechile lui Vincent, și în timp ce mâinile i se împreunaseră peste cutele mantalei, se puteau vedea tresăririle rapide care i se succedau pe față, agitându-i întreg corpul.

— Au fost aici lucruri foarte frumoase — zise el pe un ton care slăbea fără voie — lucruri care îți fac plăcere să le privești. Aici se găsea faimoasa bancnotă a lui Royal-Exchange marcată cu cifra de 50

000, fiecare unitate reprezentând o *liră sterlină*, ceea ce în monedă franțuzească făcea un milion două sute cincizeci de mii de franci. Mai existau și douăsprezece bancnote de câte 25 000 de lire sterline, treizeci și două de câte 20 000 lire, patruzeci și trei de câte 15 000, o sută trei de câte 5 000. Toate acestea nu ocupau mult loc. Eu le-am avut în buzunar învelite într-o batistă, dar ele valorau în jurul a patru milioane de lire sterline. Exact o sută de milioane de franci francezi! E o sumă frumușică, nu-i așa, bibicule?

Capul lui Vincent, care în timpul acestui calcul se întinsese înainte, îi recăzu deodată, ca și cum inteligența i-ar fi fost zdrobită de ceva.

— Nu zici nimic? făcu bătrânul. Toate aceste dulci bilete de bancă s-au dus, urmate de toate diamantele Sfântului Petru și de o grămadă de alte curiozități. Le-am zis: leneșelor ce sunteți, mergeți și vă înmulțiți... Și ele m-au ascultat, pisoiole, fiindcă banul nu așteaptă decât să rodească. Pune un scud de cinci franci să lucreze, și el va deveni repede un pistol, apoi un dublon și, în cele din urmă, un quadruplu. Stejarul regal de la Fontainebleau nu este decât o fostă ghindă. Se spune că are șapte secole. Dacă în timpul acesta o monedă de cinci centime ar fi lucrat, ar fi devenit mai mare decât toată China, și încă de aur!

Își puse mâna tremurândă pe un teanc de hârtii frumos împăturite, care se aflau în partea din față a lăzii.

— Iată — reluă el. Un tată iubitor este adeseori obligat să se separe de copiii lui. Și ai mei au plecat, apoi s-au întors cu noile lor familii. Sunt atât de mulți, că nici nu le mai știu numărul. Să nu-l disprețuim pe Cresus, care nu știa decât să stocheze aurul și să-l pună în grămezi era ceva foarte frumos, dar să nu-l mai imităm. În zilele noastre, chiar și Harpagon ar băga titluri în caseta lui.

Hârtia, fiule, înseamnă aur activ, inteligent, viu. Am topit lingourile, am bătut monedă, pe care am dat-o cu împrumut tuturor suveranilor și întreprinderilor mari din lume. Nici un fel de speculație nesănătoasă! Urâsc riscul. Am groază de jocurile de noroc. Pentru un bun tată de familie, nu trebuie să existe pierderi, ci numai profit. Stejarul crește singur, în mod fatal, și fiecare ghindă care se coace, pusă în pământ, dă un arbore care lasă să cadă altă ghindă, ce se seamănă la rândul ei. La început e tufiș apoi pădurice și, în cele din urmă, codru nesfârșit!

În această ladă, modestă ca dulapul în care avocatul își ține dosarele, există destule creanțe ajunse la scadență ca să pună întreaga Europă în stare de faliment, și America pe deasupra. Este ca un ocean misterios în care se varsă în fiecare an, sub formă de rentă, fluvii, adevărate fluvii... Și eu sunt un om puternic, băiatule, fiindcă nu mă las doborât de această beție!

Vocea îi gâfâia. Își șterse sudoarea ce-i curgea pe frunte.

Vincent, redevenit copil în urma groazniciei zguduiri ce-i zdruncinase mintea, întreabă:

— Atinge un miliard?

— Chiar mai mult, e totul! răspunse colonelul, a cărui privire avu o licărire de demență. Eu comanditez douăzeci de case regale, imperiale sau republicane: Franța, Anglia, Austria, Rusia, Statele Unite și nu mai știu care. Eu reprezint puterea banului, căruia nimic nu-i poate rezista. Mi se întâmplă să adorm seara cu gândul că — dacă aș vrea — aș putea să fac trei mici mormane de praf din cele trei case Rothschild, care trec drept cele mai puternice vizuini din lume. Pentru aceasta, n-aș avea decât să ridic degetul: creditul lor e aici, fără ca ei să-și dea seama — aici, pe această scândură, în acest colț care ar putea să ceară casierilor lor restituirea a zece, douăzeci, o sută de milioane, imposibilul chiar! Alteori îmi amăgesc insomnia punând la cale revoluții; banul face totul. Ieri îmi trecuse prin cap să-mi cumpăr un imperiu. N-ar costa prea mult, iar plasamentul ar putea aduce venituri acceptabile, dar...

Se opri, râzând sec și disprețuitor.

— Împărat! pronunță el din vârful buzelor. Haida-de! Suveranii sunt niște bieți oameni fără avere, care de-abia se ajung. I-am văzut de aproape pe toți acești stăpâni care poruncesc cu glas tare, dar se supun pe tăcute. Uită-te la mine, fiule: eu valorez cât zece împărați!

Acum nu mai râdea. Stătea drept, cu trupul lui bătrân, într-o încercare de atitudine maiestuoasă în care era un amestec de copilărie și grandoare. Căci era în același timp ridicol și demn de temut.

— Uită-te la mine — repetă el — eu sunt Aurul. Nu pot fi comparat nici cu regii și nici cu altcineva pe acest pământ. Am numai doi rivali: unul în cer, celălalt în iad, fiindcă numai Dumnezeu, dacă există, și numai diavolul, dacă, de asemenea, există, ar putea să spună ca mine: totul este al meu, deoarece țin în mână prețul a tot ce există pe lume!

Trânti capacul lăzii, care, închizându-se, făcu să se audă un zornăit metalic.

— Gata — zise el — s-a terminat, bibicule; ai văzut totul, ai trăit. Acum mi-e somn, trebuie să ne grăbim. Ce preferi: o lovitură de pumnal în inimă — cunosc locul și nu vei suferi — sau un grăunte de otravă pe vârful limbii? Din aceasta am mai mult decât îmi trebuie sub piatra inelului. Alege.

— Așadar — făcu Vincent în loc să răspundă — sunt două miliarde? Poate trei?

Bătrânul întoarse spre el o privire aproape înduioșată.

— Bine, omule, dar moartea nu te impresionează? murmură el. Văd că ești un băiat cumsecade, căruia îi plac grozav banii! Dar ce

folos, cunoști secretul care ucide... Păcat de tine, bietul meu Vincent, te voi regreta.

Ieși din ascunzătoare, a cărui ușă se închise în urma lui, la fel ca și capacul lăzii. Apoi împinse din nou patul cu stâlpi, care, sub apăsarea brațului său slăbit, se puse în mișcare și-și reluă liniștit locul în fundul alcovului.

Din pieptul lui Vincent ieși un suspin adânc. Durerea fizică părea că reînvie în el, o dată cu spaima morală. Vraja ce-l stăpânea dispăruse.

Privi cu o groază nespusă spre bătrân, care se apropia de el cu un pumnal în mână. Încercă să se miște, să se apere poate, dar sforile, strânse și mai mult din pricina năclăirii sângelui, îi intrau și mai adânc în carne, făcându-l să scoată un geamăt de durere. Voi să strige, dar strigătul de durere i se opri pe buze, deoarece colonelul se oprise, cu capul aplecat înainte, cu ochii măriți și cu gura strâmbată, într-o atitudine de uimire și de groază.

Un pas rar, dar sonor și sec, se auzea din camera alăturată.

— *E el* — murmură bătrânul, și scăpă arma din mână. *E el!*

Afară, cineva apăsă pe clanță. Dar ușa rezista, și o voce gravă se auzi, strigând:

— Tată, eu sunt, deschide, *s-a făcut ziuă!*

— Care eu? bolborosi colonelul, în culmea spaimei.

Glasul răspunse:

— Conte Julian Bozzo-Corona, nepotul tău. Ceasul a sunat. Am venit să-mi iau moștenirea, tată, și să-i răzbun pe cei morți.

Capitolul XXVII - Glasul răzbunătorului

Era încă noapte adâncă, în ciuda afirmației celui de dincolo de ușă, care spusese: *S-a făcut ziuă!* Nici o lumină nu mija pe la ferestre.

După ce glasul celui de afară încetă să mai vorbească, urmă o tăcere deplină, absolută, ca aceea din fundul mormântului.

Casa dormea, orașul de asemenea. Pentru locuitorii Parisului, ora tragediei nu mai este la miezul nopții. La miezul nopții, Parisul muncește sau se distrează. Somnul Parisului nu este deplin decât către ora trei dimineața. Toți cei care au nevoie de somnul Parisului știu asta. Atunci este ora capcanei întinse, a jafului, a crimei. Parisul doarme, orb și surd, fără să se mai poată apăra.

În tăcerea profundă care domni în camera tezaurului timp de un minut, Vincent Carpentier și colonelul nu mai auzeau decât zgomotul propriilor lor respirații.

Colonelul părea un om lovit de trăsnet. Uimitoarea vigoare a

minții, cu care lupta împotriva slăbiciunilor vârstei, se prăbușise dintr-o dată. Nu mai era decât o biată epavă omenească, șovăitoare și tremurândă, incapabilă de rezistență. Sângele rece, care era principala sa forță, îl părăsise. Ochii săi, măriți de groază, ținteau ușa. Brațele îi atârnavă în jurul trupului. Două lacrimi mute îi alunecau printre cutele obrazilor.

Se petrecuse un lucru ciudat: Vincent scăpase de la o moarte sigură și imediată. Diversiunea care se ivise îi salvase viața, nu mai putea fi nici un dubiu în privința asta; fără această diversiune, cuțitul care lucea acum pe podea ar fi fost înfipt în inima lui.

E adevărat că colonelul, la începutul conversației, arătase o intenție de îndurare sau, mai bine zis, de înțelegere. Ideea de a-și cumpăra un sclav îi trecuse la un moment dat prin cap, dar își schimbase repede ghidul. Vincent știa prea multe: era osândit. Cum nimic nu-l putea opri pe bătrân, nici mila, nici scrupulul, și cum Vincent nu putea opune nici o rezistență, capriciul îndurării cedând pasul în fața capriciului vărsării de sânge din creierul acestui copil de o sută de ani, condamnarea era fără apel. Vincent ar fi trebuit deci să-l binecuvânteze pe apărătorul providențial, care se pusese pe negândite între pumnal și pieptul său. Dar nu era de loc așa: era stăpânit de febra aurului, rece și sălbatic delir, care împinge calculul dincolo de orice logică omenească.

Nu-i fusese frică de moarte. În el nu mai dăinuia decât chinul fizic suprem și gândul la aur. Pumnalul i-ar fi adus moartea fără să-l sustragă dublei senzații de suferință și plăcere, care îi exalta întreaga ființă.

Amantul face întotdeauna parte din tagma soților. Aici era o chestiune de dragoste. Nu-l urăști pe soț în aceste drame ale vieții obișnuite de pe străzile noastre. Soțul e în dreptul lui. Te lași lovit de el; depozându-l, îi cruți. Dar rivalul! Toată ura pe care o poate aduna o inimă rănită cade asupra rivalului fericit. În contra lui, scrupulele nu-și au rostul. Nu există menajament, nu există limită! Orice armă e bună, orice viclenie de asemenea. Este războiul fără milă, fără istov. Trebuie ca unul din cei doi dușmani să moară.

Desigur că în adâncul neputinței sale dureroase, Vincent Carpentier nu mai era în stare să analizeze această stare sufletească, dar ea exista totuși în el. Vedea cu ochii minții, dincolo de ușa deschisă, chipul dușmanului, chipul învingătorului, acel chip palid și alb, care apărea mai palici și mai alb sub coama sa de păr negru. Vedea acea privire rece ca oțelul, acei obraji de femeie, imberbi și netezi, acel surâs liniștit, dar atât de crud.

Nu voia arme, nu cerea decât două mâini libere, ca să le poată strânge în jurul acestui gât de femeie și să-l sugrume într-un horcăit plin de voluptate.

Vincent Carpentier nu făcuse nici o mișcare de când fusese adus în camera tezaurului. În fapt, i-ar fi fost imposibil să înainteze sau să dea îndărăt măcar cu un deget. Rămăsese chiar pe locul unde îl aruncaseră hamalii săi, ca o sarcină inertă, lângă perdeaua ce se ridica în partea stângă a alcovului.

Între pat și planul în care atârnav perdele se afla un spațiu destul de larg. Vincent se găsea puțin îndărătul acestui plan, și dacă cordonul n-ar fi reținut perdelele strânse, el s-ar fi aflat ascuns în dosul faldurilor lor.

Vom lămuri și mai precis poziția lui, dacă vom spune că adineaori colonelul îl apucase de cap și-l împinsese nițel într-o parte, ca să nu-l rănească atunci când va mișca patul.

Aceste amănunte sunt necesare pentru înțelegerea scenei care va urma.

Colonelul privea ușa. Nu există cuvinte care să zugrăvească spaima nemaipomenită ce-l copleșea. Uitase desigur de prezența însoțitorului său...

Bolborosi cu o voce jalnică, suspinând ca un copil bătut:

— S-a sfârșit! Nimeni nu-mi va sări în ajutor. El se află între mine și cei ce m-ar putea apăra. Va trebui să mor... Nu mi-e teamă de moarte... Dar averea mea, averea, averea mea!...

Mâinile i se frânseseră cu pocnetul sec al unor oase aruncate.

Glasul se auzi din nou, fără grabă, fără nerăbdare:

— Tată — zise el — de ce nu-mi deschizi? Am încuiat toate ușile în urma mea și vor trece mai bine de două ceasuri până se vor deștepta servitorii tăi. Am timp să deschid și singur.

Se auzi zgomotul unui cârlig ce fusese introdus în broască.

O tresărire violentă scutură întregul trup al bătrânului. Se îndreptă pe jumătate și, băgând mâna în căptușeala mantalei sale, scoase unul din acele pistoale americane, aduse recent în Europa, pe care Colt, inventatorul lor, le botezase cu numele de revolvere. Ridică piedica. O ușoară roșeață îi reveni în obraji. Dar când voi să îndrepte arma spre ușă, tresăririle nervoase ale mâinii îl făcură să pălească și îl cufundară iarăși în groaza cea mai adâncă.

Cârligul scotocea broasca ce rezista, căci era din acelea numite "cu secret". În mișcările metodice și lente ale instrumentului era însă ceva ce vădea îndemânarea superioară a lucrătorului.

Cârligul nu se grăbea. Părea sigur de acțiunea lui.

Colonelul se întoarse. La spatele lui se afla un dulap vechi, ale cărui uși erau împodobite cu sculpturi. Îl deschise și făcu să iasă la iveală un adevărat arsenal. În față se afla o carabină italienească, cu țeava octogonală și cu patul împodobit cu încrustații de aur și sedef. Bătrânul o înhață ca pe o pradă.

— Eram puternic! Eram puternic! pronunță el de două ori.

Dar nu izbuti să ridice această armă, prea grea pentru el. Mâna îi căzu în jos, în timp ce zicea, gemând:

— În acea seară, tatăl meu avea pistoale, carabină, sabie, iar eu eram neînarmat. Și era pe atât de puternic, pe cât sunt eu de slab. Totuși l-am ucis cu propriul său pumnal, care îi atârna la cingătoare. Mi-a spus: "E în regulă. Și eu am făcut același lucru altădată. Într-o zi și fiul tău va face la fel". Și mi-a dat cheia tezaurului. Apoi a murit...

O trosnitură se auzi în interiorul broaștei de la ușă.

În acea clipă, glasul însoțitorului pe care colonelul îl uitase, glasul lui Vincent, rupse tăcerea. El spuse:

— Taie-mi sforile, le voi apăra eu.

Această voce îl zgudui pe bătrân ca o descărcare electrică. Dintr-o dată, picioarele îi deveniră sigure și păru că se înalță. Obrajii săi scofâlciți se umflară. Privirea i se plimba de la ușă la Vincent, ca și cum ar fi măsurat în minte scurtul răstimp ce-i mai rămânea la îndemână.

El cunoștea însemnătatea precisă a fiecărui zgomot făcut de broască. Știa că zăvorul fusese dat o dată îndărăt și că a doua oară va ieși din scoabă. Dar mai știa că, pentru această a doua operație, cârligul trebuia să caute și să găsească un alt punct de sprijin. Asta putea dura câteva secunde sau câteva minute.

Colonelul păru că se hotărâse. Picioarele sale recăpătară o surprinzătoare sprinteneală. Se repezi spre Vincent, luând în fugă cuțitul ce se afla pe podea. Dar nu pusese mâna pe acest cuțit ca să mai lovească. Îngenunche lângă Vincent, iar mâna sa, care încă mai tremura, încercă să taie sforile înnodate în jurul pumnilor prizonierului său.

Vincent suferea îngrozitor din cauza eforturilor pe care le făcea salvatorul lui, dar patima îl îndârjea și el însuși îi îndemna la lucru, zicând:

— Mai repede! Vei reuși. Dezleagă-mi numai mâinile și picioarele... Chiar numai cu o mână liberă, dacă izbutesc să mă țin pe picioare, banditul e în mâinile noastre.

Și colonelul se străduia, se străduia din răspuțeri, gata să-și piardă aproape răsuflarea.

Sforile erau tari și noi. Și erau foarte multe.

Prima care plesni, tăiată de cuțit, îi smulse lui Vincent o bucată de piele cu fâșii de carne strivită și-i produse o durere atât de vie, încât el închise ochii, gata să leșine. Totuși repetă:

— Mai repede! Mai repede!

Și cuțitul începu să taie o nouă sfoară.

Un al doilea zgomot se auzi în broasca ce fusese deschisă, rămânând numai piedica de siguranță, care, la astfel de obiecte, impune o clanță specială.

Ușa fu puternic împinsă dinafară. Piedica de siguranță rezista. Cârligul intră pentru a treia oară în funcțiune.

Plesni și a doua sfoară. Vincent, livid și plin de sudoare, putu să-și degajeze brațul drept, pe care îl învârti deasupra capului, zicând:

— Am putere cât zece oameni Acum celălalt braț! Ba nu, picioarele! Trebuie să mă găsească în picioare!

Colonelul, sfârșit, se opri ca să respire.

— Nu vă opriți! strigă Vincent, Gândiți-vă la tezaur!

Colonelul răspunse, trecându-și mâinile peste fruntea plină de sudoare:

— Da, la el mă gândesc!

Și în loc să continue lucrul, se ridică.

Spre a-și ajuta picioarele slăbite, se apucase cu mâna de perdea, care veni spre el și căzu ca o cortină de teatru în fața alcovului, fiindcă șnurul care o ținea strânsă scăpase din cârlig.

— Ce faceți! strigă Vincent.

Colonelul rămase o clipă nemișcat. Gândul său șovăia între două directă contrare.

— Și toate acestea numai din cauza ta — zise el în cele urmă, cu o stranie expresie de ranchiună. Te-ai răzbunat pe mine. Ocupându-mă de tine, l-am uitat pe celălalt, și celălalt a venit. Acum mă află între voi doi. Dacă îl ucizi, vei fi stăpânul meu... Se dădu cu un pas înapoi, ca să adauge: Și stăpânul tezaurului!

Prin mișcarea ce-o făcuse, el pătrunsesese în cameră, în timp ce Vincent rămăsese în alcov. Acum îi despărțea perdeaua.

În acea clipă, broasca cedă, lăsând să intre moștenitorul rasei paricide.

Cititorul îl cunoaște. Datorită asemănării fatale transmise din generație în generație, portretul său a fost schițat de zeci de ori în cursul acestei povestiri. Era chipul imberb și livid atârnat de peretele din camera misterioasă în care Reynier petrecuse prima noapte de după naufragiul său. Era de asemenea chipul asasinului din tabloul Biffi. Și mai era vagabondul nocturn din strada Vrăbiilor. Era, în sfârșit, acea figură palidă de femeie zărită de Vincent alături de Irène în grădinile Mănăstirii Sfintei Cruci: maica Maria cea Bună.

Colonelul Bozzo-Corona stătea acum drept, în fața morții de neînlăturat. Își încrucișase brațele pe piept, cu privirea pironită la contele Julian, care înainta încet spre el.

Vincent Carpentier avea un braț liber, dar încheietura mâinii, însângerată și umflată de atâta tortură, era ca și paralizată. Își dădea seama că nu putea rezista în caz de atac, De altfel, o curiozitate puternică, irezistibilă, poate chiar nesăbuită, ca și peripețiile dramei îngrozitoare care îl înconjura din toate părțile pusese stăpânire pe el. Nu se gândea nici măcar să ia pumnalul pe care colonelul îl aruncase

la picioarele lui. Tot sufletul îi era concentrat în privirea care devora trăsăturile odioase, dar liniștite, ale noului venit. Își reținu răsufierea ca să poată auzi primele cuvinte ale dialogului macabru pe care paricidul de altădată și paricidul de astăzi aveau, să-l înceapă, unul înainte de a lovi, celălalt înainte de a cădea.

Capitolul XXVIII - Paricidul

Contele Julian se opri la doi pași de bunicul său. Lampa lăsa să cadă o lumină vie pe chipul lui spân, ce părea sculptat în fildeș.

Luminate astfel din plin, trăsăturile lui Julian nu mai arătau a fi acelea ale unui tânăr. Frumusețea lui, căci era frumos în genul actorilor care "fac impresie" la teatru, inspira un simțământ de șovăială. Această frumusețe avea o ușoară asemănare cu figura descompusă a colonelului.

Pe față i se vedea în stare incipientă și de-abia perceptibilă aceeași rețea de riduri, unele mai subțiri, altele mai adânci, ceea ce scotea în evidență analogia celor două măști, ale căror trăsături erau în linii generale asemănătoare.

Contele Julian putea fi pus în rândul celor despre care se spune că nu-și arată vârsta. Privindu-l de aproape, puteai să crezi că trecuse — și încă de mult — de patruzeci de ani.

Bătrânul fu cel care vorbi primul, spunând:

— Te salut, nepoate.

Julian răspunse, înclinându-se cu respect:

— Și eu te salut, bunicule.

Urmă o tăcere, în timpul căreia Vincent Carpentier, apăsându-și pieptul cu mâna, încerca să-și stăpânească bătaile inimii.

— Bunicule — reluă Julian — cu greu am putut supraviețui până acum.

— Ești în viață — răspunse colonelul — fiindcă mâna mea, care putea să lovească, a șovăit de prea multe ori.

— A mea se află la primul prilej când poate să lovească — rosti clar contele. Și ea nu va șovăi. Bunicule, dumneata l-ai ucis pe tatăl dumitale, care ți-a spus, căzând: "Fiul tău mă va răzbuna".

— E adevărat. Dar a mințit când a spus asta.

— Omorându-ți tatăl, ai procedat corect — continuă contele Julian. Așa e legea noastră; era dreptul tău. Tatăl tău, în clipa morții, mințise într-adevăr, sau mai bine zis se înșelase, căci fiul tău, care era tatăl meu, în loc să te ucidă, a fost ucis de tine.

— Asta e adevărat; și era dreptul meu: așa e legea noastră.

— Ai făcut bine. Fratele meu, marchizul Coriolan, avea exact șase

ani mai mult decât mine, și iată exact șase ani de când a murit sub loviturile tale.

— E adevărat.

— Când ți-ai lovit tatăl, el ți-a înmănat cheia tezaurului.

— Era datoria lui. Și și-a făcut-o.

— Bunicule, datoria ta va fi să-mi predai această cheie.

— După ce mă vei fi lovit, nepoate.

Aici buzele bătrânului schițară un straniu surâs. Apoi adăugă:

— Numai că eu știam unde se afla ușa pe care cheia trebuia să o deschidă.

În dosul perdelei sale, Vincent respiră adânc. Aștepta cu o neliniște de nedescris răspunsul contelui Julian.

Nu mai judeca nimic, abia dacă se poate spune că mai gândea, atât de mare îi era tulburarea creierului. În el se strecura însă o speranță instinctivă. Din locul în care se afla, nu putea fi zărit de la mijlocul camerei. Asta putea să-i fie scăparea, dacă contele Julian rămânea singur. Și scăparea însemna poate victoria. Căci el cunoștea secretul. Inima îi bătea să se spargă în piept.

Contele Julian reluă:

— Bunicule, știu că tezaurul se află în această casă, poate chiar în această cameră. Tezaurul este sufletul dumitale. Acolo unde te afli tu, acolo trebuie să fie și tezaurul. Dar, peste un minut, eu voi fi stăpânul acestei case. Voi căuta. De va fi nevoie, voi prefăce zidurile în țărână.

Vincent întinse mâna ca să apuce cuțitul. Era beat de ură.

Bătrânul răspunse:

— Mai există cineva care cunoaște secretul.

Vincent abia avu timpul să-și dea seama de simțământul de groază care-i străpunse inima, când Julian replică iute, disprețuitor:

— Acel cineva e mort. I-am văzut pe servitorii dumitale cum îi duceau cadavrul.

În aceeași clipă vârî mâna sub haină. Când o scoase, strângea un pumnal cu străluciri scânteietoare.

Colonelul rămase drept pe picioarele care acum nu-i mai tremurau, dar cutele care îi brăzdau fruntea lividă se adânciră și mai mult.

— Acest pumnal a fost al meu — zise el — îl recunosc, îl lăsasem înfipt în rana din pieptul tatălui tău.

— Eu l-am scos de acolo — rosti rece Julian. Bunicule, nu am nimic împotriva dumitale. Pe tatăl meu nu l-am cunoscut prea bine; fratele mi-era dușman. Descoperă-ți pieptul, ca să nu te fac să suferi.

Un fior prelung îl străbătu pe bătrân din tălpi și până în creștet, unde puținele fire de păr pe care le mai avea se mișcau ca bătute de vânt.

— Descoperă-ți pieptul — repetă Julian. Am venit să-mi capăt

moștenirea care îmi aparține. Aplic legea noastră. Îmi iau dreptul meu.

— Îți propun să împărțim — bolborosi colonelul, ale cărui brațe rămăseseră încrucișate într-un spasm.

— Nu vreau să împart.

— Îți dau totul, dar lasă-mă să trăiesc.

Cu mâna stângă, Julian apucă brațul colonelului, care nu se împotrivi și ale cărui, mâini căzură în jos. În timp ce închidea ochii, murmură:

— Fiul tău mă va răzbuna.

Pumnalul atinse carnea și pătrunse în ea cu zgomotul sec al unei sule care străpunge o foaie de pergament.

Pe figura colonelului nu se zări nici o schimbare. Timp de o secundă, el rămase în picioare. Apoi se prăbuși grămadă, ca o biată masă de carne zguduită de slabe tresăriri. Mina, care i se descinsese pe jumătate, lăsa să se vadă o cheie. Rosti cu un glas abia inteligibil:

— Bine ai făcut. Și eu am făcut ca tine. Tatăl meu făcuse la fel; așa e legea noastră. Dar te urăsc!

Julian îi desfăcu degetele, ca să-i ia cheia. Colonelul voi să mai spună ceva. Nu mai putu. Intrase în agonie.

La un semn al lui, Julian se aplecă, sperând să audă o destăinuire. Așteptarea nu-i fu înșelată. Urechea sa, lipită de buzele muribundului, percepu aceste cuvinte, scăpate o dată cu ultimul horcăit: "Vincent Carpentier nu e mort!"

Vincent nu auzi aceste cuvinte, dar probabil că le ghici, căci degetele sale strânseseră cu și mai multă putere plăselele pumnalului pe care îl avea în mână. Văzuse totul printr-o mică crăpătură a perdelei. În ciuda legăturilor care-l strângeau, se gândea să-și vândă cât mai scump viața.

Grozăvia acestei priveliști, atât de neobișnuită prin cruzimea ei, trebuie s-o recunoaștem, îl ocolise în oarecare măsură, întrucât el era stăpânit de ideea sa fixă, concentrată, ajunsă până la acel grad de intensitate spasmodică ce dă naștere nesimțirii. În adâncul amorțelii în care era cufundată mintea sa, i se părea că aceste lucruri groaznice trebuiau să se întâmple neapărat, irevocabil. Era fatalitatea aurului.

Aurul era acolo, chiar lângă el, și îndreptătea crima, tot așa cum ar fi putut să o facă o beție împinsă până la delir sau o nebunie furioasă.

După ce bătrânul își dădu ultima suflare, în cameră, se lăsă o tăcere adâncă.

Contele Julian se ridicase în picioare. Rămase un timp nemișcat, uitându-se cu o privire rece la cadavrul bunicului său.

La geamuri, primele licăriri ale zorilor își arătau nuanțele cenușii.

Privirile contelui Julian trecură de la mort la lambriurile din față

și întâlniră portretul agățat de perete. Știm că acesta era portretul colonelului de pe vremea când era tânăr. Lumina lămpii cădea direct pe fața albă și spână, care părea că iese din fondul întunecat al pânzei.

Deasupra unei comode se afla o oglindă. Julian putu să-și vadă în ea propria imagine, luminată ca și portretul, cu același contrast pronunțat între alb și negru. Schiță un zâmbet, zicând:

— Era el, dar acum sunt eu. Noi suntem ca pasărea Phoenix, nemuritori, deși murim. Noi nu moștenim, ci ne succedăm, iar existența noastră neîntreruptă trece peste timp ca un lanț de oțel.

Se întoarse încet ca să privească celălalt portret, capul de bătrân care atârna pe celălalt perete. Continuă:

— Tot el era și aici, dar în curând voi fi eu. Înainte de a fi el, era tatăl lui. După mine va fi fiul meu — dacă na voi ști să mă apăr de pumnalul lui!

De câteva clipe, Vincent își recăpătase în bună măsură sângele rece ca să se poată gândi cum să scape de restul legăturilor fără zgomot. Avea o mână liberă, și această mână ținea un cuțit cu tăișul bun. Dar în momentul când începu, cu nesfârșite precauții, să taie sfoara care îi reținea încă brațul stâng, contele Julian făcu un gest și-și aținti urechea.

Vincent se opri îndată, iar Julian, crezând că se înșelase, recăzu în reveria sa.

— Cei din neamul nostru ar trebui să-și sugrume copiii încă din leagăn. Am lăsat-o odinioară pe Zorah, țișăncușa, să fugă cu mica creatură care i se ținea atârnată de sâni. Dar eram atât de tânăr! M-am lăsat cotropit de milă. Creatura trebuie să fie mare acum. Ea se află azi la spatele meu, tot așa cum mă aflu și eu la spatele celui care zace acum aici, pe podea.

Toate acestea erau spuse pe tonul rece și chibzuit al unui negustor care își cântărește seara, înainte de culcare, câștigurile unei afaceri.

În timp ce reflecta astfel, Julian își răsuci o țigară pe care o aprinse la flacăra lămpii.

Vincent, al cărui cuțit atacase din nou sforile, se opri pentru a doua oară, auzindu-și pronunțat numele.

Contele Julian spunea:

— Și acest Vincent Carpentier care nu e mort! Și domnii din La Merci, Fracurile Negre, care acum se numesc Cavalerii Tezaurului, uniți în veșnicul lor complot, mă vor înconjura, pe mine, stăpânul stăpânilor, ca niște pretorienii revoltați! Nu prea se arată totul trandafiri în această primă zi a domniei mele. Cei dinaintea mea aveau un talisman: tezaurul, al cărui secret îl dețineau numai ei și care îi proteja ca o armură magică și de nepătruns. Eu nu posed secretul, nu am tezaurul. Această cheie inutilă pe care Tatăl Tuturor mi-a pus-o în mână este o batjocură...

"Dacă aş avea eu această cheie — gândi Vincent, al cărui piept se umflase de o uimitoare dorinţă — aş fi eu Stăpânul! Aş reda Binelui aceste avuţii incalculabile adunate de puterea Răului. Aş deveni egalul lui Dumnezeu, căci cu o mână aş nimici armata necurată a crimei, iar cu cealaltă aş răspândi asupra tuturor nefericiţilor din această lume bogăţiile mele, ca un nesfârşit val de binefaceri."

Şi lama cuţitului său muşcă sfoara.

Este la fel ca şi în dragoste, a cărei elocinţă nu crede niciodată că minte. Aceşti logodnici ai aurului sunt sinceri; ei sunt generoşi; visurile lor promit marea cu sarea. Ei văd defilând prin faţa ochilor lor orbiţi mulţimea celor năpăstuiţi, pe care vor să-i facă fericiţi. În fond, îi costă atât de puţin!

Dar, tot ca şi în dragoste, posesiunea ucide şi iscă păcatul. Aceleaşi inimi, atât de largi ieri, se închistează a doua zi.

În răstimpul cât contele Julian îşi fumase ţigara, Vincent tăiasse pe jumătate sfoara care îi ţinea braţul stâng legat de trup. Dar trebui să-şi întrerupă iarăşi lucrul, fiindcă paricidul se apropia de alcov.

Julian veni până în dreptul perdelelor şi privi patul.

Vincent strânse la piept pumnalul, pe care degetele sale se crispară violent. El nu se putea mişca, pe când paricidul putea să facă încă un pas.

Numai unul singur. Ar fi fost destul, ca să-l aducă la distanţa la care putea ajunge cuţitul.

Julian avea cheia. Dar era fără apărare. Vincent parcă şi vedea pumnalul împlântat în pieptul lui, în întregime, până în plasele. Se şi vedea lovind. Simţea chiar beţia acestei lovituri înverşunate, oribile; zărea, lărga chiar rana enormă din care sângele ţâşnea ca un şuvoi de rubine... Tocmai el, Vincent, acest om cinstit, care în toată viaţa lui nu făptuise nimic rău! Ar fi prea puţin să spunem că gândul de a ucide nu-l oprea în loc.

Omul îmbătat de izul aurului nu procedează astfel în visurile sale.

La drept vorbind, trebuie să spunem că gândul de a ucide înflăcăra mintea lui Vincent şi făcea să-i tresară de plăcere toate fibrele fiinţei. Dar pasul care mai rămânea de făcut era larg cât o prăpastie. Şi lui Vincent îi era absolut cu neputinţă să-l facă. Iar contele Julian nu-l făcu.

Contele Julian se gândea, calcula, întocmea bilanţul situaţiei lui prezente cu un admirabil sânge rece. Primele lui cuvinte fură acestea, şi ele nu erau, desigur, de natură să liniştească înfrigurarea arhitectului:

— Vincent Carpentier! zise el, rezumând fără îndoială gândurile răscolite în sinea lui în timpul cât tăcuse. Dacă e în viaţă, cu atât mai bine! Înainte de a-l ucide, îi voi smulge secretul!

Capitolul XXIX - Schimbarea la față

Acești doi oameni care se condamnau reciproc la moarte erau atât de aproape unul de altul, încât, dacă Vincent ar fi fost stăpân pe mișcările lui, ar fi putut să-l atingă pe contele Julian întinzând doar mâna.

Dar Vincent nu putea, iar Julian nu știa.

Acesta din urmă continua să vorbească, depănând firul calculelor sale.

— Tezaurul e aici, fără îndoială, sânt sigur, fie sub lespezile dușumelei, fie în grosimea acestor ziduri.

Privea mașinal fundul alcovului, în timp ce lui Vincent îi sărea inima din piept, atât era de înfricoșat. I se părea că orice ochi îndreptat spre fundul alcovului putea să perceapă, prin draperie și zid, scânteierea misterioasă a aurului.

Întreaga cantitate de fier, ascunsă în măruntaiele polului, după vechea credință, și care dirijează acele busolei, nu valora, în milioane, cât grămada de aur comprimat pe care îl adăpostea ascunzătoarea. Către acest pol al aurului se repezea sufletul lui Vincent cu atâta furie, încât el însuși se mira de băjbăielile rivalului său.

Contele Julian reluă:

— Nu mi-ar fi greu să sondez aceste ziduri adânci și să mișc acest mobilier masiv; dar îmi trebuie timp. Lumina zilei crește. Casa se va deștepta. Dacă aș avea tezaurul, m-aș putea prezenta așa cum sunt. Și ar înțelege toți că sunt gata să sfărâm orice rezistență. Dar până nu voi avea talismanul în mână, am nevoie de o platoșă — și de o mască.

Se întoarse către trupul colonelului, care zăcea în mijlocul camerei.

— Iată platoșa mea — termină el — o voi îmbrăca.

Se apropie, luă trupul colonelului în brațe, îl ridică și-l așeză pe un scaun, în fața unui dulap cu oglindă care se afla la celălalt capăt al camerei.

Din acest moment, Vincent ar fi putut să-și reia lucrul, fiindcă acum Julian se afla departe de el, dar rămase nemișcat, stăpânit de o curiozitate irezistibilă.

Drama ajunsese atât de stranie și înfricoșătoare, încât Vincent, ținut mai mult de uimire decât de legăturile sale, rămase inert, concentrându-și toată voința în facultatea de a vedea și a asculta.

Contele Julian luă un jilț pe care îl puse alături de cel al colonelului. Se așeză în el. În felul acesta, cel mort și cel viu stăteau parcă alături, căci bătrânul, care înțepenisise, nu se mai clătina.

Amândoi se aflau cu spatele la Vincent, care era numai ochi și

urechi și care, din poziția sa, nu putea zări în oglindă decât chipul colonelului, livid, îngălbenit, dar cu trăsături neschimbate. Acest chip era puternic luminat de lampa pusă pe o mescioară, pe care contele Julian o împinsese între cele două jilțuri și oglindă.

Lui Vincent i se părea că colonelul, care rămăsese cu ochii larg deschiși, privea direct în oglindă și că aceasta îi reflecta privirea fix și în linie dreaptă asupra lui, a lui Vincent.

O sudoare rece îi inundă tâmplile. Nu deslușea încă scopul acestui aranjament profanator.

Dar nedumerirea lui nu fu prea lungă. Contele Julian scosese din buzunar un obiect care părea a fi o trusă. O deschise și începu numaidecât o treabă asupra căreia nu te puteai înșela.

Oricine ajunge la vârsta lui Vincent Carpentier a avut prilejul să vadă cabina unui actor sau masa de toaletă a unei femei, a unei femei care se fardează.

Este o adevărată artă. Ea presupune paletă și pensule, precum și culori, creioane și estompe. Este o artă complicată, subtilă, o artă cu ucenici foarte neîndemânatici, dar și cu maeștri aproape geniali.

Urmărind gesturile hotărâte și rapide ale contelui Julian, îți puteai da seama că el cunoștea bine meseria. Din când în când, nemulțumit de urmărirea modelului numai în oglindă, se apleca să privească anumite amănunte mai de aproape, era să spun pe viu, deși era pe mort.

În acele clipe, Vincent putea să-i zărească profilul în oglindă. Acest profil semăna destul de bine cu schița unui tablou. Vincent își zicea, căci începea să înțeleagă:

— Mă va lăsa singur, ca să se urce în celelalte apartamente și să înceapă primul act al comediei. Voi fi deci liber, afară doar dacă nu mă va surprinde căutând un colț unde să ascundă cadavrul.

Încolțit de această teamă, mâinii cuțitul mai activ și reuși să-și elibereze brațul stâng cu prețul unor suferințe cumplite, căci sfoara îi pătrunsese adânc în carne. Apoi cuțitul scrâșni ușor în timp ce tăia legăturile de la picioare.

Contele Julian era în acest timp prea ocupat ca să poată prinde zgomotele aproape imperceptibile ce veneau dinspre alcov. Terminase cu aranjatul figurii, dar cum nu se mai apleca să studieze de aproape modelul, Vincent nu era încă în măsură să judece rezultatul definitiv al muncii sale.

Julian scoase din trusă o pereche de foarfeci lungi, care scârțâiau în timp ce tăiau șuvițele groase ale părului său negru. Foarte curând, podeaua în jurul său fu acoperită de bucle negre.

— Mă voi descurca punând o perucă — gândi el cu jumătate de glas — dacă va fi nevoie să joc rolul maicii Maria cea Bună. Ceea ce s-ar putea, deoarece nu îl am încă în mână pe Vincent Carpentier.

Vincent nu auzi decât numele său și ciuli urechea. Contele Julian adăugă:

— Această mică Irène va fi grozav de frumoasă! Oare o iubesc?

Pentru a treia oară, Vincent se opri din lucru ca să asculte mai bine, dar contele Julian nu mai zise nimic. Se ridicase în picioare, tuns acum ca puritanii, și-și trecu palma peste craniu, care făcu un zgomot ca de perie.

— Și acum să mergem până la capăt — își zise el cu o veselie vădit forțată. Nu existau aici multe femei care să aibă păr ca al meu. Va trebui să treacă cel puțin doi ani ca să crească la loc.

Freca acum un pământ de bărbierit într-o cupă destinată desigur unui alt scop. Capul i se acoperi de o spumă ca zăpada și briciul scârțâi răzuind pielea capului său păros. Peste o clipă, era chel ca Socrate.

— Se spune că țărăncile din Bretania — murmură el — își vând cosițele la piață pentru cinci franci. Pe ale mele cred că aş lua mai mult, afară doar dacă... Se întrerupse și mormăi, ștergându-și briciul: Vincent Carpentier nu e mort! Ce-or fi făcut cu el? M-am gândit o clipă că ar putea fi aici, dar e absurd. Dacă ar fi fost aici, Tatăl Tuturor l-ar fi asmuțit asupra mea și aş fi primit un glonte în cap în momentul când intram pe ușă.

Băgă din nou mâna în buzunarul redingotei și scoase un pachet învelit.

— Individul ăsta e de prisos — reluă el. Ce nevoie aş avea să-l mai întreb! Voi cerceta singur și voi găsi. Am toată vremea. El trebuie să dispară și secretul să fie înmormântat o dată cu el. Iată lucrul principal!

Pachetul conținea pur și simplu o perucă, deoarece contele Julian își luase dinainte toate măsurile. Se așează în fața oglinzii, foarte departe de gândul că monologul sau putea să aibă un auditor, și începu să-și aranjeze părul fals pe goliciunea nefirească a craniului său. Și în curând apăru, exact, capul colonelului văzut din spate.

Vincent, care avea acum un picior liber, se frământa și se întreba dacă era momentul prielnic să înceapă o luptă hotărâtoare.

Lumina zilei creștea din ce în ce și, cu toate că afară, în orașul adormit, domnea încă tăcerea, lumina lămpii începea să dea îndărăt în fața aceleia care năvălea de afară.

Vincent își zise:

"El e tânăr, e voinic; trupul meu însă e zdrobit, membrele îmi sunt rănite, nu mai sunt eu însumi. Mă voi apăra dacă trebuie, dar nu voi ataca. Poți să-ți pui viața în joc, dar nu și acest tezaur! E un duel pe viață și pe moarte. Am dreptul să-mi aleg momentul și locul... Dacă l-aș omorî aici, aş lua asupra-mi și răspunderea pentru prima crimă. Mi-aș vedea puse în spinare două cadavre, iară să am, ea el, posibilitatea

acestei deghizări care îl face stăpânul casei și șeful unei temute asociații — bineînțeles dacă această deghizare va putea rămâne în picioare. Vom vedea!"

Nu apucă să termine aceste ghidări, că uimirea fu cât pe aci să-i smulgă un strigăt.

Contele Julian se întorsese cu fața și îi arăta nu chipul său propriu, ci pe acela al colonelului Bozzo.

Iluzia ar fi fost deplină dacă n-ar fi fost vecinătatea mortului, ale cărui trăsături se vedeau în oglindă. Dar cu toată această apropiere, copia semăna atât de bine cu originalul, încât Vincent rămase năucit.

Contele Julian se întorsese cu spatele, fiindcă nu terminase decât prima parte a lucrului său. Ca să termine totul, el luă mortul și-l întinse cât era de lung pe podea. În această poziție, îi scoase mai întâi mantaua vătuită, apoi vesta și în cele din urmă pantalonii.

Mortul rămăsese în cămașă și indispensabili, biată epavă omenească ce-și etala slăbiciunea de necrezut și părea a nu mai fi decât piele și oase.

Vincent se simțea ca sugrumat. Contele Julian, la rândul lui, fluiera încet o arie dintr-o operă italiană.

— Mai este și acel Reynier — murmură el, în timp ce-și scotea haina. Figura lui m-a izbit de prima dată când l-am văzut. Și prima impresie este totdeauna cea mai bună. Mititica îmi va face un dublu serviciu: întâi îmi va deschide ușile casei tatălui ei, și apoi îmi va spune povestea acestui Reynier... Acolo, la mânăstire, nu voi mai avea nevoie de păr, ca să joc rolul surorii mele. Scufia mi se va potrivi cu atât mai bine pe cap.

Vorbea foarte încet, Vincent prindea ici și colo câte un cuvânt, dar sensul general al frazelor îi rămânea de neînțeles.

Contele își scoase la repezeală vesta, pantalonii și cizmele, pe care le înlocui cu pantofii de casă și cu hainele bătrânului. Avea aceeași statură ca și mortul, iar forța lui fizică se ascundea sub aparența unei constituții destul de plăpânde.

După ce își isprăvi toaleta, se așeză în fața oglinzii, în aceeași atitudine vioaie și blegită totodată pe care colonelul o lua în momentele lui de veselie.

Vincent îi urmărea acum toate gesturile cu o adevărată admirație, spunându-și: "Înșelăciunea va reuși. Poate că și eu m-aș fi păcălit. A intrat cu totul în pielea bătrânului. E o capodoperă!"

Era și părerea contelui Julian, care își trimise prin oglindă o beze de admirație. Acest gest copilăresc, dar și bătrânesc, imita așa de bine obiceiurile mortului, încât pe buzele lui Vincent flutură un surâs, în timp ce un fior îi trecea prin vine.

Nimic n-ar putea descrie lugubra veselie a acestui carnaval paricid. Asasinul își copia victima cu o artă deplină. Totul se potrivea:

mersul clătinat, tremurul picioarelor, bonomia lui cam felină și expresia ușor zeflemistă. Totul, până și vocea, căci atunci când contele Julian vorbi, Vincent se uită la cadavru ca să vadă dacă nu cumva își mișcă buzele.

Contele Julian zise:

— Bună ziua, scumpilor, omul nostru mai trăiește încă, eh! l'Amitié! Doctore, n-am decât o sută șapte ani, va trebui să-mi vindec acest guturai care mă face să par mai bătrân decât sunt. Îmi dăunează față de cucoane. Ah! Bietele mele comori, când nu voi mai fi, mă veți regreta... Apoi se întrerupse și adăugă cu vocea lui adevărată: Numai Fanchette îmi dă de gândit. Ea îl iubea cu adevărat. Și e greu să-i înșeli pe cei ce iubesc.

Capitolul XXX - La culcare!

Răsăritul soarelui colora în trandafiriu coșurile caselor dimprejurul palatului Bozzo, când contele Julian, acest actor perfect, jucându-și rolul chiar și în culise, pentru a se obișnui, se așează în fața oglinzii ca să-și desăvârșească deghizarea. Nu se gândea să înceapă să caute imediat tezaurul. Planul său era cu totul altul și noi îl cunoaștem;

Avea tot timpul. Era la el acasă, și era colonelul Bozzo-Corona. Colonelul avea toate drepturile posibile să repare, să răscolească și chiar să-și dărâme palatul. Oricât de bine ar fi fost ascuns, tezaurul nu-i putea scăpa colonelului, deoarece era stăpân deplin, în casă la el și avea destui timp.

Paricidul nu acționa după inspirația momentului. El punea în practică, de la începutul începutului, o serie de stratageme gândite și combinate dinainte.

De multe ori până acum, în micul apartament pe care-l închiriasse în strada Picpus, tocmai la celălalt capăt al orașului, și care avea legătură cu Mănăstirea Sfintei Cruci, de multe ori, spunem, când se întorcea acasă după ce dădea târcoale palatului Bozzo, se așezase în fața oglinzii sale pentru a repeta mereu scena pe care am văzut că o jucase. Își cunoștea la perfecție rolul.

În camera sa de culcare din strada Picpus se aflau o mulțime de obiecte pioase, căci această călugăriță romană, în aparență austeră, maica Maria cea Bună, nu se putea înconjura de gravuri cu subiecte mondene, dar exista acolo un anumit dulap, totdeauna încuiat, plin de haine pentru sexul masculin, și în oare prietenul nostru Reynier ar fi fost grozav de mirat găsind o copie redusă a faimosului tablou de la galeria Biffi.

Maica Maria cea Bună petrecea ore întregi contemplând acest tablou în care se vedeau trei personaje: bătrânul, tânărul și tezaurul. Privirea sa lăcomă pătrundea dincolo de umbrele care le acopereau, dar care lăsau să se și ghicească, în adâncimea subteranei, enorma îngrămădire de bogății cucerite de călugăriii din La Merci. Când era îmbrăcată bărbătește, călugărița romană era chiar tânărul din tablou, trăsătură cu trăsătură. După ce petrecea câte o jumătate de oră în fața oglinzii, cu pensula în mână, după ce își "făcea mutra", ca să folosim expresia tehnică uzuală în lumea oamenilor de teatru, el devenea bătrânul, zbârcitură cu zbârcitură.

Nu vom spune nimic nou cititorului arătând că sub masca maicii Maria cea Bună se ascundea contele Julian Bozzo, angajat într-un duel inegal și mortal. Contele Julian, cunoscând puterea aproape magică a adversarului său, alesese acest mod de deghizare, care îi oferea adăpostul unei adevărate fortărețe. În caz de primejdie, contele Julian, nu avea de făcut decât un singur pas ca să treacă pragul Mănăstirii Sfintei Cruci, unde călugărița romană găsea un adăpost inviolabil. Numai acest lăcaș l-a putut sustrage pe Julian ghearelor bătrâne, dar încă ascuțite, ale bunicului său. Și dacă n-ar fi fost diversiunea creată de Vincent Carpentier, se poate spune că Julian, urmărit încă de mai multe săptămâni, ar fi avut, după toate probabilitățile, soarta fratelui său, marchizul Coriolan.

Un răstimp, colonelul își concentrase toată atenția asupra lui Vincent Carpentier. Și în timp ce el adulmeca astfel într-o parte, Julian îl surprinsese din cealaltă.

De altfel, Julian era în toate privințele demn să urmeze acestui bătrân tigru încrucișat cu vulpe, care comandase atâția ani armata Fracurilor Negre.

În timp ce îl asedia în propria-i fortăreață pe inamicul său principal, pe colonelul Bozzo, care din primul moment ar fi putut să-l zdrobească mișcând numai un singur deget, Julian nu-i scăpase din vedere nici pe ceilalți pretendenți la tezaurul din La Merci. Toți șefii care formau marele consiliu al Fracurilor Negre îi erau cunoscuți; le supraveghea uneltirile, le demasca trădările, astfel că, a doua zi după ce Cavalerii Tezaurului se întruniseră pentru prima oară la contesa de Clare, spre a constitui subasociația lor, colonelul fusese anunțat printr-un bilet anonim, trimis de Julian.

Pe de altă parte, îl supraveghea îndeaproape și pe Vincent Carpentier, singurul cunoscător al secretului. Îi urmărea pas cu pas toate mișcările.

Nu o dată se gândise să-i devină complice, dar numai în aparență, ca să-i fure secretul înainte de a-l ucide. În acest scop se vârase pe sub pielea acelei generoase și în cântătoare ființe care era Irène Carpentier, eleva călugărițelor de la Mănăstirea Crucii. Prin fată spera

să pună mâna pe tată.

Dar cum, la urma urmelor, era un bărbat tânăr, arzând de patimă sub masca lui rece și corupt până în măduva oaselor sale de corsican, el fu sedus de farmecul delicat, de încântătoarea frumusețe a tinerei fete.

Acești oameni ai Italiei pot fi poeți atunci când vor. Maica Maria cea Bună își dădu de la început seama că nu putea ataca direct nobila curățenie a acestei fete, puțin cam părăsită de tatăl ei și slab apărată de o afecțiune copilărească ce întârzia să se transforme în dragoste, dar păzită prin ea însăși și prin puritatea trainică și mândră a firii sale.

Maica Maria cea Bună nu se temea nici de tată, nici de logodnicul iubit ca un frate; dar dădea îndărăt în fața Irènei însăși, ai cărei ochi mari și blânzi lăsau să se întrevadă, în anumite momente, o energie neîmblânzită.

O captivă prin poezie, care are o putere atât de mare asupra sufletelor nobile. Îi stârni interesul printr-o povestire eroică, în care apărea, încununat de o dureroasă aureolă, moștenitorul gloriilor și nenorocirilor unei mari rase decăzute: contele Julian, bineînțeles. Era fratele ei, tânărul ei frate, frumos, viteaz, generos, persecutat.

Întotdeauna persecutați, îndrăzneții aceștia! Iată cheia cu care forțează ei încuietorile inimilor, ca și ale cuferelor.

Tânăra imaginație a Irènei nu dorea altceva decât să călătorească în aceste ținuturi noi, deschise visurilor sale. Ea ar fi vrut din toată inima să lupte pentru moștenitorul nefericit al atâtor măriri. Contele Julian îi apărea învăluit într-un nimb romantic, zămislit de acel abur minunat care este atmosfera poezilor, atât de iubiți de tinerele fete.

Am văzut cât de bucurioasă fusese Irène — și faptul o surprindea chiar și pe ea însăși — auzind o veste în aparență destul de tristă. I se spusese: "Vei rămâne la mânăstire în timpul vacanței". Și, departe de a se mâhni, ea simțise un fel de bucurie în adâncul inimii. Aceasta fiindcă de mai multă vreme se gândea: "Voi fi fericită între tatăl meu și Reynier, dar nu o voi mai avea alături pe prietena mea, maica Maria cea Bună, a cărei conversație, ca o baladă cântată sub balcon la orele de serenadă, îmi legăna visurile nopților..."

Nu trebuie totuși să se creadă că intriga romanului înaintase prea mult. Nu era încă decât la primul capitol. Din momentul în care câștigarea unei singure bătălii făcea din contele Julian un învingător pe toată linia, mica povestire languroasă, încropită de maica Maria cea Bună, se oprea la introducere. Nu-i fusese nici măcar arătat eroul, care rămânea ascuns în dosul unui nor.

Și desigur că de aici încolo Julian avea altceva de făcut decât să continue să seducă o mică elevă de pension. Nu poți să te ocupi toată viața cu schimbarea costumelor, începând din această noapte, după toate probabilitățile, maica Maria cea Bună nu mai exista.

Ca să revenim la povestirea noastră, întreruptă de această explicație necesară, contele Julian, pe care recenta sa crimă nu-l tulbura câtuși de puțin, continua liniștit să repete rolul de centenar cu gheare, dar patern. Era foarte reușit în acest rol, și nu cunoaștem vreun actor celebru cu care să-l putem compara pentru a da o idee despre această reușită. De altfel, el se aprecia singur și părea sincer satisfăcut de creația sa.

Trebuie să spunem că, atât moral cât și fizic, contele Julian era, față de colonelul decedat, ca un al doilea exemplar al unei gravuri, în raport cu primul. Între ei nu era decât o diferență de vârstă.

Și unul și celălalt erau fiii aceleiași rase, omogenă în perversitatea ei, care trecuse peste vremuri, selecționând în șirul generațiilor sale vlăstare atât de asemănătoare, încât, timp de secole, oamenii cumsecade din Calabria se temuseră de Fra Diavolo ca de o calamitate veșnică.

După ce contele Julian se privi cu luare-aminte în oglindă, îmbunătățindu-și tot mai mult înfățișarea și ținuta, după ce trăncăni mofturile favorite ale Tatălui Tuturor, dând accentelor sale o asemănare crescândă, se ridică și zise:

— Merge bine. Acum e timpul să mă duc să mă culc, pentru ca Giam-Pietro să mă găsească în pat când va aduce corespondența. Fanchette nu vine decât mai târziu. De ea mi-e cam teamă. Mi-ar părea rău să o suprim pe această surioară scumpă...

Privirea i se roti prin cameră, care acum era inundată în toate ungherele de lumina zilei. Ochii i se opriră asupra dulapului cu oglindă, a cărui cheie se afla în broască. Se îndreptă spre el și întoarse cheia, spre marea mulțumirea lui Vincent, care îi urmărea toate mișcărilor cu îngrijorare. Trebuia ascuns trupul colonelului, și Vincent se temea să nu fie adus în alcov.

Vincent încercase în mod zadarnic să se urască în spațiul dintre pat și perete; aici unde se afla, numai grosimea perdelelor îl apăra de privirile rivalului său.

Dulapul era un garderob fără polițe; era gol și se înțelege de ce: colonelul nu venea aici decât pentru tezaur.

— Este destul loc — zise Julian cu cea mai plăcută dispoziție — destul loc chiar și pentru o jumătate de duzină ca el, *povero!*

Se întoarse, ridică trupul și-l aruncă fără nici o efortare în dulap, după ce strânse mâinile și picioarele defunctului ca să poată închide ușa. Apoi adună diferitele părți ale propriului său costum, răspândite pe podea, și le agăță de cuierele dulapului.

După acest aranjament, încuie broasca și băgă cheia în buzunarul halatului vătuit. Cheia zornăi, atingând tabachera de aur a colonelului.

— Drace! strigă Julian. Uitasem cutioara! Mi-a făcut-o cadou

împăratul Rusiei, acum şaizeci de ani! Numai un fir de tutun pe vârful degetului. Nu trebuie să abuzez de nimic; în felul acesta putem trăi mult, îngeraşule... Haide, să mergem să facem nani! Măine voi avea două distracţii ca să-mi omor timpul: să sondez zidurile şi să-l îmbarc pe arhitect pentru Pêre-Lachaise⁽³⁰⁾. Cred că n-am să mă plictisesc.

Trecu pragul râzând de-a binelea. Se auzi cum încuie uşa pe dinafară, răsucind de două ori cheia şi apoi scoţând-o din broască.

Când zgomotul paşilor i se pierdu în depărtare, Vincent Carpentier scoase un suspin adânc. Îşi dădea desigur seama de primejdia de moarte prin care trecuse, dar ceea ce simţea acum nu era cătuşi de puţin bucurie.

Îşi tăie în tăcere ultimele legături. Durerea îi smulse un geamăt înăbuşit. Ca să fie pe placul colonelului, Piquepuce şi Cocotte îi strânseseră atât de tare legăturile, încât trupul îi era plin de dungi însângerate, care îi brăzdau peste tot carnea umflată.

Încercă să-şi întindă membrele. Stofa veşmintelor îi intrase în răni. Albul ochilor îi era plin de pete roşii, în timp ce obrajii îi rămăseseră livizi.

— Totuşi, l-aş fi omorât — rosti el, scrâşnind din dinţi — sunt sigur că l-aş fi omorât dacă s-ar fi apropiat! Mai există şi altă forţă decât a muşchilor. I-aş fi dat o lovitură de uriaş, chiar dacă după aceea aş fi căzut mort lângă cadavrul său!

Ieşi din alcov. De-abia se ţinea pe picioare.

— Sunt absolut sigur că nu aş fi murit din asta — reluă el. Fericirea susţine, bucuria vindecă. Acum aş fi avut cheia. Aş fi putut fi în ascunzătoare. Aurul face minuni. Mi-aş fi spălat rănilor cu el. Ştiu, da! Ştiu că în mijlocul acestor valuri magice nu poţi nici să suferi, nici să mori. Acolo aş fi reînviat, aş fi crescut, aş fi sorbit cu înghiţituri largi vigoarea şi puterea!

În timp ce vorbea, trăsesese spre el patul masiv, care, cedând cu uşurinţă, alunecă afară din alcov. Vincent se repezi, cu un strigăt de dorinţă sălbatică, spre locul rămas gol şi pipăi lemnăria din perete chiar în punctul pe care îl atinsese colonelul cu degetul.

Nu se mişcă nimic.

Se întoarse, se așeză în genunchi şi reuşi să scoată scândurica unde piciorul patului lăsase o urmă din pricina greutateii. Sub scândurică se afla o placă de oţel. În centrul ei se vedea o mică gaură.

"E broasca — îşi zise el. Probabil că se încuie automat când se închide uşa. Şi celălalt are cheia! El va căuta, va căuta, va căuta şi ziua, va căuta şi noaptea, cu răbdare, neîncetat... şi va găsi!"

— Nu va găsi! strigă apoi, în timp ce sângele i se urca în obraji. Nu-l voi lăsa eu să găsească!

Cu toată slăbiciunea sa, apucă pumnalul colonelului şi, ajutat de îndemânarea dobândită pe vremea când era muncitor, demontă în

câteva minute placa de oțel, pe care o luă cu el, împreună cu încuietoarea.

Capitolul XXXI - Baricade

Vincent umplu gaura de unde scosese încuietoarea, cu cenușă și cu diferite alte resturi rămase în sobă; apoi puse cu grijă la loc scândurica de parchet. Patul fu de asemenea reșezat în alcov.

Înfășură broasca în batistă, nu fiindcă ar fi vrut să se servească de ea pentru a face o altă cheie; ar fi fost de prisos, deoarece firele de legătură și arcurile care comunicau cu ușa ascunzătorii erau distruse. Gândul lui era să îndepărteze un obiect care ar putea să-l pună pe contele Julian pe urmele secretului.

— Nu-l voi lăsa să-l afle!

Asta îl frământa deocamdată, precum și dorința de a ieși cât mai repede de acolo.

Afară se făcuse ziuă, soarele strălucitor se juca în frunzișul grădinii, dar din stradă nu venea încă nici un zgomot.

În aceste luni de vară, Parisul se culcă prea târziu ca să se poată scula dis-de-dimineață.

Vincent nu era îngrijorat în privința posibilităților de a fugi. Contele Julian încuiase ușa cu cheia, este adevărat, dar mai rămâneau ferestrele, căci camera se afla la parter.

Ca să ajungă în grădină, nu trebui decât să deschidă un geam. În grădină auzi orologiul bisericii Saint-Roch bătând ora patru.

Frânghia de mătase era încă agățată de zidul care despărțea grădina de stradă. Greutatea era să se cațäre pe această frânghie, cu mâinile rănite și cu trupul său zdrobit.

Urcarea fu, într-adevăr, penibilă; Vincent făcu un efort desperat, dar reuși până la urmă să ajungă pe coama zidului și se lăsă să alunece de cealaltă parte.

Strada Vrabiiilor era cu totul pustie.

Vincent se descotorosi numaidecât de broască, aruncând-o într-o gură de canal.

Abia după ce ajunsese în bulevard găsi o trăsură care îl duse acasă.

Se afla pur și simplu la capătul puterilor; în creierul sau bolnav, gândurile se încetșau, dar, cu toate acestea, își dădu seama de mirarea pe care o stârni reîntoarcerea sa printre oamenii lui de casă. Această mirare nu se datora însă stării nenorocite în care se afla. Expresia de pe fețele servitorilor săi părea să exprime (cel puțin așa își închipuia el): "Cum! Te-ai mai întors? Prin ce minune?"

După ce îl susținură, sau, mai bine zis, îl târâră până în camera de

culcare, crezu că aude șoaapte și râsete pe culoar. Și, printre murmure, desluși aceste cuvinte ciudate:

— Cu toate acestea, *s-a făcut ziuă* în noaptea asta!

Iar o altă voce zise:

— Oricum, poate să se laude că are o viață care nu se lasă înfrântă cu una, cu două!

Din politete, Roblot, valetul de cameră, îl întreabă în timp ce-l dezbrăca:

— Dar ce i s-a întâmplat domnului?

Vincent răspunse:

— Vorbirea mă obosește. Am fost atacat în stradă.

— Poliția noastră e așa de prost organizată! observă Roblot cu o nuanță mai mult decât echivocă. Cu toate acestea, plătim destule impozite ca să fim bine apărați... Dar cum l-au aranjat pe domnul! Mai ales brațele și picioarele! S-ar spune că a fost legat pentru a fi aruncat în râu. Tot corpul îi este numai o rană. Să trimit să-i cheme pe bunul doctor Samuel?

Vincent protestă cu un semn energie din cap. Roblot relua cu ipocrizie:

— Am propus acest lucru numai în interesul domnului.

— Lasă-mă singur — zise Vincent — dacă voi avea nevoie de ceva, voi suna.

Roblot se retrase spre ușă fără a mai stărui, dar, înainte de a ieși, ținu să adauge:

— Dacă domnul are mai multă încredere în alt medic... domnul mi se pare a fi într-o stare destul de proastă.

— Pleacă! repetă Vincent.

— Cum binevoiește domnul.

De îndată ce valetul ieși, Vincent, numai în cămașă, pregătit să se culce, se târî până la ușă. Își lipi urechea de canat. Pe culoar se auzeau voci vorbind în șoaptă.

Vincent nu îndrăzni să răsucescă cheia, dar trase fără zgomot cele două zăvoare.

— Eram spionat aici — își spuse el — eram înconjurat, încadrat! Oamenii ăștia sunt vânduți cu toții. Chiar în dimineața asta, ei vor da raportul colonelului — adică celui pe care ei îl cred a fi colonelul, deoarece contele Julian va reuși să înșele pe toată lumea. Aș fi mai în siguranță în pădurea de la Bondy!

Am mai vorbit despre "casele arhitecților". Ele nu sunt întotdeauna ireproșabile din punctul de vedere al gustului și al artei, dar înseamnă totuși ceva când este vorba de confort. Arhitectul care își construiește pentru el o locuință, copiază de cele mai multe ori excelentele instalații sanitare englezești, care fac de rușine nenorocitele și puțin igienicele noastre amenajări.

În întreaga lume, francezul e socotit ca având teamă de apa de spălat. El nu știe să se scalde. "Curat după moda franțuzească", spun fiii bine îmbăiați ai perfidului Albion. Asta înseamnă că în Franța niciodată apa rece nu va folosi decât numai pentru mâini și pentru față...

Carpentier se îngrijea după moda englezească și bine făcea. Lângă odaia sa de culcare se afla o cameră de toaletă, în care spațiul și apa se găseau din belșug.

Într-o clipă, și fără nici o sforțare, Carpentier își pregăti el însuși o baie, în care își spală cu grijă rănille, după care se fricționează pe tot corpul cu apă curată, amestecată cu puțină esență de sunătoare. În felul acesta simți o ușurare aproape imediată și putu să se urce în pat, unde oboseala îi închise numaidecât ochii.

La amiază, fu deșteptat de primul fior de febră, urmat îndată de o fierbințeală grozavă. Încercă să asculte zgomotele de afară, deoarece își dădea bine seama de situația în care se afla, dar în urechi îi răsunau doar niște vâjâituri.

Accesul de febră nu ținu mult. Către ora două după-amiază reuși să adoarmă din nou.

Când se deșteaptă pentru a doua oară, era noapte deplină. Pendula bătu ora două. Somnul său durase cât o rotire a acelor pe cadran.

Vincent se cercetă și putu să-și dea seama că durerile îi dispăruseră în bună măsură. Simțea că mai are încă puțină febră, dar neliniștea i se cuibărise mai mult în creier. Rănille îi lăseseră în pace.

În timp ce se bucura de această înzdrăvenire nesperată, pași înăbușiți cu grijă păreau că umblă în sus și în jos prin coridor.

În fond, n-ar fi fost de loc surprinzător ca niște servitori devotați să stea cu ochii în patru după o asemenea întâmplare și să vină să dea târcoale camerei stăpânului lor, pentru a fi gata la prima chemare. De data asta însă, Vincent Carpentier își concentra atenția asupra fidelității servitorilor care îi umpleau casa.

Trase cu urechea. Clanța, mânăuită dinafară cu mare băgare de seamă, se învârti, dar zăvoarele împiedicau ușa să se deschidă.

Se auziră șoapte, apoi un glas i se adresă de afară:

— Domnul doarme? Suntem îngrijorați! De douăzeci de ceasuri, domnul n-a mai dat nici un semn de viață.

Vincent nu răspunse.

Douăzeci de ceasuri? Era într-adevăr destul ca să stârnească îngrijorarea unor servitori credincioși.

Glasul, care era al lui Roblot, valetul de casă, adăugă:

— Poate că s-a întâmplat o nenorocire. Ar fi bine să-l trezim pe lăcătuș.

Și pașii se îndepărtară.

Vincent își aminti de acel groaznic scârțâit produs de încercarea

contelui Julian de a deschide încuietoarea camerei tezaurului din palatul Bozzo. Aceste simple cuvinte: "să-l trezim pe lăcătuș", căpătară pentru el o însemnătate amenințătoare. Creierul său înfierbântat îl făcu să vadă camera invadată de bandiți, cărora momentul le-ar fi fost prielnic ca să comită o crimă.

Se sculă din pat fără prea multă greutate, cu gândul să se înarmeze. Dar mai întâi, după o clipă de reflectare, răsuci cheia în broască, pentru a întări rezistența celor două zăvoare, apoi împinse un scrin greu în fața ușii.

Baricadă la fel și cealaltă ușă, aflată în camera de toaletă și care dădea spre scara secretă pe unde coborâse de atâtea ori ca să se ducă la mansarda din strada Vrabiiilor.

Acestea terminate, își curăță pistoalele și le încarcă din nou cu grijă. Pe urmă se culcă iarăși, ceva mai liniștit, în plin Paris, un om adăpostit în dosul atâtor precauțiuni pe care le luase n-ar avea de ce să se mai teamă de un asediu.

La Paris, într-adevăr, trebuie ca asaltul să reușească din primul moment și fără să facă tăărăboi.

— Domnul doarme? întrebă încă o dată valetul de cameră.

Întrucât nu primi nici un răspuns, el adăugă:

— Rugăm pe domnul să ne spună un singur cuvânt.

Mereu aceeași tăcere.

Cei de afară ținură un scurt sfat. Desigur că se răzgândiseră, căci "lăcătușul" nu se atinse de încuietoare.

Lui Vincent, care era numai urechi, i se păru că aude următoarea opinie, exprimată de vizitiul său:

— O fi *crăpat*, căci era grozav de dărâmat. Dacă-i așa, atunci e mai bine ca poliția să găsească ușa încuiată pe dinăuntru?

Discuția se încheie prin această observație atât de înțeleaptă, și coridorul redeveni liniștit.

Din acel moment, Vincent Carpentier rămase pe jumătate treaz, pe jumătate ațipit, fără să încerce altă neplăcere decât o grozavă poftă de mâncare ce începea să-i sfâșie stomacul. Nu mâncase de două zile.

Dincolo de obloane se crăpa de ziuă, apoi lumina se mări. Orice teamă imediată dispăruse. În curând miile de glasuri ale Parisului se auziră ca un murmur liniștitor ce îndepărtează orice idee de groază.

Vincent sări din pat când pendula bătu ora șase. Se simțea neașteptat de bine dispus. În corp simțea încă dureri, peste tot se vedeau nenumărate urme ale chinurilor, dar toate umflăturile dispăruseră, și, după ce își mai făcu o frecție cu esență de sunătoare, pofta de mâncare deveni atât de puternică, încât se hotărî să apuce cordonul soneriei.

Totuși nu trase de el. Înainte de a chema, îi mai rămâneau de făcut două lucruri: să desființeze baricadele, de care îi venea acum

aproape să rădă, și să deschidă ferestrele, ca să fie nemijlocit în legătură cu Parisul trezit din somn, și sub protecția publică.

Împinse scrinul la locul lui, trase cele două zăvoare și descuie ușa. Coridorul era pustiu, fără îndoială, căci nimeni nu se grăbi să intre.

După ce Vincent deschise ferestrele, apoi obloanele, lumina soarelui inundă toată camera. Era o dimineață plăcută și răcoroasă. Aerul era înviorător.

Amândouă ferestrele dădeau spre niște vaste terenuri virane, pe care astăzi se îngrămădesc tot felul de clădiri, dar care, pe atunci, abia începeau să se populeze. Se aflau în construcție două sau trei case, din care una era chiar opera lui Vincent și aparținea contelui Corona, soțul frumoasei Fanchette. Această clădire, care promitea să devină un încântător palat, era cea mai îndepărtată dintre ele.

Cu toată ora matinală, zidarii erau la lucru. Vincent putea să audă zgomotul uneltelor, strigătele și cântecele lor.

Simțământul de securitate crescuse acum atât de mult, încât pieptul i se dilată, în timp ce un surâs de sinceră bucurie îi înflorește pe buze.

În cele din urmă sună. Valetul său se dădu cu un pas îndărăt văzând chipul viorii ce-i apărură în față.

— Domnul ne-a tras o spaimă grozavă! bâigui el.

— Mulțumesc — făcu Vincent. Adu-mi o supă.

— Domnul a dormit în tot acest timp?

— Tot timpul, da. Să adaugi la supă și un biftec cât mai mare.

— Așadar, domnul nu se mai resimte de pe urma... contuziunilor sale?

— Nu, de loc. Să-mi aduci și o sticlă de Clos-Vougeod.

Capitolul XXXII - Supa adusă de Roblot

În momentul când valetul ieșea cam plouat din cameră, Vincent îl chemă îndărăt ca să-i spună:

— Adu-l și pe Cezar.

— Când mă gândesc că domnul era așa de slăbit ieri dimineață! murmură valetul, retrăgându-se. Domnul poate să fie mândru de o asemenea constituție solidă.

Vincent Carpentier se întoarse cu spatele și se sprijini de balconul ferestrei. Într-adevăr, viața clocotea în el. Își zise:

— La naiba! Doar nu suntem în savanele Americii de Nord ca să ne fie frică de sălbatici! Acolo stâncile trag focuri de armă și trunchiurile de copaci înjunghie; pe când aici — aici, la Paris — nu știu să existe nici trunchiuri de copaci după care să se poată ascunde vreun asasin, nici stânci, nici tufișuri, nici râpe, și la urma urmei

există și un prefect de poliție...

Dar se opri brusc, cu privirea ațintită asupra casei în construcție din fața lui — cea mai depărtată dintre cele trei clădiri.

— Curios lucru! murmură el.

Aceste cuvinte, spuse pe un ton de adâncă mirare, îi fuseseră smulse de o priveliște bizară. În mijlocul zidarilor ocupați cu lucrul, pe schela dimprejurul părții superioare a casei Corona, stăteau în picioare un bătrân și o tânără femeie. Tânăra femeie flutura o batistă ca pentru a-l saluta pe Vincent, iar bătrânul îl privea printr-un binoclu.

Vincent salută, dar toată bucuria îi pierise deodată.

Bătrânul îi făcu un semn prietenesc cu mâna.

În acel moment intră Roblot, valetul său, aducând o tavă, însoțit de impunătorul câine danez cu părul sur ca ardezia, pătat cu negru, care răspundea la numele de Cezar.

Astăzi nu se mai văd mulți asemenea câini danezi, care erau așa de frumoși și de mândri. Crescătorii procedează ca și grădinarii, care, vrând să *creeze* (așa zic ei), au distrus fructele bune ca să le facă de soi pe cele proaste.

Frumosul câine danez se repezi la stăpânul său; acesta îl goni cu un aer posomorât și-i strigă:

— Fii cuminte, Cezar! Jos!

"Bun! făcu în sinea lui Roblot, punând dejunul pe o mescioară. S-a stârnit vântul! Timpul e a ploaie."

Într-adevăr, fruntea lui Vincent Carpentier era înnourată. Vederea contelui Julian, căci acolo pe schelă era chiar contele Julian, vârât în pielea colonelului, îi redeștepta focul stins al rănilor.

Acest om reușise deci s-o înșele și pe Fanchette! Fanchette, singura ființă de a cărei privire se temea! Înșelăciunea lui, atât de îndrăzneată la prima vedere, va avea așadar succes deplin!

El era stăpânul. Și nu era, ca celălalt, un bătrân neputincios. Sub slăbiciunea lui prefăcută, se ascundeau mușchi de oțel. El nu avea nevoie să-l lege la ochi pe ajutorul său ca să-și ducă la bun sfârșit treaba. Brațul lui era tânăr și vânjos. Cu un hârleț cu coadă solidă, în câteva ore de lucru, el putea să cerceteze cu de-amănuntul zidurile camerei în care se afla tezaurul.

Lui Vincent îi trecu prin minte o idee: de pe locul unde se găsea, un trăgător dibaci, stând în genunchi și sprijinindu-și țeava carabinei elvețiene pe spătarul unui scaun, ca să nu-i tremure mâna, l-ar fi nimerit aproape la sigur.

Această idee făcu să-i tresară inima în piept. Îl și văzu pe contele Julian clătinându-se pe schelă, lovit, de un glonte drept în inimă, și căzând cu capul înainte la temelia palatului în construcție.

— Du-te! îi zise valetului. Nu mai am nevoie de dumneata.

Era ochitor bun! Câștigase marele premiu la concursurile de la

Berna. Carabina sa elvețiană era ținută bine, la adăpost de umezeală, în tocul ei de piele.

Roblot ieși, zicând:

— Sper că domnul nu va lăsa supa să se răcească!

Vincent păși până la dulapul unde se afla carabina. Puse mâna pe cheie, dar nu deschise încă.

Danezul cel lacom se învârtea pe lângă măsuța unde fusese așezat dejunul.

Vincent medita de zor.

— Nu e de mirare — își zicea el — ca acest mizerabil, jucându-și rolul cu o artă desăvârșită, să fi venit acolo ca să dea impresia că se interesează de treburile contesei Francesca Corona, pe care trebuie s-o numească mica sa Fanchette. A venit acolo ca să mai adauge o scenă la comedia sa... Cezar, stai jos!

Frumosul câine danez își pusese două labe pe măsuță și adulmeca supa, care începuse să se răcească.

— Nu! reluă Vincent Carpentier, cu sprâncenele încruntate sub cutele adânci ale frunții. Degeaba încerc să mă înșel pe mine însumi: acest om se află acolo pentru mine, sunt sigur, căci între noi doi lupta a început. Ieri, probabil că s-a reîntors în camera Tezaurului. În colțul alcovului din spatele draperiei a găsit desigur locul, unde am stat eu, înroșit de sângele meu, apei fereastra deschisă și pe coama zidului cârligul pe care n-am putut să-l desfac. Poate că a și fost pe aici astă-noapte; dacă nu chiar el, atunci careva dintr-ai lui, dintre aceia care umblau și care vorbeau pe coridor.

Cheia se întoarce, cheia dulapului unde se afla carabina.

Danezul își scoase limba roșie și suplă ca flamura unei corăbii cu pavoaz. O muie în supă, din care leorpăi o înghițitură, și o găsi bună.

Dulapul se deschise. Vincent scoase tocul de piele. Carabina elvețiană își arată patul greu, apoi țeava neagră care lucea ca pielea unui șarpe.

Cezar leorpăia supa din ceașcă.

— Am fost nebun — murmură Vincent — nebun ca să cred că Parisul veghează asupra mea. Parisul nu veghează asupra nimănui. După ce lovitura a fost dată, Parisul îl pedepsește uneori pe autorul ei, dacă acesta așteaptă să fie prins. Dar Parisul nu împiedică niciodată lovitura — dovadă că mi-ar fi de ajuns în această clipă să țintesc bine ca să zdrobesc capul unui om în stare să cumpere cu bani gheață tot Parisul, cu amănuntul și cu ridicata.

Cezar lingea acum, cu o plăcere amestecată cu părere de rău, fundul gol al ceștii.

Vincent scoase carabina din tocul ei.

— Și pe urmă? făcu el șovăitor. N-am nici o mustrare de cuget ca să dobor un asemenea monstru, dar pe urmă? Împușcătura va fi

auzită. Aș avea vreun mijloc de apărare sau de fugă?

Sprijini de pământ patul armei, zicând!

— Am văzut la Roma o pușcă cu aer comprimat, care ducea glonte mai departe ca de aici până la schelă.

Rămase nehotărât. Primejdia pe care o înfrunta, procedând astfel, era sigură: își risca libertatea și viața. Dar dacă nu proceda așa, primejdia era oare mai puțin mortală sau mai puțin sigură? Îl văzuse pe contele Julian la treabă; știa bine că de la el nu putea aștepta nici îngăduință, nici iertare.

Era un duel pe viață și pe moarte. În asemenea dueluri, atunci când adversarul e un ticălos, de obicei cel care toată viața a fost cinstit și nu s-a gândit niciodată să verse sânge nu se gândește nici acum să ucidă. El se gândește, ca toată lumea, la dreptate.

Dar de ce nu se naștea în mintea lui Vincent Carpentier gândul de a cere sprijinul legii? Căci la toate se gândise, numai la asta nu.

Am putea răspunde că acum conștiința lui Vincent nu mai era în stare să arate justiției toate ascunzișurile ei. Vincent nu putea denunța pe altul, fără să se denunțe pe sine însuși. Prin ce mijloace intrase el însuși în casa colonelului Bozzo și surprinsese misterul paricidului?

Noi preferăm să dăm adevărata explicație, care este următoarea:

Nimeni nu s-ar mira văzând că un om trece pe lângă justiție fără să-i ceară ajutorul, dacă s-ar ști că acest om iubește cu patimă și că, cerând ajutorul justiției, ar pierde și femeia iubită o dată cu rivalul. De îndată ce dragostea intră în joc, totul se explică.

"Caută femeia!" sună un proverb zeflemist, dar adevărat ca o axiomă de geometrie.

Ei bine, Vincent Carpentier era îndrăgostit! Dar nu de o femeie, ci de tezaur. Și patima rece pe care o poate aprinde o grămadă de aur este mai tiranică, mai extravagantă, mai neînduplecată decât orice dragoste inspirată de o femeie. Și mai geloasă totodată, vă asigur.

Să amestece justiția în tainele acestui secret întunecat ar fi însemnat să predea, să piardă tezaurul. Iar noi o repetăm, Vincent Carpentier nici nu se gândea să facă acest lucru, cu toate că, de aici încolo, între el și tezaur se afla o piedică în aparență de neînlăturat.

În dragoste, speranța persistă în ciuda oricărei rațiuni. Nici ca să îndepărteze cuțitul gata să-i străpungă inima, Vincent n-ar fi spus unui judecător: "Tezaurul e acolo".

Câinele danez se lungise pe covor și-și mistuia supa. Dormea fără nici o grijă.

Vincent uitase că danezul său era acolo. Palid, strângea cu o mână crispată patul carabinei.

Din locul unde se afla, nu putea să vadă palatul în construcție. Fără să lase arma din mână, făcu un pas înainte și întinse gâtul ca să arunce o privire pe fereastră. Totul rămăsese neschimbat în aspectul

construcției. Pietrele erau ridicate sus de macarale, zidarii drîșcuiau tencuielile, ferăstraiele zgâriau piatra, lemnul răsuna sub loviturile de ciocan ale dulgherilor; numai schela de sus era goală. Fanchette și colonelul dispăruseră. Vincent simți un fel de ușurare și-și zise:

— Nu mai este timp. Era o idee absurdă.

Carabina fu pusă la loc în dulap și Vincent se apropie de măsuță.

— Aha! făcu el văzând ceașca goală. Mi-ai mâncat supa, Cezar!

Și se aplecă să mângâie câinele.

Cezar, care, ca toți cei din rasa lui, era pe cât de frumos pe atât de blând, în loc să-și ridice prietenos capul pentru a răspunde mângâierii, scoase un mârâit surd.

— Așaa! îl muștră Vincent. Va să zică, tot tu te superi!

Asta fu totul. Gândul său îngrijorător începu să-l chinuie din nou.

În loc să se așeze la masă, în fața celorlalte feluri de mâncare, rămase neatinse, începu să se plimbe prin cameră. Trecând prin fața oglinzii, se opri și se privi puțin. Era atât de schimbat de douăzeci și patru de ore încoace, încât de-abia se mai recunoștea.

— Din cauza bărbii nerase — murmură el, încercând să zâmbească. Nu mai mi-e foame. Am să mă bărbieresc, ca să nu mai arăt ca un cadavru dezgropat.

Închise fereastra prin care privise adineaori casa în construcție și agăță de ea o mică oglindă pentru ras.

Câinele începu acum să se frământa și să sfâșie covorul cu ghearele. Se sculă pe jumătate, se întinse, căscă, apoi se lăsă iar jos, urlând jalnic.

Vincent, care își săpunea barba, înclină capul, gândind: "Oamenii de la țară pretind că atunci când stăpânul e pe moarte, câinii plâng".

Spuma de săpun îi acoperea obrajii.

— Cu toate acestea, nu-mi tremură mâna — zise el începând să se radă. Numai corpul mi-e bolnav.

Ștergându-și briciul, își îndreptă privirea spre clădirea în construcție. Întâmplarea făcea, desigur, ca la etajul de sus să nu se mai afle nici un lucrător.

Briciul alunecă scârțâind pe celălalt obraz.

În aceeași clipă, geamul din stînga, pe jumătate ascuns de marginea perdelei, zbârâni sec, ca și cum ar fi fost lovit de un bondar sau de o pietricică. Puțin timp după aceea, un alt zgomot, de o natură cu totul diferită, păru că sună ca un ecou în fundul camerei. Fusese ca o lovitură de ciocan, urmată de o pâraitură scurtă.

Zgomotul venea dinspre alcov. Vincent se întoarse brusc, crezând că era cineva în cameră.

Nu era nimeni. Zgomotul nu se mai repetă.

Vincent tocmai începuse să se dojenească singur de teama copilărească pe care o simțise în urma acestei întâmplări, când Cezar,

frumosul câine danez, se ridică cu greu pe cele patru labe, nefiresc desfăcute și care tremurau sub el. Blana i se zbârlise pe spinare, ca la o pisică înfuriată. Tremura atât de tare, că vibrațiile transmise picioarelor măsutei făceau să se ciocnească între ele castroanele și farfuriile. Sub el, covorul era făcut ferfeniță. Deodată încercă să latre, dar nu putu. Botul și gâtul schițau gestul, însă nu ieșea nici un sunet.

Se înăbușea. Orice animal care simte că moare încearcă să fugă. Danezul făcu o mare efortare să se arunce înainte, dar nu putu decât să se răsucescă pe loc, cu o iuțea amănitoare. Botul îi era acum plin de o spumă roșiatică.

Când se opri, căzu la pământ, țeapăn.

Capitolul XXXIII - Fundul ceștii

Acești mari câini danezi erau o rasă nobilă și eu îi regret și mai mult atunci când văd animalele acelea nedemne pe care anumite cucoane le duc în brațe ca pe copii.

Aș mai spune și că bătrâna noastră lume păcătoasă pare să se învâртеască împrejurul ei tot astfel, înainte de a se prăbuși strivită.

Vincent Carpentier rămăsese înlemnit în contemplarea acestui spectacol: agonia și apoi moartea lui Cezar. Părul i se făcuse măciucă în cap și sudori reci îi curgeau pe tâmpile. Se gândea: "Asta trebuia să mi se întâmple mie. Supa era pentru mine".

După ce danezul se prăbuși fără suflare, Vincent își șterse fruntea și luă în mână ceașca în care fusese supa.

— Aici nu există cale de mijloc — zise el — sau mori de foame, sau ești ucis.

Îl împinse cu piciorul pe Cezar, care nu mai era decât o masă inertă.

— Omorât de-a binelea — adăugă el. Țeapăn mort!

Se așeză lângă mescioară și își lăsă capul în mâini, adăugând: Și eu care nu mă temeam decât de noapte!

Deodată, o tresărire îi trecu prin corp și se ridică în picioare. Se strecură pe lângă zid, ca să nu fie văzut de afară, și se apropie de fereastra lângă care se bărbierise.

— De acolo venea zgomotul! murmură el, ridicând perdeaua din stânga, fără să-și plece capul și rămânând la adăpostul zidului.

Privirea sa lăcomă cercetă partea de geam ascunsă în dosul draperiei. Respirația i se tăie în piept, în timp ce bolborosea:

— Eram sigur de asta!

În partea stângă a ferestrei, la două picioare distanță de locul unde stătuse Vincent în timp ce se bărbierise, se afla o gaură rotundă,

bine tăiată, ca și cum ar fi fost străpunsă cu un diamant mișcat circular pe sticlă. Abia se puteau zări împrejur câteva crăpături în formă de raze.

Gaura avea exact diametrul unui glonte obișnuit.

Perdeaua, controlată, prezenta și ea o ruptură corespunzătoare.

— Eram sigur de asta! repetă Vincent, mai livid ca un cadavru.

Lăsa să cadă cele două falduri ale draperiei și se îndreptă spre fundul camerei cu un pas de om bolnav. Ajuns lângă alcov, se orienta, căutând linia care trebuia să ducă de la gaura luminoasă din draperie la punctul corespunzător în lemnăria din fund.

— Acolo! zise el, arătând cu degetul locul din zid ieșit mai în afară, deasupra galeriei care susținea draperia alcovului.

Mai întâi nu văzu nimic, dar curând o exclamație i se opri în piept. Galeria din lemn de palisandru era și ea găurită chiar la mijloc, iar stinghia pe care fusese fixată plesnise în toată lungimea.

Glonte se afla acolo, înfipt în lemn, și cu toate acestea ai fi zis că Vincent îl primise drept în piept. Rămase zdrobit, sub povara unei groaze de nespus.

De o oră, de când se sculase din pat, încercaseră să-l asasineze de două ori. Nu mai era războiul lent și prevăzător pe care îl ducea bătrânul colonel, ci o luptă aprigă, pornită de la început cu toate armele.

Prezentul anunța viitorul. Dușmanul nu se sinchisea de nimic și nu păstra nici o măsură: el lovea cu amândouă mâinile dintr-o dată.

Otrava și plumbul își greșiseră ținta. Vor urma fierul și focul, și, cine mai știe, poate va fi minată casa sau sa vor prăbuși plafoanele.

Fără îndoială că moartea amenința din toate părțile, atât dinafară, cât și dinăuntru. Timp de o clipă, imaginația lui Vincent o văzu atât de apropiată și atât de sigură, încât căzu într-o stare de amorțeală deznădăjduită. Își pierdu până și cheful de a lupta sau de a rezista, atât de inegală i se părea lupta și de imposibilă rezistența.

Dar el era curajos din fire — și îndrăgostit. Nu de o femeie, Doamne ferește! Dragostea pentru o femeie l-ar fi lăsat doborât sub spaima care îl copleșea. El era îndrăgostit de o lucire — de un zeu! Gândul la tezaur îl făcu să se ridice înfierbântat, dar cutezător. Sângele înghețat i se încălzi în vine la razele aurului.

— De două ori — zise el — e adevărat. Am fost lovit de două ori, dar de două ori am scăpat. Ceva mă protejează. De douăzeci și patru de ore trăiesc printr-o minime. Tezaurul m-a văzut, fiindcă și eu l-am văzut. El m-a ales poate. Sunt predestinat!

Era ca un fel de nebunie. Dar avu puterea să i se împotrivească, așa cum se împotrivise primei sale groaze. Gândirea i se frământa între mijlocul ce trebuia ales pentru a întocmi planul de luptă sau acela de fugă.

Își vârî capul în apă rece, apoi începu să măsoare camera cu pași hotărâți, lăsând la o parte orice socoteli grăbite ce-i năvăleau în minte.

După câteva minute, era lucid și aproape vesel.

— Poftim! zise el, ridicând un colțisor al perdelei ca să privească construcția din față unde, de sus și până jos, zidarii se aflau acum la lucru. Spiritele luminate se întâlnesc! Domnul conte și cu mine am avut aceeași idee; numai că, în afară de idee, domnul conte avea și o pușcă cu aer comprimat, căci nu am auzit nici cea mai mică detunătură. El a tras primul foc, cel de-al doilea îmi aparține, și când îmi va veni rândul, voi încerca să ochesc mai bine ea el.

Se întoarse la măsuță, unde luă cuțitul și furculița pentru a tăia din friptură o bucată pe care o aruncă în cenușa din șemineu.

— Trebuie să ies de aici — își zise el — iată lucrul, cel mai grabnic, fiindcă aici nu se poate nici mânca, nici dormi, și nici măcar să te bărbierești. Să jucăm strâns! Roblot e un cumătru șiret, și sunt sigur că stă la pândă în coridor.

În timp ce vorbea, apucă cele două labe dinainte ale câinelui, care erau acum țepene. Îi târî trupul până în dreptul patului și-l ascunse în dosul lui.

— Cinstit vorbind — mormăi el — cam tot atâta osteneală și-a dat și domnul conte cu trupul colonelului.

Se duse apoi la birou și schimbă capsele la cele două pistoale, pe care le strecură în buzunarele redingotei, după care trase de cordonul soneriei. Își compuse o figură de circumstanță, și paloarea sa însăși trebuia să-i fie de folos în rolul pe care îl alesese.

Roblot apăru aproape imediat. El aruncă o privire rapidă prin cameră, înainte de a cerceta figura stăpânului său.

— Pune să înhame caii — îi spuse acesta — nu mă mai simt așa bine ca înainte de masă. Am nevoie de aer.

Dintr-o nouă privire, Roblot putu constata că ceașca de supă era goală și că din friptură lipsea o bucată bună. Fără voie, figura lui exprimă o satisfacție ironică.

— Domnului nu i-a priit ce a mâncat? întrebă el.

— Ea da, dar nu știu de ce, cred că ar fi trebuit să mă opresc la supă.

— Se vede bine că domnul pare puțin indispus. Eu cred că patul i-ar face mai bine decât trăsura. Propusesem domnului să-l cheme pe doctorul Samuel.

— Voi trece eu pe la doctor — întrerupse Vincent cu nerăbdare. Pune să se înhame.

Roblot se retrase. În coridor se gândi: "A înghițit hapul. Prefer să se ducă să dea ortul popii în oraș. Vom avea timp să golim farfuriile și să spălăm vasele".

Dar se opri brusc. O bănuială îi străfulgera mintea.

— Unde naiba o fi câinele? se întrebă el. Nu l-am văzut pe covor la locul lui obișnuit... Da, asta trebuie să fie! S-a dus desigur să se tăvălească în camera de toaletă. Iată că se termină acum și cu această casă. Slujba nu era rea, numai că era prea departe când mă duceam să joc panțarola^[31] la cafeneaua "L'Épie-Scié" .

Rămas singur, Vincent goli sertarele biroului. Luă toți banii numerar și făcu un pachet cu hârtiile de valoare. Coborî apoi în cabinetul de lucru, unde puse pe foc diferite hârtii, între altele și planul palatului Bozzo.

Când văzu trăsura trasă la scară, ieși fără să mai aștepte ca Roblot să vină să-l anunțe. Se întâlniră în vestibul.

— Domnul nu dorește cumva să-l însoțesc? întrebă valetul.

— Nu — răspunse Vincent. Am un fel de greutate în piept. Pe călduri ca acestea, nu mă simt niciodată bine.

Se prefăcu că-și trage greu picioarele ca să coboare peronul. Roblot și vizitiul avură un schimb de priviri.

— Ajută-mă — zise Vincent, care își aruncase pachetul în fundul cupeului. Nu m-am simțit niciodată așa, mi-e capul greu.

Cu ajutorul lui Roblot, urcă treapta trăsorii.

— Aș face poate mai bine dacă aș lua pe cineva cu mine — murmură el. Ba nu, nu trebuie să mă las copleșit. Plimbă-l pe Cezar. Mă voi întoarce pentru cină. La Ministerul de finanțe! Mă duc să-mi depun cupoanele.

Roblot închise portiera și repetă pentru vizitiu:

— La Ministerul de finanțe!

Trăsura porni. Roblot o privi cum se îndepărta și mormăi:

— Știu eu bine unde ai să cizezi!

Se îndreptă apoi spre camera de culcare a stăpânului său. Ajuns la prima cotitură a scării, văzu deschizându-se poarta cea mare, pe care intra trăsura colonelului.

— Iacă — zise el — vine bătrânul să viziteze lucrarea. E curios că nu s-au întâlnit în stradă.

Colonelul coborî din trăsură în fața peronului și Roblot se repezi să-l primească. Își spunea: "Ai zice că a îmbătrânit cu zece ani de săptămâna trecută până acum. Între zbânciturile feței lui ai putea să înfigi scobitori ca în coada curcanului de argint de pe masă, și totuși la corp parcă s-a mai împlinit nițel. O să ne bage în pământ și nepoții".

— Ei, ei! zise colonelul. Ce, prietenul Vincent nu e acasă? Am să intru să mă odihnesc puțin. Dă-mi brațul, podoabă.

Roblot îl ascultă. Bătrânul reluă, cu glas mai moale:

— N-a mers?

— A mâncat supa — răspunse Roblot — și jumătate din friptură.

— Ce vorbești! Mititelul! Asta o să-l întărească grozav! Nu urca așa repede, omule, nu mai am suflul de la vârsta de cincisprezece ani.

Cum se simțea înainte de dejun?

— N-a vrut să-l aduc pe doctorul Samuel...

— Ce să-i faci! Încrederea nu se comandă, bibicule!

— S-a doftoricit singur, și s-a doftoricit bine, căci după douăzeci și patru de ore se refăcuse de minune.

— E un băiat drăguț — zise colonelul — și cu talent. Am vizitat noul palat al scumpei mele Fanchette, care e opera lui; e frumos, să-l mănânci nu altceva. Dar până la urmă toți suntem muritori, nu-i așa?... Cu excepția mea, bineînțeles! reluă el cu un aer poznaș, împingând ușa camerei.

Intră primul și se îndreptă direct spre fereastra din stânga, aceea la care Carpentier lăsase în jos perdelele.

Roblot privi de la spate ținuta lui prăpădită, dar săltăreață totodată. "Bătrână paiată îndrăcită! gândea el. S-ar zice că omul ăsta a fost croit din piatră!"

Colonelul descoperi dintr-o privire gaura din geam. O examina atent și murmură:

— Cu două picioare și jumătate într-o parte; prea mult. Nu mă mai ajută mâna.

Apoi, făcând același lucru ca Vincent, se întoarse, urmărind o traiectorie imaginară, care îl conduse drept la pat. Puse degetul pe galeria străpunsă și zise iarăși:

— Armă bună, trăgător prost. Iată un mic ticălos care pare să aibă în buzunar un capăt de funie de la un spânzurat. Să vedem dejunul.

Roblot ținea în mână ceașca de argint în care fusese supă.

— A lins-o bine? întrebă el pe un ton de triumf.

Colonelul luă ceașca și o privi îndelung.

— Bibicule — zise el în cele din urmă — ești un dobitoc.

— Mulțumesc... — începu Roblot.

— Taci din gură! Supă asta nu a fost mâncată, ci sorbită, apoi linsă, și nu de un om, ci de o pisică sau un câine...

— Câinele! strigă Roblot, lovindu-se peste frunte.

Ochii colonelului prinseră a scotoci toate ungherele camerei.

— Cezar! strigă Roblot. Vin-aici, Cezar!

Se repezi spre camera de toaletă, pe care o deschise. Când se reîntoarse, îl găsi pe colonel aplecat asupra cenușii din șemineu, de unde scotea partea de friptură care lipsea din farfurie, mormăind:

— Și funie... dar și talent! Hotărât lucru, e un băiat drăguț.

Capitolul XXXIV - Noul colonel

Colonelul se așează în fotoliul lui Vincent de lângă pat și începu să-

și răsucescă gânditor degetele de la mâini.

— Cum îi zice câinelui acela? Întrebă el. Cezar? Ia uită-te în dosul patului.

Roblot se întinse peste pat și scoase o exclamație de ciudă.

— E acolo, nu-i așa? reluă bătrânul.

Roblot, care băgase mâna după pat, răspunse:

— Da, e acolo, țeapăn ca un ciomag, și rece.

— Dă-te jos.

Roblot ascultă.

— Deschide biroul.

— E încuiat și a luat cheia.

— Dă-i un picior zdravăn... nu-ți fie teamă, fiule; stăpânul tău nu se va mai reîntoarce ca să constate spargerea. Acum trebuie să fie departe, mi-o spune mie degetul cel mic.

Placa biroului sări, spartă. Colonelul întrebă:

— Și-a luat banii?

— Până la ultima centimă — răspunse valetul.

— Bine, atunci suntem lămurii... Îmi vorbeai de un plan al palatului meu din strada Thérèse?

— E jos, în camera de lucru.

— Haidem jos, să vizităm și camera de lucru.

Jos nu găsiră altceva decât o grămadă de cenușă.

Colonelul se așeză în fața ferestrei, bătând ușor toba cu degetele în geam.

— Ah, mica pușlama! zise el după un minut. Parisul e mare, periferia de asemenea, și Franța, și lumea! Ne vom juca amândoi de-a v-ați ascunselea. Te-ai lăsat dus, bătrâne, și eu la fel. Știi unde locuiește domnul Lecoq?

— L'Amitié, tulonezul? Întrebă Roblot. Desigur!

— Ei bine, te vei duce la domnul Lecoq și-i vei spune din partea mea că *se face ziuă*. Asta nu-l va mira pe un frumos ca el. Îi vei explica totul. Îi vei spune că bunul nostru camarad Vincent a plecat de aici la ora unsprezece dimineața, că a ajuns desigur la finanțe la unsprezece și zece, că s-a dat jos din trăsură, a trecut prin minister, a ieșit prin ușa din strada Rivoli și a luat o trăsură de piață din stația Monthabor... De ce anume? I-a fost poate frică să nu fie văzut de vizitiul său... În fine, Lecoq va aprecia... va pune în picioare, mă înțelegi, o sută de oameni, chiar de două ori și chiar de patru ori pe atâția, dacă e nevoie. Să înzecească întreaga haită. Vreau — spune-i acest cuvânt — *vreau* să încolțească vânatul!

Roblot se îndreptă spre ușă, dar colonelul îl chemă.

— Știi să călărești? Întrebă ei.

— Destul de bine — răspunse valetul — dar prin Paris...

— Ia cel mai bun cal din grajd, rupe-ți gâtul, calcă pe cine vrei,

voi plăti, dar să fii într-un sfert de oră la răspântia Saint-Martin... iar Lecoq să fie la mine, pentru raport, într-o oră. Du-te! În dimineața asta vei câștiga leafa pe zece ani.

După ce Roblot ieși, pretinsul centenar se ridică și începu să măsoare camera cu pași mari.

— Aici e buba — zise el. Tot restul a mers pe roate. Nimeni n-a bănuir că am băgat oase tinere în pielea bătrână a Tatălui Tuturor. Am înșelat pe toată lumea, până și pe Lecoq, chiar și pe Fanchette! Dar atâta timp cât nu-l voi vedea cu ochii mei pe acest Carpentier culcat la pământ, țeapăn și rece precum câinele acela, nu voi putea face nimic, căci el știe mai multe decât mine!

Masca lui putea să înșele, dar inflexiunile vocii sale arătau importanța pediciei de care se lovide șiretlicul său.

Trebuie ca cititorul să înțeleagă că el, contele Julian, nu se afla în situația primului venit, ajuns proprietar al unui imobil în care știa că se află ascunse o seamă de valori. Contele Julian, în afară de rolul ingrat pe care și-l luase, rol care pentru moment îl stingherea și care în curând avea să-l copleșească, trebuia să mai ia și alte măsuri de precauție, să țină seama și de alte considerații. El se afla în situația acelor suverani absoluți a căror atotputernicie este în același timp sclavie. Era înconjurat de un parlament ascultător, dar dușmănos, care îi supraveghea toate mișcările cu o răbdătoare gelozie.

Între el și sfatul său dăinuia o cauză permanentă de ură. De multă vreme, acest Sfat al maeștrilor cerea împărțirea sau cel puțin un bilanț real al tezaurului din La Merci. Colonelul refuza, invocând înseși dispozițiile statutului confreriei, care îl consacra pe Tată ca păstrător al tezaurului.

Fuseseră răscoale, conspirații, cursese sânge în acest misterios conclav, zăvorât ca un serai, unde tragedia își înăbușea țipetele între pereți de nepătruns. Dar Stăpânul rămăsese Stăpân.

Atunci însă Stăpânul se sprijinea pe tezaur ca Hercule pe ghioaga lui. Stăpânul dispunea de tezaur; era singurul care dispunea de tezaur. Și cu toată tăria magică a acestui suflet, să ne amintim de infinitele precauțiuni luate de colonelul Bozzo când se atinsese de tezaur. Primele capitole ale acestei cărți au fost consacrate descrierii acelei munci de sobol cu care vicleanul bătrân încercase să-și pună la adăpost secretul.

Era noapte. El alesese un biet om, un om cinstit, și îl copleșise de binefaceri, dar punându-i o legătură groasă la ochi. Îl cumpărase și-l înșelase. Îl plătise cu generozitate ca să nu dea în vileag un secret pe care nu-l cunoștea.

I-ați văzut pe acei vrăjitori moderni care, amestecând fel de fel de înșelătorii, reușesc să apară ca spirițiști datorită dibăciei în arta prestidigitației?

Au venit odată și la noi acești americani lipsiți de rușine; au deschis o sală de spectacol, unde se lăsau încinși de legături strânse, înnodate, încrucișate: o adevărată capodoperă a *legăturii*. Apoi, când erau legați burduf, invocau un spirit din Boston sau din Bristol, care traversa oceanul: legăturile lor se desfăceau ca printr-o adevărată minune. Nu știu de ce, dar Parisul n-a făcut nici un haz.

Ei bine, aurul e întocmai ca vracii aceștia! E ca un spirit, care rupe toate legăturile, îndepărtează toate piedicile.

Legenda insulelor Shetland este adevărată: aurul, îngropat la o sută de picioare sub pământ, se ridică și apare ca o fantomă. Cu tot luxul de precauțiuni luate de Stăpân, aurul ieșise la iveală — aurul își șoptise secretul la urechea lui Vincent Carpentier.

Și în timp ce bătrânul colonel mișca, muta el însuși aurul puțin câte puțin, fără să încredințeze cuiva misterul muncii sale nocturne, în jurul lui se produsese ceva ca o emoție, așa cum frigurile apar din pământul desfundat.

Aurul sunase și răsunase; aurul își răspândise în aer emanațiile lui electrice; fusese auzit, fusese simțit, deoarece chiar în sinul consiliului Fracurilor Negre se formase pe nesimțite o confrerie de gradul doi, sub numele de Cavalerii Tezaurului.

Am spus toate acestea ca să stabilim poziția contelui Julian, ajuns Stăpân prin înșelătorie, care purta pe umerii săi greutatea unui rol ce trebuia jucat fără încetare și căruia desigur că îi lipseau o serie de elemente ce constituiau forța aceluia bătrân demon, colonelul Bozzo-Corona.

Contele Julian nu poseda tezaurul. Dacă cineva ar fi știut acest lucru, el ar fi fost pierdut.

Privirile unei asociații intime, dar totodată dușmănoase, erau ațintite cu gelozie asupra lui. Cel mai mic pas vizibil făcut în căutarea tezaurului, cel mai mic sondaj, săpătura cea mai neînsemnată, aduse din întâmplare la cunoștința tovarășilor fracționariști, ar fi dat la iveală spărtura platoșei sale. Și prin această spărtură a platoșei ar fi pătruns imediat zece cuțite.

El era atotputernic, este adevărat, dar puterea lui nu atârna decât de un fir de ață.

Colonelul desfășurase minuni de viclenie și de îndrăzneală, minuni geniale am putea spune, ca să păstreze această putere minată și amenințată fără încetare. Ca să ajungă la același rezultat, contele Julian avea și mai mult de făcut, fiindcă el înainta stânjenit de înșelăciunea sa inițială, fiindcă el nu avea în mână decât teaca paloșului de aur învârtit de predecesorul său.

Nu trebuie să se creadă totuși că se afla în fața imposibilului. Față de colonel, el avea anumite avantaje, de care trebuie să se țină cont, printre altele tinerețea și forța fizică.

Pe de altă parte, faptul că nu pusese încă mâna pe tezaurul din La Merci nu constituia, în realitate, o nenorocire chiar atât de mare cum s-ar putea crede. În orice chestiune de bani, aparența contează.

Dacă mâine pivnițele Băncii Franței ar fi prădate, Banca nu ar pierde nici un gram din creditul său, în cazul că reușește să-și ascundă pățania. Aceste imense rezerve metalice nu sunt decât simple obiecte de garanție. Nu sunt niciodată atinse, deci ele nu servesc la nimic. Munți de nisip ar produce exact același efect, dacă oamenii ar putea fi făcuți să creadă că sub pulberea lor dorm lingouri de aur. Creditul, această concepție elementară și subtilă în același timp, este acela cu ajutorul căruia lumea modernă a umflat peste măsură finanțele. Totul este să nu lași niciodată să se nască vreo îndoială asupra acestor lingouri care, ca și soția lui Cezar, nu trebuie câtuși de puțin bănuite.

Aici însă lingourile se aflau în pivniță și nu exista pe lume decât un singur om capabil să-i cunoască răsufătoarea. Nu este deci de mirare că înainte de a căuta pivnița, contele Julian își concentra toate forțele asupra dușmanului unic care putea să-i fure rezervele.

După câteva minute de gândire, el părăsi camera lui Vincent Carpentier și coborî scara. Ultimele sale cuvinte fură:

— Eu sunt colonelul Bozzo și bancherul meu mi-ar avansa, dacă aş vrea, atât cât mi-ar trebui ca să cumpăr, jumătate din Paris.

Când ajunsese în vestibul, şchiopătând şi căznindu-se după toate regulile, Giam-Pietro se repezi să-i ofere ajutorul braţului său.

— Bun, bun! făcu pretinsul colonel. Nu sunt încă neputincios, bătrânelule. Un baston mi-ar folosi tot atât cât şi tine... Treapta asta a trăsorii parcă e mai înaltă decât de obicei... Spune-i lui Giovan-Battista să mă ducă la bancher.

— Care bancher? întrebă Giam-Pietro.

— Care? repetă bătrânul făcând pe nerăbdătorul. Nu tăceți decât să mă contrariați. Drace! Într-o bună zi vă voi mătura pe toți din casă! La cine am fost ultima dată, gogomanule?

Giam-Pietro închise portiera și-i spuse lui Giovan-Battista:

— La banca J. B. Schwartz și Compania.

Trăsura porni în trap mare, în timp ce colonelul își freca încet mâinile, zicând:

— J. B. Schwartz! O casă mare! Îmi voi umple caseta pentru o lună, și apoi voi vedea.

* * *

În acest timp, Vincent Carpentier lucra și el.

Exact în zece minute, așa cum îi spusese contele Julian lui Roblot, cupeul său bine înhămat sosise la Ministerul de finanțe, la Poarta Monthabor.

Vincent coborî cu pachetul și se îndreptă spre birourile Trezoreriei. Dar în loc să intre în vreun birou, o luă pe culoare, așa cum prevăzuse contele Julian, și, după ce parcurse aceste artere administrative care trec pe lângă atâtea colivii, inutile, ieși pe ușa principală de sub arcadele Rivoli.

Aici luă sfârșit partea veridică a prezicerilor contelui Julian.

Într-adevăr, Carpentier nu o luă nici spre Palais-Royal, nici spre Champs-Élysées, nici către stația cea mai apropiată de strada Monthabor, ci se aruncă direct în omnibuzul de Passy, care se reîntorcea.

Părăsi acest omnibuz la colțul străzii Rohan și o luă pe jos pe strada Saint-Honoré, ca să ajungă în curtea Mesageriilor Laffite, Caillard și Compania. Aici reținu un loc în diligența pentru Brest, cu plecarea în seara aceleiași zile. Își dădu numele adevărat și arvuna.

Găsi chiar în curte o cabrioletă liberă, care tocmai adusese un călător; se urcă în ea și porunci să-l ducă în strada Picpus, la Mănăstirea călugărițelor Crucii, unde ceru s-o vadă pe fiica sa Irène.

În timp ce cineva se duse să o cheme, bunele maici, înfierbântate de apropierea distribuirii premiilor, care trebuia să aibă loc a doua zi, se îngrămădiseră în jurul lui, copleșindu-l cu mulțumirile lor. Nu mai știau cum să-și arate recunoștința: cu toate ocupațiile sale, venise totuși să arunce o privire de cunoscător asupra preparativelor.

Vincent Carpentier nu se eschivă. Avu puterea și sângele rece să viziteze cu de-amănuntul curtea transformată în sală acoperită; aprobă, critică, se arată încântător. Fu văzut că pălește doar în clipa când fiica lui, care venise alergând, i se aruncă de gât.

Iată care era cauza acestei palori.

Irène, îmbrățișându-l, îi zise cu o voce schimbată:

— Tată, oh, tată scump, te rog! Rândul trecut nu ți-am spus nimic; dar de atunci încoace am plâns atât de mult! Ia-mă cu tine în timpul vacanței. Te rog, nu mă lăsa singură aici!

Capitolul XXXV - Tatăl și fiica

Pe figura plină de grație a Irènei se vedeau urme de oboseală.

Vincent o privi îndelung; Irène își plecă ochii sub această privire și pieptul ei frământat sălta stofa neagră a rochiei. Tatăl descoperea astăzi în fizionomia ei ceva care nu mai era al unui copil.

În marea tulburare pe care o trăia Vincent, se strecura un element nou: îi era frică pentru fata lui. Poate că-i era frică chiar de fata lui.

O luă de braț și o trase spre grădină.

— Irène — zise el de îndată ce fură singuri — rândul trecut păream

mulțumită să rămâi în această casă.

— Tată, doar n-ai putut să crezi una ca asta — răspunse Irène, fără să ridice ochii.

— Ba da, am crezut-o și chiar m-am mirat, poate că m-am și întristat. Fii sinceră cu mine... Ea nu mai este aici?

Irène avu o tresărire atât de violentă, că brațul îi scapă de sub acela al tatălui ei...

— Care ea? bâigui pe un ton de uimire. Apoi cu volubilitate: Tată, nu mă refuza! Nu ai nici un motiv să mă refuzi. Fetele care rămân aici în timpul vacanței sunt cele pedepsite, și de ce să mă pedepsești? N-am făcut nici un rău. Măine voi căpăta multe premii. Ceilalți părinți sunt fericiți când fiicele lor primesc cununițe; le iau bucuroși cu ei și le mângâie tot timpul drumului...

Vincent o strânse la piept.

— Copila mea, înseamnă că ceilalți sunt mai buni decât mine — murmură el. Totuși, pe lumea aceasta nu te-am iubit decât pe tine, pe tine și pe Reynier al nostru, care e totuna cu tine. Printre cele care rămân la mănăstire în timpul vacanței sunt și cele părăsite.

— Este adevărat — rosti Irène uitându-se drept în ochii tatălui ei. Nu m-am gândit la asta.

— Și mai sunt — continuă Vincent cu o tristețe amară — și cele orfane.

Irène își aruncă cele două brațe în jurul gâtului său.

— Tată scump! strigă ea. Voi înnebuni dacă mai rămân aici. Am convingerea că la noi s-a întâmplat o nenorocire.

Vincent încercă să zâmbească, dar îl podidiră lacrimile.

— La noi — repetă el cu o voce schimbată — nu mai e nimic, nici fericire, nici nenorocire. Casa e moartă.

Irène îl asculta, dar nu înțelegea nimic. Vincent continuă cu durere:

— Erai mică, totuși trebuie să-ți aduci aminte de marea fericire care exista la noi. Un suflet, un suflet scump umplea locuința noastră: cealaltă Irène, mama ta. Fetița mea, nu mă învinui că nu te iubesc destul. Tu semeni în totul cu mama ta. Iar ea era bucuria mea, speranța mea și chiar conștiința mea. Când ochii ei s-au închis pentru totdeauna, când n-am mai văzut surâsul ei adorat, ceva s-a prăbușit în mine. M-am simțit mai puțin bun, mai slab, mai puțin om: o dată cu dulcea rază care îmi luminase tinerețea s-a stins și credința mea. Fără tine, fata mea, aș fi spus, de atunci, adio vieții.

O expresie înspăimântată apără în privirea copilei, al cărei chip se acoperi de paloare.

Vincent scutură din cap și zise, răspunzând semnelor tăcute ale acestei groaze:

— Nu, nu, nu mă gândesc să mă omor.

— Dar ce s-a întâmplat, pentru numele lui Dumnezeu? rosti Irène izbucnind în plâns.

Vincent deschise gura să răspundă, dar se opri, în timp ce un nor și mai întunecat îi acoperi fruntea:

— Acum — mormăi el cu o adâncă descurajare — nici nu-ți mai pot încredința secretul meu.

Părea pierdut într-o cugetare deznădăjduită.

Irène se lăsă să cadă pe bancă. Era chiar banca pe care am mai văzut-o cândva stând, lângă acea femeie care venea din Italia, maica Maria cea Bună. Vincent Carpentier se așează chiar pe locui unde stătuse în acea zi italianca.

Irène tăcea și plângea.

— Îl mai iubești pe Reynier? întrebă deodată Vincent.

— Cum aş putea să nu-mi iubesc fratele? răspunse Irène.

Vincent o sărută pe frunte și zise;

— Asta este, tu nu-l mai iubești.

Tânăra fată vru să protesteze, dar el îi închise gura cu un gest plin de duioșie.

— Sunt vinovat — reluă el. Lumea îi ia în bătaie de joc sau îi condamnă pe văduvii care se consolează, dar nu face bine. Cei care nu se consolează rămân singuri. Aici este blestemul...

— O, tată! Tată! suspină Irène. Te călești că ai rămas credincios celei care te-a iubit atât de mult! Vrei să te recăsătorești, spune? Îți făgăduiesc să te ascult fără mânie.

Pentru a doua oară, Vincent scutură din cap și răspunse:

— Nu, nu, nu mă gândesc să mă însor din nou.

— Dar atunci... — începu Irène, ale cărei buze adorabile schițară un surâs.

El o întrerupse, pentru a pronunța încet:

— Suntem și mai nenorociți decât atât.

Fruntea copilei se plecă de parcă o mână de fier ar fi apăsător sub greutatea ei.

— Nu mi-ai răspuns — reluă Vincent, coborând și mai mult glasul — când te-am întrebat dacă ea mai este sau nu în mănăstire.

— Te-am întrebat despre cine vorbeai, tată — replică Irène fără să ridice ochii.

— E adevărat, dar nu aveai nevoie de răspunsul meu. Atâta vreme cât această femeie se afla aici, tu nu te-ai plâns că rămâi în mănăstire.

Irène tăcu. Mai mult decât atât nu putea să pălească.

— Și cum ai aflat că trebuia să plece de aici? întrebă Vincent. Alaltăieri seară nu știa nici ea însăși.

— Așadar, o cunoșteai?... se repezi Irène.

— Știu că de alaltăieri seară — continuă Vincent — nu a mai apărut în mănăstire.

— Cum ai cunoscut-o? Întrebă iarăși tânăra fată.

Pe ascuns, aruncă o privire spre tatăl ei, a cărui figură era mai răvășită decât aceea a unui muribund.

— Ea nu poate să-ți fie dușmancă, tată! gânde fata cu glas tare. De asta sunt sigură. Apoi adăugă: Nu te-ai înșelat. De două nopți, chilia ei e goală.

— Ce-ai face tu, dacă ea mi-ar fi dușmancă?

Dar nu-i lăasă timp copilei să răspundă. Reluă, schimbând tonul:

— Toate astea sunt nebunii. Ea nu poate nici să mă iubească, nici să mă urască. Nu e vorba de mine, ci de tine. Dacă nu s-a reîntors, cum de știi că a plecat pentru totdeauna?

— Pentru multă vreme, oricum — murmură fata — pentru foarte multă vreme.

— Ți-a scris?

Irène rămase tăcută. Stofa rochiei sale negre, întinsă pe sânul în formare, făcea o cută aproape imperceptibilă ce desena forma unui pătrat lung.

Degetul lui Vincent atinse locul și zise:

— Iată scrisoarea.

Irène își vârî mâna în corsaj. Scoase de acolo o hârtie împăturită în patru, fără plic. Întinse această hârtie tatălui ei fără să rostească un cuvânt.

Vincent deschise biletul. Mâna îi tremura. Citi cele ce urmează:

"Scumpă surioară întru Isus Cristos. Scumpa mea copilă, mai degrabă, fiindcă am vârsta mamei tale, nu am putut să-ți destăinui taina familiei mele, de care sunt legate atâtea ființe și care are meniri dintre cele mai glorioase, dar te-am lăsat să bănuiești că întreaga mea viață, cu voia Domnului, este închinată unei mari opere, care are ca scop să-i redea contelui J., tânărul meu frate, rangul pe care îl aveau strămoșii noștri.

Am sacrificat acestei sarcini totul, prietenii mele de altădată, averea mea, chiar patria mea. Astăzi, scumpă copilă, fac și mai mult: ridic strădania încercărilor mele pe culmea cea mai înaltă și-mi sfâșii inima îndepărtându-mă de tine.

Amintește-ți de mine, gândește-te la mine, roagă-te pentru mine. Astăzi, oceanul, cu imensitatea lui, ne separă. Măine, voința lui Dumnezeu, care a creat oceanul, poate să ne reunească. Pe tine te-am ales dintre toate. Ai ghicit tainica mea speranță?

Adu-ți aminte. Contele J. are o inimă nobilă. Iar Providența are căile ei adânci. Tu ești sora mea de suflet și îți dau sărutul păcii.

La revedere. Vei primi vești de la mine cu indicațiile necesare ca să-mi poți trimite răspunsul tău.

tău suflet devotat,
contesă B. in domino

J.,

MARIA-

DI-GRAZIA."

Scrisul acestei epistole era fin, dar îndrăzneț; putea fi tot atât de bine al unui bărbat, ca și al unei femei.

La litera G a cuvântului Grazia, unde pana apăsase mai tare, rămăsese lipit de cerneala uscată un fir de păr negru și foarte mătăsos.

Vincent citi de două ori conținutul biletului. Privirea lui rămase ațintită asupra scrisului, ca fascinată.

— Cine v-a predat aceasta? întrebă el în cele din urmă.

— Persoana care a adus maicii starețe scrisoarea ce anunța plecarea maicii Maria. Am săvârșit vreo greșeală, de nu mă mai tutuiești?

— Nu — răspunse Carpentier. Apoi adăugă: Unde este şuvița de păr?

O roșeață se ridică în obrajii Irènei, dar ea deschise numaidecât portmoneul, de unde scoase o bucățică de hârtie în care era învelită o buclă de păr negru.

Mâna lui Vincent tresări atingând-o. El revăzu în gând scena din palatul Bozzo, atât de groaznică în solitara ei liniște: asasinul tăindu-și părul în fața dulapului cu oglindă, la doi pași de cadavrul victimei. Recunoscuse acest păr de culoarea cărbunelui, mai lucios și mai moale decât al unei femei.

— Nu ai săvârșit nici o greșeală, fata mea — zise el în timp ce îi restitua bucla și scrisoarea.

Un cuvânt îi întârzie pe buze. Îl reținu, pentru că adineauri spusese adevărul: nu putea să-i încredințeze fiicei sale secretul său.

În jurul ei se țesuse o intrigă diabolică, împotriva căreia un copil de cincisprezece ani nu se putea apăra. Vincent își dădea bine seama de aceasta. Față de ea, biată inimă devotată, trebuia să se prefacă la fel ca în fața celui mai feroce dușman.

Întrebă:

— Pe fratele acestei persoane nu l-ai văzut niciodată?

— Niciodată.

— Nici în portret?

Irène zâmbi și răspunse:

— Mă întrebi ca și cum ai cunoaște dinainte răspunsurile mele. Da, în portret l-am văzut de două ori: mai întâi într-un medalion pe care maica Maria cea Bună îl purta la gât.

— O miniatură?

— Da, o capodoperă.
— Și se observă un aer de familie între maică și portret, nu-i așa?
— Mai mult decât atât: amândouă se aseamănă.
— Mult?
— Ca și cum miniatura ar fi maica Maria însăși, ca bărbat — și mai tânăr.

— Și celălalt?
— Celălalt — răspunse Irène — nu este un portret, este o asemănare produsă de întâmplare. Pe celălalt ai putut să-l vezi și tu, tată, ca și mine. Celălalt se află în atelierul lui Reynier al nostru.

— În atelierul lui Reynier sunt multe tablouri — zise Vincent.

— Vorbesc despre pânza cea mare în care se vede un tezaur...

— Copia făcută la galeria Biffi?

— Da, copia *tabloului lui Brigand*, este de o asemănări izbitoare.

Vincent apucă mâinile Irènei și le duse la pieptul său.

— Dacă ai fi cu doi ani mai mare — murmură el ca pentru sine — ți-aș spune: "Mărită-te cu Reynier imediat și voi pleca liniștit".

La cuvintele "mărită-te cu Reynier", fata lăsă ochii în jos. Nu răspunse nimic, dar reținu sfârșitul frazei, zidind:

— Așadar, pleci și tu, tată?

— Într-o lungă, o foarte lungă călătorie, și am venit să-mi iau rămas bun de la tine.

— Cum! Atât de curând?

— Ascultă-mă — zise Carpentier pe un ton devenit solemn — dacă o vei revedea pe această persoana, pe maica Maria cea Bună, sau pe cineva din partea ei, nici un cuvânt despre mine. Nu o cunosc, nu pot să o cunosc, mă înțelegi?

— Înțeleg că nu vrei...

— Trebuie să înțelegi mai mult — o întrerupse Vincent. E o chestiune de viață și de moarte.

— Pentru tine, tată scump? strigă fetița, care i se aruncă cu desperare de gât.

— Pentru voi amândoi — răspunse Carpentier, strângând-o cu dragoste la piept.

Capitolul XXXVI - Fuga

Carpentier se ridicase.

— Nu trebuie să știi unde mă duc — reluă el — și parcă ce, eu știu? Nu-ți voi scrie. Dacă ți se va aduce vreo scrisoare de la mine, nu o crede, fiindcă va fi falsă. Mă înțelegeți? Un fals. Nu o crede, nu te încrede în nimic decât în ceea ce-ți va spune Reynier prin viu glas, căci s-ar putea să i se falsifice scrisul tot așa de bine ca și mie. Când Reynier va veni personal la tine și-ți va spune: "Să plecăm!", tu să-l urmezi. Aceasta e voința mea. Te rog, și dacă atâta nu e de ajuns, îți poruncesc.

— Voi asculta, tată — zise Irène, care pălise și tremura toată — îți promit că voi asculta; dar n-aș putea să știu ce fel de primejdie ne amenință?

— Nu vei ști nimic — răspunse Vincent. Aici ești în siguranță, așa cred cel puțin. Vei rămâne aici până te voi chema la mine prin glasul lui Reynier... Și acum îți spun adio, scumpa mea copilă. Orele mele sunt socotite. Dacă îți mai rămâne timp după amintirile și rugăciunile ce ți-au fost cerute în această scrisoare, amintește-ți și de mine, roagă-te pentru mine.

Voi să se smulgă din brațele Irènei, dar ea îl reținu, ascunzându-și fața înlăcrimată la pieptul său.

— Tată! Oh! Tată! bâigui ea. Nu mă părăsi așa. Ești supărat pe mine. Nu am decât cincisprezece ani. Și iată-mă singură. Te rog, nu mă lăsa în această stare de neștiință, care mă ucide!

Pentru a doua oară Vincent fu pe punctul de a vorbi, căci adora de două ori această copilă, atât pentru ea însăși, cât și pentru memoria multiubitei sale mame. Dar avu puterea să reziste.

O ultimă, o lungă și înfocată sărutare fu depusă pe fruntea Irènei, și Carpentier dispăru, după ce repetă:

— Amintește-ți de mine, roagă-te pentru mine!

În curte se reîntâlni cu bunele maici, care îl așteptau. Când afluă că nu va lua parte a doua zi la triumful fiicei lui, se ridică un cor întreg de proteste și rugăminți.

— Doamnelor, în momentul când dumneavoastră veți distribui premiile, eu voi fi aproape de Brest — zise Vincent, apăsând pe numele acestui oraș.

— Ce păcat! strigă maica stareță. Va lipsi și maica Maria cea Bună, care a fost atât de duioasă cu scumpa noastră Irène. Dar, în schimb, îl vom avea printre noi pe acest venerabil om, pe colonelul Bozzo... Vrea cu orice preț s-o încununeze chiar el pe strălucita sa protejată.

Vincent se urcase în cabrioletă. Îi spuse vizitiului:

— La poștă!

La poștă dădu drumul trăsurii și se înscrise la biroul diligențelor pentru plecarea de la ora șase către Lyon și dădu arvună. Apoi se duse în piața Victoriilor, de unde luă o birjă până în strada Apusului, la

atelierul lui Reynier.

Tânărul pictor se găsea în plină activitate și lucra de zor la tabloul său *Venus rănită de Diomède*. Avea la el pe cele două jumătăți de model, de Échalot și pe Similor, primul, virtuos și doică a micului Saladin, a cărui nefericită copilărie se petrecea într-o tolbă de vânătoare; al doilea, tată al aceluiași Saladin, dar denaturat, frivol, înclinat spre libertinaj și disprețuind chiverniseala.

Din adâncul abnegației sale nesfârșite, Échalot spunea:

— Dacă n-aș avea pentru Amédée, care este numele mic al lui Similor, o prietenie ca a lui Damon față de Pythias, în stare să mă zăpăcească la minte, aș strica tovărășia asta, din care nu mă aleg decât cu ponoase, fiindcă el toacă tot câștigul nostru la cafenea — sugător mai rău ca maimuțele de la Jardin-des-Plantes — ba cu băutura, ba cu biliardul, că nu se pomenește sac mai fără fund ca tipul ăsta, în toată capitala! Lui îi trebuiesc femei, ăsta îi e năravul. Cu mama copilului a avut, înainte de naștere, desfătări, iar eu plătesc pagubele, și asta în speranța că, după ce a dat ortul popii, biata de ea ne privește din înaltul cerului, de unde își recunoaște slăbiciunea de a se fi simțit mai bine cu el decât cu mine în nebunia ei, căci, fără îndoială, el se pricepe să îmbrobodească inimile!

Similor, înzestrat cu acea urâciune pariziană care seduce tot atât cât și frumusețea, scânteietor, nerușinat, plin de vicii și ungându-și părul spălăcit cu untură în lipsa pomezii, reprezenta întocmai tipul donjuanului care culege mucuri de țigări. El nu credea decât în pofta lui de mâncare veșnic nepotolită, în setea lui nestinsă și în înclinația lui imorală pentru femei. Nu știu dacă ar fi fost în stare s-o rănească cu lovituri de lance pe Venus, ca Diomède, pentru ale cărui picioare poza, dar este sigur că ar fi urmărit-o cu propuneri rușinoase, seara, prin străzile dosnice ale Olimpului. Și, pe deasupra, ca să-i șterpelească și batista.

În momentul când Vincent sosi la atelier, Reynier era ocupat cu Similor. Échalot, care se afla în pauză, profita de răgaz ca să-l hrănească pe sugarul Saladin, biată ființă plâpândă, mofturoasă, al cărui glas, când plângea, îți pătrundea în urechi ca un sfredel. Și țița des.

Când îl văzu pe Vincent, figura lui Similor se înveseli. "O să ne dea liber — gândi el — în plus voi mai căpăta cinci franci când îi voi spune domnului Roblot: l-am zărit pe stăpânul dumitale la atelier. Consemnul este chiar din dimineața asta. Cade bine!"

Reynier, fără să lase paleta din mână, ieși înaintea tatălui său adoptiv.

— Ce vânt bun te aduce, tată? întrebă el. Tocmai mă gândeam să vin astăzi să te iau, ca să-ți cer părerea asupra acestei lucrări. Privește: începe să prindă formă.

Vincent nici nu se uită la pânză. Se așează pe primul scaun pe care l întâlnește în cale.

— Bine, dar ce ai? strigă deodată Reynier, văzându-i paloarea de pe chip.

"Fapt este — gândi Échalot — că meșterul zidar arată de parcă ar avea colici. Și încă din cele rele!"

"Și poate că domnul Roblot — își zise la rândul lui Similor — va mai da ceva pe deasupra când va afla că stăpânul lui a venit cu mutra asta de cadavru. Afacerea asta nu miroase a bine!"

— Nu am nimic — răspunse Vincent la întrebarea tânărului pictor. Dă drumul acestor doi oameni, trebuie să-ți vorbesc.

— Când îți spuneam eu! zise Similor.

— Să-i trimit la plimbare pentru o jumătate de oră în grădina Luxembourg sau să le dau drumul de tot?

— De tot — repetă Vincent obosit, ca un fel de ecou.

— Ați auzit — zise tânărul pictor către cele două modele — îmbrăcați-vă și pe mâine!

— Mâine!... murmură Vincent Carpentier, cu bărbia sprijinită în piept.

Échalot îl puse pe Saladin la loc în coșul său. Similor și el își luară hainele, fură plătiți și ieșiră.

Reynier veni și se așează lângă Vincent.

— Acum suntem singuri — zise el.

Vincent se lăsă prins de mâini fără să răspundă.

— Te rog, tată — continuă pictorul alarmat — vorbește-mi! Ce ai?

— Nu am nimic — zise pentru a doua oară Vincent. Apoi adăugă: Am crezut un moment că vom putea fi fericiți!

— S-a întâmplat ceva? Vreo nenorocire?

— E o copilă — rosti rar Carpentier. Nu i-am spus nimic. Ar fi putut ea să păstreze secretul? E o copilă și e înconjurată de primejdii...

— Vorbești despre Irène? strigă Reynier cu glas înăbușit.

Vincent Carpentier își trecu de două ori degetele tremurânde peste frunte.

— Irène — făcu el. Este greșeala mea! Greșeala mea! Aveam fericirea în mână.

Se ridică brusc, înconjură tabloul schițat și smulse pânza care acoperea tabloul din galeria Biffi.

Reynier îl urmăse în tăcere. Nu îndrăznea să-l mai întrebe nimic. Tulburarea lui se apropia de spaimă.

Vincent privi îndelung tabloul fără să spună ceva, apoi pronunță cu o voce mult schimbată:

— Am văzut asta. Era oribil... oribil!

O nouă îngrijorare străbătu sufletul lui Reynier. Crezu că e o

rătăcire a minții.

— Tată — voi el să precizeze — această dramă s-a petrecut departe de aici, și e mult de atunci.

Vincent nu rosti decât un singur cuvânt:

— Ieri!

Dădu drumul pânzei; dar pânza căzu în așa fel că nu acoperea decât jumătate din tablou. Cealaltă jumătate, cea care-l arăta pe tânăr, pe asasin, rămânea vizibilă.

— Ieri! repetă Vincent, tremurând din tot corpul. El este! E același! Și crima lui mi-a salvat mie viața.

Se clătină. Reynier îl prinse în brațe.

— Ia-mă de aici — zise Vincent, care continua să privească pânza, fără să vrea. Nu vreau să-l mai văd pe acest om. A încercat de două ori... Otrăvă... un glonț de armă... Cuțitul însă e mai sigur, cuțitul va reuși. El mă va ucide.

A trebuit ca Reynier să-l ajute pentru a ajunge la scaun, căci deabia se mai putea mișca. Părea sub efectul unei puternice emoții.

— Ascultă-mă — reluă el brusc, după sfortșarea făcută pentru a se reculege — Irène nu te mai are decât pe tine. Nu trebuie să o judeci cu severitate; este încă o copilă, o biată copilă. Jură-mi că o vei proteja!

— Oare mai este nevoie de un asemenea jurământ, tată? Irène nu este a mea? Nu este ea ca și cum aș fi eu însumi?

— E drept, e adevărat, este a ta. Ți-am hărăzit-o, ți-o dau.

Și arată cu degetul pachetul pe care îl pusese pe o mobilă când intrase.

— Tot ce posed se află acolo — reluă Vincent. Tot ce se află acolo vă aparține la amândoi: titlurile mele, valorile mele; mie, mie nu-mi mai trebuie nimic.

— Bine, dar explică-te, pentru Dumnezeu! strigă Reynier. Nu-ți dai seama cât mă faci să sufăr?

— A suferi! murmură Vincent, care îndreptă asupra lui o privire rătăcită. Am suferit atât, cât nu credeam că poate cineva să sufere. Și voi mai suferi încă. Eu voi pleca; sau, mai bine zis, voi fugi. Viața îmi este amenințată.

— De cine?

— De el! repetă Vincent, al cărui deget crispat arăta tabloul de la galeria Biffi. De asasin! Am văzut asta. Îți spun că am văzut asta! Ieri!

Reynier lăsă ochii în jos. Era consternat. În mintea lui își făcea tot mai mult loc ideea că tatăl său era nebun. Dar Vincent ghici gândul din dosul pleoapelor închise ale fiului său adoptiv și-i zise, strângându-i tare brațul:

— Sunt în toate mințile, privește-mă bine. Numai că eu nu mai vorbesc ca aceia care trăiesc și speră, pentru că sunt condamnat la moarte. Tu trebuie să cunoști adevărul, ție nu am nimic să-ți ascund.

Într-o zi am vândut liniștea noastră pentru o speranță deșartă. Spun deșartă, fiindcă aici se află nebunia mea. Această nebunie durează de șase ani. Ieri mi-am revenit din această nebunie, sau cel puțin mi-am dat seama de ea, ceea ce înseamnă aproape să te întorci la înțelepciune. Fii liniștit, nu-ți voi ascunde nimic. Vei afla totul, dar mai întâi să ne punem treburile în ordine.

Scoase din buzunarul hainei un portofel din care extrase mai multe bancnote pe care le dădu lui Reynier, adăugând:

— Vei avea nevoie de acestea pentru ea, pentru tine și poate pentru mine.

Reynier aștepta. După un lung minut de tăcere. În care timp Vincent păru că se reculege, acesta întrebă:

— O iubești mult, nu-i așa?

— Dacă o iubesc!... exclamă tânărul pictor, al cărui suflet îi izbucni tot în ochi.

Vincent îl întrerupse cu un gest și-i puse această a doua întrebare:

— L-ai văzut vreodată pe colonelul Bozzo-Corona?

— Nu, niciodată — răspunse Reynier.

— Îl vei vedea — pronunță încet arhitectul — și îl vei recunoaște. Nu mă privi așa, sunt în toate mințile. E firesc ca frazele să pară stranii când e vorba de fapte neobișnuite. Am fost împins de o fatalitate. Ori de câte ori voiam să mă gândesc la altceva sau să încerc să uit, întâmplarea îmi pune în față un memento solemn. Și tu ai ajutat destinul copiind tabloul acesta din galeria contelui Biffi; l-ai ajutat și mai mult povestindu-mi cele întâmplate în noaptea petrecută în câmpia de la Sartène. Ți-aduci aminte cum te ascultam? Legenda e drăcească, dar adevărată. Există un om veșnic, care reînvie din sângele vărsat, așa cum pasărea Phoenix reînvie din cenușa ei. Îl vei recunoaște pe colonel, cu toate că nu l-ai văzut niciodată.

— Tată — zise Reynier — sunt convins că știi ce spui; dar de ce mi vorbești în enigme?

Ochii lui Vincent rătăceau în gol.

— Câinele meu Cezar e mort — murmură el. Glontele a pătruns în mijlocul galeriei și s-a înfipt în stîngia care a crăpat. Fii gata de plecare la primul semnal. Eu mă voi duce departe, cât mai departe cu putință. Tu mi-o vei aduce pe Irène. Ți-o încredințez pe Irène. În momentul când vă voi ști pe amândoi în siguranță, voi începe războiul. Singur, mă înțelegi? Cavalerii Tezaurului nu au nici un drept. Eu am dreptul. Un om care ar avea atâtea bogății ar putea să facă binele ca Dumnezeu însuși!

Se îndreptă în toată înălțimea lui. Reynier nu știa ce să mai creadă, deoarece evocarea amintirii nopții de la Sartène atingea tocmai un punct unde gândirea lui era șovăitoare ca o superstiție. Aștepta încă o frază, un cuvânt care să aducă lumină.

Vincent își consultă brusc ceasul și zise:

— Vei ști totul, și vei fi singurul care va ști totul. Ia trăsura mea, care așteaptă afară, și du-te la Mesageriile generale din strada Notre-Dame-des-Victoires... Acolo, înțelegi... și nu în altă parte. Reține-mi un loc în diligența pentru Strassbourg, pe numele meu, cu plecarea chiar în seara aceasta. Dă și arvună. Haide, te aștept aici, voi vorbi când te întorci, Vei afla totul.

Capitolul XXXVII - Furtuna

Reynier se supuse ordinului tatălui său adoptiv.

Vincent se afla acum singur în atelier. Împinse un scăunel în fața tabloului din galeria Biffi, pe care îl dezvelise din nou, și se așeză. Privirea îi era ațintită asupra celor două personaje ale lugubre drame — tânărul și bătrânul — de parcă ar fi fost fascinată de ele. Pentru el, aceste două chipuri trăiau intens.

Ochii îi erau orbiți, ca și cum s-ar fi uitat în soare.

La sfârșit, un cuvânt îi veni pe buze, dar se stinse acolo într-un murmur nedeslușit, Rosti:

— Reynier seamănă cu contele Julian.

* * *

Trecuse un sfert de oră; înfierbântarea lui Vincent Carpentier crescuse, așa cum se întâmplă când aștepti și ești singur. Încetase să privească tabloul, fiindcă îl usturau pleoapele. Își ținea coatele pe genunchi și capul în palme.

— Trei direcții — se gândea el — Brest, Lyon și Strassbourg. Cu alții, ar fi un joc copilăresc. Astă-seară, la ora șase, se va putea dovedi că nu mă aflu pe nici unul din aceste trei drumuri. Dar eu îi cunosc, sau, mai bine zis, îl cunosc. Informațiile lui sunt mai rapide decât cele ale poliției. El va șovăi în fața acestei probleme, de bună seamă pusă anume. Prima sa concluzie va fi aceasta întrucât Carpentier ține să ne îndrepte spre apus, spre miazăzi și spre răsărit, înseamnă că el a luat-o spre nord.

Zâmbi satisfăcut.

— A doua concluzie — continuă el — se va încrucișa și o va contrazice pe prima. Își va zice: nu cumva ca să rămână pur și simplu în Paris, Vincent Carpentier ne îndreaptă în aceste trei direcții diferite?

— Și așa ar trebui să fie! reluă el cu un fel de pornire subită. Să rămân la Paris, iată adevărata soluție. Să execut asupra mea o

operație, așa cum a făcut acest ticălos cu el însuși, o transformare din cap până în picioare, să intru în pielea altuia, apoi să străpung zidurile, să sap pământul chiar cu unghiile, la nevoie, să fac un tunel de sobol⁽³²⁾ sau de șopârlă — sau de șarpe — să mă ascund acolo, să mă strecor, să înaintez mereu prelungind galeria de mină și să ajung în cele din urmă la tezaur, pe are să-l golesc încet-încet, așa cum o mică țevă poate să facă să sece, cu răbdare și timp, până și cel mai adânc, cel mai larg puț.

Sări în picioare, strigând:

— O voi face! S-a hotărât, o voi face! Chiar de-ar fi să stau săptămâni și luni îngropat ca într-un mormânt!

Dar se întrerupse, și brațele îi căzură în jos, în timp ce adăuga:

— Cezar a murit! Geamul a fost găurit de un glonte la câteva palme de capul meu! Nu voi mai avea timp. Ei sunt mai numeroși, și-s peste tot. La ora asta poate că mi-au și dat de urmă. Mă pândește moartea. Trebuie să fug, să fug, să fug! Aș vrea ca grosimea întregului glob pământesc să se afle acum între acest mizerabil și mine!

Ochii săi, plini de spaimă, se roteau primprejur, ca și cum s-ar fi temut să nu vadă pe undeva, prin atelier, vreo cursă întinsă. Fața albă și neagră a paricidului, luminată de o rază de soare, părea să iasă în acel moment din cadrul tabloului. Vincent se trase un pas înapoi. Băgă mâna sub reverul hainei și se repezi cu un răcnet sălbatic asupra asasinului. Pânza plesni cu un fâșâit sec.

— Pentru tine, conte Julian! Pentru tine, paricidule!

Cuțitul lui Vincent străpunse pieptul adversarului în dreptul inimii.

Vincent căzu în genunchi, zicând:

— E deci adevărat că sunt nebun!

Cuțitul rămăsese în pânză. Vincent îl scoase încet și îl înfipse din nou, fără să-și dea seama, cu o voluptate asasină.

— Nu, nu — făcu el — nu sunt nebun! Carnea nu e mai greu de pătruns decât cânepa. Trebuie să trăiesc. Viața mea înseamnă moartea lui.

Lângă el, pe peretele atelierului, atârna o pașnică panoplie: era un costum complet de pictor peisagist, cu umbrelă-baston-pliant și sacul de voiaj pe care le porți atât de bucuros în spate când ești tânăr, sănătos, plin de speranțe și când pleci să cucerești natura.

Adeseori i-ați invidiat pe acești liberi copii ai artei, lipsiți de griji și de prejudecăți, care nu se tem de nimic, nici măcar de ridicol, și care pornesc, ca pietoni neobosiți, să caute copaci bătrâni, verdeață, apă, lumină — în sfârșit, tot ce e adevărat pe cer și pe pământ. Au oare talent? Nu știi. Poate că unii au, dar nu aș vrea ca Dumnezeu să le fi dat tuturor. Au însă tinerețe și au credință. Iar speranța, această mare virtute, face să le crească aripi la picioare.

Să meargă, să trudească. Lacul le va destăinui taina blândeii sale transparente, lanurile vor face să unduiască pentru ei aurul palid al spicelor, pădurea îi va inspira cu umbra sa, în care soarele își strecoară pieziș o lungă privire luminoasă.

Să meargă, acești poeți ai penelului, să fie fericiți pe cât sunt de inimoși, și la capătul călătoriei lor încântate de iluzie să găsească bunăstare, dacă nu bogăție; dacă nu chiar gloria, care este, vai! Atât de rară, măcar puțină faimă fericită.

Lui Vincent îi trecu prin cap o idee. El nu era nici pictor, nici tânăr, iar natura nu avea ce secret să-i încredințeze, însă el căuta un mod de a se deghiza.

Nu stătu să mai cântărească sfatul spontan pe care i-l dădu imaginația. Se zice că prima inspirație este cea mai bună: Vincent luă costumul din cui, se dezbracă de hainele sale și se schimbă cu o vioiciune tinerească.

— Dar Reynier? se întreabă totuși.

Luă un cărbune și scris pe peretele de unde luase costumul: "Copii, la revedere". Apoi aruncă sacul pe umăr, luă umbrela-baston în mână și ieși cu pași mari pe cea de-a doua ușa a atelierului, care dădea în strada Vavin.

Primul noroc fu că portăreasa era ocupată cu treburile casei și nu-l văzu trecând. Al doilea noroc: strada era pustie. Vincent putu să dea colțul străzii Apusului și să ajungă în piața Observatorului fără să întâlnească nici una din acele figuri curioase care pot să-l încurce pe un actor timid la începuturile sale.

Rolul pe care și-l alesese se potrivea de altfel cartierului. Aleea Observatorului este marele drum al pictorilor-turiști. Acestora nu li se acordă mai multă atenție prin partea locului decât se acordă aspiranților de marină pe străzile Toulonului, bonelor de copii în grădina Tuileries sau cavaleriștilor la Versailles.

Pe cât îi permiteau oboseala și rănilor încă nevindecate, Vincent arbora ținuta profesiei. Înainta cu un aer semeț, cu nasul în vânt și cu o pălărie moale cu boruri largi trasă pe o ureche, care îi dădea o înfățișare de "artist" din cele mai îndrăznețe.

Odată depășită regiunea unde azi se desfășoară balul Bullier⁽³³⁾ (pe atunci dominată de localul la Grande-Chaumière), orice primejdie de a întâlni, *din întâmplare*, vreo cunoștință, firește că dispăruse. Vincent nu se mai putea teme decât de emisarii Fracurilor Negre.

O luă spre stânga, prin străduțele din preajma barierei Infernului și ajunse la capătul cartierului Saint-Marcel, ca să iasă, în cele din urmă, din Paris prin bariera dinspre Fontainebleau.

Odată pornit pe drumul spre Bicêtre, respiră mai liniștit, cu toate că măduarele sale chinuite începeau să dea semne de oboseală.

Era o căldură înăbușitoare. Cerul, senin la zenit, se acoperea la

orizont cu nori ușori ce veneau dinspre răsărit pe îndelete, cu tot vântul potrivnic care sufla dinspre sud-vest cu ușoare rafale călduțe, dar apăsătoare.

Pentru cine cunoaște clima Parisului, acești nori aduși dinspre răsărit de curenți misterioși vestesc, în timp de secetă caniculară, o ploaie aproape sigură. Dar Parisul nu va învăța niciodată limbajul cerului. El preferă să se încreadă în Mathieu de la Drôme⁽³⁴⁾ și în barometru, care îi îndrugă verzi și uscate. Parisul, veșnic mirat că ploaia poate să vină după vreme frumoasă, intră în panică în clipa când uraganul începe să ridice vârtejuri de praf în lungul bulevardelor; prima picătură care îi cade pe vârful nasului îl împinge sub streșină unei porți, unde regretă amarnic umbrela de ploaie, articol umilitor, pe care buletinele meteorologice i-l impuneau în timpul atâtor zile însorite!

Vincent Carpentier își urmă drumul fără să se sinchisească de norii de la răsărit, care, în fond, aveau culori vesele și nu acopereau nici un sfert din întinsul cerului.

Spre apus, soarele cobora în mijlocul unor norișori sângerii, care nu reușeau să-i întunece strălucirea.

Putea să fie ora șase seara.

Vincent se hotărâse să-și joace cât mai natural rolul de om nevoiaș, mâncând și dormind într-un han de periferie, sub pretextul de a ajunge mai devreme a doua zi dimineața pe terenul său de vânatoare — vânătoria de peisaje.

Cum mergea așa, destul de obosit, dar susținut de ghidul că fiecare pas îl îndepărta de primejdie, se gândi să se uite îndărăt la drumul drept și neted, ca să-și dea seama de distanța parcursă. Un cupeu venea în goana mare, ridicând nori de praf.

Carpentier rămase năucit și inima aproape că încetă să-i mai bată. Recunoscuse din prima clipă nu numai cupeul, dar și calul și vizitiul, pe frumosul napolitan Giovan-Battista, ale cărui sprâncene mai negre decât cărbunele contrastau cu albul de nea al perucii sale frizate.

Vincent își trase pălăria pe ochi și, străduindu-se să înșele privirea de inchizitor a contelui Julian prin comportarea sa îndrăzneță, adoptă mersul pe două cărări al unui Rafael de ocazie, care băuse zdravăn pe stomacul gol. În același timp, începu să cânte în gura mare, cu glas răgușit, cel mai deocheat cântec de atelier pe care și-l aduse aminte.

Cupeul gonia aproape fără zgomot; trecu, repede și ușor, prin mijlocul șoselei pe marginea căreia se bălăbănea Vincent. Acesta purta pe umăr umbrela profesională, ceea ce îi ascundea în bună parte figura.

Se ferea să cerceteze cu dinadinsul cupeul; dar frica e femeie și, ca atare, se bucură de acest privilegiu femeiesc de a vedea fără să

privească. Vincent, adăpostit sub cutele largi ale umbrelei, putu să recunoască la geamul cupeului profilul uscat al colonelului.

Ce căuta aici contele Julian? De ce pornise tocmai pe acest drum?

Chiar în momentul când Vincent își punea aceste întrebări, o rafală bruscă de vânt, premergătoare furtunii ce se apropia, se iscă în lungul șoselei și ridică un adevărat vârtej de praf, în dosul căruia cupeul se făcu nevăzut.

Lui Vincent nu-i păsa de furtună. Nici nu băgase de seamă că norii aceia frumoși ce veneau dinspre răsărit se întinseseră peste măsură și că linia lor de atac, bine delimitată pe albastrul cerului, se afla acum chiar deasupra capului său, dând luminii soarelui ce apunea câteva nuanțe purpurii, care făceau mai apăsătoare întreaga lor masă, întunecată și grea ca o imensă calotă de plumb. Ceea ce domina gândurile lui Vincent era cupeul.

Când vârtejul de praf se împrăștie, cupeul dispăruse sau, cel puțin, nu mai putea fi deosebit printre cele patru sau cinci vehicule care se arătau în depărtarea posomorâtă a șoselei.

Fără să mai stea la chibzuială, Vincent părăsi drumul mare și apucă pe un drumeag ce se deschidea spre stânga. Singurul său gând era să nu urmeze aceeași cale cu acel groaznic cupeu.

Drumeagul, care începea la jumătatea șoselei dintre Paris și Villejuif, lăsa în urmă fortul de la Bicêtre și cobora spre Sena, tăind bulevardul Choisy în dreptul Porții Englezești. Câteva case sărăcăcioase mărgineau răspântia, dar, după două sau trei sute de pași, drumeagul se îngusta dintr-o dată, pierzându-se în cotituri printre lanuri.

Vincent abia apucase pe acest drumeag, când furtuna izbucni cu o rară violență. Pământul răsună brusc sub loviturile unei averse cu grindină cum numai vântul de răsărit poate să abată asupra Parisului. În același timp, lumina zilei se întunecă subit. S-ar fi zis că o perdea neagră, cu reflexe verzui și viorii, se întinsese peste câmpie. Apusul stins nu mai trimitea decât raze sinistre, în culori nefirești, care-și slăbeau fără încetare intensitatea.

Pârâitul puternic al grindinei bătând pământul din toate părțile fu acoperit de o trosnitură seacă și sfâșietoare, însoțită de o lumină firavă ce-l înfășură pe Vincent ca într-un giulgiu țesut din raze palide, apoi ecourile cerului și ale pământului, transformând această explozie a trăsnetului, o împrăștiară de-a lungul zărilor cu un bubuit înspăimântător. Din acea clipă, urgia furtunii se dezlanțui, amplificându-și viitoarea și tumultul. Noaptea scotea urlate supraomenești. Cerul, spintecat în toate sensurile, își revărsa focul măruntaielor într-o dezordine măreață și înspăimântătoare.

Totul dură o jumătate de oră. Vincent Carpentier, slăbit și bolnav, rățăcea acum la întâmplare, împins încoace și încolo ca o biată barcă

fără cârmă, incapabilă de a rezista vijeliei. În întunericul ce se întetise, strălucirea fulgerelor nu-i arăta altceva decât pământul gol și desfundat, în care fiecare pas i se îngropa până la gleznă. Pierduse drumul drept. O clipă, se temu să nu moară. Și în această buimăceală nemaipomenită, ce-i zdruncinase gândurile, așa cum elementele dezlănțuite îi zguduiau bietul său trup, un crâmpei al amintirii îi chinuia neconținut creierul. Se gândea la întâmplarea lui Reynier în câmpia Sartènei, într-o noapte ca asta, pe o furtună asemănătoare. Această idee îl urmărea și îl obseda cumplit.

În două sau trei rânduri, lumina fulgerului îl lăsa să întrevadă câteva cocioabe împrăstiate pe câmp. Fiecare ar fi putut să fie de bine, de rău un adăpost, dar el trecea înainte, tremurând ca varga sub hainele ude learcă. Se temea de ospitalitatea necunoscută. Numele gazdelor lui Reynier îi reveneau acum în minte. Îi era frică de Cherchelita, acea furie bețivă, și de asasinul acela cu chip de bulldog, căruia tânărul pictor îi spunea vagmistrul.

În cele din urmă căzu jos, sau mai curând se lăsa să cadă, învins de oboseala de nesuportat și de durerile provocate de rănilor redeschise. Nu mai avea voință să lupte. Lângă el se afla o formă întunecoasă. Stătea cu spatele în bătaia ploii, dar capul i se sprijinea de o piatră care forma pragul unei case.

Vincent nu vedea casa, dar auzea în dosul lui o voce răgușită care cânta prin vuietul furtunii: era vocea unei bătrâne femei amețite de băutură. Era atât de obsedat de povestirea lui Reynier, încât i se părea că recunoaște un cântec italian.

Un fulger brazdă cerul. Casa apără din umbră, sărăcăcioasă și tristă, cu o potecă noroioasă primprejur și cu gardul dărăpănat al curții sale mici. Când fulgerul se stinse, Vincent zări între ușă și prag o dără de lumină.

Cântecul continua. Niște picioare încălțate în saboți grei începură să meargă pe podea.

— Ei! strigă cineva dinăuntru. Ce, ai adormit în loc să te îmbraci, leneșule? Ei, vagmistrule!

Vincent nu ar fi fost mai zdrobit, chiar dacă ar fi căzut zidul peste el. Un moment crezu că visează, cu atât mai mult cu cât această uluitoare întrebare rămânea fără răspuns.

Dar vocea răgușită reluă aproape numaidecât:

— Stăpânul nu se deranjează în fiecare seară ca să vină personal în bârlogul tău și să-ți spună că se face ziuă. Treaba trebuie să fie grabnică. Pentru așa ceva nu există vreme rea. Ia-o din loc, dacă vrei să-ți salvezi oasele!

Iarăși, nici un răspuns.

Vincent se gândea, făcând o efortare uriașă ca să poată vedea limpede în haosul din creierul său.

"Aici a venit cupeul colonelului! Și are nevoie de vagmistrul pentru mine!" Îl trecură fiori și adăugă în sinea lui: "Vagmistrul! Omul care ucide".

Încercă să se ridice ca să fugă. Picioarele îi erau însă ca paralizate.

— Eu am să ies — reluă vocea răgușită — ca să aduc de băut. Sticla e goală și mă usuc de sete... A! În sfârșit, iată-te!

Un al doilea mers, mai greoi, se auzi înăuntru și o altă voce zise:

— Nu ți s-a părut că Tatăl nu era ca totdeauna, bătrână Cherchelita? Nu s-a schimbat nimic în el, dar parcă nu e același om. Dacă și-a băgat el trăsura prin ulițele astea, înseamnă că ține neapărat să-i facă de petrecanie arhitectului, asta-i sigur!

— Motiv în plus să te grăbești, puturosule!

Încă o dată, Vincent, adunându-și toate forțele, încercă să scape din strânsoarea coșmarului cel ținea legat. Reuși să se ridice în mâini și pe genunchi.

— Ia învârtește nițel tocila — zise în acel moment vagmistrul — că mi s-a cam ruginit scula.

Zgomotul unui cuțit tras pe o piatră scrâșni prelung. Acesta a fost ultimul sunet auzit de Vincent înainte de a cădea, învins și leșinat, pe prag.

Capitolul XXXVIII - Dispariția

Din acea noapte, Reynier pe de o parte și Irène pe de alta rămăseseră fără nici o știre. În casa lui Vincent Carpentier nu se găsise nici un indiciu care să poată ajuta la dezlegarea enigmei dispariției sale. Căci Vincent dispăruse cu desăvârșire, fără să lase nici cea mai mică urmă, ca și cum l-ar fi înghițit pământul.

Irène fu adânc zguduită. Am văzut că ea se afla sub stăpânirea unei obsesii morale foarte puternice. Un geniu rău i se strecurase în preajmă și o înlănțuise, așa cum își înfășoară șarpele prada. Oricare ar fi numele pe care i l-am dat, maica Maria cea Bună sau contele Julian, acest demon, cu ochiul țintit fără îndurare asupra scopului său, o alesese pe Irène drept instrumentul, drept cheia care ar putea într-o zi să deschidă ușa tezaurului din La Merci.

Să nu uităm că un întreg cerc al lăcomiei împinse până la delir înconjură această grămadă de bogății și că Vincent Carpentier făcea obiectul patimii înfierbântate a tuturor acestor căutători de aur, el fiind singurul om din lume care cunoștea — probabil — secretul colonelului, deoarece acesta îl alesese pe el ca să construiască lada de piatră în care dormea uriașa sa avere.

Prins între colonel sau, mai bine zis, între contele Julian și Cavalerii Tezaurului, a căror alianță o respinsese, Vincent Carpentier, singur, dar cuprins și el de patima comună tuturor, nu avea prea mulți sorți ca să scape din ghearele destinului său.

Contele Julian, învingătorul de astăzi, începuse de mult și foarte pe departe asediul casei înaintașului său. El procedase ca generalii pricepuți în fața unei cetăți bine apărate, fixând peste tot, unde acest lucru era posibil, puncte de atac înaintate, din care multe puteau fi inutile, dar din care măcar unul avea să lanseze coloana de atac, la ora potrivită.

El venea din Italia, nu se dădea în lături de la nici un sacrilegiu, și își alesese drept cartier general așezământul religios al maicilor de la Mânăstirea Crucii. Acolo, de două ori apărat, de zidurile mânăstirii și de costumul de femeie în care se deghizase, contele Julian se amuzase să subjuge, s-o fascineze pe această biată copilă care trebuia, după socotelile lui, să-l facă, într-o bună zi, stăpânul lui Vincent Carpentier, a cărui fiică adorată era.

Irène căzuse întreagă și de la început sub influența acestei femei, care, ca vârstă, ar fi putut să-i fie mamă și pe care ea o considera mult superioară celorlalte maici din apropierea sa. Pentru ea, Maria cea Bună, frumoasă ca o regină, descendentă a unui neam ilustru, dar doborâtă de nenorociri, îi apărea învăluită într-o mantie de misticism și poezie. Ca la toți copiii inteligenți — și nu exista în această Mânăstire a Crucii copilă care să se poată compara în inteligență cu Irène Carpentier — elementul romantic era foarte puternic.

Toți suntem vulnerabili mai mult prin forța noastră, decât prin slăbiciunile proprii. Ispititorul o atacă pe Irène prin partea ei tare. În lungile convorbiri pe care maica Maria cea Bună le avea cu fata, sub pretextul de a o învăța limba și literatura italiană, apărea mereu imaginea unui om, cu pricepere pusă în valoare, sub o tainică și întunecată lumină, încadrată de acel prestigiu de neînvins pe care îl aureolează nefericirea neamurilor ilustre. Acest om era urmașul unic al unor străluciri trecute — tânărul frate al maicii Maria cea Bună — în viitor poate din nou prinț: contele Julian. Și maica Maria cea Bună lăsa să se întrevadă un vis: Irène, eleva sa, fiica sa spirituală, logodită cu acest destin melancolic și în același timp măreț!

Irène era foarte tânără. Ea îl iubea pe Reynier din toată inima, aproape tot așa de sincer și de profund cum îl iubea și pe tatăl ei. Reynier însuși contribuise la: acest rezultat prin marele respect pe care îl puneă în dragostea lui arzătoare: respect pentru fată, respect pentru el însuși, respect pentru viitorul lor comun. S-ar fi zis că-i era frică să deschidă, măcar pentru a arunca pe ascuns o privire înăuntru, caseta în care dormeau dulcile făgăduieli ale fericirii sale.

Nu știi cum să explic aceasta: Irène nu-l văzuse pe contele Julian

decât în portretul său în miniatură din medalionul purtat la gât de maica Maria cea Bună, și totuși contele Julian devenise stăpân pe imaginația Irènei Carpentier. Ea visa la acest chip palid. În curățenia absolută a sufletului ei, fata nu-și dădea seama ce mare primejdie este să viseze. Nu-i era frică să-l iubească pe fratele prietenei sale cele mai bune. Dar iubea oare cu adevărat? Da. Însă ceea ce iubea ea era primejdia necunoscută care înconjura ca o aureolă acest chip palid, era vitejia învinsă, era nefericirea predestinată. Îi era deci prinsă numai imaginația.

Am văzut cum contele Julian dădea lupta decisivă pe un alt teren, dar el nu-și părăsise totuși prima sa cucerire. Era în firea lui să păstreze, să-și economisească rezervele, îi scrisese Irènei, devenită de prisos, numai pentru a-și asigura triumful în viitor.

Irène ar fi purtat multă vreme doliul după primul ei vis, fără lovitura brutală și îngrozitoare pe care i-o dădu realitatea.

Reynier fu cel care îi aduse fatala veste și durerea lor comună îi apropie și mai mult. Când avu loc întrevvedereea dintre cei doi logodnici, Vincent Carpentier dispăruse de cinci zile.

Reynier, răscolind peste tot, putuse descoperi doar câteva urme vagi. Unii vecini îl văzuseră pe omul cu costumul de pictor-peisagist urcând strada Apusului în direcția Observatorului. Din întâmplare, o fetiță care îi poza în mod obișnuit lui Reynier recunoscuse hainele sale, dincolo de bariera Fontainebleau, purtate de un om între două vârste, care părea bolnav și obosit. Fetița tocmai se plimba cu o cunoștință și putuse să-l urmărească pe călător până spre Bicêtre, dar între timp se ivise furtuna și fata căutase adăpost într-o cârciumă.

Dincolo de acest punct, Bicêtre, orice urmă se pierdu. Irène își amintea de ultima întrevvedere avută cu tatăl ei. Observase tulburarea și cuvintele lui fără șir. Păstra o impresie de tristețe, aproape de groază, pe care i-o lăsaseră cuvintele lui de rămas bun.

La fel și Reynier. Ultimele cuvinte ale lui Vincent îi răsunau încă în urechi, semănând cu un adevărat testament verbal.

Dar de ce îl trimisese Vincent la Mesageriile generale?

Se descoperi că Vincent își reținuse loc pentru aceeași seară și la Mesageriile Lafitte și la diligența poștală.

În mod firesc se naștea o idee lugubră. Ea îi veni lui Reynier, îi veni și Irènei: gândul la o sinucidere. Dar ce motiv ar fi avut Vincent să-și ia zilele? El se afla în plină prosperitate; afacerile lui își lărgeau cercul în fiecare zi; înainta cu pași repezi spre bogăție.

Zvonul public își luă sarcina de a da răspunsul la această întrebare.

Vincent era un om binecunoscut; făcea parte dintre cei care au reușit în viață. Parisul îi datora deci câteva zile de bârfeli, de presupuneri și de trăncăneli.

Zvonul public, murmur ce se naște nu se știe unde și care capătă, de cum se naște, proporții gălăgioase, își ia bucuros sarcina de a da soluții problemelor pe care evenimentele le supun curiozității tuturor.

În ultima vreme, spunea zvonul public, arhitectul la modă dusesese o viață bizară. Roblot, valetul său, care îi era foarte atașat, mărturisi că de câteva luni era de nerecunoscut. Ce avea? Un grăunte de nebunie? Ei, Doamne, da, cam așa ceva: Vincent Carpentier se deghiza noaptea ca să iasă în oraș.

Și, lucru curios, printre cei care nu îndepărtau prea mult această idee a nebuniei se aflau în primul rând Reynier și Irène însăși. Irène și Reynier avuseseră amândoi acest gând, înainte chiar ca zvonul public să-l pună în circulație.

Până și bunele maici de la Mânăstirea Crucii își mărturisiră între ele că domnul Carpentier avea un "aer ciudat" în timp ce supraveghea pregătirile pentru distribuirea premiilor.

Dar nu fu totul. Se descoperi în același timp că afacerile lui Vincent Carpentier nu erau strălucite decât la suprafață. Un întreg furnicar de creditori apărură dintr-o dată, după dispariția lui, iar credinciosul Roblot veni într-o dimineață să-i spună lui Reynier:

— Cine ar fi putut crede una ca asta? Să-i mulțumească lui Dumnezeu și sfinților săi. I se va vinde palatul, prin hotărâre judecătorească, și, după plata datoriilor, domnul Lecoq va mai rămâne cu două sau trei sute de mii de franci în pierdere!

Palatul fu vândut și nu mai rămaseră decât datoriile. Irène părăsi Mânăstirea Crucii.

Trecură câteva luni. Irène avea șaisprezece ani și Reynier îi zise: "Să ne căsătorim, așa voia părintele nostru".

Irène răspunse: "Sunt prea tânără".

Ea își luă o odăiță cu chirie și muncea cu mâinile ca să poată trăi.

* * *

Mai trecură câteva luni. Parisul îl uitase de mult pe Vincent Carpentier.

Un alt eveniment cu mult mai important îl preocupă timp de o săptămână: vreau să vorbesc despre moartea acestui om drept, încărcat de am și de virtuți, de colonelul Bozzo-Corona.

Am povestit în altă carte⁽³⁵⁾ despre sfârșitul acestui binefăcător al omenirii și despre înduioșătoarea ceremonie funebră care îi urmă. Vom relata acum numai câteva amănunte încă inedite, ce se leagă de povestirea noastră din prezent.

Patul în care agoniza colonelul fusese înconjurat până în ceasul din urmă de principalii membri ai asociației Fracurilor Negre. Aceasta era familia lui. Timp de două treimi de veac, el exercitase asupra lor

acea tiranie părintească și batjocoritoare pe care am evidențiat-o de atâtea ori în povestirile noastre. Oricine îl atacase murise. Șubreda sa bătrânețe băgase în pământ pe cei tineri și pe voinici. Gârbovirea lui părea a nu cunoaște sfârșitul.

Se aflau acolo, lângă patul său, toți cei ce trebuiau să-l moștenească, așa cum generalii lui Alexandru cel Mare își împărțeau imperiul lui. Numai că imperiul lui Alexandru erau ușor de împărțit, era destul să se taie din grămada de provincii și regate, pe cită vreme aici moștenirea invizibilă părea să rămână ascunsă.

Asupra imensității patrimoniului existau păreri vagi și aproape iluzorii, dar un singur om, în întreaga lume, putea să spună: "Săpați pământul în cutare loc și veți găsi tezaurul din La Merci". Acest om urma să moară — dar el nu spunea nimic.

Însă va muri oare? Toți cei de față speraseră și chiar pusese ră de atâtea ori la cale moartea lui! Și tot de atâtea ori îl văzuseră clătinându-se pe marginea gropii! Această perpetuă agonie, care își bătea joc de urmașii nerăbdători, era mai adevărată astăzi decât ieri?

Nimeni n-ar fi putut-o spune. Erau de față: doctorul Samuel, abatele X... ducele (Louis al XVII-lea), contele Corona, domnul Lecoq (tulonezul l'Amitié), contesa de Clare. Ei afixau o adâncă mâhnire, dar sorbeau din ochi această paloare de cadavru care constituia pentru ei cea mai scumpă dintre făgăduieli.

Colonelul spusese cu o seară înainte:

— Scumpii mei copii, de data asta cred că, așa a ajuns la capătul mosorului. Nu voi mai apuca ziua de mâine. Iată-vă mai bogați decât Cresus! Nu pot să iau pușculița cu mine în mormânt. Mii de draci! O să vă săturați din plin, pisicuțelor! Nici nu vreau să vă spun cât e în sac; vreau să aveți plăcerea surprizei. Sunt convins că o să mă plângeți, bibicilor! Dar va fi o bună consolare pentru voi când vă va cădea pe cap, ca o binecuvântare, testamentul meu... Nu vă spun mai mult.

Ceru un preot, dorind să termine în mod decent, așa cum trăise în viață. Abatele X... se oferi. Muribundul îi făcu prietenește cu tifla.

Îeșind, doctorul zise:

— N-a vrut să mă lase să-i iau pulsul. E foarte rău, dar altelei l-am văzut și mai rău decât acum.

— Nu vă lăsați amăgiți! bombăni Lecoq. Îl voi socoti mort numai după ce îl vor fi mâncat viermii.

Contesa de Clare întrebă:

— Ce ne vom face dacă va lua secretul cu el în mormânt?

Nici unul dintre Cavalerii Tezaurului nu putu să dea un răspuns la întrebarea pusă de contesa de Clare.

A doua zi, dis-de-dimineată, colonelul avu o lungă consfătuire cu contesa Francesca Corona, nepoata și favorita lui. I se plânse, spunându-i că în ajun i se trimisese un fals preot, un ticălos mizerabil, numit Annibal Gioja, devotat trup și suflet contesei de Clare, căruia îi pusese un anterior peste redingotă.

— L-am bănuît imediat — adăugă el — și i-am îndrugat niște fleacuri. Dar vreau să mă spovedesc cu adevărat. Chiar dacă asta nu-mi ajută la nimic, nici rău nu poate să-mi facă, nu-i așa, Fanchette? Am să-ți spun multe lucruri. Le-am promis tuturor moștenirea mea, dar fu vei fi aceea care o va avea. Numai tu îmi ești dragă. Ție îți voi încredința taina tezaurului; din La Merci, ție îți voi atârna de gât Scapularul^[36] — Scapularul pe care îl curtam pe vremea când numele meu făcea să tremure Apeninii... numele meu de Fra Diavolo! Îți voi da cheia tezaurului — lac de bogății fără fund, unde se găsește destul aur ca să poți cumpăra conștiința întregului neam omenesc.

— La ce-mi vor folosi toate acestea? murmură Francesca. Dacă dumneata nu vei mai fi aici, ei mă vor ucide.

— Îi vei ucide tu, dacă vrei. În scrierile poetului nostru din Ferrara, divinul Ariosto, se vorbește despre un cavaler care răstoarnă totul în calea lui cu o lance de aur. Tu vei avea lancea de aur... Dar, ascultă-mă, orele trec lepede ca minutele în preajma morții. Trebuie să câștigi moștenirea, îndeplinind poruncile mele. Vrei să mi te supui?

Francesca răspunse:

— M-am supus întotdeauna, tată.

— E adevărat! Dar ceilalți... Ah! Ceilalți... se învârtesc în jurul meu așa cum șacalii și corbii dau târcoale în preajma leilor muribunzi. Sunt mulțumit că am să mor. Moartea e un refugiu. Altfel m-ar fi asasinat!

Un fior de groază, care desigur că era sincer, îi scutură mădularele sub cuvertură. El adăugă:

— Vino mai încoace. Ei trebuie să fie pe aproape. Dacă ar auzi ceea ce am să-ți spun, ai fi pierdută... Apropie-te și mai mult.

Glasul său se transformă în murmur, în timp ce continua:

— Îți trebuie un bărbat care să-ți păzească tezaurul. L-am ales dintr-o mie de oameni și l-am verificat ani de zile. Pe acest om îl doresc ca duhovnic. El știe și așteaptă. Du-te și adu-l încoace.

— Unde se află?

— Aproape de tot de aici, în pasajul Saint-Roch. Este un preot tânăr. Ca și noi, este de prin împrejurimile Sartènei; se numește abatele Franceschi. Repetă numele.

Contesa Corona se supuse.

Colonelul reluă:

— Francesca, Franceschi, așa îți vei aminti mai ușor. Locuiește la numărul trei în pasaj. A fost făcut vicar acum două zile. E un sfânt: postește ca să-și dea plinea la săraci. Nu trebuie să-i explici nimic. El știe dinainte tot ce are de făcut. Îi vei spune numai cuvântul convenit.

— Care cuvânt?

— *A muri înseamnă a trăi. Repetă!*

— "A muri înseamnă a trăi."

— Bine... Și vei mai adăuga: *În noaptea care vine, va fi ziuă plină.* Repetă!

— "În noaptea care vine, va fi ziuă plină."

— Bine. Tu nu știi cât de mult țin la tine. O vei ști mâine.

Contesa Francesca se ridică.

— Nu încă — zise muribundul — mai așteaptă, că nu am terminat. Toată ziua de astăzi și în noaptea următoare, care va fi ultima mea noapte, tu vei comanda aici. Nu-ți fie teamă de nimic. Ei nu vor îndrăzni să-mi calce ordinele. Nu vor cuteza să ridice capul înainte de a mă fi văzut bine ținut în cuie între scândurile coșciugului. Tu vei proclama cu tărie voința mea și nimeni nu se va ridica împotriva ei. Vei face-o?

— O voi face.

— Vei spune: Ultimele zile ale Tatălui Tuturor au fost chinuite de o teamă. I-au trebuit atâția ani ca să moară, că ajunsese să se îndoiască de moarte. Se gândea că moartea putea să șovăie a-l lovi și să încerce de mai multe ori. S-a mai văzut așa ceva, mai cu scamă la babanii care depășesc limita obișnuită a vieții. Și Tatăl Tuturor are peste o sută de ani! Tatăl *vrea*, pentru a evita chinul unei îngropări premature sau alte primejdii pe care nu le precizează, el *vrea* ca trupul său să rămână ferit de orice atingere în noaptea decesului și în ziua care va urma. Corpul său va fi păzit și vegheat de omul pe care l-a ales el, care este un preot, singurul însărcinat să se roage la căpătâiul său și să procedeze la măsurile de îngropăciune, *după ce va fi făcut probele convenite între el și Tatăl.* Îți vei reaminti?

— Da, îmi voi reaminti.

— Du-te acum și lasă-i să intre aici pe toți bunii mei prieteni, pentru ultima dată.

Contesa Francesca Corona ieși. Șefii Fracurilor Negre intrară. Colonelul ținu să dea mâna cu toți.

Către amiază, Francesca se întoarse cu tânărul vicar, care părea un om eu înfățișare ascetică. Colonelul le spuse șefilor Fracurilor Negre:

— Scumpii mei copii, acum lăsați-mă singur, și ascultați de mica mea Fanchette, ca și de mine însumi, până în ceasul înmormântării. Altfel...

Nu termină, dar în ochii lui care se stingeau apăru o lucire ca de fulger...

El mai adăugă totuși:

— Testamentul meu pecetluit vă va fi predat de către abatele Franceschi la o oră după funeraliile mele.

Colonelul Bozzo-Corona își dădu ultima suflare în aceeași zi la orele patru după-amiază. Conform voinței sale exprimate în mod imperios, abatele Franceschi veghea singur rămășițele lui pământești.

Cu toate acestea, prietenii săi își făcură datoria. În cursul nopții și zilei următoare, nici unul dintre șefi nu părăsi palatul din strada Thérèse, iar în camera vecină cu odaia mortuară instalară o capelă unde o călugăriță rămase în rugăciune până la ridicarea corpului. Numai, doamna contesă de Clare, singură, lipsea dintre șefii adunați la palatul Bozzo.

De la ora decesului și până noaptea târziu, tânărul preot fu auzit recitând din răstimp în răstimp rugăciunile latinești cerute de ritualul funeralar.

Seara, șefii se adunară în sufragerie, unde luară o masă tristă — cu adevărat tristă, căci fiecare era îngrijorat.

Preotul, în camera mortuară, călugărița, în capelă, rămăseseră singuri. Călugăriței i se păru că aude în camera, colonelului niște zgomote curioase — cu toate că abatele Franceschi nu contenea să recite cu glas tare rugăciunile prescrise.

Nu încercăm să scuzăm fapta, dar călugărița se duse să se uite pe gaura cheii. Fu în zadar, căci gaura cheii era astupată ermetic.

De cealaltă parte a ușii se auzea un fel de forfotă, ca și cum s-ar fi făcut ceva care cerea multă mișcare. Se auzeau pași înăbușiți pe covor. Și patul scârțâia.

În loc să se roage, călugărița părea a fi căzut acum pradă unei agitații febrile. Ca să audă mai bine, își ridică o clipă voalul gros al ordinului său, care îi ascundea aproape toată figura, și dacă cineva ar fi intrat în acel moment, ar fi putut recunoaște, în dosul cutelor de serj negru, trăsăturile mândre și fermecătoare ale contesei Marguerite de Clare.

Aici, fiecare ducea războiul pe cont propriu.

Spre miezul nopții intră cineva. Era Francesca Corona, care venea să se reculeagă și să se roage. Ea purta în suflet un doliu adevărat și cucernicia sa nu era o comedie.

Călugărița avusese timp să-și lase voalul în jos. Cele două femei nu schimbă în tot timpul nopții decât câteva, cuvinte.

Zgomotul acela ciudat continua să se audă în camera mortului.

Spre ziuă, Francesca Corona se retrase.

Rămasă singură, contesa de Clare se apropie de ușă cu repeziciune, ca și cum cineva ar fi rupt legătura care o ținea

îngenunchată pe scăunelul de rugăciune. De data asta nu mai încercă să se uite prin gaura cheii. Băgă mâna în buzunarul rochiei și scoase un obiect pe care rareori călugărițele îl poartă asupra lor — un mic burghiu, nou-nouț. Cu ajutorul acestui instrument, ea atacă cu îndemânare și precauție canatul ușii. Pentru o contesă, avea o remarcabilă îndemânare a mâinii. În câteva minute, o gaură fu făcută în ușă. Doamna contesă de Clare își lipi mai întâi buzele de gaură, ca să sufle rumegușul produs de învârtirea burghiului. Apoi își aținti prin gaură un ochi lacom și aruncă o privire în camera mortului.

Cu toate că se lumina de ziuă, camera era foarte întunecată, pentru că draperiile erau trase în fața ferestrelor, dar contesa văzu din prima clipă ceva care o umplu de uimire. Chiar în fața găurii străpunse de ea se afla o ușă deschisă — o ușă pe care ea n-o mai văzuse. Această ușă se afla spre picioarele patului și, atunci când se închidea, dispărea în întregime în panoul lemnăriei de pe perete. Ușa dădea spre o scară tot atât de necunoscută contesei Marguerite, din care se zărea numai rampa înclinată.

După ce se orientă, contesa calculă că această scară trebuia să coboare la parter, la penultima dintre camerele situate spre grădina de pe strada Vrăbiilor.

Afară de ușă nu se vedeau decât picioarele patului, o jumătate de metru de zid și colțul unei canapele pe care stătea un om. Omul apărea tăiat de marginea rotundă a găurii făcute de burghiu. Nu i se vedeau, decât picioarele. Dar asta era destul ca să se observe că el nu purta veșmânt preoțesc.

Cine era acest ora? Și ce făcea aici?

Pe de altă parte, marginea patului era netedă. S-ar fi zis că sub cuvertură nu era nimic.

În timp ce falsa călugăriță privea cu luare-aminte, căutându-l pe preot și corpul, care trebuiau să fie acolo dar care lipseau, la capătul scării apărură un cap de om. Era chiar fruntea mistică și pe jumătate cheală a abatelui Franceschi. Purta în spatele lui o povară care deveni vizibilă după ce urcă și ultima treaptă a scării.

Această povară era cadavrul colonelului.

Contesa Marguerite își opri răsuflarea, rămânând cu gura căscată. Ea vedea, dar nu-și putea crede ochilor, atât era de neverosimil și de straniu acest spectacol.

De unde venea abatele? Și de ce căra el astfel un cadavru? Fusesse mai întâi coborât, fiindcă acum îl aducea din nou sus. Încă o dată, de ce?

Contesei îi trecu prin minte că leșul trăia. Așa se explica totul. Colonelul fusese dus la parter ca să poată da indicații exacte asupra tezaurului și să frustreze astfel asociația Fracurilor Negre.

Era probabil, era sigur...

Ba nu, leșul era rigid, părând uscat și mumificat. Abatele Franceschi îl purta eu o mare ușurință. El îl aruncă pe pat, unde corpul rămase nemișcat și țeapăn — ca acela al unui animal împăiat. Și era chiar colonelul, despre asta nu mai putea fi îndoială. Din întâmplare, capul se afla spre picioarele patului și rămânea în câmpul vizual al găurii din ușă. Se vedea din plin. Era colonelul în carne și oase...

În acel moment, omul de pe canapea se ridică. Contesa de Clare își înăbuși în piept un strigăt de stupeoare ce era gata să-i scape.

Ne amintim că contesa Marguerite, astăzi travestită în călugăriță, jucase odată alt rol, acela de model de pictură, pentru a se putea introduce în atelierul lui Reynier, ca să capete explicații asupra acelei pânze misterioase, tabloul de la galeria Biffi. Ei bine, cele două chipuri din tablou se aflau acum acolo, în fața ochilor contesei: cel viu și cel mort, tânărul și bătrânul. Cel care se ridicase de pe canapea era tânărul din tablou, acel chip imberb și palid care părea sculptat în alabastru. Cel care fusese aruncat mort pe pat era bătrânul.

Capitolul XL - Unde se vorbește despre Vincent Carpentier

O rază de lumină străbătu mintea Margueritei. Cheia enigmei era aici.

Contesa nici nu se gândi măcar să-i cheme pe tovarășii ei, ca să-i pună la curent cu descoperirea sa. Aici, am mal spus-o, fiecare lucra pentru el. Orice asemenea asociație presupune trădare. Tezaurul unea eforturile, dar dezbină adânc pasiunile. El era în același timp și legătură, dar și măr al discordiei.

Toți acești iubitori de aur erau ca animalele sălbatice în jurul unei prade. Pentru ei, fratele însemna dușman; căci prada, ca și o asigurare viageră, trebuia să revină ultimului rămas în viață.

În dragoste, există un singur cuvânt odios: acela de împărțeață.

Contesa Marguerite păstră pentru ca singură secretul. Cavalerii Tezaurului erau prea numeroși. Dincolo, de cealaltă parte a ușii, nu existau decât doi asociați: tânărul și preotul. Contesa trecu de partea dușmanului: de partea urmașului care ieșise ca din pământ. Ea lăsa să se termine privegherea, apoi punerea în coșciug, apoi transportarea raclei în dricul împodobit cu pene al pompelor funebre. Și urmă convoiul până la cimitirul Père-Lachaise.

În timpul întregii ceremonii, ea nu-l slăbi din ochi pe abatele Franceschi. Iar seara, în timp ce ceilalți șefi ai tezaurului din La Merci țineau sfat, blestemându-l pe bătrânul diavol care îi păcălise încă o dată din fundul mormântului său, contesa Marguerite urca scara

întunecoasă a unei biete case din pasajul Saint-Roch. Abatele Franceschi ocupa în această casă o mică locuință la etajul al treilea.

Contesa bătu la ușă. Nu i se răspunse.

Cheia era în broască. Contesa își zise:

— Mă așteaptă poate un cuțit dincolo de această ușă...

Dar era curajoasă, și intră fără zăbavă.

Dincolo de ușă se afla, într-adevăr, un cuțit, dar el nu era pentru contesa Marguerite.

Camera, sărăcăcioasă și plină numai de obiecte de cult, era slab luminată de flacăra unei luminări care se sfârșea într-un sfeșnic de aramă.

După ce deschise ușa, Marguerite crezu că nu e nimeni în cameră, dar chiar de la primul pas piciorul i se împiedică de un veșmânt, care era anteriorul abatelui Franceschi.

Tânărul preot era întins cât era de lung pe podea. Sub el se afla o baltă de sânge. Fusesse desigur înjunghiat pe la spate, în timp ce aprindea lumânarea care era acum pe sfârșite.

Marguerite fu adânc surprinsă, dar nu de uimire.

— Așa de repede! făcu ea.

Ieși și închise ușa în urma sa. Pe scară se gândi:

— Celălalt a rămas acum singur. Va fi un duel între noi doi... un duel pe viață și pe moarte!

A doua zi, la prima oră, toți Cavalerii Tezaurului se adunară în biroul magistrului Léon de Malevoy, notar, care se ocupa de multă vreme de afacerile colonelului Bozzo. Toți se gândiseră la același lucru, fără a se consulta dinainte: să cumpere palatul din strada Thérèse.

La drept vorbind, nimeni nu era sigur, dar toți credeau că tezaurul din La Merci, mutat bucată cu bucată din insula Corsica la Paris, trebuia să fie ascuns fie în pivnițele, fie în grădina palatului.

Se salutară în mod prietenos. Fiecare se prefăcea că e încântat de a-și întâlni colegii. Singur contele Corona adoptă o atitudine dintre cele mai rezervate, deoarece se socotea urmaș direct și de drept — prin Francesca, soția sa.

Magistrul Léon de Malevoy era un notar de viță nobilă, a cărui curtenie și cinste deveniseră proverbiale. El se arătă foarte bucuros să dea toate informațiile cerute.

Colonelul Bozzo avusese, într-adevăr, la el în depozit bunuri mobile cât și imobile reprezentând valori considerabile. Domnul Lecoq de la Perrière fusese omul de legătură obișnuit între colonel și el, magistrul de Malevoy. Dar cu câteva luni în urmă, colonelul, chiar el în persoană, venise să-și retragă toate valorile. Magistrul de Malevoy avu bunăvoința să le arate patru clasoare goale, care mai purtau încă numele colonelului Bozzo și care nu mai conțineau decât specificații

amănunțite, având în partea de jos confirmarea de lichidare scrisă și semnată de mâna colonelului Bozzo.

Asupra situației palatului din strada Thérèse, magistrul Léon de Malevoy fu încă și mai explicit. Palatul nu mai făcea parte din masa succesorală, pentru simplul motiv că el fusese vândut la începutul primăverii unei familii de americani cu numele de Penn — nume foarte cunoscut, după cum observă magistrul Léon de Malevoy. El personal nu avusese plăcerea să cunoască această familie Penn, în contul căreia încasase, de la domnul J. B. Schwartz, mai multe mandate, ca să achite prețul imobilului, de 385 000 franci, în mâinile regretatului colonel Bozzo. Acești Penn erau de fel din statul Virginia. Ei urmează să vină la Paris ca să locuiască palatul, dar nu se știe când. Magistrul Léon de Malevoy arată contractul de vânzare și chitanțele.

Cavalerii Tezaurului, inclusiv contele Corona, ieșiră din biroul notarului complet dezorientați și foarte dezolați. Marea asociație a Fracurilor Negre, cu desăvârșire ruinată, avea să lucreze de aici înainte pe alte baze, ca o bandă de pungăși mărunți. Trebuia să-și câștige pâinea cea de toate zilele.

Cu toate, acestea, morții continuau să se înmulțească în jurul acestor grămezi de bogății de negăsit. Francesca Corona, biată ființă gingașă, fu prima victimă, datorită aparentei încrederi și dragostei adevărate pe care o manifestase față de ea colonelul Bozzo.

Totuși, colonelul o înșelase și pe ea, cum îi înșelase și pe ceilalți. Murind, el nu-i dăduse nimic, nu-i încredințase, nimic. Dar cum ar fi fost de crezut o încăpățănare atât de neobișnuită? Printre Fracurile Negre se răspândise convingerea că Fanchette era cea care primise de la părintele ei secretul asociației, faimosul Scapular din La Merci și cheia tezaurului.

Contele Corona procedă ca acei copii care strică jucăria ca să vadă ce este înăuntru. El o ucise pe Francesca, soția lui, dar nu află nimic. Ceilalți însă crezură că el știa, și contele Corona fu, la rândul lui, ucis.

Acest aur îngrămădit aducea cu el în mod fatal și moravurile din țările aurului. Se ucidea aici cu aceeași ușurință ca și în exploatarea aurifere din Sonora sau ca în concesiunile din Australia.

Ultimul care muri fu domnul Lecoq, faimosul toulonez l'Amitié, care, de la decesul colonelului, devenise cel mai important dintre șefii tezaurului din La Merci.

Lecoq fusese ucis în cursul unei expediții îndrăznețe, îndreptată împotriva băncii Schwartz. Foamea îl împinge pe lup să iasă din pădure. Fracurile Negre își pierduseră răbdarea.

După această teribilă aventură care pusese capăt crimelor lui Lecoq, se iscă un fel de panică în sânul asociației. Principalii șefi dispărură, iar misterioasa armată intră parcă în pământ, cel puțin

pentru un timp.

* * *

În primăvara anului care văzuse aceste ultime evenimente, într-o seară de aprilie, Reynier și Irène se găseau împreună în cămăruța acesteia din urmă și vorbeau despre viitoarea lor căsătorie, deoarece Irène consimțise în sfârșit să devină soția tânărului pictor.

Reynier nu mai era băiatul vesel de altădată. Cariera lui devenise grea de îndată ce nu mai simțise la spatele său protecția unui om influent. El suportase chiar de două ori contralovitura căderii tatălui său adoptiv: comenzile bine plătite se răriseră, iar el consacra cea mai mare parte a micului său câștig ca să achite datoriile lui Vincent Carpentier. Despre acesta din urmă încă nu se știa nimic.

Irène și Reynier se iubeau. Dragostea lui Reynier era înflăcărată și profundă, dar în aceea a tinerei fete se simțea o oarecare rețineră. Adeseori, ea era tristă.

În seara aceea, ei fixaseră ziua nunții lor, și Reynier, în culmea fericirii, îi mulțumea logodnicei sale, dar tocmai atunci portăreasa aduse o scrisoare purtând o marcă din străinătate. Sau, mai bine zis, două scrisori, căci sub prima se afla una mai mică, cu marcă din Paris, pe care tânăra fată o ascunse după ce aruncase o privire asupra adresei.

Irène era galbenă ca ceara, în timp ce deschidea primul plic.

Scrisoarea conținea doar aceste cuvinte, scrise de o mână necunoscută:

"Vincent Carpentier a murit. Mormântul său se află la Stolbergles-Mines, între Liège și Aix-la-Chapelle, teritoriu neutru. Întrebați de minerul nr. 103."

Irène îi întinse hârtia lui Reynier. Plângea, dar printre lacrimi strecură totuși o privire spre o a doua scrisoare, care glăsuia:

"Contele J. cere o întrevedere domnișoarei Irène Carpentier, ca să-i vorbească de maica Maria cea Bună, sora lui."

— Să ne căsătorim imediat și să plecăm de aici! zise Reynier.

Irène își șterse ochii, apoi răspunse:

— Ne vom căsători după ce ne-om întoarce, și vom pleca chiar mâine.

Capitolul I - Domnul și doamna Canada

Există în apropierea cimitirului Père-Lachaise o stradă cu un nume ciudat de melancolic. Se numește strada Celor care pleacă. Se spune însă că numele nu i-ar veni de la gara funebră în care se oprește ultima călătorie a omului. Căci cu mult înainte de înființarea cimitirului, se afla aici Drumul celor care pleacă, și el trecea peste câmp ca să ajungă din cartierul Marais, prin cătunul Popincourt, la șoseaua ce duce spre Metz.

Cei care pleacă erau cei ce făceau înconjurul Franței și care își începeau în mod invariabil călătoria cu provinciile de la răsărit. Toți, sau aproape toți acești infanteriști ai muncii se îndreptau, după o lege nescrisă, mai întâi spre răsărit. Ei părăseau, marele oraș cu toiagul simbolic în mână, cu desaga la spinare, unii singuri, și aceștia erau cei mai fericiți, fiindcă nu aveau pe nimeni de regretat, ceilalți însoțiți de familie sau de prieteni, care îi conduceau cu o veselie prefăcută, amestecată cu lacrimi reținute.

La capătul drumului Migdalilor, spre stânga când vii dinspre șoseaua Roquette, unde au loc acum altfel de despărțiri, se afla o biată cârciumioară care se chema "Revederea". Nume de bun augur, dar care nu se împlinea întotdeauna.

La "Revederea" se mai trăgea o dușcă, dar nu la botul calului, căci acești pașnici soldați nu aveau sub ei decât picioarele lor zdravene; după aceea urmau lungi îmbrățișări:

— La revedere, fiule; la revedere, frate, mamă! Oh, mamă, scumpă, la revedere!

Și tânărul se îndrepta cu pași mari spre drumul Celor care pleacă, în timp ce restul se întorceau agale în oraș. Uneori, câte o fată tânără continua să plângă, chiar după ce lacrimile mamei secaseră. Oh! Cât de mult făgăduise ea să iubească și să nu uite! Căci spunea:

— Chiar de-ar trebui să aștept toată viața, voi aștepta!

Vai, la întoarcere, călătorul nu era așteptat, de multe ori, decât de singurătate!

Făcuse un drum atât de lung! Fire argintii îi luceau acum prin părul des și negru. Când întreba de mamă, i se arăta un mormânt. Dar Luiza?

— Eu sunt! răspunde vreo fetiță blondă, de zece ani: leit portretul celei care făgăduise să-l aștepte...

În 1843, câmpurile dispăruseră de mult sub năvala clădirilor, drumul Celor care pleacă devenise stradă, și chiar o stradă destul de

mare, dar care disprețuia pe tot parcursul ei grija de aliniere atât de scumpă edililor noștri, și populată ca un furnicar.

La o distanță de cinci sau șase sute de pași de bulevardul care ducea afară din oraș și cu puțin înainte de cotitura spre nord-est, se deschidea o poartă de intrare, la fel cu acelea ale fermelor din regiunea pariziană. Ea dădea într-o curte foarte întinsă, dar prost pavată, plină de noroi, cu o mulțime de porumbei, de găini și chiar de rațe, cărora apa murdară nu le lipsea niciodată.

Căruțele și ustensilele unui cultivator de legume se răspândeau cam pe trei sferturi din teren. Restul era ocupat de mijloacele de cărușie ale unui lăptar, ale cărui faetoane, străpunse de o mulțime de găuri rotunde, lăsau să se vadă prin acele deschizături bidoanele din tablă albă.

În fund, spre stânga, se auzeau mugind vacile, și un porc enorm (cu voia dumneavoastră), ieșit pe jumătate din cocina lui, scormonea leneș cu râțul prin noroi.

La dreapta porții, după ce traversai curtea, cu toate riscurile și primejdiile, ajungeai la o boltă situată sub o casă cu cinci etaje, care, văzută de afară, semăna cu un ciur, atât de multe și de mici îi erau ferestrele. Ai fi respirat mai ușor prin găurile de la faetoanele lăptarului.

Treizeci de familii se sufocau înăuntru, în schimbul a treizeci de chirii modeste, e drept, totuși rentabile, achitate unui filantrop binecunoscut, care construia "cartiere muncitorești".

Cred că este cazul să se pună stavilă acestor lugubre bucurii, obligându-i pe proprietari, amici ai poporului, să nu-și asfixieze locatarii decât pe jumătate.

Pot să afirm că exact în 1843 cunoscusem pe un binefăcător al săracilor, care împărțea o cameră în patru părți în dublul sens al suprafeței și al înălțimii, ca să-i poată "găzdui pe cei nenorociți la un preț mai ieftin". Așa spunea el. Și câștiga sută la sută prin acest procedeu groaznic de caritabil. Astăzi, filantropul nostru doarme într-o cutie și mai strâmtă încă, Dumnezeu să-l ierte!

Dincolo de gang se afla o grădină, plantată cu pomi fructiferi și cu liliac pipernicit. Această grădină era împărțită în mici compartimente pătrate, despărțite între ele prin zăbrele înalte până la brâu, formând un fel de tablă de șah. Fiecare pătrat al acestei table de șah era dat în folosință exclusivă a unui locatar. Se spunea că una din aceste livezi în miniatură fusese foarte râvnită. Într-un an de mare belșug făcuse să rodească trei cireși.

Mai încolo, dar și mai departe de stradă, se ridica un pavilion, construit într-un stil curățel, care contrasta cu restul proprietății. Doi tei uriași îl umbreau dinspre grădină și-i mascau fațada împodobită cu sculpturi mitologice.

Acest pavilion era un vestigiu al timpurilor trecute, rătăcit între cocioabele noi, dar care păreau mai năruite decât el. Deasupra ușii de la intrare se mai vedea încă o stemă, susținută de doi sălbatici cu pene pe cap și cu ghioage în mâini.

Altădată fusese o vilă sau, cine știe, poate chiar o "casă de agrement", retrasă printre boschete misterioase consacrate cultului Grațiilor. Astăzi, camerele ei sunt date cu chirie, unele întregi, altele împărțite, cum s-a spus mai sus, lucrătorilor de ambele sexe, foarte numeroși prin acest cartier al muncii.

Căci mizeria domnește acum în acest colț din Paris, vechi paradis al dragostei, și de-abia dacă au mai rămas din loc în loc câteva din acele "folii" ^{37} care au dat nume la atâtea străzi și care în prezent se ascund printre uzine sau case de raport. Și trebuie să privești de aproape ca să poți recunoaște, sub masca decăderii lor, aceste mici temple în care domnii finanțelor se întreceau în lux și galanterii cu domnii din nobilime.

Cu excepția cimitirului Père-Lachaise, unde orgoliul postum se răzbună, munca cinstită și anevoioasă a înlocuit aproape peste tot exageratele extravagante ale arginților câștigați cinstit sau necinstit.

Pavilionul din fund se numea Castelul Gaillaud.

Nu știu dacă o fi existat vreun Gaillaud care să fi participat la cruciade, dar a existat, sigur, unul în lumea finanțelor, și oricine știe că un Turcaret își cumpăra stemele cu banii altora.

Castelul Gaillaud avea trei etaje. Ele dădeau spre Père-Lachaise, de care se aflau mai apropiate decât de strada Celor care pleacă.

Datorită imensei curți de fermă, a celor două clădiri masive și a grădinii în formă de tablă de șah, pavilionul nu era despărțit de cimitir decât de drumul Perilor, unde nu fusese construită încă nici o casă.

Îi cerem iertare cititorului de a-l fi conclud atît de departe de la el de acasă, și pe un drum atît de întortocheat, dar tocmai la etajul al treilea al acestui pavilion, zis Castelul Gaillaud, se va reînnoda drama noastră.

Intrarea se făcea printr-o ușă boltită, situată sub cei doi tei și care dădea spre o scară cu treptele tocite de timp, dar păstrând încă o oarecare linie, grație rampei de fier forjat.

Pe platforma etajului al treilea se deschideau trei uși: două înspre cimitir, iar una înspre curte.

Mai exista acolo și o mică galerie care ducea la o cameră de burlac, al cărei plan făcea unghi drept cu fațada pavilionului.

Prima ușă, aflată în dreapta scării, avea ca firmă un mic carton pe care puteau fi citite următoarele cuvinte, scrise cu caractere elegante de o mână sigură:

În broasca celei de-a doua uși din stânga scării se afla o cheie de care atârna o rondelă de hârtie pe care scria:

Camera de închiriat.

Ușa de pe galerie, care ducea la camera de burlac, nu se vedea.

În fine, pe ultima ușă a palierului, pe partea dinspre curte, o mână greoaie scrisese cu cretă albă această inscripție plină de o naivă înfumurare:

Domnul și doamna Canada, rentieri, Paris.

Vom intra aici, într-o după-amiază calduță de la sfârșitul lui august 1843.

Camera domnului și doamnei Canada avea două ferestre ce lăsau să se vadă, prin frunzișul cam rărit al teilor, partea din spate a acelei case găurite ca faetoanele lăptarului. Era mobilată cu o grămadă de obiecte desperecheate, într-o dezordine ce nu părea a fi un efect al artei. În fața unui pat, fără perdele și acoperit, în chip de cuvertură, cu un tartan în culori țipătoare, se afla un mic divan, cam murdar și decolorat, dar nu lipsit de oarecare pretenție de eleganță. Deasupra acestui divan atârnav o chitară și un clarinet, o tamburină din țara bascilor și un corn de vânătoare, toate dominate de o umbrelă din pânză roșie de mărime colosală.

Celelalte scaune erau jilțuri de pai, ca la biserică.

Partea cea mai mare a zidului era acoperită de o pânză întinsă ca o tapițerie de Gobelins, căreia trebuise să i se îndoiaie cele patru margini din cauză că era prea mare. Această pânză servise, de bună seamă, drept firmă sau cortină vreunui teatru de bălci, căci pe ea se aflau reproduse, în jurul unui medalion central, făcut anume ca să atragă atenția publicului, diferite figuri de gimnastică. Medalionul, în forma unui sul desfășurat și ornamentat din belșug cu flori, oferea privirilor o femeie înaltă și voinică, culcată pe spate, care-și expunea cu toată sinceritatea ampla goliciune a pântecului, având numai buricul ascuns, nu de un exces de pudoare, ci de un uriaș pietroi. La dreapta și la stânga, doi Herculi sălbatici stăteau drepti, înarmați cu baroase de fierărie, și se vedea bine că se pregăteau să zdrobească piatra de pe buricul femeii.

O inscripție în litere de aur se încolăcea în jurul sulului și spunea:

CU PERMISIUNEA AUTORITĂȚILOR
TREBUIE SĂ VEZI, CA SA CREZI

Număr executat de doamna văduvă Léocadie Samayoux,
îmblânzitoare primă a tuturor capitalelor Europei,
rezervat în exclusivitate locuitorilor din acest oraș.

De cealaltă parte a camerei, în picioare, pe marginea șemineului, era un portavoce enorm, înlocuind pendula, străjuit de două pălării chinezești, care-i făceau o frumoasă garnitură.

Pe cămin se aflau două sau trei oale de gătit, precum și diferite alte ustensile de bucătărie.

În dreapta se lăfaia un fotoliu Voltaire, din care curgeau câlții prin nenumărate răni; la stânga, o copaie de lemn sprijinită pe patru piciorușe. Copaia conținea o salteluță de paie și câteva zdrențe.

Era pătuțul unui copil.

În fine, în mijlocul camerei, sub o maimuță împăiată, care atârna de tavan ca o lustră, se afla o măsuță de brad nou-nouță încărcată de sticle, de pahare, o ceașcă ciobită plină de muștar și o bucată de ziar cu resturi de mezeluri.

Nu știu cum să descriu impresia lăsată de această harababură de lucruri. Desigur că aspectul vechiturilor nu dovedea bunăstare, dar totul părea mai curând absurd decât sărăcăcios.

Un bărbat stătea culcat în pat, cu toate că trecuse de mult de amiază. Avea o figură de om cumsecade, puțin cam palidă sub boneta largă de bumbac, și ochiul său stâng purta urma unei lovituri de pumn, aplicată de o mână de maestru.

În fotoliul Voltaire, un alt bărbat... Dar de ce să înșelăm buna credință a cititorului? Era doamna Canada în persoană, care își mistuia dejunul îmbrăcată într-un halat ce trebuie să fi făcut fala vreunui băcan înainte de a ajunge pe umerii ei.

Era o femeie cam de patruzeci de ani, nu tocmai urâtă, cu toată ciudățenia costumului și supra-abundența formelor sale. O pătlăgică roșie pusă alături de obrazul ei ar fi părut palidă. O barbă de adolescent îi mizea sub bărbie și în jurul buzelor. Gâtul ei făcea să te gândești la vigoarea lui Atlas, pe al cărui grumaz se sprijinea pământul.

Totul era jovial și bun, în ciuda caracterului cam bărbătesc al ansamblului. Dar, lucru curios, sub grosimea sprâncenelor, doi ochi languroși și migdalați dădeau fizionomiei sale un aer sentimental, care te îndemna să visezi și să râzi. Să râzi, mai cu seamă. Totuși, noi nu v-am fi sfătuit să râdeți prea tare, căci doamna Canada, veți avea imediat dovada, nu avea mâna ușoară.

— Bătrâne — zise ea, punând pe marginea șemineului paharul pe jumătate plin din care băuse — toate astea sunt prostii. Când ai avut nefericirea să-ți pierzi, dintr-o glumă și fără răutate, primul soț, nu poți să-l privești cu plăcere pe cel de-al doilea zăcând pe patul de

suferință de pe urma unui gest al mâinii, gest urât. Mi-a părut rău că te-am lovit atât de tare, fiindcă nu voiam să te dobor, și-ți cer iertare.

— Ah, Léocadie! făcu domnul Canada adânc mișcat. Nu ți-aș fi cerut atât de mult. E drept că în jocul enervării mi-ai dat cam multe ghionturi, dar trebuie să adaug că toate bușelile din cele patru continente ale pământului nu ar reuși să-mi micșoreze dragostea pentru tine...

— Sunt cinci continente — întrerupse Léocadie.

— Da? Atunci s-a schimbat? făcu domnul Canada cu resemnare. Auzisem mereu spunându-se de patru... Dar nu are rost să ne facem sânge rău pe chestiuni geografice. Voiam numai să spun că nici toți pumnii de pe lume nu m-ar putea face să uit fericirea cu care m-ai copleșit călcând în picioare diferența dintre stăpână și slugă, pentru a mă ridica la cinstea de a fi bărbatul tău, cu tot rangul meu inferior. Leacul care m-ar vindeca pe loc de toate rănilile mele fizice și morale ar fi o sărutare a buzelor tale, pe care ai putea să mi-o acorzi cu dragăalășenie.

Doamna Canada se sculă numaidecât și se îndreptă spre pat, făcând să se cutremure pardoseala sub apăsarea pașilor săi.

— De când suntem împreună — murmură ea — e limpede că ți-ai șlefuit limbajul. Faptul că te-am ridicat până la mine te-a făcut mai simandicos, și de aci încolo ne vom explica în mod civilizat, în loc să ne beștelim ca mârlandii; în privința asta îmi iau angajamentul.

Doua sărutări făcură explozie. Cea a Léocadii era magistrală și ocrotitoare; cea a lui Échalot (căci fericitul era chiar Échalot al nostru) răsună ca o fanfară de iubire și tinerețe. El își aruncă brațele în jurul gâtului robust al idolului său și zise cu entuziastă bucurie:

— Mi-ar fi egal dacă ar fi să plătesc fericirea prezentă cu prețul unei serii de pumni în cap. Nu există trandafiri fără spini! Tu ai carnația lui Arpin⁽³⁸⁾, fiorosul savoyard, și dulcea mireasmă a unei regine!

Léocadie zâmbi cu blândețe.

— Nu ești frumos — murmură ea — dar e sigur că ai un temperament plin de poezie. Scoală-te, dacă se poate, să vorbim prietenește.

Domnul Canada dădu imediat la o parte cuvertura. Pulpele și brațele îi erau pline de vânătăi, ca și ochiul, dar el nu mai simțea nimic din toate acestea. Luă loc pe un scaun lângă regina lui, care se reasezase în fotoliul Voltaire.

Léocadie trase o dușcă și începu astfel:

— Fără îndoială că în căsnicie trebuie să existe un stăpân, o prevede chiar legea, dar asta nu înseamnă că celălalt trebuie să lânzească în robie. Înainte de toate, eu sunt pentru libertate, așa că dacă ți-ar trece prin gând să-mi spionezi pașii și purtarea...

— Niciodată de acum încolo! Întrerupse Échalot. Chiar dacă te-aş vedea cu un militar, tot n-aş crede!

— Închide pliscul! Vorbim serios. Eu îmi port nădragii cum se cuvine, dar şi tu ai dreptul să-ţi spui părerea, cu blândeţe, şi fără să mă superi.

— Dacă ai fi vrut să mă ascuţi ieri seară, Léocadie...

— Tot n-ai aflat că sunt iute la mânie? Ia spune? ripostă doamna Canada cu un început de nerăbdare. De două sau trei zile eşti trist, asta nu-mi place. Pe deasupra, când eu lovesc, tu nu ripostezi; e stupid!

Doamna Canada spuse acestea soţului ei ca şi cum l-ar fi învinuit că nu cunoaşte nici cele mai elementare reguli de politeţe. Ea adăugă, mai încet:

— Haide, bătrâne, îţi dau dezlegare, spune ce ai pe inimă.

Domnul Canada privi mâinile puternice ale jumătăţii sale nu fără oarecare îngrijorare.

— Ei bine — făcu el — am să mă spovedesc cât vrei, dacă nu ai nimic împotriva; dar cât despre ripostă în momentele de grindină, e cu neputinţă. Să ridic mâna asupra ta mi s-ar părea că e un lucru tot atât de ticălos ca un sacrilegiu. Mă mustru chiar dacă mă apăr. Nu o să mă crezi, dar sunt puternic ca un taur, deşi nu se vede, şi numai la gândul că aş putea să te rănesc sau să-ţi scrântesc vreun mădular...

Léocadie îl întrerupse printr-un hohot de râs răsunător. Ceea ce se găsea sub pulpanele halatului ei se clătina ca o mare agitată.

— Bine — reluă Canada niţel înţepat. Tu n-ai să te convingi niciodată de puterea mea, fiindcă niciodată nu o voi îndrepta împotriva ta. Asta pentru că nu-mi place să schimb; te-am idolatrizat sub numele de mama Léo şi numai pronunţând acest nume simt un fel de freamăt în vine de parcă s-ar mişca o mie de peştişori. Tu ai vrut să-ţi schimbi numele, foarte bine! Dar bunul simţ îmi spune că ar fi trebuit să mi-l schimb şi eu o dată cu tine, deoarece, spre fericirea mea, noi suntem ca şi unul singur, însă...

Şovăi.

— Însă ce? întrebă Léocadie.

Vocea lui Canada deveni tristă şi gravă.

— Nu te supăra — răspunse el — asta nu ar fi demn de inima ta, căci împrejurarea se referă la delicateţea intimă a sentimentelor mele faţă de defuncta mea familie. Eu am primit numele de Échalot de la strămoşii mei, care s-au căsătorit legitim în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor. E un lucru sfânt. Şi, pe urmă, eram obişnuit cu el. Tu ai hotărât să nu mai fiu Échalot, să fiu Canada, n-am nimic împotriva, dar asta mă încurcă şi mi se pare că nu mai sunt conform cu actul de naştere de la primăria de unde sunt de loc.

Léocadie îi întinse cu graţie propriul ei pahar.

— Trage un gât — zise ea. Nu te învinuiesc, te lași pradă prejudecăților naturii și neroziei tale, care nu vede niciodată dincolo de vârful nasului. Ceea ce am făcut am avut dreptul să fac, deoarece Canada era una din poreclele și numele de ocazie ale primului meu bărbat, Jean-Paul Samayoux. Murind el, eu, ca văduvă, am avut dreptul să aleg în ce privea moștenirea lui, iar tu i-ai urmat ca să-mi umpli singurătatea, așa încât nu se putea ca tu și eu să purtăm nume diferite. Asta este de la sine înțeles.

— Dar bărbatul e cel care dă numele — obiectă Canada-Échalot.

— Depinde de situația socială. Du-te și vezi dacă regina Angliei se numește doamna Prinț Albert!

— E adevărat că m-am comparat de multe ori în inima mea cu tânărul acela — răspunse Échalot. Am avut amândoi același noroc de a face o căsătorie aleasă... Dar asta nu mă lămurește de ce ți-ai schimbat tu numele.

Doamna Canada tăcu o clipă înainte de a răspunde.

— Bătrâne — zise ea în cele din urmă — cine s-a fript cu supă suflă și în iaurt. Celelalte două nume ale mele: doamna văduvă Samayoux și mama Léo erau prea cunoscute de oamenii aceia.

Échalot deveni palid.

— Care oameni? întrebă el.

— Știi despre cine vreau să vorbesc, fiindcă te trec florii.

— Fracurile Negre!... bolborosi Échalot.

— L-am văzut pe unul din ei — rosti încet femeia — unul pe care îl credeam mort, pe doctorul Samuel! Și asta îmi ajunge. Mi-e frică!

Capitolul II - Mărturisirea lui Échalot

Dacă fosta mama Léo ar fi privit în acea clipă chipul fostului Échalot, soțul ei cu numele schimbat, ar fi putut băga de seamă că numele doctorului Samuel și știrea reînvierii lui nu-i provocase lui Canada o prea mare surpriză.

El pălise amintindu-și de Fracurile Negre, și atâta tot, dar nu era nevoie să fii mare diplomat pentru a ghici că asupra acestui misterios subiect știa cu mult mai mult decât regina lui.

— Doctorul Samuel — zise el totuși — un mare ticălos, asta-i sigur!

— El făcea parte dintre cei pe care vagmistrul îi *aranjase* — reluă femeia — chiar în seara nunții Valentinei cu scumpul meu Maurice. Dar omul nu poate fi perfect: din patru, vagmistrul i-a dat gata pe doctorul în drept, pe Louis al XVII-lea și pe domnul Portal-Girard. Se pare că Samuel a scăpat. Nu-i port pică pentru asta, numai că mutra

lui lividă mi-a dat fiori și mi-am zis: "Când vezi una din păsările astea, înseamnă că nici restul bandei nu e departe". Altădată am avut curajul să-i înfrunt în interesul celor pe care îi iubeam, era lucru normal, dar acum, că cei doi copii au fost salvați, căsătoriți și se află fericiți pe meleaguri străine, nu mai e nevoie să intru în gura lupului, mă înțelege?

— Ce mai! făcu Échalot. Înțeleg că n-au să recunoască numele, fiindcă nu mai există, dar frumusețea chipului, asta-i altceva!

— Gura, lingușitorule? Coama mi-era încă neagră când am ajutat la evadarea lui Maurice din închisoare, și de câte ori mă gândesc la asta îmi vine să te sărut, fiindcă purtarea ta a fost strașnic de curajoasă...

Échalot deschise larg brațele, vrând să culeagă sărutarea făgăduită.

— Lasă fleacurile! porunci doamna Canada. Acum vorbim despre lucruri serioase. Spuneam, așadar, că de atunci încoace ciuful mi-a încărunțit de tot și că, trecând prin țările calde de la tropicele ecuatorului, pielea mi s-a bronzat și mai mult, desăvârșind acțiunea soarelui de prin bălciuri. Iată ce gândesc eu: dacă Fracurile Negre m-ar căuta cu tot dinadinsul, e sigur că măsura de prevedere de a ne fi transformat amândoi în domnul și doamna Canada nu ar fi de ajuns, dar ei au uitat de mine; trei sferturi din cei cu care aveam de-a face pe atunci în interesul lui Maurice și al Valentinei și-au înghițit limba împreună cu toulonezul l'Amitié și cu bătrânul acela fățarnic de colonel. Cei rămași au acum alte griji; și cum nu e mare lucru de făcut cu mine, mă vor lăsa în pace, dacă nu mă duc să-i trag de mânecă, strigându-le: "Iată-mă, sunt aici!"

— S-ar putea să fie și așa — zise Échalot, care se strădui să pară convins. Accept starea civilă de Canada. Mergem să mâncăm ceva la barieră?

— Un moment! replică femeia cu o voce mai gravă, în timp ce se proptea în fotoliu într-o poziție maiestuoasă. N-am isprăvit. Am binevoit să-ți dau explicațiile de care m-aș fi putut lipsi spunându-ți pur și simplu: mă plictisești! La rândul meu îți cer și eu să-mi dai câteva, și încă dintre cele mai importante. Fii bun și uită-te în ochii mei.

Échalot ascultă, dar pleoapele sale clipiră.

— Léocadie — murmură el — e o prostie să-ți iei acest aer impunător. Mă intimidezi.

— Ce-am convenit în ziua când m-am căsătorit cu tine? Întrebă cu severitate fosta îmblânzitoare, fără să se sinchisească de umila rugămintă a soțului ei. Întorcându-mă din turneele mele, eu mi-am îndeplinit făgăduielile pe care ți le făcusem. Ți spusesem: "Căsătoria ne va lega laolaltă cu nodurile ei"; asta s-a îndeplinit cu exactitate, și l-

am luat la noi pe adoptatul tău Saladin, cu toate că-i un păcătos mic și urât, cu singura condiție ca să-l dai cuiva să-l îngrijească de dimineața și până seara, pentru câțiva gologani pe zi. Prin contractul de căsătorie, te-am înzestrat cu toate economiile mele, așa că, dacă mă prăpădesc azi-măine, îți va rămâne destul fân în iesle...

— Ah! Léocadie! vru să o întrerupă Échalot, cu ochii plini de lacrimi.

— Ține-ți pliscul! Știi că ai o inimă simțitoare, dar asta nu te-a împiedicat să te porți urât. Vii acasă târziu. Crezi tu că nu pot să deosebesc mirosul pipei tale de mirosul de cafenea? Am nasul fin. Mi-ai jurat că nu te vei mai duce niciodată la cafeneaua "L'Épie-Scié" și că ai să te ferești ca de ciumă de licheaua aia de Similor...

Échalot lăsa capul în jos.

— E tatăl copilului meu! murmură el.

Îmblânzitoarea începu să râdă fără să vrea.

— Oaie proastă! făcu el. Folosești chiar cuvintele tinerelor pe care vrei să le smulgi din mâna celor care le-au amăgit... Ai jurat, da sau nu? Ascultă aici: n-am să te mai bat — asta înjosește o căsnicie. Dar acum te vei spovedi din cap până-n picioare, te vei spăla, te vei analiza și, după această baie, vei trage dedesubt o linie. Mă înțelegi? O adevărată linie, prin care să se termine pentru totdeauna cu plecatul de acasă, de îndată ce am întors spatele, ca să te înhăitezi cu toate lepădăturile; dacă nu, să știi că te azvârl pe ușă afară, fără discuție!

Bietul Échalot își apăsă mâinile pe piept.

— Nu spune asta, Léocadie! băigui el. Lovește-mă cât vrei, dar...

— Nu mai vreau să lovesc.

— În numele iubirii noastre, nu spune asta!

— Ba o spun. Asta e părerea mea.

Échalot căzu în genunchi. Doamna Canada se înfierbântase vorbind. Cei mai roșii dintre maci ar fi pălit de invidie în fața focului ce-i colora obrazii. O pornire de mânie o făcu să ridice mâna, atât de obișnuită să lovească. Échalot speră o clipă că va primi una din acele memorabile dosuri de palmă care pun capăt certurilor domestice, așa cum tunetul alungă zăduful. Dar mâna doamnei Canada recăzu fără să lovească.

— Văd eu ce vrei — zise ea, băgându-și din prevedere mâna sub șorț. Ai vrea o scatoalcă. Dar nu o vei avea. Mărturisește-ți greșelile, și cât mai repede! Vreau să te umilești prin propriile-ți cuvinte. Răstoarnă sacul, scutură-l bine și poate că te voi ierta. Haide, ai cuvântul.

Échalot nu se ridică de jos. După ce se reculese o clipă, așa în genunchi cum era, se așează comod pe călcâie și începu astfel:

— Fără îndoială că relațiile deocheate îți nenorocesc viața, și Similor este, pentru mine, care m-am născut cinstit din fire, un

exemplu viu. Cât despre a ascunde ceva față de persoana care m-a ridicat până la inima ei, cu toată poziția mea șubredă, fac jurământ că nu sunt în stare să-i înșel încrederea sau să-i îndrug minciuni.

După ce am fost eliberat din închisoarea La Force, unde avusesem plăcerea să fac un serviciu idolului meu, luând locul lui Maurice, s-a întâmplat să mă aflu singur cu Saladin în capitală, având în pază și păstrare tot calabalâcul tău, încredințat cinstei mele.

Neînțelegerile mele cu Similor îmi amarau sufletul în legătură cu copilul căruia el îi este tată. Că a încercat să mă taie cu cuțitul într-o luptă de box francez, asta a fost o faptă josnică; totuși îmi părea destul de rău după cuvintele sale de duh, cu care mă obișnuisem.

Nu e de loc bine pentru un tânăr să fie singur la Paris. Degeaba îmi tot ziceam eu, ca să-mi ridic moralul: "Léocadie mi-a îngăduit să aspir la fericire, i-am primit jurământul". Dar mi se părea că totul este un vis și că în turneul tău prin America, acolo, în lumea Nouă, puteai foarte ușor să întâlnești ocazii mai acătării decât mine...

— Asta e sigur — întrerupse aici doamna Canada — că mulți marinari și negustori mi-au mărturisit dorințele lor arzătoare; dar cuvântul dat rămâne dat! Mă săturasem să tot fac pe Cleopatra ca o văduvă liberă ce eram și te socoteam de pe atunci drept soț, căruia i-am mai dat și arvună pe deasupra.

Échalot îi apucă mâna grea și o duse la buze.

— În plus — continuă îmblânzitoarea — n-o să mă căiesc niciodată dacă vei merge pe drumul drept, fiindcă ai căpătat maniere alese și conversația cu tine a devenit atrăgătoare; dar să nu profiți de asta! Destul cu trăncănelile; golește-ți sacul!

— Mai curând aș fi murit de foame — reluă Échalot — decât să mă ating de vreun ban din averea ta. Eram lipsit de orice mijloace pentru întărcarea și creșterea lui Saladin, dar ascunseseam banii tăi în fundul pământului, sub o lespede în podul meu, și aș fi lăsat să mi se taie limba, fără să scot o vorbă despre asta.

Meseria de model nu mai avea căutare pentru că eram despărțit de Similor, ale cărui picioare completeau frumusețea bustului meu. Și atunci imaginația mea se puse pe lucru, în singurătate, căutând mijloacele de a-mi face o carieră pe calea intrigii, dar fără a călca vreodată în picioare onoarea. Am năzuit întotdeauna să fiu socotit intrigant, păstrând respectul cartierului și o conștiință împăcată.

Îl întâlneam din când în când pe Amédée (asta este numele de botez al lui Similor), care părea destul de bine situat, dar care refuza să facă cel mai mic lucru pentru copil, sub motiv că dragostea mea era nefirească și că probabil întreținusem raporturi vinovate cu mama lui, ceea ce este absolut fals, jur asta!

Tot făcându-mă că nu pricep, am reușit până la urmă să descopăr izvorul prosperității sale. El începuse să mănânce pâine de pe urma lui

Mâine va fi ziuă.

— Ah, ticălosul! făcu doamna Canada. Și nu l-ai dat pe mâna poliției?

Échalot o privi cu o sinceră uimire.

— Afară de faptul că nu e în firea mea să mă înjosesc având de-a face cu poliția fără vreun profit oarecare — răspunse el — nu-i voi pricinui niciodată rău lui Amédée, primul meu prieten din vremea adolescenței. În plus, tu știi foarte bine că poliția, de la inspektori până la comisari, și chiar mai sus, fac toți pe surzii când e vorba de Fracurile Negre.

— E adevărat, e adevărat — murmură îmblânzitoarea — bietul domn Remy d'Arx a murit tocmai din această cauză. Dă-i înainte!

Échalot șovăi. Își trecu dosul mâinii peste tâmplele pline de sudoare.

— E curios — zise apoi — dar văd lucrurile altfel când e vorba să ți le povestesc ție. E ca și când ai fi conștiința mea de zile mari!

Doamna Canada încruntă din sprâncene ca Iupiter.

— Bate-mă, dacă vrei, Léocadie — pronunță încet bietul om — însă nu mă goni, că aș muri dintr-asta.

Culorile aprinse ale îmblânzitoarei păliră ușor. Se temea că îl va găsi vinovat.

— Eh! Eh! bombăni ea. Te-ai băgat cumva în vreo mârșăvie, tu care aveai o inimă atât de bună?

Échalot sări ca ars:

— Niciodată! strigă el. Inima mi-e curată, pentru asta ridic mâna și jur!

Apoi, lăsând din nou capul în jos, adăugă cu o voce tremurândă:

— Vezi tu, Léocadie, nici eu nu mai știu. Tu mă copleșești! E ca și cum m-aș afla în fața unei divinități! Am încercat să-mi câștig pâinea prin dibăcie, dar nu sânt destul de șiret. Îți voi spune totul de la început și până la sfârșit, așa cum îmi va veni la gură, și tu vei recunoaște nevinovăția mea în mijlocul tuturor intrigilor pe care le-am urzit. În primul rând, nu mai există Fracuri Negre, sau cel puțin lasă lumea în pace, pentru că sunt prea ocupați cu căutarea tezaurului.

— Care tezaur? întrebă doamna Canada.

— Miile de mii de milioane, ascunse în hrubă de Tatăl Tuturor. Ca dovadă că se numesc acum între ei Cavalerii Tezaurului. Și Amédée face parte din tagma lor, dar pentru asta nu e moarte de om, nu-i așa, Léocadie?

— Depinde.

— Da, ai dreptate, depinde! S-au și făptuit până acum destule mârșăvii. Domnul Vincent Carpentier (tu nu-l cunoști) a dispărut fără urmă. Se spunea că el a fost cel care a construit — sau a săpat — ascunzătoarea în care își ținea banii colonelul. Domnul Reynier, bietul

pictor, căruia Similor și cu mine îi servisem de modele de atâtea ori (nici pe el nu-l cunoști), a dispărut de asemenea. Fanchette a fost ucisă cu o lovitură de pumnal italian, vorbesc de contesa Francesca Corona, fiindcă ea fusese ultima care discutate cu colonelul, în ziua morții lui, și se bănuia că aflase secretul.

— Secretul tezaurului?

— Exact! Marele secret, Scapularul, cum îi zic ei. Dar dacă tu nu-l cunoști pe domnul Vincent, nici pe domnul Reynier, în schimb ai stat de vorbă de nenumărate ori cu o tânără persoană care este fiica primului și logodnica celuiilalt...

— Domnișoara Irène? strigă împlânzitoarea.

— Exact. Brodeza din față.

Doamna Canada făcu ochii mari.

— Nu mă leagă nimic de ea — zise Léocadie. Dar nu știu de ce, de prima oară când i-am văzut privirea blândă și tristă, m-am gândit la Valentine a noastră. E tare frumoasă copila asta! Dacă aud că i-ai făcut vreun rău...

— Bate-mă, Léocadie — o întrerupse Échalot cu ochii umeziți de lacrimi — bate-mă până la sânge; omoară-mă, dar nu mă alunga!

Capitolul III - Cavalerul Mora

Între Échalot și regina lui urmă o clipă de tăcere.

Privirea doamnei Canada era neliniștită și cruntă. Ea zise:

— Bătrâne, aștept să aflu totul, ca să pot judeca. Sunt o femeie cinstită și noi suntem căsătoriți. Dacă ești un ticălos, vai de tine!

Échalot vru să protesteze. Ea îi puse însă mâna grea pe umăr și adăugă cu asprime:

— Dă-i înainte până la capăt! Îți făgăduiesc că n-o să te fac să tânjești.

— Ei bine — zise Échalot — cel puțin voi fi avut și eu câteva zile fericite în viața mea! Dacă totul se va termina ca într-un vis înșelător, îți voi încredința copilașul și-mi voi zbura creierii, neputând să mai trăiesc fără respectul tău! Totul s-a întâmplat pentru că mi-era oarecum să mă ating de banii tăi. Când am primit prima ta scrisoare, în care îmi spuneai: "Trec oceanul ca să mă asigură că Maurice și Valentine vor ajunge teferi în Lumea Nouă, dar Franța înainte de toate! Ard de dorința de a-mi revedea patria..." când am citit asta, m-am gândit în sinea mea: "Trebuie să muncesc, trebuie să câștig o avere demnă de a ei, ca să nu-i stau pe umeri, ca un laș".

Asta a fost. Intenția mea era bună. Nu cred că am greșit cu ceva decât că m-am înhăitat din nou, fără voia ta, cu Similor, dar era într-

un scop cinstit și, departe de a fi intrat alături de el în serviciu la *Mâine va fi ziuă*, slujba mea tainică era ca să mă strecor în intimitatea lui pentru a descoperi, prin el, cele mai ascunse dedesubturi ale Fracurilor Negre.

— Atunci, desigur că ai legături și cu strada Ierusalimului? întrebă împlânzitoarea cu mai puțină mânie, dar cu mai mult dispreț.

— Nici vorbă de așa ceva, Lisette! replică Échalot. Nimic cu stăpânirea! L-ai observat pe vecinul nostru, care stă în camera de burlac de pe coridor, către drumul Perilor și cimitir?

— Gălbejitul ăla fără barbă? Domnul cavaler Mora, cred?

— Exact! El este patronul meu.

— Și asta ce afaceri învârtește?

— Nu pot să-ți spun.

— La dracu! strigă împlânzitoarea. Și tu numești asta spovedanie!

— Nu te umfla așa ca o oală cu lapte! Nu pot să-ți spun, pentru că nu știu nimic.

— Mă rog, dar ce te pune el să faci?

— Asta-i altceva, am să ridic capacul de tot. Există o dramă destul de serioasă, asta e absolut sigur, și principalii ei actori sunt chiar în această casă, pe palierul etajului nostru. Cavalerul Mora mă pune să trag cu ochiul pe ici pe colo, în interesul dragostei sale.

— Dragostei sale? repetă doamna Canada, cu totul nedumerită.

— Și al vieții sale — urmă Échalot — căci el e singur împotriva acestor lepădături de Cavaleri ai Tezaurului...

— Aha! făcu împlânzitoarea Atunci, acest cavaler Mora este contra Cavalerilor Tezaurului?

— Léocadie — rosti Échalot pe un ton sentimental — te-ai grăbit cu părerea în privința mea. Mi-aș fi dat sufletul în fața ta de rușine și de durere dacă n-aș fi sperat că explicațiile mele vor reuși să mă absolve în ochii tăi. Nu pot să-ți spun mai multe despre cavalerul Mora, a cărui poziție socială este pentru mine o taină. Duce o viață de domnișoară, neavând nici un nărav de a fuma, de a priza și nici în ce privește băutura. E zgârcit la vorbă; are un ușor accent al graiului de prin Auvergne, probabil în legătură cu originea lui italiană. În casă la el nu e bogăție, dar plătește bine.

Singurul lui cusur este că face ochi dulci micii sale vecine, brodeza: dar aș pune mâna în foc că totul e cinstit și onorabil. Ei au și înlesnirea de a-și trimite ochiade, însoțite de zâmbete și salutări, fiindcă geamurile lor sunt față în față...

— Proastă afacere! murmură împlânzitoarea ca în vis.

— Poftim? făcu Échalot. Eu îl găsesc un bărbat foarte frumos.

— Eu spun — replică fosta mama Léo — că pe chipul drăgălaș al acestei domnișoare Irène se vede multă suferință.

— Cred și eu! observă Échalot. Moare după patronul meu, dar se

pare că există greutatea la căsătorie...

— Vorbeai de un logodnic! Întrerupse din nou împlânzitoarea. E altul?

Se vedea bine că toate acestea o interesau din ce în ce mai mult.

— Desigur, este frumosul Reynier — zise Échalot — pictorul meu din strada Apusului, care a mușcat primul din măr. Dar să intrăm în fondul povestirii, fiindcă până acum i-am dat numai ocol. Locuiam aici sus, în mansardă, când l-am întâlnit odată pe cavalerul Mora pe scară. Nu-l mai văzusem până atunci. Am scos un strigăt de mirare și vei înțelege de ce: chipul lui semăna leit cu acela dintr-un tablou al domnului Reynier, căruia îi ridicasem odată pânza care îl acoperea, la atelier... un tablou curios, dar asta n-are importanță... L-am recunoscut pe dată. Domnul Mora mă întrebă de ce strigasem așa și eu i-am spus adevărul, că-i văzusem asemănarea în atelierul domnului Reynier.

"Ooo! făcu el. Îl cunoști, așadar, pe acest tânăr pictor?"

Eu am continuat:

"Eu și cu Similor îl reprezentam împreună pe Diomède în marele său tablou comandat de contesa de Clare".

El reluă:

"O cunoști și pe contesa Clare?"

Și la răspunsul meu afirmativ, adăugă:

"Pari a fi un om deștept, care știe ce vrea. Eu caut o asemenea persoană de încredere pentru o afacere foarte delicată. Dacă nu-ți strică un câștig regulat în plus, fără să te spetești muncind, nici să lanțezești într-un birou, treci pe la mine într-o zi și ne vom înțelege".

Pe atunci, eu tocmai mă legasem de Similor din nevoia de a forma amândoi un tot pentru a poza ca modele. Când spun un tot, este figurativ: el are pulpele, iar eu bustul, dar mai trebuia și un al treilea, pentru mutră, căci nici el, nici eu nu aveam o fizionomie potrivită de pus într-un tablou.

Era pe vremea când mă ocupam cu înțărcatul micuțului nostru, căruia îi trebuiau bunătăți, dulciuri, și treburile mergeau prost; eram nevoiți, Amédée și cu mine, să ne prostituăm formele respective pentru câțiva gologani de fiecare bucată, în profitul domnilor Baruque și Gondrequin Militarul, în atelierul lui Inimă de Oțel, pe care îl cunoști foarte bine: alcizi⁽³⁹⁾, oameni cu prăjina, animale feroce, maimuțe dresate și tot ce privește bâlciul...

Aici, mama Léo scoase un oftat adânc.

— Asta îți reamintește de zilele de glorie și de fericire — zise Échalot — n-ar fi trebuit să pomenesc de toate astea. Dar să mergem mai departe.

Cavalerul Mora îmi propunea tocmai ceea ce am căutat în zadar încă de pe vremea adolescenței: o slujbă liniștită, dar nu sedentară, cu

posibilitate de a circula prin Paris.

Ce mă interesa pe mine că-i văzusem figura albicioasă într-un tablou în ulei? Sunt și oameni bine situați care au avut începuturi grele. Poate că și domnul Mora fusese model în tinerețea lui. Nu e nici o rușine. Nu i-am spus nimic lui Sinilor și, într-o seară, cotind pe culoarul de pe palier, am dat colțul și am bătut la ușa domnului Mora.

Fără să vrea, împlânzitoarea își trase scaunul mai aproape.

— Mi s-a părut că cineva răspunde: "Intră" — continuă Échalot — și am apăsat pe clanța ușii. Înăuntru nu era decât o doamnă, îmbrăcată ca o călugăriță sau ceva asemănător, și care își trase voalul peste față în momentul când eu treceam pragul.

Prin voal nu se vedea mare lucru; mi se păru totuși că acea călugăriță semăna ca două picături de apă eu vecinul. M-am gândit că era poate sora lui, și nu ra-am înșelat, căci, întrebând de cavalerul Mora, primii acest răspuns: "Așteptați o clipă, mă duc să-l anunț pe fratele meu". Ea ieși, și vecinul apărui peste două minute.

În timp ce așteptam, m-am uitat prin cameră. Era curată, dar nu înstărită, și totuși nu știu de ce mirosea a lucru suspect.

Camera are două ferestre opuse. Prin prima o văzui pe domnișoara Irène, care broda lângă geam, prin cea de-a doua nu se zărea decât cimitirul Perè-Lachaise, care de acolo semăna cu o grădină mare, cam cum e parcul Monceau.

"Aha — făcu vecinul intrând, și crezui că aud vocea surorii lui — dumneata ești, omule? Ce mai faci? Te așteptam să vii. Am luat informații asupra dumitale: se pare că ești un cumătru tare șmecher."

Te simți foarte măgulit văzând că oamenii îți prețuiesc cum se cuvine valoarea intelectuală, nu-i așa? Răspunsei cu modestie că sunt un bun intrigant, iar el îmi și puse în mână o monedă de aur, adăugând:

"Pun mare preț pe serviciile pe care mi le vei face. Vei obține în schimb nu numai bunăstare, ci și distincții sociale, așa cum e Crucea Italiei, căci eu sunt cavaler și sunt bine primit prin organele administrative, fără să se știe în afară, și doresc să te ridic cât mai sus..."

— Și tu ai înghițit asta, prostănacule? întrebă doamna Canada.

— Léocadie — răspunse Échalot, cu ochii în flăcări — gândul că poate mă vei găsi decorat la reîntoarcerea ta din America m-a aruncat în beția speranței. M-aș fi azvârlit cu capul înainte prin fierul și focul batalioanelor ca să merit o asemenea distincție măgulitoare. Domnul Mor a poartă panglica verde când iese în oraș.

Doamna Canada ridică din umeri, dar era vădit emoționată.

— Nevinovățiile! zise ea. Dar, până la urmă, ai să-mi spui ce ți-a dat să faci lăudărosul ăla?

— Nimic. Titlul de cavaler este cel mai mare în această împărăție

a încrezuților și proprietarilor.

— Dar dacă nu aveai nimic de făcut, de ce te mai plătea?

— Nimic în primul moment, se înțelege. M-a lăsat să plec, după ce mi-a spus: "Continuă-ți modul de viață pe care îl duci. Dar deschide urechea când trăncănește Similor și reține tot ce spune el. Du-te în fiecare seară și joacă o partidă la cafeneaua "L'Épie-Scié" ; îți voi plăti consumația; și mai ales salut-o politicos pe domnișoara care locuiește aici, pe același palier. Între vecini, trebuie să fim amabili și prietenoși pe scări".

— Aha! făcu împlânzitoarea. Și de ce îți spunea el toate astea?

— De ce! răspunse Échalot. Fiindcă asta făcea parte din planul său. Eu nu vedeam decât amor, crezând că voia poate să se servească de mine ca să pună la încercare cinstea tinerei persoane.

Doamna Canada râse și-i întinse mâna.

— Prostule ce ești! murmură ea. Cred că te-aș ierta chiar dacă ai fi săvârșit un păcat mai mare decât casa! Ești prea naiv!

Échalot continuă:

— Povestea asta pare o nimica toată, dar ea a dus la moartea unui tânăr.

Treceam la fiecare două-trei zile pe la cavalerul Mora și el îmi dădea gologanii, după ce îi povesteam flecărelile fără șir ale lui Similor.

Mă puneam, de asemenea, să-i fac și comisioane, atunci când uneltirile cereau dibăcie și șiretenie. Cu toate că tu mă socotești asemănător urnii curcan, eu îi băteam pe toți la jocul de cărți de la cafeneaua "L'Épie-Scié" , în timp ce le aflam, prin vicleniile mele, cele mai adânci secrete. Și nu era prea greu, căci ei nu mai aveau decât un singur secret: acela de a răscoli peste tot ca să găsească gaura în care a ascuns tezaurul șmecherul acela de maimuțoi bătrân, care fusese colonelul.

— Este oare atât de sigur că există un tezaur? întrebă împlânzitoarea.

— Tot atât de sigur pe cât e de sigur că vecinul Mora știe în această privință mai mult decât întregul pământ. Similor spune că, înainte de a muri, colonelul înghițise hârtia pe care era scris secretul. S-au făcut în Corsica călătorii câte vrei și nu vrei. Au fost dărâmate până în temelii ruinele Mănăstirii La Merci, a fost săpată fiecare palmă de pământ pe o distanță de o leghe împrejur. De geaba! S-au găsit mormane de oseminte și schelete, pentru că acei caraghioși de călugări, al căror stareț era Fra-Diavolo, se omorau între ei ca muștele când nu mai aveau pe cine să prade; cât despre milioane, nici cât negru sub unghie!

— Și nu s-au gândit la palatul din strada Thérèse? întrebă împlânzitoarea.

Échalot avu de data aceasta un zâmbet în care se citea aproape înfumurarea.

— Gândește-te, Léocadie — replică el — că în această afacere sunt băgați șmecheri tot atât de frecți cu lumea ca tine și ca mine, cu toate că tu ești neîntrecută. Fosta Marguerite de Bourgogne, care acum a ajuns contesă, nu are orbul găinii: ea a fost prea multă vreme la școala toulonezului l'Amitié ca să nu fi învățat latina și chineza; doctorul Samuel nu stă nici el cu mâinile în sân, și se pare că au găsit un nou Louis al XVII-lea, mai talentat, fără să mai vorbim de ceilalți, pe care tu nu îi cunoști: domnul Camayrol, domnul Jaffret (ăsta e dintre șefi), cavalerul Annibal Gioja (alt cavaler), care este omul de casă al frumoasei Marguerite; și printre cei mai mărunți, domnul Cocotte, domnul Piquepuce, domnul Roblot... Negustoria este însă bine organizată, să știi... Ei bine, din fundul sicriului său, bătrânul Matusalem, colonelul, îi ține pe toți în mână, așa cum făcea și când era în viață.

Ai văzut duminica trecută, la reprezentația de la Poarta Saint-Martin, acel palat fermecat pe care nu-l păzea nimeni, dar ale cărui ziduri îi loveau în cap pe cei ce se apropiau de ele? Palatul din strada Thérèse e la fel. Fracurile Negre sau Cavalerii Tezaurului, cum vrei să le zici, îi dau târcoale; dar când e vorba să intre înăuntru, cotul!

Capitolul IV - Coșul plin de mistere

La începutul discuției, doamna Canada se erijase în judecător neînduplecat; seriozitatea ei avea ceva amenințător. Era pur și simplu vorba de a ști dacă fosta împlânzitoare avea să meargă până la divorț, pentru a pedepsi presupusele greșeli ale soțului și robului ei.

Dar pe măsură ce bietul Échalot înainta cu explicațiile lui întortocheate și dezlânate, doamna Canada uita de măreția rolului său. Pledoaria încâlcită a soțului ei o aruncase la o poștă de proces: în mintea sa nu mai era vorba de crimele lui Échalot, ci mai ales de acel roman sumbru și pasionant care o preocupase atât de mult în viață: faptele și purtările Fracurilor Negre.

Pe vremuri, ea se luptase cu desperare împotriva Fracurilor Negre și numai printr-o minune scăpase din ghearele acelui tigru deghizat în apostol, colonelul Bozzo-Corona.

Échalot, cu toată simplitatea lui, își dădea bine seama de schimbarea situației sale, dar nu căuta să abuzeze de ea, ba din contra.

Acest biet om, care bătea întotdeauna cărări suspecte și se afla mereu pe marginea prăpastiei în care sălășluia infamia, era cinstea personificată. El adora intriga, viclenia, șiretlicul, fără să știe în fond

ce sunt, ci numai ca să fie deopotrivă cu Similor, ale cărui calități nu-l lăsa să doarmă. În el exista un amestec de cavalier rătăcitor și de nătărău, și nu era departe de a se plânge de firea lui bună din natură, care îl împiedica să fie un ticălos.

Depart de a profita de faptul că regina sa căzuse pe gânduri, o aduse chiar el la realitate, zicând:

— Léocadie, asta nu-i tot. Tu nu ești acum nici ca să asculți bârfeli și anecdote, ci ca să lămurești dacă cel care te iubește a încălcat regulile bunei purtări în actele sale. Eu sunt obligat să-ți dezvălui lucruri bizare, ca să poți înțelege situația, iar tu trebuie să fii destul de înțeleaptă ca să nu te lași furată de amănunte, pentru a urmări firul povestirii mele.

Spuneam că palatul din strada Thérèse nu se află în momentul de față la îndemâna Cavalerilor Tezaurului, datorită unui truc de scamator al colonelului, care l-a făcut să dispară ca pe o bilă de prestidigitator. Și iată care e trucul:

El vânduse imobilul, ca să zic așa, unui american din Virginia, în regatul Statelor Unite; dar când a văzut el, din înaltul cerului sau din fundul iadului, că întreaga clică a lui *Mâine va fi ziuă* se îndrepta spre locul cu pricina, cumpărând proprietățile de primprejur, și că erau hotărâți să practice escaladarea, spargerea și chiar lucrări miniere în măruntaiele pământului, a făcut un semn americanului său, și acesta, care nu fusese văzut do nimeni niciodată, a găsit mijlocul de a pune palatul la adăpost de orice atac, trecându-l sub protecția autorităților printr-un act de donație în regulă. Strașnică lucrătură, nu-i așa?

— O donație către autorități? Către Stat adică?

— Cam așa ceva, sau cel puțin către sora lui, principesa Adelaide de Orléans, prin act notarial, cu condiția ca ea să-l utilizeze numai pentru opere de binefaceri, cu interzicerea categorică: de a se dărâma ceva, nici să fie atinsă zidăria masivă, aceasta din respect pentru memoria marelui filantrop decedat.

— Și s-a făcut ceva acolo?

— S-a făcut, acum s-au instalat călugărițe în palat.

— Atunci, sclerații ăia de Fracuri Negre sunt de părere că americanul din Virginia era numai o camuflare?

— Desigur;

— Și că colonelul are vreun urmaș misterios?

— Deh! Mă întrebi prea mult. M-am gândit adeseori că s-ar putea ca patronul meu, cavalerul Mora, să fie chiar el în persoană americanul din Virginia, dar asta este numai o supoziție. Ceea ce este sigur e că sora lui mai mare, maica Maria cea Bună, se află printre călugărițele instalate în fostul palat Bozzo. E o femeie frumoasă.

— Este aceea pe care ai văzut-o în prima zi la el în cameră?

Échalot răspunse printr-un semn afirmativ din cap.

Îmblânzitoarea se scarpină pe frunte până la sânge.

— Ce uneltiri afurisite s-or mai ascunde sub toate astea? strigă ea deodată. Apoi adăugă, mânioasă: Tu, tu mă bagi iarăși în butoiul cu smoală! Terminasem cu toate, îi lăsasem pe cei doi copii ai mei dincolo de ocean, la adăpost de primejdii; mă întorsesem și eu acasă ca să duc o viață liniștită, după ce scăpasem dintr-un cutremur în care era să-mi las de o sută de ori pielea. Și vii acum să mă ațâți cu tezaurul tău, cu călugărițele tale și cu alte povești mai negre ca cerneala! Aș prefera să-mi tai câte cinci degete de la fiecare mână decât să mai intru în afacerea asta!

Échalot o privi cu un zâmbet senin.

— Răbufnești ca praful de pușcă! zise el. Cine-ți spune să te amesteci efectiv și personal în toată mașinăria asta? Partea curioasă e cum de nu poți să înțelegi că acești Cavaleri ai Tezaurului, domnul Mora și restul, nu sunt decât pretexte pentru explicarea purtării mele.

— Ai într-adevăr dreptate! murmură doamna Canada, pe a cărei figură reînflori un zâmbet. Dar am fost atât de rău frecată! Fără acești monștri, aș mai fi încă la bălci și aș avea cel mai mare succes din capitală. De cum mi se vorbește de Fracurile Negre, mă înfurii, mă înfurii...

— Păstrează-ți sângele rece — rosti grav Échalot. Toate astea nu te privesc întru nimic și, fiindcă am jurat să te fac fericită, sunt gata să rup toate legăturile mele cu patronul dacă gândești că este necesar pentru liniștea căsniciei noastre, dar mai întâi să termin de povestit.

Acolo unde am împins poate prea departe intriga a fost când am acceptat propunerea lui Similor, însărcinat de ceilalți să-l supravegheze pe domnul Mora așa cum eram și eu însărcinat de domnul Mora să trag cu urechea la "L'Épie-Scié". Asta ne scutea, pe Similor și pe mine, să ne mai batem capul cu procurarea celor trebuincioase pentru a începe educația lui Saladin.

Acum ajungem în miezul povestirii.

Domnul Mora, pe de o parte, și Fracurile Negre, pe de alta, se ocupau cu toții de frumoasa vecină din față, domnișoara Irène. Ea e legată oarecum de tezaur, cu toate că nu cunoaște probabil nici o iotă din aceste uneltiri; ea este propria orfană a domnului Vincent Carpentier, maestru zidar și arhitect, care a conceput și zidit de unul singur faimoasa ascunzătoare a colonelului. Similor este cel care mi-a dat aceste amănunte, precum și că bietul om a plătit cu viața pentru faptul de a cunoaște această mare taină.

Pare lămurit, nu-i așa? Nu-l costă mult pe bătrânul vampir ca să facă să dispară un om. Îl cunoșteam din vedere pe Vincent Carpentier, care venea din când în când la atelierul domnului Reynier, unde pozam noi, Amédée și cu mine. Pot să aduc mărturie că într-o bună zi s-a topit ca o umbră, pe nevăzute, suprimat de pe fața pământului și

lăsând în urmă afaceri teribil de încurcate, căci se învârtea în lumea bună și ducea o viață largă, ca palat, echipaj, cu fata la pensioane din cele mai de vază, fără să refuze ceva, în același timp, nici tânărului nostru artist-pictor, domnul Reynier, care îi era, cum s-ar zice, fiu adoptiv.

Ei bine, nu, nu e de loc lămurit! Și tocmai asta face ca povestea să fie bizară și atrăgătoare prin neobișnuința ei fără seamăn. În această afacere au murit oameni, care nu sunt totuși morți. Nu ești niciodată sigur de ceva.

Fracurile Negre sunt înspăimântate numai când aud de numele colonelului, cu toate că mormântul său e colea, la cincizeci de metri de noi, în cimitirul Père-Lachaise, cu inscripții în litere de aur și coroane de imortele întreținute, pe bază de abonament, de sculptorul în marmură.

S-ar spune că tezaurul e ca o zână: tot ce se atinge de ea nu piere și se păstrează ca dulcelețurile.

Sunt stafii, da, care, cu toate că dorm somnul cel de veci, după ce și-au dat sufletul, continuă să dea târcoale marelui rezervor plin cu aur, cu rubine și alte pietre prețioase, din care s-ar putea scoate câte douăzeci și cinci de mii de livre venit pentru fiecare locuitor din Paris și din împrejurimile lui!...

Doamna Canada asculta acum cu gura căscată. Avea obraji stacojii și flăcări în priviri.

Într-o altă povestire am văzut-o la lucru⁽⁴⁰⁾. Știm până la ce grad de eroism și de devotament putea fi împinsă generozitatea ei. Dar aurul e un diavol sau, cel puțin, există un diavol în aur. Fosta mama Léo făcea parte din acea categorie mărunță a artiștilor de bâlci, atât de puțin cunoscută, care trăiește materialmente cu pâine uscată și rachiu, și moralmente cu feerii și iluzii strălucitoare, ca niște bucăți rupte din soare. În lumea lor, ei se aruncă orbește în brațele beției și ale mirajului, deoarece sângele rece înseamnă mizerie și realitatea durere.

Doamna Canada fusese de două ori cucerită ascultând aiurelile acestei pledoarii: era cuprinsă și de beție și de miraj. Beția venea de la aurul acumulat, care se mișca și suna în fundul acestei povestiri ca într-o hrubă unde un manipulant misterios răscolea milioanele cu lopata; mirajul era drama ce se desfășura în jurul tezaurului, ca un fel de pol fatal către care se repezeau atâtea marionete magnetizate. Săraci, bogați, măști, figuri, morți și vii, era ca un fel de dans macabru ce țopăia cu picioarele în sânge și în dosul căruia apăreau din umbră, ca o perspectivă fără sfârșit, rândurile nenumărate ale armatei Fracurilor Negre.

Échalot continuă:

— Deci, în ce privește moartea domnului Vincent Carpentier, este la fel ca și aceea a colonelului. Degeaba se spune că vagmistrul i-a

sucit gâtul arhitectului pentru a-i închiide gura pe vecie, Cavalerii Tezaurului continuă să se teamă de el și să spere în el, ca și cum ar fi sănătos și în stare să scoată banii din marea pușculiță sau să vândă secretul amatorilor. Iată de ce Fracurile Negre au pus ochii pe mica noastră vecină, domnișoara Irène, brodeza, închipuindu-și că ea știe ceva, dacă Vincent al nostru călătorește sau dacă într-adevăr a dat ortul popii, după ce i-a lăsat moștenire secretul său.

Cât despre domnul Mora, asta e altă poveste... Oare altă poveste? Sunt multe lucruri pe care eu nu le știu. Dacă în locul meu, o altă persoană, având calitățile tale, ar fi fost amestecată în acest talmeș-balmeș, ea ar fi văzut poate lucrurile mai limpede.

— E rușinos — murmură doamna Canada, umplându-și din nou paharul — dar îmi vine o poftă nebună să mă: apuc să descurc toate ițele astea, pe cuvânt! O poftă nebună!

— E normal — făcu Échalot — dar fii cu băgare de seamă!

— Spune mai departe. Ajunsesesi la acest domn Mora.

— Omul ăsta — continuă Échalot — nu lasă niciodată să se vadă ce are în căpățâna lui. Sunt zile în care ai crede că urmărește același joc ca bietul domn Remy d'Arx. Ai crede că vrea să distrugă Fracurile Negre, dar se Vede bine că știe multe despre tezaur și despre rest. Acest om e ca un puț adânc. Mi-am închipuit la un moment dat că ar putea fi chiar el șeful Fracurilor Negre. Era absurd, căci Fracurile Negre l-ar fi strâns de gât dacă ar fi putut. Despre asta sunt sigur.

Singurul lucru pe care domnul Mora nu-l ascunde este dragostea lui pentru domnișoara Irène. E amoretat, dar știi, lulea! Scrie scrisori și poezii, cântă romane italienești cu *mia cara, idol mic, delizia dell'anima mia*, încât ai zice că e un tenor de café-concert. Și este tenor, într-adevăr, având o voce dulce ca zahărul aromat cu floare de portocal.

— Și de ce — întrebă doamna Canada — nu sc însoară cu tânăra persoană?

— Ei, na vorbă!... E conte sau marchiz, sau poate chiar mai mult decât rangul lui de cavalier.

— Ce vârstă are?

— Mă întreb și eu! Are albeața unui june prim, dar și destule zbârcituri. Și se schimbă de la zi la zi! Uneori i-ai da douăzeci și cinci de ani; alteori, dimineața, până nu și-a așternut sulemeneala, îți face impresia că este trecut de patruzeci. Acum o lună a fost bolnav și dintr-o dată părea că are șaiszeci de ani.

Am mai văzut asemenea exemplare, la teatrul Ambigu, care păreau întineriți printr-o taină a fatalității. Ei seduceau femeile în tot lungul piesei, dar la sfârșit, când domnul Mélingue le aplica o dreaptă pedeapsă pentru nelegiuirile lor, cădeau lați în avanscenă ca un pachet de zdrențe, și atunci oricine putea să vadă că de fapt nu erau

decât niște bătrâni prăpădiți.

— Dar tânăra persoană îl iubește? întrebă doamna Canada.

— Domnișoara Irène? strigă Échalot. Ehei! Te cred și eu! E ca și cum i-ar fi făcut farmece. Dar e cuminte ca o cadră. Înțelegeți? Fără prostii! Potolită ca îngerii din cer, și cu nasul numai în gherghetul de brodat!

Până la urmă am putut să ghicesc de ce ținea domnul Mora să fiu amabil cu ea pe scară. Șiretlicurile patronului sunt mărunte și drăgălașe, dar ele reușesc adeseori. Gândul lui era ca, dându-i mereu bună ziua și bună seara, fata să nu se uite la mine ca la un străin. El voia să-mi dea un mic rol de jucat ca s-o împiedice pe domnișoara Irène să se mărite cu domnul Reynier, așa cum se hotărâse de pe când erau copii. O comedie, adică...

Aici Échalot șovăi și coborî privirea.

— Din nenorocire — reluă el — mi-am jucat rolul cu prea mult talent, căci acum relațiile între cei doi tineri au căzut baltă, iar păcatul meu este că eu am fost autorul.

Capitolul V - Luneta

— Nu ca să mă scuz — continuă Échalot, cu un suspin adânc — dar era ceva oarecum nesincer în purtarea tânărului pictor, domnul Reynier. Nu-și mai vedea de loc de meserie și se părea că intrase și el în hora pe care o joacă toți în jurul tezaurului. Pe cuvânt că mă gândisem la acest lucru. Venea din când în când să o vadă pe domnișoara Irène. Nu știu prea bine ce îi spunea, căci de cele mai multe ori vorbeau în șoaptă, dar după ce pleca și ea ieșea ca să-și aducă dejunul sau cina, avea ochii plini de lacrimi.

Într-un rând, cavalerul Mora îmi spuse: "Biata copilă nu mai are tată, e fără apărare. Ticălosul ăsta o să o facă să înnebunească".

Îl întrebai despre ce ticălos vorbește, căci nu puteam crede că era vorba de domnul Reynier. Patronul îmi răspunse:

"E frumos din partea dumitale că aperi un om cu care ai avut legături plăcute și îndelungi, dar el s-a schimbat mult în rău de atunci încoace. Tatăl său adoptiv l-a nenorocit învățându-l să cheltuiască, și de când a dispărut domnul Carpentier, apa nu mai vine la moară. Și ca să-și poată menține trena de viață, s-a înhăitat dintr-o dată cu Fracurile Negre, hodoronc-tronc!"

"Nu se poate! zisei eu. Un tânăr atât de blând!"

Patronul dădu din cap și suspină adânc, zicând parcă fără să vrea:

"Asta mă pune în mare încurcătură. El ar vrea să o tragă și pe domnișoara Irène în combinațiile lui josnice. Biata copilă rezistă cât

poate, fiindcă e cuminte și fiindcă mi-a dăruit inima ei. În fiecare zi sunt alte scene, ea devine tot mai palidă, de ți-e mai mare mila. Mă tem de vreo boală de piept".

Era adevărat; de câțva timp, frumoasa vecină își pierduse culoarea sănătoasă a chipului. Slăbea văzând cu ochii.

Mie îmi place să vorbesc deschis. I-am spus patronului, cu toată hotărârea:

"Dumneata mai poți fi încă un om frumos atunci când vrei, dar domnul Reynier este un pui de voinic cu totul reușit și mai e și în floarea vârstei. E de mirare că între dumneavoastră amândoi, mititica l-a ales pe cel mai bătrân".

"Sunt mai tânăr decât bănuiești — îmi răspunse patronul aproape mânios. Dacă mi-am pierdut prospețimea tinereții, este din cauza greutăților nenumărate pe care le-am întâmpinat și a nenorocirii."

"Oricum — făcui eu din nou — există cu siguranță douăzeci de ani între dumneavoastră doi; domnul Reynier o arată, și se vede cu atât mai bine cu ochiul liber, fiindcă vă asemenați la figură; atât numai că dumitale nu-ți crește nici un fir de păr pe obraz, pe când el are o barbă ca mătasea."

Dintr-o dată domnul Mora mă privi pieziș. Apoi mi se păru că râde curios, în timp ce mă întreba:

"Găsești într-adevăr că acest stricat îmi seamănă?"

"Ca două picături de apă — răspunsei eu — și cu sora dumitale la fel. Fac prinsoare că dacă el s-ar rade sau dacă ți-ar crește dumitale barbă, ați putea fi luați unul drept celălalt, pe seară bineînțeles și fără să fiți priviți prea de aproape."

Patronul când stă și gândește mai mult, are obiceiul să-și învântească degetele de la mâini. Începu să-și învântească degetele cu ochii în jos, privindu-și vârfurile pantofilor. Eu îi dădeam înaintea, căci voiam să-l fac să-și schimbe părerea despre domnul Reynier.

"Cât despre ideea că ar fi un Frac Negru, pot pune mâna în foc că nu l-am văzut niciodată la "L'Épie-Scié" și că nici nu i-am auzit pe camarazi vorbind despre el."

"Maeștrii nu se duc niciodată la "L'Épie-Scié" — mormăi domnul Mora. Iar cei care seduc acolo nu cunosc numele Maeștrilor."

Era ceva adevărat în toate astea sau cel puțin noi nu cunoaștem numele tuturor Maeștrilor. Și mai spusei:

"Cât despre tânăra Irène, dacă o supără faptul că vine pe la ea, nu are decât să-i închidă ușa în nas. Nimic nu o oprește: este complet liberă".

Patronul ridică din umeri cu un aer foarte supărat.

"Échalot — îmi zise el — tu nu ai nici o simpatie pentru mine! Altfel, de mult te-aș fi procopsit. Află că acest tânăr scelerat m-a atacat într-o noapte, ca să mă asasineze în mod laș."

"Ei, asta-i!" Aici făcui ochii mari. Cartierul se potrivește destul de bine pentru așa ceva, de aceea eu merg întotdeauna prin mijlocul drumului când mă întorc scară acasă, pe strada Migdalilor.

Patronul îmi spuse o poveste nostimă, care părea totuși adevărată: trei oameni postați în umbra abatorului, în colțul străzii Parmentier... Te plictisește asta, Léocadie?

Doamna Canada tresări la această întrebare, ca și cum ar fi fost deșteptată brusc din somn.

— Dormeai? întrebă Échalot. Nu e prea măgulitor pentru mine.

— Nu — răspunse ea — nu dormeam... și povestea ta nu mă plictisește de loc; dimpotrivă, mă interesează chiar foarte mult. Mă chinuiesc căutând în ea ceva care nu apare — nu încă, deocamdată, dar care există, în mod sigur. Afacerea asta e serioasă, o simt eu. Dă-i înainte, acel atac din timpul nopții nu e decât o înscenare. Treci peste el și vino la ceea ce voia să-ți ceară patronul.

— Ce mai judecătoare ai fi putut fi tu! murmură Échalot. Ai agerimea unui Voltaire! Domnul Mora îmi arată o zgârietură pe care o avea la umărul stâng și o vânătaie la încheietura mâinii: o înscenare, ai perfectă dreptate. Iată ce voia să-mi ceară el: să instalez o lunetă în camera domnișoarei Irène.

— O lunetă! repetă îmblânzitoarea, care crezu că nu a auzit bine.

— Te miră? Și eu am fost uimit. Era începutul punerii în scenă a comediei în care domnul Mora îmi propunea un rol nevinovat, dar funest. El îmi spuse:

"Un om curajos nu trebuie să tremure pentru un păcătos de atac cu mâna înarmată. Este destul să fie cu băgare de seamă în viitor și să poarte asupra lui mijloace de apărare. Nu te gândeai că mă neliniștesc din pricină că e vorba de persoana mea. Nu mă gândesc decât la ea, care este îngerul păzitor al viitorului meu, și nu pot să suport văzând-o cum se distruge.

Știu bine ce ai să-mi spui: dacă tânărul te stânjenește, provoacă-l într-o luptă pe viață și pe moarte. Cu toate că sunt curajos ca un tigrul, nu îmi place vărsarea de sânge. De altfel, am jurat pe osemintele strămoșilor mei să nu-mi risc viața înainte de a fi recâștigat poziția lor princiară din țara mea de origină. Nu mă simt în stare să-mi calc jurământul și prefer să-mi îndepărtez dușmanul printr-un șiretlic, fără să-i fac vreun rău.

Tu ești omul potrivit pentru dibăcia cerută de instalarea unei lunete-telescop în camera celei pe care o iubesc. Vrei să câștigi dintr-o dată o sută de franci? Ți-i ofer și iată aici luneta, la picioarele patului..."

Părea un lucru corect, totuși cerui explicații mai amănunțite, iar el îmi spuse:

"Liniește și sănătatea iubitei mele țin de succesul acestei lunete.

Mă vei înțelege: de o parte este legătura ei periculoasă și dezonorantă cu un desfrânat pe care nu-l poate alunga din cauza amintirilor din copilărie și a jurămintelor smulse nestatorniciei vârstei sale necoapte; de cealaltă parte este strălucita perspectivă pentru ea de a deveni soția legitimă a unui om ca mine, cu o avere de prima mână și toate titlurile de noblețe reunite la un loc..."

— Tu ce ai fi răspuns, Léocadie?

— Mă faci să clocotesc — mirii împlânzitoare. Mergi înainte, prostule!

— Scuzați! strigă Échalot încântat. Înseamnă că te îmboldește interesul pentru povestirea mea, dacă îmi spui vorbe mieroase. Am acceptat cei o sută de franci din bunăvoință pentru mica mea vecină, și atunci domnul Mora instala telescopul în mijlocul camerei și-l îndreptă către fereastra deschisă care dădea spre cimitir...

"Ia seama — îmi zise el — vederea de aici este la fel cu aceea din camera Irènei, așa că vei putea să mânuiești telescopul după cum îți arăt eu acum. Vezi cei doi platani acolo, în fund, la dreapta, la capătul cimitirului? Îl vei ochi pe cel de-al doilea, cât mai sus, ca să atingi în linie dreaptă casa aceea albă oare se profilează la orizont. Încearcă să te uiți."

Am ochit. Casa cea albă se afla lângă pădurea de la Vincennes, la capătul căii Bel-Air, la Saint-Mandé.

"Ce vezi?" mă întrebă patronul.

"O fațadă cu ferestre închise. Casa trebuie să aducă un bun venit proprietarului, nu-i așa?"

"Mai mișcă nițel la dreapta; ce vezi acum?"

"O căsuță roșie ascunsă în verdeață, cum s-ar spune o vilișoară pentru o persoană singură în sezonul de vară."

"Și aici sunt închise ferestrele?"

"Nu există decât una, una mare, care dă într-o galerie exterioară... Iacă! Iacă! Văd o doamnă! Și e chiar drăguță, pe cinstea mea, dar strașnic de decoltată! Fumează o țigară, prost obicei pentru sexul ei..."

"Așa! întrerupse patronul. Asta e tot și nu e tocmai rău. Tu ții în mâinile tale mulțumirea și liniștea domnișoarei Irène, fără să mai vorbesc de fericirea mea. Acum ascultă porunca și calea de urmat: eu va trebui să ies în oraș pentru o afacere foarte importantă, iar tu vei rămâne aici singur. Ai friptură rece și vin în bufet, îți ofer o gustare. Bea, mănâncă, fumează-ți pipa, fă ce vrei, ești stăpân aici, nimeni nu te stingherește. Dar după o oră pune ochiul la lunetă și vei înțelege de ce vreau ca și Irène să vadă același lucru pe care îl vei vedea tu. Asta-i!"

El ieși. Bineînțeles, luai în gură câte ceva la repezeală și băui o sticlă de vin vechi de Macon, întrucât el avusese amabilitatea să mă îmbie. După care îmi aprinsei și o pipă din tutunul lui, din cel bun!

Prin cealaltă fereastră auzeam vocea suavă, a domnișoarei Irène, care broda cântând ca o privighetoare.

Fetița asta este o bomboană. Îmi spuneam mie însumi: "Îmi face plăcere să câștig un sutar, contribuind totodată la fericirea ei pe această lume". Și din timp în timp priveam prin telescop.

Era ceva curios. Dama din vilă, după ce își termină țigara, se puse să ronțăie câteva prăjituri și să bea lichior. Se îngrijea bine! O văzui apoi făcând semne de sus de la balcon și doi sau trei ofițeri de artilerie urcară la ea, luând-o fără nici un fason de mijloc.

Și cu asta e destul — nu-i așa? Bănuiești cam ce era cu dumneaei, deci să trecem mai departe. Dacă nu am decât atât, pot spune că am măcar o purtare de om cumsecade!

Nu mă mai uitam într-acolo, fiindcă nu voiam să-mi jignesc propria pudoare, și mă trântii în fotoliul cel mare al patronului, când, auzind pendula, îmi amintii că trecuse ora. M-am ridicat și m-am uitat iarăși prin lunetă.

Scena se schimbase. Nu mai existau artileriști, nici țigară, nici pahare. Dama stătea în salon, chiar în fața geamului, bine expusă la vedere. Avea o ținută de mare, doamnă. La picioarele ei, un tânăr stătea în genunchi, un tânăr frumos, că îmi zisei pe dată: "Parcă îl cunosc pe copilandrul ăsta".

Ticăloasa se lăsa mângâiată ca figurinele de bronz ale pendulei. Uitasem aproape motivul pentru care stăteam de veghe la capătul lunetei, căci e plăcut să spionezi așa, de departe, cum se face în Anglia, unde se spune că au lunete cu care surprind intimitățile oamenilor de pe lună. N-are a face!

Dar memoria mi se trezi deodată, căci, după ce am privit mai atent, l-am recunoscut în acel copilandru pe însuși domnul Reynier.

Lucrul acesta mă supără. Nu mă așteptam la așa ceva.

Care va să zică, patronul nu mă înșelase spunându-mi că era un stricat, în stare s-o nenorocească pe tânăra Irène, care broda mereu alături, fredonând cântece de la Pre-aux-Clercs sau de aiurea.

Îmi sări muștarul. Chiar dacă nu mi s-ar fi promis suta de franci, eu tot m-aș fi gândit să o previn pe mititica, spre binele ei. Într-un asemenea caz era lucru firesc, nu-i așa? De aceea nu făcui decât un salt până la ușa ei. Toc! Toc! "Cine-i acolo?" "Eu sunt, Échalot, vecinul de la mansardă, care vrea să-ți arate ceva nostim."

Ea veni să-mi deschidă imediat, și prin asta poți să înțelegi că patronul avusese dreptate când mă sfătuisă să fiu amabil și zâmbitor față de ea pe scări. Nici un amănunt nu e lipsit de importanță în materie de uneltire, iar loviturile ies la iveală ca și giuvaerurile de soi de la Palais-Royal.

"Cu ce vă pot fi de folos, scumpe domnule Échalot?" mă întrebă ea, fixându-mă cu ochii săi limpezi și blânzi, dar și cam mândri, încât

uneori puteai să crezi că e o fată de prinț.

Eu rămăsesem o clipă cam descumpănit, dar gândul că era spre binele ei mă întări.

"Așteaptă și ai să vezi — îi spusei — am să-ți aduc un anumit obiect."

Alergai și mă întorsei numaidecât cu luneta montată pe piedestalul ei. Intrați cu ea în cameră și o instalai la mijloc, în fața ferestrei. În timp ce o îndreptam, o auzii pe domnișoara Irène zicând: "A înnebunit oare bietul om?"

Când luneta fu fixată asupra vilișoarei, mă cam mirai văzând că madona și domnul Reynier rămăseseră în aceeași poziție, ca într-un spectacol de tablouri vivante. Dar eram prea pornit, nu-i așa, ca să mă mai gândesc. Mă dădui la o parte și-i spusei domnișoarei Irène: "Privește și dumneata dacă sunt nebun!"

Ea își puse ochiul la lunetă. Văzu imediat scena și păli. Eu o pândeam. Tot trupul i se cutremură de două-trei ori. Crezui că-i vine rău, și mă întrebam: "Oare pe Reynier îl iubește?" Dar când se reîntoarce spre mine, avea pe față o răceală ca de marmură.

"Domnul Mora mi-o spusese — murmură ea. Asta era de ajuns. Totuși, sunt mulțumită că am dovada. Prietene, îți mulțumesc."

Capitolul VI - Înscenarea

Doamna Canada dădu din cap eu gravitate.

— Se vede cât de colo că totul pare a fi o blestemată ticăloșie. Te-am ascultat fără să te întrerup, în chip de judecător. S-a terminat?

— Vai, nu, Léocadie — răspunse Échalot — a rămas de spus tocmai ceea ce este mai greu. Știam eu bine că asta nu-ți va fi pe plac, de aceea aș fi preferat să tac.

— Iar eu — reluă îmblânzitoarea — vreau să știu totul. Dar înainte de a merge mai departe, anumite lucruri mi se par suspecte. Tânăra persoană nu se mirase că ți se încredințase o asemenea misiune?

— Ba da, dar patronul prevăzuse figura, și am răspuns, după instrucțiunile lui, că tocmai la ora aceea el avea o întâlnire de foarte mare importanță în legătură cu fostele averi ale strămoșilor săi și că eu mă bucuram de încrederea lui printr-un lung devotament de câine credincios. Ea nu dădu prea multă atenție explicațiilor mele. Cu toate acestea, am avut impresia că o durea în suflet. Se lăsă pe un scaun și-și luă capul în mâini.

— Și tu, tu ce făceai? Întrebă doamna Canada.

— Ce să fac! Nu prea mă simțeam în largul meu. Când sunt

zăpăcit, încep să devin vorbăreț; încercai să o fac să înțeleagă că bărbații sunt toți niște lași și niște desfrânați și că patronul era revoltat să o vadă înșelată de un logodnic atât de nevrednic. Ea își descoperi fața și-mi zise cu un biet surâs amărât:

"Logodnicul meu este cavalerul Mora. Tot ceea ce face el este bine făcut. Spune-i că îl aștept astă-seară și că îi sunt foarte recunoscătoare."

— Și ție ce ți-a trecut prin minte? întrebă doamna Canada.

— Mie? Că această copilă este o ființă: curioasă! Am simțit în mine ceva ca și cum aș fi omorât un om sau i-aș fi smuls inima. Căci, în fond, domnul Reynier nu-mi făcuse nici un rău, ba dimpotrivă.

— Așadar, nu erai prea sigur că era vinovat?

— În acel moment nu știam nici eu, dar vei vedea. Am plecat cu luneta. Patronul nu se întorsese încă. Așteptându-l, am vrut să mai văd o dată vila de la Saint-Mandé. Cortina însă căzuse, spectacolul se terminase, se închisese și fereastra.

Eu căpătai suta de franci. M-am dus să iau o masă bună, dar n-am avut nici o poftă de mâncare. Mă gândeam mereu la domnul Reynier. Altădată era un tânăr atât de vesel! Și atât de bun! Cu lunetele astea nu se pot distinge toate amănuntele, dar, din moment ce i-am recunoscut fața albă și barba lui frumoasă, nu putea să mai existe nici o îndoială. Totuși...

— Îți trecuse prin minte că fusese cavalerul Mora, nu-i așa? îl întrerupse aici mama Canada.

Échalot o privi cu gura căscată.

— Léocadie, mă pătrunzi deci până în fundul sufletului? strigă el.

— Cât ești de prost! făcu ea. Dar asta sare în ochi! Cum putea el să știe ora exactă când acest biet domn Reynier trebuia să vină să apară în tabloul vibrant la femeia aceea de moravuri ușoare? Și de ce era nevoie să lipsească de acasă, în loc să-și joace singur rolul pe lângă domnișoara Irène? Asemănarea exista — nu-i așa? — afară de vârstă și de barbă. N-a avut decât să se sulemenească pentru a părea mai tânăr, să-și cumpere de cinci franci un păr fals cu care să-și facă barbă, și gata!

— Da, așa este! Și ar fi fost în zadar să ți-o ascund. Peste câteva zile am găsit într-un sertar al patronului barba pe care o purtase și care semăna ca două picături de apă cu aceea a domnului Reynier. Vezi că spun totul?

— Voi ține cont de sinceritatea ta la pronunțarea sentinței. Mergi acum mai departe!

— A doua zi veni domnul Reynier. Cred că îi scrisese domnișoara Irène ca să vină; nu-mi stă în obicei să ascult pe la uși, dar de data aceasta nu putui să rezist. Domnul Mora stătea liniștit în camera lui ca un pisol care toarce. Eu mă strecurai afară, pe palier.

A fost o scenă curioasă. Mititica e bătoasă ca o scândură când vrea ea, și asta fiindcă a fost crescută într-o mănăstire unde nu era decât sămânță de contese și de marchize, pe vremea când Vincent Carpentier avea cu ce.

"Reynier — zise ea — nu vreau să mă mai întâlnesc cu tine pentru un motiv foarte serios, și nu pun pe altcineva să ți-o spună. Nu are nici un rost să mai întru în explicații amănunțite, fiindcă am descoperit adevărul prin mine însumi, chiar cu ochii mei, cu toate că nu-l căutasem, fiind departe de gândul că ai putea să-mi aduci o asemenea înjosire..."

— Dar să știi, Léocadie — se întrerupse aici Échalot — că ea i le spunea altfel, cu cuvinte mai alese.

— Nici nu mă îndoiesc — făcu doamna Canada.

Échalot se ridică.

— Cu toate astea să știi că nu mi-e limba amortită în gură — murmură el — și dacă crezi că te-ar impresiona mai mult să mă exprim în stilul propriu al celor doi îndrăgostiți din lumea bună, atunci află că nu mi-ar fi greu să înving greutățile.

— Spune mai departe! porunci doamna Canada. Vorbește-ți limba ta și nu te mai opri. Sunt plină de curiozitate!

— Așa voi face! De altfel nu auzeam totul și îmi este mai ușor să rămân în cadrul simplității mele. Bănuiești, cred, că domnul Reynier nu înțelegea nimic la început, își închipuia, judecând după primele sale cuvinte, că era vorba de o glumă. El continuă să o tutuiască pe domnișoara Irène, așa cum obișnuiau din copilărie. Ea îl rugă să înceteze. Atunci el o întrebă, și glasul începu să-i tremure: "De ce această gâlceavă fără rost?"

Domnișoara Irène, nici una, nici două, îi spuse de la obraz:

"Nu-ți mai face sânge rău; dacă nu te surprindeam în flagrant delict, povestea s-ar fi prelungit poate zile și săptămâni, căci gândul de a rupe legătura hotărâtă de tatăl meu mă durea destul de mult, dar până la urmă tot ar fi trebuit să o fac. Sentimentele mele față de tine sunt cele de soră, în timp ce în inimă port o puternică înclinare..."

"Pentru canalia de vizavi?" strigă Reynier.

"Domolește-ți cuvintele!"

"Am să-ți arăt eu cum am să mi le domolesc. Am să-l ucid ca pe o năpârcă!"

Et caetera... et caetera... Conversația dură destul timp pe acest ton. Îmi vârâi ochiul și pe gaura cheii, dar nu putui vedea nimic, din pricină că era cheia în broască.

Apoi glasurile coborâră subit. Mai bine de cinci minute, de-abia mai auzeam câte un cuvânt din când în când.

Mi se păru că îi aud vorbind de răposatul Vincent Carpentier, dar în anumite clipe parcă vorbeau de el ea despre un om în viață, și la un

moment dat domnul Reynier zise cu voce mai ridicată: "Nu, nu este nebun!"

Apoi conversația crescuse încet-încet, până la o scenă de dragoste, dar, știi, ceva frumos și arzător cum nu ai auzit tu niciodată în vreun teatru între domnul Laferrière și doamna Doche: adică arzător numai din partea domnului Reynier, căci domnișoara Irène nu prea răspundea mare lucru, și totuși de vreo două ori mi se păru, după sunetul vocii sale, că plângea.

Domnul Reynier îi vorbea despre copilăria lor, când stătea aplecat asupra leagănului ei ca să-i vadă primul zâmbet, despre mama ei bună și frumoasă ca o sfântă, care privea acum toate acestea din înaltul cerului eu adâncă tristețe, și despre faptul că el mai auzise vorbindu-se de lucruri asemănătoare eu cele ce se întâmplau aici. La Roma, și în Italia întreagă, existau bandiți și vampiri care făceau vrăji unor bieți tineri, pe care apoi durerea regretelor cele mai amare îi condusesese în mormânt.

Sunt sigur că el sta în genunchi, cu mâinile împreunate în fața ei. Chiar prin ușă, această scenă îmi muiase inima.

Și-i mai spunea: "Revino-ți în fire, mica mea iubită! Nu ești decât un biet copil bolnav și dus cu vorba! Măcar dacă ai vrea să-mi spui, scumpa mea Irène, de ce mă învinovățești; nu aș avea decât un singur cu vânt de rostit ca să mă dezvinovățesc în ochii tăi, căci sunt sigur că afacerea de la Saint-Mandé nu e decât un pretext. Nici tu nu crezi în el. Dar toate acestea nu mă pot opri să te ador pentru, toată viața, fiindcă asta mi-e soarta și pentru că niciodată, absolut niciodată nu voi înceta să te iubesc! Irène, frumoasa mea Irène multiubi tă, fie-ți milă de mine, fie-ți milă și de tine însăși! Îți jur că va fi ca și cum nu mi-ai spus nimic. Voi uita totul, nu. voi uide pe nimeni; și pentru cât m-ai făcut să sufăr, te voi iubi de o mie de ori mai mult..."

Nu știu dacă patima lui Reynier îl va înduioșa pe cititor, în traducerea liberă a lui Échalot, însă el personal fu mișcat până la lacrimi.

Doamna Canada desfăcu o batistă largă cu carouri, pentru a-și șterge ochii plini de lacrimi.

— Este totuși adevărat — murmură ea — că acești bandiți fac vrăjitorii. Spune mai departe. Ce-a răspuns ea, nefericita copilă?

— Nimic sau aproape nimic — reluă Échalot. Eu cred altceva. Ei nu i se făcuse nici o vrajă... dar asupra acestei chestiuni voi mai reveni. Până la urmă, întrevederea se termină cu răceală. Domnișoara se încăpățâna, iar domnul Reynier își reluă demnitatea de bărbat, așa încât eu nu mai avui decât timpul să fug în coridor, căci el deschidea ușa ca să plece, spunând:

"Adio, Irène, nu te voi revedea, decât. O singură dată, mâine la aceeași oră, ca să-ți predau toate actele pe care tatăl tău mi le-a

încredințat, din cauza vârstei fragede la care te aflai în momentul nenorocirii lui".

Și dispăru ca mânat de diavol...

— Farsa fusese jucată? bombăni împlânzitoarea, văzând, că Échalot tăcea.

— Ei, da de unde! făcu omul nostru. N-ai ajuns încă la capăt. S-a terminat numai colaborarea mea personală. Pot să jur pe ce este mai sfânt că nu am făcut nimic în tot ce a urmat, de aceea și amănuntele vor fi mai puțin precise ca cele de la început. Sunt mai degrabă presupuneri decât fapte sigure. Îți aduci aminte?.... Ce prost sunt, ah! Desigur că-ți aduci aminte! Mă refer la faimoasa înscenare din strada Oratoriului, când au venit să pună în spinarea frumosului tău locotenent Maurice Pagès uciderea omului cu bastonul scobit în care se aflau ascunse niște diamante.

— Bastonul cu mânerul de fildeș! strigă împlânzitoarea. Hans Spiegel! Eh, te cred că-mi amintesc! Oare și domnul Reynier să fi fost implicat în același fel?

— Vei vedea. Nu a fost tocmai la fel, pentru că Fracurile Negre dispun de o întreagă trupă de actori și pentru că patronul e singur, dar îmi face impresia unei înscenări, cum s-ar zice, cam de aceeași speță.

Trebuie să precizez mai întâi că imobilul în care ne aflăm, cele două curți și cele trei corpuri de clădiri, formează, cum s-ar spune, un fel de orașel de provincie. Când apare o bârfă, ea își face drum la toate etajele acestei case de raport. Ei bine, a doua zi după întrevedere, când coborâi din mansarda mea, bârfa începuse să circule. Se vorbea peste tot de cearta care se iscase între domnișoara Irène și domnul Reynier. De ce se vorbea despre asta? Eu fusesem singurul martor și nu spuseseș nimănui nimic, nici măcar patronului.

Se povestea anapoda, și guralivii afirmău că tânărul pictor ieșise furios, mormăind: "Netrebnico, numai de mâna mea vei pieri!" Și altele asemănătoare.

Asta se răspândi în tot cartierul. Până atunci, domnișoara Irène nu dăduse prilej la nici o clevetire. Doamnele erau bucuroase să o poată mușca nițel, plângându-i în același timp soarta.

Nu spun asta pentru tine, Léocadie, se știe că tu ești superioară sexului tău; dar doamnelor le place să le ronțăie pe cele ce n-au fost niciodată mușcate. E ca o bucățiță de zahăr.

Bineînțeles, biata domnișoară Irène nu află nimic de toate zvonurile care circulau. Patronul, la rândul lui, rămase liniștit acasă toată ziua. Pe seară făcu o vizită frumoasei sale vecine, care era tare abătută. Apoi se retrase cu câteva minute înainte de sosirea domnului Reynier, care venea, așa cum promisese, ca să aducă actele.

Se spune că medicii au găsit anul trecut un leac care îi face pe oameni să-și piardă cunoștința ca într-o sincopă, dar fără să le producă

nici un rău. Am fost ucenic la o farmacie, dar pe vremea mea eterul nu servea decât la calmarea atacurilor de nervi.

Pot să-ți spun că, ieșind din camera domnișoarei Irène, patronul mirosea a eter. El mă luă la dânsul în cameră, dar mi se păruse că văd în camera domnișoarei Irène, prin ușa rămasă întredeschisă după ce patronul ieșise de acolo, doi oameni, doi necunoscuți. Și mi se mai păru că domnișoara Irène era căzută lângă pat, palidă de tot.

Începuse să-mi fie frică. Nu știam de loc despre ce este vorba, dar simțeam ca o crampă la stomac. Nu îndrăzneam să întreb.

De-abia intrasem la patron în cameră, că pasul domnului Reynier răsună pe palier.

Îl cercetam pe domnul Mora, care se puse să asculte. Nu se auzea absolut nimic. Spun: absolut nimic. Și totuși patronul strigă deodată:

"Mă duc să chem paznicul! Nemernicul o asasinează pe domnișoara Irène". Și ieși afară strigând după ajutor.

În același timp, ca la un semnal, scara se umplu de lume care urca gălăgios, strigând:

"O asasinează pe domnișoara Irène! Ajutor!"

Capitolul VII - Reynier prins în cursă

— Cei care urcau astfel — continuă Échalot — erau în cea mai mare parte vecini, care de bună seamă că nu pricepeau nimic din toată afacerea asta: dar, pentru a asmuți o sută de gură-cască, un singur hăitaș este de ajuns și pesemne că domnul Mora mai avea și alți agenți afară de mine. De altfel, totul era ticluit de minune, asta nu se poate tăgădui.

Când intrarăm în camera domnișoarei Irène, domnul Reynier era deja trântit la pământ de cei doi oameni pe care îi zărisem, iar unul din ei îi pusese genunchiul în piept.

Domnișoara Irène, ea însăși, se afla leșinată pe marginea patului, în locul unde o văzusem mai înainte. I se dăduse desigur să respire drogul despre care ți-am vorbit, exact la ora întâlnirii, iar cei doi oameni, apăruiți după ce ea își pierduse cunoștința, se aruncaseră fără îndoială asupra domnului Reynier, pe care îl atacaseră ea niște tâlhari în momentul când el deschidea ușa ea să intre. Spun aceasta acum, după ce am chibzuit și am socotit; dar atunci nu vedeam mai departe de vârful nasului, și cu toate că mi se păruse că ar fi la mijloc ceva nefiresc, m-am lăsat și eu înșelat, ca și ceilalți, văzând pe jos un pumnal, lângă tânărul pictor care spumega de mânie.

Domnișoara Irène avea pete vinete în jurul gâtului, ca și cum cineva ar fi vrut să o sugrume.

Repet că totul fusese aranjat dinainte, căci domnul Reynier nu avusese nici măcar timpul să o tragă de o ureche din clipa când îi auzisem pasul pe scară până în cea în care intraserăm noi acolo.

Camera, deși mare, se umpluse de lume cât ai clipi din ochi. Unul din cei doi oameni, cel care își proptea genunchiul în stomacul domnului Reynier, zise în chip de explicație:

"A fost un noroc. Noi tocmai venisem să-i vedem pe domnul și doamna Martin (erau cei care locuiau aici, unde ne aflăm noi acum), când am auzit un horcăit, și atunci, ca oameni săritori, am intrat imediat!"

Femeia de la văcăria din curtea din față dădu lumea la o parte ca să-și facă loc până la Irène. Ea era, prin natura comerțului ei, cea mai înstărită dintre toți cei de acolo.

"Intră, domnule Cotteret! strigă, ea. E un noroc că tocmai se afla aici veterinarul meu! Domnule Cotteret, fă-ți meseria!"

"Doctorul meu locuiește peste drum — se amestecă o mică rentieră din casa de raport. Ar fi mai bun decât un medic de vite, oricum!"

Dar negustorul de vinuri de la stânga intrării principale își suflecă mânecile și se proțăpi în fața domnișoarei, zicând:

"Legea se opune! Nimeni nu se va atinge de ea înainte de sosirea comisarului".

Atunci, douăzeci de glasuri repetară:

"Comisarul! Comisarul! Nimic să nu fie atins! Așa scrie la lege!"

Și câțiva oameni se și repeziră afară ca să alerge la comisariatul de poliție. Dar rămăseseră încă destul! În fiecare clipă, ușa se deschidea și intrau alți vecini. Se îngrămădeau și pe palier. Cei care soseau spuneau că era buluc de lume în grădină și în curte, unde circula zvonul că pictorul o tăiasse pe brodeză în bucățele...

Aici, Échalot se opri ca să răsuflă. Doamna Canada își șterse sudoarea de pe frunte și zise:

— Miroase cât de colo a Fracuri Negre, știi? Este stilul și ordinea de desfășurare a înscenărilor lor, puse la punct cu o îndemănare drăcească. Bea un gât, ca să-ți dregi viersul.

Și în timp ce Échalot bea, ea adăugă:

— Tu povestești lucrurile cu mult talent. Eu, una, mă simt de parcă aș fi fost chiar acolo; în primul rând, aș fi făcut și eu la fel ca negustorul de vinuri: interzicerea de a se atinge de răniți și de cadavre până la venirea comisarului este un lucru cunoscut.

— Ei bine — răspunse cu sfială Échalot — aprodul din strada Celor care pleacă, care este o maimuță șireată, îi spuse cârciumarului că e un prost și că așteptând venirea comisarului înseamnă de multe ori să dai o lovitură mortală victimelor, lipsindu-le de primele ajutoare.

Doamna Canada răspunse:

— Aprozii sunt niște încalcători ai legii. Eu nu spun că, așteptând venirea autorităților, nu s-ar putea ca victimele să-și dea ultima suflare, dar legea e lege. Aceasta se găsește în cod, împreună cu multe alte părți slabe.

— Léocadie, nu te supăra. Și negustorul de vinuri spunea la fel, dar aprodul îi răspunse cam așa: "Neștiința omoară mai multă lume decât pumnalul. Vă desfid să-mi arătați legea care oprește să se dea ajutor unui rănit".

— Aprozii, sunt oameni lipsiți de inimă. Dă-i înainte!

Échalot continuă, învins de un raționament atât de limpede:

— Fapt este că toată lumea a fost de aceeași părere cu tine, Léocadie. Îl dădură la o parte pe aprod și o lăsară pe fată leșinată, pentru a se ocupa numai de asasin.

Domnul Reynier a încercat să vorbească, dar pe lângă faptul că, în cameră era o gălăgie infernală, cei care îl țineau îl burdușeau, de lovături și îi porunceau să tacă, aceasta până la sosirea autorităților. Se aflau vreo jumătate de duzină lângă el. Îl legaseră cu frânghii, cu batiste, cu tot ce găsiseră la îndemână.

Toată lumea îl acuza: că era un leneș, un artist, o haimana, un bețiv. Văcăreasa știa din izvor sigur că trăia pe spinarea bieteii domnișoare; rentiera îl văzuse numărând piese de cinci franci pe când ieșea de la ea, iar cârciumarul strigă:

"Nu s-a întâmplat să fi băut vreodată un păhărel de vin la mine, ca oamenii cumsecade. Se ducea să sugă prin cafenelele pungașilor, cu mese de murmură și divane"

Cei doi indivizi povesteau între timp, pentru a zecea oară, expediția lor și răgușeau strigând:

"Când am intrat, o strângea pe tânăra fată de gât. Iată, se văd bine urmele degetelor, sunt vinete!"

"Da, se văd — întări veterinarul, adăugând cuvinte grecești ca acelea de pe borcanele farmaciilor. Vânătaia e vădită; a strâns tare!"

"Și tocmai ridicase pumnalul" — continuă cei doi care, vorbă să fie, o salvaseră pe domnișoara.

"Iată cuțitul, ai putea să înjunghi un bou cu el."

Aceasta o spusese un băiat de măcelărie. Erau de toate soiurile.

Deodată rentiera strigă: "Atenție! Buzunarele îi sunt pline de pistoale!"

Era adevărat. Rentiera se aplecă și-i scoase din buzunarul drept un pistol, în timp ce văcăreasa îi scotea altul din cel stâng.

Mă aflu în acel moment foarte aproape de domnul Reynier. El deschise gura și înțelesei că voia să spună: "Sunt niște mizerabili, care mi-au băgat astea în buzunarele pantalonilor". Dar pune-te cu ei! Mai întâi, el nu fu auzit. Și apoi, chiar dacă ar fi fost auzit, nimeni nu l-ar

fi crezut.

— Și trădătorul ce făcea? întrebă împlânzitoarea. Mă roade la ficați, știi?

— Trădătorul! Vorbești despre patron, despre domnul Mora? Patronul nu făcea nimic și nu spunea nimic. El se apropiase de domnișoara Irène și o privea în tăcere. Se șoptea în jurul său:

"I-ar fi venit și lui rândul, desigur, după mititica, dacă nu ar fi fost arestat zmângălitorul..."

— Haide, treci la comisar — zise doamna Canada. Simt că fierbe sângele în mine.

— Bine, dar cu asta se va sfârși povestirea mea. Comisarul, odată sosit, puse să se golească de lume odaia, unde nu mai rămaseră decât cei doi indivizi, patronul și medicul patronului, care tocmai sosise. Sergenții goliră și palierul, și scara. Toți furăm împinși până în grădină.

Interogatoriul dură cel mult un sfert de oră, după care îl văzurăm pe domnul Reynier trecând încadrat între doi paznici de închisoare.

Ca să mă mai pot urca sus, a trebuit să dovedesc că locuiam în același corp de clădire. Sergenții de oraș păzeau intrarea de la seară.

Patronul se afla singur acum cu medicul său și cu domnișoara Irène. Pe medic îl cheamă doctorul Artaud. N-am nimic de zis despre el. În momentul când intram, doctorul îi dădea îngrijiri tinerei persoane, care începuse să-și revină ușor în fire.

"Nici un cuvânt despre cele întâmplate — îmi spuse patronul. Orice emoție i-ar fi primejdioasă. Când va fi timpul, îi voi spune eu însumi adevărul."

Medicul plecă după câteva momente, declarând că nu mai era nici o primejdie. După el, vânătăile de la gât și de la piept nu aveau decât puțină importanță, dar pictorul ar fi putut s-o omoare *făcând-o să respire...* (numele drogului îmi scapă), *al cărui miros îi stăruie încă în nas.*

— Era un dentist în pasajul Vero-Dodat — murmură împlânzitoarea — care a fost trimis la ocnă pentru o faptă asemănătoare.

— Tocmai voiam să-ți spun... dar nu a fost domnul Reynier cel care îi pusese drogul sub nas, știi?

— Drace! făcu împlânzitoarea. S-a înțeles! Vorbește mai departe.

— Domnișoara — reluă Échalot — nu începu să vorbească decât după plecarea medicului. Ea întrebă: "Dar ce mi s-a întâmplat? Mă simt sfârșită".

Patronul îi sărută mâinile amabil, iar ea continuă: "A, da! Îmi amintesc puțin. Mi-era capul greu, și cu tot flaconul dumat, am simțit că amețeam... că amețeam..."

În acea clipă sosi, la țanc, o călugăriță de la noul așezământ din

strada Thérèse. Ca să vezi cât de bine erau luate toate măsurile de prevedere!

"Acum că ești aici, maică — îi zise patronul — vei îngriji pe această scumpă copilă, la caic maica Maria cea Bună ține ca la ochii din cap. Să n-o lași să vorbească, că e foarte slăbită."

Și mă luă cu el în apartamentul său, închizând ușa în urma noastră.

Eu nu mă simțeam de loc la largul meu. Nu e niciodată bine să cunoști secretele unor asemenea oameni.

Se așeză în fotoliu și mă privi cu coada ochiului, zâmbind.

"Ei bine, omule — îmi zise el — nu întrebi care este dedesubtul afacerii? L-ai ghicit?"

"Nu e prea greu — răspunsei eu — este urmărea întâmplării cu luneta."

"Explică-mi totul: ce s-a întâmplat după părerea ta? Vreau să văd cât ești de isteț."

Continua să mă iscodească cu ochii lui de pisică. Îmi luai inima în dinți și-i spusei cu un aer nevinovat:

"Iată: ea văzuse în ochean flagranta trădare a pictorului cu dama de la Saint-Mandé, a cărei urmare naturală a fost o scenă de ciorovăieli între ea și pictor, și toată lumea spune că pictorul, părăsind-o, a jurat să se răzbune. Și a revenit azi, înarmat până în dinți..."

"Asta este — făcu patronul — este exact așa. Mulți agenți ai stăpânirii nu sunt nici pe departe atât de ageri ca tine. Dar cum se poate spune că a ieșit ieri amenințând, de vreme ce tu îl spionai de pe palier? Nu promisese cumva să aducă niște acte?"

Patronul băgă mâna sub reverul redingotei, iar eu, crezui că-mi sunase ceasul cel de pe urmă. M-am gândit la tine, Léocadie... Dar din redingotă scoase un pachet cu hârtii: actele domnului Reynier...

— I le șterpeliseră — zise doamna Canada — și-i băgaseră în loc pistoalele. Ai avut perfectă dreptate să spui: fusese întinsă ca și cursa în care căzuse iubitul meu Maurice, întinsă pe față! Ah, ticăloșii!

— Numai că Fracurile Negre au o trupă de artiști mai bună — insinuă Échalot.

— Depinde! făcu împlânzitoarea. Termină acum.

— Nu mai e mult. Domnul Mora începu să răsfoiască hârtiile și îmi spuse: "Omule, sunt mulțumit de tine. Acum nu mai ai decât să faci pe mortul și să-ți ții limba în gură. N-ai văzut, n-ai auzit nimic, și restul nu te privește".

Îmi puse cinci ludovici de aur în mână.

"Numai că — adăugă el — dacă mai ascuți pe la ușă, să știi că..."

Și atinse cu degetul vârful nasului, apoi îmi arătă ușa.

— Asta este tot? întrebă împlânzitoarea.

— Cam tot — zise el.

— Dar ce s-a mai întâmplat cu domnul Reynier?

— Da, era să uit: un lucru foarte curios. A fost urcat într-o trăsură, împreună cu doi paznici, și era dus spre Palatul de justiție. Pe când trecea peste podul Change, el deschise ușa trăsurii, sări pe trotuar, îi îmbrânci pe trecători și se aruncă în apă peste parapet.

— Și pe urmă? A fost scos?

— Nu, n-a fost scos.

— Și tu numești asta un lucru curios?

— Am să-ți spun: domnul Reynier știa să înoate ca un pește, și doar dacă n-o fi dat sub arcadele podului de vreun agent al patronului care să-i atârne o piatră de gât...

— Nu l-ai mai întâlnit de atunci niciodată? Adică pe domnul Reynier?

— Ba da! Am întrezărit pe unul care îi cam semăna.

Doamna Canada luă un aer sever.

— Ascultă-mă, Léocadie — făcu Échalot — nu te supăra. Te cunosc bine: datorită generozității firii tale, ai vrea poate să te amesteci din nou în această afacere. Dar eu mă opun. Dacă acela pe care l-am recunoscut sub trăsăturile unui convalescent, odată, când mă duceam la spital să-l văd pe Similor, era domnul Reynier...

— Dar Similor trebuie că ți-a spus dacă era el — întrerupse îmblânzitoarea.

— Similor n-a tăcut, dar nu știa mare lucru în ziua aceea, iar data următoare convalescentul plecase. Pe cuvânt!

Îmblânzitoarea avu un gest de mânie. Era în asta o reținere vădită; dar Échalot adăugă cu un accent blând și hotărât:

— Léocadie, așa este! Poți să mă tai în două și altceva nu vei mai găsi în mine. Am terminat.

— Și domnișoara Irène?

— E bine, mulțumesc.

— Probabil că vecinii i-au spus ce s-a petrecut la ea.

— Probabil, cu toate că nu prea obișnuiește să stea de vorbă cu vecinii.

— Ce-a gândit ea? Ce-a făcut?

— N-a făcut nimic. Ce putea să-și închipuie, nu știu. Patronul mi-a spus să fac pe mortul... Pe urmă te-ai întors tu din America și inima mi-a fost destul de prinsă cu căsătoria noastră, care mi-a împlinit toate visurile.

Doamna Canada se ridică și îi puse mâna pe umăr. Urma să facă uz de autoritate. Dar în aceeași clipă se auzi o voce spartă sub fereastra deschisă. Vocea zicea:

— Domnule Canada, v-am adus copilașul.

Échalot alergă la geam. În curte se afla o femeie bătrână,

înconjurată de copii de ambele sexe. Unul din ei avea o sfoară legată de braț, iar bătrâna tocmai o înnodea de un piron bătut în zid, ca acele belciuge de care se leagă caii la ușile hanurilor de țară.

— Vin îndată, mamă Ursula — zise Échalot.

Bătrâna se îndepărtă cu trupa ei de broscui, în timp ce Saladin, priponit, începu să urle și să încerce să rupă sfoara.

— Léocadie — zise Échalot către doamna Canada, care îi tăiase trecerea la ușă — să nu i se întâmple vreo nenorocire copilului! Lasă-mă să cobor!

După o clipă, el urcă din nou, cu o mică făptură gălbejită și buhăită, care se zvârcolea în brațele lui ca un șarpe și cerea de mâncare cu țipete asurzitoare.

— Sărut-o pe mama, podoabă mică — făcu Échalot.

Broscuiul încetă imediat să mai țipe, deoarece instinctul lui de animal pervers îl învățase că "mama" reprezenta aici autoritatea supremă.

Doamna Canada îl sărută distrată, dar zise, adresându-se lui Échalot:

— Las că te mai prind eu pe tine! Și, pe cinstea mea, chiar de va trebui să te pisez ca pe pesmet, tot voi afla sfârșitul povestirii. Sfârșitul sfârșitului!

Capitolul VIII - Camera Irènei

Vom străbate acum palierul și ne vom lua libertatea să împingem ușa pe care era scris cu o frumoasă caligrafie englezească numele domnișoarei Irène, brodează.

Putea să fie ora șapte seara. Afară era încă ziuă, dar soarele, voalat de abureala fierbinte a asfințitului, își arunca pieziș razele sale roșietice. În aer parcă pluteau rubine, iar peisajul întins ce se vedea prin fereastra larg deschisă se colora în nuanțe purpurii.

În primul plan apărea, printre ciucurii florilor ce împodobeau fereastra și ascundeau marginea plină de praf a drumului Perilor, un parc splendid, cel mai frumos, desigur, dintre parcurile cuprinse în incinta Parisului: cimitirul Père-Lachaise, cu undulațiile sale de teren alpestru și cu bogatele sale umbrare.

Printr-o curioasă întâmplare, cuvântul de parc poate fi întrebuințat și înțeles aici în adevărata lui accepțiune. De la fereastra Irènei nu se vedea decât o pădure verde de arbori stufoși de diferite soiuri, grupați cu o artă din cele mai reușite. În afară de acel mormânt uluitor care se vedea din toate părțile și pe care străinii, căutând numele unui semizeu, citesc, frecându-se la ochi, pe acela al unui

negustor de luminări, cimitirul își ascundea peste tot crucile — și urnele sale, și nu lăsa să se vadă decât priveriști surâzătoare.

Nu se vedea prea mult nici din piramida rotundă, care-i uimește atât de mult pe englezi, obișnuiți să măsoare faima unui mort prin înălțimea mormântului său. Acest monument al nevinovatei deșertăciuni burgheze nu-și arăta decât vârful în formă de măciulie pe deasupra frunzișului care-l înconjură cu decență. Ca să te incomodeze, trebuia mai întâi să-l ghicești.

Restul era numai parc, grădină englezească, în care abatele Delille⁽⁴¹⁾ ar fi cules coșuri întregi de versuri descriptive, și un mic mausoleu în stil grecesc, încadrat în verdeața din fața ferestrei înflorite de la care zâmbea, Irène, mausoleu ce părea așezat anume acolo ca să înveselească peisajul.

Toate grădinile scumpe abatelui Delille aveau morminte frumoase, la fel de necesare ca și "peștera", "pârâul" sau "podețul rustic". Aici se afla acel mormânt modest, dar elegant, care arăta ca nou-nouț. El te făcea să visezi liniștit și rece, ca o pagină de Rousseau, împodobită cu expresii clare.

Cel care odihnea aici, sub răcoarea ierbii, sub umbra grațioasă de salcâm și bobițel, fusese, fără îndoială, un prieten pasionat al naturii. Numele lui, poate numele unui poet, era scris cu litere de aur pe lespedea de marmură albă încoronată de un frontispiciu corintian.

Depărtarea te împiedica să-l citești, în afară de un anumit moment dinspre seară, când soarele, scoțând câte o scânteie din fiecare literă, trimitea spre fereastra Irénei acest nume săpat în caractere de foc.

La stânga, vederea era oprită de o aripă laterală a pavilionului, prevăzut cu o fereastră pe care o cunoaștem bine, fiind una din cele care luminau locuința "patronului" lui Échalot. Cealaltă fereastră a cavalerului Mora dădea înspre cimitir.

Dincolo de acea aripă laterală se vedeau câmpiile sărăcăcioase ale Charonnei, mărginite de colinele de la Montreuil.

În față, prin luminișurile parcului funerar, se vedeau în depărtare câteva case din Saint-Mandé și pădurea de la Vincennes.

La dreapta era orașul, care preceda valea Senei, și unde se profilau coloana din piața Bastiliei, boschetele din Jardin-des-Plantes, Pantheonul și, în fund, arca neagră a catedralei Notre-Dame din Paris.

Era foarte pitoresc, dar totul contrasta cu labirintul plin de noroi prin care trebuia să treci ca să ajungi din strada Celor care pleacă la pavilionul Gaillaud.

Exista însă ceva și mai frumos decât acest peisaj, puternic poleit de razele asfințitului: era tânăra fată așezată în fața gherghefului ei de lângă geam, care împletea cu degete îndemânatic firele multicolore de lână ce reproduceau pe catifeaua întinsă figurile unui blazon dublu.

Această față, în modesta ei rochie de pânză, strânsă ușor în jurul unui mijloc adorabil, era frumoasă, atât de frumoasă încât putea să le pună în umbră pe cale mai strălucitoare stele ale firmamentului parizian.

Nu știi dacă vă plac femeile-afiș, care sar în ochi ca reclamele unui magazin de noutăți, sau femeile a căror frumusețe se citește ca o carte, prelungind în mod plăcut farmecul primelor priviri și descoperind treptat și pe rând, pe măsură ce apar, nenumărate și tainice ademeniri.

Irène Carpentier era frumoasă și în felul celor dinții și în felul celorlalte, dar mai ales ca cele din categoria a doua. Cu toate că făptura ei atrăgea în mod irezistibil prin armonia formelor și farmecul sincer al expresiei, privirea îți stăruia și mai căuta încă, chiar și după ce a găsit.

Era blondă, cu păr bogat, ușor, cu o nuanță discretă ce nu înclină spre auriu, dar care aruncă reflexe cenușii ca acelea ale perlelor, pe un fond roșcat.

Era și înaltă, aproape prea înaltă, și privirea ar fi putut să se înșele, considerând-o prea slabă, dacă nu ar fi avut drept mărturie un sân cu forme pline, minunat conturate.

Totul se lega și cu ușurința grațioasă a mișcărilor sale. Munca ei harnică apărea leneșă, atât era de lipsită de efort.

Cu toată lumina roșiatică ce i se proiecta pe figură dinspre apus, ar fi putut să pară palidă. Această paloare, dezmințită de tinereasca vioiciune a ochilor săi negri, scânteietori de inteligență și de bunătate, se armoniza de minune cu delicatețea acvilină a trăsăturilor. Avea gura roșie ca o floare. Când se destindea într-un zâmbet, totul în jurul ei devenea luminos.

Nu sunt un maniac al "rasei", în sensul în care englezii îl aplică la creșterea cailor; în privința aceasta am cunoscut prea multe doamne din înalta societate care, în ceea ce privește distincția, cedau pasul în fața cameristelor lor. Și totuși, noțiunea există, realitatea ei de asemenea, căci până nu faci foc, nu iese fum.

Uneori, în acele străzi lungi și triste ale cartierului Saint-Germain poți zări în interiorul unui echipaj, bine suspendat și tras de cai voinici, câte un chip de fecioară care te face să te gândești la cuvântul rasă și să-i constăți realitatea. Dar aceasta este un gen de frumusețe naturală, căci zeci de alte trăsuri, purtând blazoane tot atât de impunătoare, transportă domnișoare lipsite de personalitate, dacă nu de-a dreptul comune.

Irène era fiica unei lucrătoare și a unul zidar. Rasa ei venea de la mama noastră Eva.

La ea în casă nu era bogăție, dar nu era nici sărăcie, și totul avea nu știu ce parfum de plăcută curățenie, care mergea aproape până la eleganță. Iradierea intimă și blândă a tinereții sale dădea lumină

obiectelor care o înconjurau, în această privință se mai găsesc încă ființe care sunt adevărate zâne. Tot ce ating ele cu mâna se luminează de farmecul pe care Dumnezeu îl răspândește în jurul lor.

Și aceste cuvinte mari: raze, arome, farmec, nu trebuie să vă facă să vă gândiți la ceva solemn. Irène nu avea nici douăzeci de ani, era simplă ca și modestul ei pătuc cu perdele albe, și atunci când visarea nu o făcea să-și plece puritatea frunții (căci visa adeseori, de ce s-o ascundem), avea zburdalnica veselie a copiilor poznași și fericiți.

Ghergheful Irènei se afla instalat în fața ferestrei deschise. Printre firele de lână și de mătase, care îi serveau de paletă pentru pictura ei cu acul, se afla o scrisoare deschisă, cu marcă albastră din provincie. Ochii Irènei întâlneau la fiecare clipă această scrisoare. Asta îi întrista zâmbetul și o făcea uneori să murmure:

— Bietul tata! Mereu această idee ce l-a înmormântat de viu! Asasinii care îl urmăresc! Moartea care atârna deasupra capului său...

Judecând după adresa scrisorii, reieșea că tatăl Irènei avea un scris foarte frumos pentru un zidar.

Irène stătea pe scaun, cu spatele spre oraș. Când ridica ochii, ceea ce-i lovea privirea era colina de la Montreuil, tăiată de aripa cotită a pavilionului. Această aripă avea câte o fereastră la fiecare etaj. Cea care se afla la același nivel cu camera Irènei avea obloanele închise.

Ochii mari ai Irènei se îndreptau adesea asupra acestei ferestre. Ea se uita, însă mai rar, și spre cimitirul învecinat, al cărui frunziș fâșâia sonor sub adierea de seară. De obicei, această parte a boschetelor de-a lungul drumului Perilor era pustie și liniștită, Irène nu vedea niciodată pe cineva care să viziteze mormântul de marmură albă, împodobit cu o inscripție cu litere de aur.

Totuși, spre acest mormânt se îndrepta acum privirea ei cu o anumită nerăbdare, ca și cum ar fi urmărit cadranul unui orologiu care mergea prea încet în comparație cu dorința ei. Când aurul literelor reflectă razele soarelui, este ora când el se reîntoarce...

El... cine? Nu era desigur vorba de soare.

Dar iată că o nuanță mai trandafirie coloră obrajii tinerei fete. Pe luciul literelor scânteile începeau să se aprindă.

"E ciudat — gândi ea — parcă s-ar auzi glasuri și pași pe jos. De trei zile tot aud pași și vorbe în acest loc, care e totdeauna singuratic... Dar ce mă interesează pe mine asta!"

Se opri din lucru. Mașinal, mâna i se îndreptă spre scrisoarea pe care o deschise iarăși ea să-i parcurgă slovele subțiri și strânse.

— Reynier! murmură ea, când privirea sa întâlni, citind scrisoarea, acest nume, și fără să vrea ochii i se îndreptară spre casele din Saint-Mandé care se zăreau în lumina prăfuită a înserării.

Apoi pleoapele i se închiseră pe jumătate peste o lacrimă care luci între genele ei lungi.

— Reynier! repetă ea, fără să-și dea seama că vorbește. Altădată numărăm zilele și lunile, atunci când el se afla la Roma. Marea mea bucurie era să-i citesc scrisorile trimise tatii, dar în care nu vorbea decât despre mine. Oare inima noastră se află atât de departe de noi, încât să nu-i mai putem recunoaște glasul adevărat?

În scrisoare, linia care cuprindea numele lui Reynier spunea:

"Tu nu-mi mai vorbești de el de loc, de loc..."

— Iar când s-a întors de la Roma — reluă ea — a fost cea mai frumoasă sărbătoare din viața mea. Îl găseam atât de bărbat și atât de frumos! Și în ochi îi citeam o dragoste atât de profundă! Am vrut să învăț și eu să pictez, ca să fim cât mai des împreună, și în fiecare vacanță i-am fost elevă. El îmi admira progresele; tot ce făceam era bine, iar tata îmi spunea: "Te iubește prea mult!"

Irène suspină.

Scrisoarea continua:

"Nu îl mai iubești? Sau poate el...? Să te fi părăsit oare de când ești nefericită?"

Capul i se lăsă în piept.

— El, făcu ea, în timp ce privirea i se furișă din nou spre casa din Saint-Mandé. Oh! Am văzut cu ochii mei, sunt sigură, și dacă tata ar ști ce-am văzut, nu m-ar condamna. Am văzut... dar oare am crezut?

În partea stângă a ferestrei se afla o măsuță cu mape, borcanele cu culori și tot ceea ce îi trebuia ca să aștearnă o acuarelă. Irène se ridică. Se duse spre măsuță și deschise o mapă care conținea mai multe schițe, printre care și un portret al patronului lui Échalot, cavalerul Mora, de o asemănare izbitoare, dar înfrumusețat și întinerit, fiindcă, poate, pictorul îl vedea astfel, prin prisma unui anumit prestigiu.

Irène contemplă acest portret cu o emoție dureroasă.

— El este totul pentru mine — murmură ea. I-am mărturisit că tata trăiește, cu toată porunca, cu toată rugămintea tatălui meu. Dacă aș cunoaște secretul tatii, acest secret de care vorbește fără încetare ca despre rana mortală care îl va ucide, l-aș fi încredințat poate lui Julian. Nu mi l-a mărturisit și el pe al lui? Nu mi-a încredințat el, numai mie pe această lume, și numele lui adevărat și mărețele lui speranțe?

Irène se opri, privind mereu portretul, și pronunță încet:

— Sunt oare o ambițioasă? De aceea îl iubesc?

Privirea ei limpede ca a unui înger dădu răspunsul la aceste întrebări care exprimau un scrupul.

Se întoarse la locul ei, visătoare. Portretul fu pus alături de scrisoare.

— Nu — făcu ea — nu este din această cauză. În mine există o enigmă. Când inima mi se îndrepta către Maria cea Bună, altădată, mi se părea că ea mă privește cu ochii lui Reynier, și această dragoste pentru Maria cea Bună m-a împins spre fratele ei Julian. Reynier! Julian! Amândoi atât de deosebiți și atât de asemănători! Pentru mine sunt momente când acest portret seamănă mai mult cu Reynier decât cu Julian.

În timp ce vorbea, mâna i se juca printre firele subțiri de mătase pe care le întrebuița la brodat. Desfăcuse un scul de culoare închisă și-i încurcă firele, răsucindu-le pe degete. Asta produse aproape același efect ea lucrările în păr pe care coaforii le numesc "crepeu", folosite drept bărbii false de către artiștii de teatru.

Irène, zâmbind gânditoare, luă foarfeca și tăie din această mătase atât cât trebuia ca să aranjeze un fel de barbă în jurul obrazilor și pe buza portretului. Când acest joc copilăresc fu gata, ea nu mai zâmbea și privirea i se îndreptă încă o dată spre casa din Saint-Mandé. Își încrunță sprâncenele. Apoi gândi cu glas tare:

— Ar fi oare cu puțință? Am avut eu o bănuială... dar nu, nu se poate!

Nu mai spuse nimic, fiindcă o mișcare produsă în frunzișuri îi atrase privirea spre partea cimitirului aflată sub fereastra ei. O femeie foarte elegant îmbrăcată și pe care o ghiceai frumoasă sub dantela deasă a voalului ieși deodată din tufișuri și se apropie de mormântul izolat.

— Doamna contesă — murmură Irène cu uimire.

În același timp își retrase capul blond îndărătul florilor de la fereastră.

Femeia care apăruse în cimitir, doamna contesă, fiindcă acesta era titlul ei, aținti către fereastra din aripa laterală a pavilionului, ale cărei obloane erau închise, fereastra cavalerului Mora, o privire furișă, dar atât de pătrunzătoare, încât Irène pâli. Își apăsă mâna pe piept, unde inima îi bătea puternic, și bâigui:

— Îl cunoaște deci pe Julian?

Contesa se și întorsese către mormânt, în fața căruia genunchii i se îndoiră.

În timp ce stătea așa prosternată, obloanele de la fereastra din față se deschiseră fără zgomot, și un bărbat, încă tânăr, înalt, subțire, cu o figură frumoasă, dar prea palidă, încadrată de inelele unui păr mătăsos, negru ca abanosul, apăru și îndreptă spre Irène o privire dulce, care zâmbea cu gravitate. Irène, tremurând de emoție, întoarse ochii spre contesa îngenucheată. Zâmbetul palidului cavaler luă o expresie stranie, în care se afla și o nuanță de ironie.

În acel moment, soarele aprinse aurul din inscripția funerară, care spunea în litere de foc:

Aici doarme colonelul Bozzo-Corona, binefăcătorul săracilor, rugați-vă pentru odihna sufletului său.

Capitolul IX - Scrisoarea lui Vincent Carpentier

La Paris se mai găseau încă mulți oameni pe care numele colonelului Bozzo-Corona, citit pe neașteptate, i-ar fi impresionat adânc. Pentru Irène Carpentier, numele acesta nu era nu nume necunoscut. Ea împlinise zece ani când Francesea Corona apăruse ca o providență surâzătoare în sărmana locuință a tatălui ei. La vârsta de zece ani ai o bună ținare de minte. Irène își amintea că din ziua aceea bunăstarea intrase în casa lor. Bunăstarea da, dar fericirea? Nu, desigur. Fusesse semnalul despărțirii și sfârșitul familiei, fericită în existența ei mediocră. Reynier plecase în Italia. Ea însăși, Irène, fusesse dată la pensionul maicilor de la Mănăstirea Crucii.

Într-un cuvânt, aceasta forma ceea ce se cheamă în mod obișnuit o mare binefacere. Căpătaseră bani, fără să mai vorbim de puternicul sprijin care, în aceeași epocă, îl lansase dintr-o dată pe Vincent în lumea marilor afaceri și făcuse dintr-un biet zidar un arhitect renumit.

De ce a fost deci cazul să ne servim de această expresie glacială: "Pentru Irène Carpentier, numele colonelului Bozzo-Corona nu era un nume necunoscut"? Din pricină că Irène, străină colonelului, nu fusesse în legături personale decât cu Francesca Corona și nu putuse să aibă, decât aceleași păreri ca tatăl ei; or, noi știm cam ce fel de recunoștință îi purta Vincent Carpentier colonelului.

Irène o iubise din toată inima pe Francesca, adevărata ei binefăcătoare, dar Francesca murise. Ea păstra frumoasei și nefericitei contese Corona o duioasă amintire; pentru memoria acestui bătrân însă, despre care tatăl ei îi vorbea cu teamă, nu putea să simtă decât un rece și nedeslușit respect.

Pe de altă parte, Vincent, deși se învârtea în lumea în care colonelul îi găsisse primii clienți, pe fiica lui o ținuse intenționat departe de această lume. Poate că el bănuia de pe atunci ce fel de lume era aceasta, și nimic nu-i era mai ușor decât să o depărteze de ea pe tânăra elevă de la Mănăstirea Crucii, care era ocupată acolo cu învățătura. Irène nu avusese niciodată vreo legătură nici cu comesenii de la palatul Bozzo-Corona, nici cu obișnuinții salonului contesei de Clare.

Preferăm să o spunem deschis: atenția pe care o acorda ea

literelor aurite lipite pe mormântul colonelului nu avea nici o legătură cu trecutul. De câteva zile, inscripția, atinsă la o anumită oră — ora înălțării — de razele apusului, îi servea drept cadran solar, și atâta tot. Aceasta ar mai fi durat numai câteva zile, până când micșorarea numărului de ore ale zilei ar fi împiedicat funcționarea cadranelui, după care Irène ar fi uitat mormântul, așa cum uiți un ceas care nu mai merge.

Evident, Irène nu se gândea la nici una din cele două încarnări ale colonelului Bozzo-Corona. Ilustrul filantrop din strada Thérèse îi era indiferent; ea nu-l cunoștea pe Tatăl Tuturor sau pe stăpânul Fracurilor Negre. Probabil că ea nici nu auzise de sumbra asociație, a cărei decădere începuse o dată cu moartea colonelului Bozzo.

Chiar Parisul respira mai ușor de câțiva timp. Crima nu contenise; aceasta constituie o îndeletnicire care nu șomează niciodată, dar cel puțin nu mai existau zvonurile despre acele ticăloșii nedescoperite, care alunecau ca șerpii din mâinile judecătorilor și desfideau abilitatea proverbială a cerberilor de la Siguranță.

Asociația *Mâine va fi ziuă* se retrăsese în bârlogul ei pentru odihnă, purtând doliu după șeful decedat. Murise, acest general, pe care locotenenții săi geloși, dar stăpâniți de el, îl priviseră atâta vreme ca nemuritor. Murise, acest demon care se lăuda el însuși că este veșnic ca și RĂUL. Murise în patul lui, ca un burghez pașnic, sufocat de un ultim acces de tuse, exact ca un copil bolnav de tuse măgărească. Pe marginea mormântului său, elocința își spusese cuvântul; nobile condeie se aplecaseră în fața memoriei sale și avusese chiar suprema cinste de a fi insultat de Caliban, pamfletarul, ticălosul care dădea lustru gloriei cu o mână de noroi. La noi așa ceva este necesar pentru a da o ultimă strălucire faimei.

Așadar, pentru Parisul cinstit format din dumneavoastră, din mine și din toată lumea (feriți-vă!), omul acesta drept dormea somnul său de veci învăluit în giulgiul discursurilor funebre.

Pentru celălalt Paris, nocturnă capitală a furtului și a crimelor, pădure invizibilă în care lupii își au vizuina nu se știe unde, diavolul se reîntorsese în iadul său. Acest celălalt Paris există, orice s-ar spune. El își are poezia și legendele lui, după cum își are eroii și zeii lui.

În acest Paris, memoria colonelului Bozzo rămânea marcată ca o epopee. Așa cum după ultima zi a lui Carol cel Mare sau a lui Napoleon rămânea speranța de a-i vedea reapărând deodată, ridicând cu un umăr puternic lespedea de marmură a mormintelor lor, tot așa vechii supuși ai regelui-mister, copiii Tatălui Tuturor, așteptau cu o încredere superstițioasă reînvierea întunecatului lor mesia. Era așteptat cu atât mai mult, cu cât un zvon circula printre acești oameni. Se spunea că colonelul luase cu el în mormânt secretul Fracurilor Negre și că Maeștrii care formaseră în jurul lui, timp de atâția ani, un

fel de consiliu de miniștri, nu știau nici ei unde se află ascuns faimosul tezaur, mărit în ultimele două treimi de secol prin săvârșirea atâtor fărădelegi.

* * *

În acest timp, Irène rămăsese ascunsă în spatele bordurii înflorite care îi împodobeau fereastra și o privea cu atenție pe femeia elegantă și frumoasă pe care ea o numise "doamna contesă". În privirea ei se citea neliniștea și chiar un început de gelozie.

Vecinul care deschisese obloanele era fără îndoială acei frumos cavalier Mora, pe care ea îl aștepta în fiecare seară la aceeași oră și a cărei vizită i-o anunțau literele de aur ale mormântului din apropiere, strălucind sub ultimele raze ale soarelui de asfințit. Acest om, a cărui vârstă era o problemă greu de rezolvat de la prima vedere, avea în el ceva de mare senior: mare senior de roman sau de teatru.

Au existat mulți tenori italieni, înzestrați cu această frumusețe bălțată, de negru pe alb, caro face atâtea ravagii, pe avanscenele teatrelor noastre lirice.

Într-o scară, într-un cerc în care mă aflu din întâmplare, înconjurat de baroane autentice, se încerca să se schițeze portretul lui Don Juan. Multe din aceste doamne îl vedeau pe jumătate alb ca zăpada, pe jumătate negru ca cerneala. Și de fapt, în acest tip splendid de mâncător de femei există o parte de erou, dar și de frizer.

Cât despre împrejurarea că Irène, o biată lucrătoare, a putut s-o cunoască pe doamna contesă, nimic nu este mai simplu. Bogatul blazon pe care Irène era pe cale de a-l termina pe ghergheful ei îi fusese comandat chiar de contesă, care o alesese pentru reputația îndemânării sale, să-i execute această lucrare. Irène o văzuse numai de două sau de trei ori pe doamna contesă, când îi dăduse la palat piesele lucrate.

Nu era desigur nimic curios nici în faptul ca o doamnă din cartierul Saint-Germain să vină să se roage la mormântul unui bătrân generos care făcuse parte din înalta societate; totuși bene rămase mirată, pentru că de când locuia în pavilionul Gaillaud nu văzuse încă pe nimeni să facă un asemenea cucernic pelerinaj. La Paris, când nu este vorba de patimă politică, relicvele sfinților sunt cinstite de la mare distanță.

Irène își întoarse privirea spre contesă numai ca să cerceteze dacă aceasta îl văzuse pe frumosul cavalier. Între femei există întotdeauna un început de bănuială.

Contesa, nemișcată și aplecată, părea că se roagă. Numai că rugăciunea ei nu dură mult. Când se ridică, mai aruncă o dată spre aripa pavilionului aceeași privire pătrunzătoare și rapidă. Între timp

însă, obloanele se răsuciseră fără zgomot în balamale, așa încât numai Irène putea vedea, între canaturile pe jumătate închise, figura cavalerului, care continua să-i zâmbească. O nuanță trandafirie coloră obrajii tinerei fete. Apoi, obloanele, continuându-și mișcarea, se închiseră de tot.

Doamna contesă își aranja pe umeri cutele ușoare ale voalului de dantelă și se îndepărtă, fără să-și arunce privirea spre fereastra Irènei.

"Nu m-a văzut" — gândi ea în clipa în care contesa dispăru în spatele tufișurilor. Și adăugă, fără cea mai mică amărăciune: "Știe baremi că aici e locuința brodezei sale?" Apoi își spuse, îndreptându-și ochii spre fereastra cu obloanele închise: "Acum va veni..."

Se simțea tulburată. Nu mai broda, iar urechea îi era atentă ca să poată auzi pe coridor zgomotul pașilor pe care îi aștepta. Dar pe coridor nu se auzea nici un zgomot. Dimpotrivă, Irène auzi pași mergând pe afară, probabil pe drumul Perilor, căci în cimitir nu se mai vedea nimeni.

O voce reținută zise:

— La ferestrele astea ești ca în lojile de la primul rang!

Irène făcu o mișcare bruscă să se ridice și să arunce o privire pe drum, dar se opri, fie dintr-o teamă instinctivă, fie mai curând din cauză că ghicea, în dosul obloanelor închise, privirea cavalerului Mora îndreptată asupra ei. Cavalerul putea fi acolo, într-adevăr, dar de ce s-ar fi temut Irène de cei care treceau pe drum?

Soarele își îndeplinise sarcina de a face să lucească literele de aur ale numelui de Bozzo; se lăsa seara. Am uitat poate să vă spun că părțile din spatele străzii Celor care pleacă și, în general, împrejurimile cimitirului Père-Lachaise nu sunt cartierele cele mai bine păzite din Paris.

Irène voi să-și reia brodatul, dar vocea care vorbise adineaori se apropiase. S-ar fi spus că șoptea acum în curtea plantată cu castani tineri, care despărțea pavilionul Gaillaud de drum.

Irène trase cu urechea și prinse câteva cuvinte pe care le combină astfel:

— De la primul etaj și chiar de la al doilea, nimic; arborii astupă vederea. La al treilea nu există decât două camere închiriate: a brodezei și cea a italianului, cea de sus, cu obloanele închise. La pod nimic: lucarnele dau spre grădină.

Era desigur cineva care cunoștea bine casa.

Dar ce se putea vedea din camera brodezei și din cea a italianului?

În depărtare, înspre Charonne, se auzi clopoțelul de închidere a cimitirului. Curând, un alt clopoțel sună chiar lângă zidul dinspre drumul Perilor, și în luminișul din jurul mormântului colonelului Bozzo fu văzut trecând un paznic care zicea: "Se închide!"

De îndată ce trecu paznicul, doi oameni ieșiră tiptil din tufișurile din jurul mormântului, în timp ce un al treilea apăru din spatele lespedei de marmură albă. Se înserase bine, încât trăsăturile acestor oameni nu se puteau distinge, îmbrăcămintea lor nu avea nimic deosebit nici în rău, și cu toate acestea înfățișarea lor făcu să nască în mintea Irènei ideea că, adineaori, doamna contesă, singură și atât de aproape de ei în acel colț retras, trecuse printr-o primejdie.

Cuvintele auzite acum câteva clipe nu fuseseră desigur pronunțate de ei, căci mormântul se afla la o depărtare de cel puțin o sută de pași; totuși, nu știu de ce, în mintea Irènei, prezența lor avea o legătură cu cuvintele auzite.

Cei trei oameni se îndepărtară, dar nu în aceeași direcție cu paznicul.

Irène rămase nemișcată și gânditoare.

— Ce mult întârzie! murmură ea deodată, observând întinericul ce se îngroșa în jurul ei. Poate că a auzit și el! Este desigur o nouă primejdie. Sunt atâția dușmani în preajma lui!

Chipul ei drăgălaș luă o expresie tristă. Apoi, visarea ei făcând o nouă întorsătură și revenind la obiectele care o impresionaseră puțin mai înainte, adăugă luând scrisoarea de pe gherghef:

— Din cauza tatii... el îmi răscolește toate aceste idei în cap. Voi ajunge să-mi fie frică și de umbra mea!

Atingând scrisoarea, simți un mic fior.

— Bietul tata! zise ea. El vede primejdii peste tot, și chiar crime! Povestea aceasta pe care o reîncepe mereu și pe care o spune ca și cum ar dezvălui un mare secret este atât de confuză!... Dar și atât de îngrozitoare! Să fie oare adevărată? Trebuie să fie adevărată, și asta este ceea ce a dat o ultimă lovitură minții lui. Trebuie să fie ceva, de vreme ce el a părăsit totul, de vreme ce și-a distrus cariera ca să se îngroape de viu în subteranele acelea negre de la Stolberg.

În semiîntinericul înserării, ochii ei încercau să descifreze literele înghesuite ale scrisorii. Reușea să citească numai pentru că mai citise înainte.

În toate scrisorile sale, Vincent Carpentier, a cărui minte era de bună seamă bolnavă, reîncepea aceeași poveste:

Irène citea:

"... Îți voi spune, în fine, pentru ce sunt un om mort. L-am văzut pe nepot înfigând pumnalul în pieptul bunicului; cunoșteam, spre nenorocirea mea, secretul demonului. I-am spus lui Reynier să-mi rețină un loc la Mesagerii: era al treilea loc pe care îl rețineam. Căutam să-i înșel. În timp ce el era plecat la Mesagerii, am fugit travestit în hainele lui. Am fugit? Abia dacă puteam să merg. Sforile îmi intraseră atât de adânc în carne. Și capul mi-era atât de greu, de

parcă era umplut cu aur..."

— Mereu această obsesie a aurului! făcu Irène, întrerupându-se. Aș fi vrut să revăd tabloul acela care se afla în atelierul lui Reynier și în fața căruia Reynier descoperise pentru prima oară boala bietului meu tată: acel tablou care reprezenta un fiu omorându-și părintele în pivnița care ascundea un tezaur... S-ar spune că de la acest tablou pornește nebunia tatălui meu.

Ea citi mai departe:

"...Văzduhul era numai foc. Cerul avea culoarea aurului, a plumbului și a sângelui! Trăsura ucigașului trecu pe șosea într-un nor de praf. Iar furtuna se dezlănțui, o furtună la fel cu aceea din povestirea lui Reynier din insula Corsica. Am recunoscut-o bine această furtună, am regăsit și casa părăsită, cu bătrâna Cherchelita, amețită de rachiu, și bulldogul acela cu chip de om, Coyatier, vagmistru: întreaga aventură a lui Reynier, toată! Numai eu mie nu mi se povestise paricidul: eu îl văzusem cu ochii mei..."

Irène își trecu mâna peste frunte.

— Nebunia e molipsitoare — murmură ea — înnebunesc și eu, vrând să dezleg această enigmă! Reynier știe oare mai multe decât mine? Când am fost împreună la Stolberg, tata i-a vorbit mai mult decât mie... Dar Reynier nu-mi ascundea nimic pe atunci... Dacă ar fi știut, mi-ar fi spus... Bietul Reynier... Să fie fericit cu cea pe care și-a ales-o!

Cuvintele pe care le pronunțăm atunci când vrem să ne înșelăm pe noi înșine au un accent deosebit.

Irène nu mai vedea literele, dar ea citea totuși scrisoarea, mai mult ghicind, mai mult memorând frazele:

"...Trăsura ucigașului, atunci când o întâlnisem pe drum se îndrepta tocmai spre casa aceea izolată. El venea acolo ca să comande o lovitură de pumnal. Această lovitură era pentru mine. Prin ușă am auzit cum sinistrul executor își ascuțea instrumentul pe o tociță... Pe vremuri, în sudul Franței, unde căutam vindecare pentru biata mea Irène, prima, mama ta, se refugiase la noi un om nenorocit. Jandarmii erau pe urmele lui. Fusesse soldat în armata din Africa și-și omorâse soția într-o pornire de gelozie. Mai purta încă uniforma.

Acest om mă îngrozise mai întâi, pentru că se lăuda cu crima făptuită, dar prima mea Irène era ca și tine: ea privea totul cu inima și îmi spuse: «E un biet nenorocit pe care dragostea l-a orbit; se laudă, dar plânge».

Era adevărat. Există ființe al căror sărut este funest, ca mușcătura

unui câine turbat.

Omul fusese un soldat viteaz. Cineva îi zdrobise inima. L-am ascuns și l-am îngrijit. Când ne-a părăsit, el îi spuse Irènei: «Ceea ce ați făcut pentru mine, poate că și eu o voi face pentru cei pe care îi iubiți».

...Acest om, fata mea, era chiar acela care învârtea tocila în casa părăsită și care ascuțea cuțitul ce trebuia să-mi pună capăt zilelor, în timp ce bătrâna beată bombănea și cânta, iar furtuna urla în jurul trupului meu. Căci eu eram aproape un cadavru, îmi pierdusem cunoștința, căzut într-o baltă de apă, cu capul rezemat de pragul de piatră, al casei.

...Când m-am trezit, mă aflu în patul lui Coyatier, zis vagmistru, care veghea la căpătâiul meu. După atâția ani, mă recunoscuse. Bătrâna se afla într-un colț, legată burduf. El îmi spuse: «Adeseori m-am gândit la îngerul dumitale de soție. Fac rămășag că a murit. Ființe ca ea nu rămân niciodată prea mult timp pe pământ».

«Dumneata ești?» îl întrebai eu.

«Da; și ai fi făcut mai bine dacă mă lăsați să crap ca un câine, atunci... Ea a murit, nu-i așa? Cele rele rezistă, cele bune se duc. N-are a face, i-am făcut o promisiune, o voi ține»...

Scrisoarea îi scăpă Irènei din mână. Noaptea era aproape deplină.

— Nu poate fi nebunie aici — murmură ea. Și totuși este faptă de nebun să scrii mereu și mereu același lucru în zece scrisori diferite...

Se opri, tresărind.

— Dar ce mult întârzie Julian! strigă ea. S-a întâmplat ceva! În casa aceasta începe să-mi fie frică. Am să-l previn, căci primejdia e mai mare pentru el decât pentru mine. Jos, adineauri, vocile acelea vorbeau despre fereastra cu obloanele închise... Este fereastra lui...

Deodată începu să asculte. Un zgomot de pași se auzea pe coridor. Irène se ridică, transfigurată de o bucurie subită.

— Iată-l! exclamă ea. Ce copilă sunt! Când primesc scrisori de la bietul tata, văd pretutindeni numai primejdii...

Râdea în mod sincer de spaima ei. Cineva bătu la ușă. Ea rosti cu o voce încă tremurândă, dar plină de fericire:

— Intră!

În aceeași clipă se apropie de ușă pe unde avea să intre frumosul cavaler Mora, așteptat cu atâta nerăbdare, ar când ușă se deschise, Irène se dădu uluită înapoi... Ultimele licăriri ale asfințitului o luminau în prag pe acea femeie frumoasă și elegantă care îngenunchease mai înainte în fața mormântului colonelului Bozzo.

— Doamna contesă de Clare! La mine! strigă Irène.

— Credeam că m-am înșelat! răspunse noua venită, împingând ușa pe care o închise în urma ei. Bună seara, scumpă copilă. Îți

cunoșteam adresa, dar e cam mult de mers din strada Celor care pleacă până aici, și am crezut că mă voi rătăci pe drum.

Capitolul X - Contesa Marguerite

În 1843, doamna contesă de Clare se afla pe culmile succeselor sale. Cartierul Saint-Germain o adoptase definitiv, în ciuda zvonurilor stranii, și în toate privințele de necrezut, pe care invidia încerca să le răspândească în legătură cu trecutul ei. Putea fi socotită ca o regină a modei, cu înclinații către religie și politică.

Legitimiștii puri se temeau de ea, pentru că-l ocrotea pe fiul lui Louis al XVI-lea, care avea pe atunci numeroși partizani printre adepții Sfântului Toma din Aquino. Oamenii de stat credincioși ramurii principale a Bourbonilor se bizuiau pe ea și-i erau extrem de recunoscători pentru prudența sa, căci ea ar fi putut să destrame partidul. Curtea lui Louis Philippe îi făcea avansuri, care însă erau respinse cu mândrie.

Soțul ei, contele Joulou du Bréhut de Clare, trăia foarte retras. Se spunea că era suferind de lingoare, și contesa, dată ca model tuturor celorlalte femei, îl înconjura cu îngrijiri pe care gazetarii nu conteneau să le proslăvească.

Pe atunci, ca și astăzi, jurnalele își câștigau pâinea zilnică sărind gardurile vieții private. Cronica povestea despre tinerețea contelui de Clare lucruri de-a dreptul furtunoase. Era un afemeiat și un chefliu de cea mai proastă speță, dar îngerul pe care Dumnezeu i-l dăruise ca soție îl schimbase cu totul. Marguerite (acesta era numele mic al providențialei contese) făcuse din el un om cu o viață liniștită și concepții sănătoase, chibzuit și cu purtări corecte. O adevărată vindecare, un miracol. O adora pe Marguerite și cu siguranță că avea de ce.

Acei dintre cititorii noștri care au urmărit cel de-al doilea episod al *Fracurilor Negre*, intitulat *Inimă de oțel*^[42], cunosc începuturile acestei legături și știu ce să creadă despre frumoasa contesă. Ceilalți vor putea măsura, în cursul prezentei povestiri, inteligența și curajul acestei temute aventuriere, care ținuse odată în aceeași mână două arme atât de bine călitate ca: influența asupra celor mai înalte, celor mai nobile saloane din lume, și tainica putere de Mare Maestră a lui *Mâine va fi ziuă*. Tribunalele îi acordaseră dreptul de tutelă asupra tinerei principese de Eppstein, unica moștenitoare a imenselor domenii ale ramurii principale de Clare, în urma decesului fostului duce; creditul său era nelimitat, totul îi reușea, și desigur că ar fi fost ucis cu pietre profetul care ar fi îndrăznit să prezică atunci, strania

lovitură de trăsnet în care această strălucită existență avea să fie zdrobită puțin timp după aceea.

Contesa intrând, străbătu camera Irènei și se duse direct la fereastră.

Irène bâigui:

— Dacă doamna contesă m-ar fi anunțat că dorește să mă vadă, m-aș fi grăbit să...

— Scumpă copilă — o întrerupse Marguerite — iată ce mi-a dat de gândit: mai întâi bunele dumitale maniere și apoi felul în care te exprimi... Cred că m-ai văzut adineauri la mormântul stimatului meu prieten.

Irène răspunse afirmativ.

— Aș vrea să mă mai fi văzut și mai înainte acolo, și cât mai des — reluă contesa, întorcându-se îndărăt. Cei care doarme acolo a fost un om drept pe acest pământ. Din nefericire, toți, atât cât trăim, suntem prinși de vârtejul vieții și nu mai avem timpul să ne îndeplinim datoriile de cucernicie față de cei morți. Ai mai primit de curând vești de la tatăl dumitale?

— De la tatăl meu! repetă Irène înmărmurită. Nu știți oare, doamnă, că am avut nefericirea să-mi pierd părintele?

Contesa îi luă mâna și-i zise, coborând glasul!

— Este adevărat, domnișoară, că nu aveam nici un drept să iau informații asupra dumitale. Ar fi trebuit să mă mulțumesc cu ceea ce ai binevoit să-mi spui. Dar interesul afectuos pe care mi l-ai inspirat îmi este singura scuză.

Tânăra fată rămase fără răspuns. Era în ea o răceală și un simțământ de neîncredere ce apărea cu fiecare clipă.

— Îmi dai voie să stau jos? întrebă contesa.

Și cum Irène, încurcată, începu să se, scuze, doamna de Clare adăugă pe un ton simplu și blând:

— Ești mirată, nu trebuie să mi-o ascunzi. Se spune că sunt o doamnă din înalta societate și că aceste doamne nu au obiceiul să facă vizite brodezelor lor. Dacă ai fi o croitoreasă la modă, ar mai merge. Se poate consacra o oră sau două pentru a pune cu ea la punct modelul unei toalete... Dumneata, domnișoară Irène, nu mă cunoști.

Zâmbea, dar fără amărăciune, și continuă aproape cu gravitate:

— Scumpa mea copilă, eu n-am fost întotdeauna o doamnă din înalta societate, ba dimpotrivă. Și poate că doresc să-ți vorbesc despre lucruri mai importante decât despre vreo toaletă — mai întâi pentru dumneata, și apoi pentru mine.

Se așeză pe scaunul pe care Irène i-l oferise cu întârziere.

— Înainte de a te așeza lângă mine — zise ea — căci te previn, conversația noastră va fi lungă, închide, te rog, fereastra și aprinde o luminare.

Irène se supuse. O vagă speranță se amesteca acum cu teama. Spre ce se îndrepta această speranță? Tânăra fată n-ar fi putut să o spună, dar contesa Marguerite era dintre acelea pentru care a seduce pe cineva nu era decât un simplu joc. Însuși accentul glasului ei pătrunzător aducea cu sine convingerea și simpatia. Fusesse iubită cu înflăcărare, la nebunie. Și mai exista încă un bărbat pe care ea îl făcea să se topească de dragoste.

Când lumânarea aprinsă de Irène dădu lumină, contesa își ridică voalul de dantelă și lăsă să se vadă un chip cu linii corecte în finețea lor viguroasă, care-l făcuse odinioară pe un pictor-copil să aibă geniu și care, dimpotrivă, înjosise în mod rușinos o nobilă inimă curajoasă. Era frumoasă, spuneam atunci, frumoasă într-un fel orgolios, într-un fel ostentativ, o frumusețe care izbucnește și crește pe ruinele amărăciunii unei rivale învinse. Era adevărat: așa apărea, în măreția ei îngrozitoare, curtezana de altădată.

Astăzi, după ani, această curtezană, schimbându-și pielea, ca șarpele, arăta miraculos transfigurată, încă frumoasă, chiar mai frumoasă, dar de o altă frumusețe, simplă și decentă ca viața unei femei cinstite. Superba dezordine a părului ei castaniu, cu reflexe roșcate, nu mai exista; ochii ei alungiți, sumbri și reflectând ca o oglindă vie arzătoare lumini ale desfrânării, își pierduseră flacăra îndrăzneță. Grația ei lasciva făcuse loc demnității. Asta în chip firesc, ca fi cum trecutul însuși ar fi mințit. Era foarte frumoasă, de o frumusețe care-ți lua ochii și-ți impunea respectul. Dar vârsta? se pune întrebarea. Nu știu. Ce importanță are vârsta! Ați văzut cum lovește vijelia și timpul în marmura lustruită? Bronzul capodoperelor nu are vârsta. Atâta vreme cât frumusețea strălucește, ea înseamnă tinerețe. Marguerite era tânără, fiindcă era minunat de frumoasă și fiindcă cei optsprezece ani ai Irènei nu umbreau strălucirea privirii sale.

Irène se așeză lângă ea și zise, după ce puse sfeșnicul pe masa de lucru:

— Doamnă, pentru ce mi-ați vorbit de tatăl meu?

— Pentru că vreau să-ți cer un serviciu, scumpă copilă — răspunse contesa. Am nevoie de camera dumitale pentru noaptea aceasta.

Irène păstră tăcerea, dar figura ei expresivă arăta o surpriză fără margini. Încercă să facă legătura între întrebarea sa și răspunsul ce i se dăduse.

— Îmi pare bine — continuă contesa Marguerite — că nu ți-ai plecat ochii. Nici o bănuială necuviincioasă nu ți-a trecut prin gând. Ești așa cum mi te-am închipuit, copila mea, sinceră și curată ca virtutea. Am nevoie de camera dumitale pentru un motiv care e demn de mine ca și de dumneata.

Vorbind, ridică foia de hârtie care servea de apărătoare pentru

broderia Irènei.

— Iată artă! murmură ea. Artă adevărată, și aproape îmi pare rău, dar trebuie să-ți spun că în curând vei părăsi toate acestea. Nu vei avea timpul să termini broderiile pentru decorarea budoarului meu, Irène.

Întrevederea începea într-un chip bizar. Se spune că și diplomații se învârtesc astfel în jurul problemelor pe care vor să le abordeze.

Contesa lăsa să cadă foița, care acoperi din nou broderia, și zise:

— Presupun că ai resimțit lipsa pianului, când nu l-ai mai avut. Căci ești muzicantă până în vârful unghiilor, știu, asta.

— Doamnă... — începu Irène, roșind puțin.

— Oh! întrerupse Marguerite. Vom reveni și la tatăl dumitale, fii liniștită. Nu aveam nici un drept să mă ocup de dumneata. Dar există elanul simpatiei. Am luat primele informații, ca să știu dacă îți pot fi utilă, adică mai utilă decât în măsura obișnuită față de o tânără persoană care lucrează cu mâinile sale, și întâmplarea a voit să aflu de la început anumite fapte care împletesc povestea dumitale cu a mea.

Se opri. Irène stătea nemișcată și dreaptă pe scaunul ei.

Razele sfeșnicului le lumina pe amândouă, fermecătoare în cel mai înalt grad, însă atât de diferite, încât imaginația unui poet n-ar fi putut găsi un contrast mai desăvârșit. Fizionomia contesei era, ca și cuvintele sale, blândă, afectuoasă, dar adânc protectoare. Trăsăturile Irènei exprimau un respect nerăbdător, iar jocul lor mut cerea cu hotărâre cheia enigmei prezentate.

Contesa zise, ca pentru a răspunde acestei curiozități nerăbdătoare, abia reținută de o discretă politețe:

— Irène, aș putea să-ți fiu mamă: L-am întâlnit pentru prima oară pe Vincent Carpentier acum douăzeci de ani, și avea pe atunci vârsta dumitale. Era necăsătorit. Nu ajunsese încă zidar. Avea aspirații mari și speranțe frumoase. Dacă aș fi știut, te-aș fi iubit mai de mult, dar abia ieri am aflat că ești fiica unui prieten din tinerețea mea.

— Tatăl meu a fost foarte nefericit — rosti încet Irène. El nu mi-a destăinuit niciodată în întregime taina nenorocirii sale.

— Ar fi și mai de plâns — răspunse contesa, cu aceeași voce scăzută — dacă ar ști că fata lui suferă și nu-și mai recunoaște propria sa inimă; dacă ar ști că ea nici nu mai șovăie între logodnicul ei, prietenul din copilărie, și im necunoscut, un străin...

— Doamnă! Doamnă! întrerupse Irène cu o voce tremurândă. Cine v-a spus aceasta? Cum puteți cunoaște un secret pe care nu l-am încredințat nimănui?

Contesa îi luă amândouă mâinile și o trase mai aproape, repetând:

— Irène, aș putea să-ți fiu mamă... nu tăgăduiești! Speram totuși că vei nega. Reynier este un om nobil, o inimă de aur. El nu te acuză. Mai curând ar înceta de a mai crede în Dumnezeu, decât să-și piardă

încrederea în dumneata.

— Nu-l voi uita niciodată pe Reynier — zise Irène. Simt pentru el o dragoste de soră.

Lăsând mâna pe care o ținea, contesa șopti:

— Fata mea, toate suntem la fel. Cu asemenea vorbe îi ucidem pe toți cei care ne-au dat inima lor.

— Reynier v-a făcut mărturisiri? întrebă Irène cu o nuanță de ironie în glas, care își avea izvorul în sfortărea pe care o făcea ca să-și stăpânească mânia.

În loc să răspundă, contesa Marguerite continuă:

— Romanul nostru, al nostru, al femeilor, se deosebește prea puțin. Se schimbă doar amănuntele, fondul rămâne același. Îl lovim pe Reynier cu o asprime nemiloasă, pentru că el ne iubește, dar celălalt ne-o întoarce însutit, pentru că...

— Doamnă! o întrerupse din nou Irène, roșie la față.

— Pentru că — încheie contesa — celălalt nu ne iubește.

— El! strigă Irène. Să nu mă iubească!

Se opri. Un zâmbet plin de orgoliu îi apărui pe buze.

Contesa o privea, zâmbind la rândul ei, dar cu tristețe.

— Nu știu — zise ea cu un glas plin de multă afecțiune, dar și de puțină milă — dacă am mai văzut vreodată o fată atât de frumoasă ca dumneata. Ești mai frumoasă decât eram eu la vârsta dumitale. E un lucru, măreț, dar fatal. Suntem niște prăzi. Și, fără să știi, dumneata ești de două ori pradă, fiindcă în dosul frumuseții dumitale se află o imensă bogăție.

Capitolul XI - Trăsura

Aceste două cuvinte: "imensă bogăție" nu produsese asupra Irènei efectul pe care îl așteptase poate doamna contesă de Clare. De data asta privirea tinerei fete nu se arătă de loc întrebătoare, ci, dimpotrivă, ea își recăpăta întreaga să liniște.

— Tatăl meu este sărac — zise ea.

— Așa crezi — răspunse Marguerite.

— Chiar de-ar fi bogat, cavalerul Mora ne crede săraci, și, de altfel, parcă are el nevoie de averea altora?

Contesa lăsă ochii în jos ca să-și ascundă fulgerul din privire.

— A căpătat cumva de curând vreo moștenire frumoasă? murmură ea.

Irène roși, dar nu răspunse.

— Ai spus: "ne crede săraci" — continuă contesa Marguerite. I-ai încredințat deci cavalerului Mora secretul pe care voiai să mi-l ascunzi

mie adineauri. Știe că Vincent Carpentier mai trăiește!

— El îl iubește pe tatăl meu tot atât de mult ca și pe mine — vorbi încet tânăra fată. Se interesează de cruda lui boală.

— Și numai la Paris există medici în stare să-l trateze? zise cu vioiciune Marguerite. Căci cavalerul Mora te-a sfătuit să-l aduci pe tatăl dumitale la Paris!

— E adevărat — făcu Irène, care, fără să vrea, simți o strângere de inimă. Apoi adăugă, cu tot curajul de care era în stare: Nu este oare firesc, în situația în care ne aflăm?

— Într-adevăr — răspunse contesa pe un ton sec și tăios — în poziția în care te afli este firesc.

— Doamnă — zise Irène, ridicându-se — sunt sigură că nu ai venit la mine ca să mă insultați!

Contesa Marguerite avu un zâmbet ciudat și reluă:

— Ai dreptate, copila mea, înseamnă aproape să te jignesc repetând propriile dumitale cuvinte.

— Aveți să-mi spuneți ceva împotriva cavalerului Mora? strigă Irène. Vorbiți atunci! Nimic nu mă va surprinde. Știu că e înconjurat de dușmani feroci, care nu dau înapoi în fața calomniei.

Contesa păstră o clipă tăcere, apoi răspunse:

— Nu, nu am nimic de spus împotriva cavalerului Mora. Îți repet, copila mea, că am nevoie de camera dumitale. Pentru aceasta am venit.

Irène replică:

— Prima dată când mi-ați spus-o, am crezut că am înțeles greșit. Îmi este greu să înțeleg cum dumneavoastră, doamna contesă de Clare...

— Nu încerca să simulezi o neîncredere care nu există în dumneata, fata mea. Ești supărată pe mine și ai vrea să te răzbuni printr-o bănuială, dar bănuiala refuză să ia naștere.

Era riguros exact. Irène se gândise în primul moment că doamna contesă de Clare se afla aici pentru cavalerul Mora însuși, dar acest gând nu putu să dureze, pur și simplu pentru că voința Margueritei era ca el să nu dureze.

S-ar fi zis că în această femeie exista un har de neînvins. Privirea ei era un talisman care convingea mai bine decât orice elocință. Își consultă micul ceas, foarte, frumos lucrat, dar simplu, pe care îl purta la cingătoare.

— Nu este încă nici ora nouă — zise ea — mai avem destul timp. Îți cer locuința numai pentru noaptea aceasta...

— Dar eu, doamnă — o întrerupse tânăra fată, cu naivitate de data asta — unde să mă duc, dacă plec de aici?

Contesa Marguerite își reluase aerul de afectuoasă protectoare, în loc să răspundă, ea întrebă:

— Ți-aș produce supărare sau plăcere spunându-ți că domnul Reynier se află la Paris?

— Nu știam că Reynier ar fi părăsit Parisul — răspunse Irène.

— Da? făcu Marguerite cu mirare. Și nici nu căutai să afli de ce nu mai vine pe la dumneata?

— Ultima oară când Reynier a fost la mine ne înțelesesem că vizita lui nu se va mai repeta.

Cum Marguerite o interoga cu o privire din ce în ce mai surprinsă, ea adăugă:

— Reynier avea o altă legătură, doamnă.

De data aceasta, contesa încruntă din sprâncene și coborî glasul, ca să spună:

— Reynier nu te-a acuzat niciodată de a-i fi întins cursa în care era gata să-și piardă libertatea și viața, domnișoară!

Irène făcu ochii mari. Ea repetă, ca și cum n-ar fi înțeles bine:

— Libertatea... viața?

— E posibil oare să nu știi ce s-a petrecut chiar aici, în această cameră? strigă Marguerite.

Irène își întoarse privirea de la ea și zise, ca și cum aceste cuvinte i-ar fi cerut o efortare dureroasă:

— Nu, doamnă, nu știu... dar aș vrea să știu... acum. Și adăugă, deoarece contesa, incredulă, șovăia: Mi s-a spus numai că venise, într-o zi când mă aflam bolnavă, și că... și că vecinii îmi săriseră în ajutor.

— Să te apere! Împotriva lui! Împotriva lui Reynier! Și dumneata ai crezut asta?

— Nu... sau cel puțin era în toate astea ceva de neînțeles pentru mine. Am întrebat de multe ori...

— Pe cine?

— Pe toți cei care puteau ști.

— În special pe cavalerul Mora?

— Da..., pe cavalerul Mora, ca și pe ceilalți.

— Și el l-a acuzat pe Reynier?

— Niciodată, doamnă! El a fost mai curând cel care a impus tăcerea împrejurul meu. Cavalerul Mora are o inimă bună, nobilă.

Amândouă erau palide, și între ele mocnea o mânie surdă.

Dar dincolo de mânia Irènei se afla groaza. Simțea că asupra capului ei atârna o taină funestă.

— Nu pentru acest lucru am venit — zise contesa Marguerite după o clipă de tăcere — dar îți voi spune ceea ce dorești să afli. În timpul ultimei voastre întâlniri, Reynier îți spusese: "Voi mai veni o dată, ca să-ți predau hârtiile tatălui tău!" Este adevărat?

— Da, este adevărat.

— Reynier a venit așa cum făgăduise. Te-a găsit în nesimțire.

— Trebuie să fie adevărat, căci eu nu l-am văzut.

— El nu a luat îndărăt actele tatălui dumitale. Le ai?

— Nu.

— Tatăl dumitale nu este nebun — rosti contesa cu energie. Tatăl dumitale va muri asasinat!

— Pentru ce îmi spuneți acest lucru, doamnă? se bâlbâi Irène, gata să-i vină rău, într-atât de mult groaza îi apăsă inima.

— Pentru că un altul are acum aceste hârtii, pentru că aceste hârtii dovedesc, sau cel puțin lasă să se vadă că el cunoaște un secret mortal...

— Tezaurul!

Acest cuvânt izbucni ca un suspin din gura tinerei fete. Ea nu văzu fulgerul care se aprinsese în ochii doamnei contese de Clare.

Aceasta lăsa să treacă cuvântul fără să-l bage în seamă și, cu accentul potrivit relatării unui fapt, ea povesti pe scurt și răspicat scena stranie pe care noi o cunoaștem din povestirea lui Échalot.

Irène o ascultă, cufundată într-o adâncă încremenire.

În momentul când contesa vorbea despre pumnalul găsit pe podea la picioarele lui Reynier, care era doborât și ținut la pământ de cei doi necunoscuți, ajutați de vreo douăzeci de, gură-cască, și despre pistoalele încărcate scoase din buzunarele pantalonilor săi, o roșcată năvăli în obrajii Irènei.

Contesa nu pronunțase de loc numele cavalerului Mora. Ea ajunsese la arestarea lui Reynier.

— Deci, acesta era scopul lor! strigă Irène deznădăjduită. Voiau să-l târască în fața justiției!...

— Nu — întrerupse Marguerite — justiția nu putea să facă nimic, fiindcă ar fi trebuit să depui dumneata mărturie. Cei care au înscenat această comedie infamă nu doreau să meargă până la Palatul de justiție. Așteaptă și ai să vezi; mai era de parcurs drumul: drumul între casa în care ne aflam și palat. Reynier fusese urcat într-o trăsură de piață, între doi agenți care cu greu îl apăsaseră de furia celor dimprejur.

Bietul tânăr era paralizat de uimire. Tot ce i se întâmpla, după scena de neînțeles pe care i-o făcuseși în ajun, era pentru el un coșmar dureros, plin de surprize sfâșietoare. Chiar el mi-a povestit toate acestea.

Trăsura cobora spre Paris prin strada Roquette; se înserase în timp ce ea traversa piața Bastiliei. Agenții erau niște vlăjgani voinici.

Deoarece Reynier nu era înarmat, i se scosese răzvrătirile. Vei vedea că nu o făcuseră din milă.

În strada Saint-Antoine, unul dintre agenți fu apucat de niște scuturături subite, ca niște convulsii.

"Mii de draci! zise camaradul său. Proastă afacere! Trebuie să-i punem cătușe prizonierului, și repede, căci dacă te apucă criza, o să-i

fie ușor să ne răzbească!... Haide! Malou! Malou!... Malou! Țin-te bine!"

Malou nu răspunse. Gura i se strâmbă, ochii i se dădeau peste cap și cu cele două mâini crispate încercă să se agate de pernele trăsorii. Celălalt agent scoase sfori din buzunar și se repezi asupra lui Reynier ca să-i lege mâinile.

Reynier nu opuse nici cea mai mică rezistență; dar agentul nu avu timpul necesar să-și aducă la îndeplinire treaba. Malou, care se căznise să se ridice, recăzu ca un bolovan, și îndată după aceea începu să se zbată pradă unui atac furios de epilepsie.

Agentul îi dădu drumul, lui Reynier ca să se întoarcă la camaradul său. El zise:

"Malou! Malou! Țin-te bine! Vei putea să te zbați cât vei voi când vom fi la prefectură. La naiba! Când ești atins de o asemenea boală, de ce mai rămâi în serviciu? Noroc că prizonierul stă liniștit..."

Prizonierul era mai mult decât liniștit. Până atunci mintea lui fusese ca amortită. Era ca și mort. Dar aceste cuvinte îl deșteptară pe jumătate. Trebuie să înțelegi: ele erau pronunțate tocmai ca să-l redeștepte. Comedia continua. Cursa își urma drumul, ca și trăsura. Malou și camaradul său erau actori.

Reynier făcu o sforțare ca să vadă limpede în întunericul minții sale. Un singur gând îi apăru în față: dorința nestăpânită de a ajunge la dumneata, ca să poată lupta împotriva odioasei, absurdei acuzații care apăsa, asupra lui.

Nenorocirea sa avea înțelesul turbure al unei năluciri, menită să te inducă în eroare. El își dădea seama de faptul că în jurul lui aparențele fuseseră aranjate cu o artă infernală și că flagrantul delict, pregătit cu măiestrie, va fi confirmat de o mulțime de martori, poate chiar și de dumneata, căci declarația demnă de crezare pe care ai fi făcut-o ar fi atârnat greu în balanță.

Într-adevăr, ce-ai fi declarat? Că în ajun i-ai spus să nu mai vină?...

— Dar e îngrozitor! murmură Irène cu răsuflarea tăiată. Nu s-a mai pomenit asemenea perfidie.

— Ba da — reluă cu răceală Marguerite. Se cunosc urzeli și mai bine puse la cale, curse și mai diabolice. Există o asociație de răufăcători, condusă de un consiliu ocult, ce nu poate fi descoperit, și care a împins arta crimei până la cea mai rafinată subtilitate.

N-am să mai lungesc mult vorba. Am să-ți spun imediat cum am pătruns în miezul acestui mister atât de bine ascuns, înconjurat de atâtea precauțiuni și de atâtea minciuni. Vei afla, fata mea, taina nenorocirii dumitale și cum fericirea, bunăstarea și liniștea care ți-au înconjurat copilăria au luat dintr-o dată sfârșit. Viitorul strălucitei eleve a călugărițelor de la Mănăstirea Crucii era oare ca ea să

locuiască în această mansardă, unde trebuie să muncească din greu cu mâinile ca să poată trăi?...

— Doamnă... — voi s-o întrerupă Irène.

— Vei afla — urmă contesa, fără să ridice vocea, dar cu o fermă autoritate — din ce motive ești o biată lucrătoare, în loc să fii o moștenitoare bogată și onorată — de ce, în loc să fii soția primului, adevăratului dumitale logodnic, îl aștepti aici pe omul care a încercat să-l ucidă.

— Doamnă! zise iarăși tânăra fată, încercând să se ridice de pe scaun.

— Vei afla — continuă Marguerite, aspră și hotărâtă — de ce tatăl dumitale, de ce fratele dumitale adoptiv — și chiar dumneata însăși — ați fost condamnați la moarte de către consiliul Fracurilor Negre!

Capitolul XII - Între două ape

Irène Carpentier se lăsă să cadă din nou pe scaun. În privirea ei se citea mirare, groază, dar și neîncredere.

— Îl acuzați oare pe cavalerul Mora că face parte din această asociație de criminali? întrebă ea cu o voce adânc mișcată.

Calmul contesei Marguerite părea să crească în fața emoției pe care o provocase. Ea răspunse:

— Nu fac decât să povestesc fapte. Martorii mei vor fi Vincent Carpentier și Reynier, atunci când va veni timpul să întărească spusele mele prin mărturia lor. Îți cunoști oare dumneata propria-ți inimă? Eu cred că nu. Ești uluită, dar nu robită. În orice caz, eu am încredere în dumneata și te fac judecător.

— Dați-mi voie să vă întreb, doamnă, dacă și dumneavoastră îl cunoașteți bine pe cel despre care vorbim.

Contesa zâmbi.

— Mai adineauri — zise ea — m-ai fi întrebat bucuroasă dacă nu cumva îl cunosc prea bine. În privirea pe care o îndreptaseși spre mine, printre florile de la fereastră, se citea multă îngrijorare, multă gelozie. Irène, ești foarte tânără, ești aproape un copil. Eu sunt bătrână. Ți-am spus că aș putea să-ți fiu mamă.

În timp ce rostea aceste cuvinte, în jurul frumuseții ei radia o strălucire care izbuti ca o sfidare.

— Îl cunosc pe cavalerul Mora — reluă ea — exact atâta cât trebuie pentru dumneata și pentru mine. Și, între paranteze fie zis, să nu ai pică pe mine pentru vizita pe care te împiedic să o primești. Când am intrat aici, frumoșii dumitale ochi mi-au arătat bine cât de înșelată ți-a fost așteptarea. Nu este vina mea. Eu nu am nimic de-a

face cu absența cavalerului Mora. L-ai fi așteptat zadarnic: în seara aceasta este foarte ocupat.

Irène o interoga din privire, însă contesa Marguerite continuă pe un ton fără replică:

— Dar iată-ne destul de departe de povestirea mea. Unde rămăsesem? Reynier sărise din trăsură? Nu. Ideea i-a venit numai pentru că-i fusese sugerată. În timp ce camaradul lui Malou părea că se află într-o mare încurcătură, Reynier își zise: "Dacă aş fi liber, aş alerga la Irène".

De aici până la a deschide ușa trăsurii și a sări pe caldarâm nu era decât un pas. Reynier îl făcu. Dar Malou, vindecăt ca prin farmec, sări pe cealaltă ușă, în timp ce camaradul său se repezea după Reynier. Și amândoi strigară: "Prindeți-l! Prindeți asasinul!"

Pe pod se afla multă lume. Era ora la care lucrătorii circulă venind de la lucru. Din toate părțile i se aținu calea.

Reynier, hăituit, încolțit, pe punctul de a fi înhățat, sări peste parapetul podului și se aruncă în Sena...

— Eu nu știam asta! bâigui Irène. El îmi spunea: "Nu vorbi cu nimeni; ești înconjurată de dușmani"...

— Contele Julian spunea adevărul — întrerupse contesa.

— Îi cunoașteți numele, doamnă?

— Contele Julian spunea adevărul, dar nu adăuga că el însuși era principalul dumatăle dușman...

— Îl urăți mult! murmură din nou tânăra fată.

— Da, îl urăsc — răspunse Marguerite, ai cărei ochi aveau o privire calmă și gravă — dar nu îl urăsc atât de mult pe cât îl vei urî dumneata când vei ști și vei crede.

— N-am să cred niciodată că a putut să facă atâta rău.

— Atâta rău! repetă Marguerite. Și de-abia am început cu dezvăluirile. Nici eu nu știu totul. Sunt încă lucruri care îmi scapă, în special cele referitoare la aceea pe care el o numește sora lui, călugărița...

— Maica Maria cea Bună — strigă Irène — o sfântă!

Dar își coborî ochii, sub privirea Margueritei. Ceva lăsa să se întrevadă în ea credința care i se clătina și sfortarea pe care o făcea ca să se agate de încrederea sa zdruncinată.

— Am uitat să-ți spun — reluă contesa — că, în momentul pornirii lui Reynier spre prefectură, comisarul de poliție se mirase că nu-i cunoaște pe cei doi agenți care se prezentaseră ca să se urce în trăsură cu prizonierul. Atunci Malou și camaradul său își arătasera legitimațiile, care erau valabile... Vei fi auzit poate, în copilăria dumatăle, vorbindu-se de un oarecare Lecoq?

— Tata a pronunțat adeseori, de față cu mine, acest nume — răspunse Irène.

— Iscusința lor este de admirat — continuă contesa. Acest Lecoq avea două fețe, două existențe, așa cum se întâmplă cu mulți dintre ei. Era un om de lume, l-am primit și eu în salonul meu. Intrase în grațiile venerabilului nostru prieten, colonelul Bozzo. Dar în același timp era unul dintre cei mai temuți bandiți care au existat vreodată și, sub numele de toulonezul l'Amitié, era unul din principalii conducători ai Fracurilor Negre. Această denumire nu te înspăimântă decât pe jumătate, fata mea. Cu atât mai bine. La Paris există mulți oameni care nu o pot pronunța fără să tremure, chiar și eu sunt dintre aceia: Fracurile Negre au încercat de mai multe ori să mă ucidă.

— Numele lor — zise Irène — revenea adeseori în nebunia tatălui meu.

— Tatăl dumitale avea de ce să se teamă de ei. Ți-am vorbit astăzi despre ei numai ca să-ți explic faptele celor doi falși agenți, lucrând chiar sub ochii unui comisar de poliție. Pe când trăia, domnul Lecoq era o forță la prefectură. Asociația criminală din care făcea parte se servea de poliție ca de un instrument.

— Îl acuzați, așadar, pe cavalerul Mora că face parte din această asociație, doamnă? întrebă Irène pentru a doua oară.

În loc să răspundă, contesa zise:

— Meseria acestor falși agenți nu era prea ușoară. Ei fuseseră aleși cu grijă. Malou, epilepticul, sări pe parapet și de acolo în apă, în aplauzele mulțimii asmuțite. Camaradul său, alegând o altă cale, pentru că era, fără îndoială, un înotător mai slab, o luă la fugă spre chei, coborî scara și se aruncă în apă în fața Institutului.

Sena era umflată și curentul destul de puternic. Totuși, cel de-al doilea agent o luase înainte. Lăsându-se în voia curentului, el era sigur că va putea tăia calea fugarului.

În acea noapte întunecată, oamenilor de pe chei le era imposibil să știe ce se petrecea în mijlocul fluviului. Eu însă știu. Dacă mă vei întreba de la cine, îți voi răspunde: de la Reynier însuși.

Reynier știa că era urmărit. În momentul când scoase capul din apă ca să respire, după ce se cufundase, îl auzise pe Malou sărind în apă, dar își închipuia că nu are împotriva sa decât un singur adversar și credea că intenția acestuia era numai să-l prindă.

Dacă e nevoie, un agent care urmărește un arestat este obligat să-l apere împotriva oricărui pericol. Ideea unei încercări de asasinat nici nu-i trecea prin gând lui Reynier.

Văd că ai devenit palidă, scumpă copilă — se întrerupse contesa. Și mie mi s-a strâns inima când am auzit această groaznică povestire. Și așa șovăi s-o mai repet, dacă mi-ar fi povestit-o altcineva.

Curentul îl târa repede la vale, și Reynier, departe de a lupta împotriva lui, înota din toate puterile în josul apei ca să poată parcurge o distanță cât mai mare și să ajungă la malurile pustii din

dreptul podului Royal.

Trecuse dincolo de podul Saints-Pères, unde nu se vedea nici o mișcare neobișnuită, pentru că zarva întâmplării nu ajunsese încă până acolo. Ieșind de sub umbra arcadelor podului, văzu în fața lui, pe apă, o masă întunecată, care părea nemișcată ca o geamandură prinsă cu lanțuri de fund. Dar pe Sena nu există geamanduri.

Instinctiv, Reynier coti spre dreapta. Chiar în acea clipă auzi în spate o respirație gâfâitoare. Se întoarse, dar nu văzu nimic. La dreapta și la stînga, pe cele două cheiuri, vuietul urmăririi făcut de curioși, care la început fuseseră considerabili, se auzea tot mai slab.

În asemenea ocazii, de obicei, la Paris, mulțimea crește de la sine pe măsură ce înaintează pe străzi. Dacă ar fi fost în plină zi sau dacă măcar o rază de lună ar fi căzut de sus, gloata ar fi urmărit cu pasiune spectacolul până la Chaillot și chiar până la Saint-Cloud. Dar odată podul Royal depășit, felinarele, devenite mai rare, lăsau mijlocul fluviului într-o completă întunecime. Pe de altă parte, drama, mută, pe cât de invizibilă, nu mai dădea nici un semn de viață. Trei sferturi dintre curioși se lăsaseră păgubași.

După cum ți-am spus, Reynier își dădea seama că e urmărit, dar până acum dușmanul nu se arătase la față.

Cam în dreptul străzii Belechasse, apa clipoci la stînga și un cap de om apăru. Reynier recunoscuse geamandura de adineauri și cârmi pentru a doua oară, dar aceasta se cufundă brusc și zise înainte să dispară: "Hai, acum! Malou! Nu mai e nimeni!"

Aproape în aceeași clipă, Reynier simți că este apucat de amândouă picioarele dintr-o dată. Sub această dublă efortare, care îl trăgea în mod irezistibil la fund, se scufundă.

Cu toată vigoarea tinereții și cu toată îndemânarea lui de înotător, se crezu pierdut fără speranță, cu atât mai sigur cu cât felul în care fusese atacat vădea prezența a doi maeștri ai înotului.

Trecuse aproape un sfert de oră de când era urmărit de cei doi falși agenți, și ei trebuiseră să înoate aproape tot timpul între două ape.

Reynier își luă totuși inima în dinți. Își adună în el toate forțele și dădu o lovitură teribilă, care îi eliberă piciorul stîng. Cel drept îi rămase prins ca într-o menghină, dar își dădu seama de efortarea pe care o făcea acum dușmanul său ca să se ridice la suprafață pentru a respira.

Reynier își menajase respirația și avea amândouă mâinile libere. El se ridică drept în sus, menținându-și adversarul sub apă prin poziția verticală pe care o avea. Cele două mâini care se strângeau în jurul gleznei sale slăbiră...

Irène răsuflă acum din adâncul pieptului.

— Nu — făcu contesa Marguerite — nu era încă salvat. În timp ce

se lungea pe apă ca să iasă la larg, simți, o lovitură drept în piept. În Sena nu există stânci. De altfel, o a doua lovitură îl făcu să înțeleagă de unde venea prima: era lama unui cuțit, care îi intra pentru a doua oară în carne...

Să nu leșini, scumpă copilă — se întrerupse Marguerite, susținând-o pe Irène, care se clătina pe scaun — știi bine că Reynier nu a murit, și cred că durerea dumată se datorește faptului că, în cele din urmă, te-ai convins că o anumită persoană, binecunoscută nouă, nu e decât un laș și un josnic ucigaș.

Irène se redresa, dar nu răspunse. Contesa Marguerite continuă:

— Curentul ducea mereu la vale această dramă și cele trei personaje. În momentul când Reynier fusese lovit pentru prima oară, acest trio de înotători trecuse de podul Concorde și se lăsa dus de-a lungul malurilor pustii care mărginesc, de o parte, promenada Cour-la-Reine și, de cealaltă, bulevardul cotit ce unește esplanada Invalizilor cu Champ-de-Mars. Aici, chiar dacă Reynier ar fi strigat după ajutor, nu l-ar fi auzit nimeni, dar el tăcea. Dacă ar fi chemat într-ajutor, ar fi însemnat să rateze evadarea și să reintre sub puterea legii.

După asta se recunoaște mâna Fracurilor Negre: cei condamnați de ei sunt întotdeauna prinși cu același fel de capcană. Ei se zbat între două fatalități care îi încolțesc: la dreapta ucigașul, la stânga judecătorul. Pentru acești maeștri versați în arta ciumei, legea este o armă de rezervă, care înlocuiește cuțitul.

Sub cerul întunecat, în mijlocul apei care curgea năvalnic, Reynier, rănit de două ori, singur împotriva a doi dușmani și neavând decât mâinile goale, își regăsi curajul tocmai datorită primejdiei în care se afla. Lupta îi pune în lumină caracterul: nu mai putea fi vorba să fugă, trebuia să lupte. Trebuia să ucidă, ca să nu fie ucis.

Când Reynier mi-a povestit această luptă mută și înfiorătoare, care îmi dă și acum fiori în spate, se afla culcat pe patul de suferință, unde îl ținutau rănilile.

Reynier este o ființă nobilă și frumoasă, copila mea. Îmi amintesc că mi-a spus aceste cuvinte simple: "Înainte de a mă gândi la Dumnezeu, m-am gândit la ea".

El se apără vitejește și atacă cu eroism, fiindcă se gândea la dumneata. Pumnul său strâns se abăt看, ca un baros de fierărie, în capul lui Malou, în momentul când acesta ieșise la suprafață ca să ia o gură de aer. Celălalt bandit, apucat de ceafă, îl chema în zadar pe camaradul său în ajutor și lovea, lovea mereu, dar loviturile sale nu mai aveau efect. El alunecă, sugrumat, la fund.

Și Reynier, învingător, dar sleit de puteri, plutind grație unei rămășițe de instinct, dus de curent ca o epavă, acostă în fața promenadei de la Chaillot, unde ultimul său strigăt ajunsese din

întâmplare la urechea unui trecător.

La câțiva pași de acolo, în strada Bătăliilor, se afla sanatoriul savantului medic alienist, doctorul Samuel. Acolo căpătă Reynier îngrijirile care îl readuseră la viață...

Contesa Marguerite tăcu. Irène, albă ca o statuie, păstra acea atitudine nemișcată și rece care este foarte adesea expresia unei emoții ajunse la paroxism.

— Și Reynier se mai află încă în sanatoriul acela? întrebă ea după o tăcere.

— Nu — răspunse Marguerite — a plecat de acolo.

— Și unde s-a dus?

— La mine acasă, la castelul de Clare, unde s-a prelungit penibila și primejdioasa lui convalescență. Cuțitul lui Malou îi atinsese plămânul.

— Dar spuneți — reluă Irène — că acum e la Paris.

— Spuneam adevărul.

— Unde aș putea să-i scriu... sau să mă duc să-l văd?

— Tot la mine, la palatul de Clare.

Capitolul XIII - Puterea Margueritei

Afară, totul era liniștit. Drumul Perilor, și mai singuratic decât astăzi, răsună pe atunci arareori sub pasul vreunui trecător după căderea nopții, și prin cimitir, care avea de mult toate porțile închise, nu mai rătăceau decât câinii de pază — sau poate câteva fantome, înfruntând discreditarea aruncată asupra lor de către filozofi.

Oamenii cumsecade din Charonne, sceptici în multe privințe, mai păstrează totuși oarecare temeri în ceea ce privește "partea de sus a cimitirului", adică acea parte unde vederea este atât de frumoasă și care se învecinește cu câmpurile cultivate.

Circulă pe acolo anumite zvonuri. Într-o zi, când mă dusesem să fac o vizită la mormântul proaspăt al prietenului și maestrului meu, Frédéric Soulié⁽⁴³⁾ — era pe la sfârșitul lui 1847 — prelungindu-mi plimbarea prin strania câmpie învecinată cu zidul dinspre nord-est, am căpătat informații, ce-i drept, foarte vagi, despre nălucile de la Père-Lachaise. Mi-au fost date de o fetiță blondă de vreo zece ani, care păzea o capră albă într-o livadă părăsită, unde se aflau îngrămădite încă de pe atunci stive de pietre pentru o viitoare construcție.

Era pe înserate. Copila mă întrebă cât e ceasul, apoi dezlegă deodată capra, zicând;

— Vor veni *morinii*.

Nu garantez ortografia cuvântului "morin".

La întrebările mele ce înțelege prin "morini", fetița răspunse:

— Parcă eu știu! Vin să se zgâiască în lungul zidului.

A te zgâi înseamnă să te uiți pe o fereastră, să te sprijini în coate pe un balcon.

— Și sunt mulți? o întrebai eu.

— O mulțime.

— Și ce fac?

— Dacă vă spun că se zgâiesc.

După câte se pare, aceștia nu sunt decât niște stafii, nici prea îndrăznețe, nici prea vătămătoare. Nu li se văd decât capetele descărnate, fixând ochi lipsiți de viață asupra terenurilor vecine, dinafară închisorii lor.

Fetița nu știa mai mult.

În anul în care se petrece istoria noastră fusese întărită paza cu câini, care dădeau târcoale patrulând prin aleile pustii ale cimitirelor pariziene, dar aceasta nu pentru "morini", nici pentru stafii. Se petrecuse un fapt nemaipomenit, care lăsase în tot Parisul o îndelungată impresie de groază. Cei care au nefericirea să fie atât de bătrâni încât să fi trăit pe vremea aceea, nu vor fi uitat de acel monstru, probabil unic în felul lui: îndrăgostitul de femeii moarte, sergentul Bertrand, a cărui patimă macabră viola mormintele.

Cu toate că acest sinistru Don Juan nu vizita decât cimitirul Montparnasse, măsura de precauție fusese luată în toate celelalte locuri de veșnică odihnă, astfel încât pentru o vreme prețul dulăilor fu în creștere.

Parisul, căruia îi plac atât de mult emoțiile, se deștepta în fiecare dimineață cu speranța că sergentul-vampir va fi avut adepți. Dar se zice că bietul nenorocit a murit turbat, luând cu el și germenii înfiorătoareii sale manii.

Irène și contesa Marguerite erau așezate una lângă alta. Tânăra fată ținea ochii plecați. Fără paloarea obrazilor și dungile întunecate care-i încercăneau ochii, ai fi crezut-o foarte liniștită.

Contesa, care nu mai vorbea, părea absorbită în gândurile ei. Ea se ridică pentru a da la o parte perdeaua de muselină de la fereastră și a arunca o privire afară.

Luna era ascunsă sub un nor mare, care puneă totul în umbră. De-abia dacă puteai zări profilul tufişurilor din cimitirul Père-Lachaise. Numai mormântul colonelului apărea ca o pată albă pe acest fond întunecat.

Dar nu aceasta voia să vadă contesa Marguerite. Fără să întoarcă capul, ea își înfipse privirea ascuțită către aripa exterioară a pavilionului Gaillaud, unde se afla fereastra cavalerului Mora. Din dosul obloanelor închise nu se strecura nici o rază de lumină.

— Doamnă — zise Irène — când ați venit la mine, mi-ați spus că-

mi veți vorbi despre tatăl meu.

Am spus că nu se strecura nici o rază. Și era într-un totul adevărat, dar micile intervale care separau scândurelele obloanelor de la fereastra cavalerului Mora nu erau atât de negre încât să dovedească absența oricărei lumini în interior. Era ca și cum ar fi fost trasă o perdea groasă în fața ferestrei, spre a se face întuneric.

Marguerite se reîntoarce lângă Irène și răspunde:

— Nu mi-am uitat făgăduiala, dar mărturisesc că așteptam din partea dumitale un cuvânt bun. În legătură eu Reynier.

— Ca să pot vorbi, trebuie să mă gândesc mai întâi — murmură Irène.

— Poate că nu dai crezare povestirii mele — zise contesa, așezându-se din nou.

— Ba da, doamnă — replică Irène — pentru că simt o strângere de inimă. Dar dincolo de povestirea dumneavoastră sunt lucruri pe care eu nu le cunosc. Dumneavoastră ați zdruncinat în inima mea o afecțiune adâncă. Totuși nu ați omorât-o. Am îndoieli...

Șovăi înainte de a continua:

— Și din această cauză am remușcări. Mă mustru pentru unele bănuieli.

— Ești o ființă nobilă — zise contesa, luându-i mâinile într-ale sale. Mi-am dat bine seama de greutatea misiunii mele pe lângă dumneata. Poate că ar fi trebuit să încep altfel. Există, într-adevăr, în jurul dumitale un mister pe care nu îl cunoști. Știu eu, oare, mai multe decât dumneata? Iată o întrebare la care vom răspunde mai bine la sfârșitul convorbirii noastre. Pentru că mi-au mai rămas încă multe lucruri să-ți spun. Vrei să le luăm pe rând? Chiar de la început, ar fi trebuit să-ți explic de ce mi-am îngăduit, fără vreun drept, să arunc o privire în viața dumitale, căci din cauza dumitale, și numai din pânza dumitale m-am ocupat de tatăl dumitale și, de asemenea, și de logodnicul dumitale, cu toate că pe ei îi cunoșteam înainte de a te fi văzut vreodată. Mă ascuți?

Irène, a cărei frunte frumoasă părea că visează, răspunde:

— Doamnă, vă ascult.

— Văzându-te atât de minunat de frumoasă — reluă contesa — atât de binecrescută, într-un cuvânt, atât de mult deasupra clasei din care părei că faci parte, am simțit pentru dumneata, chiar de prima dată când mi-ai adus o broderie, un sentiment împletit din interes și curiozitate. Numai simpla întâmplare ne-a apropiat, pe dumneata, modestă lucrătoare, și pe mine, femeie bogată și nobilă.

Se întrerupse, fiindcă privirea Irènei se ridicase spre dânsa.

— Da, o repet — zise ea cu surâsu-i plin de sinceritate — numai întâmplarea. Simpatia n-a venit decât pe urmă. Lasă-mă să continui. Apreciez sentimentul mândriei. Nu mi-ar fi făcut plăcere să te

îngrijorez, să te umilesc poate prin întrebări directe. Aveam alte mijloace ca să-ți pot citi istoria, ca într-o carte deschisă.

— Biată istorie! murmură Irène fără voia ei.

— Îl cunosc pe tatăl dumitale de mai bine de douăzeci de ani — continuă Marguerite. Trecuseră vreo zece ani fără să-l mai fi văzut și probabil că fostul elev de la Belle-Arte din 1820 pierduse, la vremea când colonelul Bozzo l-a adus la mine, puțin după 1830, orice amintire despre sărmana fetiță care îl servea la masa unei mici pensiuni de familie din strada Saint-Jacques, unde mânca cu 45 de franci pe lună.

— Tânăra fată erați dumneavoastră, doamnă?

— Nu mi-ar fi de ajuns o seară întreagă, scumpă copilă, dacă ar fi vorba să înșir propria mea biografie. Eu sunt o femeie a aventurilor, cu toate că niciodată nu le-am căutat. Ele au venit spre mine cu duiumul. Dar acum nu este vorba decât de dumneata. În dorința mea subită și cam romanțioasă de a ști dacă mi-ar fi posibil să fac ceva pentru dumneata, am consultat un oracol: oracolul meu obișnuit... și, din capul locului, te rog să-mi ierți asta.

— Nu am nimic să vă iert, doamnă — răspunse Irène cu o oarecare trufie — pentru motivul că nu am nimic de ascuns.

— Este adevărat — pronunță încet de tot Marguerite. Astăzi nu ai nimic de ascuns.

— Și mâine va fi la fel.

— Doresc și sper acest lucru, copila mea — zise contesa pe un ton blând și dragăstos.

Se aplecă spre Irène și-i atinse fruntea cu o sărutare. Apoi, schimbând dintr-o dată tonul, reluă:

— Să ne întoarcem la oracolul meu. Nu sunt o vrăjitoare, dar binefacerea are în ea ceva supraomenesc; o magie, a cărei tainică putere i-ar mira desigur pe cei neinițiați. Blestemați să fie cei care ar pune în mișcare această forță într-un scop rău! Ar fi cel mai rușinos sacrilegiu. Dumneata nu cunoști lucrurile despre care îți voi vorbi, și cu toate acestea nu ești străină de ele. Astfel, copiii văd adeseori în biblioteca lor cărți al căror aspect îl cunosc, dar pe care nu le-au deschis niciodată... Din locul în care ne aflăm se zărește, în câmpul de odihnă cu care ești vecină, un mormânt.

— Unul singur, într-adevăr, cel al colonelului Bozzo-Corona.

— Trebuie să-ți reamintesc legăturile care unesc familia dumitale de memoria acestui sfânt bătrân?

— Știu că era foarte bogat și că, prin el, situația tatălui meu s-a schimbat pentru un timp.

— În această privință, vei putea afla tot ce dorești să știi. Soțul meu și cu mine suntem dintre cei care l-au ajutat pe colonel să-l lanseze pe Vincent Carpentier în noua sa carieră. Dar nu despre asta

trebuie să-ți vorbesc acum.

Tonul contesei Marguerite căpătă un accent de emfază religioasă, în timp ce ea continua:

— Omul admirabil ale cărui rămășițe pământești se odihnesc sub acea lespede de marmură înființase în înaltele sfere ale vieții pariziene o asociație demnă de inima sa largă și care nu a murit o dată cu el. Nu pot spune că l-am înlocuit pe colonelul Bozzo, căci nimeni nu-l va putea înlocui vreodată, dar cel puțin în acest moment eu reprezint legătura care-i unește pe membrii familiei căreia el îi era părinte.

— Este o sarcină nobilă — murmură Irène, mirată ea însăși de curiozitatea ce-o cuprinsese.

Marguerite zâmbi.

— Suntem luați de toți peste picior — zise ea — și mulți pretind că în vremea noastră caritatea nu-și mai are rostul. Noi lăsăm să treacă batjocurile, noi suntem puternici, noi aducem la îndeplinire, cu mijloace restrânse, opere care își au măreția lor și... Doamne, da, scumpă copilă, avem această ciudată putere de a privi în interiorul celor mai zăvorâte case, ca și cum zidurile lor ar fi de sticlă. Acest lucru este necesar, ca să poți combate răul și să faci binele. Răul ne urăște și ne calomniază, spunând că suntem un pericol social; Binele nu ne apără, înțeleg Binele muritor de pe pământ, și totuși noi mergem înainte, fiindcă acolo sus există un Dumnezeu clarvăzător și drept.

Noi suntem uniți prin curățenia intențiilor noastre, prin abnegația inimilor noastre. Nimic nu e perfect pe lume. Se prea poate să existe și printre noi ambiții, egoisme și chiar perversități. Dar aceasta are mică importanță, ți-o spun, și să nu te revolți împotriva acestui adevăr care se află deasupra dumitale, deasupra nivelului omenesc: asociația trăiește pentru scopul și prin scopul ei, care este de ordin superior. Ea reunește forțele, înmulțindu-le prin ele însele, le stăpânește, le conduce. Ce putere ar avea, dacă lucrul ar fi materialmente posibil, efortarea izolată a unui val potrivit mișcării masei și care ar încerca să meargă împotriva curentului unui mare fluviu? Cei răi sunt absorbiți de cei buni.

Există o confrerie ilustră și detestată, împotriva căreia minți luminate, popoare, capete încoronate au desfășurat zadarnic o luptă uriașă: Ordinul Iezuiților, Nu mă gândesc nici să-i atac, nici să-i apăr pe iezuiți; îmi sunt indiferenți; admir numai vigoarea nemaipomenită a acestui ordin, care a suportat, fără să piară, lovituri capabile să zdrobească zece imperii.

În lumea aceasta nu poate fi găsită decât o singură forță cu adevărat supraomenească — asociația. Și asociația își însuțește puterea atunci când are în mână acest minunat instrument care se numește supunerea.

În zilele noastre, statele tremură, tronurile se clatină, popoarele înfierbântate se frământă în convulsii zadarnice. De ce? Pentru că fiecare merge de unul singur și numai pentru sine, împotriva tuturor, pentru că individul nu are altă grijă decât să-și croiască drumul prin sânul masei, pentru că spiritul antagonist, care înseamnă prostie, a trecut peste tot înaintea spiritului de uniune, care înseamnă inteligență.

Ei spun, din adâncul orbirii lor stupide: "Este lupta pentru viață". Și își urmează drumul lor, răsturnând pe unul, fiind răsturnați la rândul lor de altul, lăsând pe cei învinși lungiți prin toate șanțurile drumului.

Ce se întâmplă? În această dezordine, care ar trebui să fie o ordine, în mijlocul acestei încăierări, care ar trebui să fie o pace, orice grup unit, supus, apărat de o ierarhie sinceră, se ridică chiar în sânul gloatei, ca acele batalioane de formă pătrată care au dus până la marginea lumii cucerirea macedoneană. Aceste grupe sunt aidoma acelor falange; ele știu să adune laolaltă mii de scuturi, construind în jurul lor o solidă carapace. Ele înaintează strânse și înarmate până-n dinți, în mulțimea dezunită și dezarmată.

Așa fel încât — căci sunt lucruri prea abstracte, nu-i așa, fata mea, pentru un spirit bun și fraged ca al dumitale, și un singur fapt concret te-ar convinge mai ușor decât o sută de argumente; așa fel încât, spuneam, slăbiciunea tuturor făcând forța câtorva, se întâmplă ca eu, fostă servanță a micului birtaș din strada Saint-Jacques, să dispun de o putere nu prea zgomotoasă, este adevărat, dar atât de reală și atât de întinsă, că însuși regele Louis Philippe, pe tronul lui, ar rămâne foarte încurcat în fața problemelor cu care eu mă joc!

Capitolul XIV - Condamnat la moarte

Contesa Marguerite rostise aceste ultime cuvinte pe un ton aproape vesel. De acum înainte, ca era sigură de atenția Irènei. Frumoșii ochi ai acesteia lăsau, într-adevăr, să se ghicească o vie curiozitate.

— Bineînțeles — reluă Marguerite, care zâmbea — eu nu mă compar cu regele. Am vorbit numai despre probleme ce trebuiesc rezolvate; aș mai fi putut vorbi și despre îndepărtarea unor anumite piedici, dar să lăsăm la o parte laudăroșiile!

În fond, nu e decât o chestiune de poliție. Avem fiecare pe a noastră, și regele, și eu. Numai că cea a regelui este ca un cal breaz: arc o reputație din cele mai proaste; toată lumea se ferește de ea.

A noastră — adică a mea — nu are nici un fel de reputație. Este la

fel cu toată lumea, și când e văzută trecând pe stradă, nimeni nu spune: "Uite-o!" În materie de poliție, ăsta e un lucru foarte important.

De îndată ce doresc să cunosc cheia unei enigme, fie că e vorba de trecut, de prezent sau de viitor, îmi consult poliția, adică chiar opera noastră, așa cum alții ar consulta o somnambulă sau o ghicitoare. Numai că somnambulele și ghicitoarele spun de cele mai multe ori minciuni, și în restul timpului se înșală. Opera noastră nu se poate înșela: opera noastră spune întotdeauna adevărul.

La puțină vreme după ce am avut prima întrevedere cu dumneata, am notat pe un petic de hârtie numele și adresa dumitale.

Numele de Carpentier nu este un nume rar. Trebuie să-ți spun că el îmi reamintea de lucruri atât de vagi, încât nu le-am acordat nici un fel de importanță. Nu-mi trecuse încă prin minte că puteai să fii fata lui Vincent. Nu cunoșteam nici legătura dumitale cu Reynier, pe care îl cunoșteam ca pictor. Odinioară îi comandasem un tablou.

În afară de nume și adresă, am pus pe peticul de hârtie și aceste alte mențiuni: "Viața domnișoarei Irène Carpentier, familia ei, legăturile ei, ce se poate face pentru ea". Totul a fost dat în mâini sigure și discrete...

— Și ai avut vreun răspuns, doamnă? Întrebă tânăra fată pe un ton vădind o oarecare neîncredere.

— Am avut mai multe.

— Contradictorii poate?

— Adevărul nu este decât unul singur. Ele se completeau unele pe altele. La ora actuală, ele formează un tot.

— Atunci, doamnă — spuse Irène — dumneavoastră trebuie să știți despre mine mai mult decât știu eu însămi.

— Este posibil — răspunse contesa — și sunt convinsă de asta.

Urmă o tăcere. Irène ardea de dorința de a pune întrebări, dar nu mai îndrăzne să spună nimic.

Contesa arată cu degetul scrisoarea lui Carpentier, care se afla pe gherghef alături de portretul întors pe dos al cavalerului Mora.

— Afară numai dacă nu cumva — continuă ea — ultima scrisoare a tatălui dumitale nu ți-a spus totul.

— Ultima lui scrisoare este ca și celelalte — murmură tânăra fată.

— De asemenea, dacă nu cumva — adăugă Marguerite, care lăsă scrisoarea ca să arate portretul — într-o anumită clipă, când ai privit originalul acestei miniaturi, Dumnezeu nu-ți va fi înzestrat privirea cu darul de a deosebi adevărul de minciună.

Pleoapele Irènei se lăsară în jos. Tot Marguerite fu cea care luă din nou cuvântul.

— Într-o zi — spuse ea — este destul de multă vreme de atunci, inima dumitale afectuoasă și amintirile copilăriei au fost mai tari decât nehotărârea care te tulbura, și ai consimțit să-ți dai mâna lui

Reynier. În acea zi ai primit două scrisori, al căror sens, dacă nu textul exact, ți-l voi reaminti.

Prima, care avea un scris necunoscut, zicea cam așa; "Vincent Carpentier e mort. Mormântul său este la Stolberg-les-Mines, între Liège și Aix-la-Chapelle, teritoriu neutru. Întrebați de Nr. 103".

— Nu este "cam așa" — murmură Irène cu adâncă emoție. Este chiar scrisoarea însăși.

— Cu atât mai bine. Aceasta înseamnă că memoria mă servește încă bine. Cea de a doua scrisoare...

— Nu am arătat-o nimănui, doamnă! strigă Irène.

— Cea de a doua scrisoare — continuă contesa cu răceală — dacă memoria îmi este tot atât de credincioasă, nu conținea decât aceste cuvinte: "Cavalerul Mora cere o întrevedere domnișoarei Irène spre a-i vorbi de sora lui Maria cea Bună".

— Nu exista cavalerul Mora — zise tânăra fată.

— Este exact — făcu Marguerite — acest nume nu era încă inventat. Exista: "Contele J..."

Irène își lăsă capul în jos. Marguerite continuă:

— Căsătoria hotărâtă nu avu loc. Aveai, de altfel, un bun pretext: voiai ca mai înainte să te reculegi pe mormântul tatălui dumitale. Ați plecat la Stolberg...

— Cu Reynier, doamnă!

— Cu Reynier, și chiar fără să-l fi văzut pe contele Julian.

— Dacă ați ști tot ce-am făcut ca să-l evit! Sora lui îmi era cea mai bună prietenă.

— Sora lui! repetă Marguerite, a cărei privire căpătă o expresie stranie.

Irène își întoarse ochii, ca și cum o rază prea vie i-ar fi orbit privirea.

— Odată sosiți la exploatarea de cărbuni Stolberg, ați întrebat de Nr. 103. V-a fost prezentat un bătrân pe care nici Reynier, nici dumneata nu l-ați recunoscut. Și când l-ați întrebat pe acest bătrân unde se află Vincent Carpentier, el v-a arătat galeria nesfârșită care străpungea măruntaiele pământului și v-a spus cu un surâs sfâșietor? "Aici mă sfârșesc în fiecare zi câte puțin..."

Irène îi curgeau lacrimi pe obraz. Ea murmură într-un hohot de plâns:

— Tatăl meu! Bietul meu tată!

— El era, într-adevăr — continuă contesa Marguerite — acel bătrân pe care nu l-ai recunoscut era tatăl dumitale. Cele șase luni trecute apăsau asupra capului său cât o treime de secol. El te-a sărutat plângând, și pe Reynier la fel, căci vă iubea pe amândoi cu aceeași dragoste. Și îți mai aduci aminte de primul său cuvânt, care te-a făcut să te îndoiești de sănătatea minții lui?

— Da — răspunse Irène cu glas scăzut.

— Ți-a spus: "Am văzut tabloul însuflețindu-se și personajele coborând de pe pânză. Fiul l-a ucis din nou pe tatăl său..." Îți amintești de aceste cuvinte?

— Îmi amintesc.

— Și a adăugat: "Ferește-te de călugărița din Italia. Diavolul nu are nici vârstă, nici sex. Ferește-te de maica Maria cea Bună..." Este adevărat?

— Este adevărat.

— Nici dumneata, nici Reynier nu aveți vreo idee asupra motivelor care-l împinseseră să părăsească o situație fericită și strălucită, ca să se îngroape de viu în fundul unui mormânt. Reynier și-a amintit, totuși, că Vincent privea adeseori un anumit tablou copiat la galeria Biffi, la Roma. Acest tablou reprezenta o scenă bizară și cumplită în același timp: o dramă care părea să aibă legături, prin unele laturi misterioase, cu aventura extraordinară trăită de Reynier atunci când, mergând pentru prima oară la Roma, naufragiase pe coastele Corsicei. Vincent voise chiar să intre în posesia aceluia tablou. El îl privea cu lăcomie, timp îndelungat. Subterana unde se comisese paricidul lăsa să se bănuiască în umbra ei grămezi întregi de aur. Se părea că privirea lui Vincent încerca să străpungă acea întunecime. Reynier crede că acel tablou i-a întunecat mintea lui Vincent.

— Reynier mi-a spus, doamnă, acest lucru la început, dar nu și-a păstrat aceeași, convingere.

— Și totuși — făcu contesa, al cărei glas slăbi sub apăsarea gândurilor, ca și cum ea ar fi urmărit în minte dezlegarea unei probleme — și totuși, tatăl dumitale era mereu obsedat de amintirea aceluia tablou. El vedea neconținut scena omorului și tezaurul.

— Da — murmură Irène fără voie — tezaurul, mereu tezaurul!

— Mai mult încă, el își însușea majoritatea faptelor din povestirea lui Reynier, schimbând numai locul unde s-au petrecut. Descria acea dramă ca și cum el ar fi fost principalul actor. Numai că, în loc de insula Corsica, acum era câmpia Parisului, ogoarele singuratice și triste de pe lângă Bicêtre. Afară de aceasta, restul era identic: călătoria în noaptea cu furtuna dezlănțuită, casa părăsită, femeia beată de rachiu și omul, sălbaticul...

— Coyatier, zis vagmistrul — pronunță încet de tot Irène.

— Pun rămașag că mai vorbește încă despre aceste lucruri în scrisoarea sa!

— Vorbește despre de în toate scrisorile. Niciodată nu vorbește despre altceva.

Marguerite întinse mâna spre scrisoare, dar în loc să o ia, întoarse portretul care se afla alături. Irène era atât de absorbită, încât nu manifestă nici surpriză, nici mânie. Marguerite privi o clipă, în tăcere,

portretul.

— Este foarte adevărat că ei amândoi seamănă! zise ea ca și cum nu și-ar fi dat seama de ceea ce spune.

Irène avu o tresărire bruscă, iar ochii ei se ridicară întrebători.

Marguerite puse portretul la loc, adăugând:

— A doua zi după sosirea dumitale la Stolberg. Vincent îl apucă pe Reynier de umeri și-l privi ca și cum nu l-ar mai fi văzut niciodată. Era și mai palid, și mai zdrobit decât în ajun. El spuse: "Poate am făcut rău că v-am chemat aici, căci ofer dușmanului o pistă, și dușmanul o va urma".

— Când tatăl meu a spus acestea — o întrerupse Irène — nu eram decât noi trei. Cum ați putut să aflați?

— El nu-și lua ochii de la Reynier — continuă Marguerite. Și-a mai spus: "Destinul îți este întipărit pe figură: îl vei uide. Este legea neamului tău. Fă-o repede, înainte ca el să mă ucidă!"

— Deci Reynier este acela care v-a informat? întrebă tânăra fată.

— Nu-ți voi ascunde nimic, fata mea, îți promit — răspunse Marguerite — dar nu-ți pot spune totul dintr-o dată. Nu pierde nici un moment din vedere punctul meu de plecare. Numai ocupându-mă de dumneata, de dumneata singură, am căzut pe urmele celor care te iubesc. Tot ce am spus până acum este răspunsul oracolului la întrebările pe care i le-am adresat: "Irène, viața ei, familia ei". Dumneata m-ai făcut să-i regăsesc pe Vincent și pe Reynier. Eu nu-i căutam.

Ora înaintează și trebuie să ajungem la încheierea acestei întrevederi. De aici încolo ascultă-mă fără să mă mai întrerupi. Răspunde-mi numai atunci când te voi întreba.

De pe acum ne înțelegem pe jumătate. Ai ghicit că mă aflu aici într-un scop de protecție: nu cea protecție obișnuită acordată de o femeie bogată unei tinere fete trăind din munca ei, ci o altfel de protecție, prin care o persoană, dispunând de o oarecare putere, o poate acorda unei ființe slabe, amenințată de o mare primejdie.

Voi trei formați o familie. Primejdia vă amenință pe toți trei. Eram departe de a bănui această primejdie. Am descoperit-o însă și lupt împotriva ei. Și adaug pe loc că, în ce mă privește, nu este o operă de pur devotament. Este și în interesul meu, sau mai bine zis în interesul celui mănunchi viu al cărui fir de legătură sunt eu.

Există secrete care nu-mi aparțin și pe care nu ți le pot destăinui; există de asemenea, fără îndoială, și puncte misterioase, pe care nici eu însămi nu le-am putut încă lămuri. Mulțumește-te numai cu explicațiile pe care ți le pot da.

Ți-am vorbit despre asociația întemeiată de acel om sfânt în scopul de a însuti, prin unirea devotamentelor și a virtuților, puterea Binelui pe această lume. Ți-am vorbit apoi de o ligă constituită într-un

scop tocmai potrivit și care duce într-ascuns războiul neîndurător pe care Răul l-a declarat, încă de la începutul lumii, omenirii.

Una din aceste confrerii, cea mai numeroasă, cea mai bine camuflată, fiindcă existența ei este socotită drept basm de către învățații cu diplome legale care își arogă monopolul înțelepciunii și al rațiunii, a avut o influență funestă asupra soartei tatălui dumitale. Spunând acest lucru, nu te voi mai uimi. Spune-mi, până la ce punct fusesse informată înaintea vizitei mele de astăzi?

— Doamnă — răspunse Irène, stăpânită acum de o adâncă emoție — nu știu dacă fac bine, dar ceva mă forțează să vă spun totul. A patra zi de la sosirea noastră la mină, l-am găsit pe tatăl meu foarte bolnav. A doua zi, febra lui nu făcu decât să crească. Aiura și pronunța cuvinte pe care le auzeam pentru prima dată din gura lui. Trebuie să vi le mai repet? Vedea bandiți, un omor, un tezaur pe care îl descria.

— Și cum îl numea? Vorbea despre tezaurul La Merci?

— Da, acest nume îi revenea pe buze, și în momentele sale lucide ne cerceta din ochi, pe Reynier și pe mine, ca și cum s-ar fi temut că a vorbit; părea că-i era frică să nu fi trădat vreun secret de temut.

— Și atunci s-a născut în mintea dumitale idee a clemenței?

— Îmi iubesc tatăl ca pentru doi, doamnă. Pe mama abia dacă am cunoscut-o.

— Mulțumește-i lui Dumnezeu pentru această afecțiune, fiica mea. Ea va fi salvarea dumitale.

— Vă rog, doamnă, arătați-mi primejdia care ne amenință, în zadar mă țin tare și încerc să îndepărtiez încrederea pe care mi-o inspirați, această încredere este mai tare. Cred tot ce-mi spuneți. Și mi-e frică.

— Tatăl dumitale — continuă Marguerite, fără să răspundă la întrebările ei — vorbea de asemenea de pedepse, de tribunale...

— Și încă mai vorbește, doamnă, febra i-a trecut, dar boala nu e vindecată.

Irène desfăcu scrisoarea ca să i-o întindă contesei, dar aceasta o respinse.

— Dimpotrivă — pronunță ea rar — te înșeli: boala lui a progresat de când ți-a scris această scrisoare, căci ea nu-ți anunță sosirea lui.

— La Paris! strigă fata uluită. El! Tatăl meu!

Pe figura Margueritei se citea o adâncă și blândă compătimire.

— M-ai întrebat adineauri — zise ea — când te-am rugat să-mi cedezi camera, în interesul meu sau al dumitale, poate în interesul amândurora, m-ai întrebat, zic: "Dar eu unde mă voi duce?" Vei putea alege, copila mea: sau lângă logodnicul, sau lângă tatăl dumitale.

Cum Irène rămânea tăcută, contesa reluă:

— Tatăl dumitale nu este nebun, nu a fost niciodată nebun. Nu

delirul îl făcea să pronunțe aceste cuvinte străni: omoruri, jafuri, tezaur, pedepse, tribunale. Tatăl dumitale simțea și vedea muchea toporului atârând deasupra capului său.

Irène își împreună mâinile și zise, ca și cum ar fi cerut milă unui judecător:

— Doamnă, vă afirm, vă jur că tatăl meu n-a făcut niciodată nimic care să poată atrage rigorile legii asupra lui!

Chipul Margueritei își schimbă expresia. Privirea ei deveni rece și tăioasă ca oțelul.

— Nu este vorba de lege — zise ea. Nefericitul dumitale părinte se teme de ceva mai îngrozitor decât legea: el este condamnat la moarte de tribunalul Fracurilor Negre. Și cunoaște sentința.

Capitolul XV - Plecarea Irènei

Zarva orașului de abia ajungea, ca un murmur nelămurit, până în acest loc atât de depărtat de centrele unde colcăie zi și noapte, la Paris, plăcerile și afacerile. Nu se auzea decât vuietul printre arborii cimitirului și uruitul, devenit acum mai rar, al câtorva trăsuri pe caldarâmul bulevardelor ce ieșeau din oraș. Din timp în timp, orologiul vreunei uzine marca trecerea orelor. Începea să fie târziu și contesa Marguerite se uitase între timp de mai multe ori la ceasul ei.

Ceea ce o atrăgea pe Irène nu era numai abilitatea cuvintelor și arta desăvârșită a explicațiilor contesei. Era însuși adevărul.

Marca știință a înțelepciunii nu își caută mijloacele în minciună. Ca să minți cu folos nu există decât adevărul aranjat și adaptat după procedeele mișelilor geniali.

Obosită, Irène făcu o ultimă sfortare ca să respingă evidența care i se impunea, căci ceea ce știa de la tatăl ei se potrivea exact cu relatările Margueritei. Ea spuse:

— Cel pe care îl acuzați, doamnă, vorbește și el de Fracurile Negre. Până acum am crezut că principala, unica lui preocupare în viață era să se apere împotriva acestei asociații de criminali.

— Acum nu o mai crezi, fata mea — replică Marguerite. Legătura care îți acoperea ochii nu este poate smulsă în întregime, dar este destul de sfâșiată ca să poți vedea prin ea, și e bine așa, căci de acum înainte îți va lipsi timpul ca să poți intra în amănuntele precise care conving pe deplin. Trebuie să mă înțelegi, să mă crezi numai din câteva cuvinte.

Termin: colonelul Bozzo-Corona nu făcea numai binele cu patimă, el combătea cu înflăcărare și răul. El visase să ruineze întunecata confrerie.

Bunăstarea care a apărut dintr-o dată în familia dumitale se datora alegerii de către colonel a tatălui dumitale pentru o misiune importantă, dar periculoasă. Ca să o poată duce la îndeplinire, era nevoie de un om care să poată lucra și cu capul și cu mâinile: un zidar care să aibă cunoștințele și inteligența unui arhitect. Era vorba să se calculeze și să se facă sondaje; într-un cuvânt, să se descopere locul unde se afla ascuns tezaurul Fracurilor-Negre, care era marele secret, rezervat Maestrului — Tatălui.

Tezaurul a fost descoperit, dar colonelul Bozzo a murit otrăvit, iar Vincent Carpentier, scăpat de aceeași soartă printr-un șir de miracole, rămâne condamnat.

Aici, contesa Marguerite povesti în câteva cuvinte scena din micul palat din cartierul Saint-Lazare, unde locuia Vincent Carpentier, masa servită de Roblot, cele două focuri de armă cu aer comprimat și moartea frumosului câine danez, Cezar.

Desigur că în toate aceste relatări era mai mult decât trebuia ca să se justifice groaza și fuga lui Vincent.

Datorită vagmistrului, care întâmplător îi era obligat, Vincent scăpă de o nouă primejdie și reuși să părăsească Franța. După plecare, situația lui financiară, care era strălucită, fu compromisă în mod misterios; ca din pământ, apărură creditori cu duiumul. În același timp se răspândi și zvonul că era nebun. Tot ce posedă fu vândut, dar prețul obținut la licitație nu acoperi totalitatea datoriilor.

— Iată, scumpă copilă — reluă contesa — ce mi-a spus oracolul meu, împreună cu multe alte lucruri, pe care le las de o parte, căci timpul ne zorește și ele nu sunt absolut trebuincioase. Eu te-am căutat numai pe dumneata, dar am găsit trei persoane, care într-un fel reprezintă viața dumitale: Vincent Carpentier, Reynier și cavalerul Mora.

Să-l lăsăm deoparte pe cavalerul Mora. Măine vei fi lângă mine. Mă vei întreba, iar eu îți voi răspunde.

Reynier a ieșit din sanatoriul doctorului Samuel și locuiește în palatul meu. S-a făcut bine, El te iubește din toată tinerețea inimii sale. Eu sunt cea care l-a împiedicat să te vadă înainte de ora pe care o hotărâsem. Se întâmplă să scapi câteodată din anumite capcane, dar Dumnezeu nu face în fiecare zi minuni.

Să revenim acum la Vincent Carpentier. Nu am curajul să te condemn, biată copilă, erai robită și poate că ai încercat scăparea tatălui dumitale tocmai pe calea care ducea la pieirea lui; dar este sigur că numai dumneata, dumneata singură, ai fost cea care l-a condus pe dușman pe urmele lui Vincent. Ascuns cum era în fundul mormântului său, el a zădărnicit urmărirea. Oamenii care îl căutau pierduseră speranța de a mai putea pune copoi pe urmele lui. Dumneata, însă, erai aici. Încă de multă vreme se urzise în jurul

dumitale o intrigă. Adu-ți aminte de acea femeie care pusese stăpânire pe naiva dumitale bună-credință, vorbindu-ți pe atunci de nenorocirile, de virtuțile, de romanțioasele speranțe ale fratelui ei, contele Julian.

— Ce motiv ar fi avut maica Maria cea Bună? Întrebă Irène.

— Amintește-ți, fă socoteala la date. Era chiar momentul în care tatăl dumitale descoperise secretul ucigător, secretul Tezaurului, când Maria cea Bună se strecura cu perfidie pe lângă dumneata. Și Maria cea Bună a dispărut din Mănăstirea Crucii chiar în ziua în care Vincent Carpentier a suferit, înainte de a părăsi Parisul, trei încercări de asasinat!

Chipul Irènei era livid și pe frunte îi apăruseră broboane de sudoare.

— În ziua aceea s-a crezut că totul se terminase — continuă Marguerite. Se credea că vagmistrul își îndeplinise însărcinarea. Nu mai era nevoie de dumneata. S-au întors la dumneata numai după ce s-au convins că Vincent Carpentier, după ce trecuse pe lângă glonț și otravă, scăpase printr-o a treia minune și de pumnalul lui Coyatier.

Atunci, contele Julian, acest misterios frate al Măriei cea Bună, ieși din umbră. El ți se înfățișă înconjurat de tot prestigiul care-l însoțește pe moștenitorul deposedat al unui neam ilustru.

Dumneata ai regăsit în el acea retorică italiană, acea bizară poezie de care sora lui s-a servit ca să pună stăpânire pe imaginația dumitale de copil. Contele Julian, devenit cavalerul Mora, te-a cucerit prin așa-zisa lui nenorocire, prin prestigiul pretenției sale familiei ilustre, prin înspăimântătoarele primejdii de care se înconjură cu o eroică fantasmagorie... Ei da! Nu te învinovătesc: cunosc și eu diabolica lor îndemânare. A fost o vreme când au reușit să mă înșele și pe mine.

O atrase spre dânsa pe Irène care se clătina și o strânse la piept.

— Te afli între Rău și Bine, fata mea — zise ea cu un adevărat elan de emoție. Este momentul să alegi. Simți bătăile inimii mele? Da, și eu am fost amăgită ca și dumneata; dar poate că eu aveam de ispășit greșelile din trecut.

Nu mai există nimic pe lumea aceasta care să-mi poată reda entuziasmul sau fericirea, nimic, în afară de sentimentul datoriei, bucuria de a înfrunta primejdia care te face să ispășești. Aici, eu nu sunt decât un soldat sub arme. Irène, ai încredere în mine?

— Da... fără să vreau — răspunse tânăra fată.

— Avem amândouă nevoie ea această încredere să fie deplină — continuă Marguerite — căci secretul meu trebuie să rămână în mine. Nu-mi este îngăduit să-ți spun ce voi face aici în această noapte.

— Aici, la mine — răspunse Irène. Așadar, este adevărat! Îmi cereți să părăsesc locuința la această oră înaintată?...

— Viața tatălui dumitale depinde de asta.

— Pentru numele lui Dumnezeu, doamnă — strigă Irène — explicați-vă! Nu pot să vă descriu neliniștea care-mi cuprinde sufletul. Fie-vă milă de mine!

— Fac mai mult decât să-mi fie milă — replică Marguerite, copleșind-o de mângâieri. Mi-ești dragă ca și cum ai fi fiica mea. Și tocmai de aceea vreau să joc, cu toate șansele de a o câștiga, această partidă, a cărei miză este fericirea sau nefericirea dumitale.

Trebuie să adaug, fiindcă nu vreau să te înșel chiar de ar fi în interesul dumitale, că mai am și un alt scop, nu personal, dar care ține de autoritatea cu care soarta m-a investit, în ciuda poziției mele modeste. Eu reprezint aici asociația de binefacere care luptă împotriva ligii Fracurile Negre. Sunt la postul meu.

— Există vreun pericol pentru dumneavoastră, dacă luați astfel locul meu?

— Desigur că da, dar sunt înarmată.

Privirea Irènei se îndreaptă spre cutele elegante ale rochiei pe care o purta Marguerite. Aceasta zâmbi fără să vrea.

— Oh! făcu ea. Nu sunt înarmată în felul în care crezi dumneata. Pistoalele pe care le-aș putea ascunde sub mătasea fustei, mele ar însemna o apărare prea slabă față de dușmanii cărora va trebui să le țin piept. Poți să fii înarmat cu o platoșă și cu o spadă, dar armura cea mai bună este aceea căreia un bun calcul i-a călit plăcile în prudență, unită cu îndrăzneala și cauza cea dreaptă. Nu te teme pentru mine. Am păzitorii mei, care veghează asupra mea.

Un ultim cuvânt. Tatăl dumitale a sosit, sau cel puțin așa cred, căci nu l-am văzut încă. Poate ai să-l întâlnești la palatul de Clare. În noaptea aceasta, fata mea, multă lume e în picioare. Cele două armate sunt fată în față în Parisul care va dormi liniștit, fără să bănuiască nimic.

Tatăl dumitale a părăsit mina de la Stolberg în urma unei scrisori venind de la dumneata, înțelege-mă bine, am spus: *o scrisoare venind de la dumneata*. A plecat de ieri, luând totul cu el, ca filozofii antici. Totul este secretul. Nu există mai multe feluri de a prăda un astfel de om: el trebuie ucis.

Cele două armate despre care vorbeam se înfruntă deci pentru și împotriva acestui biet bătrân, uzat prematur, și a cărui minte e întunecată la fel ca privirea celor care încearcă să se uite în soare. El a văzut tezaurul. Fără noi — fără mine — ar fi fost până acum de zece ori înjunghiat. Nu-mi mulțumi, eu am nevoie de el. Și să nu-ți fie teamă: răspund de el, dacă mi te supui.

— Mă voi supune, doamnă — murmură Irène. Porunciți-mi.

Și își trecu mâna peste frunte, gest ce arăta tulburarea care îi copleșea mintea obosită.

Contesa scoase din buzunar un carnețel cu coperte de sidex, din care rupse o filă.

— Vei pleca acum, imediat — zise ea, scriind câteva cuvinte cu creionul. Pregătește-te. Trăsura mea așteaptă în fața intrării principale din strada Celor care pleacă. Vei spune vizitiului, înainte de a te urca: "Sunt domnișoara Irène", și asta va fi de ajuns. Trăsura te va conduce direct la mine acasă.

Irène își aruncase un șal pe umeri și își înnodea panglicile pălăriei. Nu mai șovăia de loc, dar mișcărilor ei aveau o încetineală de automat. Ai fi zis că e una din acele somnambule care se mișcă în afara inteligenței și în afara voinței lor proprii.

Marguerite îi întinse hârtia, după ce o împăturise.

— Aceasta este pentru doamna mea de companie — zise ea — căci soțul meu, contele de Clare, e prea suferind ca să te poată primi. Reynier nu cunoaște demersurile mele: îl vei vedea sau nu-l vei vedea, după cum vei hotărî. Vei fi ca la dumneata acasă. Poate că ai să-l găsești la palat și pe tatăl dumitale; dar se poate să ți-l aduc cu când mă voi reîntoarce. În două ore trebuie ca vizitiul meu să fie din nou la postul lui, în strada Celor care pleacă; vei fi bună să-l previi. Acum să ne mai îmbrățișăm o dată, scumpă copilă, și la revedere!

O strânse pe Irène în brațe, apoi îi deschise chiar ea ușa. Irène coborî scara, fără să spună un cuvânt.

Pe platforma neluminată a scării nu era nimeni.

Contesa Marguerite nu observă ca ușa din fața celei a Irènei era ușor întredeschisă, ușa pe care sta scris cu cretă: *Domnul și doamna Canada*.

Marguerite rămase o clipă aplecată peste rampă. Reintră în cameră numai după ce nu mai auzi pașii Irènei pe trepte.

În clipa când răsucea de două ori cheia pe dinăuntru, ușa de la camera familiei Canada se învârti în balamale ușor și fără zgomot, dar îndată se închise la loc, fiindcă se auziră pași pe coridorul care ducea la apartamentul cavalerului Mora.

Era pe la ora unsprezece și jumătate seara.

De obicei, Castelul Gaillaud nu aștepta să se facă atât de târziu ca să adoarmă.

Pașii se apropiară. O siluetă de om bătrân, care părea ajuns la ultima limită a vârstei, traversă întunericul platformei și se profila o clipă pe fereastra slab luminată de razele lunii strecurate printre nori. Bătrânul coborî scara.

De cealaltă parte a ușii încuiate, în camera Irènei, contesa Marguerite era singură. Nici o aparență de emoție nu se vedea pe acest chip palid. Ea împinse măsuta pe care se afla lampa, în așa fel ca s-o așeze chiar în fața ferestrei. Ridică abajurul și deschise fereastra. Trecură câteva secunde, apoi o umbră omenească se profila pe creasta

zidului ce despărțea curtea de drumul Perilor.

— Gata! zise încet Marguerite. *Va fi ziuă.*

Umbra dispăru. Marguerite stinse lampa.

Curând după aceea, o mișcare nelămurită se produse în partea din cimitir unde se afla mormântul colonelului Bozzo-Corona. Se auzi scârțâitul unui mic grilaj care se deschide și se închide iar. Apoi o lumină slabă se aprinse dincolo de geamlâcul ce închidea intrarea în cavoul funerar al colonelului. Treptat, această lumină dispăru, ca și cum cel care o purta ar fi coborât scara.

Contesa Marguerite, nemișcată, rezemată de bara de la fereastra Irènei, asculta și privea.

Capitolul XVI - Încuietore fără cheie

Părăsind-o pe contesă, Irène Carpentier era hotărâtă să i se supună întru totul. Ea suferise, așa cum am încercat să arătăm, o adevărată fascinație.

Marguerite avea o putere de convingere de neînvins; era înzestrată cu acel dar suprem de a ferma prin cuvinte, ascunzând minciuna sub un înveliș de sinceritate.

O înșelase pe tânăra fată relatându-i o istorie adevărată. Și atâta timp cât se aflase sub stăpânirea vocii sale mieroase, sub vraja privirii sale seducătoare și sincere, Irène nu observase nici lipsurile din povestirea ei, nici reținerile din mărturisirile sale, și nici măcar latura neverosimilă și romanțioasă ce reieșea din motivele atât de vagi invocate de Marguerite spre a justifica intervenția sa.

Irène admisesese totul, până și existența acelei ligi misterioase, înființate în afară de orice prevedere legală, scăpată de sub orice control public, în care oameni de bine întrebuințau aceleași procedee nepermise rezervate asociațiilor de răufăcători și reînviau în plin secol al XIX-lea temerara uzurpare a tribunalelor libere din Evul mediu.

Bunul simț al Irènei nu se revoltase nici de această fantasmagorie a Binelui care combate Răul cu propriile lui arme și în propria lui beznă. Ea crezuse, așa cum admiți o noutate necunoscută, dar plauzibilă, în această viguroasă organizație, a cărei influență se întindea de la Paris până în provincie și chiar până în străinătate, Nu-i trecuse, de asemenea, prin gând că această concurență particulară, făcută administrației de stat, putea să fie dificilă și poate chiar imposibilă.

La drept vorbind, ea nici nu-și pusese o asemenea problemă. Totul îi apărea ca și cum așa trebuia să fie, atât din punct de vedere personal, cât și al certitudinii unei primejdii de moarte care-i

amenința pe cei dragi.

Primejdia era evidentă. În această privință, trecutul stătea ca dovadă pentru prezent. Vincent Carpentier și Reynier scăpasera amândoi ca prin minune de la încercări de asasinat.

În fapt, nu exista decât un singur punct slab în pledoaria Margueritei: cel care privea pe cavalerul Mora. Aici se confruntau două fascinații. Contesa trebuise să combată un sentiment, închipuit poate, dar adânc, pentru că era născut o dată eu prima visare a tinerei fete.

Orice femeie poartă în ea elementul pe care noi îl numim, în lipsa altui cuvânt, romanțios. În aceasta constă originalitatea, farmecul, poezia femeii. Ea este mai frumoasă decât bărbatul pentru că pune mai multă fantezie în sentimentele sale și, fără să mai căutăm un alt adjectiv pentru acest fel de a fi al ei, vom fi mult mai aproape de adevăr numindu-l simplu: elementul feminin. Ca orice lucru omenesc, el poate fi bun sau rău; ca orice lucru feminin, el poate fi adorabil sau detestabil. El poate da naștere fericirii sau nenorocirii.

O ființă prin excelență abilă, maica Maria cea Bună, tulburase odinioară inima de copil a Irènei. În locul unui sentiment adânc, dar liniștit, ea îi strecurase în suflet un poem. Eroul epopeii fusese ținut mult timp în dosul cortinei; apoi apăruse încununat de toate podoabele: măreție decăzută, merite cavalerești, lupta slăbiciunii izolate împotriva unei întregi armate de forțe, mister, fatalitate, speranțe vaste cât lumea.

Și același erou, căci în orice lirism există și o latură comică, prezenta, în loc de acte de familie, o dovadă miraculoasă a identității sale: asemănarea extraordinară Cu sora lui, maica Maria cea Bună.

Știm cum fusese subjugară Irène. Vechea ei dragoste pentru Reynier se mai lupta în fundul inimii sale, dar rezultatul acestei lupte. În care bunul simț înfruntă fantezia, nu este niciodată îndoielnic.

S-a mai văzut că, pentru a învinge rezistența bunului simț din inima Irènei, fusese necesară întrebuițarea unui mijloc, grosolan în aparență, dar deosebit de abil în fapt.

Échalot ne-a lămurit, în toată naivitatea lui, asupra acelu "truc" copilăresc cu luneta; nu judecați niciodată prea de sus diplomațiile vulgare; ele sunt cele care dau rezultate. În cele din urmă, este adevărat, inima reacționează, bunul simț încearcă să se facă ascultat: Irène, într-o bună zi, privise în adâncul ei cu îndoială, cu teamă. Dar idee a de a-și trăda poemul său de nefericire și do măreție i se părea condamabilă ca o nelegiuire.

Am socotit de cuviință să dăm cititorului aceste explicații ce arată starea morală a Irènei la începutul întrevederii ei cu Marguerite. Izbânda acesteia din urmă va apărea mai firească dacă ne gândim că ea nu a făcut decât să scoată la iveală ezităările Irènei, scrupulele sale

și educația ei anterioară în materie de credință.

Ea era copilul unui roman întunecat și nelămurit: primul ei vis de tinerețe o aruncase în bezna unei drame îngrozitoare. Limitele acceptate de bunul simț obișnuit nu existau pentru ea.

Se poate afirma că, după ce își părăsise camera, Irène ajunse la capătul scării numai printr-o scrie de mișcări automate, fără să-și dea scama de ceea ce face. Trecu prin grădinile ce despărteau pavilionul Gaillaud de casa de raport mergând cu pași repezi drept înainte.

I se poruncise să se ducă la trăsură și să se urce în ea. Primul ei gând fusese să-și aducă aminte de comisionul pe care i se poruncise să-l transmită vizitiului. În mână avea un bilet scris de contesa Marguerite pentru doamna ei de companie. Acest *memento* concret adunându-i gândurile, ea zise:

— Voi dormi la palatul de Clare, și trebuie ca vizitiul contesei să vină îndărăt peste două ore.

Dar se opri brusc, mai mirată chiar decât în clipa când i se făcuse prima oară propunerea de a petrece noaptea în afara camerei sale.

Își continuă totuși drumul. Micile grădini erau pustii. Nu se vedea nici o lumină la ferestrele casei de raport; în gang, Irène repetă, ca și cum ar fi vrut să se convingă pe ea însăși:

— Mă duc la palatul de Clare. Sunt pe drum. Trăsura e acolo.

În curtea lăptarului întâlni aceeași singurătate, dar din grajduri se auzeau zgomote și cocoșul, deșteptat de trecerea ei, cântă, salutând o rază de lună care tocmai se strecura printre doi nori. Ca să ajungă în strada Celor care pleacă, unde aștepta trăsura, nu mai avea să treacă decât prin aleea ce ducea la poarta principală.

Se mai opri o dată. În același timp cu o mare slăbiciune fizică ce o cuprinsese, se născuse și nehotărârea. Se lăsă să cadă pe o piatră ce marca un colț al aleii, deoarece simțea, că-i vine amețea.

— El m-a prevenit — murmură ea în timp ce, cu mâinile reci, își apăsa fruntea înfierbântată — mi-a spus: "Dușmanii mei ne dau târcoale. Vor încerca să ne separe. Vei auzi că sunt acuzat, insultat..." Și-a adăugat: "Mă vei apăra?" Iar eu i-am răspuns: "Chiar de-ar fi toată lumea împotriva dumitale, toată lumea, chiar și cei pe care îi iubesc cel mai mult pe acest pământ, nu voi crede decât în dumneata".

Își simțea inima strânsă de o spaimă apăsătoare, în care îndoiala ceda pasul în fața remușcării.

— Nici n-o cunosc pe această femeie — se mai gândi. Ea mi-a vorbit, într-adevăr, de cei pe care îi iubesc, dar a spus oare adevărul? Și eu, chiar de la prima învinuire — prima calomnie, poate — mi-am călcat făgăduiala, am ascultat, am crezut, am trădat!

În liniștea din jur se auzi un tropăit. Caldarâmul străzii răsună sub copita nerăbdătoare a unui cal care stătea pe loc, și o voce adormită bombăni:

— Ce, te plictisești? Și eu la fel. Așa e când te afli în slujba diavolului!

Irène nu auzi decât un mormăit, din care nu se deslușea sensul cuvintelor pronunțate. Un singur lucru o izbi, anume că se afla numai la zece pași de trăsura care trebuia să o ducă. Acest lucru o scoase din amorțeală. Mai repetă o dată în sinea ei: "Mă duc la palatul de Clare". Imaginile tatălui ei și a lui Reynier îi trecură prin fața ochilor. Se ridică în picioare. Impulsul primit îi îndreptă primii pași spre poarta principală, dar se întoarse aproape numaidecât și traversă în sens contrar curtea lăptăriei. Murmură:

— Ce drept are această femeie asupra mea? Sunt oare sclava ei? De ce să o cred? Ceva îmi spune că m-a înșelat.

Mergând, căpătă curaj, inima i se ușura; și mai zise:

— Dintr-un cuvânt, dintr-un singur cuvânt, sunt sigură că el va spulbera toate aceste învinuiri. Ar fi îngrozitor să-l osândesc fără să-l fi ascultat. Trebuie să-l văd!

Aceste fraze se terminară printr-un strigăt de surprindere și de spaimă. O voce răgușită behăia în fața ei:

— Frumoasă vreme ca să te plimbi la lumina lunii, tinerețe! Vrei să facem împreună un tur de-a lungul cimitirului?

O mogâldeață omenească, ce părea întruchiparea gârbovirii, intra pe gangul de sub casa de raport. Venea dinspre Castelul Gaillaud.

Era un bătrân îndoit de șale, care înainta cu pași mărunți și cu mare greutate. Purta o lungă manta vătuită, ca anteriorul unui preot. Irène nu-l mai văzuse niciodată.

În starea de zdruncinare a minții sale, această întâlnire stranie făcu să se nască în ea o îndoială și o speranță. Se pipăi în gând, străbătută de idee a că totul nu era decât un vis penibil.

Bătrânul trecu pe lângă ea. Rânjea încet și veselie lui sinistră suna sec ca fâșâitul unui pergament pe care îl Mototolești.

— Ți-e frică de mine, tinerețe? mai zise el. Nu m-ai mai întâlnit niciodată. Unii ies în timpul zilei. Și eu am fost tânăr pe vremea străbunicii dumitale. La vârsta mea, ce-mi mai trebuie! O gaură într-un zid vechi. Bufnițele și cu mine umblăm numai noaptea. Somn ușor, fetița mea. Există pe aici morți și vii care nu vor dormi în noaptea asta — și alții care nu se vor mai deștepta niciodată. Ha, ha, ha, ia spune, nu-i așa că îmi arde încă de glumă?

Bătrânul se strecură în spațiul mai luminat de dincolo de gang. Își strângea mantaua în jurul trupului care tremura de frig.

Irène își urmă drumul și mai tulburată. Simțea că-i îngheață oasele. Nu se mai gândea la nimic. Când ajunse la scara pavilionului Gaillaud, întoarse capul înainte de a urca. Bătrânul dispăruse.

— Unde o fi locuind omul ăsta? se întrebă ea. De unde vine?

Apoi adăugă, apucându-se de rampă ca să urce treptele:

— Dumnezeule! Umblu, vorbesc, înseamnă că toate astea nu sunt un coșmar!

Ajunse la etajul unde era camera sa, fără să știe precis ce voia să facă. Din instinct, se opri în fața ușii, ca și cum ar fi vrut să intre, dar asta nu ținu decât o clipă, își continuă drumul, înăbușindu-și cu grijă zgomotul pașilor. Se îndreptă spre coridorul care ducea la apartamentul cavalerului Mora.

Acest coridor nu avea ferestre care să se deschidă în afară. Era întuneric beznă. Irène ajunse de-a dreptul la ușa cavalerului. Bătu ușor în ușă. Nu primi nici un răspuns, în mijlocul tăcerii, i se păru că aude un ușor zgomot înspre platforma scării unde numai două camere erau locuite: a ei și cea a menajului Canada. Dar chiar presupunând că nu se înșelase, zgomotul nu se mai repetă.

Bătu a doua oară, zicând încet:

— Julien, răspunde-mi. Ești aici? Eu sunt. Trebuie neapărat să-ți vorbesc.

Iarăși, nici un răspuns.

Într-o împrejurare obișnuită, totul s-ar fi terminat aici. Relațiile Irènei cu cavalerul Mora nu erau numai curate ca Irène însăși, dar și înconjurate de un fel de etichetă solemnă, care își avea originea în pretențiile princiare ale cavalerului Mora. El învăluia totul, chiar și dragostea lui, într-o mantie cvasi-regală.

Dar poate că această rezervă, în aparență atât de lăudabilă și care nu contribuise cu puțin la prestigiul exercitat de el asupra tinerei fete, se mai, datora și altor motive despre care cititorul va lua cunoștință mai târziu. Oricum ar fi, Irène nu trecuse până acum pragul locuinței cavalerului.

Totuși, acum ea nu șovăi. În noaptea aceasta nu era în apele ei. Se comporta ca o somnambulă în stare de veghe.

Mâna sa căută clanța ușii în mod firesc, ca și cum ar fi făcut-o din obișnuință. Clanța rezistă. Ușa era încuiată cu cheia.

Învățatul și spiritualul meu prieten Edouard Fournier a scris o carte fermecătoare, intitulată *Vechiul Nou*, care mă face să mă gândesc la un brevet căpătat cu mare zarvă, sub domnia lui Louis Philippe, de un *inventator* ca atâtia alții. Acest brevet se referea la "încuietorile fără cheie", care au avut pe atunci un oarecare succes de curiozitate. Nu mai știu dacă Edouard Fournier menționa acest amănunt în lista sa, atât de bogată în vechituri reîncălzite, dar este lucru sigur că "încuietoarea fără cheie" era foarte la modă în secolul al XVIII-lea. Ștregarilor noștri de unchi aveau mania secretelor, a ascunzătorilor, a arcurilor, a capcanelor. Casele de petreceri din cartierul Popincourt, azi pe cale de dispariție, sunt pline de asemenea fleacuri ingenioase, iar Castelul Gaillaud, care fusese o asemenea casă, avea și el destule. Cele mai multe uși aveau un *secret* al lor, de pe timpul când fusese construită casa, și acesta era tocmai ceea ce inventatorul modern numea în brevetul său "încuietoare fără cheie"; era vorba de o plăcuță ascunsă în lemnul ușii, care făcea să sară zăvorul atunci când se apăsa într-un anumit fel.

Ușa Irènei avea și ea o asemenea instalație. Ea căută și găsi, în locul cunoscut, o placă la fel cu a sa. Apăsă. Încuietoarea se deschise și clanța, mânuită din nou, se supuse.

Irène intră fără șovăire. Mai întrebă o dată:

— Ești aici, Julian?

Dar o făcu numai formal, căci nu aștepta răspuns.

Pentru orice eventualitate, închise ușa. O nespusă oboseală o copleșea. Se lăsă să cadă într-un fotoliu, gândind: "Se va întoarce, am să-l aștept".

Capitolul XVII - La cavalerul Mora

Fotoliul în care se așezase Irène se afla lângă fereastra ce dădea spre drumul Perilor și cimitir. Cealaltă fereastră, aceea la care l-am văzut apărând pe cavalerul Mora prima oară, în clipa când soarele la asfințit aprindea literele ce compuneau numele colonelului Bozzo-Corona, avea obloanele închise.

În mintea Irènei era un gol atât de neobișnuit, încât nici nu se gândi să se apropie de această a doua fereastră, ca să vadă ce făcea contesa Marguerite în camera ei. Nu s-ar putea spune că uitase de contesă, dar facultatea ei de a judeca se afla într-o stare de totală amorțeală. Ne-a spus-o ea însăși, "va aștepta", asta era tot. Oboseala sa fizică nu însemna nimic față de descurajarea ce-i apăsa ființa.

Fereastra dinspre cimitir era larg deschisă. Irène simți o ușurare expunându-și fruntea înfierbântată la adierea răcoroasă a nopții.

Lumina misterioasă zărită de Marguerite în spatele grilajului de la mormânt dispăruse de mult, și totuși ceva părea să mai trăiască încă în cimitir. Se auzea dintr-acolo un zgomot surd și înăbușit, ce părea că vine de la o lucrare subterană, și șoapte murmurau prin tufișuri. Uneori urechea putea să perceapă chiar și câte un ras înfundat. Dar în fiecare noapte se aud asemenea zgomote inexplicabile.

Dacă nu cumva petreceau paznicii în vreun colț pe iarbă, alt sabat nu putea să se țină în acest loc, decât cel mult al stafiiilor chefliei, căci, am spus-o mai înainte, o împrejurare recentă făcuse necesară întărirea pazei cu câini. În timpul zilei, puteau fi văzuți stând legați în lanțurile lor; ei formau patrula de temut a paznicilor, și administrația era foarte mândră arătându-i vizitatorilor.

Iluzie sau realitate, aceste zgomote din câmpul morților nu existau pentru Irène. Nimic nu ajungea până la urechile sale, deși era în mod involuntar atentă, dar atentă numai la tăcerea deplină care domnea în coridor. Pândeau să audă zgomot de pași pe scări. Spera, deși contesa îi spusese: "Cavalerul Mora va fi ocupat în noaptea asta". Aceste cuvinte se detașau dintre celelalte amenințări încălcite ce apăseau cugetul Irènei; ele o înspăimântau.

Desigur, nu exista nici o legătură posibilă între aceste cuvinte și întâlnirea cu bătrânul necunoscut pe care îl văzuse adineauri în gang.

După cavalerul Mora, cel pe care îl revedea cel mai mult în mintea ei adormită era acest bătrân. Cine să fie? De unde venea? Irène era sigură că nu-i mai auzise niciodată glasul, și totuși căuta în amintirile sale un glas asemănător...

Deodată se ridică pe jumătate. Cineva urca încet și cu greutate

treptele scării.

Irène nu se gândi de loc la cavalier, atât de diferit i se părea acest pas greoi de mersul moale și ușor al frumosului italian. Ea își zise:

— E bătrânul. Poate că locuiește la mansardă.

Dar cel care urca nu apucă pe ultima scară, ce ducea la etajul de deasupra. El traversă platforma și se îndreptă spre coridor.

Irène i se tăie răsuflarea. Fu cuprinsă de o nouă temere. Și răniții merg uneori cu acest pas greoi al bătrâneții. Se întâmplase oare vreo nenorocire?

Numele lui Julian îi apăru pe buzele tremurânde. Se dădea o luptă, simțea asta din instinct, mai mult decât din convingere. Să fie Julian cel care se întorcea învins?

Pasul șovăi pe pardoseala coridorului. Apoi se opri chiar în fața ușii. Irène se ridică, gata să se repeadă să deschidă. I se păru că aude zgomotul cheii în broască.

Cineva bătu la ușă. Ea recăzu pe scaun. Nu era cavalerul Mora. În temerea ei, păstră tăcerea.

O voce slabă și obosită îngăimă:

— Să fi greșit oare ușa? Totuși, acesta este etajul. Am traversat platforma, am luat-o la dreapta pe coridor... poate că doarme.

Irène auzea bine aceste cuvinte. Inima i se zbătea în piept. Sudoarea îi curgea pe tâmpile. Nu voia să creadă în mărturia simțurilor.

Cel de afară bătu încă o dată, mai tare, în ușă și chemă:

— Irène!

Tânăra fată se clătină pe scaun.

— Tata! murmură ea.

Apoi, într-o tresărire iute ea fulgerul, adăugă ca pentru sine:

— Etajul, platforma, coridorul! Cine i-a dat aceste amănunte mincinoase?

— Irène — repetă glasul. Sunt tare obosit, fata mea. Ești culcată? Deschide, eu sunt. Am primit scrisoarea ta și iată-mă. Ești cumva prea bolnavă ca să vii până la ușă?

— Scrisoarea "mea"! repetă Irène. "Bolnavă"?

În cele din urmă se ridică. Dar abia se ținea pe picioare; cu mare greutate ajunse până la ușă, pe care o deschise.

— Unde ești? întrebă Vincent Carpentier, căci el era.

Căuta s-o vadă în întunericul deplin al camerei.

Irène i se aruncă în brațe.

— Știam eu bine — zise Vincent — că nu m-am înșelat, deși mi-e mintea cam obosită, asta-i sigur. Nu mă mai descurcam în Paris. E tare departe de aici până la Mesagerii. Aprinde o lumânare, fata mea. Dar, mai înainte, condu-mă la un scaun, că sunt mort de oboseală. Irène îl conduse până la fotoliul din care tocmai se ridicase.

Luna apăru în acel moment și camera se luminează ușor. Un sfeșnic de aramă aflat pe masă își trăda prezența printr-o lucire metalică. Irène îl văzu și pipăi fața de masă primprejur. Mâna sa întâlni o cutie de chibrituri.

Între timp, Vincent spunea:

— Bine ai făcut că mi-ai scris, fetiço, dar trebuia să o faci mai din timp. De ce nu-mi mai vorbești de loc despre Reynier? Spune-mi, zidul acesta mare de pe bulevardul de alături este al cimitirului, nu-i așa? Acolo îi este mormântul?... Ei bine, tocmai asta mă înspăimânta! Am vedenii. Adineauri, pe bulevardul pustiu, am crezut că-l văd cu mantaua vătuită strânsă împrejurul trupului său slab, slab... Am luat-o la fugă, și uite, mai gâfâi încă. Pot să jur că el era!

Irène asculta fără să-l întrerupă. Chibritul scăpărat făcu o rază de lumină.

— Nu poate să fie el, fiindcă e mort — reluă Vincent Carpentier. Ești sigură că e mort, nu-i așa?

— Cine, tată? Întrebă Irène, a cărei mână tremura apropiind chibritul de lumânare. Ai pronunțat numele lui Reynier. Cu mila lui Dumnezeu, Reynier este în viață.

Feștila se aprinse, luminând în același timp camera și pe cele două personaje ale acestei scene. Camera era, fără nici o îndoială, camera unui bărbat, De altfel, peste tot, pe mobile, erau aruncate numai veșminte bărbătești. Vincent zise:

— Cât ești de palidă? Vino să mă îmbrățișezi. Desigur, desigur, Reynier este în viață. Nu despre el vorbeam. Mi-am cam pierdut memoria. Acestea sunt hainele soțului tău, dar nu-mi amintesc să mă fi anunțat că v-ați căsătorit.

Lumânarea, după ce-și aruncă prima sa licărire, începea acum să-și micșoreze flacăra până la buza de ceară și lumina tot mai slab.

Irène avusese timp să vadă chipul tras și pustiit al lui Vincent, ale cărui șuvițe de păr alb își arătau dezordinea pe craniul pământiu din cauza febrei. S-ar fi zis că îmbătrânise cu zece ani în cele câteva luni care trecuseră de la vizita pe care i-o făcuseră Irène și Reynier la minele din Stolberg. Printre petele cenușii și lugubre ce-i acopereau fața și sub smocurile zbârlite ale sprâncenelor, ochii lui măriți trădau nebulia.

Irène îi întinse fruntea să i-o sărute. Flacăra lumânării ajunsese acum până la ceară, dând lupta între întuneric și lumină.

— Dar despre cine vorbeai, tată — întrebă Irène — când ai spus: "E mort"?

— Despre demon — răspunse Vincent, pe care îl trecură fiorii sub veșmintele sale grosolane.

Căci și costumul își avea partea lui în groaznica schimbare sub care apărea acum. Îndemânarea unui actor nu ar fi reușit să-l

deghizeze și să-l grimeze mai bine de în o făcuse spaima, ajutată de haina mizeriei.

Era îmbrăcat ca un țăran din Prusia renană, ca un țăran foarte sărac. Postavul hainei era uzat, pielea încălțăminteii ruptă. Sub braț ținea o mică valiză de pânză.

Reluă, mângâind cu o mână tremurătoare părul blond al Irènei:

— Nu este destul să fie mort, știu asta... Au rămas ceilalți: o întreagă haită de asasini! Dar ei nu posedă secretul. Ei nu bănuiesc că în spatele palatului, spre grădină — exact în locul însemnat cu punctul roșu în planul meu — nu există, între partea de afară și ascunzătoare, decât grosimea unui bloc de piatră redus la jumătate. Mi-am adus târnăcopul, l-am ascuns jos, în dosul unor scânduri, târnăcopul meu de miner. Cunosc locul unde trebuie să lovesc ca să crap zidul din trei izbituri... Da, voi avea destulă putere!

Dar nu spune nimic — se întrerupse el, coborând glasul — nu spune nimănui nimic, nici chiar lui Reynier! Ți-aduci aminte de tablou? Subterana unde se afla tezaurul, bătrânul și tânărul? De multe ori privirile mele au comparat chipul lui Reynier și cel al paricidului. Și într-o zi, chiar Reynier mi-a spus: "Nu-i așa că îi semăn...?" Tăcere, copila mea, nu trebuie să trezim destinul care doarme!

Irène asculta. Știa acum destule lucruri ca să poată deduce sensul ascuns al acestor cuvinte enigmatice, dar nu făcea legătura între ele și ceea ce umplea și frământa creierul bolnav al tatălui ei. Pentru ea nu era vorba de un tablou, ci de un om; de omul ce-i ocupa neîncetat gândurile: era vorba de cavalerul Mora.

— E adevărat că seamănă umil cu altul — murmură ea.

Vincent Carpentier o privi adânc.

— Tu ești moștenitoare — îi zise el — prin soțul tău. El este cel din urmă, nepotul. Coyatier mi-a spus totul. El cunoaște întâmplări stranii, dar nu știe unde se află tezaurul. Numai doi eram cei care știam unde se află tezaurul: el și cu mine. El e mort, eu sunt singur.

Irène deschise gura ca să spună: "Nu am soț", spre a pune capăt erorii în care se afla tatăl ei. El însă îi impuse tăcerea cu un gest plin de emfază mută și reluă:

— Voința lui Dumnezeu este ca tezaurul să fie al meu.

Altfel, de ce atâtea minuni? Ar fi trebuit să mor de zece ori până acum. Tezaurul i-a omorât pe toți ceilalți.

Coyatier îi cunoaște pe toți pe nume, pe cei care au ucis și pe cei care au fost uciși. Ultimul a căzut sub ochii mei, lovit de un paricid — mereu, mereu. El își ucisese tatăl, bătrânul din tablou, își ucisese fiul și nepotul, frumosul marchiz Coriolan, chiar în noaptea când Reynier ceruse adăpost la casa blestemată de lângă Sartène. Reynier nu știa că acolo era la el acasă și că acel marchiz Coriolan, frumosul tânăr asasinat, era fratele mai mare al tatălui său...

Taci! făcu el, întrerupându-se. Nu spune nu. Vrei să știi mai mult decât mine? Există două moșteniri: pumnalul și tezaurul. Nici unul dintre moștenitori nu a murit în patul lui — niciodată. Tot acest aur, adunat cu sânge, ucide în mod fatal și nu va înceta să ucidă.

Eu am văzut tezaurul; nu există nimic asemănător pe lumea aceasta. Este cerul și iadul. Te atrage ca o putere de uriaș, te îmbată ca o licoare arzătoare.

Am iubit, dar asta nu-i nimic; am plâns-o pe aceea care era jumătate din mine, și îți spun că nici asta nu-i nimic, nimic, pe lângă această voluptate sfâșietoare ca o tortură, pe lângă acest martiriu plin de desfătare!

Sforile îmi intrau în carne, agonia îmi înăbușea gâtul, moartea mă apăsa cu genunchiul pe piept, dar nu sufeream de toate acestea; nu mă gândeam nici la tine, copilă scumpă, nici la mine: mă fascina aurul, sorbeam focul diamantelor, beam laptele miraculos al perlelor...

Și, să știi, asta nu este încă nimic, nimic! Perlele, aurul, diamantele? O mizerie! Omul a construit turnul lui Babel în ciuda lui Dumnezeu. Nu era decât o monstruoasă grămadă de pietre. Ceea ce ajunge până la cer este un simplu petic de hârtie, pe care îl poți ascunde în palmă. Țara negustorilor și a ducilor, Anglia, a inventat acest monstru: biletul de un milion. Am văzut teancuri din aceste bilete de bancă din care numai unul singular umple un cufăr mare cu aur, dacă l-ai schimba în monedă. Am văzut un vis imposibil, înfăptuit, exagerat, înmulțit prin el însuși. Am încercat să număr, și am înnebunit!

Se opri ca să-și șteargă sudoarea de pe față.

Irène se liniștise din nou.

— Tată — zise ea, încercuiri să-i domolească pornirea — vorbește-mi despre dumneata, te rog.

— Dar ce fac eu? strigă Vincent. Eu sunt tezaurul. Am târnăcopul cu mine. Cunoscut locul precis. Îl văd; aș putea să merg acolo chiar și legat la ochi. Voi străpunge zidul, aurul va curge... va curge...

— Tată, tată! îl întrerupse tânăra fată. Atunci să vorbim de mine, care sunt tare nefericită și am mare nevoie de sfaturile dumitale.

— Oare Reynier nu se poartă bine cu tine? Întrebă Vincent, încruntând din sprâncene.

— Nu l-am mai văzut de mult pe Reynier, tată. Ți-aș fi spus-o dacă mi-ai fi lăsat timp să vorbesc, căci vreau să-ți mărturisesc tot adevărul: nu sunt măritată; cum aș fi putut să mă mărit fără binecuvântarea dumitale?

— Este drept — murmură Vincent. Trebuia să mă fi gândit la asta.

— Nu mă voi mărita niciodată cu Reynier — continuă tânăra fată.

— Eh, eh! făcu Vincent, care devenea distrat. Ceartă de îndrăgostiți...

Privirea i se opri asupra hainelor bărbătești răspândite pe mobile și adăugă:

— Te cunosc: ești fiica mamei tale; nu puteai să ai purtări urâte. Este aici ceva pe care eu nu-l înțeleg. Explică-te, dar repede. În noaptea asta am treabă, multă treabă.

— Ce treabă poți avea, bunul meu tată? Ești zdrobit de oboseală...

— Da — bombăni Vincent — zdrobit. Nu voi ajunge până la bătrânețe. Copiilor le trebuiesc părinți: tu ai fost crescută ca o domnișoară. Spune-mi totul. Și vorbește repede.

— Nu am nimic de mărturisit, care să mă facă să roșesc — zise Irène, înălțând capul fără să vrea.

— Cu atât mai bine. Dar care alt om decât Reynier poate să-și lase hainele la tine? Iată ce vreau să știu.

— Aici nu sunt acasă la mine, tată.

Privirea lui Vincent luă o expresie plină de îngrijorare.

— Atunci — murmură el — înseamnă că m-ai înșelat? Căci sunt sigur că am urmat toate indicațiile din scrisoarea ta: o învățasem pe dinafară.

Irène era ea însăși teribil de tulburată. Își dădea seama că următorul ei cuvânt va face să-i țâșnească în față dovada unei josnice infamii.

Vincent spunea:

— Mintea mi-e slăbită, e adevărat, totuși n-am visat. Am primit scrisoarea copilei mele, sunt sigur de asta. Pe drum am citit-o de o sută de ori. Din această scrisoare am aflat de moartea diavolului... Iar cât despre faptul dacă e scrisul tău — adăugă el adresându-se Irènei — ai să vezi!

În timp ce vorbea, se scotocea prin buzunarele hainei, de unde scoase mai întâi niște pistoale și un pumnal.

— În călătorie trebuie să fii înarmat — bodogănea el drept scuză. Drumurile sunt nesigure... Așa! strigă apoi. Iat-o! Privește.

Irène luă scrisoarea pe care i-o întindea. Era atât de palidă, de parcă nu mai avea nici o picătură de sânge în vine. Își aducea aminte de cuvintele contesei Marguerite, care îi spusese: "Tatăl dumitale a plecat de la mina din Stolberg *în urma unei scrisori de la dumneata*". Privi scrisoarea. O lacrimă îi arse pleoapa, în timp ce murmură:

— E scrisul meu, dar e de mâna lui... Doamne Dumnezeule, mă vei osândi oare să-l urăsc?

Capitolul XVIII - Scrisoarea

Vincent Carpentier, ca majoritatea celor cu mintea bolnavă, care vor să-și dovedească lor înșiși că sunt lucizi, se arată foarte mulțumit că a regăsit scrisoarea. Își ștergea fruntea zâmbind, atât de obosit de parcă ar fi alergat poște întregi, dar zâmbetul care îi lumina fața era sinistru la vedere.

— Am spus eu! Știam eu bine! murmură el. Am eu idee a mea, este adevărat; dar asta nu înseamnă că mi s-a întunecat mintea de tot. Și Cristofor Columb își avea idee a lui și nu era nebun. Va râde mai bine cine va râde la urmă.

Irène nu-l mai asculta. Începuse să citească scrisoarea, urmărind rândurile cu o adâncă încremenire. Scrisul ei de femeie, elegant și grațios, era atât de bine imitat, încât în primul moment fu cu totul surprinsă. Totuși nu putea exista nici un fel de îndoială, deoarece ea știa bine că nu scrisese această scrisoare; dar se gândi: "Oricare altul, afară de mine, s-ar fi lăsat înșelat". Și ideea examinării își croi drum.

În imitații se petrece un fapt curios. Oricât de mare ar fi îndemânarea falsificatorului, el nu se poate niciodată dezbara de "mâna" lui, adică de felul său personal de a mânui condeiul. Acest lucru este caracteristic, ca și stilul unui literat, ca și maniera unui pictor. Poate fi deghizat, dar nu suprimat.

Expertii se înșală arareori asupra acestui indiciu, mult mai sigur chiar decât forma literelor, voința puțind întotdeauna să schimbe obșnuința.

Irène nu era o expertă, dar era femeie și aici era vorba de bărbatul care îi ocupase gândurile din primele zile ale tinereții sale.

Cavalerul Mora îi scria adesea. Ea citea și recitea de fiecare dată scrisorile lui. "Mâna" lui îi era tot atât de binecunoscută ca și intonația glasului. Înainte de a fi citit, sau mai curând de a fi înțeles o singură frază din scrisoarea falsă, Irène știa că era scrisă de cavalerul Mora. Precauțiunile luate ca să-l amăgească pe Vincent, departe de a zdruncina siguranța Irènei, erau tot atâtea indicii care pledau împotriva cavalerului Mora. Aici, rațiunea se asocia cu prima impresie, instinctivă și sentimentală. Fusese întrebuințată însăși hârtia de scris a Irènei, unul din plicurile ei, ceara și chiar pecetea. Numai cineva aflat în apropierea ei putea să-și procure aceste accesorii.

În momentul când Irène începu să citească cu atenție, adică să înțeleagă sensul mesajului, actul preliminar era îndeplinit, convingerea ei era deplină.

Iată care era conținutul scrisorii:

"Bunul și scumpul meu tată,

Nefericirea vieții mele este că te știu îngropat în fundul aceluia mormânt, la care numai gândindu-mă mă trec florii. Sunt slăbită și

foarte bolnavă, altfel aş fi luat diligenţa ca să viu la Stolberg să te aduc cu mine. De când te-am văzut acolo atât de trist şi de schimbat, chipul tău îmi stăruie mereu în faţa ochilor.

Inima îmi spune că tu n-ai făcut niciodată rău. Nu mi-ai încredinţat secretul tău, dar sunt sigură că nu de justiţie ţi-e frică, de asta sunt sigură. Vorbeşti mereu de duşmani puternici. Tremur de teamă să nu-ţi descopere refugiu.

Tocmai acolo, tată dragă, primejdia poate fi mai ameninţătoare. O crimă poate fi atât de uşor săvârşită şi ascunsă în întunecimile acelea! Inima încetează să-mi mai bată când mă gândesc la asta. Te văd singur şi fără apărare. Galerile acelea sunt atât de lungi şi de îngheţate! Cui ai putea să ceri ajutor? Ei n-ar avea nici măcar nevoie să-ţi sape un mormânt, fiindcă la fiecare pas se deschide o prăpastie..."

Acest pasaj din scrisoare era şters şi înnegrit de urmele de mâini ale lui Vincent, care probabil îl citise şi-l recitise cu degetele încă murdare de la lucru.

Irène ridică ochii spre el. Credea că privirea tatălui ei o urmărea în timp ce citea.

Dar nu era aşa. Pleoapele lui Vincent erau închise, iar el se răsturnase pe speteaza fotoliului. Dacă n-ar fi fost mişcarea buzelor lui care-i tremurau încet şi fără să scoată nici un sunet, ai fi putut crede că doarme.

— Ți-e rău, tată? întrebă tânăra fată îngrijată, căci avea într-adevăr un aer de muribund.

Vincent tresări şi răspunse:

— Parisul ăsta este enorm. Locul unde vreau să mă duc e departe, foarte departe de aici.

Se întrerupse, ca să adauge:

— Căci mă aflu la Paris! Iar el e mort! Spune-mi că a murit cu adevărat...

Îşi lăsa capul în piept. Gândul îi trecu la altceva. Murmură:

— După el, era rândul lui Reynier. Nu mai rămânea decât Reynier. De ce a spus Irène: nu mă voi mărita niciodată cu Reynier?... Fetele tinere sunt bune.

Glasul îi devenise nedesluşit. Irène nu mai înţelegea ce spunea.

Ea îşi continuă citirea:

"...Zi şi noapte mă gândesc la asta, dragă tată. Ai făcut bine că ai fugit atunci, dar acum ceva îmi spune că primejdia se află în fundul aceluia oribil refugiu.

Anii au trecut. Dacă ai şti cât eşti de schimbat! Când am venit să te văd, eu, care sunt fiica ta, abia te-am recunoscut. Cei mai buni prieteni, cei mai feroци duşmani ai tăi ar trece pe Ungă tine pe stradă

fără să te recunoască.

Nicăieri nu ești mai bine ascunsă că la Paris. Nu voi putea fi liniștită decât atunci când voi veghea eu însămi asupra dumitale.

Tată, nu sunt bogată, dar lucrez, și voi avea întotdeauna atât cât trebuie pentru noi amândoi. Camera mea este mare. Are vedere spre câmpie, sau mai degrabă ai putea jura că e cea mai frumoasă și mai răzătoare câmpie din lume. Căci nu vreau să te înșel cu nimic. Această masă de verdeață de sub fereastra mea este cimitirul Père-Lachaise; dar vei vedea și tu: afară de un singur mormânt, care amintește de monumentele albe din Italia noastră, ochiul ar căuta în zadar vreo urmă de criptă. Tufișurile și florile ascund tot ce este trist, iar mormântul colonelului Bozzo-Corona seamănă el însuși cu acele mici temple construite ca să înfrumusețeze grădinile..."

Irène se opri din nou.

Nu știi cum să explic faptul. Sigur, o hârtie nu poate păstra urma unei emoții, și totuși două amprente de degete crispate, în care cărbunele minei se imprimase în liniile fin trasate ale epidermei, care sunt, după părerea fiziologilor, organul și sediul pipăitului, apăreau la cele două capete ale rândului ce conținea numele colonelului Bozzo-Corona. Rândul era astfel pus între două paranteze.

De bună seamă, atenția cititorului s-a oprit aici cu luare-aminte. Și fără îndoială că scriitorul a pus mâna pe condei tocmai ca să spună acest lucru.

Faptul apărea ca din întâmplare. Un motiv în plus. O femeie a fost aceea care a găsit axioma: adevăratul gând al unei scrisori se află în post-scriptum. Dar aceasta putea fi valabil pe vremea când axiomele erau adevărate, înaintea potopului. Astăzi, post-scriptumul nu mai spune nimic. Intențiile unei scrisori se furișează pe unde pot, dar eu vă recomand să urmăriți propozițiile incidente. Ele sunt ca și măsutele. Pui pe ele obiectele care te incomodează. Dacă totuși nu descoperi nimic, iscodește punctuația, cercetează pecetea, disecă iscălitura. Am descifrat intențiile unei scrisori până și după plic și marca poștală.

După ce citi pasajul de mai jos, Irène nu se mai întrebă la cine se referise adineauri Vincent, când spusese: *El e mort*. Dar chiar această descoperire năștea în mintea ei o confuzie.

Se afla încă sub impresia întrevederii cu contesa Marguerite și toate cuvintele contesei proclamau sfințenia omului pe care Vincent îl numise "diavolul".

Irène încercă să pună o întrebare, dar Vincent își deschise mica lui valiză în care se aflau îngrămădite laolaltă lenjerie, haine, o pâine și diferite scule de fier.

Irène continuă să citească. Scrisoarea se termina astfel:

"Sunt prea suferindă ca să vin să te aștept la diligență, îți voi indica deci cu exactitate itinerarul pe care-l vei urma ca să poți ajunge la mine.

Mai întâi, îți las o zi întreagă ca să te pregătești. Și eu trebuie să-mi aranjez camera, dorind să te primesc cât mai bine. Vei pleca a doua zi după primirea acestei scrisori. Grație drumului de fier care s-a terminat între Liège și Quievrain, vei străbate, teritoriul în câteva ore. De la frontieră până la Paris, ia-ți un loc bun în cupeul diligenței. Pentru cazul că nu vei avea bani, îți trimit alăturat un mic mandat asupra lui: Verboëck și fiul, din Liège.

M-am informat. Diligența din Belgia sosește la Paris între ora zece și ora unsprezece. Poți să ajungi la mărie înainte de miezul nopții.

Îmi cunoști adresa, în strada Celor care pleacă, bariera Migdalilor, lângă Père-Lachaise. Orice trăsură te va conduce aici. Dar cum aici nu există portar și toată lumea va fi culcată la acea oră, notează bine indicațiile pe care ți le dau."

Apoi, scrisoarea descria în amănunt parcursul pe care cititorul îl cunoaște. Era explicat totul. Numai că itinerarul, ajuns la platforma pe care se deschidea în realitate ușa Irènei, nu se oprea acolo. El continua, spunând:

"La noi nu e nimic luminat, este o biată casă săracă. Bagă de seamă să nu nimerești în altă parte. Ușa camerei mele nu dă pe platformă. Pe aceasta o vei traversa și vei lua-o la dreapta, pe coridor, unde vei fi la capătul drumului, căci pe coridor nu locuiesc decât eu.

Te aștept și sunt dinainte fericită la gândul că te voi îmbrățișa, bunul meu tată.

Fetița ta care te iubește."

Era semnat simplu: "Irène".

Irène împături încet scrisoarea.

— Tată — zise ea — nu eu am scris această scrisoare.

Vincent își închise valiza. Un zâmbet îi flutură pe buze. Dar, aproape imediat după aceea, privirea i se tulbură din nou.

— Să știi — făcu el — că eu nu mai înțeleg când se glumește. Nu te juca cu mine.

— Am spus adevărul, tată — afirmă tânăra fată. Cineva mi-a imitat scrisul.

Paloarea lui Vincent căpătă o nuanță cenușie și un fior îi trecu prin tot corpul.

— Atunci este o capcană! bâlbâi el.

Irène stătea pe gânduri. Ea zise, căci încerca încă să se mai îndoiască:

— Dacă ar fi o capcană, el nu și-ar fi părăsit camera în ziua și la ora indicată în scrisoare.

— Despre cine vorbești?

— Despre cel la care ne aflăm.

— Dar nu suntem la tine acasă?

— Nu, tată.

— La cine suntem?

— La cavalerul Mora.

Vincent Carpentier respiră ușurat din adâncul plămânilor, ca și cum se temuse să nu audă alt nume. El repetă, făcând apel la memorie:

— Cavalerul Mora... un italian?

— Da, din Neapole.

— Nu-mi amintesc să mai fi auzit vreodată acest nume...

Se întrerupse, ca să adauge:

— Cât despre ziua și oră, suntem într-adevăr la ora stabilită, dar ziua era fixată pentru mâine.

— Cum așa? întrebă Irène.

— Îți voi spune; din scrisoarea ta, eu nu am reținut decât un singur lucru: anunțarea morții lui. Ceea ce mă pune pe gânduri! Trebuie să fie și asta o minciună, ca tot restul.

— Vorbești despre colonelul Bozzo, tată?

— Da... Într-o zi vei înțelege de ce anunțarea acestei morți ridică lespedea de pe mormântul meu... Dar tu poți să-mi răspunzi. Scrisoarea spune că i se vede mormântul de la fereastra ta.

— Scrisoarea spune adevărul.

— Ai citit inscripția?

— În litere de aur, pe lespedea de marmură albă.

Trăsăturile lui Vincent, jucăuse ca ale unui copil, se luminau.

— Ce spuneam? reluă el.

— Vorbeai despre ziua fixată, răspunzând la observația mea asupra absenței cavalerului Mora.

— Așa-i. Puteam oare să mai aștept? Când am citit rândul acela, care mi se părea că se desprinde din scrisoare cu litere de foc, rândul în care se vorbește de monumentul funerar al persecutorului meu, al asasinului meu, am luat-o la fugă prin galeria minei, strigând: "E mort! E mort!" Nu era un acces de nebunie, fata mea. Moartea aceleia este viața mea. Și ce înseamnă viața mea? Bucuria, beția, voluptatea nespusă de a vedea încă o dată tezaurul meu!

— Este oare al dumitale, tată? întrebă Irène.

Vincent Carpentier se ridicase în picioare. Figura i se coloră subit. Patima îi dădu pentru o clipă aparența puterii și a tinereții.

— A fost o muncă de uriaș — zise el cu o voce gravă și plină de o tainică emfază — un calcul îngrozitor! Cel care ar scrie povestea

cercetărilor mele, a sforțărilor mele, a spaimelor mele, a primejdiilor mele, a chinului meu, nu va fi crezut. Tezaurul îmi aparține, fiindcă eu l-am descoperit!

Ochii care îi ardeau în cap se stinseră dintr-o dată. Aruncă Irènei o privire vlăguită. Vocea i se strânse în gât și el continuă încet, răspunzând unei întrebări care nu-i fusese pusă:

— Unde se află? Nimeni nu va ști. Nici Reynier, nici tu. El arde, ucide. Îl păstrez numai pentru mine, numai pentru mine singur, căci el înseamnă moarte!

Capitolul XIX - Inima Irènei

Timp de câteva minute, Vincent Carpentier rămase pradă unui fel de delir. Cuvintele sale, care erau din ce în ce mai încâlcite, ajunseră cu totul de neînțeles.

Completa lui istovire îl calmă. La întrebările Irènei, care încercă să readucă discuția pe făgașul ei firesc, el îi răspunse, obosit și indiferent, că, în toiul nerăbdării, plecase din Stolberg cu o zi mai devreme.

În consecință, cavalerul Mora nu-l putea aștepta decât a doua zi seara la aceeași oră. Absența cavalerului nu era deci o circumstanță în favoarea lui.

Irène era mai mult indignată decât înspăimântată. Ea încercă totuși să nu creadă în urzeala aceasta de necrezut, care o învăluia în mod evident.

Totul părea imposibil în aventurile ei din această noapte, dar totul era real, căci inima și rațiunea sa erau de acord să se îndoiască, iar îndoiala odată învinsă, dispărea și din mintea și din inima ei.

— Și cum se face că ești aici, la cavalerul Mora? Întrebă deodată Vincent. Îl cunoști?

Irène se roși, dar răspunse:

— Îl iubeam, tată.

Vincent nu se arătă prea surprins. Gândul îi rățăcea aiurea. Irène adăugă:

— Cavalerul Mora mi-a promis să mă ia în căsătorie. Venea pe la mine. Este prima oară când am intrat la el, dar va fi și ultima.

— Ah! făcu Vincent, a cărui liniște părea și mai ciudată decât surprinderea de adineauri. Atunci, prin tine a aflat el refugiul meu? De multe ori ești ucis de propriii tăi copii.

— Iartă-mi această greșală, tată; avem încredere în el.

— Niciodată n-ar fi trebuit să mai dau semne de viață, nici chiar ție. Așa îmi trebuie!

Urmă o tăcere.

— Și de ce acest Mora mi-ar fi întins o capcană? făcu Vincent, care își vorbea lui însuși. Aici trebuie să fie mâna Fracurilor Negre. Acest Mora este fără îndoială unul nou.

— Tată, trebuie să-ți spun totul — făcu Irène, cu greutate. Adineaori, cineva îl acuza în fața mea pe cavalerul Mora — și martor mi-e Dumnezeu că nu l-am crezut! — spunând că el este șeful Fracurilor Negre.

— Șeful — repetă Carpentier — șeful! Într-o locuință mizerabilă ca asta! Dacă ar veni acum, l-aș ucide ea pe un câine. Și să nu începi eu văicăreli, mă înțelege! Șeful! Cine poate să fie șeful acum? Domnul Lecoq e mort, și asta nu am aflat-o din vis. Mi-a spus-o probabil Reynier... Are vreun nume de botez, acest șef? Ah! Șeful!

— Altădată — pronunță rar Irène — când maica Maria cea Bună îmi vorbea de el, îi spunea contele Julian.

Lui Vincent i se urcă tot sângele în obraz. Albul ochilor i se injecta și părul i se zbârli pe cap. Era înspăimântător să-l vezi.

— Ce ai, tală? strigă Irène îngrozită.

Carpentier încercă să se ridice, dar nu reuși. Din roșu cum era, chipul îi deveni livid.

— Tată, tată! făcu tânăra fată, care se repezi să-l prindă în brațe.

El o respinse.

— Sunt nebun — bolborosi el — nebun de-a binelea, simt foarte bine asta. Aud cuvinte de pe cea lume: maica Maria cea Bună, contele Julian... Mi-aduc aminte: era în același timp și bărbat și femeie, și tânăr și bătrân... Îți dădea de pe atunci târcoale... din cauza mea! Ghicise taina din fundul inimii mele. Taina arde, strălucește; și se vede, se simte prin carnea și oasele mele!

Își apăsă cu amândouă mâinile fruntea, ca și cum ar fi vrut să nu o lase să plesnească. Apoi zise deodată, cu un râs sinistru:

— Contele Julian îi face curte fetei mele! Contele Julian îmi dă întâlniri! Un mort care își are coșciugul în cimitir și cameră în oraș...

Se opri și-și aținti privirea asupra Irènei, adăugând:

— Și ce este acolo? Tu știi? Ce este oare în acel mormânt, pe care au săpat numele colonelului Bozzo-Corona?

Irène nu răspunse.

În tăcerea care urmă, și tatăl și fata își ațintiră deodată urechea la zgomotele nelămurite ce veneau de afară.

De la începutul întrevederii lor, drumul Perilor rămăsese absolut liniștit, ca și partea cimitirului de lângă zidul înconjurător.

Chiar în clipa în care Vincent vorbea despre mormântul colonelului, vântul aduse lătratul gros al unui dulău ce părea că umblă prin cimitir. Aproape în același timp, frunzișul boschetelor se mișcă și se auziră pași pe nisipul aleii. Un glas, nici tare, nici slab, rosti aceste

cuvinte ce se puteau distinge:

— Țsta-i Colț-Rău! Nătărăul de Similor l-a scăpat!

Irène se repezi la fereastră. În trecere, ea suflă în lumânare și camera se cufundă în întuneric.

Vincent încercă să spună ceva, dar Irène i-o luă înainte:

— Pentru viața noastră a amândurora, tată, nu vorbi!

Lătrăturile se apropiiau.

Când Irène ajunse la fereastră, văzu, la lumina difuză a lunii ascunsă în nori, umbre care se mișcau în jurul mormântului. Și un glas zise, de data aceasta încet:

— La fereastra italianului era lumină. Acum s-a stins! Băgați de seamă!

Vincent reuși să se ridice în picioare.

— Ce este, fetița, ce este? întrebă el înspăimântat.

— Nu știu — răspunse Irène. Poate că vom avea răspunsul la întrebarea pe care ai pus-o adineiori.

— Ce întrebare?

— Întrebai ce au pus în mormântul colonelului Bozzo-Corona... Dar, tăcere! Ascultă!

Lătrăturile deveneau tot mai furioase.

— O sută de franci pentru chefulă cui sugrumă animalul! murmură primul glas.

I se răspunse:

— Roblot și Zéphyr sunt la răspântia Crucii. Ei au tot ce le trebuie.

— Dar paznicii?

— Ția dorm duși. Roblot le-a îndulcit rachiul aseară.

— Roblot! făcu Vincent, care era acum alături de fiica lui. Ți aduci aminte de frumosul meu dulău danez, care te iubea atât de mult? Cezar?

— Ultimul dumitale valet de cameră se numea Roblot, tată.

— Da. Primul meu asasin...

Nu apucă să termine. Lătrăturile câinelui, care se apropiiau neîncetat, se schimbară dintr-o dată într-un urlat prelung, curmat de un horcăit.

— Sfârșitul lui Colț-Rău — zise cineva în cimitir. Mort pe câmpul de onoare!

Apoi cel care vorbise primul adăugă:

— Roblot ăsta are stofă. Bine au făcut că l-au tocmnit și pe Zéphyr.

Irène era numai urechi, cufundată oarecum în acest ocean de taine inexplicabile.

Ceea ce se petrecea în cimitir o făcu să-și îndrepte numaidecât gândurile la doamna contesă de Clare, pe care o lăsase în camera ei. Contesa trebuie să fi auzit și să fi văzut totul, și ea. Fără îndoială,

luase locul Irènei tocmai ca să audă și să vadă totul.

Timp de o clipă, luna, ieșită din nori, scaldă peisajul într-o lumină albă. Mormântul colonelului apăru din umbră. Nu era nimeni în jurul lui, dar frunzișul din apropiere se mișca.

Irène se îndepărtă brusc de la geam, trăgându-l și pe tatăl ei după dânsa.

Vincent era liniștit. Părea interesat, aproape amuzat. El zise:

— De ce dracu vor ei să violeze un mormânt gol? E curios, pe cuvânt!

— E gol? gândi tare Irène.

Vincent o privi la lumina slabă ce pătrundea în cameră, apoi se dădu îndărăt, ca în fața unui gând ce l-ar fi lovit cir brutalitate.

— Crezi tu — făcu el cu o voce zdrobită de emoție — ai tu motive să crezi că tezaurul este acolo, în mormânt?

Și înainte ca Irène să fi putut răspunde, adăugă:

— Nu, nu, nu! Locul celălalt este mult mai bun! Dacă ai vedea cât este de bine lucrat! Eu, eu îl văd în fiecare noapte, și de douăzeci de ori pe noapte. Este tot un mormânt, sau mai bine zis o capelă funerară. Există acolo o măreție care îți înfioară inima, ca gândul la Dumnezeu. Este mică, dar vastă cât lumea. Ei, fetițo, fetițo, cât ești de fericită sau de nenorocită că poți rămâne rece în fața scăpărării acestor gânduri! Irène zâmbi trist.

— La ce mi-ar folosi tot acel aur? murmură ea. Inima mea s-a înșelat. Am disprețuit pe cel care mă iubea... și pe care îl iubeam, poate...

— Să iubești! Să iubești!... strigă Vincent, care ridică din umeri. Mare scofală!

Dar se întrerupse și relua îndată:

— Ai dreptate! Trebuie să-l iubești pe Reynier. E un băiat bun. Și eu am iubit. Dar iubirea moare, și nu lasă în urmă decât lacrimi. Aurul este nemuritor. Ascultă. O femeie nu poate rezista unui demon. Acel om care ți-a furat inima este demonul aurului. Nu pe tine te voia el, ci pe mine. Dar în mine există ceva supraomenesc, căci am scăpat de primejdie prin zece, prin douăzeci de minuni. Aurul mi-a dat această putere. Am văzut aurul și asta m-a călit. Demonul are dreptate să se teamă de mine. Numai eu sunt, în tot universul, capabil să-l zdrobesc, să-l înăbuș sub greutatea propriului său tezaur...

Ha, ha, ha — continuă el într-un hohot de râs — am muncit timp de luni și ani. Am citit ceasloave vechi care vorbeau de alambicuri, de creuzete, de baloane de sticlă în care plumbul cenușiu devenea galben ca o rază de soare. Nebunii! În adâncurile acelei nopți groaznice, în galeria în care târnăcopul meu mușca stratul de cărbune, am mai consultat și altă carte: judecata mea. Și am născocit, înțelege-mă bine, mijlocul de a ascunde întreg tezaurul la subsuoara mea. Eu, privește-

mă! Crezi tu că poate fi omorât un om căptușit cu tot aurul din lume?

Irène nu mai asculta. O resemnare tristă o copleșea. Aștepta să se întâmple ceva tragic și nu făcea nici o sforțare ca să lupte împotriva nenorocirii necunoscute care o amenința.

Se îndreptă spre fereastra opusă, cea care avea vederea spre camera sa, dar nu mai văzu lumină acolo.

Vincent veni după ea. Își puse mâinile pe umerii ei și continuă, de abia pronunțând cuvintele, ca și cum beția i-ar fi încurcat limba în gură:

— Cât vrei tu să capeți ca dotă? Căci după ce voi avea tezaurul, nu mă vei mai vedea. Voi dispărea. Nu voi fi nici în cer, nici în iad. Voi fi în aur. Cât vrei? Am să mă duc chiar în această noapte, imediat; am să mă adăp din izvorul nesecat, așa cum umpli o cupă cufundând-o în apa oceanului. Cât vrei?

— Tată — zise Irène — dinspre cimitir nu se mai aude nimic. Cel pe care îl numești demonul se va reîntoarce.

Vincent se înfiora din cap până în picioare, ca și cum o deșteptare bruscă i-ar fi zdruncinat extazul.

— E adevărat, e adevărat — făcu el — suntem în casa lui, suntem chiar în capcană. Să ieșim. Du-mă în camera ta.

— Nu pot să te duc în camera mea, tată.

— De ce?

În câteva cuvinte și fără să pronunțe nici un nume, Irène povesti cum una din nobilele sale cliente îi luase în mod bizar cu împrumut, pentru o noapte, camera.

Vincent o asculta cu atenție, iar Irène continuă astfel:

— Pot să-ți ofer un alt adăpost. Această contesă de care îți vorbesc este foarte cunoscută și ea l-a adăpostit și pe Reynier, urmărit de același dușman, care e și al dumitale. Ea se interesează de dumneata. Conduce o mare asociație de binefacere, care veghează asupra dumitale cum a vegheat și asupra lui Reynier și asupra mea.

— Parcă se aude scârțâitul unui grilaj care se deschide! o întrerupse Vincent Carpentier, apropiindu-se de fereastra ce dădea spre Père-Lachaise. O asociație de binefacere spui? Care veghează asupra mea?

Un mare nor negru acoperea cerul. Afară, totul intrase în întuneric. Totuși, în jurul mormântului, al cărui grilaj scârțâi într-adevăr din țâțâni pentru a doua oară, puteau fi zărite două sau trei umbre. O clipă, acea lumină roșiatică pe care contesa Marguerite o văzuse înăuntru, ca și cum cineva ar fi coborât în adâncul mormântului, se arătă din nou, dar de data aceasta ridicându-se și dispărând apoi imediat.

— Cum se numește contesa ta? întrebă Vincent cu o voce clară și hotărâtă.

— Doamna Marguerite de Clare — răspunse Irène.

Afară, o voce zise:

— E cineva la fereastra italianului: Sunt sigur de asta.

Vincent o apucase pe fată de mână.

— Bănuiam eu — zise el cu un ton hotărât. Suntem înconjurați de Fracurile Negre. Cunoști pe cineva în casa asta căruia să-i poți cere adăpost?

Irène scutură din cap.

— Trăiesc singură — răspunse ea. Nu vorbesc niciodată cu nimeni... Deci, tată, trebuie să ne ferim de doamna contesă de Clare ca și de cavalerul Mora?

— De ea trebuie să te ferești și mai mult.

— Totuși, ea este dușmana lui de moarte. Tată, bietul meu tată, dacă ai ști în ce groaznică îndoială mi se cufundă mintea! Simt că ne aflăm pe marginea unei prăpăstii, dar nu înțeleg nimic, nimic! Sufăr chinurile iadului.

Vincent zise cu răceală:

— Așa este când înnebunești. Am trecut și eu prin asta. Dar eu nu am înnebunit. Eu văd limpede. Sunt acolo, de o parte Cavalerii Tezaurului, care caută și vor căuta mereu, de cealaltă parte, demonul, care s-a ascuns până și în mormânt ca să nu fie asasinat. Singur contra o mie, demonul va fi cel mai tare.

— Privește — făcu Irène — iată niște oameni care sar peste zidul cimitirului.

Vincent privi și murmură:

— Ce vor fi găsit în coșciug?

— Tată, vor fi aici în câteva minute.

— Iar doamna contesă de Clare va fi foarte mulțumită să revadă un vechi prieten ca mine — zise Vincent Carpentier, cu un fel de liniște ciudată. Am cunoscut-o pe când se numea Marguerite de Bourgogne, în cartierul Latin. A ucis, pe atunci, mai mulți Buridani! Eu văd lămurit, da! Văd bine! Toți se învâreau în jurul tău nu pentru tine, ci pentru mine. *Eu sunt SECRETUL!* Voiau să pună mâna pe mine: unul ca să îngroape secretul la o sută de picioare sub pământ, ceilalți ca să afle acest secret.

Își frecă încet mâinile și reluă:

— Numai eu sunt în primejdie. Cu tine ce-ar putea să facă?

— Nu te voi părăsi!... voi să strige Irène.

— Ei, ei, ei! făcu Vincent. Vorbe mari. Eu am treaba mea, și m-ai stânjeni... Ah! Diavolul! Ce bine i-a lucrat! Dar pe mine nu mă va lucra!

Reaprinse chiar el lumânarea, zicând:

— Vreau să-i scriu procurorului regal, ca să-i denunț! Voi face o listă! Îi cunosc pe toți pe nume!

La lumina care se răspândi în jurul lor, Irène văzu că privirea tatălui ei era din nou rătăcită. Ea căzu într-o adâncă descurajare și îi trecu prin gând să strige "Foc!", ca să ridice toată casa în picioare.

Dinspre cimitir nu se mai auzea și nu se mai vedea nimic.

Vincent continua pe tonul cel mai liniștit:

— El? De ce m-aș ocupa de el? Reynier îl va ucide: asta le e soarta. Cum? Numai Dumnezeu singur știe!

Irène își împreună mâinile și strigă:

— Reynier! Îl uitasem pe Reynier! Se află la palatul acelei femei. El ne va apăra, el te va salva, tată, sunt sigură.

În apropierea unui nebun, totul ia un aer de nebunie: Irène se repezi spre ușă, ca și cum palatul de Clare ar fi fost la câțiva pași de acolo.

Vincent o opri.

— Nu am nevoie de Reynier — pronunță el cu autoritate. O să vină el și fără noi, fiindcă așa îi este soarta. Să fim serioși. Eu văd lămurit. Și am de lucru. Trebuie să scap de tine. Vrei să te duci să mă aștepți într-o biserică?

— La ora asta, tată?

— Ai dreptate, sunt închise. Și cafenelele. E vreun post de pază pe aproape? Dar poate că nu ți-ar plăcea să stai cu soldații... Ce voiam să te mai întreb? Un ultim lucru, și l-am uitat... A, mi-am adus aminte! Maica Maria cea Bună unde se află acum? Știi?

— La mănăstirea ei — răspunse Irène, care în același timp trăgea cu urechea spre coridor.

În fiecare clipă credea că aude zgomot de pași.

— Unde este mănăstirea ei? Întrebă Vincent. Departe de aici?

— În strada Thérèse.

La acest nume, Carpentier tresări; zise:

— În strada Thérèse! O mănăstire! Nu exista pe vremea mea.

— Au înființat una în vechea casă a colonelului.

Vincent bătu din palme și striga într-un adevărat elan de veselie:

— Perfect! Văd lămurit! Nimic nu s-a schimbat. Același suflet în același trup. Să plecăm. Du-te unde vrei, fetița mea, nu mi-e frică pentru tine. Dacă va trebui, te vor apăra cu prețul vieții lor!... În ochii lor, tu valorezi sute de milioane. De altfel, eu am treburile mele. Este poate ultima noapte.

O dădu pe față la o parte, luă în mână un pistol și deschise ușa, adăugând:

— Îți interzic să vii după mine. Primejdia se află lângă mine. Pe mine vor să mă omoare!

Dispăru în coridor.

Irène rămase încremenită. Spaima care îi apăsa pieptul nu era pentru ea. Din instinct, și fără să-și dea seama ce se petrece în mintea

ei, calculă timpul necesar ca să parcurgă drumul Perilor, să cotească pe bulevard și să o ia pe strada Celor care pleacă. Oamenii din cimitir trebuie că se aflau jos acum, ca să-i taie calea tatălui ei.

Nu se poate spune că ea cugeta, căci în mintea-i totul era dezordine și desperare, dar din acest haos mintal apărură totuși un nume: Reynier. Îl strigă pe Reynier cu tot elanul inimii sale.

În noaptea aceasta, o legătură îi căzuse de pe ochi. Acest vâl, ce se sfâșiasse pentru ea, i se părea însă depărtat și nefiresc. Nici nu mai voia să creadă că existase, între ea și palidul, seducător ce-i tulburase mintea de copilă se afla acum un secol. Pentru că nu mai credea și nici nu crezuse vreodată într-adevăr. Se simțea strivită de remușcări.

Ura și iubea cu toată puterea ființei sale. Un straniu miraj îi arăta în același timp obiectele dragostei și urii sale: pe Reynier și pe contele Julian; ca asemănare, doi gemeni; ca vârstă, un fiu și un tată...

Transformarea s-a produs nu într-un minut, ci în câteva secunde.

Toate acestea îi trecură Irènei prin minte cu iuțeala fulgerului. Și nu rămase decât un nume: Reynier! Reynier! Prima amintire din copilărie, când tatăl îi spunea: el iubește ca o mamă! Zâmbetul drag pe care îl revedea aplecat asupra leagănului ei, frumosul prieten care o ducea de mică în brațe, vorbindu-i ca unei femei: atât de blând, de bun, de mândru, de curajos! Reynier! Reynier! Frate și logodnic! Întreaga ei inimă de altădată!

Există atâtea otrăvuri pentru inimă, și atât de ușor poate fi picurat în suflet și în trup somnul amăgitor al opiului! Ah! Dacă Reynier ar fi aici, cum l-ar implora să o ierte!

Pasul tatălui ei, care răsunase tare pe coridor, deveni mai slab în clipa când el coti spre platforma scării.

Irène, chinuită de gândul de a lua o hotărâre, făcu un pas spre ușă. În acel moment, vocea lui Vincent se auzi gravă și amenințătoare. Zicea:

— Cine e acolo? Sunt înarmat. Am câte un pistol în fiecare mână. Dacă te pui în calea mea, ești mort!

O altă voce, care îi merse Irènei la inimă, răspunse:

— Tată, dumneata ești? Și ea, unde este?

Tânăra fată se repezi nebună de bucurie, strigând:

— Reynier! Domnul fie laudat! Reynier! Reynier! Reynier al meu!

Capitolul XX - Doamna Canada în cercetare

Vincent Carpentier, în momentul când cotise după colțul coridorului, îl zărise într-adevăr pe Reynier.

Reynier se afla în picioare în fața ușii de la camera Irènei, care

dădea spre scară. Bătuse de trei sau de patru ori la ușa fără să capete răspuns, și tocmai se aplecase, ca cineva care vrea să asculte prin gaura cheii la zgomotele dinăuntru.

Vincent, care își armase pistolul, îl recunoscuse în clipa când se ridica, și zise aproape vesel:

— Ei, ei! Tu ești, băiete? Bună seara! Ce mai faci? Sosești la vreme, te vei ocupa de mititica. A avut un șoc, știi? E o boală a familiei. Dă-te la o parte, ca să trec. Am de lucru și sunt grăbit.

Irène se și aruncase de gâtul lui Reynier și murmură:

— Iartă-mă, iartă-mă, am fost nebună, e adevărat. Nu-l părăsi pe tata. În jurul nostru se află o primejdie de moarte.

Bucuria te înmoaie, ca și durerea. Reynier se clătină sub sărutările Irènei.

— Venisem să te apăr — zise el. N-a existat noapte în care să nu mă fi învărtit în jurul locuinței tale, Irène. Astăzi am văzut, am auzit...

— Bine, bine! îl întrerupse Vincent. Noi însă știm mai multe decât tine, băiete. Aș fi preferat să nu fii amestecat în treaba asta, fiindcă... fiindcă... În sfârșit, n-are importanță. Biata ta mamă se afla bolnavă la noi, acolo, când eram în Italia. Buna și sfânta ființă care era soția mea o învățase să creadă în Dumnezeu. În toiul frigurilor sale, ne povestea despre niște lucruri ciudate; și când pomenea de tatăl tău, îl numea "demonul". Asta nu împiedică însă ca tu să fii un mieluşel. Îmbrățișează-mă, dacă vrei, dar lasă-mă să trec.

Irène zise:

— Ce-ai aflat, Reynier, dragul meu? Te implor, nu-l părăsi. Vrea să se ducă la tezaur...

Dar scoase un scurt țipăt de durere, căci Vincent o apucase de braț și o strângea tare, aproape să i-l rupă.

— Niciodată acest cuvânt! rosti el cu voce joasă. Dumnezeu trăsnea pe fiii lui care se atingeau de Arcă. Aceasta este Arca mea, numai a mea! Nu te atinge de ea!

— Și ei vorbeau, pe sub zidul cimitirului, de un tezaur — murmură Reynier. Noaptea e plină de acest cuvânt.

Pe scară se auzi o voce groasă, care zicea, gâfâind:

— Uite-i că vin! Uite-i că vin! Stinge lumina, domnule Canada.

— Voi trece peste trupurile lor! strigă Vincent, care învărtea amenințător pistolul în mână. Chiar dacă sunt o sută, chiar dacă sunt o mie! Haide, la o parte! În noaptea asta sau niciodată!

O respinse cu asprime pe Irène, care i se agățase de haină, și ridică pumnul asupra lui Reynier.

— Ei, cine-i acolo? Întrebă vocea groasă de pe scară. Nu ești singur. Canada?

Échalot, pe care suntem obligați să-l facem să apară pe neașteptate, căci nimeni nu bănuia prezența lui pe platformă, Échalot

răspunse liniștit:

— Fii calmă, Léocadie, dar bagă de seamă. Aici, toți sunt oameni cunoscuți: mica brodează din față, vechiul meu artist-pictor din strada Apusului, domnul Reynier, despre ale cărui neplăceri cu cavalerul Mora ți-am povestit, și domnul Carpentier, fostul arhitect, care-i aiurit ca un iepure, în urma nenorocirilor suferite. Urcă să vezi, îl ții bine!

Vorbind, îl apucase de mijloc, pe la spate, pe Vincent. Acesta se smucea furios.

Échalot continuă cu aceeași dulceață în glas, cu toate că-și strângea omul până la sufocare:

— Drept care, tinere și domnișoară Irène, noi vă oferim adăpostul prieteniei în împrejurarea periculoasă în care vă aflați și despre care am cunoștință, dat fiind că am ascultat, în interesul dumneavoastră, pe la uși, de la ora șapte seară și până în clipa de față. Mă doare și mijlocul din această cauză. Dați-vă osteneala și intrați la doamna Canada, soția mea, al cărei soț legitim mă aflu, deci domnul Canada ca și ea.

— Dar repede! făcu fosta îmblânzitoare, care sări peste ultimele trepte ale scării. Toată banda e pe urmele mele. Mii de draci! Ce canalii! Dar nu e prima dată că mă pun de-a curmezișul acestor monștri ca să-i lipsesc de victimele lor!

Vincent, învins de viguroasa strângere a lui Échalot, nu mai făcea nici o mișcare și se lăsa împins spre ușă.

Reynier zise:

— Cred că te recunosc, prietene, ești Échalot, fostul meu model.

— Da, în prezent rentier prin alianță. Ce mai faceți?

— E un om admirabil — făcu Irène — să-i primim bucurosi ospitalitatea.

— Oferită cu autorizația cucoanei mele — adăugă Échalot, împingând ușa cu piciorul. Odată aflați înăuntru, veți fi în siguranță și puteți spune, ca la teatru: "Mulțumescu-ți ție, Doamne! Suntem salvați! Salvați!"

El intră primul, ținându-l strâns ca într-un clește pe Vincent. Îmblânzitoarea, care se apropiase ca un vârtej, îi împinse pe Reynier și pe Irène înăuntru și încuie ușa. Ar fi rostit bucuroasă un discurs, dar nu mai avea suflu: de la drumul Perilor alergase cu sufletul la gură.

— Persoanele aici adunate — reuși totuși să spună — sunt asigurate ca într-un sanctuar în apartamentul unei femei locuind cu soțul ei, în care nimeni nu are dreptul să intre, nici măcar poliția autorității judiciare!

Și se trânti în fotoliu, care trosni din toate încheieturile.

— Ascultați! făcu ea imediat ce se așează. Au ajuns pe platformă!

Toată lumea ascultă, inclusiv Vincent, care începuse să se împotrivească.

Dar Échalot îi spuse cu blândețe:

— Trebuie să stai liniștit, arhitectule, numai o clipă, căci de nu, te voi înăbuși în interesul dumatăle.

— Pe el îl caută — făcu încet doamna Canada. Ssst!

În tăcerea care urmă după acest ultim ordin, se auzi zgomotul făcut de câțiva oameni care traversau tiptil platforma. O voce zise:

— Camera italianului este pe coridor, în fund!

O alta adăugă:

— Brodeza trebuie să fie pe undeva pe aici. Vizitiul nici n-a văzut-o.

— Vizitiul poate că a tras un somn pe capră, de atunci.

— Și-a băgat dracul coada aici!

Continuau să treacă fără zgomot, dar repede.

Două voci mai de la urmă schimbă aceste cuvinte:

— Așadar, bătrânul a ieșit din groapă?

— Marguerite, Samuel și Prințul l-au văzut cu ochii lor. Îi privea cu un aer batjocoritor pe cei care ridicau piatra de pe mormântul lui.

— Și atunci ce s-a găsit în mormânt?

Acestea fură ultimele cuvinte ce se mai auziră.

Când zgomotul încetă, doamna Canada repetă:

— Da, ce s-a găsit în mormânt? Puțină cenușă, probabil, cu pucioasă și mai știu eu ce. Nu folosește la nimic să îngropi un vampir.

— L-am văzut — murmură Vincent Carpentier — l-am văzut și eu. Sunt sigur că l-am văzut.

— Atunci vorbește, omule — zise Échalot, care îl ținea mereu strâns de mijloc. Te ascultăm.

Vincent nu răspunse.

Fosta împlânzitoare, cu un gest bărbătesc, scapără un chibrit în talpă. Lumânarea aprinsă făcu să apară interiorul bizar pe care l-am mai descris. Patul conjugal era nedesfăcut. În schimb, în copaia care servea drept leagăn micului Saladin, fiul natural al lui Similor, se vedea un pachet de zdrențe, din care apărea mica figură gălbejită și morocănoasă a țâncului adormit. Tocmai spre acesta se îndreptă privirea lui Échalot de îndată ce se făcu lumină.

Lângă împlânzitoarea așezată la colțul șemineului, stăteau Reynier și Irène, ținându-se de mână.

Échalot îi dăduse drumul lui Vincent Carpentier, care acum se sprijinea cu mâinile de masă ca un om rupt de oboseală.

— Dacă cineva dorește să ia ceva — zise doamna Canada cu solemnitate — suntem aici, cu toată sinceritatea, între oameni cinstiți. Arhitectul, cum îl numiți, nu prea pare în apele lui. Un păhărel de vin i-ar face bine.

Échalot turnă în pahar. Vincent refuză.

— Atunci, adu încoace — reluă doamna Canada. Eu aș bea cu

plăcere o gură.

De îndată ce dădu pe gât paharul, trase cu putere aerul în piept.

— Acum mă simt mai bine — zise doamna Canada. Am un caracter bun, dar nu trebuie ea stomacul să sufere, nu sunt obișnuită. Trage și tu o dușca dacă vrei, domnule Canada. Ne găsim într-o împrejurare excepțională, care merită explicații. Iată doi tineri ce formează o pereche simpatcă. Asta îmi reamintește de o alta — ei, Canada! — asemănătoare prin frumusețe, unită prin virtute, înconjurată de primejdia misterioasă care o făcea și mai interesantă: de Maurice al meu și de Valentine...

— Doamnă... — încercă să spună Irène.

— Mulțumiri? o întrerupse femeia. Nu-i nevoie, între vecinii de pe aceeași platformă. Când relațiile noastre ne vor fi îngăduit să ne cunoaștem mai bine, veți afla că noi — eu și Canada — suntem artiști, cu inima în palmă, cu toate că el a lucrat în farmacie. Tocmai pălăvrăgeam astăzi împreună, ca soț și soție, după-masă, despre toate aceste lucruri, în legătură cu mărturisirea ce mi-o făcuse domnul Canada că lucrase pentru această lepădătură de italian, fără să-i cunoască, bineînțeles, mârșăvia. Atunci, după ce l-am săpunit bine, cum am dreptul, fiindu-i tovarășă, am spus: "Ne pricepem noi!" Cu ocazia unei alte ticăloșii, am băgat cheia sub ușa stabilimentului meu, care era splendid, și mi-am riscat viața în favoarea unui tânăr ia care țineam și a logodnicei sale, amândoi urmăriți de năpârcile și șerpilor de la Mâine va fi ziuă sau Fracurile Negre... Dar ce tot îndrugă bătrânul? Parcă ar fi bolnav.

Vincent se prăbușise cu capul pe masă și Irène se frământa în jurul lui.

— Mormăie încet una și bună — răspunse Échalot: "Am de lucru, am de lucru..."

— Și noi — replică doamna Canada — avem și noi de lucru. Și fără să vreau să poruncesc cuiva, rog pe frumoasa domnișoară și pe prietenul ei să mă asculte cu atenție, pentru că-i privește și pe ei tot atât cât și pe tata Vincent. Până una alta, afacerea asta nu se referă direct la noi, la mine și la Canada al meu... Eram deci cu povestirea acolo unde spuneam că după ce scăpasem din groaznice primejdii salvând nevinovăția, onoarea ne obliga acum să ne aruncăm din nou în mijlocul primejdiei. Și că Échalot (vreau să spun Canada) îmi răspundea: "Noi suntem ca acei câini de Terranova, care se aruncă în valuri ori de câte ori se înecă cineva!"

Prea bine! Aseară l-am culcat pe micul orfan care se află acolo în covată. Nu prea știam mare lucru, dar aveam bănuiele, prin puterea presimțirilor, că o să fie înghesuială în noaptea asta. Aproape că-mi venea să mă duc să-i vorbesc domnișoarei Irène ca să o întreb deschis ce necaz are, dar Canada a obiectat că ea știa și, mai puțin ea mine.

Dar iată că deodată auzim bătând în ușa ei. "E cavalerul Mora — îmi spuse Échalot — vine în fiecare seară la ea." Eu întredeschid ușor ușa, ca să văd cum arată această pasăre; dar ce văd? Era contesa de Clare! O figură binecunoscută de mine. Da! Însă acum nu mai aveam liniștea să mă duc să mă culc. Îi spusei lui Canada: "Ți-aduci aminte de domnul Gondrequin Militând, care trăncănea mereu: «Prezențați arm! Drept! Înainte marș!» Acum e cazul nostru. Să ne luăm armele, sacul la spinare, și la drum!..." Asculți, mică vecină?

Irène îl așezase pe tatăl ei pe un scaun și îl supraveghea cu îngrijorare.

— Vă ascult, doamnă — răspunse ea.

— Și eu de asemenea — adăugă Reynier, care părea viu impresionat.

— Perfect! Veți vedea că merită. Mai întâi, Échalot, care are urechea fină, a fost însărcinat să afle cam ce se vorbea la domnișoara Irène, în timp ce eu pândeam pe afară. De ce? Fiindcă, de la primele cuvinte, Marguerite îi ceruse să-i împrumute camera și fiindcă eu mirosisem o lovitură aranjată în stil mare. Am ieșit afară. Nimic prin curte, nici pe stradă; dar acolo, după colț, la cârciuma "La drumul mare", două capete care făceau cât un sac întreg de informații: domnul Piquepuce și domnul Cocotte. Puțin mai încolo, tatăl orfanului, numitul Similor, care este regele pușlamalelor, cu un oarecare Roblot...

Vincent tresări la acest nume și-și roti privirea de jur împrejur.

— Să fim calmi — îl sfătui Échalot, care se așeză lângă el și îl apucă prevăzător de mâini. Ce talent are dumneaei când se pornește să-ți descrie o întâmplare!

Fosta împlânzitoare continuă:

— Mai departe, pe drumul Perilor, de-a lungul cimitirului, câteva mogâldețe... Dar uitasem să vă spun că tocmai în fața porții de la intrare se afla o trăsură frumoasă și că recunoscusem pe capră pe fostul vizitiu al colonelului...

— Giovan-Battista! murmură Vincent. Și eu l-am recunoscut. Sunt încă sănătos la minte.

— Cu atât mai bine pentru dumneata, bătrâne, asta îți va putea fi de folos. Suferi de o boală grea, aceea de a ști prea multe, și era mai bine dacă rămâneai acolo, în groapa dumitale de cărbuni. Nu de azi, de ieri, se știe că Tatăl Tuturor este ca Jidovul Rătăcitor, care nu moare niciodată. Totuși, el a murit. Dar păzește-te! Mie mi-e frică de asemenea morți. Se gândește pesemne că încuietorea lăzii lui are două chei, atâta vreme cât dumneata nu vei fi în mormânt. Și are răbdare. S-a învățat în jurul fetei dumitale timp de luni și ani de zile. Nevinovata de ea i-a servit să întindă capcana... Cât despre ceilalți, Cavalerii Tezaurului, nu e nici o filozofie, ei vor să-ți facă și dumitale

ceea ce au făcut astă-noapte mormântului colonelului: să te spintece ca să vadă ce ai înăuntru.

Vincent dădu din cap cu gravitate și zise:

— Vorbești foarte înțelept, cumătră. Gândesc și eu la fel cu dumneata.

— Mulțumesc. Cu toate că nu te-ar fi costat nimic să-mi zici doamnă. Dar nu-i nimic. Nu sunt eu prea subțire, dar mă strecor peste tot când vreau...

— Nu există cineva mai șiret ca ea! confirmă Échalot.

— Fac și eu ce pot. Am tras cu urechea într-o parte, am spionat în cealaltă, m-am lăsat chiar luată în zeflema și disprețuită de acești bătăranii, fiindcă am făcut pe femeia care a băut un pahar mai mult.

Bineînțeles că m-am ferit de alde Piquepuce, Cocotte și ceilalți, care îmi cunoscuseră fostul meu stabiliment de la bălci.

Așa am descoperit tertipul cu cimitirul, escalada, spargerea, doi paznici cumpărați cu aur și chiftelele împărțite dulăilor, ale căror cadavre vor fi găsite mâine dimineață prin toate colțurile cimitirului.

Prea bine. Aveam o dorință nebună să intru în cimitir și dădeam târcoale pe drumul Perilor, pe unde nu mai era nimeni.

"Ei, mătușă Lampion, nu vrei să vii încoace?" întrebă un neisprăvit cocoțat călare pe zidul cimitirului.

"E ziuă aici înăuntru?" îi răspunsei eu de colo.

Trebuie să precizez că persoana cu același nume, zisă regina Lampion, e damă de consumație la cafeneaua "L'Épie-Scié", frecventată de gloata Fracurilor Negre.

Cu toate că nu era măgulitor pentru mine să fiu confundată cu o asemenea otreapă, drojdie a societății, am răspuns: "Firește, umflatule, că vreau să vin dacă e vreo poartă deschisă".

Drept poartă sta chiar îngâmfatul. Era pus acolo ca să mute scara dintr-o parte într-alta a zidului, după cum era cazul de intrare sau de ieșire.

În timp ce el trăgea scara care se afla pe dinăuntru, eu îmi schimbai ținuta, ciufulindu-mi părul și deschizându-mi bluza. Norocul meu că sunt roșie la față ca și regina Lampion. Și mă cățărai gemând ușor, căci pe ca o chinuie reumatismele.

"Un păhărel pentru osteneala mea" — zise omul de pe zid.

"Ce proastă sunt! făcui eu. Mi-am uitat traista la «Drumul mare», dar am să-ți aduc două păhărele în loc de unul, umflatule, după ce îmi astâmpăr curiozitatea."

În fața lunii tocmai se afla un nor negru ca cerneala.

"Drace! Dar te-ai cam împlinit la trup, mătușă Lampion" — zise portarul meu.

Am trecut dincolo. M-am dus direct spre arborii care înconjurau mormântul și m-am ascuns într-un tufiș de chiparoși.

Cineva vorbea. Eu o credeam pe Marguerite în camera domnișoarei Irène, dar ea se mutase, și tot teatrul jucat eu dumneata, copilo, nu avea alt scop decât să te expedieze la palatul de Clare. Domnul Reynier se afla deja acolo, cel puțin așa credea dumneaei; erau luate toate măsurile pentru ca arhitectul, întâmpinat la sosirea diligenței de un om al ei, să fie și el condus la palat. Am auzit toate amănuntele acestui plan din spatele chiparoșilor.

În felul, acesta, întreaga familie trebuia să fie prinsă dintr-o, dată în plasă, și odată cei trei căzuți în năvod, Cavalerii Tezaurului socoteau că vor putea smulge secretul lui papa Vincent prin violență sau prin șiretenie...

Vincent își lăsă capul în piept și murmură:

— Nu am nici un secret. Nu știu nimic, absolut nimic. Nu există nici un tezaur.

— Bine — făcu doamna Canada. Nebunii au și ei momentele lor de șiretenie...

Se întrerupse brusc, ca să tragă cu urechea. Din nou pașii traversau platforma.

— Unde naiba s-a dus? întrebă o voce de afară. Camera lui e goală.

— E glasul doctorului Samuel — făcu încet împlânzitoarea.

Aceeași voce de afară întrebă în fața ușii:

— Cine locuiește aici?

— Unul Canada și femeia lui — i se răspunse.

Și trecură mai departe.

— Nu că acest cartier ar fi mai rău decât un altul — reluă împlânzitoarea după ce pașii se îndepărtară — dar postul de pază e departe și, la ora asta, pungașii sunt stăpânii casei. Sunt sigură că stau ascunși peste tot primprejur, în umbra zidurilor, ca muștele... Ce spune?

Această ultimă întrebare îi fu adresată lui Échalot. Vincent pronunțase câteva cuvinte cu voce scăzută.

— N-am putut să înțeleg — bine — răspunse Échalot. Ceva cam așa: "Am de lucru, voi trece".

— Vorbește aiurea. Ține-l bine... Iar voi, tinereilor, fiți atenți! N-am terminat încă. Ce mi-a mai rămas de spus o lucrul cel mai uimitor din toate.

Capitolul XXI - Misterul de la Père-Lachaise

Pe figura dolofană a mamei Léo Canada se citea satisfacția naivă a povestitorului care a ajuns la partea cea mai interesantă a narațiunii

sale.

— Dincolo de pilcul meu de chiparoși — zise ea — se aflau cinci Fracuri Negre sau Cavaleri ai Tezaurului, dintre cei mai de văză, care țineau sfat: cel pe care ei îl numesc "Prințul", apoi doi din cei noi, domnul Comayrol și bunul Jaffret, cum îi numeau, și în fine doctorul Samuel și contesa Marguerite. Pe ici pe colo se aflau oameni pe care îi auzai, dar nu-i vedeai, iar în aleile cimitirului erau puse santinele în punctele înaintate.

Când luna apărea dintre nori, puteam să văd mormântul, alb printre frunzișuri, și zăream spatele casei noastre, unde nu licărea decât o singură lumină, chiar la etajul nostru, în locuința cavalerului Mora.

Se vorbea mult despre cavalerul Mora. Marguerite, care pare a fi acum Marea Maestră a afacerii, zicea:

"Dacă nu găsim Scapularul în lada de aici de jos, nici vreo altă indicație, ceea ce m-ar mira, căci Tatăl Tuturor cam dăduse în mintea copiilor, iar șiretlicurile sale miroseau cât de colo a copilării, ne rămâne Vincent, pe de o parte, și italianul, pe de alta. Vincent n-a vrut să fie cu noi, pe vremuri; a lucrat de unul singur și a luptat la fel.

Colonelul avea o slăbiciune pentru el, se amuza să-i urmărească eforturile, să-i pătrundă calculele; bătrânului cotoi îi plăcea să scarmene bine șoricelul înainte de a-l ronțai.

Dar într-o zi se pare că șoricelul era cât pe-acți să-l ronțăie el pe cotoi. Șoricelul căzuse în cursă. Piquepuce și Cocotte vă pot spune că în acea seară îl lăsaseră pe prietenul Vincent, legat burduf, în aceeași cameră cu colonelul — și totuși, a doua zi, întreaga bandă fu pusă în picioare ca să alerge după același Vincent. Șoricelul scăpase..."

Aici, doamna Canada fu întreruptă de Vincent, care începu să rădă liniștit.

— Toate astea sunt sau nu adevărate, omule? întrebă împlânzitoarea. Eu, mă înțelegi, habar n-am. Contesa Marguerite e cea care vorbea.

— Reynier își amintește bine de ea — răspunse Carpentier. Îi pozase mascată în atelierul lui, pentru Venus...

— Ea era, așadar! strigă fără să vrea tânărul pictor.

— Ea m-a întrebat dacă voiam să devin Cavaler al Tezaurului — continuă Vincent, ridicând din umeri cu dispreț. Cavaler al Mizeriei! Sunt legați la ochi, se joacă de-a baba-oarba ca niște copii. Nu există nici un tezaur.

— Atunci — mai întrebă împlânzitoarea, făcând cu ochiul către ceilalți — despre ce treabă vorbeai? Treaba pe care o ai de făcut în noaptea asta?

Vincent se uită furios la ea.

— Și pentru ce — adăugă doamna Canada — a încercat bătrânul

tigru să te sfâșie de trei ori în aceeași zi? În ziua care a urmat nopții când Piquepuce și Cocotte te-au legat de mâini și de picioare? Și de ce ți-a venit așa, să o ștergi ca o nălucă și să te îngropi de viu la celălalt capăt al lumii? Cu atât mai bine dacă nu există tezaur. Dar smintiții devin șireți când e vorba să scape de cei ce-i păzesc și să afle mijlocul de a se arunca cu capul înainte de la etajul al cincilea sau în foc. Avem noi grijă de dumneata, bătrâne... Dar să ne întoarcem la oile noastre. Atenție, domnule Reynier! Ceea ce urmează te privește. Marguerite continuă cam așa:

"Cât despre celălalt, italianul care își zice cavalerul Mora, este exact contrariul; el a vrut să intre în asociația noastră, însă noi l-am refuzat. Și bine am făcut. El este dușmanul nostru cel mai de temut. Poartă în frunte semnul neamului său. Dacă ar fi printre noi, ar fi Stăpânul. Noi nu mai vrem Stăpân. L-am lăsat să trăiască întocmai ca și pe Vincent, numai ca să nu ucidem se creșul o dată cu el.

Celălalt însă, ultimul, care nu-și cunoaște nici măcar origina, contele Reynier, el ne aparține. Nici nu avem nevoie să-l suprimăm. Doctorul Samuel l-a primit într-o noapte în sanatoriul său în nesimțire și străpuns de trei răni, din care fiecare putea fi mortală..." Este sau nu adevărat, tinere? Întrebă. Îmblânzitoarea întrerupându-și relatarea.

Reynier, care era palid și-și întorcea privirea de la Irène, răspunse:

— Este adevărat în privința rănilor, dar nu am auzit niciodată să se adauge la numele meu titlul de conte, care nu-mi aparține.

Vincent spuse cu emfază:

— Bunicul lui ar fi putut plăti cu bani gheață chiar și titlul de rege.

— Dar cine este el, tată? Întrebă Irène.

— Întreabă-l pe el, fetiço — replică Vincent. O știe din noaptea aceea când și-a recunoscut propriul portret în casa blestemată de pe teritoriul localității Sartène; pe mine aceste lucruri nu mă privesc: eu am treaba mea.

— Și dumneata crezi că poți să bagi numai vârful degetului mic într-un asemenea angrenaj, fără să intri cu tot trupul? Întrebă mama Canada, care își propti mâinile în șolduri cu un aer de deplină mulțumire. Dar asta-i un fel de ghici-ghicitoarea mea care te înhață ca o ceată de jandarmi, m-auzi! Te distrezi, domnule Canada?

— Doamne! răspunse Échalot. Povestea ta e interesantă și dramatică cum nu se mai poate, Léocadie; dar sunt încă multe pe care nu le înțeleg.

Irène apucă mâna lui Reynier și-i șopti la ureche:

— Asemănarea era pricina! În rătăcirea mea, eu tot pe tine te iubeam!

— Eu — continuă îmblânzitoarea triumfătoare — simt că toate

acestea îmi zgândăresc inteligența. Înțeleg totul, ghicesc totul, Dacă i-ai da drumul cumătrului Vincent, s-ar duce drept ca o săgeată la tezaur, dar ar fi doborât sau înjunghiat la mijlocul drumului. Eu sunt pătită, așa că știu să mă uit de două ori înainte de a mă amesteca în asemenea încurcături; am văzut moartea cu ochii, încât pot să mă laud că știu cum se zbate inima în piept când ești gata să dai ortul popii. Ei bine, nu-mi pasă! Mă bag din nou, de bună voie și fără dezgust, în această aventură, ca și cum nu ar fi mai periculoasă decât o piesă de mare spectacol. Lumină, mașiniștilor! Curaj, orchestră! Se impune și o dușcă! În sănătatea tuturor!

Și dădu pe gât un pahar plin ochi, apoi reluă, plescăind zgomotos din limbă:

— Pe unde trece, asta face bine. Cine dorește, nu are decât să ceară. Și acum voi continua, dar mai pe scurt, întrucât Marguerite e guralivă ca o coțofană, și dacă aş povesti tot ce-a spus ea, ar ține până mâine dimineață.

Ca să sfârșesc, iată rezumatul: acest năbădăios de tezaur ucide, dar și apără. Pentru italian, dar mai ales pentru Vincent, este ca o platoșă fără de care ei ar fi fost spintecați de nenumărate ori. Italianul a servit drept câine de vânat Fracurilor Negre ca să descopere viziunea lui Vincent, pe care și el, la rândul lui, a descoperit-o prin mititica aci prezentă. Marguerite întreține un agent la mină, care s-a întors azi cu poșta la ora patru după-amiază, ajungând înaintea diligenței și anunțând sosirea dumnealui. Imediat au fost luate toate măsurile și armata se află în picioare, atât pentru săpăturile din cimitir, cât și pentru cele două afaceri de la palatul de Clare și de la mănăstirea din strada Thérèse, despre care vom Vorbi mai încolo.

Se pare că italianul este maică stareță în această ticăloasă de mănăstire, unde se bănuiește că există pivnițe cu cinci și șase etaje, ascunzând bogății mai mari decât cele din Peru ale marelui Mogul, adunate cu ale lui Rothschild și cu lista civilă a regelui. Arhitectul știe asta.

Vincent făcu un gest de negație, disprețuitor.

— Bine! continuă mama Canada. Nu-i da drumul, Échalot. Are mutra unuia care pune la cale o sminteală.

Se înțelege că Marguerite nu le spunea toate astea Fracurilor Negre cu toată gura, așa cum o fac eu, căci ei se înțeleg prin jumătăți de cuvinte; dar eu cunosc cheia șaradelor lor, și chiar astăzi domnul Canada mi-a povestit despre ei niște amănunte uimitoare. Sunt stăpâniți de o singură idee, tezaurul. Poliția lor nu l-a pierdut nici o clipă din vedere pe italian. Când au aflat că a venit să locuiască aici, în cartierul săracilor, lângă cimitir, între mormântul colonelului și camera fetei domnului Vincent, au pus în mișcare întreaga mașinărie a lor, care este foarte bine întocmită. Dacă ar putea fi trimisă la

expoziție, guvernul i-ar acorda o medalie de aur.

Afacerea îi privește și pe cei vii și pe cel mort: pe cel pe care-l credeau mort... Ia, vezi că arhitectul începe să se distreze!

Vincent, într-adevăr, ridicase brusc capul.

Mama Canada reluă, adresându-i un semn prietenesc din cap:

— Nu Marguerite este cea care ți-a scris scrisoarea falsă, omule, scrisoarea care îți vorbea, fără să dea impresia, despre mormântul Tatălui Tuturor. Aceasta este opera italianului. Marguerite și Cavalerii Tezaurului l-au lăsat pe italian să treacă înainte și să scoată, cum se zice, castanele din foc, ca să i le ia și să le mănânce ei calde. Ca să spun că aş putea să descurc țesătura vicleniilor fir cu fir, ar fi o lăudăroșenie; dar asta a fost ce era mai principal.

Afacerea cu răscolitul mormântului seamănă leit cu tot ce pun ei la cale. Au întreprins-o pe de o parte ca să se asigure că coșciugul conținea cu adevărat un om mort, iar pe de altă parte ca să vadă dacă Scapularul nu fusese îngropat o dată cu răposatul Stăpân, dar mai ales ca să atragă lupul (adică pe italian) afară din pădure. Socoteau să-i facă de petrecanie chiar în noaptea asta.

Dar asta nu e încă nimic. Mai era toată comedia, din care prima scenă a fost vizita doamnei contese la Irène. Cită dibăcie și viclenie a cheltuit ca să capete camera dumată, nu-i așa, tinerețe? A durat pe puțin două ore. Asta pentru că pivotul mașinării era acolo.

Voiau mai întâi să închidă singurul ochi deschis înspre partea cimitirului unde trebuiau să se petreacă lucrurile. Una la mână! Căci nu mai pun la socoteală fereastra cavalerului Mora, considerat că și-a căpătat deja pașaportul pentru lumea cealaltă.

Voiau să pună mâna pe persoana jupânului Vincent în momentul sosirii lui; natural, ei credeau că, descinzând din trăsură, el se va repezi drept spre camera fiicei sale... Înțelege, vecină mică? Două la mână! Numai că Marguerite nu știa de schimbarea adresei. Ea l-a așteptat nerăbdătoare mult și bine, fără să-l vadă sosind. În timp ce, dimpotrivă, italianul, care nu aștepta nici o vizită, a împrumutat camera sa domnului Vincent, fără să știe.

Ia spuneți, nu-i așa că mă descurc destul de bine în toată încurcătura asta?

Rezumat general: domnul Reynier se afla dinainte la palatul de Clare, iar trăsura Margueritei a stat toată noaptea în fața ușii, trebuind s-o ducă acolo pe domnișoara Irène și să vină s-o ia pe Marguerite, care socotea să se reîntoarcă la palatul de Clare însoțită de Vincent. Rezultatul capcanei: ar mai fi putut păstra oare tatăciul secretul în fața celor doi copii amenințați cu moartea?

Aici, Vincent își lăsa capul în piept și murmură:

— Nu există nici un secret. Sunt nebun!

— Perfect — făcu îmblânzitoare. Prefer să te văd smintit, omule,

decât ticălos. În orice caz, asta te privește... Dar să ne apropiem de sfârșit, noi trei, tinereilor, în timp ce Marguerite vorbea, era mare târâboi în mormânt, unde Cocotte își făcea meseria lui de lăcătuș, împreună cu camarazii. Deodată s-a auzit glasul unui dulău care lătra furios la vreo două, trei sute de metri, în niște tufișuri, și domnul Piquepuce, care stătea de pază la colțul aleii, se dădu îndărăt, zicând:

"Neîndemânaticul ăsta de Similor! Iată ce înseamnă să pui curcanii la treabă. L-a scăpat pe Colț-Rău, care este animalul cel mai feroce din toată haita de câini!"

"Douăzeci de ludovici cui va face să tacă animalul" — zise Marguerite.

Frunzele foșniră. Cineva plecase ca să câștige cei douăzeci de ludovici.

Colț-Rău se apropia adulmecând. Lătra cât o haită întreagă. Maeștrii începură să se teamă, deși până atunci se crezuseră la adăpost de orice primejdie, întrucât luaseră toate măsurile de prevedere.

Și mie mi-a fost cam frică. Dacă venea paznicul să apere dulăul, afacerea era proastă. Mă și gândeam s-o șterg, cu atât mai mult cu cât aflasem cam tot ceea ce voiam să știu. Dar cum poți să-ți părăsești locul când spectacolul e în toi? Era momentul loviturilor de teatru și al surprizelor.

Urletele numitului Colț-Rău se încheiară printr-un "hâc!"

"Bine lucrat! rosti doctorul Samuel. Cuțitul trebuie că i-a retezat dintr-o dată beregata!"

Aproape în același timp se auziră pași grăbiți și licheaua de Similor apăru tremurând și clătinându-se. Țsta e caraghiosul caraghiosilor; nu spun mai mult despre el, fiindcă a fost în relații de prietenie cu domnul Canada, soțul meu de-al doilea. Era atât de speriat, că nu-i mai puteau ieși vorbele din gură. În cele din urmă spuse că în masacrul clinilor de pază prin chiftele otrăvite avusese omenia să salveze viața lui Colț-Rău din cauza frumuseții lui și că știa el un englez care l-ar fi cumpărat cu cincizeci de franci. De aceea îl ținuse legat din scurt cu o funie, dându-i prevăzător câte o bucată de came, ca să-l domolească. Dar iată că trecând pe lângă un desiș de chiparoși, des ca părul din cap, animalul deveni deodată furios, și cum el încerca să-l potolească, dulăul îl trânti jos și se repezi în desiș. Acolo se dădu o luptă mare, dar imposibil de văzut cu cine. Colț-Rău lătra ca turbat, apoi din beregată îi ieși un horcăit. Și din desiș o voce dulceagă zise: "N-o să mai latri de-acum înainte, dulăiaș!" După aceea, frunzele chiparoșilor se mișcară din nou, lăsând să apară un bătrân slăbănog, strâns într-o manta vătuită, care părea să aibă peste o sută de ani și care târa după el trupul câinelui.

Similor spunea că nu văzuse în viața lui ceva atât de lung și descărnat ca acel bătrân. Aproape că se vedea prin el. Avea o față

gălbejită și turtită ca o pară fleșcăită. Marguerite întrebă: "Unde s-a dus?"

Similor reluă:

"Altădată, l-am zărit de două sau de trei ori pe colonel, și, dacă nu ar fi în pământ, aș putea să jur că era el. A trecut chiar pe lângă mine, făcându-mi un mic semn prietenesc din cap, și a mormăit încet: «Drăguții de ei, își dau multă osteneală, multă, multă osteneală. Uite, omule, îți aduc câinele, poate vrei să-l împăiezi. Iată mai bine de un an de când sălășluiesc aici, unde este un cartier liniștit, Dacă vor tot veni mereu așa, să deranjeze morții, care au plătit locul lor de veci, ne vom plânge guvernului»."

Cavalerii Tezaurului ascultau acestea cu gura căscată. Dar ei nu cred, desigur, în strigoi.

În timp ce Similor povestea că bătrânul Matusalem scheletic îi urase noapte bună și se depărtase, împleticindu-se pe picioarele lui ca fusele, ca să dispară ca o umbră în spatele unui cavou, iată că deodată grilajul de la mormântul colonelului se luminează ca de un foc bengal. Acum, ce-i drept, era de așteptat un acord de orchestră. Apoi țâțânile încep să scârțâie, ușa se deschide și, fără să se sinchisească, iată-i că scot un sicriu, dus de patru inși, care rânjeau și spuneau: "Nu mai e un om, e un iepuraș. Se pare că tăticul și-a redus greutatea cât a stat în pământ. Nu mai sunt înăuntru nici zece kilograme din carnea lui de diabol..."

Capitolul XXII - Două mumii

Auditoriul mamei Canada merită să fie descris. Fiecare din cele patru personaje prezente o asculta, dar atenția lor era de grade diferite.

Trebuie amintit că, sub forma stranie a povestirii sale, se ascundea un fond amenințător: o primejdie prezentă și îngrozitoare. Mai trebuie de asemenea amintit că toți cei de față erau, mai mult sau mai puțin, inițiați în ciudățeniile dramei ce se juca. Această dramă era însăși viața auditorilor; fiecare își avea rolul lui.

Vincent Carpentier stătea liniștit și posomorit, ca unul căruia nu i se dezvăluia nimic nou. Spusese, atunci când îmblânzitoarea vorbise despre lătratul câinelui:

— Toate acestea sunt adevărate. Am auzit și dinele și oamenii.

Auzise și Irène; Reynier de asemenea, după cum vom vedea în curând. În plus, Irène avea încă proaspete în minte impresiile rămase de la întrevederea cu contesa de Clare. Pentru ea, această noapte forma un tot plin de fapte nefirești, care purtau în ele dovezile

evidente ale autenticității lor. Uneori, judecata ei se revolta împotriva aspectelor imposibile și nebunești ale evenimentelor ce o înconjurau; dar adevărul i se impunea cu atâta brutalitate, că ea rămânea subjugată, suferind în același timp de îndoielile sale, dar și de convingerile oare o zdrobeau. Povestirea doamnei Canada o interesa pentru că simțea nevoia de a-și explica și de a afla anumite lucruri, dar, mai presus de curiozitatea neîncetat trează, se afla în ea un sentiment mai puternic, o dorință mai aprigă. Era dorința nerăbdătoare de a fi singură cu Reynier. Față de Reynier, i se părea că renaște sau mai curând că se deșteaptă dintr-un somn apăsător, funest. Inima i se avânta spre el ca o sclavă scăpată din lanțuri.

Nu era liber de orice altă preocupare decât îndrăgostitul și supusul Échalot. În dicționar nu există nici o expresie în măsură să redea arzătoarea admirație care îl exalta pe acest prinț consort. Pentru el, Léocadie făcea să trăiască în această noapte întreg prestigiul unei feerii de mare spectacol. În ochii lui, ea era eroina. O găsea frumoasă, tulburătoare, curajoasă până la supranatural, și nu o dată i se întâmplase să spună încet, fără să-l lase din mână pe Vincent, prizonierul său:

— Această dragoste este dragostea mea; se vorbește de tezaur, dar iată un adevărat tezaur, care se exprimă cu eleganță și care împinge veselie națională franceză până și în sânul celor mai îngrozitoare primejdii!

Mama Canada relua:

— Afacerea începe să devină nostimă, nu-i așa, copii? Ia să mai trag o dușcă! Pe afară nu se mai aude nimic, dar să fim oricum, cu ochii în patru. M-ar mira grozav ca *Mâine va fi ziuă* să se fi retras în cușca sa, așa, fără să pună ceva la cale împotriva noastră. Vom vedea noi. Mai sunt încă trei ore bune de noapte, dacă ceasul meu nu bate câmpii. Au mai mult timp decât le trebuie.

Așadar, toată lumea înconjura sicriul. Luna apăruse pentru un minut și, în timp ce domnul Cocotte umbla la încuietorile capacului, putui să le disting chipurile aproape ca în plină zi.

Prințul e un om destul de chipeș, doctorul Samuel însă n-a întinerit în ultimul timp; domnul Comayrol și bunul Jaffret nu sunt decât niște bieți burghezi, despre care nu-i nimic de spus, dar Marguerite! Ah, Doamne! Ce femeie strașnică!

Totuși nu trebuie să credem că bătrânul oase-nșirate, de care vorbise Similor, fusese lăsat deoparte. Marguerite îl chemase pe Roblot, și o duzină de jucători de cărți de la cafeneaua "L'Épie-Scié" cutreiera prin cimitir.

"Vi-l vom aduce — zise Roblot — și-l vom pune cu celălalt în ladă."

Nu stă în obiceiurile și principii mele să glumesc cu asemenea

lucruri, domnul Canada mi-e martor că eu respect buna-cuviință; dar, ce să zic, tot ce se petrecea acolo era mai mult caraghios decât tragic.

Tânărul domn Cocotte este un bun meseriaș, atunci când vrea. El începu cu partea de deasupra sicriului, zicând:

"Am scos afară coletul, fiindcă în groapă locul era prea strimt. Șefii nu ar fi putut supraveghea deschiderea dulapului. Veniți mai aproape și priviți cu toții. Nici o înșelăciune!"

Domnul Cocotte scoase cuiele ferecăturilor în văzul tuturor. Fiecare putu constata că erau neatînse. Sicriul arăta lung și îngust, pe măsura unui mort înalt, dar nu prea solid.

Toți șefii se aplecară când capacul se deschise și îl auzii pe abatele X... spunând: "El este! Chiar el!" Eu, bineînțeles, nu puteam să văd în interiorul sicriului.

"Este grozav de bine conservat — observă Cocotte — și eu găsesc că arată mai sănătos decât când era în viață. Timpul plăcut petrecut în cimitir l-a înviorat."

"Ai crede că acum se va deștepta, învârtindu-și degetele de la mâini — adăugă Prințul — și că ne va spune cu vocea lui mieroasă: «Bună ziua, bibicilor, vă merg bine treburile? Am tras un pui de somn, după câte se pare. Ați fost cumiți în timp ce dormeam? Dar hai să vorbim serios, vreți? Va fi ultima mea afacere!»" Și încă un șir de asemenea năzbâtii care îi făceau să moară de râs pe toți.

Numai Marguerite nu râdea. Pentru ea nu poate fi vorba niciodată de distracție. Ea fu prima care băgă mâna să scotocească în fundul lăzii și chiar în scutecele mumiei, căci o auzii spunând: "E uscat ca iasca!"

"Și nici nu miroase urât" — remarcă doctorul Samuel cu mirare.

Domnul Comayrol insinua: "Dar dacă e carton..."

Marguerite strigă tocmai atunci: "Simt ceva, aici, la subsuoara lui stângă!"

Râsetele încetară, căci fiecare spera într-o descoperire extraordinară. Glasurile tremurau de emoție întrebând: "E Scapularul?"

"Ia sfâșiați-mi această pânză! porunci contesa. Vreau să văd!"

"Bibicilor scumpi, așteptați, așteptați! se auzi o voce care nu mai vorbise până atunci. Să nu stricăm nimic. Vă împrumut eu o foarfecă. Am câștigat recompensa de douăzeci de Louisi. Sunt cel care l-a omorât pe urâciosul de Colț-Rău."

Ai fi zis că fiecare primise câte o măciucă în cap; văzui cum cercul farsorilor dimprejurul sicriului se strânse și se turti dintr-o dată. În același timp se făcu o tăcere atât de mare, că puteai să auzi musca zburând.

Pe cuvânt, chiar și eu am crezut o clipă că mortul era cel care vorbea! Dai eram foarte bine plasată, ca să pot vedea totul. Pe

deasupra capetelor plecate se înălța o siluetă subțire și înaltă, apărută nu știu de unde.

Numai o aruncătură de ochi mi-a trebuit ca să pot recunoaște acel trup slăbănog, care se bălăbănea pe picioare în mantaua lui vătuită: era colonelul Bozzo-Corona.

"Bună ziua, Marguerite pisicuțo — zise el — bună ziua, bătrâne Samuel, bună ziua, Capet Prințule; bună ziua, Comayrol, Jaffret și ceilalți! Sunteți sănătoși? Cu atât mai bine! Și eu de asemenea, mulțumesc. E o vreme grozavă pentru plimbare: nici ploaie, nici vânt, nici soare. Iată foarfeca, să tăiați pânda!"

Contesa vru să spună ceva, dar îi clănțăneau dinții în gură.

Capacul era larg deschis. Ea se afla singură lângă sicriu, în genunchi, aproape pe vine. Colonelul, mai la o parte, stătea în picioare în fața ei. O rază de lună care se strecura printre ramuri îi căzu pe față. Zâmbea liniștit, ca un bun părinte care face o surpriză plăcută familiei sale.

"Cât despre miros — reluă el — nu e de mirare, Samuel puiule. Știi bine că abatele Franceschi m-a îmbălsămat chiar în noaptea când am murit. Se pricepea tânărul, și văd că și aici înăuntru sunt tot atât de bine păstrat ca o mumie. Nu vrei foarfecă mea, bombonico?"

Ceea ce stăpânea acum acest cerc spart, dar care era pe cale să se formeze din nou în spatele Margueritei, nu mai era spaima. Citeam pe toate figurile o uimire crescândă și o curiozitate împinsă la culme. Fiecare încerca să compare mumia culcată în sicriu, nemișcată și mută, cu mumia vie și vorbitoare, al cărei profil ascuțit era scos în evidență de lumina lunii.

În fiecare clipă, noi capete apăreau din umbră ca să privească acest spectacol cu adevărat uluitor. O rază de lună pătrundea acum în interiorul coșciugului: aceeași rază care făcea să lucească și fruntea colonelului. Toți acești curioși, pe care întunericul cimitirului îi scotea la iveală ca și cum Père-Lachaise ar fi fost un parc al Tuileriilor plin de trecători în haine negre, se trăgeau spre Marguerite și se îngrămădeau în spatele ei. Colonelul rămăsese singur de partea lui.

Întinzând cât mai tare gâtul, puteam să văd figura mumiei: cea adevărată, din sicriu. Și pot să jur că era la fel cu cealaltă mumie, cu cea vie, cea care stătea în picioare, îți făcea impresia că bătrânul oase-nșirate se afla lângă un iaz și s-ar fi oglindit în apă.

În acel moment, luna, curățită de nori, făcea să se vadă literele de aur ale mormântului, care mințeau spunând: *Aici doarme colonelul Bozzo-Corona, binefăcătorul celor săraci. Rugați-vă pentru odihna sufletului său.*

Sfinte Dumnezeule! Dar la ce mai folosește diavolul? El nu-și face datoria dacă lasă să fugă asemenea suflete din pârjolul iadului. Afară doar dacă blestematul ăsta bătrân și descărnat de Rodrigue nu este

chiar el diavolul în persoană. Se poate și asta.

Ajunsesem așadar acolo unde colonelul spunea: "Nu vrei foarfeca mea, bombonico?" Și adăugă: "În fond, ai dreptate, asta taie prietenia, după câte se spune. Nu te deranja, am să operez chiar eu".

Se aplecă asupra sicriului și, cum Marguerite schiță o mișcare, el mai zise:

"Nu-ți fie teamă, căprioară, n-am să șterpelesc bijuteria pe care rămășița mea pământească, aici de față, o poartă sub cămașă. Nu merită osteneala. A fost o vreme când Scapularul din La Merci conținea ceva: o relicvă sau un secret. Erau vremuri bune pe atunci, iar eu eram tânăr. În zilele noastre, toate religiile închină steagul, chiar și cea a Fracurilor Negre. Sunteți o grămadă de filozofi! Într-un rând, în locul secretului am pus o păcăleală, Samuel știe asta: cuvântul *nimic*, scris în toate limbile pământului... Da, da! Aveam o fire poznașă. Nimic era încă prea mult. În ziua morții mele, am golit medalionul... Poftim, pisicuțo, iată-l!"

În timp ce vorbea astfel, tăiase pânda giulgiului. Degetele lui ușoare țineau Scapularul, pe care îl întinse Margueritei, adăugând:

"Și am băgat înăuntru și un cântecel, care mi-a plăcut întotdeauna: versuri mai populare, desigur, decât cele ale lui Casimir Delavigne^{44}:

*Când rațele se duc la câmp,
Prima merge înainte...*

Și râse tare, cu râsul lui binevoitor și dulceag.

Marguerite era verde de furie. Toți ticăloșii strânși în spatele ei priveau peste umărul ei medalionul pe care contesa îl deschisese. Nu se putea citi scrisul, dar toată lumea înțelegea cântecul. Câțiva rânjiră.

Marguerite aruncă Scapularul și-l calcă în picioare.

"Eu sunt *Maestrul!* pronunță ea încet; și în tonul ei era ca o amenințare cu moartea. Colonelul Bozzo se află aici, culcat în sicriul lui. Legea noastră osândește pe orice străin care se amestecă printre noi ca să ne descopere secretele. Oricine ai fi, îmi aparții!"

"Pisicuțo — ripostă bătrânul, al cărui calm ironic părea că sporește paralel cu pornirea contesei — nu există decât un singur secret. Eu îl posed, iar tu îl cauți: cum aș fi putut să ți-l fur? Eu sunt aici, adormit între aceste patru scânduri, e adevărat, dar în același timp sunt și aici, în picioare, ceea ce e tot atât de adevărat, fiindcă mă vezi și mă auzi. Explică asta dacă poți! Tu ai vrea să mă deschizi, așa cum ai făcut cu această ladă, ca să vezi ce se află în interiorul meu. Ai vrea să rostești faimosul: *E noapte, tăiați craca...* ^{45}"

Ochii Margueritei erau plini de foc. Este splendidă această femeie! Trebuie să fie cam de vârsta mea, dar e păstrată în puf!

"Da — zise ea — ai ghicit. În sicriu este loc pentru doi."

Bătrânul ridică din umeri.

"Strângându-ne mai bine, ai avea și tu loc, dragoste — mormăi el. În asociația noastră suntem și noi ca toată lumea: nu mai credem în nimic. Dacă le-aș spune băieților noștri, cu mâna pe inimă: «Veți putea voi să-l jertfiți pe cel care v-a fost ca un tată timp de două treimi de secol?» ei mi-ar da cu tifla, poznașii. Dar dacă le-aș sufla la urechi: «Îngerașilor, tezaurul s-a mărit, s-a mărit, s-a tot mărit! Am cu ce să fac din fiecare din voi câte un Rothschild. Multiubita noastră Marguerite nu valorează mai mult de doi franci și cincizeci, este știut, dar eu vă ofer zece, douăzeci, o sută de milioane pentru pielea ei»..."

"Nu te-ar crede — îl întrerupse contesa. I-ai înșelat de atâtea ori!"

Bătrânul își scoase cutioara de aur cu portretul împăratului Rusiei și o ciocăni ușor.

"Putem să încercăm — zise el. În orice caz, că au să mă îngroape o dată mai mult sau mai puțin, nu contează. Iar acum, între noi doi, căprioara mea, țin-te bine!"

Capitolul XXIII - Sfârșitul istoriei cu cimitirul

Vincent Carpentier se rezemase cu coatele de masă și-și ținea capul cu amândouă mâinile, zbârlindu-și părul încâlcit și barba sălbatică. Ochii lui posomorâți priveau în gol.

Échalot, păzitorul lui, murea de somn. Stătea totuși treaz la postul său; dar nu mai auzea nimic și repeta din timp în timp, ca în vis:

— Ce mai talent de orator are nevasta asta a mea! Atenția Irènei și a lui Reynier obosise. Ei nu mai erau la înălțimea "talentului" doamnei Canada și povestirea Sa nu-i mai interesa aproape de loc.

— Iată doi pușori — zise ea — care ar prefera să se afle între patru ochi, ca să poată gânguri împreună despre dragostea lor. Mă pricep la astea. Am simțit, în mai multe rânduri, aceleași bătaii a două inimi care se divinizează reciproc. Încă puțină răbdare. Dacă flecăresc atât de mult, nu o fac nici ca să mă laud, nici ca să-mi arăt meritele. Toate împrejurările uimitoare menționate mai sus vă privesc, și o veți vedea acum.

Dacă o scurtez este pentru că domnul Canada și cu mine vrem să dăm, peste puțin, o raită pe afară. Ticăloșii își au planurile lor și pun mâna în foc că suntem asediați. În consecință, tânărul nostru este rugat, în mod special, să asculte până la sfârșit.

Nu pot să neg că poveștile cu strigoi m-au înfricoșat întotdeauna; dar acest spărgător de nuci care era colonelul nu-ți dădea nici un fior de spaimă. Eram numai curioasă. Țineam mult să aflu dacă el o va

mânca pe Marguerite, sau dacă aceasta îl va mânca pe el.

Fracurile Negre părăsiră cu încetul partea în care se afla doamna contesă și se apropiară de omul care își pipăia priza de tabac în fundul cutioarei lui de aur.

"Căprioară mică — zise acesta, adresându-se contesei — am impresia că nu ai careu de ași împotriva mea. Dacă ai avea pușculița, ar fi cu totul altfel; dar vezi că deocamdată o am eu, și tu n-ai dat dovadă de o bună judecată când ai ridicat glasul împotriva tatălui tău."

"Credeam că ai murit..." — voi să spună Marguerite, care o lăsă mai moale.

"Minți, drăguț. Știi foarte bine că eu nu voi muri niciodată."

"Tocmai când eram pe cale să descopăr în sfârșit marele secret..." — continuă contesa.

"Te iert — o întrerupse bătrânul. Cusurul meu este că sunt bun până la prostie. Spune-i mulțumesc lui tăticu."

El închise cutioara cu un zgomot sec și continuă:

"N-ai fi descoperit nimic, prostuț. Când țin eu ceva, nu-i nici un pericol să-mi scape din mână! Eu v-am avut întotdeauna la inimă, copii, asta-i sigur, și tot atât de sigur e că și voi mă iubiți ca pe cel mai bun moș turtă-dulce ce a existat vreodată. Numai că ați format mica voastră asociație a Cavalerilor Tezaurului ca să mă trimiteți pe lumea cealaltă. Nu văd nici un rău în asta. Se mai întâmplă în familie. Și atunci, ca să nu mai fiu tot timpul cu ochii în patru, mi-am dat demisia și am pus să fiu băgat în pământ, așa cum te retragi din afaceri. Asta nu m-a costat mai mult decât prețul unui om slab și mort, căruia i s-a aranjat un cap. În timp ce înlocuitorul meu dormea în cimitir, eu mă odihneam. Mă cam plictiseam însă. În fiecare zi mă deșteptam spunându-mi: «Nimeni nu va încerca astăzi să mă înjunghie, nici să mă împuște, nici să mă strângă de gât, nici să-mi pună otravă în supă. E cam monoton». Îmi părea rău după voi. Și, ca să-mi omor timpul, o să râdeți, căutam soluția ca să iau tezaurul eu mine, dacă vreodată *cârna cu coasa* mi-ar li făcut proasta glumă să se gândească la mine. Să fie oare ceva cu neputință? Nu se știe. Am un dinte găurit. Trăsneai a mea era să condensez atât de mult tezaurul, încât să-l pot băga în gaura dintelui... Ei, dar îmbătrânesc și cad poate în mintea copiilor. În orice caz, nu am reușit deplin; tot ce am putut face, și este foarte puțin, a fost să reduc budana mea de aur topit, înaltă și lungă cât cea de la Heidelberg, la conținutul unei jumătăți de ceașcă. Și chiar poate la ceva mai puțin decât atâta, căci de când cu uneltirile acestui ticălos de cavaler Mora, și chiar ale tale, Marguerite, ca să aduci la Paris această curcă plouată de Vincent Carpentier, am reușit să fac să intre întreg tezaurul La Merci în tabachera mea".

În asistență se produse o mișcare ca o zgduitură.

Bătrânul ținea în mână tabachera, și crezui că are să fie făcută bucățele cât ai bate din palme. Dar el adăugă pașnic, oferind o priză Prințului:

"Obișnuiești, Capet? Nu este asta tabachera cu pricina. Ia te uită! continuă el. E lumină la nepotul meu în cameră! Ați cam întârziat să-i faceți de petrecanie ăștia, pușorilor. Este un băiat instruit și nu lipsit de calități. Până în momentul morții mele, încercase de trei sau patru ori să mă îmbrace în patru scânduri, și numai ca să scap de atențiile lui mi-am pus singur la cale înmormântarea. Da, da! Iată că situația de defunct servește la ceva! Cât ești de liniștit în această situație!... Dar voi nu mă mai ascultați, vă uitați cu toți la fereastra cavalerului Mora. Hai să vedem! Voi, care aveți vederea bună a tinereții, pe cine zăriți în cameră?"

"Sunt doi!" murmură Marguerite.

"Un bărbat și o femeie" — adăugă Samuel.

"Nu se pot desluși chipurile" — făcură ceilalți.

"Ba da, ba da — reluă bătrânul, care își pusese mâna streășină la ochi. Oare ticălosul meu de nepot are o amantă? Asta nu m-ar mira, cu moravurile lui stricate... Ei, ei! Dar nu-l așteptam pe prietenul meu Vincent decât mâine."

"E adevărat! strigară din toate părțile. E Vincent! Vincent Carpentier!"

"Cu Irène!" bâigui Marguerite, care părea uluită.

Bătrânul se uită primprejur, căutând ceva ca să stea jos. Negăsind nimic, împinse cu piciorul capacul sicriului și se așeză comod deasupra.

"Parcă-i mai bine când te odihnești — zise el. Biata mea Marguerite, tu credeai că mititica este la tine acasă și te aranjaseși să-l primești tu însuși pe Vincent... Ei, dar iată că s-a stins lumina! Nu mai e nimeni! De acum încolo s-a terminat cu flecăreala, trebuie să lucrăm! Vă propun un târg! Sunteți de acord?"

Vă închipuiți poate — se întrerupse aici mama Canada — că bătrânul spărgător de nuci vorbise prea multe și că eu, cu toate că am trăit la Paris, în mijlocul secolului al nouăsprezecelea și al bâlciului, nu m-am putut dezbara cu totul de superstițiile din Saint-Brieuc, unde am văzut lumina zilei. Artistul este un filozof, nu-i așa, el nu crede în strigoi și în alte baliverne medievale. Totuși, simțeam o crampă la stomac văzându-l pe bătrân așezat pe sicriu, la marginea mormântului său, atât de slab și prăpădit că l-ai fi dat jos numai cu o suflare, în mijlocul acelor bandiți fără credință și fără lege, dintre care cel mai bun nu face nici o deosebire între o lovitură de cuțit și un bobârnac.

Orice ați spune, acest om nu este o ființă de rând. Îl vedeam tot așa de bine cum vă văd pe voi, în cercul Fracurilor Negre, care se strânsese în jurul lui. Mă întrebam pentru ce a mai înfruntat el această

primejdie, de ce-i sfida astfel pe foștii lui asociați, după ce fugise de ei până în mormânt. Când îmbătrânește prea mult, oare și diavolul să cadă în mintea copiilor?

Era liniștit, nici mai mult nici mai puțin ca un invalid care stă la aer pe esplanadă. Își învărtea degetele, torcând ca un piscoi amărât, tolănit în soare, sus pe streășină. Trebuie să vă spun că eu am trecut prin mâinile lui, mai bine zis prin ghearele lui, căci nu se află în grădina zoologică un tigru mai feroce decât Cotoiul ăsta.

Ghearele lui, le cunoșteam prea bine! Atâtea masacre și silnicii a comis cu ele! Sigur și incontestabil că este o prostie să crezi în fleacurile melodramelor, dar vampirul de la Ambigu își prelungea astfel vinovata lui existență, bând castroane întregi de sânge cald...

El îi privea deci cu un aer cam prostuț, deși puțin viclean, și reluă:

"Drace! Cum să nu fiți de acord! Marguerite, frumoasă îmbufnată, ești totuși la vârsta judecății, turturica mea, și știi bine ce înseamnă să te pui rău cu tăticu. Toți, atâți cât sunteți, puteți crede una sau alta, dar în fond sunteți singuri că vă am la mână. Oricare ar fi jocul pe care îl joc, eu tot sunt tare pe situație; nu-i așa, Samuel? E mult timp de când n-ai mai auzit vorbindu-se de vagmistru?"

Nimeni nu răspunse. Chipurile erau întunecate. Samuel nu putu să-și ascundă o strâmbătură de neliniște.

"Vagmistrul n-a dat greș cu nimeni, decât cu tine, doctore — continuă bătrânul. Ai avut noroc. Cu atât mai bine pentru tine, dar nu fi prea mândru de asta. Spuneam deci că suntem de acord. Bat cu pica sau dau jos treflă, asta mă privește. Mă las îngropat, apoi reînvii, libertatea libertăților, pe voi nu vă privește. De îndată ce reapar, sunt Șeful necontestat și, ca și soarele, pretutindeni unde intră, stinge luminările. Așa stând lucrurile, nu e de mirare că interesele noastre sunt aceleași. Am venit în noaptea, asta la voi, fiindcă în locul unde m-am retras duc lipsă de ajutoare. Dimpotrivă, voi aveți prea multe, și Dumnezeu știe cât sunt de prost îndrumate de când am părăsit serviciul activ. În fine, n-are a face. Cel puțin ați urmat calea cea bună, pândindu-l pe Vincent Carpentier, pe fiica lui, Irène, și pe tânărul pictor Reynier. Acesta din urmă trebuie lichidat cât de curând. Știți sau nu știți de ce, n-are importanță; este un fapt: vreau să moară!"

Irène se strânse lângă Reynier. Acesta rămase rece.

Vincent înălță capul pe jumătate și zise cu glas moale:

— De două nopți n-am închis ochii. Unde se află pe aici o mână de paie?

Îmblânzitoarea auzi și-i făcu un semn cu degetul lui Échalot.

— Bagă-l în cabinetul de toaletă — zise ea. Așa ne scăpăm de el, fiindcă voi avea nevoie de tine. Încuie-l cu cheia și se va simți acolo ca la Mazas⁽⁴⁶⁾... Pune-i salteaua ta.

Apoi continuă, în timp ce Échalot se îndrepta spre pat:

— Aproape am terminat, îndrăgostiților. Bătrânul mai zise:

"Rămâne acum vecinul, acest cavaler Mora, ale cărui ferestre puteam să le văd prin grilajul mormântului meu. Erați cât pe-acți să scoateți pentru el castanele din foc, scumpii mei copii. Presupun că nu e nevoie să vă mai spun cine este el..."

"Nu — îl întrerupsese Marguerite. Nu e nevoie. Într-adevăr, știm."

Bătrânul îi făcu, surâzând, un semn din cap.

"Tu ai prea mult duh — zise el. Asta te împiedică să ghicești adevărul. Fii sinceră: îți închipui că acest cavaler Mora se află în clipa de față sub mantaua mea vătuită?"

Fără să mai aștepte răspunsul contesei, adăugă scurt și precis:

"Aveți afacerea în mână, duceți-o până la capăt. Dacă mă descotorosiți în noaptea asta de familia Carpentier și de italian, veți fi recompensați. Iată ordinea de bătaie: italianul trebuie suprimat, Vincent de asemenea și Reynier la fel. Aceștia trei sunt adevărații Cavaleri ai Tezaurului. Cât despre tânăra Irène, ea a știut să-mi placă. De când am timp liber, am redevenit, amator. O vreau vie și neatinsă: dacă mi-o stricați, e ca și cum nu ați făcut nimic!"

Vincent Carpentier îl urmăse docil pe Échalot, care îl conduse în cabinet, unde mai întâi fusese întinsă pe jos o saltea. Se părea că ultimele cuvinte pronunțate de doamna Canada îi erau indiferente.

Échalot îl întrebă:

— Așadar, jupâne, nu ne mai gândim la faimoasa treabă pe care o aveam de făcut în noaptea asta?

— Ce treabă? bombăni Vincent. Mie mi-e somn.

— Atenție! făcu împlânzitoarea. Încuie ușa de două ori cu cheia. Arată ca unul care pune ceva la cale.

Échalot învărti de două ori cheia în broască și se întoarse la covată în care dormea micul Saladin. Îndreptă cu o dragoste de mamă zdrențele oare-i serveau copilului drept acoperământ și îi zise:

— Pe tine, mititelule, te interesează prea puțin că aici se discută despre viață și despre moarte. Vârsta fericită, care nu cunoști clocit liniștea nevinovăției! M-ar mira grozav ca Léocadie să nu mă bage în noaptea asta în vreo nouă încurcătură. Cu cât povestește mai mult, cu atât înțeleg mai puțin, în pofida ușurinței ei de a explica. Fă nani, micuțule. Cel de Sus va avea grijă de adoptivul tău, care a înlocuit indiferența adevăratului autor al zilelor tale!

— Înțelegeți — continuă împlânzitoarea, adresându-se ca și până acum Irènei și lui Reynier — că țineam să vă precizez acest ultim amănunt al condamnării voastre la moarte. Bătrânul a mai spus o mulțime de alte lucruri, cum ar fi transformarea tezaurului, unde nu s-ar mai afla nici măcar o piesă de cinci franci, ci numai turtii moderne, englezești și din alte țări, în valoare de mii de milioane; și că

ascunzătoarea nu mai servea la adăpostirea bogățiilor din La Merci, ci ca să-l adăpostească pe el, pe Matusalem, ca un vierme într-o nucă. Și că el ar fi admirabil instalat acolo.

"E mai puțin încăpător decât mormântul meu de alături — adăugă el — dar este mai central pentru distracțiile Parisului, Operă, Palais-Royal și Bursă, unde mai încasez micile mele câștiguri, atunci când este cazul. Trebuie să mărturisesc că Vincent îmi aranjase această tainiță cum nu se poate mai dibaci. Nu mă simt bine decât acolo, și dacă v-am poruncit să terminați cu el este pentru că nu vreau să mai vină să mă deranjeze: e necesar pentru liniștea mea..."

Și așa mai departe! După ce a flecărit atâta, s-a uitat la ceas și a zis:

"Mielușeilor, s-a făcut târziu. Puneți-mi scoica la loc; iar eu am să intru în cealaltă groapă. Știți de unde să luați vânatul. Și mâine, fix la amiază (vedeți că nu am nevoie de întuneric), veniți să mă vedeți la mine acasă."

"Unde?" întrebă Marguerite.

"Tot la aceeași adresă: strada Thérèse. Am la bunele maici o mică locuință. Întrebați de maica Maria cea Bună, care mă va anunța."

Se ridică apoi în picioare și-și strânse mantaua vătuită în jurul trupului său slab.

Marguerite medita cu capul lăsat în jos și cu sprâncenele încruntate. Bătrânul îi mângâie bărbia:

"Sigur, sigur — zise el — am vrea să-l ronțaim pe tăticu în timp ce-l avem în mână. Întrucât tezaurul este acum atât de concentrat, poate că tăticu îl are chiar în buzunar..."

Marguerite ridică brusc capul. Dacă ea ar fi spus atunci un singur cuvânt sau ar fi făcut un gest, Cavalerii s-ar fi repezit, cred, grămadă asupra bătrânului. Dar a șovăit. Și bătrânul ajunsese la zidul înconjurător, pe care îl trecu fără vreo efortare vizibilă, și tot atât de ușor cum ar fi făcut-o Mazurier, cel care juca odinioară rolul maimuței Jocko la Poarta Saint-Martin. Toți rămaseră cu gura căscată văzând sprinteneala lui.

După ce dispăru bătrânul, Marguerite zise:

"E contele Julian, sunt sigură".

"Și ce trebuie să facem?" întrebă Samuel.

"Să facem tot ce-a spus el."

"Și pe urmă?"

"Mâine vom merge la întâlnire."

"Își va bate joc de noi. Este invulnerabil. La ce ne-ar folosi să-l omorâm?"

Marguerite se gândi o clipă, apoi zise:

"Nu o vom uide pe maica Maria cea Bună. O vom prinde de vie. Am ghicit: ea este tezaurul!"

Capitolul XXIV - Irène și Reynier

— Asta a fost — continuă mama Canada. Am plecat așa cum venisem, pe scară, spunând Umflatului că mă duc să-mi iau traista de la "Drumul mare", ca să-i aduc paharul de rachiu făgăduit.

"Mulțumesc, maică Lampion — îmi răspunse el — și, vezi, toarnă o măsură mai mare, că destul am așteptat tratația dumitale."

N-am putut să trec pe la "Drumul mare", fiindcă domnul Piquepuce venea în urma mea. Se ducea să ducă ordine. Când m-am întors, la cotitura drumului Perilor am văzut Fracurile Negre cum săreau zidul unul după altul, ca furnicile.

Sigur că la ora asta ne dau târcoale. Nu îi aud și nu-i văd, dar îi simt. Sunt peste tot, pe aici, primprejur. Au aflat de la vizitiul Margueritei că domnișoara Irène n-a părăsit casa și că domnul Reynier și Vincent Carpentier au intrat aici. Combinația lor, ca să-i adune pe toți aceștia la palatul de Clare, s-a dat peste cap, dar asta nu-i împiedică să pună altceva la cale, în acest cartier unde poliția nu-și vâă niciodată nasul. Dacă ați înțeles totul din povestirea mea, cu atât mai bine. Dar eu, nu. Am povestit numai pentru voi, și acum nu mai am timp să vă cer lămuriri.

Ceea ce este clar e că sunt patru condamnați, inclusiv vecinul Mora. Acesta li se va strecura printre labe, dar cu voi trei, ei bine, vor avea de lucru! Aici ați putea fi în siguranță, dacă nu ar fi ușa și ferestrele. Nu știu ce uneltire pot să pună la cale acești ticăloși, dar oala e pusă la foc. Și eu fierb.

Nu știu cum se poate explica lucrul ăsta! Mă interesez de soarta voastră de parcă ați fi de-ai mei. Am mai salvat eu o pereche, care se afla și mai aproape de marginea prăpastiei. Voi încerca... Ești gata, domnule Canada?

— La ordin, Léocadie — răspunse Échalot.

Irène întreabă:

— Ce veți face, bună doamnă?

— Acela care mi-ar spune și mie ce voi face — răspunse îmblânzitoarea — mi-ar aduce o mare ușurare. Tocmai m-am reîntors din America, unde sunt mulți sălbatici, dar cu toate astea, tare aș vrea, la ora actuală, să fim acolo, fie chiar și în mijlocul deșertului. Fracurile Negre sunt diavoli și la lumina zilei, dar în noaptea asta sunt niște diavoli turbați, fiindcă sunt stăpâniți de febra tezaurului. Și, să știți, aș minți dacă aș spune că nu doresc să văd și eu minunea aceea: mii de milioane care se pot ascunde în mica tabacheră a bătrânului spărgător de nuci... Mii de draci! Asta ațâță curiozitatea. La bălci,

încasările mele erau din bănuți de aramă. Și o sută de franci în gologani atârână greu, nu glumă! De aceea, zic, e tare atrăgător să poți contempla un adevărat tezaur, compus din aur, diamante, rubine și perle veritabile. E caraghios, dar nu pot să nu mă gândesc la el. Iar tu, domnule Canada?

— Și imaginația mea hoinărește cam tot prin partea aceea — răspunse Échalot. Dacă domnul Vincent ar vrea să ne spună unde se află, ne-am duce să aruncăm o privire...

— Taci din gură! Ar fi un bun furat. Și ca să-i răspund domnișoarei Irène, vă spun care e părerea mea. Aici nu sunt de nici un folos. Afară, e altceva; cu îndemânare și îndrăzneală, îi putem îndrepta pe o cale greșită. Întrucât Umflatul m-a luat drept aceea târătură urâtă care este regina Lampion, înseamnă că semăn cu ea. Nu mă măgulește, dar dacă asta ar putea fi un mijloc de salvare, aș binecuvânta Providența, căci, fiind recăsătorită, nu mai am nevoie să mă gândesc la cuceriri. Cât despre domnul Canada, ar putea să strecoare vreo minciună pe lângă Similor. Ei nu s-ar mai feri de el, acum că fostul lui patron, vecinul de pe coridor, se ține pentru moment alături de Fracurile Negre. Într-un cuvânt, vreau să acționez, să mă mișc... Dacă nu aveți nimic împotrivă, înainte de a pleca, pot să vă sărut, tinereilor?

Irène îi întinse obrazul rece.

— Orice s-ar întâmpla, doamnă — zise ea — eu vă mulțumesc din toată inima.

— O strângere de mână, băiete! făcu îmblânzitoarea, întorcându-se spre Reynier. Suntem între artiști, cu toate că de categorii diferite. Pe câți pictori nu i-am făcut eu să lucreze! Înainte, domnule Canada!

Acesta se și afla lângă ușa.

— Scumpii mei copii — reluă îmblânzitoarea, care era cu adevărat mișcată — vom face tot ce vom putea. Rolul vostru este să stați liniștiți și să nu deschideți sub nici un motiv. Bineînțeles că dacă tata Vincent reușește să iasă din vizuina lui, voi trebuie să-l opriți aici, chiar cu forța dacă va fi cazul. Pe el îl pândesc ei în special, și la primul pas pe stradă va fi strivit ca o muscă. Noi amândoi, soțiorule, vom merge să dăm târcoale cu lupii... Veți avea numai două sau trei ore de așteptat, da, căci acum se luminează devreme. Să nu aveți grijă de noi, fiindcă noi unim curajul cu șiretenia. Și dacă se înfierbântă lucrurile prea de tot, m-am gândit acum, în timp ce vorbeam, la un truc ca să punem în picioare nu numai vecinii, dar și soldații și pompierii, căci, dacă vreau eu, și diavolul va lua armele. La drum, domnule Canada!

— Prezent! făcu Échalot, deschizând ușa. Plin de zel, când e vorba să-ți fiu pe plac!

Ușa se închise în urma lor și cheia scrâșni de două ori în broască,

pe dinafară.

— E mai sigur așa — zise împlânzitoarea. Aș da mult ca să am o traistă.

Ultimele cuvinte auzite din interior fură următoarele:

— Ai cutia de chibrituri, domnule Canada? E nevoie de ea în cazul în care vom folosi trucul de care am pomenit.

Irène și Reynier erau acum singuri.

Așteptaseră cu pasiune și doriseră mult această clipă. Mai ales Irène, a cărei inimă renăștea acum și în care se deștepta femeia, după lunga orbire ce-i copleșise adolescența.

Drama care îi înconjura avea în ea ceva atât de neverosimil și atât de imposibil, încât rațiunea lor se ridica în fiecare clipă chiar împotriva mărturiei simțurilor. Ei auziseră, văzuseră, dar, în pofida voinței lor, încercau să nu creadă. Era ca și cum sub ochii lor se juca o piesă de teatru prost concepută, construită pe dinafară după toate regulile dramatice, dar despre care amatorii de crime, ce se dau în vânt după melodrame, pe bulevard, nici n-ar fi vrut să audă.

În toată afacerea asta, nimic nu stătea în picioare. Povestea era mai mult grosolană decât dementă. Actorii jucau în contra oricărui bun simț. Un copil obișnuit cu basmele cu cocoșul roșu ar fi respins cu dezgust aceste brutale născociri. Totul era însă adevărat. Realitatea amenințătoare, implacabilă, se impunea chiar din aceste extravagante. Istoria povestită de mama. Canada, și care apărea ca o înscenare absurdă, conținea pentru fiecare din ei dovezi certe, pe care nici unul nici celălalt nu le putea respinge. Departate de a se îndoi, ei știau prea multe. Împlânzitoarea de-abia dacă le dăduse, pe ici pe cele, câteva amănunte noi, caraghioase sau îngrozitoare.

Amândoi ascultaseră triști, uimiți, ca niște bolnavi al căror coșmar nu se mai termină. Doriseră cu pasiune sfârșitul acestei odioase hărțuieli, așteptând clipa când să-și poată schimba între ei gândurile, să-și deschidă inimile, să vorbească de iubirea lor. Erau osândiți, dar poți oare pierde vreodată speranța, atunci când iubești? Și ei, se iubeau, ca și cum primejdia, care îi amenința din toate părțile, ar fi concentrat într-un focar arzător întreaga înflăcărare a tinerei lor iubiri.

Reynier, al cărui întreg trecut nu fusese decât un cult îndelung, nu adorase niciodată atât de mult. Această pornire îl făcea să simtă că orice altă impresie, speranță sau teamă dispăreau în fața fierbintei sale adorări.

Irène se afla la prima ei oră de dragoste. Mai mult chiar decât Reynier, ea disprețuia, respingea tot ce nu era dragostea sa, în care dăinuiau remușcări dureroase și o imensă nevoie de ispășire.

Câte cuvinte le stăteau pe buze! Atâta vreme cât prezența împlânzitoarei și a soțului ei îi ținuseră despărțiți, sufletele lor se

avântaseră unul spre celălalt. Iar acum, că piedica dispăruse, stăteau tăcuți, ca și cum însăși posibilitatea pe care o aveau de a-și spune totul le-ar fi luat dintr-o dată graiul.

Stăteau mână în mână. Reynier era în picioare. Irène rămăsese tot în locul în care o lăsaseră soții Canada la plecare. Își ținea ochii în jos. Aștepta.

Aștepta primul cuvânt al lui Reynier, care, desigur, nu putea fi nici o aluzie, nici un reproș. Ea cunoștea prea bine inima iubitului ei, ca să se teamă de așa ceva. Reynier, ca să întrebuițăm expresia atât de frumoasă, dar și atât de demodată a vechilor povestiri, era o oglindă de generoasă delicatețe.

Ceea ce o speria pe Irène, ceea ce o apăsa ca o tortură, era această tăcere și, totuși, chiar de i-ar fi fost viața în joc, nu ar fi putut găsi cuvântul care să o rupă.

Reynier, egoist și el o dată, o privea cu încântare. Niciodată, în clipele lui de desperare ce erau aproape să-l ucidă, atunci când visurile sale crude și multiubite îi arătau printr-o fermecătoare iluzie fericirea pierdută, niciodată, zic, nu o văzuse atât de adorabil de frumoasă.

Deodată, simți o lacrimă caldă, care îi picurase pe mână. Apoi, cu o mișcare bruscă, această mână, strânsă cu putere, fu dusă la buzele Irènei.

Reynier căzu în genunchi în fața ei. Brațele tinerei fete i se încolăciră de gât, și ea îl strânse la piept într-o îmbrățișare avântată.

— Te iubeam, te iubeam — zise ea printre suspinele care îi zbuciumau pieptul. Am chemat moartea de atâtea ori. Era în mine o nebulie dureroasă până la supliciu. Mi se pusese o legătură peste inimă!

— Copilă scumpă — murmură Reynier, strivit sub povara acestui prim sărut — atunci când sufeream prea mult îmi spuneam: ea mă iubește.

— Cu tot sufletul și cu toată viața mea! rosti Irène, care în această clipă era femeia împlinită, cu o frumusețe încununată de o aureolă tragică. Acest om merită o pedeapsă mortală.

Sub focul privirilor ei, Reynier își lăsă ochii în jos.

— Ce mult seamănă cu tine! zise ea.

Un fior îi trecu prin tot trupul, în timp ce adăuga:

— Și cât de inexplicabil este tot ceea ce ne înconjoară!

Reynier nu răspunse; ea strigă:

— Vrei să fugim împreună? La capătul lumii? Sunt gata să te urmez.

— Dar tatăl nostru... — murmură tânărul.

— Da, e adevărat — zise ea — nu sunt bună de nimic. Mereu uit pe cineva: când pe el, când pe tine!

— De altfel — răspunse Reynier cu glas domol — acest om veghează în jurul nostru, privirea lui ne ține prizonieri. El nu te-ar lăsa să pleci, nici pe tine, și nici pe mine.

— Nu poți să lupți împotriva lui?

— Ba da. Voi lupta. Acum că mi-ai spus: "Te iubesc", acum trebuie să-mi apăr fericirea, și o voi apăra!

Irène îi întinse fruntea, gândind cu glas tare:

— Ar trebui să-ți cer iertare, în loc să-ți fac reproșuri; dar de ce ai întârziat atâta, Reynier, bunul meu Reynier? Tu știai ceea ce eu nu știam. Au vrut să te ucidă. De ce nu te-ai întors? De ce nu m-ai luat cu tine ca pe un copil înșelat?

— Am fost vinovat — răspunse scurt Reynier. Și, numaidecât, adăugă: Fiecare încearcă să fugă de soarta lui.

Ochii mari ai Irènei îl priveau întrebători. El continuă:

— Mi-ai spus adeseori: "Am pentru tine o dragoste de frate".

— Tu te mai gândești și la altceva — murmură tânăra fată.

— E adevărat. Mă gândesc și la cuvintele pe care le-ai pronunțat adineauri: "Ce mult seamănă cu tine!"

Urmă o tăcere. Amândoi erau palizi. Irène vorbi cu greu:

— Îmi amintesc de tabloul acela care era mereu acoperit cu o pânză.

— De multe ori — reluă Reynier cu o voce nespus de tristă — am vrut să mă îndepărtez de tine pentru totdeauna.

Ea se strânse lângă el, ca și cum s-ar fi temut de împlinirea acestei amenințări.

— Pe mine mă urmărește o fatalitate — continuă tânărul. Dragostea mea aduce nefericire.

— Dragostea ta este singurul meu bun pe acest pământ — zise Irène, lăsându-și capul frumos pe umărul iubitului ei. Fără tine nu aș fi oare și eu condamnată?

Reynier o strânse în brațe.

— E adevărat — încuviință el. Nu eu l-am făcut pe tatăl nostru Vincent să intre în cercul funest în care ne aflăm prinși cu toții.

Irène vru să spună:

— Asemănările pot fi și produsul întâmplării...

Dar Reynier o întrerupse ca să-i răspundă:

— Am regăsit-o pe mama...

Și cum fata lăsa să-i scape un gest de veselă surpriză, el dădu încet din cap și încheie:

— Ca să o văd murind... Nu trebuie deplânsă — continuă el. S-a stins în brațele mele spunând: "Ultimul meu ceas e cel care vede și primul meu surâs".

Se întrerupse din nou și-și trecu mâna peste fruntea scăldată de o sudoare rece.

— Există — pronunță el cu glas încet — în acest roman întunecat, care este povestea noastră, o logică implacabilă. Ori de câte ori gândurile mele vor să fugă și să se refugieze în imposibil, o mână de fier le reține. Prima oară când am privit tabloul, capul mi s-a umplut de gânduri care erau nebunești, dar care reprezentau purul, neîndurătorul adevăr. Acest om este tatăl meu, și a vrut să mă ucidă.

Capitolul XXV - Mama lui Reynier

În jurul celor doi logodnici domnea o adâncă tăcere, înăuntrul ca și afară. Micul Saladin dormea în albia lui, puțin agitat de vânzoleala neobișnuită ce dăinuise toată noaptea în jurul său.

În cabinetul transformat pentru Vincent Carpentier în închisoare de protecție nu se auzea nici cei mai mic zgomot, și orice atac din partea aceea părea atât de exclus, încât Irène și Reynier, absorbiți de patosul convorbirii lor, uitaseră aproape de vecinătatea lui Vincent. Se află acolo în siguranță. Oboseala îl îmblânzise fără îndoială, și febra lui, calmată de epuizare, îl lăsase în pace.

De la plecarea soților Canada, palierul rămăsese pustiu și tăcut.

Ultimele cuvinte ale lui Reynier o înfioraseră pe Irène. Ea zise:

— Ești absolut sigur că e tatăl tău?

— De mult timp — răspunse Reynier — da, de foarte mult timp această teamă s-a născut în mine. Nu aș putea spune cum s-a strecurat în mintea mea, dar e sigur că aventura mea nocturnă din câmpia Sartènei lăsase o rană misterioasă în adâncul amintirilor mele. De câte ori, la Roma, nu m-am deșteptat tresărind, fugind de acel portret al marchizului Coriolan, care era propria mea imagine, și astupându-mi urechile ca să nu mai aud glasul bătrânei melc gazde, ce-i spunea lui Coyatier: "Seamănă cu el?"...

În ziua când în galeria contelui Biffi, m-am pomenit în fața acelei pânze ciudate, *tabloul lui Brigand*, a cărei copie ai văzut-o mai târziu, am simțit că mi se înmoaie picioarele. Eram și acolo, mă recunoșteam. Numai că nu mai eram victimă, ci asasin.

În Corsica, bătrâna Cherchelita mă inițiasse în legea familiei noastre: "Să lovești sau să fii lovit!" Soarta mă pândea pretutindeni! Degetul ei amenințător îmi arăta trecutul, ca să văd viitorul.

În momentul reîntoarcerii, toată inima mea zbura spre tine. Tu erai, tu ești și tu vei fi mereu viața mea întreagă. Dar mă întrebam: am oare dreptul să iubesc? Și când întâlnești senina ta prietenie de copil în locul iubirii la care visasem, nu îndrăznii să mă plâng.

Eu însumi am fost rece. Mă ascundeam, ca să sufăr. Cum se poate explica acest lucru? Totuși, nu credeam. Judecata mea se opunea

instinctului. Dar instinctul era mai tare. El îmi arăta calea destinului. Și eu făceam mai mult decât să cred: simțeam. Eram sigur.

Călătoria pe care am făcut-o împreună la tatăl nostru Vincent, la minele din Stolberg, mi-a dezvăluit mai multe lucruri. În tablou se mai afla, în afară de victimă și asasin, și un al treilea personaj: tezaurul. Tezaurul își făcea apariția. L-am văzut și eu prin demența lui Vincent Carpentier.

Și nu m-am mirat când tu, la întoarcere, ai amânat data căsătoriei noastre. Îl întâlnisem pe scări pe cavalerul Mora. Nu-l mai văzusem până atunci, dar l-am recunoscut.

Destinul câștiga teren împotriva mea. Eram reuniți, noi, cele trei personaje ale dramei: el, cu și tezaurul.

El avea nevoie de tine împotriva mea, care reprezentam amenințarea destinului, și împotriva lui Vincent, care reprezenta tezaurul. De aceea nu m-am depărtat Am rămas în apropierea ta. De ce să-ți fi spus cât sufeream? Și cum? Vegheam în zadar, fiindcă nu-l puteam lovi pe dușman, care era tatăl meu, dar, în fine, vegheam.

Au încercat să mă asasineze. Pentru alții ar fi fost un motiv de îndoială. Pentru mine era o dovadă de neînălăturat. Eu cunoșteam legea familiei: lovitura de cuțit era prima mângâiere a tatălui meu.

Eram oare convins? Preferam să mă învinovățesc de nebunie. A trebuit cuvântul mamei mele, ca să înfrâng îndoielile.

Aceasta s-a întâmplat cam după șase săptămâni de la intrarea mea în sanatoriul doctorului Samuel, unde fusesem transportat în stare muribundă. Rănile îmi erau aproape vindecate. Aș fi putut rămâne acolo timp de un secol fără să bănuiesc ceva, căci învățatul și seriosul medic care mă îngrijea îmi inspira un adevărat respect.

Un singur fapt ar fi putut să nască în mine neîncrederea. Zărisem prin geamul meu, în curtea bolnavilor tratați gratis, o figură care îmi răscolea amintiri sinistre. Pe oameni ca Coyatier, zis vagmistrul, nu-i poți uita niciodată. Aș fi putut să jur că era el.

Chiar în ziua când mi s-a îngăduit să fac un tur prin grădină, acesta s-a apropiat de banca pe care stăteam și mi-a zis:

"Vă salut, domnule Reynier. Aveți un nume din Tirol, pe care austriecii l-au adus la Veneția. Știu că ați fost odinioară la Sartène; aș vrea să știu dacă ați fost până la Triest".

"Am fost la Sartène de două ori — răspunsei eu — căci am dorit mult timp și cu pasiune să capăt o explicație pe care ai fi putut să mi-o dai."

"Ei, ei! făcu el. Va să zică vă mai amintiți de mine? Eu vă cam uitasem de atunci. Există însă o biată femeie, care e pe cale să treacă în lumea dreptilor și care odinioară și-a părăsit copilul în Italia austriacă. Ar dori să vă vadă înainte de a muri."

Deschisesem gura ca să întreb cine era această femeie. Coyatier

ghici și îmi răspunse:

"Mama dumneavoastră, cine să fie! Fusesse o fată frumoasă. Cherchelita, bătrâna dumneavoastră gazdă de la Sartène, a cunoscut-o bine. Era numită femeia diavolului. Proastă poziție. Dacă doriți mai multe explicații, le veți obține de la mama dumneavoastră".

Am întrebat unde se afla.

"Chiar aici — răspunse vagmistrul. Veți fi lăsat să o vedeți. Ea se află sub protecția doamnei contese de Clare, una din susținătoarele așezământului. Ați putut constata că pot exista primejdii și în apele Senei ca și în marea Corsicei. Comedia neagră în care ați jucat un roi fără să vreți a început acum mai bine de o sută de ani. Această comedie merge înainte la țintă, în fiecare act se ucide un om, lângă un morman de aur, care înghite sângele. Vreți să vă vedeți mama?"

Peste câteva minute mă aflam în sala comună a ospiciului, căci sanatoriul doctorului Samuel are și o secție gratuită de spital. Vagmistrul, înainte de a mă părăsi, mă puse să stau lângă un pat în care zăcea o biată ființă aproape neînsuflețită. Ea deschise ochi, adânciți în orbite din cauza agoniei, și făcu o efortare să întindă mâna spre mine.

"Reynier, fiul meu — îmi zise ea — răul poate să nască și binele. *El* este cel care ți-a scris pentru mine numele pe față, încercând să te înjunghie. Voi muri mulțumită că am putut să-ți arăt primejdia cu degetul..."

Irène, nu voi mai repeta în fața ta povestea mamei mele. A fost o povestire scurtă și întreruptă de spasmele care preced agonია. A fost o povestire îngrozitoare.

El, omul pe care ea îl numea astfel de parcă ar fi fost singurul pe lume, era contele Julianio Bozzo, fratele mai mic al marchizului Coriolan Bozzo, a cărui asasinare s-a produs în Corsica aproape sub ochii mei.

Mama mea nu era țigancă din naștere, dar umbla eu o trupă de țigani care rătăceau prin Lombardia. Fusesse furată — sau găsită de mic copil — și i se spusese Zorah, nume care era săpat pe cruciulița de argint ce-a purtat-o la gât până la moarte. După ce și-a părăsit primii stăpâni, ea continuă să se numească Zorah țigăncușa.

Era frumoasă; poate că ar fi fost și bună, însă nenorocirea nu lăsase în ea decât un singur simțământ: răzbunarea. Iubise atât de mult, încât acum ura de moarte.

Într-o noapte, în câmpia Milaneză, nu departe de sălașul fraților ei, mama mea, care nu era pe atunci decât o tânără fată, aproape o copilă, a fost martora unei lupte pe viață și pe moarte. Se oprise amuțită în spatele unei tufe, auzind zăngănit de arme. Unul din cei doi luptători căzu. Adversarul său se aruncă asupra lui și îl străpunse cu lovituri de spadă, înainte de a fugi.

Erau doi frați: doi Bozzo. Aceștia au șapte vieți, nu pier ușor. Julian nu-și pierdu tot sângele prin cele treizeci de răni care îi zdrobeau trupul și pe care le datora dragostei de frate a marchizului Coriolan, fratele său mai mare. A fost salvat prin îngrijirile țigăncușei.

Când m-am născut eu, Julian o părăsise. S-a întors totuși la ea, căci leagănul meu a fost furat la câteva săptămâni după naștere. L-au găsit în fundul unei râpe, unde eu zăceam pe o grămadă de iarbă, între două stânci care m-ar fi putut strivi.

Dar și eu am șapte vieți în mine. În răstimp de trei ani, mama a fost nevoită să mă apere de o sută de ori. Într-o seară, la Verona, am primit o lovitură de pumnal chiar în brațele ei.

Atunci, pierzând nădejdea de a mă mai putea ocroti împotriva acestei uri înverșunate, al cărei motiv ea îl cunoștea, căci Julian, pentru a o seduce, îi încredințase secretul speranțelor sale, atunci ea se hotărî să se despartă de mine.

Eu mă numeam tot Giuliano, ca tatăl meu. Când am împlinit cinci ani, ea mi-a atârnat de gât un bilet cu numele de Reynier și m-a părăsit, adormit, pe treptele mănăstirii Sfântul Francisc, la Treviso.

Cunoști restul, și știi cum femeia sfântă care acum se află în ceruri, doamna Carpentier, mama ta, m-a primit, pe mine, micul vagabond sălbatic, ca să facă din mine cel mai fericit dintre copii.

Necunoașterea originii mele mă pune la adăpost de alți, dar și de mine însumi. În clipa când se despărți de mine la Treviso, mama îmi zicea încă de multă vreme Reynier. Celălalt nume îl uitasem. Dar purtam, se vede, semnul destinului meu. Cineva mă recunoscuse înainte chiar ca eu să-mi fi privit chipul în acel tablou de la galeria Biffi, a cărui vedere îmi distruse dintr-o dată nepăsarea mea de adolescent. Un cuțit catalan, m-a lovit pe la spate, la Roma, într-o seară pe când căutam un model de bandit în dosul ghetoului, și cu ocazia aceluia prim duel, zgârietura pe care o promisem se învenina fără nici un motiv aparent, ca și cum aș fi fost atins de o armă otrăvită.

Revelațiile mamei mele erau confuze și mai cu seamă lipsite de legătură. Când am părăsit-o, ea mi-a spus: "Voi termina de povestit mâine".

Dar a doua zi am găsit-o acoperită cu un giulgiu. Murise.

* * *

Reynier se opri. Irène își lăsase frumosul cap blond pe umărul lui și îl privea tăcută. Pe chipul tinerei fete se citea o nespusă tristețe.

Reynier aștepta un cuvânt.

— Irène — murmură el după un timp de tăcere — vei mai putea oare să mă iubești?

Ea i se aruncă de gât. Ochii li se umeziseră la amândoi, ca și cum ar fi fost udați de aceleași lacrimi.

— Reynier, Reynier al meu — zise Irène — aș vrea să-ți dau mai mult decât viața mea. Sufăr auzindu-te: dar câtă fericire simt în această suferință! Continuă, vorbește-mi despre tot ce te privește, vreau să știu totul. Iubesc și urăsc: la fel ca și biata ta mamă.

— Urăști! repetă tânărul pictor cu o bucurie amestecată cu groază. Nu uita că răzbunarea e cu neputință.

Ea lăsa ochii în jos, ca să ascundă flacăra sumbră ce i se aprinsese în privire.

— Mi se pare — reluă Reynier — că încă mai aud acel murmur înăbușit ce ieșea de pe buzele mamei mele. Îmi spusese, admirând, ca toate mamele, tinerețea robustă a fiului ei: "Tu ești cel mai tare, ucide-l".

Irène simți, că o trec florii.

— Dar a adăugat — continuă Reynier: "Copilul meu, te-am cântărit din prima privire, tu nu vei lovi. În această bestie feroce, tu îți vezi tatăl. Și atunci, mai bine fugi, căci în legea fatală care Conduce neamul tău nu există decât două căi: de a ucide sau de a fi ucis. Du-te la capătul lumii, ascunde-te ca și cum ai fi făptuit o crimă".

— Avea dreptate — îl întrerupse Irène cu glas încet — trebuie să fugim. Oriunde vei vrea să mergi, eu sunt gata să te urmez.

Reynier apăsă pe inima sa mâinile tinerei fete, dar nu răspunse. Ea îi aruncă o privire îngrijorată, apoi murmură încet, cu glas zdrobit:

— Mama ta a mai spus ceva, iubitul meu Reynier. Și mie mi se pare că aud vocea ei agonică. A spus: "Această tânăra fată va fi pierzania ta. Ea te-a trădat, uit-o!"

Tânărul pictor voi să nege, dar Irène continuă cu energie:

— Și avea dreptate. Îți spun că o aud. A adăugat: "Această fată atrage dușmanul pe urmele tale. Ea reprezintă o primejdie pentru tine, va fi nenorocirea și pierzania ta. Are un tată atins de o boală necruțătoare. Nimeni nu îl va putea salva, nici vindeca: *El a văzut tezaurul!*"

La rândul lui, Reynier tresări, bâiguind fără să vrea:

— E adevărat, a spus asta.

— Și avea dreptate! Avea dreptate! strigă Irène triumfătoare, dar adânc tulburată. Trebuie să o ascuți. Noi suntem nenorocirea, tatăl meu și cu mine, noi suntem primejdia; trebuie să ne părăsești pe amândoi.

Vorbea din adâncul inimii, iar vocea ei avea un ton implorator.

Reynier o privea în extaz. Chiar și când era departe de ea, chiar și în visările lui de iubire, nu o adorase niciodată cu atâta pasiune.

— Dumnezeu să aibă în paza lui sufletul mamei mele — pronunță el încet după o scurtă tăcere. Acestea sunt amintiri de o clipă. Eu însă

am alte amintiri, cele de o viață întreagă. Eu mai am o mamă, de la care am primit, de asemenea, ultimul cuvânt, o dată cu ultima ei suflare. Ea mi-a spus, arătându-mi o copilă scumpă care dormea, învinsă de plâns lângă patul de agonie: "Reynier, tu vei deveni bărbat. Bietul meu Vincent a fost bun cu tine; întoarce-i dragostea pe care ți-a arătat-o. Uneori, durerea este un rău sfetnic; Vincent va rămâne singur cu durerea lui. Poate că va avea nevoie de tine. Promite-mi că nu îl vei părăsi niciodată". Am promis. Și aceea care fusese providența tinereții mele a continuat, zâmbind în toiul chinului ei: "Reynier, și eu am făcut tot ce am putut mai bine pentru tine. Amintește-ți de dragostea mea, iubește-mi copila, protejeaz-o. O iubești ca un frate, iubește-o și mai mult, iubește-o ca o mamă. Înlocuiește-mă, fiindcă eu mă duc. Dacă îmi promiți asta, voi muri mulțumită". I-am apăsat frumoasa mână palidă și rece pe inimă, și i-am promis.

— Așadar — făcu Irène, care ascultase cu ochii plecați — tu îți îndeplinești o datorie iubindu-mă?

— Este o datorie sfântă, pe care o plătesc... — începu Reynier.

Dar nu termină și, întrerupându-se, strigă într-un elan de patimă nestăvilită:

— Mint! Încerc să te înșel, înșelându-mă pe mine însumi. Amintirea mamei tale este religia mea, e adevărat; dar ar putea exista vreo religie împotriva dragostei mele? Tu nu știi cât am suferit eu prin tine, tu nu știi în ce măsură sufletul meu se contopește cu al tău. În lumea aceasta, pentru mine nu există decât tu. Din cauza ta îl ocoleam pe omul acesta, deoarece mi se părea că paricidul ar fi stat între tine și mine ca o barieră de netrecut. Dar poți oare crede că a existat măcar o zi, o oră fără să mă gândesc, în adâncul inimii mele, la tine? Această femeie, contesa Marguerite, mă cucerise prin tine. Mi-a vorbit despre tine. Și în timp ce mă credea în adăpostul meu, eu ieșeam noaptea fără știrea nimănui. Eram aici, sub fereastra ta, pândind, veghind. Și, Domnul fie lăudat, nebunia s-a dovedit până la urmă înțelepciune, căci așa am putut descoperi primejdia care te amenință astăzi! Eu, cel dinții, ca o sentinelă la postul ei, am auzit pașii dușmanului. Semnalul de alarmă a fost dat de mine. Irène scumpă, atunci când, în durerea ta, gândul te-a purtat spre mine, atunci când ai pronunțat numele meu, eu am putut răspunde: Iată-mă!

O ridică în brațe, tremurândă, dar fericită, și în timp ce ea murmură rugăciuni de mulțumire, el continuă, închizându-i gura cu sărutări:

— Te iubesc! Te iubesc! În nenorocirea noastră, mai am încă fericirea mea, cea mai mare din toate, aceea de a simți că dragostea mea merge mână în mână cu datoria mea, căci te voi iubi chiar și împotriva datoriei mele. Ești a mea, mi-ai spus-o. Ce importanță mai are restul? Tatăl tău este și al meu. Primejdia? Dar am chemat-o, așa

cum implori salvarea! Și a venit, o slăvesc, căci ea reface prin noi o familie. Să nu ne mai despărțim niciodată, niciodată! Vom fi salvați împreună, sau tot împreună vom muri!

Buzele Irènei le atinseră pe ale lui. Ea murmură:

— Reynier! Iubitul meu Reynier!

Rămaseră înlănțuiți într-o îmbrățișare mută.

În mijlocul tăcerii profunde care îi înconjură, se auziră în același timp două zgomote, atât de slabe amândouă, încât la început ei nu le dădură atenție. Primul venea dinspre palier. Celălalt părea să vină din cabinetul în care se afla închis Carpentier.

Capitolul XXVI - Figura cu ursul

Irène și Reynier ciuliră urechile în același timp. Nu trebuia prea mult ca să fie readuși la simțământul primejdiei care îi amenința.

Zgomotul ce venea de pe palier, sau mai curând de pe scară, era aproape imperceptibil.

— *El* este, se reîntoarce acasă — zise Irène foarte încet.

În tremurul vocii i se ghicea întreaga ură.

— Aș dori să fie *el* — răspunse Reynier. Este singurul de care mă tem; dar sunt cel puțin doi, fiindcă îi aud vorbind.

Prin ușă străbăteau într-adevăr șoaapte, care fură însă acoperite de un fel de trosnituri venind dinspre cămăruța de alături. Parcă cineva scutura cu mare grijă o cercevea de fereastră și îi zăngănea geamurile.

— Există vreo fereastră în cabinet? întrebă Reynier.

— Da — răspunse Irène. Cabinetul dă spre grădină, ca și camera în care ne aflăm, dar fereastra este condamnată, căci conductele de scurgere a apei trec de-a curmezișul ei.

Reynier făcu un pas spre ușa cabinetului. El gândi cu glas tare:

— Biata lui minte, cum se frământă! Nu am încredere în liniștea lui de adineauri. Părea astfel numai ca să ne înșele supravegherea.

— Trebuie să fie foarte obosit! obiectă tânăra fată. Și etajele sunt atât de înalte! De altfel, din partea aceea nu se mai aude nimic. Acum se aude aici un zgomot.

Nu apucă să termine; dar degetul ei arăta ușa care dădea pe palier. Era evident că mai multe persoane se opriseră acolo, așteptând. Reynier zise:

— Poate că este Échalot cu nevasta lui. Sunt desigur oameni buni, dar naivi ca toți cei de seama lor, și buna femeie se agită mai mult decât trebuie.

În timp ce vorbea, răsucise mânerul ferestrei.

— Ei, ei — se auzi pe palier — iată că deschid fereastra.

Dar numai Irène auzi aceste cuvinte. Reynier spunea:

— Înălțimea etajelor nu înseamnă nimic. Tata are idee a lui fixă. I-am citit în ochi intențiile. N-aș fi liniștit nici dacă l-aș ști prizonier în vârful coloanei Vendôme.

Se aplecă în afară. Noaptea era pe sfârșite, dar întunericul se îngroșase foarte mult, fiindcă luna scăpătase dincolo de orizont. Dintr-o privire, Reynier putu totuși să vadă că mica fereastră a cabinetului, aflată alături de el, în dreapta, și în fața căreia țeava de scurgere trecea în diagonală, era neatinsă și închisă. Ascultă. Nici un sunet nu mai venea dinspre cabinet.

În clipa când se retrase, ținând cu amândouă mâinile canaturile ferestrei ca să le închidă, Irène rosti foarte încet numele lui. Se întoarse cu o tresărire. O văzu pe tânăra fată în picioare lângă ușă, cu degetul pe buze. Ea îi făcu semn să se apropie.

Pe platforma scării se vorbea încet, dar, în lipsa oricărui alt zgomot, cuvintele treceau prin lemnăria ușii.

— Sunt aici, fiindcă e lumină — zise un glas.

Un al doilea răspunse:

— Sunt sigur că am zărit adineaori femeia lângă intrarea dosnică de la "Drumul mare"; avea aerul că se ascunde în umbră cu gândul de a spiona, nu încapă îndoială. Bărbatul era jos, ascuns în spatele lemnului lăptarului, sub poarta de intrare.

— Atunci, cine e acum aici? Fereastră n-a fost deschisă de vânt.

A doua voce răspunse:

— Eu îi cunosc foarte bine, pentru că am fost în relații intime cu amândoi, fapt de pe urma căruia toate binefacerile mele au fost răsplătite prin cea mai neagră nerecunoștință. Femeia este o lepădătură, fostă artistă de bâlci, un colos cu barbă și cu arta de a sparge pietre pe burtă. Bărbatul este la fel, un fost servitor de farmacie, pe care îl luasem la mine ca valet de cameră. Este angajat la italianul de alături, ca să-l ajute la fabricarea otrăvii lui pentru șoareci. Pun rămășag pe toată averea mea că i-au adăpostit la ei pe brodeză, pe pictor și pe fostul zidar de arhitect. E în firea lor să se amestece în toate intrigările, ca să-și câștige existența. Să vâre domnul Cocotte sârma în broască, și se va vedea dacă am ghicit bine!

La această propunere nu se dădu răspuns. De cealaltă parte a ușii părea că cei de acolo stau și se sfătuiesc.

Irène, albă ca o statuie, rămăsese nemișcată, cu urechea aplecată spre palier. Reynier zise:

— Îl cunosc pe cel care a vorbit. E unul din fostele mele modele, cu numele de Similor.

Irène pronunță încet aceste singure cuvinte;

— Fracurile Negre!

— Dacă toți ar fi ca ăsta — reluă tânărul pictor aproape vesel —

aventura nu ne-ar da prea mult de furcă. Sunt înarmat. Peste o oră se va lumina de ziua.

Fu întrerupt de Irène, care îl strângea de braț, murmurând:

— Ascultă!

Vocea care vorbise la început spunea, întocmai ca și Reynier:

— Nu mai avem decât o oră de noapte ca să câștigăm premiul. Trebuie să ne grăbim. Numai că tânărul pictor se va opune dacă e aici, va fi tărașoi, și stăpânii au spus să nu facem gălăgie.

Similor fu cel care răspunse:

— O sută de franci în palmă, domnule Piquepuce, și eu salvez partida!

Se auzi un zornăit de monezi, în timp ce Piquepuce bombănea:

— O sută de palme, dacă îți bați joc de noi!

— Și custura mea înfiptă în spate! adăugă o voce care nu vorbise până atunci.

Până acum se auziseră patru glasuri, dar ceata asediatorilor trebuia să fie cel puțin dublă. Similor reluă:

— Aproiați-vă ca să vă vorbesc în taină. Nu e nevoie să audă și vecinii, nu-i așa? Se zice că în civilizația secolului al nouăsprezecelea, drepturile paternității au supraviețuit progresului, și sunt inprescriptibile, ca și altădată. Pentru asta, ceasurile nu contează. Dacă mi s-a șterpelit copilul, pot să-l iau îndărăt de oriunde, chiar în mijlocul nopții și chiar în ziua de duminică.

— Ce ne privește pe noi asta? întrebă Piquepuce.

— Vă privește, căci eu am un fiu natural în aceste locuri, pe care mi l-au subtilizat bărbatul și femeia Canada ca să-i dea lecții de saltimbanc; dar ei nu au asupra copilului nici un drept legal să-l supună la tratamente rele ce fac de rușine omenirea în timpurile noastre.

Ochii Irènei și ai lui Reynier se întoarseră în același timp spre leagănul în care dormea micul Saladin. Apoi se uitară unul la altul. La rândul lui, tânărul pictor păli și el.

Avea și de ce. De cealaltă parte a ușii, discursul lui Similor fusese primit cu adevărate aclamații. Era un pretext, un mijloc, o cheie. Nu se mai gândeau nici măcar să fie precauți. În caz de scandal, vecinii erau câștigați dinainte.

— Asta face cât un comisar în uniformă și cu eșarfă! zise Piquepuce vesel.

Și bătu de trei ori din palme, adăugând:

— Un copil furat de saltimbanci! L-au deșălat, i-au frânt oasele. I-au dat, drept hrană, să înghită numai săbii.

— Și nenorocitul de tată — întări tânărul domn Cocotte, maistru lăcătuș — i-a văzut, dincolo de fortificații, jonglând cu mititelul. Fără un anumit semn, pe care nevinovatul îl are sub urechea stângă, nici nu

l-ar mai fi recunoscut.

— La pulpa piciorului — rectifică Similar. Un neg din nascare. Aiurita lui de mamă defunctă îl avea la gură.

Urmă un hohot de râs. În interiorul camerei nu se auzea nici o mișcare.

Similar, îmbătat de succes, ridică glasul și strigă, cu fală:

— Deschideți, în numele legii, care este aici în acord cu natura!

— Nerodule! se stropși la el Piquepuce.

Dinăuntru nu se dădu nici un răspuns. Reynier o susținea pe Irène în brațe. El spuse:

— Orice s-ar întâmpla, îl voi apăra pe tatăl nostru.

Cei de afară bătură pentru a doua oară, și Piquepuce zise:

— Bărbatul și femeia Canada sunt invitați să deschidă de bună voie, ca urmare a drepturilor unui părinte caro vine să-și ceară copilul, fiind nemulțumit de educația care i se dă.

— Perfect! făcu Cocotte. Asta zic și eu exprimare!

Iarăși, nici un răspuns. Piquepuce reluă, după o clipă:

— Nu vă servește la nimic să faceți pe surzii. Se știe că sunteți aici, și nu se acționează fără rost. Tatăl își vrea copilul, dacă i-l predați nu vi se va face nici un rău.

Aceeași tăcere.

— Ce încăpățânați sunt! ziseră glasurile de pe palier.

Piquepuce reluă:

— O dată, de două ori, de trei ori! Rămâneți direct răspunzători de nesupunere. Nu ne e greu să intrăm și fără voia voastră, oameni buni. Am adus și lăcătușul. Vino încoace cu șperaclul, Cocotte!

Imediat se produse un zgomot metalic în broască.

Atunci se auzi vocea lui Reynier, gravă și reținută:

— Bărbatul și femeia Canada sunt plecați — rosti el. Reveniți pe lumină, dacă aveți treabă cu ei. Eu păzesc casa și refuz să deschid. Dacă intrați, o faceți pe riscul și răspunderea dumneavoastră!

Zgomotul din broască nu se opri, dar păru a se încetini. De bună seamă că afară, pe palier, șovăiau.

— Miroase a om înarmat până în dinți! bombăni Cocotte.

— E om voinic? întrebă Piquepuce. Să fie pictorul?

— Cât despre asta, da — răspunse Similar — e pictorul și e voinic. I-am recunoscut papagalul.

Scula lui Cocotte aproape că nu mai lucra. Un glas aruncă întrebarea:

— Care intră primul?

— Curiosule! făcu Piquepuce.

Și își roti privirea ca pentru a-i întreba pe cei aflați pe palierul mai întunecat decât un cuptor.

— Bălanul e aici? întrebă el.

După ce auziseră vocea lui Reynier, cei de pe palier vorbeau atât de încet, încât cuvintele lor nu mai treceau prin ușă. Cu toate că cei doi tineri ciuleau urechile, de-abia dacă mai prindeau câte o vorbă din când în când.

La numele de Bălanul, o voce groasă și răgușită răspunse:

— Prezent!

— Ți-ai adus anteriorul? întrebă iarăși Piquepuce. Vino mai în față, ca să te vedem.

Ceilalți se dădură la o parte și o matahală cu un cap lănos, îmbrăcată într-o veche redingotă de om avut, care îi venea până în călcăie, ieși înainte. Cu tot întunericul, se vedea bine că era un negru.

Piquepuce schimbă cu el câteva cuvinte scurte și îi puse doi ludovici în palmă. Negrul își scoase numaidecât lungă lui redingotă, pe care o îmbracă de-a-ndoaselea, în așa fel ca spatele hainei să-i vie în față.

— Jos hainele de pe voi! porunci Piquepuce. Și să fie bine captușit! Va face *figura cu ursul* ca un băiat de ispravă.

Între redingotă și trupul negrului fură îndesate trei sau patru vestoane și jachete, astfel că el apăru în umbră gras cât un butoi.

— Voi, ceilalți, la picioare! porunci din nou Piquepuce. Pregătiți-vă sforile. O am și eu pe a mea și vă voi da o mână de ajutor! Învârtește cârligul, Cocotte, și fiți cu băgare de seamă la manevră! Chiar de-ar avea și un tun pictorul, răspund de reușită. Gate? Și acum, înainte! Prezentați-i ursul!

Cocotte învârti, și zăvorul sări din lăcaș.

În clipa în care ușa fu deschisă, Reynier se afla în picioare, la trei pași de prag, cu câte un pistol în fiecare mână. Intenția lui hotărâtă era să tragă, nu numai ca să se apere, ci ca să scoale toți vecinii cât ai bate din palme și să capete ajutor. Bun sau rău, era singurul mijloc de apărare. Reynier nu avea de ales.

Totuși, cele două pistoale rămaseră mute, fiindcă prima sa privire căută în zadar dușmanul pe care trebuia să-l ochească. Ceva ciudat și totodată caraghios îi apăru în fața ochilor. Matahala amintea de teribila naivitate a anticelor șiretlicuri de război, și numai un om înnebunit de spaimă putea să atace uriașul manechin care astupă la început toată intrarea. Dar Reynier era cutezanța însăși. El așteptă.

Manechinul se prezenta cu spatele și mergea de-a-ndăratelea. Brațele sale, încrucișate pe burta care nu se vedea, erau ținute ascunse de namilă, părul lung, dar creț, îi cădea până la gulerul redingotei, lăsând să se întrezărească numai o linie neagră, care trebuia să fie ceafa. De la ceafă până la glezne, redingota cădea drept, și pulpanele ei măturau pardoseala. Acest colos înainta cu pași mărunți, mereu de-a-ndăratelea, fără să dea impresia că vrea să se întoarcă.

Irène îl privea îngrozită. Reynier, convins că matahala era o

pavăză vie, menită să acopere atacul adevăraților dușmani, pândea la dreapta și la stânga, căutând să străpungă cu o privire ageră întunecimea palierului.

Nimic nu mișca, iar colosul înainta fără șovăire.

Capitolul XXVII - Cabinetul de toaletă

Aceasta era o veche stratagemă, de care se serveau bandiții de prin munții Apenini ca să poată intra în casele bine apărate.

De cele mai multe ori, *Compare Orso*, cumătrul urs, cum botezaseră briganzii italieni mașina lor de asediu, era un manechin adevărat, menit să primească gloanțele, dar nu întotdeauna se putea avea la îndemână un asemenea obiect, și se întâmpla adeseori ca rolul Cumătrului Urs să fie încredințat unuia dintre bandiți în carne și oase, pe care îl burdușeau cu țoale ca pe o saltea și care, împins înaintea atacatorilor, făcea oficiul pavezei antice.

Meseria de urs este în realitate mai puțin periculoasă decât se pare. În majoritatea cazurilor nu se trage în urs, a cărui apariție are numai darul de a crea confuzie și învâlmășeală printre cei asediați, dacă ursul este o simplă marionetă. Dar dacă ursul este un tâlhar adevărat și care își cunoaște rolul, se pot obține prin el mai multe înlesniri.

Dacă cititorul a fost atent la rândurile care încheiau ultimul nostru capitol, el a înțeles desigur că, în aparență, ursul era un om care se prezenta cu spatele, având brațele încrucișate pe burtă. Ca să atace, el ar fi trebuit să se întoarcă cu fața.

Aici se află partea principală a "figurii", ca să vorbim pe limba domnului Piquepuce.

În realitate, ursul merge simplu înainte, ca oricare din noi. Numai haina îi e întoarsă. Și nu e decât un vlăjgan solid, purtând în față partea din spate a redingotei și ținându-și brațele încrucișate la spate.

Apariția lui produce, fără îndoială, o șovăire. Se vede limpede că este un șiretlic. În astfel de situații, mintea iscodește. Se caută ocolirea capcanei. Nu mai supraveghezi manechinul, ci ceea ce se află în jurul său, în spatele lui...

Dar, deodată, brațele se desfac și amenință. Strania creatură poate lupta de-a-ndăratelea. Măinile sale sunt puse în mișcare pe dos... Și nu mai ai timp să parezi lovitura. Ursul a lovit mai repede ca gândul. Este ca o mână care a făcut explozie; spărtura e făcută; atacanții nu mai au decât să se repeadă la asalt.

Vocea Irènei fu aceea care rupse tăcerea. Ea zise pe un ton de adâncă uluire:

— Fii atent! I-am văzut ochii lucind prin păr!

Reynier zărise și el două scânteieri printre şuvițele de lină încrețită. El ținti, dar degetul său nu mai avu timpul, să apese pe trăgaci. O lovitură îi zbură pistolul din mână și două brațe solide i se încolăciră în jurul gâtului. În același timp, smocurile de lână, date înapoi printr-o mișcare bruscă a capului, demascară presupusa ceafă, care nu era decât fața neagră a "Bălanului".

Ceata de bandiți năvăli prin ușa deschisă.

— Picioarele! ordonă căpitanul Piquepuce.

Într-o clipă, Reynier fu redus la neputința cea mai absolută.

Cocotte, lăcătușul, care purta un costum de fante de mahala, o susținu galant pe Irène, care se clătina, și o conduse la fotoliul Voltaire al doamnei Canada.

— Tot respectul pentru sexul frumos — grăi el. Ce pisicuță drăguță! Fii liniștită, inimioaro, nu-ți vom face neplăceri.

Negrul își arăta colții de lup într-un zâmbet de triumf:

— Pe cinstea mea — zise Piquepuce, ridicând din umeri — nu trebuiau luate atâtea măsuri. Era numai o întâlnire de îndrăgostiți. Căutați să vedeți unde s-a fofilat tăticu.

Similor începuse să scotocească peste tot prin cameră și-și umplea buzunarele. Nu aruncase nici măcar o privire asupra leagănului lui Saladin, care, trebuie să o spunem, sforăia fără istov.

— O pereche de prieteni să stea pe scări — mai zise Piquepuce — pentru cazul că bărbatul și femeia Canada s-ar întoarce de la plimbare. Să păzească bine!

El se uită pe sub pat, după ce pipăise cuvertura de ia un capăt la altul al patului.

— Despre tata Vincent, nici urmă! bombăni apoi. Am fi niște neghiobi să-l lăsăm să cadă în mâna brigăzii lui Roblot. Scormoniți peste tot!

Bălanul și un alt bandit spătos îl păzeau pe Reynier, care nu se mai mișca și încerca să ocolească privirea Irènei, ca și cum i-ar fi fost rușine de înfrângerea suferită.

Irène, nemișcată și amuțită, stătea acolo unde o așezase Cocotte. Ochii ei erau pironiți în pământ. Ai fi zis că excesul de durere o făcuse nesimțitoare; dar nu era așa. Sub masca de nepăsare deznădăjduită, ea își păstra tot sângele rece și asculta cu atenția încordată zgomotele care veneau din încăperea unde se afla închis Vincent Carpentier.

Aceste zgomote, care nu-și schimbaseră natura, scăpau de sub perceperea asediatorilor, din cauza propriei lor gălăgii, dar Irène le urmărea, le explica și înțelegea semnificația lor precisă! Pentru ea era

limpede că Vincent lucra la evadarea sa. Nu mai avea nevoie acum să simuleze oboseala, dar adineaori se arătase doborât de ea tocmai ca să fie închis în cabinet și să-și poată câștiga libertatea de mișcare.

Înfățișarea lui răvășită și abătută îi înșelase pe soții Canada; ea nu ar fi trebuit să o înșele însă pe Irène. Fata își reproșa egoismul dragostei ei. Dorința de a se afla singură cu Reynier ca să obțină iertarea lui o stăpânise adineaori în așa măsură, că nu mai existase altceva pentru ea. Desigur că nu uitase primejdia în care se afla tatăl ei, dar o clipă această primejdie se depărtase și se retrăsese, în mintea sa, printre lucrurile care pot fi lăsate pe a doua zi. Își zisese: îl va lua somnul. Dar acum își dădea seama de viclenia lui Vincent Carpentier, la care patima era mai puternică chiar decât istovirea. Irène ghicea fiecare efortare a lui; ea îi urmărea cazna; îl vedea prin lemnul ușii în luptă cu implacabila tortură a ideii sale fixe. Cuvintele pronunțate de Vincent, care păreau a fi ale unui dement, îi reveneau în memorie cu o semnificație precisă, care îi scăpase mai înainte. Vincent spusese de douăzeci, de o sută de ori poate: "În noaptea asta *am treabă!*" Irène știa despre ce treabă vorbea tatăl ei. Era sigură: tatăl ei se trudea să iasă ca să se ducă la tezaur.

Înălțimea ferestrei deasupra nivelului grădinii nu avea importanță pentru el. În starea lui mintală, nimeni nu mai cântărește piedicile. Nebunii au întotdeauna aripi, începuse cu cerceveaua ferestrei, luând mai întâi multe precauțiuni ca să înăbușe zgomotul lucrării sale. Nimic nu e mai îndemânatic și mai prudent ca mania. Dar cerceveaua rezistase, iar lipsa de unelte îngreuiind efortul lui, treaba se prelungea.

Trebuie să vă reamintim că această fereastră a cabinetului era condamnată.

Poate că Vincent binecuvânta în acest moment tărăboiul care se făcea în camera soților Canada și care îi permitea să lucreze mai liber. În orice caz, profita de această situație. Acum el scutura mai tare cadrul ferestrei, și numai învălmășeala din cameră putea să abată atenția Fracurilor Negre.

Totuși, ce era de făcut? Irène își simțea inima încheștată de o dureroasă nehotărâre. Din ce parte se arăta primejdia mai amenințătoare pentru tatăl ei? Dorința înfrigurată ce-l împingea să iasă afară putea fi oare mai mortală decât pumnalul bandiților?

Tocmai când, cu inima strânsă, Irène își punea aceste întrebări, prin ușa cabinetului răzbătu un adevărat vacarm. Cerceveaua ferestrei fusese smulsă din țâțâni.

Reynier tresări și înălță capul. Ochii lui întâlneau privirea Irènei, în care se citea groaza. S-ar fi zis că tânărul pictor simțea o amară ușurare văzând această spaimă.

În cameră, toată lumea tăcu și nimic nu mai mișcă, Fracurile Negre ascultau cu atenție.

Timp de o jumătate de minut se făcu liniște și în cabinet. Apoi se auzi o ușoară frecare.

— Bătrânul este acolo — zise Piquepuce, și arătă cu degetul spre ușă. Ne-a simțit și încearcă s-o șteargă.

Noi știm că Piquepuce nu se înșela decât pe jumătate.

— Deschideți — propuse Similor, ca și cum ar mai fi fost încă nevoie să se caute motive. Dulapul micuțului meu este dincolo, și am dreptul să-i iau lenjeria.

Cârligul lui Cocotte fu introdus în încuietoarea cabinetului; aceasta cedă de la prima încercare.

— Aveți milă! strigă Irène, împreunându-și mâinile. Nu-l ucideți! Bietul de el și-a pierdut mintea.

Cocotte împinse ușa cu piciorul.

— Binevoiți să intrați — zise el către ceilalți. Apoi, întorcându-se Spre Irène, adăugă: Să-l omorâm? Dar drept cine ne iei dumneata, inimă scumpă?

Piquepuce, om precaut, îl apucă pe Similor de umeri și îl împinse în încăpere, ca pe un balon de încercare, în pofida împotrivirii acestuia.

Fu în zadar. Cabinetul era gol. Fereastra desfăcută arăta pe unde își luase Vincent tălpășița.

— A zburat! strigă Similor. Dar pun rămășag că pasărea nu va ajunge până jos fără să-și frângă gâtul.

— Unde Roblot îl va culege! bombăni căpitanul. Piquepuce. Încalecă pe țeava, omule! O sută de franci dacă pui mâna pe el înaintea lui Roblot.

Similor scoase capul pe fereastră.

— Nu-l mai văd — zise el — țeava se clatină, și nu e momentul, tocmai acum când am venit să-mi iau copilul, să primejduiesc în mod nehibzuit viața tatălui său.

— După el, Bălanule! urlă Piquepuce. Iată-l pe bătrân, a pus piciorul pe zidul din față! Zece ludovici, douăzeci de ludovici cui îl prinde!

Negrul se apropie și încercă țeava de plumb, dar se dădu înapoi, scuturându-și lâna de pe cap.

— Roblot și ai lui sunt acolo jos, în grădină! strigă Iar Piquepuce, cu desperare. Scârba asta de Roblot are întotdeauna noroc!... Uite, Roblot l-a văzut! Mii de draci! Mai bine îl dobor cu un glonte pe bătrânul zidar decât să i-l las lui Roblot, care se va îmbogăți dintr-o dată! Unde sunt pistoalele pictorului?

Toate Fracurile Negre se aflau acum îngrămădite în cabinetul de toaletă. Reynier se strecură până la Irène și îi întinse mâinile în tăcere. Tânăra fată i le dezlegă eu bieteile ei mâini tremurânde.

— Fugi — zise ea, arătându-i ușa. Eu nu pot. Sunt zdrobită

trupește, sufletește. Te rog, fugi și nu te teme pentru mine, nu-mi vor face nici un rău.

— Nu pe acolo — zise Reynier, scuturându-și mâinile scăpate din strânsoare. Pe unde a trecut tatăl tău, pe acolo voi trece și eu. Nu știu dacă am să-l pot scăpa, dar mă va avea lângă el în ceasul morții!

Atinse cu o sărutare fruntea Irènei și se repezi spre cabinet.

În acel moment, Similor îi dădea lui Piquepuce un pistol în mână, zicând:

— Orice împușcătură se poate motiva după cartier. Când e o cazarmă pe aproape, cetățenii spun: o sentinelă și-a zburat creierii, fiindcă era, persecutat de sergent. În fața Sorbonei, sunt studenții care dau foc unui punch. În jurul fabricilor, este contramaistrul care...

Fu îmbrâncit la o parte de Reynier, care dădu buzna în cămăruță. Tânărul pictor trecu printre bandiți ca o nălucă și ajunsese la fereastră tocmai în clipa când Piquepuce striga, ridicând pistolul:

— Asta îi va scula pe toți de la "Drumul mare" și de prin împrejurimi. Uite-l, s-a oprit. Era o vreme când nimeream ținta de la o distanță ca asta fără să dau greș.

Pistolul îi sări din mână, iar el căzu în genunchi, zdrobit de un pumn furios.

Reynier se servi de el ca de o treaptă pentru a încăleca fereastra și, agățându-se de conductă, se lăsă să alunece în jos, în direcția apucată de Vincent Carpentier.

Piquepuce se ridică amețit, în râsetele trupei sale.

— Ticăloșilor! strigă el. Anume ați făcut asta, ca să-l lăsați să treacă! Sunteți pizmași pe mine! În loc de unul, Roblot va avea doi! Vă privește: dacă nu puneți mâna pe ei, vă tai pe toți ca pe niște lemne!

— Din vina lui Similor! făcu Cocotte pe un ton plângăreț.

Și ceilalți repetară:

— Similor e de vină!

Piquepuce se aplecase din nou peste fereastră.

— Iată-i că s-au încăierat i zise el cu o mare mirare.

— Cine? întrebară câteva glasuri.

— Arhitectul și așa-zisul ginere. Dar bătrânul lovește serios! Putem să punem, din nou mâna pe ei. Cocotte, la jumătate din oameni, treci de zidul Perilor și cotește după casă; eu voi face la fel prin strada Celor care pleacă... Înainte, marș!

Toată lumea reintră val vârtej în camera lui Canada, care era acum goală. În timpul acestei învălmășeli, Irène dispăruse.

După ce zgomotul coborârii gălăgioase încetă să se mai audă pe scări, capul îngrijorat al lui Échalot apăru din umbra palierului. Ascultă, trase cu ochiul, apoi intră. Tulburarea îi era mare, dar cu totul străină de scena al cărei teatru fusese locuința lui. Se apropie de albia în care micul Saladin dormea cu un somn liniștit și se așază în

genunchi.

— Dintre toate măgăriile tatălui tău — zise el pe un ton solemn — asta este cea mai grosolană! Știi bine că a fost numai un pretext; dar ca să mă acuze, pe mine și pe Léocadie, că te-am crescut prost, că ți-am rupt oasele, este o josnicie. Și poftim de vezi dacă ți-a dat măcar o mângâiere pe frunte! Toate astea i se trec la socoteală. Când vei fi mare, ți se va depăna bob cu bob tot ce a făcut fiecare pentru fericirea ta, și ți se va spune: alege acum între noi!

Capitolul XXVIII - În cabinetul de toaletă

Nu trebuie să credem că mama Canada procedase fără chibzuință atunci când îl băgase pe Vincent Carpentier în mica încăpere, pe care acesta o râvnise atât de mult. Planul bunei femei nu era prea complicat; ea încerca să câștige timp până se va face ziuă, când cercul diabolic în centrul căruia protejării ei erau ținuti de către Fracurile Negre se va împrăștia.

Părerile mamei Canada în privința puterii Fracurilor Negre puteau fi puțin cam încălcite, romanțioase și pline de acea exagerare populară care imprimă chiar adevărului o nuanță fantastică; dar în afară de slăbiciunea sa pentru elementul miraculos parizian, care reprezintă melodrama intrată în mitologie, trebuie să mărturisim că avea în față motive întemeiate să se teamă. Căci mai văzuse odată Fracurile Negre la lucru; simțise cândva în beregată răceala lamei de cuțit a asociației.

Acolo, departe, în oazele africane, toate animalele se înfi oară auzind glasul leului, pentru că leul este cel mai puternic dintre animale. Dar de adevărată vitejie dă dovadă numai omul, care luptă chiar și în stare de slăbiciune.

Mama Canada, amestecând legenda cu istoria, credea că ceea ce numea ea *Mâine va fi ziuă* avea o putere supranaturală; totuși, la nevoie, nu se clădea înapoi în fața acestei sperietori a viselor sale. Avea în ea acea fărâamă de cavalerism ce se mai găsește încă în popor, mai rar, este adevărat, dar pe care zadarnic l-ai căuta în altă parte. Ea mergea la luptă ca acei viteji din vremurile poetice, care își loveau bucuroși fierul de lance împotriva platoșelor vrăjite. Această primejdie, care trecea marginile credibilului, o atrăgea. În fond, ea mai apucase odată monstrul de coarne, și monstrul nu o sfâșiasse.

Scopul ei era să apuce ziua. Atâta vreme cât ținea noaptea, nu avea nici o speranță, nici în poliția pe care o ura, disprețuind-o totodată, nici în celălalt mijloc de salvare care ar putea fi numit comunitatea și al cărui element principal este ajutorul solid pe care

vecinii și-l acordă între ei, chiar fără să vrea sau să știe, ci numai prin simplul fapt că s-au strâns la fața locului.

Îmblânzitoarea știa că strategia Fracurilor Negre plasează cohortele-i misterioase între victimele alese și civilizația ambiantă. Ea văzuse această bandă stranie acționând chiar în centrul vieții pariziene, acolo unde atâtea priviri sunt neîncetat atente și unde există atâtea posibilități de ajutorare.

Aici, în acest cartier periferic și pierdut, lipsit de orice supraveghere administrativă, Fracurile Negre puteau să lucreze în voie. Câmpul de bătaie era în stăpânirea lor.

Dar a apuca să se facă ziuă, vă spun, era o dorință greu de realizat. Ceea ce socotea doamna Canada să facă, odată ziua venită, ca să consolideze victoria, mă prind că nu știa nici ea. Fiecare ceas cu greutatea lui!

În acest ținut dușmănos, camera sa din pavilionul Gaillaud era singurul adăpost pe care îl putea oferi protejaților ei. Ca să mărească, oricât de puțin, slaba securitate a acestui adăpost, cel mai bun lucru era să vegheze dinafară ușii încuiate.

Mama Canada, împărțindu-și forțele, îl trimisese pe Échalot ca cercetaș, iar ea se plasase în așa fel, ca să poată supraveghea cârciumă "La dramul mare", care era un soi de cartier general al Cavalerilor Tezaurului.

Chiar de la început, atenția îi fusese atrasă de zarva din jurul cârciumei, ale cărei ferestre erau închise. Șefii erau acolo.

Dacă doamna Canada se temea de ceva, aceasta nu era desigur bănuiala că Vincent Carpentier, istovit cum îl știa, ar fi putut să fugă pe fereastră. Când luase în primire locuința, ea găsisse fereastra cabinetului bine bătută în cuie și astupată în plus de trecerea conductei.

Fereastra făcuse chiar obiectul unei discuții de familie între soții Canada. Albia lui Saladin urma să fie instalată în cabinetul de toaletă; dar Échalot se opusese, obiectând lipsa de aer, și Saladin rămăsese în continuare oaspetele camerei conjugale, așteptând ca tâmplarul să vină să desfacă fereastra.

De aceea, primele eforturi ale lui Vincent Carpentier de a scoate cuiele groase și solide care ținutau cercevelele în zid nu preziceau un succes rapid. Oricare altul s-ar fi lăsat descurajat de greutatea unei asemenea munci, care trebuia făcută și fără zgomot. Cuiele, enorme, fuseseră bătute adânc și capetele lor intrate în lemnărie nu puteau fi apucate în nici un fel. Iar Vincent, afară de briceag, nu avea nici o altă unealtă.

Dar există ceva și mai tare decât fierul unei unelte — este voința omului. După ce Vincent trecuse pragul cămăruței ce-i fusese atribuită ca loc de odihnă pentru oboseala lui, i se luase de pe inimă o greutate

apăsătoare. Aici se simțea liber, fiindcă ochii copiilor nu mai erau ațintiți asupra lui. Înainte de a fi fost închis acolo, adevărații lui dușmani nu mai erau cei care îi amenințau viața. El se temea acum tocmai de cei care se puneau de-a curmezișul mișcărilor sale, sub motivul că-l salvează.

Dincolo de aparenta apatie care îl făcea să-și lase capul în jos, în el era o furtună de patimi. Ideea lui fixă, ațâțată cu o violență nemaipomenită, se zbătea în el ca demonul care îi chinuia pe posedații de altădată, în vinele sale clocotea aur lichid. În fața ochilor săi, tezaurul strălucea și dansa cu scânteieri amețitoare. Febra lui, înăbușită dar adâncă, îi pătrundea până în fibrele cele mai ascunse ale ființei. Creierul său, îmbătat de aur, delira la rece. Vincent se scălda cu o dureroasă voluptate în acest ocean al milioanelor, în care ar fi dorit să se cufunde și să moară înecat. În jurul lui, noaptea avea culoarea aurului; era plină de tainice, de gingașe armonii.

La început nu se grăbise. Fereastra care se afla în cabinet, la îndemâna lui, îi era de ajuns ca să poată fi liniștit. Gândea: "Am toată vremea; odată ajuns în stradă, voi alerga mai iute ca o trăsură în galop".

Aducându-și aminte cele povestite de mama Canada, își zise: "Colonelul a mințit, el minte întotdeauna. Cum ar fi cu puțință să încapă tot acest tezaur într-o cutioară? Sunt numai povești, bune ca să-i prostească pe oameni".

Dar se întrerupse, ca să se întrebe: "Și dacă totuși a murit? Și dacă toate acestea sunt mai presus de natură? Ce nu se poate face cu mii de milioane?"

Reveria asta îl mângâia. Adăugă: "Dacă aș putea găsi acea cutioară în care încap toate aceste bogății concentrate!... Ba nu! făcu el cu un fel de mânie împotriva lui însuși. Mă las dus de zborul imaginației. Nu-i înțelept; să rămânem mai bine în cadrul realității. Un tezaur este un tezaur, nu-l iubesc decât așa: un munte de bogății a căror greutate te copleșește, o mare în care te scalzi..."

Atinse ușor cerceveaua. Lemnul, aspru la pipăit, i se păru ros de carii. Cu o bucurie trufașă se apucă de lucru, gândind: "E o bună bucată de vreme de când n-am mai lucrat în meseria mea, dar n-are a face, nu va fi prea greu!"

Primul cui, când fusese bătut, se îndoise sub lovitura ciocanului, oprindu-se în scoaba cercevelei; el nu rezistă; Vincent, care era, după cum știm, un lucrător foarte îndemânatic, îl trase cu ușurință. Dar cel de-al doilea era bătut atât de adânc, încât floarea lui intrase aproape cu totul în lemn. Era cu neputință deci să fie scos, căci nu avea de ce să-l apuce.

În acel moment, Reynier și Irène rămăseseră singuri de cealaltă parte a ușii. Murmurul convorbirii lor intime de-abia ajungea la

urechile lui Vincent, ocupat acum cu scobitul lemnului în jurul cuiului. În el nu mocnea nici un fel de mânie.

Cele două glasuri care vorbeau în șoaptă îi răscoleau gândurile, care se învârtteau mereu în același cerc. Își zicea, zâmbind cu orgoliu: "Nu trebuie decât să vreau, ca să le pot oferi luxul, strălucirea, puterea, faima chiar, în fine, tot ce se poate cumpăra. Căci totul se cumpără! Reynier ar deveni un frumos și important senior, iar o ducese mai frumoasă decât Irène nici că s-ar pomeni".

Se opri din lucru. În acest spațiu strimt, lipsit de aer, nădușeala îi curgea șiroaie pe frunte. În euforia monologului său se strecură o notă de ironie. "Ei stau acolo — gândea Vincent, depănând veșnicul refren al logodnicilor. Irène, sunt sigur, nici n-are nevoie să-i mai explice cum a fost vrăjită de acest mizerabil de Mora. Reynier nu vrea altceva decât să creadă în dragostea sa. Ei mă condamnă, mă privesc ca pe un nebun, fiindcă am altă manie decât a lor. Foarte bine, au dreptate. Înțelepciunea este dragoste și apă rece. Mă gândisem la început să iau pentru ei un milion, un biet milion, oare era prea mult? Da, era prea mult, sau nu era destul. Cu bani ca aceștia intră nenorocirea în casă. Ei ard, ucid!"

Se întrerupse, ca să adauge cu o energie întunecată: "Numai eu, eu singur pot să mă ating de acest secret al diavolului. Este al meu, m-am făcut diavol ca să devin Stăpânul. Ce are a face dacă mă lovește trăsnetul? Sunt bătrân, am suferit, nu mai sper în nimic".

Cuțitul său mușcă din nou lemnul, cu mai multă vigoare. Scobitura era acum destul de adâncă, dar cuiul, neobișnuit de lung și de gros, părea mai solid ca niciodată.

După cinci, minute, Vincent își șterse fruntea, lăsând să-i scape primele semne de nerăbdare.

"Am să mă las oare învins de o bucățică de fier? bombăni cu un început de enervare care părea că îl miră și pe el. Haide! Trebuie să fiu calm! Să nu mă las pradă unor dorinți nestăpânite. Asta ar atrage atenția copiilor, care ar încerca să mă oprească. Și vai de cel care mi s-ar pune de-a curmezișul în noaptea asta!"

Aceste ultime cuvinte le rosti în gând. Ele făcură să-i năvălească sângele la tâmpile. Repetă: "Fii calm! Fii calm!" Dar mâinile îi tremurau. Lama briceagului, înfiptă prea adânc în lemn, se rupse de la mâner.

Vincent se ridică furios și blestemă: "Am ghinion! zise el. Știam că vor fi mii de piedici. Tezaurul este o zână, tezaurul se apără. Dar îl voi avea! Îl voi avea chiar în noaptea asta!"

Înfășură batista în jurul cuiului și trase cu toată puterea. Simți că îl dor vinele capului, dar cuiul nu cedă.

Criza se apropia, în acest timp, neașteptată și violentă, cu atât mai mult cu cât bolnavul făcea eforturi să o înlăture. Se agăță de ceea

ce numea el sângele lui rece; credea că e stăpân pe sine, dar în creierul său zdruncinat totul clocotea.

Mâinile lui pipăiau în jur, pe podeaua prăfuită a cabinetului, căutând o nouă unealtă. Soții Canada trebuie că-și spărgeau singuri lemnele. Dacă Vincent ar găsi toporișca, ar face țândări cerceveaua. Dar pe podea nu era nimic altceva decât restul de cărbune și praf. Vincent începu să se învâртеască prin cămăruță ca un tigru în cușcă. Nu era loc să faci acolo mai mult de trei pași.

La un moment dat se opri și își lipi urechea de încuietoarea ușii. Vorbea Reynier. I se păru că aude cuvântul de "nebun".

"Vorbesc despre mine — își zise Vincent. Îmi dau seama că nu mă mai iubesc, nici unul nici celălalt. Parcă poți să iubești un nebun! Și ei mă cred nebun. Aș putea foarte bine să dăram ușa cu o lovitură de picior, dar ei s-ar pune amândoi împotriva mea. Sunt oare destul de puternic ca să pot trece peste ei? N-aș putea să lovesc tare, mi-ar fi frică să nu omor pe careva."

Se dădu înapoi, ca și cum s-ar fi speriat de propriul său delir. Încăperea era atât de mică, încât această mișcare îl aduse lângă geamul pe care îl atinse cu spatele, producând primul zăngănit auzit de cei doi logodnici în camera lui Canada.

Noi nu am uitat că, în același timp, un alt zgomot ajunsese la urechile Irènei și ale lui Reynier: apropierea Fracurilor Negre asediatoare.

În clipa când Reynier se dusese să se uite afară pe fereastră, Vincent stătea tăcut în vizuina lui, supărat că a dat în mod imprudent semn de viață și că a dezvăluit poate planul său de evadare, dar totodată și fericit de descoperirea pe care întâmplarea i-o adusese în față. Pentru un om de meserie, și, el era un asemenea om, cerceveaua, în urma atingerii, sunase a doagă.

"De afară — gândi el — chiar și un copil n-ar avea decât să o împingă puțin ca să intre."

De îndată ce Reynier, liniștit în urma cercetării, părăsise fereastra camerei lui Canada, Vincent căută minerul de care trebuia să tragă pentru a smulge fereastra din țățâni.

Judecata lui era simplă. Nu mai era cazul să lucreze pe tăcute și să-și înăbușe eforturile; trebuia să lucreze repede, asta-i tot. Văzuse poziția conductei și sprijinul pe care putea să i-l dea ea să coboare în grădină. De acum încolo, zgomotul avea mai puțină importanță, cu condiția să fugă imediat după ce ceilalți ar fi prins de veste.

Vincent se afla în acea stare de exaltare mintală în care maniacul simte că are aripi în loc de brațe; i se părea că va putea să alunece în jos de-a lungul conductei așa cum alunecă din vârful stâlpului nenumărații campioni ai întrecerilor populare.

Dar fereastra nu mai avea mâner, și degetele lui pipăiră cu

înfrigurare lemnul fără să poată apuca ceva.

Un răcnet i se opri în gât. Această întâmplare nenorocită îi închidea din nou portița deschisă a celulei sale, mai cu seamă că în delirul lui, care creștea neîncetat, își închipuise că nu mai avea decât un pas de făcut, o mână de întins, ca să atingă tezaurul.

Tezaurul era acolo, îl vedea. "Fii calm! Fii calm!" își spunea cu năduf. Inima îi bătea cu putere în piept, și în fața ochilor îi jucau prelungi licăriri orbitoare.

Cei din camera soților Canada nu mai vorbeau, dar se auzea acum un fel de răcâială. Vincent abia dacă putea să prindă acest zgomot, care era foarte slab; totuși, inima i se opri în piept.

Își amintea de mari chinuri și de groaznice încercări, iar cea mai dureroasă dintre toate era, fără îndoială, amintirea acelei nopți când, sub stăpânirea aceleiași pasiuni de astăzi, sărise peste zidul palatului Bozzo ca să dea asalt tezaurului. Fiecare din torturile suferite în acea noapte lăsase în ființa lui cicatrice de neșters, încă dureroase, și care, la cea mai mică atingere, făceau să i se redeștepte spaima, mortală și totodată voluptoasă, din inima sa. Căci dacă văzuse de aproape supliciul, în acea noapte el văzuse de aproape și tezaurul. Iar tezaurul îi vorbise mai tare decât supliciul.

Printre cicatricile sale era una care dăinuia ca o rană proaspătă, anume ura acerbă ce-l sugruma în timp ce contele Julian forța încuietorea de la camera tezaurului. El, Vincent, era întins, inert, pe podea, cu mâinile și picioarele legate, în timp ce rivalul lui, paricidul, forța ultimul obstacol ce-l despărțea de tezaur. De multe ori, adormit sau în stare de veghe, Vincent auzise mișcarea înceată a fierului care pipăia și încerca interiorul încuietorii. Și simțise, da, simțise în jurul pumnilor săi striviți de sfori efortul tremurândă a bătrânului condamnat, care încerca să-i dezlege mâinile ca să facă din el un apărător.

Acum, de asemenea, ceea ce făcea să-i înghețe sângele în vine era aceeași senzație zgândărită dintr-o dată. Auzea cum lucrează fierul în broască, și rana amintirii sale zvâcnea dureros. La început crezu în reapariția îndărătnică a acelei senzații iluzorii, dar, trăgând mai atent cu urechea, își dădu seama de realitatea zgomotului. Era de altfel un scrâșnet asupra căruia nu te puteai înșela când l-ai auzit o dată. Îl recunoști dintr-o mie. Cheia are alt glas, mai limpede și mai ferm. Ea caută, încearcă și deschide.

Noi știm că Vincent nu se înșela. Într-adevăr, la ușa dinspre palier cineva lucra cu *gura de lup*, și Cocotte era cel care mânduia instrumentul: virtuos, aproape tot atât de abil ca și contele Julian atunci.

În clipa următoare se produse năvala Fracurilor Negre. Vincent nu știa încă nimic despre șiretlicul din războaiele vechi, întrebuițat

acum, dar profită de tărăboiul iscat în camera lui Canada, ca să spargă cu cotul unul din ochiurile ferestrei. În felul acesta, el avea de unde să apuce, și printr-o zgâlțâire a cercevelei uzate, care de abia se mai ținea, făcu să cadă înăuntru întreaga fereastră.

Vincent sări peste marginea ferestrei și îmbrățișă conducta, pentru a-și începe numaidecât călătoria salvatoare.

Capitolul XXIX - Coborârea

Pe Vincent, totul îl favoriza. Febra îi reda puterile de altădată și învăluia ca o pânză primejdiile acțiunii sale. Nu vedea decât țelul urmărit și își zicea, repetând refrenul maniei lui: "Fii calm! Îmi voi îndeplini treaba în această noapte. Este ora cea de pe urmă și suprema efortare. Fii calm!"

Drumul însă era departe de a fi atât de ușor precum și-l închipuise. Conducta vibra sub greutatea lui, fiind slab fixată în perete prin niște cârlige roase de rugină, și el crezu de câteva ori că legăturile se vor rupe. Atunci cântărea în liniște efectele probabile ale căderii sale, gândind: "Sunt rezistent la lovituri. După toate câte am suferit eu, altul ar fi murit de zece ori. Căzând, nu voi muri din asta. Există lucruri miraculoase: nu pot să mor când am un asemenea secret în mine. Dacă nu voi fi decât rănit, nu-i nimic. Mă voi târî, la nevoie, chiar în mâini și pe genunchi. Târâncopul meu se află acolo. Știu unde să lovesc ca să spintec zidul dintr-o singură izbitură..."

Ridică brusc capul în sus, fiindcă se auzea un glas deasupra lui, la geamul pe care tocmai îl părăsise.

— A zburat! spunea Similor aplecat în afară. Dar pun rămășag că pasărea nu va ajunge până jos fără să-și frângă gâtul!

Vincent atingea în acel moment colțul pavilionului Gaillaud. În acest loc, conducta, schimbându-și poziția oblică, cobora vertical spre pământ, pe lângă colț. Țeava întâlnea, la nivelul primului etaj, zidul de împrejmuire al proprietății de alături, un teren transformat în șantier, care se învecina de o parte cu drumul Celor care pleacă și de cealaltă parte cu strada Perilor.

Chiar spre partea aceasta dispăruse pentru, o clipă Vincent din ochii celor care se aflau, la fereastra cabinetului, într-adevăr, el se lăsase să alunece dintr-o mișcare până la zid. După ce puse piciorul pe zid, începu să se uite primprejur, căutând drumul, care aici nu-i mai era cunoscut.

După cum se întâmplă adeseori spre sfârșitul nopților pariziene, la apropierea caldelor dimineți de vară, cerul atât de senin, pe care mai înainte luna plutea în toată splendoarea ei, se acoperise de nori groși

și grei ce nu mai lăsau să se vadă nici un colțișor de firmament. La această oră, când zorile stăteau să mijască, întunericul se accentua pentru câteva clipe.

Coborârea era mai lesnicioasă spre șantier, unde numeroase bucăți de lemn sprijinite de zid puteau să-i servească de scară, dar exista o rațiune majoră pentru care Vincent nu apucă această cale. Își lăsase târnăcopul într-o tufă de flori, nu departe de poarta de intrare a pavilionului. Pentru el era o armă, dar și o salvare. Își dorea târnăcopul așa cum Richard al III-lea dădea totul pentru un cal.

Se aplecă deci spre grădină. Tocmai atunci Piquepuce, care-l înlocuise pe Similor la fereastră, îl văzu și promise douăzeci de ludovici celui care va încerca să-l prindă.

Vincent se interesa prea puțin de ceea ce se întâmplă deasupra lui. Atenția sa era atrasă de o masă întunecată și ușor mișcătoare care se zărea la colțul grădinii, chiar lângă zid. În centrul acestei mase i se părea că o lumină roșie se aprindea și se stingea rând pe rând.

De la fereastra de sus se auziră aceste cuvinte, rostite cu invidie de Piquepuce:

— Roblot și ai lui sunt acolo jos, în grădină...

Aceste cuvinte îl opriră pe Vincent tocmai în clica când măsura înălțimea de la care trebuia să sară.

În același moment se auziră dinspre colțul în care se afla masa întunecată aceste alte cuvinte, pronunțate cu o mânie reținută:

— Stinge-ți pipa, Malou, că te zdrobesc!

Vincent Carpentier se dădu înapoi. Un zgomot destul de puternic îl făcu să-și ridice din nou ochii spre fereastră, desigur fără să-și închipuie că de acolo un pistol îl luase la ochi. Pe fațada înnegrită a pavilionului Gaillaud văzu un obiect care se lăsa în jos, urmând linia conductei.

Vincent simțea că prin vine îi curge foc; pulsul trăda o stare acută de febră, dar mișcările lui păstrau o remarcabilă precizie și, ceea ce se întâmplă adesea în astfel de situații, nebunia lui se comporta cu un neclintit sânge rece. Ignorarea oricărei primejdii poate să dea o aparență liniștită chiar și pornirilor violente.

Noțiunea de primejdie era inexistentă pentru Vincent. El înainta spre țelul său fără să șovăie sau să se întoarcă, întocmai ca mistrețul care își croiește drum prin pădure.

"N-aș vrea să omor pe cineva — își zise el — dar ce are ăsta cu mine? E fără îndoială înarmat, iar eu nu sunt. Dar la război ca la război!"

Scutură cu amândouă mâinile conducta, care de la prima zguduitură se dezlipi din zid în două sau trei locuri. Obiectul mișcător se opri și o voce rosti încet:

— Tată, nu te teme, eu sunt.

— Care eu? Întrebă Vincent.

— Eu, Reynier.

Vincent dădu drumul conductei și începu să râdă ușor.

— Îmi vine în ajutor — bombăni el. Copiii ăștia sunt tare stânjenitori. Trebuie totuși să procedez în așa fel încât să nu-i fac prea mult rău.

Privi în jos când la dreapta, când la stânga zidului. La stânga, în partea șantierului, se afla o grămadă de paie, între niște prăjini sprijinite de zidul și de streășină pavilionului Gaillaud.

Vincent dădu din cap satisfăcut.

— Tată — zise Reynier, care se apropia — ești înconjurat de dușmani. N-am vrut să te las singur în această mare primejdie.

— Perfect! făcu Vincent. Ești un băiat cum nu se poate mai bun. Lasă-te să aluneci dintr-o dată, căci partea de jos a conductei nu mai ține.

Reynier ascultă și căzu în brațele lui.

— Bine! făcu Vincent, care îl îmbrățișa bucuros. Mulțumesc pentru buna ta intenție, drag copil, dar nu am nevoie de tine, ba dimpotrivă; fă-mi plăcerea și du-te la vecin, să vezi dacă sunt acolo.

În timp ce spunea acestea, îl apucă de mijloc pe fiul său adoptiv și-i dădu brânci ca să-l arunce în partea dinspre șantier, pe grămada de paie. Dar Reynier părea pregătit pentru așa ceva. El cunoștea starea mintală a lui Vincent și ghicea obsesia care îl stăpânea cu putere. Rezistă din instinct.

Urmă o luptă la care asistau, de sus, domnul Piquepuce, aplecat peste balustrada ferestrei cabinetului, și, de jos, Roblot cu oamenii lui.

Cei doi adversari se clătinau pe creasta zidului. Ca vigoare, Reynier era în mod vădit superior tatălui său adoptiv; dar acest avantaj era anulat de faptul că el nu putea să-și lovească părintele. Dimpotrivă, pe Vincent nu-l oprea nimic.

— Bătrânul lovește tare! zise căpitanul Piquepuce, vorbind despre Carpentier.

Era adevărat. De îndată ce văzu că planul îi era amenințat de opunerea lui Reynier, Vincent Carpentier își pierdu firea. El îl apucă de gât pe Reynier, ca și cum ar fi vrut să-l sugrume; dar văzând că tânărul îl va trage cu el în cădere, îi dădu drumul, și pumnul său închis lovi cu furie în creștetul logodnicului fiicei sale.

Reynier scânci:

— Tată! Oh, tată! Ai să mă omori!

Maniacul nu răspunse. El lovea cu regularitatea unui ciocan de fierar care bate nicovala.

Reynier fu în curând năucit. Piciorul lui calcă în gol. Amândoi se împiedică; dar Vincent se agăță cu mâna de zid, în timp ce tânărul fu aruncat în curtea șantierului.

Vincent se ridică, fără a se mai uita să vadă ce i se întâmplase fiului său adoptiv. El zise:

— Toată lumea se pune de-a curmezișul între mine și opera mea, dar voi izbândi în pofida oricăror piedici.

Fie că mintea lui zdruncinată nu-și mai amintea de capcana pe care o zărise din întâmplare în grădină, fie că idee a lui fixă, ajunsă la paroxism, înăbușea în el simțul primejdiei, că se pregăti să coboare fără teamă. Își spunea: "De îndată ce voi avea târnăcopul în mână, vai de cei care îmi vor tăia calea!"

Dar cei care așteptau să-i taie calea erau mulți.

Mai întâi era Roblot și ceata lui, care stăteau la pândă ca niște câini de vânatoare. Apoi era trupa căpitanului Piquepuce, care cobora în goana mare scara pavilionului Gaillard și care, firește, trebuia să ajungă înaintea lui în alea unde se afla târnăcopul său.

Vincent nu se sinchisea nici de unii, nici de alții. El se agăță cu amândouă mâinile de creasta zidului și se lăsă să cadă fără să pățească nimic pe pământul moale al unui răsad.

Roblot se repezi numaidecât din colțul său. Dar în fața lui se ivi o formă omenească, ce-i tăie drumul cu un gest poruncitor. Era o femeie îmbrăcată în negru și voalată.

— Drace! exclamă fostul valet de cameră. Așadar, erați aici, doamnă contesă? Dacă mă opriți să-l înhaț pe individ, o să-și ia zborul, și dumneavoastră știți că are în el șapte vieți. Nu e un joc cinstit. Premiul mi se cuvine!

Marguerite ieșise dintr-un tufiș de liliac. În noaptea aceasta, toți Cavalerii Tezaurului, erau la datorie.

— Vei avea un premiu de patru ori mai mare decât Cel făgăduit — zise ea încet — îl vei avea chiar de zece ori, dacă vei proceda cu dibăcie. Nu mai e vorba să-l oprim pe Vincent, ci să ne ținem pe urmele lui. El este acela care ne va conduce la ascunzătoarea colonelului.

Vincent se întoarce la auzul acestor șoapte; dar, la porunca contesei, Roblot și oamenii lui se retraseră în umbră. Toți se ascunseră la o cotitură a aleii.

Fiindcă vedea ochii aprinși ai fostului valet lucind în umbră, contesa adăugă:

— *E ziuă*, ați fost preveniți. În jurul vostru vor fi numai ochi. Ascunzătoarea aparține asociației. Consiliul va plăti. Pedepsă cu moartea pentru cei care se vor atinge de bunul comun!

Capitolul XXX - Urmărirea

Roblot ascultase cu o prefăcută supunere ultimele cuvinte ale Margueritei.

— E normal — răspunse el — jos mâinile! Nu-i voie decât să privești!

În timpul acestei discuții, la capătul scării pavilionului Gaillaud, Piquepuce, Cocotte și compania fură întâmpinați de doctorul, Samuel, care le vorbi exact în același fel.

Așa se face că Vincent Carpentier găsi pustie aleea ce ducea de la pavilion la drumul Celor care pleacă. Cei care îndepărtau toate piedicile din calea lui erau chiar Cavalerii Tezaurului.

El își luă târnăcopul din locul uncie îl ascunsese.

— Te simți mai bine cu el în mână! murmură apoi, strângându-l de coadă.

Ca să pretindem că nu bănuia nimic din ceea ce se petrecea în jurul lui, ar însemna să nu spunem adevărul. Adevărul este că se simțea urmărit din toate părțile. Dar asta nu îl interesa aproape de loc. El avea încredere în fatalitatea care îl conducea. Era sigur că va ajunge la tezaur. Dincolo de aceasta, nimic nu mai exista pentru el.

Își puse târnăcopul pe umeri și, fără să se mai uite înapoi spre pavilionul Gaillaud, unde se afla fiica lui, se îndreptă spre casa de raport. Gangul era gol. De asemenea, nu se vedea nimeni nici în curtea lăptarului, nici în aleea de la poarta de intrare, care, ca de obicei, era larg deschisă.

Vincent coti după colțul de lângă poarta de la intrare. Cupeul, care staționase acolo o bună parte din noapte, dispăruse. Vincent ascultă tăcerea care domnea în strada Celor care pleacă, strâmtă și întortocheată, unde totul părea adormit de la un capăt la altul.

O clipă, șovăi încotro să apuce. În mintea lui era o mare zăpăceală. "Oare nu-mi mai cunosc drumul? gândi el. E la stânga. La dreapta merge spre Charonne. După ce voi ajunge la Père-Lachaise, o voi ține drept înainte."

Apucă spre bulevardul ce ducea în afara orașului. În spatele lui, cele două bande, a lui Roblot și a lui Piquepuce, îl urmau cu pași de lup, dar nu depășiră poarta de la intrare. Numai negrul numit Bălanul fu trimis înainte, și acesta se strecura ca o reptilă de-a lungul prăvăliilor închise.

Vincent mergea cu pas hotărât și liniștit prin mijlocul străzii, după obiceiul prudent al celor care cunosc nopțile Parisului. Ceea ce îl preocupa în mod deosebit era să găsească drumul cel mai scurt. Căuta să-și reamintească numele numeroaselor străzi care îl despărțeau de ținta sa. Ca să ilustrăm ciudățenia stării sale mintale, ne pot fi de ajuns câteva cuvinte: el își dădea seama că era încolțit de o haită de dușmani, cu toate astea își zicea: "Voi cere primului trecător pe care îl voi întâlni să-mi arate drumul".

La încrucișarea străzii Celor care pleacă cu strada Migdalilor, dincolo de barieră, Vincent auzi deodată o larmă ce părea foarte aproape, dar a cărei proveniență rămânea nevăzută. Era un zvon de glasuri care vorbeau și râdeau.

În strada Migdalilor, toate galantarele aveau obloanele trase. Potrivit programului municipal de pe atunci, felinarele nu fuseseră aprinse din cauză că luna luminase o bună parte din noapte. Întunericul nu lăsa să se vadă firma cârciumei "La drumul mare", prin ale cărei obloane trase se strecura gălăgia din local.

Câteva umbre se mișcau la intrarea în aleea strâmtă ce ducea direct la cabinetele separate. Vincent trecu fără șovăială înainte, dar cu mâna strângea tare coada târnăcopului. Un fel de hotărâre neclintită îi străbătea negura minții, încât nici nu se gândi să le ceară celor de acolo vreo informație.

Dar, câțiva metri mai încolo, foarte aproape de bulevardul ce ducea în afara orașului, o altă umbră se arătă în întunericul unei alei suspecte. Era o femeie. Văzându-l pe Vincent că se apropie, ea ieși din adăpost ca pentru a-l recunoaște, dar în aceeași clipă se petrecu ceva cu totul neașteptat. Doi bărbați se iviră din alee în urma ei. Unul o apucă de mijloc, pe la spate, celălalt îi astupă gura cu mâna ca să nu tipe, și, cu toate că părea deosebit de voinică, femela fu trasă repede înapoi, în aleea întunecată.

Vincent grăbi pasul. Mergând, își zise: "Este femeia aceea cumsecade de acolo, de sus, care a sărit zidul în cimitir ca să-i spioneze. De ce se amestecă ea? Toți oamenii aceștia sunt atinși de boala tezaurului. Tezaurul îi înnebunește".

La capătul străzii Migdalilor, se uită înapoi pentru prima oară. Drumul pe care îl străbătuse părea pustiu și absolut liniștit. Totuși, la vreo cincizeci de pași în urmă, se mișca ceva pe trotuarul din stânga. "Dacă e un câine, apoi e strașnic de lung" — își zise Vincent.

Traversă bulevardul.

La barieră, doi agenți, pe jumătate adormiți, stăteau pe o bancă la ușa gheretei de accizi⁽⁴⁷⁾.

"Câinele nu va putea trece pe aici fără să se ridice, dacă nu are decât două labe" — își zise Vincent.

— Mergi departe la lucru, prietene — întrebă unul din cei doi agenți — de-ai plecat atât de dimineață?

— În cartierul Palais-Royal — răspunse Vincent. Nu sunt din Paris; care e drumul cel mai scurt, rogu-vă?

— Strada la Roquette, piața Bastiliei, străzile Saint-Antoine și Saint-Honoré. E cam departe, dar e pavat peste tot.

— Mulțumesc. Dumneavoastră, cei de aici, îi puteți oare împiedica pe asasini și pe tâlhări să intre în Paris?

— Noi nu suntem polițiști — răspunseră în același timp cele două

Uniforme Verzi, cu mândrie.

Vincent se îndepărtă.

La oarecare distanță de barieră se afla atelierul unui cioplitor în marmură. În fața ușii se înălțau câteva blocuri de piatră brută. Vincent se piti în dosul unuia din aceste blocuri și aruncă o privire înapoi. Voia să vadă dacă *acel câine se va ridica în sus*.

Chiar în clipa când întorcea capul, felinarul atârnat deasupra ușii de la ghereta vameșilor lumină trecerea negrului, care mergea agale, cu mâinile în buzunare. Negrul își smulse pipa din gură și duse mâna la șapcă. Fără îndoială că întreba cât este ceasul, căci unul din agenți își scoase ceasornicul din buzunar și se uită la el. În spatele negrului apărură, una după alta, două cete. Amândouă schimbară câteva glume cu oamenii din post.

Nu numai câinele cel negru și cam lung fusese obligat să redevină om ca să poată trece bariera. Toată haita a trebuit să se arate la față. În rândul celor două cete, Vincent putu să numere șaisprezece sau optsprezece copoi. Nu se arătă însă nici înspăimântat, nici surprins. Mania era mai tare decât orice alt simțământ.

Ocoli piatra mare în dreptul căreia se ascundea și se strecură între alte două blocuri.

Negrul se apropie de vitrina pietrarului, dar nu cercetă de loc pietroaiele. Îi așteptă pe cei ce veneau în urmă și îi șopti ceva la ureche lui Roblot, care sosise primul. Roblot se opri îndată.

— Ce s-a întâmplat? întrebă de departe. Piquepuce.

Roblot făcu un pas spre el și-i spuse încet:

— Vrei să ne unim?

— Chiar așa — răspunse Piquepuce — vreau, cum să nu!

— Și eu la fel — făcu Cocotte, care se amestecă drept al treilea ca autoritate — dar fără ceilalți, suntem destui trei. Să îndepărtăm gloata!

Ajunseseră tocmai în fața celor două blocuri de marmură printre care îi privea Vincent.

— Unde naiba s-o fi dus? întrebă tare Roblot, ca și cum i-ar fi pierdut urma.

Negrul fu cel care răspunse:

— Dacă nu cumva a sărit zidul de împrejmuire, la dreapta...

Roblot nu-l lăsa să termine.

— Hai! strigă el. Acum, la coteț! Cei care vor să sară gardul pietrarului, n-au decât să-și ia avânt, eu mă duc să mă culc!

— Și eu la fel — răspunseră împreună Piquepuce și Cocotte.

Nimeni nu ridică vreo obiecție. Numai negrul deschise gura să răspundă. Roblot însă îl strânse cu putere de încheietura mâinii.

Nu trecură trei minute, și strada Migdalilor rămase pustie. Toți Cavalerii Tezaurului dispăruseră.

Vincent ieși din ascunzătoare și privi în jurul lui cu atenție. Ceva îi spunea că se înscenase o comedie anume pentru el. Nu auzise nici unul din cuvintele schimbate între Roblot, Piquepuce și Cocotte, dar văzuse gestul iui Roblot de a impune tăcere negrului.

"Din locul unde mă aflu acum și până acolo unde merg — se gândi el, sprijinit în cot de blocul de piatră în, dosul căruia se ascunsese — pun rămășag că mai bine de o sută de nemernici se află postați la pândă. Poate chiar mai mult de o mie. Au și de ce. Chiar de-ar fi de două, ba chiar de trei ori pe atâția, nu vor putea pune mâna pe mine, garantez!"

Apoi reluă, cu acea gravă seriozitate a nebunilor:

"La prima vedere, ar exista un mijloc cu mult mai simplu: nu aş avea decât să mă duc la vameși și să le spun: Treziți-vă prieteni, adunați-mi cincizeci de oameni voinici, iuți de picior și cu vederea bună. Nu-i nimic dacă vă veți pierde slujbele, căci n-o să mai aveți nevoie de ele. Eu vă garantez la fiecare douăzeci și cinci de mii de livre venit, și chiar mai mult. Banii nu sânt pentru mine o problemă. Am tot bănetul din lume".

Tot gândind astfel, Vincent își părăsise ascunzătorea și mergea înainte cu pas hotărât, ca un om cumsecade Care discută cu propriul său gând. Privindu-l cum mergea cu târnăcopul pe umăr, nimeni n-ar fi putut bănuî, desigur, că această unealtă grosolană de fier era cheia celui mai fantastic tezaur căruia imaginația omenească i-a putut preamări vreodată bogăția.

Vincent avea, rând pe rând, momente de liniște absolută și crize de bruscă neîncredere, când simțurile sale redeșteptate brutal se ascuțeau ca acelea ale unui sălbatic. Atunci asculta tăcerea dimprejur și zgomotele îndepărtate ce veneau din centrul orașului. I se părea că aude din toate părțile pași care se târăsc, respirații care se rețin. Sudoarea îi scălda fruntea, și își apăsa cu amândouă mâinile inima care i se zbătea în piept.

Nici una din căile care se împletesc la răsărit de strada Migdalilor nu era încă oficial înregistrată, dar existau acolo numeroase drumuri care șerpuiau printre mlaștini. Acest loc era pe atunci unul din cele mai pustii ce se puteau întâlni la Paris, Lui Vincent nu-i era frică, căci o luă fără șovăire pe primul drum mai scurt care îi apăru la stânga, spre a urma indicațiile date de vameș și a ajunge pe povârnișul de la Roquette. Era o simplă potecă, mărginită de ziduri de lut înalte până la brâu, care se îndrepta, cu ocolișuri, spre un vast teren îngrădit, pe

cale de a fi parcelat, dar care își mai păstra denumirea galantă din secolul al optsprezecelea de. Folie-Regnault^{48}. Nici o clădire nu exista încă prin partea locului, dar ici-colo se vedeau grămezi de moloz și câteva blocuri de piatră.

Poteca urca în pantă ușoară. Vincent mergea pe o margine îngustă folosită ca trotuar, mai ridicată decât partea carosabilă, care avea exact lățimea cuprinsă între cele două făgașuri adânc săpate de roțile căruțelor. În spatele zidului pe care aproape că îl atingea cu cotul, se auzi un strănut înfundat.

— Nenorocitele! făcu o voce mânioasă.

Și o altă voce adăugă:

— Să-ți fie de bine!

Vincent se opri brusc, Se îndreptă de șale și respiră adânc. Trecându-și apoi târnăcopul în mâna stângă, se sprijini cu dreapta de zid și sări dincolo, căzând în picioare.

De felul lui era un om curajos, deși nu îndrăzneț. Acum proceda astfel deoarece era sub stăpânirea unui impuls oarecum străin de firea lui, așa cum fac cei pe care delirul febrei îi împing spre fereastra deschisă. Trei indivizi o apucară la fugă peste câmp. Vincent îi amenință cu târnăcopul, spunând:

— Știau ei bine că aveam să le zdrobesc țeasta!

Se simțea puternic ca un uriaș.

Profitând de locul ridicat pe care se afla, privi de jur împrejur, ca să se orienteze, La dreapta și la stânga drumului, terenurile se întindeau până departe. Spre răsărit, către Vincennes, se zărea la orizont o linie mai puțin întunecată.

— Se luminează de ziuă! zise el. Și această zi va vedea ceva nemaipomenit: un nenorocit, un vierme, mai bogat decât douăzeci de regi la un loc! Ieri era un guzgan de mână, care își câștiga o pâine amară tăind la cărbune. N-a existat niciodată o poveste mai uimitoare ca a mea. Haide, la treabă! Sunt în întârziere.

Înainte de a sări din nou pe drum, își mai roti o dată privirea peste terenul acela presărat cu pietre, care fusese altădată ceea ce se chema Folie-Regnault. Printre pietroaiele albe se zăreau și niște puncte negre. Vincent avu un zâmbet plin de orgoliu.

— Voi ucide cât mai puțin voi putea — zise el. Dar eu sunt fatalitatea: pe unde trec, zdrobesc.

De îndată ce piciorul lui atinse pământul potecii, o luă la goană, nu ca să fugă de dușmanii închipuiți sau de cei adevărați pe care tocmai îi văzuse, ci ca să câștige timpul pierdut.

Întârziase. Ziua se apropia, și pentru a-și împlini "treaba" lui, avea nevoie de întuneric și de singurătate.

În câteva minute ajunsese în strada Roquette, pe care o străbătu tot în fugă.

Lumina crepusculară nu era încă deplină în clipa când trecu prin piața Bastiliei. Se lăuda în sinea lui că nu simte nici o oboseală și era mândru că putea să meargă din ce în ce mai repede.

Pe drum, lepădase de pe el tot ceea ce îi stânjenea; mai întâi pălăria, apoi veșmintele de deasupra. Mergea acum în cămașă și cu capul gol, cu pletele cărunte și asudate în bătaia vântului.

În interiorul Parisului, așa cum era obiceiul pe atunci, o treime din felinare rămăneau aprinse toată noaptea. Era destul ca să poți vedea prin întuneric.

Din când în când, Vincent Carpentier se uita înapoi. Ajungând la intrarea străzii Saint-Antoine, aruncă o privire îndărăt. Punctele negre pe care le zărise pe terenul Folie-Regnault erau la capul străzii, urmărindu-l fără îndoială de la distanță, ca niște trăgători împrăștiați pe un câmp de manevre. Nici unul nu trecuse încă de Coloana din Iulie.

Vincent nu avea cum să se înșele. Își recunoștea dușmanii mai mult cu ochii minții decât cu cei adevărați. Când străbătu piața, nu era nimeni acolo; dar după ce trecuse în partea cealaltă, umbrele păreau că ies ca din pământ. Chiar și un copil și-ar fi putut da seama ce se întâmplă.

Vincent nu simți nimic care ar fi putut semăna a frică, încercă să numere copoi din haită, dar nu reuși. Ceea ce simțea acum era un fel de iritare împotriva acestor nenorociți care nutreau gândul nesăbuit de a i se pune în cale, lui, omul destinului.

În timp ce privea spre ei, printre Cavalerii Tezaurului se produse o mișcare de regroupare. Era ca și cum un ordin misterios i-ar fi strâns în jurul șefilor. În dreptul Coloanei, ascunși după balustradă, rămaseră câteva clipe grupați astfel, apoi se împrăștiară din nou. Unii o luară pe strada Tournelles, ceilalți se îndreptară în pas alergător spre bulevardul Bourbon.

Vincent își zise: "Vor să mă împresoare!"

Asta îl făcu să râdă. Se înălță din tot trupul și pieptul i se umflă, în timp ce adăuga: "Nesăbuiții! Ei nu știu că a sosit ceasul meu. Eu nu mai sunt eu însumi. Ființa mea e plină de suflul aurului, și sunt puternic ea un uriaș. De ce să-i omor pe acești nenorociți? În loc să-i dobor, voi scăpa de ei prin iuțeala pasului meu".

Sări pe trotuarul străzii Saint-Antoine și o luă la fugă cu o viteză într-adevăr neobișnuită pentru un om de vârsta lui. În mintea lui însă, această viteză era de trei ori, poate chiar de zece ori mai mare. Delirul îi umplea creierul cu iluzii. Își închipuia că atinge pământul ca o rândunică pe vreme de furtună sau că alunecă cu repeziciunea unei locomotive care gonea cu toată presiunea vaporilor. Gândea: "Inima nu-mi bate mai tare, respirația mi-e liniștită".

Aici se înșela cu totul. Dimpotrivă, respira gâfâind, iar inima i se

zbătea cu putere în piept. În plus, printre cei care îl urmăreau, se aflau oameni care alergau cel puțin tot atât de bine ca și el.

Piquepuce și Roblot se desprinseseră de restul bandei, precedați de tânărul și strălucitorul Cocotte, care era sprinten ca un cerb.

Cei doi căpitani nu-și împrăștiaseră soldații cu intenții cinstite, sub motivul de a-l prinde pe fugar între două flancuri. Roblot și Piquepuce voiau să câștige premiul numai ei doi; poate că și ambiția de a afla marele secret pusese stăpânire pe ei. Voiau să se scape de însoțitorii lor, asta-i tot.

Datorită galopului îndrăcit în care se lansase Vincent după ce trecuse de piața Bastiliei, reușita șiretlicului lor era destul de sigură. Oamenii lor aveau de făcut un lung ocol, atât cei din strada Tournelles, cât și cei din bulevardul Bourbon. De acum încolo, numai Cocotte îi mai putea stânjeni.

Și acesta îi stânjenea mult, într-adevăr. Era voinic și foarte bine proporționat în statura-i mijlocie. Ca să-i lase în urmă pe cei doi camarazi, el nu făcuse nici un efort deosebit. Dacă i-ar fi venit poftă să se distanțeze complet de la primul colț de stradă, ar fi fost pentru el doar joc.

— Sunteți amândoi ca Oreste cu Pylade, nu-i așa? îl întreabă încet Roblot pe Pique-puce.

Piquepuce răspunse:

— E adevărat că ne leagă o prietenie foarte strânsă.

— Atunci, te-ai opune dacă i-am scrânti o labă?

Piquepuce șovăi:

— Mde! zise el în cele din urmă. E oricum un alergător de prima mână și se pare că vrea să ne-o ia înainte... Dar, bagă de seamă, dacă nu reușești, va trebui să-i iau partea împotriva ta. Așa e cinstit între prieteni buni.

— Și dacă reușesc?

— Suntem în misiune comandată. Când treaba e grabnică, nu poți să te oprești și să te cerți. Fă cum vrei.

În acel moment ajunseseră la capătul străzii Saint-Antoine, în locul unde azi se află o cazarmă. Pe atunci, aici era o adevărată rețea de străduțe strimte și întortocheate, care păreau concepute împotriva oricărui bun simț, și dintre care una, strada Jean-Pain-Mollet, înconjura Primăria cu cotituri fără nici o noimă.

Vincent apucase pe strada Jean-Pain-Mollet; Cocotte era acum singurul care îl urmărea îndeaproape. Roblot și Piquepuce veneau la vreo cincisprezece pași în urma lui Cocotte. În spatele lor, drumul era gol.

Piquepuce văzu că Roblot își băga mâna sub reverul redingotei. La lumina felinarului din apropiere, ceva luci printre degetele fostului valet.

— Ia te uită! făcu Piquepuce. Un stilet napolitan! Știi cum să-l mânuiești?

— L-am cumpărat de la Giovan-Battista — răspunse Roblot — împreună cu modul de întrebuințare. Dacă îl ating, îl schilodesc, dacă nu, nici nu-și va da seama că am încercat.

Piquepuce gândi în sinea lui: "Dacă nu reușești, te voi omorî, și în felul ăsta tot doi o să rămânem". Era un om deștept.

Roblot făcuse până aici un drum destul de lung, dar cum era voinic, din câteva sărituri se apropie de Cocotte cu atâta ușurință, încât acesta nici nu-i auzi pașii pe caldarâm.

După ce scurtă distanța atât cât crezu el de cuviință, Roblot se opri pe loc, ochi și aruncă stiletul. Cocotte, rănit, scoase un urlet și căzu în genunchi. Stiletul i se înfipsese în pulpa piciorului, pe la spate.

Roblot trecu pe lângă el ca o săgeată. Piquepuce, care venea în urmă, strigă cu prefăcătorie;

— Oprește-te, ticălosule! Te prind eu! Îl voi răzbuna pe bietul meu prieten!

Și dispărură amândoi la cotitura străzii. Cocotte încercă să se ridice, dar nu putu. Era atât de aproape de Primărie, încât gardienii de pază veniră, la strigătele lui, să-i dea ajutor.

— Acum — zise Roblot, care se lăsă ajuns — s-a terminat eu prostiile! Nu mai suntem decât doi împotriva jupânului, care e bine legat la trup și are și afurisitul acela de, târnăcop. Să mergem în același rând, ca să nu-l lăsăm să se apere cu mâinile. Dacă vom avea de discutat între noi, o vom face pe urmă.

Capitolul XXXII - Atacarea tezaurului

Vincent auzise foarte bine urletul de durere al lui Cocotte. Se opri să tragă cu urechea la colțul străduței Cocoșului, care dădea în strada Sticlăriei, singura cale prin care se putea ajunge în cartierul Palais-Royal. Încerca să se lămurească asupra urletului auzit și care însemna pentru el o enigmă. Singurul lucru pe care îl înțelegea bine era că el continua să fie urmărit, și chiar de foarte aproape.

Lucrul i se părea de neînțeles, fiindcă, după socotelile lui, făcuse minuni de repeziciune. Goana lui, de la piața Bastiliei încoace, i se părea tot atât de iute ca și zborul unei păsări. Încercă să-și spună: "Nici măcar nu mi-am pierdut suflul!" Dar focul lăuntric care îi ardea pieptul dădea triumfului său o crudă desmințire. Nu numai că-și pierduse răsuflarea, dar tot trupul îi era o baie de sudoare, iar picioarele i se împleticeau ca ale unui vânat gonit de copoi.

Se răzvrătea împotriva acestei evidențe. Dorea încă să mai creadă

în vigoarea sa neobosită și, așa cum o numea el, supranaturală. Când îi văzu pe Roblot și Piquepuce, care tocmai ieșiseră din strada Jean-Pain-Mollet, simți chiar un fel de umilire. Aceasta îl prăbușea din înălțimile la care îl înălțase nebunia lui; îi nega destinul. Fu cuprins de o furie oarbă împotriva acestor doi oameni care dezmințeau închipuita lui putere, și gândul de a-i distruge puse deodată stăpânire pe el.

La colțul străzii Cocoșului, unde se oprise, se afla maghernița unui cizmar, lipită de zid și care, la această oră din noapte, era închisă. Ea făcea un ieșind de circa două picioare, cu micul ei acoperiș, ce nu trecea cu mult de înălțimea unui om.

În fața magherniței se lucra la șoseaua îngustă. Era acolo o grămadă de materiale de construcție, cu o tăbliță în vârf, luminată de un lampion.

Vincent își puse jos târnăcopul și apucă un pietroi din grămadă, gândind: "Așa, n-o să le văd sângele curgând".

A fost singurul său gând. Nici n-ar mai fi avut timp să conceapă sau să formuleze altul. Roblot și Piquepuce se apropiau alergând.

Locul de trecere lăsat pentru pietoni de către lucrătorii de la drumuri se afla între grămada de materiale și magherniță.

— Iată că nu se mai vede — zise Roblot, care întoarse capul în timp ce trecea chiar pe lângă zid. Înseamnă că a galopat strașnic dacă a și ajuns în strada Sticlăriei.

— Ești sigur că a luat-o pe aici? întrebă Piquepuce.

A fost ultimul cuvânt pronunțat.

Vincent Carpentier, care ținuse pietroiul strâns la piept, îl ridică deasupra capului și îl proiectă cu o forță zdrobitoare... Din piept îi scăpă un răget surd.

A fost ca o ghiulea de tun. Cei doi fură dați peste cap cu o violență nemaipomenită. Roblot fu omorât pe loc de pietroiul care îi zdrobise pânțele; Piquepuce se alese doar cu o lovitură indirectă, dar atât de puternică, încât căzu cu capul înainte peste grămada de materiale, unde rămase lungit, fără cunoștință.

Vincent își relua târnăcopul și își urmă drumul, fără măcar să se mai uite înapoi. Era mândru de el, purtând capul sus și respirând aerul cu putere. Întreaga exaltare îi revenise, dar calmă; triumfa, așa cum se cuvine unui uriaș care și-a pus piciorul pe creștetul a doi pigmei.

"Și când mă gândesc — își spunea el zâmbind cu îngăduință — că m-am îndoit o clipă de mine! Nici n-aș fi avut nevoie de armă. Ar fi mușcat țărâna chiar dacă îi atingeam numai cu dosul mâinii. Dacă ar exista un meterez între mine și tezaur, simt că aș putea să prefac și meterezul în pulbere."

În lunga stradă a Sticlăriei, nimeni nu-l opri din drum. De-abia în strada Lombarzilor începu să întâlnească oameni. Pe la Hale erau o mulțime. Vincent saluta cu mâna pe toți cei care îl priveau în trecere.

În apropiere de biserica Saint-Eustache, al cărei orologiu bătea ora trei și jumătate, un lucrător săpător îl întrebă dacă umblă să-și găsească de lucru. Vincent răspunse:

— Eu nu-i disprețuiesc pe cei săraci, dar averea mea este nemăsurată!

Apoi, văzând mirarea lucrătorului, se deșteptă din visul său și adăugă, arătându-și fruntea:

— Prietene, am fost bolnav, sunt încă puțin zăpăcit la minte.

Cerul se în carcasa cu nori grei, cu toate că niște zori întunecate și cenușii începuseră să mijească, în momentul când Vincent, trecând strada Neuve-des-Petits-Champs, ajunsese la pasajul Choiseul, încă închis la ora asta.

Pe măsură ce se depărta de cartierul Halelor, singurătatea era mai deplină. Adevăratul Paris, funcționarii și negustorii, mai aveau pe puțin două sau trei ore de dormit.

Nu mai este cazul să-i spunem cititorului că Vincent Carpentier ajunsese acum la capătul drumului său. Palatul Bozzo-Corona, fiecare a ghicit de mult, fusese ținta acestei lungi călătorii, începută în câmpia de la Stolberg și terminată prin străzile noastre.

Totuși, Vincent nu coti la stânga în fața pasajului, pe unde ar fi ajuns de-a dreptul în fața intrării palatului. El merse înainte până în strada Saint-Roch, pe care o parcurse până la capăt, ca să ajungă în strada Vrăbiilor.

La colțul dintre aceste două străzi încetini pasul, ca să arunce o privire spre vechea cocioabă suspectă a cărei jaluzeala trasă ținea loc de firmă. Nimic nu se schimbaseră de trei ani încoace. Jaluzeaua, puțin mâncată de carii, era aceeași ca și altădată, cu scândurelele ei de un verde prăfuit.

"Aici i-am auzit pentru prima dată glasul — își zise Vincent. Aveam tot dreptul să-l omor, fiindcă se îmbrăcaseră în haine de călugăriță și încercaseră să-mi fure fata. Dar pe atunci nu știam asta, și nici eu nu eram omul care sunt astăzi. Am crescut, am crescut, am crescut! Eu însumi nu-mi mai recunosc puterea!"

Trecu apoi mai departe și nu se opri decât la locul, binecunoscut de cititorii noștri, unde vechiul zid al grădinii Bozzo-Corona se afla chiar în fața casei a cărei mansardă Vincent o luase cu chirie sub un alt nume.

Nici aici nu se produsese vreo schimbare, atât doar că se instalase o mică cruce deasupra porții grădinii, din cauza noii și pioasei destinații a palatului, ocupat acum de călugărițe.

Vincent ridică ochii pentru a privi fereastra fostei sale camere, pe ale cărei geamuri primele licăriri ale zorilor aruncau o lumină palidă.

— Acolo — murmură el cu adâncă emoție — acolo am petrecut nopți întregi de muncă, de calcule, de îmbătăre, Sufletul mi se călea.

Puterea aurului se strecura în mine pe nesimțite. Treceam prin încercările suferinței, ca să devin de neînvins și de neatinș.

Gândind astfel, avea liniștita mândrie a unui învingător de multă vreme obișnuit cu triumful.

Ochii săi cercetară strada Vrăbiilor de la un capăt la altul, unde însă nu se zărea nimeni. Se îndepărtă apoi cât putu mai mult de zid și păru că își adună forțele, ca un clown care vrea să încerce un salt mortal. S-ar fi zis că gândul de a sări dintr-o dată peste zid îi ațâța nebunia.

Totuși nu era așa. Vincent, aflat exact în fața porțiței, își luă avânt, se repezi peste toată lărgimea străzii și dădu cu tocul de fier al bocancului o puternică lovitură în broasca porțiței.

Exista oare ceva real în fantasmalele lui legănate de febră? Poate că da. Nebunia este o forță. Lovitura fusese dată cu atâta furie, că bătrâna poartă trosni de sus și până jos, în timp ce zăvorul sări din veriga lui.

Vincent nu se miră câtuși de puțin. Se așteptase la acest rezultat. Împinse cu cotul porțița, care se clătina, și intră ca la el acasă.

Amintirile mai existau încă aici. Lunga comedie jucată de colonel în timpul construirii ascunzătorii îi reveni în minte. Se revăzu coborând din faimoasa trăsură, al cărei vizitiu juca rolul unui vameș, întrebând în fiecare seară, la trecerea unei bariere imaginare: "Aveți ceva de declarat?" Se mai revăzu traversând, cu ochii legați, această grădină, pe care o credea atunci o livadă de la țară. Se mai re văzu, în fine, mult timp după aceea, și anume după ce începuse lupta, surprins de oamenii colonelului în clipa când cobora zidul, escaladat eu ajutorul unui cârlig, și legat fedeleș ca să fie dus, ca prizonier, în camera tezaurului.

Noaptea aceea îi lăsase impresii atât de îngrozitoare, încât o sudoare rece îi musti sub păr. Totuși înainta, dar nu spre ușa palatului situată la nivelul zidului, prin care fusese introdus pe brațe, ca un balot, la ultima sa vizită; nici spre ușa cu două canate deschisă deasupra peronului scos din uz, cu lespezile acoperite de mușchi, ci spre partea de răsărit a clădirii.

Acolo nu exista nici o deschizătură. Ferestrele erau mai sus de nivelul obișnuit, deasupra unui zid masiv, străpuns de două mici răsuflători zăbrelite la nivelul solului. Chiar aici văzuse Vincent, cu trei ani în urmă, prin geamul de la postul său de observație, lumina mișcătoare ce se oprea și dispărea — lumină pe care el o urmărise cu atâta pasiune din fereastră în fereastră în toată lungimea parterului clădirii. Și tot printr-o fereastră deschisă la câțiva pași mai încolo sărise el deasupra răsadurilor de flori, când evadase și scăpase ca prin minune de la moarte, părăsind astfel întunecata scenă unde se jucase tragi-comedia paricidă: contele Julian intrând în pielea bunicului său asasinat.

Această scenă îi reveni lui Vincent cu atâta putere în minte, încât se produse în el un fel de ură împotriva propriei sale agonii. O mână de gheață îi strângea inima și simți cum un fior cumplit îi străbate

întreg trupul.

Totuși nu șovăi nici o clipă. După ce se orienta bine, zgârie pe zid, cu vârful târnăcopului, patru linii în formă de pătrat. Pe urmă trase cu urechea. Din stradă nu se auzea nici un zgomot, iar casa părea pustie.

Chipul său exprima un fel de pioasă reculegere.

— Alchimiștii erau niște nebuni — rosti el cu o exaltare reținută — dar eu, eu am cercetat, am descoperit motorul care animă omenirea. Numai șase palme de zid mă mai despart de Marea Operă!

Apoi ridică târnăcopul cu amândouă mâinile, zicând:

— Voi sfâșia acest zid ca pe o foaie de hârtie!

Și, într-adevăr, prima lovitură dată cu unealta sa făcu să sară o enormă bucată de piatră. Pe drept cuvânt se putea spune că fusese o lovitură dată cu o mână de uriaș.

În fundul scobiturii de forma unei pâlnii foarte largi, lăsată de piatra sărită, se zărea o mică gaură rotundă, cât un bob de linte: de la prima lovitură, vârful târnăcopului străpunsese toată grosimea zidului. Această gaură apăru slab luminată, și Vincent strigă ridicând din nou târnăcopul:

— E lampa! Lampa care strălucește veșnic în sanctuarul de aur!

Capitolul XXXIII - Sanctuarul

La a doua lovitură, târnăcopul, pătrunzând în gaură, se înfundă până la mâner. Vincent îl scoase și își lipi ochiul de mica deschizătură.

Era într-adevăr ascunzătoarea pe care o construise chiar el, sau mai bine zis o săpase în grosimea fostului zid de apărare al Parisului, peste care fusese ridicată o aripă a palatului Bozzo. Vincent recunoscuse pereții șlefuiți și îmbrăcați în stucaturi. Dar conținutul capelei nu mai era de loc același. Ochiul lui Vincent căuta zadarnic vreo urmă din marele și fascinantul tezaur La Merci, pe care colonelul i-l arătase altădată. Nu mai existau nici coloane de aur, nici grămezi de pietre prețioase.

Vincent nu se miră câtuși de puțin de acest lucru. El aflate că contele Julian, împingând la extrem ideea bunicului său, se străduise de trei ani încoace să concentreze, să chintesențieze oarecum tezaurul. Mai aflate de asemenea, din cele spuse de mama Canada, că la cimitir *fantoma*, adică contele Julian însuși, se lăudase că a redus întreg tezaurul la un volum atât de mic, încât acea imensă cantitate de milioane ar fi putut să încapă în mica sa tabacheră rusească.

Era poate cam exagerat; pe contele Julian nu-l costa nimic să spună baliverne, dai trebuie că exista un sâmbure de adevăr în aceste lăudăroșenia, și Vincent era tocmai omul potrivit ca să înțeleagă

strania speranță a Tatălui Tuturor, care căuta un mijloc misterios și imposibil ca să comprime acest, munte de bogății, să distileze acest fluviu de aur, spre a face din el o simplă dușcă pe care o dai pe gât, o pastilă pe care o înghiți, ba chiar și mai puțin: o boare pe care o aspiți, un suflu atât de gingaș, încât sufletul să-l poată sorbi și lua cu el dincolo de mormânt.

Nebunia lui Vincent Carpenilor se îndrepta tocmai spre aceste visuri de *delirium aureum*. El își aruncă asupra ascunzătoarei o lungă și arzătoare privire. Emoția puternică ce-l stăpânea avea în ea ceva mistic. Dar nu văzu pe nimeni în ascunzătoarea destul de bine luminată de magnifica lampă care atârna de boltă.

De abia după câteva minute se ridică. Lumina zilei se mărise; arborii din grădină ieșeau din umbră. Vincent făcu un gest de mânie și zise:

"Atâta timp pierdut! Trebuie să-l recâștig... La lucru!"

Și începând din această clipă, se repezi cu o adevărată furie asupra zidului, fără răgaz sau întrerupere, abia îngăduindu-și puțin timp ca să respire. Nu se îndura să se oprească nici măcar spre a-și șterge sudoarea ce-i curgea șiroaie pe frunte. Lovea, lovea, gemând, suflând ca un brutar ce frământă de zor.

Fiecare lovitură de târnăcop făcea să zboare în țândări alte bucăți de piatră, și spărtura se lărgea cu o iuțeală uimitoare.

Vincent avea ochii înroșiți, dar chipul îi rămânea palid. Părul, deși năclăit de sudoare, i se zbârlise și i se făcuse vil voi pe cap. Exaltarea lui mintală ajunsese la paroxism. Buzele contractate lăsau sa-i scape cuvinte fără șir, dar care trădau dezordinea înfierbântată a vedeniilor ce-i îmbătau triumful. Zicea:

— Curaj, om bătrân! Cerșetor! Mizerabil! Cunoșteau ieri pe cineva care să fie mai decăzut ca tine? Cu mâinile murdare, cu trupul acoperit de zdrențe, cu fruntea înnegrită de cărbune, slab, desperat, învins, rob!... Trage-i bine! Sângele care îți năvălește în creier nu te va ucide! Ai puterea unui uriaș, a zece uriași! Ești aproape un zeu, căci tu poruncești demonului aurului, care ține în mâinile lui omenirea întreagă!

Ultima lovitură de târnăcop făcu să cadă un bloc de piatră, care se rostogoli cu zgomot înăuntru, lăsând loc pentru trecerea unui om.

Vincent se opri, nu ca să respire, ci ca să scoată din piept un horcăit de triumf.

În acea clipă, și tocmai când se pregătea să intre prin spărtură, se auziră pași grăbiți pe caldarâmul străzii Vrăbiilor. Era un bărbat, iar în urma lui o femeie, care se apropiau, mergând însă la o depărtare destul de mare unul de celălalt. Păreau morți de oboseală, ca după o lungă alergătură, mai ales femeia.

Bărbatul avea hainele murdărite de pământ, ca și cum o luptă

recentă l-ar fi tăvălit pe jos. Părul, muat de sudoare, i se lipise de tâmple. Femeia se clătina în mers. În semiîntunericul cenușiu care învăluia strada, părea frumoasă și foarte tânără, în ciuda veșmintelor sale ponosite.

Afară de acești doi trecători, strada era goală.

Bărbatul nu se opri din goană în momentul când trecu, prin fața porțiței de la grădină. Se vedea bine că nu cunoaște locul. Dar femeia îi strigă:

— Aici este!

Bărbatul se întoarse numaidecât din drum.

Vincent nu auzise nimic din toate acestea. El trăia zăvorât în ideea lui fixă ca într-o închisoare cu ziduri de nepătruns, care nu lăsau să se audă nimic dinafară.

Intră în ascunzătoare chiar în clipa când bărbatul, ascultând de chemarea tinerei femei, se reîntorcea pe stradă și se pregătea să pășească pe porțița grădinii.

Cititorul cunoaște foarte bine ascunzătoarea, căreia Vincent Carpentier îi fusese și arhitect și zidar sub îndrumarea colonelului Bozzo-Corona, ca să nu mai trebuiască să o descriem din nou. Va fi destul să amintim că se afla înconjurată de grosimea considerabilă a unui zid vechi care făcuse parte din centura de fortificații a Parisului și care servea acum drept fundație palatului Bozzo, de curând devenit așezământ religios.

De o parte, ascunzătoarea dădea în alcovul fostei camera de culcare a colonelului, unde, într-o anumită noapte, am fost martorii unei drame sinistre: uciderea șefului Fracurilor Negre de către contele Julian, nepotul lui. De cealaltă parte, ascunzătoarea dădea în grădina palatului, spre care nu exista nici o deschidere. Numai că zidul, scobit ca o nucă, avea acum un aspect înșelător, ascunzându-și spre exterior extrema slăbiciune sub aparența unei clădiri vechi și solide. Vincent știa mai dinainte unde trebuia să lovească spre a străpunge dintr-o singură izbitură acest înveliș plăpând. Acesta era secretul reușitei sale miraculoase.

Ultima oară când Vincent văzuse ascunzătoarea, se afla chiar în alcovul colonelului, unde zăcea la pământ legat. A spune că își amintea doar, ar fi să spunem prea puțin. Impresiile acelei nopți rămăseseră vii în ființa lui și ele nu aveau să moară decât o dată cu el. În stare de veghe, ca și în somn, visul său deschisese de atâtea ori acea ușă magică dincolo de care se afla tezaurul!

Ochii săi înfierbântați de febră, dar lacomi și însetați de miracole, cercetară dintr-o singură și arzătoare privire ascunzătoarea până în cele mai îndepărtate colțișoare. Ascunzătoarea era însă pustie.

În fața ușii închise care dădea spre alcovul colonelului era așezată o ladă de fier. La dreapta acestei lăzi, și chiar lângă ea, se afla un mic

pat desfăcut, în care părea că dormise cineva. Lampa din tavan lumina slab pereții circulari și goi.

Vincent nu văzu decât atât.

Înainta până la ladă, în ale cărei tăblii de bronz se răsfrângeau în reflexe slabe razele lămpii.

— Tu — zise el — tu ai putea să-i dai de lucru chiar și unui meșter lăcătuș, dar mie nu-mi pasă de secretele și de vicleșugurile tale! Iată o cheie care deschide toate încuietorile!

Ridică târnăcopul și îl roți pe deasupra capului, socotind că nu va trebui să lovească decât o singură dată. Dar târnăcopul îi scăpă din mâini și căzu la pământ, unde îl urmă și Vincent, scoțând un geamăt scurt. Un stilet italian, înfipt pe la spate, îi străpunsese inima.

Mai avu totuși puterea să se întoarcă, și privirea lui muribundă recunoscuse, sub îmbrăcămintea ei monahală, pe maica Maria cea Bună, în picioare, în dreptul spărturii din zid.

Am scris prea multe rânduri ca să relatăm această scenă, care s-a produs cu iuțeala fulgerului. De la intrarea și până la căderea lui Vincent nu trecuse nici o jumătate de minut. Tocmai atât cât era necesar ca cineva să traverseze în fugă distanța dintre strada Vrăbiilor și spărtura de curând deschisă.

Și, într-adevăr, bărbatul pe care îl văzusem trecând adineauri fără să se oprească prin fața porțiței de la grădină și apoi întorcându-se îndărăt la chemarea tinerei femei necunoscute, care îi spusese: "Aici este!", nu avusese nevoie de mai mult timp ca să parcurgă această distanță. Chiar în clipa când Vincent căzuse pe spate, bărbatul ajunsese în pragul spărturii. Tânăra femeie îl urma la câțiva pași.

Vincent privea cu ochii stinși, dar măriți de agonie, spre maica Maria cea Bună, care își dădu voalul pe spate, lăsând să se vadă chipul imberb al cavalerului Mora.

Buzele lui Vincent se mișcă, articulând:

— Julian Bozzo! Paricidul!

Acesta avea un rânjel de pisică sălbatică.

— Omule — zile el, ștergându-și stiletul de pulpana pelerinei victimei sale — te-ai străduit mult ca să-ți găsești mormântul. Dar fii împăcat, că nu te vei duce singur pe lumea cealaltă. În mormântul acesta e loc pentru toți prietenii noștri. Aurul a văzut sânge. Și asta îi face sete, așa că vom avea de ce râde...

Dar fu întrerupt de un strigăt sălbatic al lui Vincent, care pronunță numele lui Reynier. Tânărul pictor se afla în picioare în cadrul deschizăturii, palid, cu hainele în neorânduială și cu părul răvășit.

Nu mai apucară să rostească nici un cuvânt.

Contele Julian își fixă stiletul în poziție de ochire după metoda napolitană și-l ținti pe Reynier drept în inimă. Dar pumnalul zbură în

gol, căci Reynier văzuse târnăcopul azvârlit pe lespezile ascunzătorii și se aplecase chiar în clipa aceea să-l apuce.

Târnăcopul, ținut cu putere în amândouă mâinile, se ridică în sus. Apoi se auzi trosnetul înfiorător în clipa când spintecă trupul contelui Julian. Acesta căzu în genunchi alături de Vincent, și rămase așa, în ciuda cumplitei adâncimi a rănii primite.

Irène, care apăruse și ea în cameră, se repezi spre tatăl ei, dar Vincent refuză îngrijirea ce încerca să i-o dea, bolborosind în prada unui intens delir:

— Lasă-mă! Spune-i lui Reynier să spargă lada! Vreau să văd tezaurul înainte de a muri. Vreau, vreau, vreau!

Reynier rămase împietrit, ca și cum ar fi fost lovit de un trăsnet.

Contele Julian îi zise cu un glas slab, dar deslușit:

— Te salut, fiule! Ai adus la îndeplinire legea noastră!

— Dumneata! bâigui Reynier. Tatăl meu!...

— Știai asta! replică Julian. Și eu de asemenea; când am încercat să te ucid, știam că ești fiul meu. În neamul nostru, aceasta este legea sângelui. Eu l-am ucis pe bunicul meu, care și el îi omorâse pe tatăl și pe fratele meu.

Vincent horcăia, dar încă mai asculta. Irène, ea însăși, trăgea cu urechea, cu toată groaza de nedescris care o apăsa.

Contele Julian mai spuse, adresându-i-se ei:

— Tânără fată, te urăsc pentru că-l iubești. Fiul pe care i-l vei da va fi răzbunarea mea.

Puterile îl părăseau cu fiecare clipă. Sângele îi curgea gărlă din trup. Își luă mâna de la rană și o vârî sub haină. Când o scoase, ținea între degete o cheie cu toarta încrustată.

— Reynier. O recunoști? strigă Vincent, regăsind o ultimă fărâamă de vlagă în adâncul patimii sale. Este cheia din tablou! Cheia tezaurului! Ia-o, fiule, ia-o! Și deschide lada, dacă ții la mine! Vreau să mor contemplând tezaurul. Tezaurul, tezaurul, tezaurul!

Contele Julian îi întinse cheia lui Reynier.

— E cheia tezaurului — repetă el — și tezaurul se află acolo.

Arată cu mâna spre ladă.

— Ia-o! Dar ia-o odată! horcăi Vincent. E a ta, e a ta? Ia-o, ori te blestem!

Reynier întinse mașinal mâna, dar Irène, făcând o săritură, smulse cheia și o aruncă departe de ei.

Capul lui Vincent se prăbuși pe podea. Contele Julian căzu și el cu fața la pământ.

Irène îi cuprinse pe Reynier în brațe și îl trase afară zicând:

— Vino! Altfel te va prinde nebunia aurului. Eu însămi simt cum mă cuprinde. Aici este iadul. Vino repede afară! Acest tezaur ucide, acest tezaur atrage blestemul. El este paricidul!

Cum Reynier șovăia încă, ea îi ridică aproape pe sus, într-un elan înfierbântat, și strigă:

— Alege între tezaur și mine, căci vreau să fiu mamă!

Reynier o urmă. Înțelesese ultimul cuvânt rostit cu toată semnificația lui adâncă.

Vincent Carpentier încercă să se târască spre cheie, dar își dădu suflarea la jumătatea drumului.

Contele Julian își întoarse privirea muribundă spre cei care fugeau și murmură:

— Copilă divină! Ai învins oare destinul? Fi-voi eu ultimul blestemat?

În această clipă supremă avea frumusețea lui Satan doborât de trăsnet. Adăugă, în timp ce o rază întunecată îi lucea în privire, căci și el înțelesese misterioasele cuvinte ale Irènei:

— Nu voi putea fi răzbunat; dacă rămâne sărac, el își va iubi copilul, și copilul îl va iubi pe el...

Apoi tăcu.

Lampa lumina acum două leșuri.

* * *

Trecu o oră. Afară era ziuă. Parisul, deșteptat din somn, făcea să se audă murmurul acela adânc și continuu care este respirația acestui oraș colosal.

Dar Parisul nu cunoștea încă cele întâmplate în ultima oră. El trecea fără grijă pe lângă această baltă de sânge care înroșea deznodământul unei drame cu substrat moral.

De altfel, Parisul are oare nevoie să vadă în acțiune morala acestei sinistre fabule, care este blestemul aurului? Nu ia el parte în fiecare zi la câte o tragedie publică sau particulară, în care orice lacrimă, orice picătură de sânge țipă sau horcăie: "Banul ucide, banul blestemă"?

Există un proverb care provoacă zâmbetul, un adagio demodat ce se repetă de când lumea: "Bogăția nu aduce fericire". Și nici onoare, vom adăuga noi.

Dar cu asta încă nu am spus destul. Banii aduc nenorocire și rușine.

În vremuri de belșug, asemenea vorbe fac pe oameni să ridice din umeri. Ele sunt aruncate la coșul expresiilor comune și învechite. Dar vine un moment când fiecare inimă sângerează, deoarece un vâl de doliu apasă pe fruntea patriei: fiecare om se reculege atunci în tristețea lui. Te simți pe atât de umilit, pe cât erai de mândru; pe atât de slab, pe cât te credeai de puternic. În astfel de momente se trezește conștiința. Și te întrebi, în uimirea unei căderi care părea cu

neputință: de unde vine această prăbușire nemaipomenită? Faptele răspund, și iată ce reiese din jalnicul lor strigăt: Nu dușmanul ne-a doborât, ci furtul!

Aurul ne-a ucis, aurul ne-a blestemat. Armata noastră dublată avea rezerve numai pe hârtie, armele noastre nu luau foc, cartușele erau umplute cu tărâțe; lipseau furajele pentru cai, pâinea pentru trupă; uniforme erau din iască, bocancii aveau tălpi făcute din ziare vechi.

Căci astfel sunt crimele aurului: pe cât de îngrozitoare, pe atât de caraghioase. Pretutindeni, fraude care înăbușă curajul, furtul care paralizează eroismul; pretutindeni aurul, mârșava sete de aur înfiptă ca un cancer în sânul patriei muribunde!

Se spune că ghearele lui lacome merg și mai departe decât furtul, și că ar fi existat bărbați, ba chiar și femei, în stare să vândă secretul ultimelor sforțări ale agoniei noastre...

Dar aceste pagini, care sunt opera ușuratică a unui povestitor, nu: au poate căderea să atingă subiecte atât de grave. Deci, să ne terminăm povestirea.

Fantoma colonelului Bozzo-Corona, apărută noaptea trecută în fața Cavalerilor Tezaurului în boschetele de la Père-Lachaise, le dăduse acestora întâlnire pentru ora douăsprezece din zi. Ea făgăduise să-i primească în strada Thérèse, în fostul ei palat, transformat în mânăstire. Le mai făgăduise, de asemenea, împărțirea atât de mult așteptată a bogățiilor din La Merci, cu condiția ca asociația, lucrând pentru el, să-i facă să dispară pe Vincent Carpentier, pe Reynier, și mai ales pe cavalerul Mora.

Să nu fi știut oare contesa Marguerite și asociații ei că fantoma și cavalerul Mora erau una și aceeași, persoană? Acest lucru îl interesa prea puțin pe colonel. El era ca acei tirani care mint fără dorința de a fi crezuți, fiindcă se simt destul de puternici ca să impună minciuna.

Pentru toată lumea, această întâlnire era o bătălie, o provocare, iar colonelul știa bine că adversarii lui vor fi înarmați; el însă era sigur că le va opune arme cu mult superioare.

Către ora șapte dimineața, contesa Marguerite de Clare, precedând întâlnirea cu aproape o jumătate de zi, apărură în echipajul său la colțul străzii Thérèse. Ea îl întâlnește pe doctorul Samuel la poarta palatului.

Acesta venea pe jos. Era foarte palid. El o anunță pe Marguerite de moartea lui Cocotte, a lui Piquepuce și a lui Roblot, cei mai buni ofițeri subalterni ai asociației.

Cu toate aceste pierderi, doctorul reușise să strângă im număr destul de mare de adepți în apropierea palatului, și Marguerite recunoscuse la mesele cafenelei din apropiere multă ieșită din comun a lui Similor, bând în sănătatea sa în onorabilă companie.

Marguerite însăși fu cea care trase ciocanul ușii de la intrarea palatului. Dinăuntru nu răspunse nimeni.

O femeie care trecea pe acolo spuse:

— Dacă le căutați pe bunele maici, ați venit prea târziu. Mănăstirea s-a mutat în noaptea aceasta.

Samuel și Marguerite se uitară unul la altul.

— Dacă ți-e frică — rosti încet contesa — voi intra singură.

Samuel împinse cu mâna tăblia porții, care se deschise numaidecât.

Trecură împreună pragul. Curtea era goală, ca și grajdurile și remizele, ale căror uși erau larg deschise. Dimpotrivă, loja portarului și diferitele etaje ale clădirii dimprejurul curții aveau obloanele trase.

Marguerite intră pe seara din dreapta, care ducea altădată în apartamentele particulare ale colonelului Bozzo-Corona. Noi ne amintim că cea mai mare parte a palatului era, pe atunci, afectată birourilor asociației filantropice înființate de bătrânul demon, deghizat în binefăcător al omenirii.

Nu fusese mare lucru de schimbat ca să se dea acestei locuințe austere o aparență mănăstirească. La ușile de la primul etaj fuseseră instalate ghișee zăbrelete.

O singură ușă era deschisă: aceea prin care Vincent Carpentier fusese introdus în sufragerie, în acea seară de iarnă când colonelul îl angajase în serviciul său pentru o lucrare misterioasă.

Contesa Marguerite și doctorul Samuel trecură prin anticameră, apoi prin sufragerie, unde nu se mai găsea ni ei o mobilă. Aceeași pustietate era și în salon.

În fiecare din aceste încăperi, ca și pe palierul de la primul etaj, Marguerite și însoțitorul ei găsiră toate ușile încuiate, afară de două: aceea prin care intrau și aceea care îi conducea spre încăperea următoare. S-ar fi zis că o mână misterioasă le pregătise drumul în această locuință părăsită.

Doctorul și contesa ghideau a cui era mâna.

— Tatăl ne-a deschis calea — zise Marguerite ieșind din salon.

— Și drumul duce desigur la o capcană — adăugă Samuel.

Dar asta nu-i făcu să se oprească. Degetele doctorului Strângeau, sub haină, mânerul unui pistol. Contesa nu avea nici o armă.

Trebură să parcurgă astfel aproape toată casa, spre a ajunge la fosta cameră de culcare a colonelului.

Amândoi știau bine că acolo va fi punctul final al călătoriei lor. Fără să vrea, încetiniară pasul în timp ce se apropiau de acest prag înfiorător.

În penultima încăpere se opriră. Era încăperea în care colonelul și Vincent Carpentier auziseră încercarea îndelungată, dar sigură, a contelui Julian de a forța încuietoarea ușii, înainte de a aduce la

îndeplinire crima de paricid, care constituia dreptul ereditar al fiilor acestui neam sângeros.

Deasupra uşii, o inscripţie glăsuia:

Camera maicii stareţe

Marguerite nu şovăi nici o clipă: era curajoasă din fire. Apăsă pe clanţă.

Camera stareţei arăta ca şi celelalte, lipsită de orice mobilă; numai, în faţa alcovului gol atârna pe perete portretul în picioare al maicii Maria cea Bună. Zâmbetul îngheţat al acestui chip palid, a cărui posomorâtă frumuseţe părea cioplită în alabastru, făcea să-ţi treacă fiori prin tot trupul.

— E *el!* murmură Marguerite.

Samuel tremura.

Camera nu avea altă ieşire vizibilă decât cea prin care intraseră doctorul şi contesa Marguerite. Dar în fundul alcovului lucea un buton de oţel, şi o tăbliţă, proaspăt scrisă, atârna de tapiţerie. Aceasta nu conţinea decât patru litere şi spunea:

AICI.

— Ne aşteaptă! gândi cu glas tare Marguerite.

— Acolo e moartea! murmură Samuel tremurând ca varga.

Marguerite făcu un pas către alcov. Doctorul adăugă:

— Mai este încă timp să ne retragem.

Admirabila statură a Margueritei se îndreptă cu trufie.

— Nu am ştiut niciodată să dau înapoi! zise ea.

Mâna sa apucă butonul de oţel. Blocul de piatră, pe care Vincent îl echilibrase cu atâta artă, se învârti numaidecât în balamale, lăsând deschisă intrarea în ascunzătoare.

Sub această boltă joasă, cu toată spărtura dinspre grădină, era destul de întuneric. Lampa votivă a zeului Aur dădea o lumină spălăcită şi sporea întunecimea.

Marguerite mergea înainte. Samuel încercă să privească peste umărul ei. Era un fricos decis, căruia îi clănţăneau dinţii în gură, dar care îndrăznea.

La început nu văzură nimic, afară de ladă şi de reflexele de bronz.

Marguerite, stăpânindu-şi glasul care era gata să ţipe, zise cea dintâi:

— Văd doi oameni lungiţi.

— Şi ascunzătoarea e spartă — adăugă Samuel, zărind prin spărtura din zid arborii din grădină.

Contesei i se înăbuşi glasul în gât, în timp ce murmură:

— Am ajuns oare prea târziu? Ne-a luat-o înainte Vincent Carpentier?

Voi să facă un pas, dar simți sub picior, între talpă și lespede, cheia pe care Irène o aruncase acolo. O ridică de jos mașinal. În aceeași clipă, Samuel zise:

— Aștia doi sunt morți.

Tot atunci, Marguerite strigă:

— Vine cineva! Apără intrarea! Am cheia! Tezaurul este acum al nostru!

— Al nostru al tuturor! rosti Prințul, care sări înăuntru prin spărtura din zid, cu pumnalul în mână.

După el veneau abatele X..., Comayrol și bunul Jaffret.

— Am cheia — repetă Marguerite, întâmpinându-i pe noii veniți cu o privire dușmănoasă și mândră. Împărțeala se va face după voia mea, căci eu sunt Șeful. Casa e înconjurată de oamenii mei și ei știu dinainte că astăzi, în plină zi, eu pot să spun: *Este noapte!*

Ea se aplecă de două ori, punând întâi mâna pe pieptul lui Vincent Carpentier, apoi pe cel al contelui Julian.

Samuel le vorbi în șoaptă Cavalerilor Tezaurului, spunând:

— Mai întâi să vedem ce se află în ladă. La ce bun să lovim, dacă lada e goală?

Prințul răspunse:

— Decât să murim ca ei, mai bine să trăim în pace.

— Hazardul — adăugă abatele X... — ne-a scăpat de cei mai primejdioși dușmani ai noștri. De ce te mai plângi, Șefo? Și dumneata te-ai grăbit să vii înaintea orei de întâlnire!

Comayrol și bunul Jaffret se apropiară încet de ladă.

— Nu e prea mare — observă Comayrol cu părere de rău.

— Dacă doamna contesă binevoiește să-mi încredințeze cheia — rosti Jaffret — eu mă pricep la acest soi de încuietori.

Samuel își puse pe brațul Margueritei mâna care îi tresărea nervos.

— Noi așteptăm — făcu el. Aici, minutele sunt secole.

În emoția acestui om, pe care fiecare îl cunoscuse rece ca piatra, era ceva straniu și amenințător.

Marguerite împinse la o parte piciorul țepăn al contelui Julian, care îi împiedica trecerea, și se apropie și ea de ladă. Se uită pentru prima oară la cheia pe care o ținea în mână.

Cheia, fin lucrată, era dublă, făcută să acționeze cu amândouă capetele. Fără un cuvânt, Marguerite apropie la întâmplare unul din cele două capete de încuietoare.

Cavalerii Tezaurului își opriră răsufierea. Unora li se urcase tot sângele în față, alții erau mai livizi decât cele două cadavre întinse pe lespezi. Pe toate frunțile, sudoarea curgea șiroaie.

Cheia atinse gaura broaștei, dar nu intră. Se auzi un adânc oftat, care semăna a geamăt.

Marguerite întoarse cheia cu celălalt capăt, care intră în gaură și deschise încuietorea fără nici o greutate.

O forță bestială îi împinse pe toți înainte. Lada fu înconjurată de cei prezenți, care se strânseseră atât de aproape, încât capacele nu mai aveau loc să se rotească în balamale.

Marguerite le porunci să se dea îndărăt. Dar ei erau îmbătați; nu înțeleseseră; strigau:

— Deschideți! Cine vă oprește să deschideți?

Îmbătată ca și ei, Marguerite smulse cheia din broască și îi lovi cu ea peste față. Așa se pedepsește haita de dulăi care vrea să împartă prada înainte de vreme.

Câinii urlă de durere, dar se reped din nou. Cavalerii Tezaurului, mai lacomi decât haita înfometată, nu urlară. Sângele le curgea, fără ca ei să-și dea seama, din buzele năuce, care repetau:

— Deschideți! Deschideți odată!

Se dădură totuși cu un pas înapoi, și cele două capace de fier se învârtiră în țâțâni.

Se făcu o liniște atât de adâncă, încât li se auzeau bătăile inimilor în piepturi. Apoi un surd concert de blesteme umplu cavoul. În ladă nu se afla nimic. Sau, cel puțin, nu se vedea nimic.

Chipul bunului Jaffret se umplu de lacrimi. Călcâiul Prințului izbi cu ciudă fruntea înghețată a contelui Julian.

— Să-l scotocim pe mort! strigară cu toții.

Căci aceeași idee le venise tuturor. Colonelul se lăudase că el condensase atât de mult tezaurul, încât l-ar fi putut băga în mica sa tabacheră de aur.

Se aruncară asupra cadavrului. Începură să-l despoaie. Ar fi fost în stare să-l și spintece, ca să-i răscolească și măruntaiele!

Dar Marguerite, fără să spună un cuvânt, băgase mâna în interiorul lăzii. Haita auzi zgomotul unei plăci metalice care fu mișcată din loc.

Capitolul XXXIV - Trăsnetul

Lăsară cadavrul și se repeziră asupra lăzii.

Văzură... Desigur că fantoma din cimitir exagerase întrucâtva, vorbind de tabacherea sa cu portretul împăratului Rusiei. Dar nu exagerase prea mult.

Ceea ce văzură era tezaurul — imensul tezaur al Fracurilor Negre. Rodul unei jumătăți de secol de jafuri legendare, de prădăciuni

organizate, centralizate, produsul celei mai vaste, celei mai perfecte mașini de furai pe care inginerii crimei o construiseră vreodată.

Ceea ce văzură putea să încapă ușor în săculețul de catifea brodată care atârna, după moda de atunci, la brațul contesei Marguerite. Erau două mici teancuri de hârtie, care, puse umil peste altul, n-ar fi făcut mai mult decât un volum din colecția editurii Charpentier. Unul din teancuri se compunea din bancnote, celălalt din recipise de depuneri la bănci.

Prima bancnotă purta cifra: *Fifty thousand pounds* (cincizeci de mii de lire sterline, adică 1 250 000 de franci).

Pe prima recipisă se putea citi: *Ten thousand L. B. per annum* (rentă de 10 000 lire sau 250 000 franci, ceea ce însemna un capital de aproximativ cinci milioane de franci).

Însumarea filelor acestui volum de tip Charpentier, dacă erau toate la fel, trebuia să dea un total amețitor.

Nu știu cum se făcu, dar la vederea acestei enorme grămezi de bogății, pistoalele și pumnalele țâșniră deodată: toate mâinile apărură înarmate.

Singură Marguerite nu avea decât cheia ei, pe care o apropie, după ce o întorsese cu capul celălalt, de broasca ce închidea fundul dublu, zăbrelit, al lăzii, prin care se vedeau bancnotele și titlurile. Mâna nu-i tremura de loc. Ochii îi ardeau cu patimă. În jurul frumuseții sale plutea o aureolă de fanatică reculegere.

— Toate acestea sunt ale mele! pronunță ea rar, cu o voce pe care ceilalți nu i-o cunoșteau.

Cheia scrâșni în broască.

Fiecare dintre cei prezenți repeta în sinea lui:

"Toate acestea sunt ale mele!"

Același delir cuprinsese toate mințile.

Marguerite mai spuse:

— Nu vreau să împart nimic!

Samuel întinse pistolul cu un gest fanfaron.

— Nici o împărțea! strigă el.

— Totul pentru ultimul care rămâne în viață! țipă Prințul, cu spume la gură.

Zăbrelele se deschiseră.

Dintr-o dată, toți se aruncară asupra lăzii, sau mai bine zis unii peste alții, cuprinși de o frenezie oarbă, încercând să apuce, dar să și lovească.

Încuietoarea însă, deschizându-se, produsese un zgomot slab și sec, asemănător celui pe care îl făcea odinioară bateria vechilor puști cu cremene. În interiorul lăzii apărură o licărire care luminează tăblia de la fund, lăsând să apară pe fondul negru un șir de litere albe, până atunci invizibile.

Literele spuneau:

"Tubiților, îmi iau cu mine micile economii, ducându-le într-o lume mai bună sau mai rea. Vom ști asta cu toții astăzi. Pe curând!"

Licărirea venea de la un fitil cu fosfor, aprins de un arc pe care îl declanșase deschiderea încuietorii. Fitilul arse timp de o secundă: tocmai atât cât trebuia ca să se poată citi acest testament batjocoritor, suprema ironie a colonelului. Apoi pământul se cutremură îngrozitor, și zidurile plesniră ca o țeavă de tun care face explozie, îngropând sub dărâmăturile lor ascunzătoarea și pe nenorociții aflați acolo. Fitilul aprinsese o puternică încărcătură explozivă: lada sărise în aer.

În momentul exploziei se auzi mai întâi un strigăt de moarte, apoi pârâitul năprasnic al dărâmăturilor — apoi nimic.

Oamenii din cartier, atrași de detunătură, găsiră o largă crăpătură în zidul care rezistase din cauza extraordinarei lui grosimi. În fața spărturii se afla o mică grămadă de ruine care fumegau...

În aceeași zi, spre sfârșitul după-amiezii, doamna Canada, ajutată de Échalot, era ocupată să umple un cufăr în mica odaie a pavilionului Gaillaud, pe care doamna contesă de Clare o luase, în ajun, cu împrumut de la Irène.

Irène, în costum de călătorie, stătea rezemată de balustrada ferestrei. Reynier, îmbrăcat, era întins pe pat.

Afară, nimic nu schimbase peisajul trist, dar fermecător, oferit de perspectiva cimitirului Père-Lachaise. Nici o urmă de violare nu mai rămăsese în jurul mormântului, aflat în mijlocul boschetelor pline de verdeață, iar soarele de la ora șase, luminând literele de aur, făcea să poată fi citită inscripția mincinoasă:

Aici doarme colonelul Bozzo-Corona, binefăcătorul celor săraci.

Reynier, pe pat, se afla în prada unei febre mistuitoare. La fereastră, Irène plângea liniștit.

— Dacă n-ai nimic împotrivă, Amédée — spunea doamna Canada — nu înghesui prea tare lucrurile vecinei noastre. Sunt simple, dar de prima calitate, și curate, zău! Ca ale unui pușor.

Făcu apoi cu ochiul și adăugă, mai încet:

— Plecarea ei, vezi tu, are motive onorabile, precum se obișnuiește în înalta societate, dar, oricum, în locul ei, eu nu l-aș lăsa singur pe bietul pictor, așa bolnav cum este.

— Care va să zică — întreabă el foarte încet — tu crezi că domnul Reynier este fiul nefericitului meu patron, cavalerul Mora?

— Gura! Sunt lucruri care îți dau fiori! Mica domnișoară spune că el însuși i-a făcut de petrecanie ticălosului, cu o lovitură de târnăcop.

— Ca să-l răzbune pe arhitect, presupun?

— Gura! Dacă te-ar auzi, asta i-ar zgândări și mai mult amara durere.

Doamna Canada se întrerupse aici, ca să spună cu glas tare:

— Îți iei și broderia, copilă? Cea care se află pe gherghet?

Irène nu răspunse. Ai fi crezut-o moartă dacă, din când în când, câte un suspin de plâns nu i-ar fi mișcat pieptul.

— Vezi bine că putem să vorbim în toată voia, doamnă Canada — reluă Échalot. În starea sa de deznădejde, ea nu mai aude nimic.

— Adevărul este — zise buna femeie, care se opri din treabă — că, pesemne, contesa care-i comandase broderia asta nu mai are nevoie nici de fotoliu, nici de nimic. Și totuși, ea mai răsufla încă atunci când a fost scoasă de sub dărâmături. Toți ceilalți s-au curățat, *direct*. Nu mai rămăsese nici un mădular întreg. Ticăloasa asta are șapte vieți!

— Dar patronul? întrebă Échalot. Știi, eu mă atașez...

Mama Canada ridică din umeri.

— Cadavrul lui nu avea nici o zgârietură — răspunse ea. Era însă deghizat în călugăriță. Și îi venea de minune, cu obrajii lui fără barbă... Și acolo mi-am dat seama — adăugă ea coborând glasul — că semăna ca două picături de apă cu pictorul de aici...

— S-a terminat, buna mea vecină? întrebă Irène cu o voce obosită.

Ea se întoarse, și era atât de palidă, încât Échalot întinse mâna să o susțină. Reynier o auzi și se ridică în capul oaselor, mai palid decât ea.

— Irène — rosti el cu greutate — știu de ce mă părăsești astfel.

Ea încercă să-l întrerupă; dar el continuă:

— Ți-e frică de fatalitatea care mă urmărește. Nu vrei să fii soția unui...

Fata se repezi spre el, și mâna ei tremurândă îi astupă gura.

— Ai făcut-o pentru mine — murmură ea, lăsându-se să cadă în genunchi lângă pat. Reynier, Reynier, chiar din ziua în care m-am născut am fost nenorocirea ta!

El o trase la pieptul lui, murmurând:

— Irène, dacă tu m-ai iubi, înseamnă că Dumnezeu mă va fi iertat.

Domnul și doamna Canada stăteau discret deoparte și îi priveau uniți astfel într-o fierbinte îmbrățișare. Mama Léo izbucni în plâns. Ea scoase o batistă cu carouri, din care Échalot apucă un colț ca să-și oprească șuvoiul de lacrimi.

— Dacă te-aș vedea făcându-ți așa bagajele, Léocadie, ca să mă lași singur în viață... — începu Échalot.

Mama Canada îi trase brusc batista.

— Destul! zise ea. Că mi-o uzi de tot... Fii bărbat!

Apoi se apropie de pat în vârful picioarelor și-și duse militărește mâna la frunte, spunând:

— Așa stând lucrurile, tinerețe, putem să despachetăm bagajele, da? Rămâneți aici, ca să vă faceți fericiți unul pe celălalt.

Irène, trezită deodată, îi zâmbi printre lacrimi, în timp ce Reynier acoperea cu sărutări frumoasele mâini ale fetei.

{1} În carte veți găsi nume de regi francezi care, în ediția/edițiile românești poartă numele de: Ludovic Filip, Henric, Ludovic, Carol etc., am înlocuit aceste nume cu: Louis Philippe, Henri, Louis, Charles etc., conform ediției franceze. (nota lui BlankCd)

{2} Autorul se referă la Palatul Tuileries, situat în mijlocul celebrei grădini cu același nume, care a fost multă vreme reședința regilor Franței. (n.r.)

{3} În ediția română numele personajului este tradus "Frăție". Pentru a păstra uniformitatea numelui l-am schimbat în "l'Amitié" așa cum este el în ediția franceză. (nota lui BlankCd)

{4} Eroul romanului *Cleopatra* de La Calprenède, apărut în 1647, al cărui caracter plin de mândrie a ajuns proverbial. (n.r.)

{5} Prima operație de cataractă cunoscută a fost efectuată în India în secolul V î.Hr. de un anume Susruta. El a folosit o tehnică numită COUCHING care consta în împingerea cristalinului în spatele ochiului, ceea ce permitea o vedere mai bună, dar în nici un caz o vedere normală. Prima operație de cataractă din epoca modernă a fost efectuată în 1745. Înainte de aceasta, cataracta era tratată de persoane care mergeau din piață în piață în timpul evului mediu și mai târziu. Acești "vraci" întepeau corneea pacientului cu un ac și trăgeau într-o parte cristalinul opacifiat, pentru ca lumina să ajungă la retină. Această procedură, denumită reclinăție, era desigur efectuată fără anestezie și adesea simptomele reveneau, fie din cauza infecției, fie din cauza revenirii cristalinului în poziția inițială. Reclinăția se practica și în Egipt și în Grecia antică, mult înainte de Christos. Mult timp s-a crezut că prin reclinăție se îndepărta o depunere de pe suprafața cristalinului, însă un medic francez de la începutul secolului XVIII a constatat în urma autopsiilor că de fapt cristalinul era opacifiat. (nota lui BlankCd)

{6} Dolmán ~e n. 1) Haină militară scurtă, îmblănită și împodobită cu brandenburguri, purtată de ofițeri. 2) Haină bărbătească căptușită cu blană. / < fr. *dolman*, germ. *Dolman*. (nota lui BlankCd)

{7} *Dulaure Jacques-Antoine* (1755–1835), erudit francez, autor al unor studii istorice, dintre care mai importante sunt: *Istoria fizică, civilă și morală a Parisului* (1821–1822) și *Istoria fizică, civilă și morală a împrejurimilor Parisului* (1825–1827). (n.r.)

{8} Autorul face o mică eroare, întrucât Herman Boerhaave, medic și botanist olandez, al cărui renume ca practician era mai mult decât european, a trăit între anii 1668 și 1738. (n.r.)

{9} Accíz s. n. impozit indirect, instituit asupra produselor și serviciilor de primă necesitate. (< fr. *accise*). (nota lui BlankCd)

{10} Vélum s. n. pânză mare care acoperă un circ, o baracă. (nota lui BlankCd)

{11} Legenda spune că Diomède, fiul lui Tydeu și al Deifylei, luptându-se cu Enea în timpul războiului troian, a rănit-o pe Afrodita (asimilată în mitologia română zeiței Venus), care venise să-și aperse fiul învăluindu-l într-un nor. (n.r.)

{12} În ediția română numele este tradus "Amedeu"; l-am înlocuit cu "Amédée", conform cu ediția franceză. Același lucru am făcut și cu numele Echlot pe care l-am înlocuit cu Échalot. (nota lui BlankCd)

{13} În ediția română este tradus ca "Spicul tăiat", l-am înlocuit cu "L'Épie-Scié" așa cum este în ediția franceză. (nota lui BlankCd)

{14} Muzeul național din Madrid, celebru prin colecția sa de picturi și sculpturi, bogat în opere de Velasquez, Murilio, El Greco, Goya, Tizian, Rubens, Van Dyck etc. (n.r.)

{15} Ceată de pungași (în limba italiană). (n.r.)

{16} *Crébillon Prosper* (1674–1762), poet dramatic francez, membru al Academiei Franceze, autor al unor tragedii patetice care au avut un mare succes la vremea aceea. (n.r.)

{17} Malbrough pleacă la război. (n.t.)

{18} Brigand mitic, unul din personajele *Eneidei* de Virgiliu. (n.r.)

{19} Ordinul de la Merci sau Notre-Dame de la Merci era un ordin călugăresc aragonez, care s-a făcut celebru în secolul al XIII-lea cu prilejul unor împrejurări războinice. A dispărut din Franța în timpul Revoluției. (n.r.)

{20} Schinderhannes, pe numele său adevărat Johann Bückler, a fost conducătorul unei bande mari de tâlhari, care în timpul Revoluției Franceze a operat în regiunea Rinului. În 1803 a fost decapitat la Mainz. (n.r.)

{21} Renumit șef al unei bande de hoți din Franța, la începutul secolului al XVIII-lea. A fost tras pe roată în Piața Grevei din Paris. (n.r.)

{22} Autorul îi socotește un fel de descendenți ai lui Atreu, regele Mycenei, faimos prin ura împotriva fratelui său Thyeste. Omorându-i trei din copii, i-a servit tatălui lor la masă cu prilejul unui banchet. A fost ucis de un alt fiu al lui Thyeste. (n.r.)

[23] Miriamètre, *miriametri*, s. m. Unitate de măsură pentru lungimi, egală cu 10000 de metri. [Pr.: -ri-a-] – Din fr. myriamètre. (nota lui BlankCd)

[24] Vechi azil de bătrâni în Franța. (n.t.)

[25] Istoriografi și literați francezi din secolul XVIII, autori ai unor lucrări privind istoria Parisului și a împrejurimilor sale. (n.r.)

[26] Mănăstire clădită în anul 508 pe una din colinele Parisului, din porunca lui Clovis, unul dintre primii regi ai Franței. (n.r.)

[27] *Chevalier Sulpice-Guillaume*, zis Gavarni (1804–1866), cunoscut pictor și litograf francez, a cărui operă numără aproape 8 000 de piese, printre care câteva serii de desene intitulate *Nebuniile femeilor în materie de sentiment*, *Politica femeilor*, *Copiii teribili* etc. (n.r.)

[28] Filozofi pitagoricieni din Siracuză de pe timpul lui Denis cel Tânăr (360 î.e.n.), celebri prin amicația care-i unea. Pythias, condamnat la moarte de către tiran, a cerut un răgaz pentru a-și pune în ordine treburile, Damon consimțind să moară în locul său în cazul când acesta nu s-ar prezenta la momentul hotărât. În clipa supremă, când Damon era pe punctul de a fi executat, Pythias s-a prezentat ca să-și primească pedeapsa. Denis, plin de admirație, l-a iertat și a cerut celor doi filozofi — bineînțeles, în van — să-l primească al treilea în prietenia lor. (n.r.)

[29] Traducătorul a tradus impropriu acest cuvânt, deoarece în înțelegerea actuală, s-ar putea înțelege că era o lampă cu trei becuri, care evident funcționează cu electricitate; lucru greu de crezut fiindcă acțiunea romanului se petrece în 1835–1843. Cuvântul corect ar fi "brațe" sau "arzătoare". (nota lui BlankCd)

[30] Vestit cimitir din Paris. (n.t.)

[31] Panțarolă, *panțarole*, s. f. Numele unui joc de cărți care se joacă în trei persoane. – Din pol. pancerola. (nota lui BlankCd)

[32] Cârțiță. (nota lui BlankCd)

[33] În Franța, balurile populare în diferite locuri publice sau localuri era un obicei foarte răspândit în secolele XVIII, XIX și chiar la începutul secolului XX. Balul Bullier, numit așa după numele fondatorului, avea loc în piața Observatorului din Paris, unde a fost organizat începând din anii 1870 până în 1935, și era frecventat în special de studenți. (n.r.)

[34] Mănăstire clădită în anul 508 pe una din colinele Parisului, francez. După 1859 s-a retras din viața politică, dedicându-se muncii științifice și publicând în fiecare an *Almanahuri meteorologice*, care se bucurau de mare succes. (n.r.)

[35] Într-un alt roman din ciclul *Fracurilor Negre*, intitulat *Inimă de oțel*. (n.t.)

[36] Scapularul de la La Merci se credea că ar conține marelui secret al Fracurilor Negre, dezvăluit în seria formată din *Arma invizibilă* și *Mama Léo*. (n.t.)

[37] Folies — nebunii, aici în sens de "case de petrecere". (n.t.)

[38] Numele unui faimos luptător de profesie din secolul XIX, o creatură pe cât de superbă, pe atât de bestială. (n.r.)

[39] Alcizi sau Alcides — bărbați mușchiuși, cu structură athletică, herculieni. (nota lui BlankCd)

[40] În volumul intitulat *Mama Léo*, din același ciclu al *Fracurilor Negre*. (n.t.) — Este vorba de partea a doua din volumul *Secretul Fracurilor Negre*. (nota lui BlankCd)

[41] Poet francez din secolul XVIII, un priceput versificator, celebru prin ingeniozitatea perifrazelor sale. (n.r.)

[42] E vorba de al doilea volum din ciclul *Fracurile Negre*. Cavalerii Tezaurului constituie al șaselea volum al acestui ciclu. (n.t.) De fapt este volumul al șaptelea conform cronologiei din ediția franceză. A se consulta tabelul cronologic de la sfârșitul cărții. (nota lui BlankCd)

[43] Romancier și autor dramatic francez care s-a bucurat de mult succes datorită câtorva din lucrările sale — romane de groază, pline de pasiune și fantezie (1800–1847). (n.r.)

[44] *Delavigne Casimir* (1793–1843), poet francez, membru al Academiei Franceze, al cărui teatru a rămas fidel formelor clasice. (n.r.)

[45] Formulă sacramentală pentru condamnarea unui maestru al *Fracurilor Negre*. (n.r.)

[46] Închisoare celulară din Paris, dărâmată în 1898. (n.r.)

[47] Accíz s. n. impozit indirect, instituit asupra produselor și serviciilor de primă necesitate. (< fr. *accise*). În text este cu sensul de ghișeu, probabil unde se plăteau taxe. (nota lui BlankCd)

[48] Casă, loc de petrecere. (n.t.)

Table of Contents

Title page

Partea întâi — Uluitoarea aventură a lui Vincent Carpentier

Partea a doua — Povestea Irènei